C:\Users\Plazma\Desktop\A\Aldiss_Brian_W -Helikonie 1 - jaro.PDB

PDB Name: Brian_W_Aldiss-Helikonie_1-Jaro
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 25.1.2004
Modification Date: 25.1.2004
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

B.W.Aldiss
HELIKONIE - JARO

Můj drahý Clive!
Ve svém předchozím románu "Život na západě" jsem se v co nejširším záběru, jakého jsem byl schopen, snažil zobrazit něco z nervozity, která zmítá světem.
Můj částečný úspěch u mne probudil ctižádost a neuspokojení. Rozhodl jsem se začít znovu. Veškeré umění je metaforou, ale některé formy umění jsou metaforičtější než jiné; napadlo mne, že možná dopadnu lépe s neobvyklejším přístupem, a proto jsem stvořil planetu Helikonii: místo, které se v mnohém podobá našemu světu, až na to, že je změněna jedna podstatná skutečnost - délka roku. Mělo to byt představení jistého druhu dramatu, do něhož nás uvěznil zmatek našeho století.
Abych dosáhl určité věrohodnosti, radil jsem se s odborníky, kteří mne přesvědčili o tom, že moje malá Helikonie je pouhým výplodem fantazie.
Moje vynalézavost čerpala z alegorie. Zjistil jsem, že je to vynikající věc. Do mé mysli, inspirované vědeckymi fakty, se vkrádaly celé spřízněné série novych představ. Využil jsem je, jak nejlépe jsem mohl. Když jsem se ocitl nejdál od své výchozí koncepce - v apastro-nu svých původních záměrů - zjistil jsem, že píšu o podvojnostech, které platí jak pro Helikonii, tak pro naše století.
Těžko by tomu mohlo být jinak. Protože lidé Helikonie i její ne-lidé, zvířata a druzí, nás zajímají pouze tehdy, odrážejí-li naše vlastní zájmy. Nikoho nezajímá národ mluvících plžů.
Takže ti nabízím tuto knihu pro pobavení a doufám, že v ní nalezneš mnohem víc toho, v čem se mnou budeš souhlasit, než jsi našel v "Životě na západě" - a možná ještě víc, pro tvé obveselení.
Tvůj milující otec
Begbroke, Oxford
Toto je první část trilogie. Druhá má název Helikonie Léto a třetí Helikonie - Zima.
PRELUDIUM
YULI

Toto je příběh o tom, jak Yuli, syn Alehawův, přišel na místo zvané Oldorando, kde jeho potomci žili v lepších časech, jež měly nastat.
Yulimu bylo sedm let a byl téměř vyspělým mužem. Krčil se se svým otcem v přístřešku z kožešin a hleděl dolů do divočiny země, která byla již v té době známá jako Kampannlat. Otec jej probudil z lehké dřímoty šťouchnutím do žeber a řekl drsným hlasem: "Vstávej, bouře už končí."
Byla to bouře, která skučela od západu už tři dny, přinášela s sebou sníh a částečky ledu z Bariér. Měnila svět v šedobílou temnotu a plnila jej zuřivým vytím, připomínajícím ohlušující kvílení, které nevydrží poslouchat nikdo z lidí. Skála, na níž byl jejich stan vztyčen, byla na místě chráněném proti prudkým závanům větru; otec a syn nemohli dělat nic jiného, než ležet pod kůžemi, podřimovat a občas sežvýkat kus uzené ryby, zatímco nad jejich hlavami zuřily živly. S ustávajícím vichrem se dostavil sníh. Vznášel se ve velkých chuchvalcích nad jednotvárnou krajinou. Freyr stál vysoko na obloze - lovci se nacházeli v oblasti rovníku - a zdálo se, že tam visí jako zamrzlý. Jeho světlo probleskovalo mezi potrhanými olověnými mraky - jeden zlatý pás za druhým - a jejich okraje se dotýkaly země i nebes a ztrácely se v zenitu. To světlo vydávalo pouze záři, žádné teplo.
Otec a syn vstali, protáhli se, promnuli chodidla a chvíli prudce mávali rukama. Byli zticha. Neměli o čem mluvit. Bouře skončila, ale oni věděli, že musí čekat dále. Věděli, že ti, na něž čekají, brzy přijdou. Nebudou muset držet svou stráž dlouho.
Třebaže to byla divoká země, v hávu ze sněhu a ledu vypadala naprosto bezvýrazně. Za muži byla vyvýšenina, také pokrytá bělostnými závějemi. Jenom na severu, tam kde se obloha setkávala s mořem, bylo vidět pruh tmavé, ponuré šedi. Avšak oči mužů byly neustále upřené k východu. Po chvíli podupávání a mávání rukama se vzduch kolem nich zaplnil obláčky jejich dechu. Opět se posadili do stanu a čekali.
Alehaw se loktem opřel o skálu a palec zaryl hluboko do své vyhublé levé tváře. Oči si chránil zbývajícími čtyřmi prsty v rukavici, a tak s podepřenou hlavou odhodlaně čekal.
Jeho syn nebyl tak trpělivý. Nespokojeně se v kožešinách vrtěl. Ani
on, ani jeho otec se nenarodili k tomuto druhu lovu. Jim byl vlastní lov medvědů v Bariérách, stejně jako tomu bylo i u

jejich předků. Ale neustávající chlad a mrazivé poryvy větru mezi úbočími Bariér je přinutily sestoupit s nemocnou Onesou dolů, do mírnějšího podnebí nížin. Yuli to snášel špatně a byl velmi neklidný.
Jeho nemocná matka a sestra, spolu s rodinou jeho matky, od nich byly vzdáleny několik mil. Mířily se sáněmi a ebenovými oštěpy plné naděje směrem k zamrzlému moři. Yuliho napadlo, jak se jim asi cestovalo v té několik dnů trvající bouři, a zda mají co jíst. Třeba matka zrovna teď vaří v bronzovém hrnci rybu nebo kousky tuleního masa. Představoval si vůni masa a jeho chuť ve svých ústech; sousto se mísilo se slinami a klouzalo mu dolů do krku... a skutečnost byla jenom kručení v prázdném žaludku.
"Tamhle, podívej se!" šťouchl do něj otec loktem.
Na obloze obrovskou rychlostí narůstala vysoká, ocelově zbarvená hradba mraků. Vrhala stín na celou krajinu a zakrývala Freyr. Všechno bylo špinavě bílé. Pod příkrým útesem, na němž leželi, se prostírala široká zamrzlá řeka. Yuli slyšel, že jí říkají Vark. Nánosy sněhu na ní byly tak silné, že dokud po ní člověk nepřešel, nepoznal, že je to řeka. Yuli a Alehaw přes ni přešli a cítili přitom pod chodidly slabé zurčení. Alehaw se zastavil, ostrým koncem oštěpu se dotkl sněhu, druhý konec si přiložil k uchu a naslouchal dunivému toku kdesi hluboko pod nimi. Vzdálený břeh Varku lemovaly nezřetelné vyvýšeniny tu a tam narušené temnými skvrnami v místech, kde ležely padlé stromy, napůl zapadané sněhem. Za nimi se prostírala jen holá planina, dál a dál; a daleko na obzoru se setkávala s pochmurnou šedí východní oblohy.
Yuli stál, mžoural do nekonečné bělosti a díval se přímo na horizont. Jeho otec měl samozřejmě pravdu. Jeho otec vždy všechno věděl. Yuliho srdce přetékalo hrdostí a pýchou, když pomyslel na to, že právě on je Alehawovým synem.
Yelkové přicházeli.
Za pár minut rozeznal vůdce a za ním všechna ostatní zvířata nespočetného stáda. Předcházela je vzdutá vlna sněhu, vířeného jejich kopyty. Blížili se k nim, s hlavami skloněnými, a za nimi přicházeli další a další, vlna za vlnou. Yulimu se zdálo, že jej a otce spatřili, a teď míří přímo k nim. Plný obav pohlédl na Alehawa. Ten mu vztyčeným prstem naznačil, aby byl v klidu.
"Čekej."
Yuli, zabalený v medvědích kožešinách, nemohl přemoci vzrušení.
Blížila se potrava, dost potravy pro všechny příslušníky všech kmenů, na něž kdy dopadly paprsky Freyru a Batalixu a na něž se kdy usmál Wutra.
Stádo přicházelo svým neměnným, pomalým tempem, a Yuli se snažil odhadnout jeho velikost. Teď už byla žlutohnědými zvířaty pokrytá polovina krajiny, kterou byl schopen přehlédnout, a východní obzor nepřestával chrlit další a další. Kdo ví, co leží za tím obzorem, jaká tajemství, jaká hrůza. Ne, určitě neexistuje nic horšího než Bariéry se svým ničivým mrazem a tím obrovským rudým otvorem, chrlícím oheň a dým. Yuli jej jednou zahlédl...
Teď už viděl, že živoucí masa zvířat nesestává pouze z yelků, třebaže ti v ní převažovali. Uprostřed stáda byly skupiny větších zvířat a vyčnívaly z pohybujícího se koberce jako nakupeniny balvanů. Tato větší zvířata připomínala yelky stejně protáhlou hlavou se vznešenými, zatočenými rohy, stejně chundelatou hřívou, splývající na silnou, matně lesklou kůži, stejným, dozadu se svažujícím hrbem na zádech. Ale byla o polovinu větší než yelkové. uprostřed kterých kráčela. Byli to obří biyelkové, hrozivě vyhlížející zvířata, schopná nést na hřbetě dva muže současně - tak to alespoň Yulimu vyprávěl jeden z jeho strýců.
Ve stádě byl ještě třetí typ zvířat. Gunnaduové. jejichž krky vyčnívaly podél okrajů stáda. Masa yelků se nezúčastněně pohybovala vpřed a gunnaduové je vzrušeně doprovázeli. Jejich maličké hlavičky se třásly na dlouhých krcích. Ale nejpozoruhodnější na nich byl pár gigantických uší, natáčejících se sem a tam a naslouchajících podezřelým zvukům. Jejich dlouhou srstí obrostlá těla spočívala na dvou sloupy připomínajících nohou. Byla to první dvounohá zvířata, která Yuli ve svém životě spatřil. Přestože gunnaduové byli schopni pohybovat se dvakrát rychleji než yelkové a biyelkové, každé zvíře vědělo, kde je ve stádě jeho místo a setrvávalo na něm.
Jak se stádo přibližovalo, vzrůstalo i temné dunění. Z místa, kde se svým otcem ležel, Yuli rozlišil všechny tři druhy zvířat jen díky tomu, že věděl, co má očekávat. Celé stádo splývalo ve vrtošivém svitu Freyru v jednolitou masu. Temné čelo mraků na obloze bylo rychlejší než stádo a netrvalo dlouho a naprosto skrylo Batalix před světem; tento statečný strážce se teď opět neukáže celé dny. Živoucí koberec zvířat se valil krajinou a připomínal vlnící se řeku. Živou masu ještě víc sjednotil opar, který zahaloval hřbety zvířat; pocházel z jejich tepla a potu a byl tvořen i tisíci a tisíci droboučkých tělíček okřídleného hmyzu. Ten byl schopen žít právě jen v tomto teple, vydávaném hřmotnými těly zvířat.
Yuli, celý zadýchaný dychtivostí, se znovu podíval vpřed - pozor! Vedoucí zvířata už dosáhla sněhem zapadaných břehů řeky Vark. Jsou blízko a přicházejí ještě blíž - celý svět se proměnil v jedno jediné obrovské zvíře, neustále se zvětšující. Otočil hlavu a naléhavě se podíval na otce. Třebaže Alehaw si synova pohledu všiml, dál strnule hleděl kupředu, se zuby zaťatými a očima pod silným obočím přivřenýma.
"Tiše," přikázal.
Živoucí příboj se převalil přes břeh řeky a začal dupat na skrytý led. Některá zvířata, těžkopádní dospělí jedinci, dopadla na sněhem ukryté kmeny stromů a zuřivě kopala tenkýma nohama a zoufale se snažila chránit svá těla před valící se masou ostatních členů stáda.
Ted už bylo možné rozlišit jednotlivá zvířata. Hlavy s velkýma bíle lemovanýma očima držela nízko u země. Mnohým tekly z tlamy zelené sliny. Chlad okamžitě zmrazoval výpary, valící se z jejich nozder, a vytvářel jim na hlavách ledovou vrstvu. Většina zvířat byla v zuboženém stavu, kůži měla pokrytou blátem, výkaly a krví nebo jim visela v cárech tam, kde ji potrhaly rohy ostatních.
Zvlášť biyelkové, s hrudí pokrytou silnou šedou hřívou slepenou v chuchvalcích, obklopeni svými menšími druhy, se pohybovali velmi nemotorně. Kouleli očima, když slyšeli naříkání těch, kteří upadli. Věděli, že někde číhá nebezpečí, ke

kterému se nezadržitelně řítí.
Masa zvířat se dál pohybovala přes zamrzlou řeku a vířila sněhové závěje. Oba lovci slyšeli narůstající hluk stáda, ale už to nebyl jenom dusot kopyt, ale i skřípavý zvuk narážejících rohů a narůstající sbor chrochtání, frkání a kašlání a plácání uší, jimiž se zvířata snažila odehnat všudypřítomný dotěrný hmyz.
Pak na zamrzlou řeku dopadli tři biyelkové najednou. Ozval se ostrý praskot a led se prolomil. Téměř metr silné kry se vymrštily do vzduchu mezi řítící se zvířata. Yelků se zmocnila panika. Ti, kteří již byli na ledě, se pokoušeli rozprchnout mezi prasklinami do všech stran. Mnozí z nich upadli a ostatní zvířata se valila přes ně. Praskavý zvuk neustával. Voda, temná a divoká, vystříkla do vzduchu, jakoby v triumfu nad tím, že byla osvobozena ze svého ledového sevření, a zvířata do ní padala s otevřenými tlamami a řvala strachem.
Ale postupující masa se nedala zastavit. Byla stejným přírodním živlem jako voda sama. Valila se dál a dál, přes zvířata, která upadla, přes ostré hrany ledu, vyčnívající z otevřených ran řeky Vark. Červená voda se

brzy zaplnila těly zvířat a ostatní po nich přecházela, dál a dál, než první z nich dosáhla druhého břehu.
Yuli se s očima planoucíma vztyčil na kolena a pozvedl svůj ebenový oštěp. Otec jej popadl za ruku a strhl ho k zemi. "Ty blázne, copak nevidíš fagory?" řekl mu, pohrdavě na něj pohlédl a koncem svého oštěpu ukázal vpřed, směrem k nebezpečí.
Yuli, zahanben, se znovu skrčil k zemi. Třásl se nejen před otcovým hněvem, ale i pomyšlením na fagory.
Stádo nyní těsně míjelo vyvýšeninu, na níž leželi. Oblak komárů, mušek a drobných tělíček, který vytvářel živý opar nad pohybujícími se zády zvířat, nyní obklopil i Yuliho a Alehawa a chlapec napínal zrak a snažil se tou pohyblivou clonou zahlédnout fagory. Napoprvé nespatřil žádné.
Vpředu nebylo vidět nic, jenom živoucí lavinu, hnanou pudem, člověku nepochopitelným. Pokrývala řeku, její břehy a celý šedý svět daleko na obzoru, kde se hrnula zpod šedohnědých mraků jako deka zpod polštáře. Byly tam stovky a tisíce zvířat a hmyz nad nimi visel ve vzduchu v souvislé černé vrstvě.
Alehaw do Yuliho strčil a opatrným pohybem ukázal rukou na místo po jejich levici. Zpola skryt kožešinami se Yuli tím směrem zahleděl. Spatřil dva obří biyelky, řítící se vpřed. Jejich záda byla téměř v úrovni skalního masívu. Když Yuli odehnal komáry, které měl před očima, uviděl na jejich bílé srsti fagory. čtyři z nich se po dvou na každém biyelkovi pevně přitiskli k srsti zvířat.
Divil se, jak je předtím mohl přehlédnout. Bylo jich mnoho, kteří se vezli na hřbetech ohromných zvířat, a ještě víc bude těch, kteří stádo provázejí pěšky. Byli přilepeni na zádech biyelků, s obličeji obrácenými vpřed, směrem k vysočině, kde se stádo zastaví a napase se. Občas jednomu či druhému vytryskl z nozder hustý bílý sliz, jímž zaháněli dotěrný hmyz. Jejich neohrabané hlavy vyčnívaly z masivních, dlouhou bílou srstí pokrytých těl. Až na purpurově rudé oči byli tvorové celí bílí. Pohybovali se vpřed na obrovských zvířatech, jako by s nimi byli srostlí. Po bocích zvířat se houpala pouzdra ze surové kůže. Obsahovala kyje a zbraně fagorů.
Teď, když byl Yuli ostražitý a pozorný, zpozoroval další fagory. Vezli se pouze privilegovaní. Obyčejní příslušníci kmene šli pěšky. Snažili se udržet tempo se zvířaty. Jen pár metrů od místa, kde Yuli s Alehawem leželi, nyní procházela skupinka čtyř fagorů. Yuli se neodvážil pohnout, ani si odehnat hmyz z očních víček. Kdyby otec dal povel, snadno by jednoho z

nich probodl oštěpem, mířeným do zad.
S nadšeným zájmem si prohlížel rohy fagorů, kteří jej vždy dva a dva míjeli. Ačkoli je viděl v mdlém světle, postřehl, že rohy byly hladké, jen vnitřní a vnější hrany měly ostří až ke špičce.
Horoucně toužil po takovém rohu. Rohy mrtvých fagorů byly v divokých údolích Bariér používány jako zbraně. Právě kvůli těmto rohům znali fagory i učení mužové ve městech - bezpečně skrytí před bouřemi -a nazývali je prvotní rasou se dvěma ostrými hranami.
Ten, který skupinku vedl, neohroženě postupoval vpřed. Kráčel podivnou nepřirozenou chůzí; kolenní kloub fagorů umožňoval jejich končetinám ohýbat se dozadu i dopředu. Pro člověka, který to viděl poprvé, to vypadalo hrůzostrašně. Šli stejným tempem už mnoho mil. Vzdálenost pro ně nic neznamenala.
Protáhlá hlava vedoucího fagora trčela dopředu, posazená nízko mezi rameny. Na každé paži měl řemínky a na nich byly připevněny další rohy. namířené do stran. Jejich hroty byly ostré jako dýka. Jimi tvor snadno odehnal jakékoliv zvíře, které se dostalo do příliš těsné blízkosti. Jinak byl neozbrojen, ale yelk, kráčející nedaleko, měl na zádech uvázaný ranec s veškerým jeho hmotným majetkem, včetně kopí a lovecké harpuny. Další zvířata nedobrovolně nesla zavazadla, náležející ostatním fagorům této malé skupiny.
Vůdce skupiny následovali dva další samci - alespoň tak Yuli usoudil - a za nimi šla fagorská samice. Byla menší postavy a kolem těla měla přivázaný jakýsi vak. Pod dlouhými bílými chlupy se jí pohupovala růžová vemena. Na zádech nesla mládě, které se drželo srsti na jejím krku a hlava mu spočívala na rameni matky. Samice kráčela naprosto mechanicky, jako by byla v transu. Jen stěží bylo možné odhadnout, kolik dní už takto kráčejí a jakou vzdálenost urazili.
Za nimi následovali další fagorové, roztroušení podél okrajů pohybujícího se stáda. Zvířata si jich vůbec nevšímala, brala je jako nutné zlo, stejně jako obtížný hmyz, protože jim nic jiného nezbývalo.
Dusot kopyt, namáhavé dýchání a frkání se mísilo s poryvy větru. Ozval se další zvuk. Fagor, vedoucí malou skupinku, vydával jakési vrčení, drsný zvuk tvořený jazykem, rychle vibrujícím v ústech a měnícím svou výšku a intenzitu; možná jím chtěl povzbudit či popohnat ty. kteří jej následovali. Yuliho ten zvuk polekal. Ale brzy odezněl a byl pryč, stejně jako fagorové. Následovala další zvířata a další fagorové. Yuli a jeho otec stále vyčkávali. Občas si odehnali od úst mouchu, ale neodvážili se udělat

nějaký prudší pohyb. Cekali na okamžik, kdy budou moci zaútočit a získat maso, které tak zoufale potřebovali.
Bylo před západem slunce a znovu se zvedl vítr, vanoucí z ledových vrcholů Bariér do obličejů příslušníků stěhující se armády. Fagorové kráčeli s hlavami skloněnými, s očima přimhouřenýma. Dlouhé stopy slin, vytékající jim z koutků úst, mrzly na jejich hrudích.
Panovalo pochmurné šero. Wutra, bůh nebes, zhasl světelné pochodně na obloze a zahalil své království soumrakem. Možná prohrál další z nespočetných bitev.
Zpod temné clony se vynořil Freyr. Pomalu klesal k linii obzoru. Mračné pokrývky na chvíli ustoupily a odhalily strážce, doutnajícího zlatavým světlem. Zářil do dáli, malý, ale jasný. Jeho disk nebyl větší než pouhá třetina jeho doprovodné hvězdy Batalixu, ale světlo měl přesto mnohem jasnější a živější.
Dotkl se okraje horizontu a po chvíli zmizel docela.
Nastal čas šerosvitu, který převažoval v létě a na podzim a který byl jediným znakem odlišujícím tato období od ještě krutějších časů. Obloha neztemněla nocí, ale byla prostoupena mlhavým polosvitem. Pouze v období Nového roku Batalix a Freyr vycházejí a zapadají spolu. Nyní ale žijí každý zvlášť a neustále probleskují mezi mraky - pohyblivým kouřem Wutrových válek.
Když den sklouzl do šerosvitu, Yuli pátral po znameních, zvěstujících vývoj počasí. Věděl, že vichr brzy přivolá další sníh. V mysli se mu vybavil verš, který kdysi četl ve staré olonetštině, jazyku čar a kouzel, věcí dávno minulých, jazyku katastrof, krásných žen, obrů, hojnosti potravy, jazyku dávno minulého a nenávratného včerejška. Na tento verš často vzpomínali v temných jeskyních Bariér:
Wutra když smutný je,
dá Freyr k mohyle
a nás k velké vlně.

Jako kdyby to odpovídalo změně světla, země se otřásla, jak se zvířata přehnala a zastavila. Zabučela, a tam, kde stála, klesla na udusanou půdu, nohy složené pod tělem. Pro obrovské biyelky byl tento manévr neuskutečnitelný. Zůstali na místě a usnuli vstoje, oči přikryté ušima. Některé skupinky fagorů se shlukly dohromady; většinou se jednoduše sesuli na zem a stejně jako zvířata usnuli tam, kde dopadli. Zády se opírali o boky.
Všechno spalo. Dva lidé, ležící na skalním masívu, si přetáhli přes hlavy kožešiny, pod nimiž se stále skrývali, a s prázdnými žaludky a obličeji položenými na rukou usnuli. Vzhůru zůstala pouze oblaka kousajícího a sajícího hmyzu. Tvorové, kteří byli schopni snít, bojovali s hrůznými nočními můrami, které přinášel šerosvit.
Tomu, kdo by tento pochmurný obraz spatřil poprvé, by se toto místo mohlo zdát ne světem, ale spíš něčím, co teprve očekává své stvoření.
A vtom se na obloze něco pohnulo. Směrem od moře připlul osamocený ohnivák. Vznášel se ve vzduchu jen několik metrů nad zmoženou masou živých tvorů. Vypadal jako velká, rudě žhnoucí peruť, jako plameny uhasínajícího ohně. Když přelétával nad zvířaty, tvorové sebou těžce trhali a ve spánku se nadzvedávali. Přeletěl nad skalním masívem, na němž leželi dva lidé, Yuli a jeho otec, a ti sebou také nepokojně mleli, stejně jako yelkové, a pronásledovaly je podivné hrůzné vidiny. Pak ohnivák zmizel.Osamoceně zamířil do hor na jihu, nechal za sebou stopu rudých jisker, umírajících v atmosféře jako ozvěna zjevení samotného.
Po chvíli se zvířata začala probouzet a znovu stavět na nohy. Zatřásla ušima se stopami krve po komářích bodnutích a znovu vyrazila kupředu. Procitli i biyelkové a gunnaduové. Vpřed se vydali i fagorové. Dva lidé se také probudili a pozorovali pohybující se zvířata. V bouři, zasypávající všechny tvory sněhem, kolem nich procházela po cely další den.
K večeru, když mrazivý vítr honil po obloze potrhané mraky, zahlédl Alehaw konec stáda.
Nebyl tak těsně semknutý jako první řady. Opozdilci se táhli několik mil pozadu, někteří kulhali, jiní žalostně kašlali a naříkali. Za nimi i vedle nich se plížili dlouzí chlupatí tvorové s břichy nízko u země. Vyčkávali, až nastane příhodný okamžik, pak se zvířeti zakousnou do nohy a oběť se sesune k zemi.
Kolem masívu kráčeli poslední fagorové. Šli až daleko za zvířaty, možná z obav před chlupatými dravci nebo proto, že chůze v tomto rozšlapaném terénu plném výkalů byla dost obtížná.
Alehaw vstal a vyzval syna, aby učinil totéž. Sklouzli ze skály, v rukou svírali oštěpy.
"Jdeme!" řekl Alehaw.
Sníh kolem břehů řeky Vark byl posetý mrtvými zvířaty. Prasklina
v ledu byla ucpaná utonulými těly. Mnohá zvířata, která zakopla nebo byla sražena valícím se stádem a klesla k zemi, zmrzla dřív, než se mohla opět postavit a nyní byla přeměněna v led. Pokryta sněhem byla téměř k nerozeznání od okolní krajiny.
Radostí, že se opět může pohybovat, mladý Yuli pobíhal, skákal a hlasitě křičel. Jak se blížili k zamrzlé řece, nebezpečně skákal z jedné vyvýšeniny na druhou, mával rukama a smál se. Otec na něj přísně zavolal, aby se uklidnil.
Ukázal dolů pod led. Pohybovaly se tam tmavé, sotva viditelné tvary. Prozrazovaly je pouze bubliny. Ledovými, temnými vodami se draly vzhůru, aby se zúčastnily připravené hostiny. Voda se barvila rudou krví.
Další dravci se blížili vzduchem. Ze zachmuřeného severu přilétali velcí bílí ptáci, těžce padali dolů a ostrými zobáky se probíjeli skrze led k masu pod ním. Hodovali a pozorovali lovce a jeho syna ostražitýma očima.
Ale Alehaw s nimi neztrácel čas. Spolu s Yulim mířili k místu, kde stádo přeskakovalo padlé stromy. Křičel a mával oštěpem, aby odehnal dravce. Mrtvá zvířata byla hodně podupaná, ale lebky měla většinou ne-dotčené. A právě na ně Alehaw upřel svou pozornost. Ostřím nože rozevřel čelisti a dovedně jim z tlam vyřezával silné jazyky. Krev mu prýštila přes zápěstí a skrápěla sníh.
Yuli zatím šplhal přes kmeny stromů a sbíral úlomky dřeva. Od jednoho padlého kmene odhrabal sníh a připravil místo, na němž rozdělá oheň. Omotal tětivu luku kolem kousku dřívka a začal ji rychle tahat sem a tam. Nad hromádkou

drobícího se dříví se objevil nepatrný proužek kouře. Opatrně do něj začal foukat. Brzy vyskočil malý plamínek, přesně takový, jaký se objevoval pod čarovným dechem Onesy. Když se oheň rozhořel, Yuli nad něj pověsil bronzový hrnec a naplnil jej sněhem. Nasypal do něj sůl z malého koženého váčku, který nosil schovaný v oděvu. Otec přinesl sedm masitých jazyků a hodil je do hrnce.
Čtyři byly pro Alehawa, tři pro Yuliho. Snědli je a vrněli spokojeností. Yuli doufal, že otec se na něj alespoň ted spokojeně usměje, ale ten se na něj ani nepodíval. Přežvykoval s pohledem zabořeným do země.
Čekalo je hodně práce. Ještě než dojedli, Alehaw rozkopal žhnoucí uhlíky z ohniště. Draví ptáci kolem na okamžik zpozorněli, pak začali znovu hodovat. Yuli vyprázdnil bronzový hrnec a připevnil si jej k pasu.
V šedivém denním světle zamířili k planině, ne víc než míli vzdálené. Právě na ní měla některá zvířata ukončit svou březost a přivést na svět mladé. Ostatní členové stáda pokračovali dál, na vysočinu, kde budou pod sněhem hledat lišejník a pást se na pruzích zeleného mechu, lemujícího modřínové lesy. V dálce byly vidět skupiny dalších lovců, mířící stejným směrem. Jednotlivé skupiny se navzájem ignorovaly. A žádná z nich ne-sestávala pouze ze dvou lovců. Alehaw a Yuli dopláceli na to, že nejsou z planin, ale z Bariér. Všechno pro ně bylo mnohem obtížnější.
S hlavami sehnutými kráčeli vzhůru do svahu. Cesta byla posetá balvany, které kdysi pradávné moře vrhlo do tváře ničivému chladu. Alehawa a jeho syna to nezajímalo; pro ně byla důležitá pouze přítomnost.
Na okraji planiny se zastavili. Chránili si oči před ledovým mrazem a rozhlíželi se kolem sebe. Stádo bylo pryč a zůstaly po něm pouze náhodné roje hmyzu a čpavý zápach. Zanechali na planině jen ty, kteří přiváděli na svět mladé.
Mezi zvířaty nebyli pouze yelkové, ale také slabší gunnaduové a obrovská těla biyelků. Mrtvá a polomrtvá zvířata pokrývala rozsáhlou plochu a boky mnohých z nich se těžce dmuly. K umírajícím zvířatům se blížila další skupina lovců. Alehaw Yulimu se zabručením pokynul a vydali se spolu směrem k polámaným kmenům borovic, blízko nichž ležel velký yelk. Yuli nad ním stál a díval se, jak otec zabíjí bezmocné zvíře, které už tak jako tak pomalu odcházelo cestou na věčnost.
Stejně jako jeho obří příbuzný, biyelk, a stejně jako gunnadu, byl yelk nekrogen, tvor dávající život pouze skrze smrt. Yelkové byli hermafroditi, někdy samci, jindy samice. Byli příliš nedokonalí, než aby ve svých tělech skryvali stejné orgány jako mají savci - vaječníky a dělohu. Po kopulaci se oplodněné vajíčko měnilo v teplych útrobách v malou larvovitou formu. Ta požírala žaludek svého mateřského hostitele a stále rostla.
Její čas nastal, když dosáhla hlavní tepny. Tou se jako semena ve větru začala rozlézat po celém těle hostitele a v krátkém okamžiku způsobila jeho smrt. K této události docházelo vždy, když velká stáda dosáhla planiny na západní hranici své migrace. Takto tomu bylo už celé dlouhé, nespočetné věky.
Alehaw a Yuli stáli nad zvířetem, jehož žaludek splaskl jako děravy vak. Zvrátilo hlavu a zemřelo. Alehaw do něj obřadným způsobem vbodl oštěp. Pak oba muži padli na kolena do sněhu a dýkami rvali vnitřnosti zvířete.
Byly tam. Larvy ne větší než nehet - příliš malé, aby se daly rozeznat - ale velmi chutné a výživné. Pomohou Onesu vyléčit z její nemoci. Vystaveny chladnému vzduchu rychle umíraly.
Kdyby je ponechali jejich osudu, larvy by žily dál, skryty pod kůží svého hostitele. Ve svém malém temném vesmíru by neváhaly požírat jedna druhou. Právě v aortě a ve velkých tělních tepnách často docházelo ke krvavým bitvám. Ty, které přežily, procházely metamorfózní proměnou. Zvětšovaly se a jejich počet se zmenšoval. Nakonec se tlamou nebo přes konečník vynořili na svět dva tři malí yelkové a poprvé spatřili krutý svět venku. K jejich úniku došlo právě včas, aby se vyhnuli smrti ušlapáním, když obrovská stáda započala svou zpáteční migraci severovýchodně, směrem k Čals.
Po celé planině se mezi plodícími umírajícími zvířaty tyčily mohutné kamenné sloupy. Byly zde vztyčeny dávno zemřelou lidskou rasou. Na každém kameni byl vytesán jednoduchý symbol: uprostřed velkého kruhu malý kruh nebo kolo. Ze středu menšího kruhu vycházely na dvě protilehlé strany až k okraji většího dvě vlnící se čáry. Nikdo z přítomných na planině,- ani zvíře, ani lovec, sloupům či obrazcům na nich nevěnoval nejmenší pozornost.
Yuli byl úlovkem nadšen. Nařezal kusy kůže, spletl z nich hrubý vak a nacpal do něj umírající larvy yelků. Otec mezitím odřezával maso z kostry. Zužitkují každý kousek mrtvého těla. Z nejdelších kostí udělají sáně, svázané pruhy kůže. Rohy poslouží místo želez na sanicích a usnadní jim námahu spojenou na zpáteční cestě s dopravou nákladu masa. Povezou kusy žeber, kýty, hřbetu a vše přikryjí zbytkem kůže.Oba pilně pracovali. Odfukovali námahou, ruce zbrocené krví. Nad hlavami se jim nepozorovaně shlukli komáři.
Najednou Alehaw hrozně vykřikl, upadl dozadu a pokoušel se vstát.
Yuli se zděšeně rozhlédl kolem. Z úkrytu mezi borovicemi se vyplížili tři velcí bílí fagorové a nyní stáli nad nimi. Dva se vrhli na Alehawa, který vstal, a znovu ho kyjem povalili do sněhu. Třetí zaútočil na Yuliho. Ten se odkulil stranou a křičel hrůzou.
Docela zapomněli na nebezpečí a nepostavili hlídku. Yuli se kutálel po zemi, uskakoval stranou a vyhýbal se neustále útočícímu kyji. O kus dál zahlédl další lovce, jak nevzrušeně zpracovávají trup mrtvého yelka, tak jako to ještě před chvíli dělal on a jeho otec. Byli tak zabráni do své práce - stavěli sáně, aby už byli se svým nákladem pryč; hlad byl krutým vládcem - že v ní nevzrušeně pokračovali a jen občas vzhlédli a podívali se na zuřivý boj, odehrávající se kousek od nich. Kdyby Alehaw a Yuli byli příslušníky jejich kmene, zachovali by se jinak. Ale byli to lidé z rovin, podsaditá s nepřátelskými výrazy v obličejích. Yuli křičel o pomoc, ale marně. Jeden z mužů hodil po fagorech krvavou kost. To bylo vše.Yuli viděl, že fagorovi, útočícímu na něj kyjem, neunikne. Instinktivně zaujal obrannou pozici, klekl si na jedno koleno a vyčkával. Když se na něj fagor vrhl, Yuli vytáhl dyku a vnořil ji do širokého břicha útočníka.
S ohromením a zděšením sledoval svou ruku, jak mizí ve šlachovitých tuhých útrobách. Z rány se vyvalila hustá zlatavá krev. Fagor zavrávoral a Yuli se kutálel pryč, dál od nebezpečí, pryč do jakéhokoliv úkrytu, který mu divočina mohla nabídnout. Schoval se za odhozenou lopatkou mrtvého yelka. Odtud pak pozoroval svět, ktery se najednou celý stal jeho nepřítelem.
Fagor upadl. Pak znovu vstal a snažil se svými ohromnými tlapami ucpat tu zlatou ránu ve svých vnitřnostech. Potácel

se dokola a naříkal: "Ach, aách, aáách, ach..." Pak padl na zem, hlavou napřed, a už se nepohnul.
Kus od mrtvého těla ležel na zemi zbitý Alehaw. Byl v bezvědomí, ale fagorové jej popadli a jeden z nich si ho přehodil přes rameno. Potom se rozhlédli kolem sebe, podívali se na svého mrtvého druha, pak jeden na druhého a se zabručením se obrátili zády k Yulimu a odkráčeli pryč.
Yuli vstal. Nohy se mu třásly. Nevěděl, co má dělat. Jako smyslů zbavený hleděl na fagora, kterého zabil - ach, jak se bude moci pochlubit své matce a strycům. Sebral oštěp a pak, po chvilce váhání, vzal i oštěp svého otce. Pak se vydal na cestu. Sledoval fagory.
Plahočili se kupředu, nesmírně zdržováni svým těžkým břemenem. Brzy zjistili, že chlapec je sleduje a občas se otočili a snažili se jej zahnat hrozbami a posunky. Zřejmě jej nepovažovali za tak nebezpečného, aby po něm vrhli oštěp.
Když se Alehaw probral k vědomí, fagorové zastavili, postavili ho na nohy a donutili jej jít s nimi pěšky. Ranami jej poháněli kupředu. Yuli dal otci najevo, že je poblíž, ale kdykoliv se starý muž pokoušel ohlédnout, některý z fagorů jej silně udeřil.
Fagorové pomalu dohonili další členy své skupiny, jednu samici a dva samce. Jeden z nich byl velmi starý a kráčel s pomocí hole, téměř tak vysoké, jako byl sám. Ztěžka se o ni při výstupu do kopce opíral. Občas klopýtl o hromádky zvířecích výkalů.
Pak se tyto zvířecí pozůstatky přestaly objevovat a vzduch už nepáchl. Stoupali nahoru jinou cestou než stádo. Vítr ulehl. Vzhůru po smrky porostlém svahu vystupovalo několik skupinek fagorů. Někteří se prohýbali pod tíhou masa z yelků. A jim v patách se plížil mladý lidský tvor se strachem v srdci; ale se snahou mít otce stále na dohled.
Vzduch byl najednou podivně těžký, jako by jej někdo začaroval. Porost zhoustl a tempo výstupu se zpomalilo. Fagorové byli nuceni semknout těsněji k sobě. Drsná píseň, která skřípavě vycházela z jejich hrdel, zněla chvíli hlasitě a místy jen tak skomírala. Yuli, plížící se od stromu ke stromu, byl vystrašený. Nestačil s fagory držet krok a vzdálenost mezi ním a jeho otcem se zvětšila.
Nechápal, proč se Alehaw svým únoscům nevytrhne a nepustí se dolů po svahu: Yuli by mu dal jeho kopí a pak by se proti hrůzným fagorům mohli postavit bok po boku. Namísto toho se otec smířil s rolí zajatce a jeho stále menší postava se nyní ztrácela mezi skupinkami fagorů v šeru pod stromy.
Znovu zazněla mručivá píseň a znovu ustala. Mlhavé nazelenalé světlo, které se vpředu objevilo, slibovalo další překážku v Yuliho úsilí. Plížil se kupředu, skrčený postupoval od stromu ke stromu. Stála tam nějaká budova. Její ohromná dvoukřídlá vrata se nepatrně pootevřela. Za hradbami se objevil mdlý oheň. Fagorové začali křičet a brána se otevřela ještě víc, Začali se tlačit dovnitř. Tím ohněm byla hořící pochodeň, kterou jeden z fagorů držel nad hlavou.
"Otče, otče!" křičel Yuli. "Uteč, otče. Tady jsem!"
Nikdo mu neodpovídal. V šeru, v němž světlo pochodně všechno ještě víc zkreslovalo, nebyl schopen rozlišit, zda je jeho otec ještě venku nebo zda už jej vstrčili dovnitř. Několik fagorů, kteří slyšeli jeho křik, se otočilo a se zjevným nepřátelstvím jej odháněli pryč.
"Jdi zzi křičet na vítr!" zvolal jeden z nich v olonetštině. Stáli jen o dospělé lidské otroky.
Dovnitř vstoupila poslední chlupatá postava a brána se zavřela. Yuli k ní utíkal, plakal a bušil do jejího hrubého dřeva. Odpovědí mu bylo jen zasouvání závory zevnitř. Dlouho tam stál, čelem opřený o kámen, neschopný smířit se s tím, co se stalo.
Brána byla zapuštěná v kamenných kvádrech, jen hrubě otesaných tak, aby zapadaly jeden do druhého. Štěrbiny mezi nimi byly vycpány silnými kusy mechu. Celá budova, sloužila pouze jako vchod do jedné z velkých podzemních jeskyní, v nichž, jak Yuli věděl, fagorové žili. Byli to líní tvorové a většinu práce za ně vykonávali lidští otroci.
Yuli ještě chvíli bloumal kolem brány a pak po příkře se svažující zdi vylezl nahoru. Tam objevil to, co doufal, že najde. Komín. Třikrát tak

vysoký jako on, ohromujícího průměru. Vyšplhal na něj snadno, protože se směrem vzhůru zužoval, a kusy kamene, z nichž byl postaven, byly jen velmi hrubě otesány, takže vždy našel nějaké vhodné o něž se mohl chodidlem zapřít. Kameny nebyly tak mrazivě chladné, jak by se dalo očekávat, ani na nich nebyla námraza.
Na vrcholu opatrně nahlédl přes okraj. V tom okamžiku ztratil rovnováhu, zvrátil se dozadu a spadl. Dole přistál na pravém rameni a kutálel se po sněhu.
Z otvoru se na něj vyvalil horký zkažený vzduch, směs kouře ze dřeva a odporných výparů. Byla to větrací šachta, vedoucí do podzemních doupat fagorů. Věděl, že touhle cestou se dovnitř nedostane. Ztratil svého otce navždy. Zkroušeně seděl ve sněhu.
Yuli měl chodidla zabalená v kůžích, pevně ušněrovaných nahoru kolem nohou. Měl na sobě kalhoty a tuniku z medvědích kožešin, ušitých jeho matkou tak, že chlupy byly obráceny směrem dovnitř. Aby mu bylo větší teplo, měl na sobě ještě vestu s kožešinovou kapuci. Onesa mu ji v dobách, kdy se ještě cítila dobře, ozdobila bělostnými ocásky sněžných zajíců. Na každém rameni byly tři a kolem krku zářila výšivka z červených a modrých korálků. Navzdory tomu byl na Yuliho zoufalý pohled, protože vestu měl pocákanou zbytky jídla a kousky tuku a chlupy byly slepené špínou. Všechno silně páchlo. Yuliho obličej - popelavý, když byl čistý - byl nyní hnědočerný špínou a kolem něj mu na límec splývaly dlouhé mastné vlasy. Když začal naříkat a bušit rukama do sněhu, bylo v jeho širokých ústech s rozpraskanými rty vidět ulomeny zub.
Po chvíli se zvedl a kráčel směrem k zakrslým modřínům. Za sebou táhl otcův oštěp. Nezbývalo mu nic jiného, než se vrátit ke své nemocné matce. Ale najde sněhovými závějemi cestu zpět?
Uvědomil si, že má hlad.
Zoufale opuštěn, začal znovu bušit do zavřené brány. Začal padat sníh, pomalu, ale bez ustání. Yuli tam stál, s rukama zaťatýma nad hlavou. Plivl na vrata. To platilo jeho otci. Nenáviděl ho. Za to, že byl takový slaboch. Vzpomněl si na

všechny ty výprasky, které od něj kdy dostal - proč otec stejně tak nezmlátil fagory?
Nakonec se znechuceně otočil a v padajícím sněhu začal sestupovat dolů po svahu.
Otcův oštěp odhodil do křoví.
Hlad bojoval s únavou a hnal jej až k řece Vark. Ale jeho naděje byly marné. Všichni yelkové byli sežraní. Dravci se shlukli odevšad a každý si urval svůj kus masa. Zbyly po nich jen hromady ohlodaných kostí. Yuli naříkal hněvem a zoufalstvím.
Řeka opět zamrzla a led se znovu pokryl sněhem. Yuli jej odhrnul nohou a hleděl dolů. V ledovém krunýři vězela těla několika utonulých zvířat; Yuli si všiml jednoho z nich, visícího hlavou dolů. Oči mu požírala velká dravá ryba.
Zuřivě bušil ostřím oštěpu do ledu. Podařilo se mu jej prorazit, pak otvor zvětšil a vyčkával u něj s připravenou zbraní. Ve vodě zapleskaly ploutve. Udeřil. Když oštěp vyndal, na špici se mrskala ryba s modrými skvrnami a tlamou v údivu otevřenou. Byla dlouhá jako dvě jeho dlaně s roztaženými prsty. Upekl si ji na malém ohni. Chutnala výborně. Odříhl si, pak si na hodinku zdřímł v úkrytu mezi padlými kmeny. Potom se znovu vydal na jih, cestou, kterou stádo doslova vymazalo z povrchu země.
Freyr a Batalix se střídaly na stráži na nebesích a on stále putoval, jediná osamělá postavička v nesmírné pustině.
"Matko!" křičel starý Hasele na svou ženu, ještě než vrazil dovnitř. "Matko, podívej se, co jsem našel u Tří harlekýnů."
Jeho stará žena, chromá od narození, dokulhala ke dveřím, vystrčila nos do mrazivého vzduchu a řekla: "Nezajímá mě, cos našel. Čekají tu na tebe ti páni z Pannovalu, tak sebou hoď"
"Z Pannovalu? Počkej, až uvidíš, co jsem našel u Tří harlekýnů. Potřebuji tvou pomoc, matko. Vylez, není tu zima. Nechápu, jak můžeš vydržet být stále zavřená v domě."
Pokud se to vůbec dalo nazvat domem. Byl to příbytek poskládaný z několika hromad balvanů, jen o málo vyšších než člověk. Na nich byly položeny kmeny a větve pokryté kůžemi, na nichž rostly drny. Mezery mezi kameny byly vycpány lišejníkem a hlínou, aby byl vnitřek příbytku chráněn před mrazivými vichry. Stavbu na mnoha místech podpíraly celé kusy kmenů, takže celek připomínal spíš dikobrazí zdechlinu. K hlavní části "domu" byly stejně improvizovaným způsobem přistavěny další místnosti, přizpůsobené duchu původní stavby. Vzhůru do syrové oblohy čněly bronzové komíny. Neustále se z nich kouřilo; v některých místnostech se sušily kůže, v jiných Hasele udil maso. Byl to obchodník a lovec a za celý život se dost nadřel, takže k stáru si mohl dovolit mít ženu, sáně a tři tažné psy.
Jeho příbytek byl posazen na rozsáhlém úbočí nízkého hřebene, který se stáčel v několikamílovém oblouku směrem k východu. Úbočí bylo

poseto kameny, na některých místech volně roztroušenými, jinde nakupenými na sobě a tvořícími hromady. Balvany poskytovaly úkryt malým zvířatům, takže pro starého muže byla tato oblast vynikajícím lovištěm. Nyní, když byl starý, se mu už nechtělo vydávat se za lovem daleko od domu, jako v mládí. Některé z monumentálních nakupenin balvanů si pojmenoval a Tři harlekýni byl název jedné z největších hromad. Právě u ní bylo naleziště soli, kterou potřeboval ke zpracovávání kůží.
Úbočí lemovaly menší kameny a každý měl na východní straně kužel sněhu, navátý přesně na opačný směr, než odkud vanul běsnící západní vítr ze vzdálených Bariér. Toto kdysi bývala pláž a tvořila součást opuštěného mořského pobřeží kontinentu zvaného Kampannlat. To bylo v dobách, které byly pro člověka příznivější.
Na východ od Tří harlekýnů rostlo pár trnitých keřů. Balvany je chránily před zuřivými nápory větru a díky tomu na jejich větvičkách občas vyrašilo pár zelených lístečků. Starý Hasele tyto lístky občas uvařil v hrnci (byly cenným zpestřením stravy) a množstvím nastražených pastí je chránil před zvířaty. Právě tam, zapleteného v ostrých větvičkách, nalezl Hasele chlapce v bezvědomí. Nyní jej s Lorelinou pomocí odnášel do své chatrče.
"Není to žádný divoch," řekla Lorel s obdivem. "Podívej se na tu vestu, jak je zdobená červenými a modrými korálky. Je moc hezká, viď?"
"Na tom nesejde. Nakrm ho pěkně teplou polívkou, matko!"
Poslechla a držela chlapci hlavu, než mu tekutina sklouzla do krku. Vtom se její pacient zavrtěl, kýchl, posadil se a zašeptal, že chce ještě. Lorel jej krmila a hleděla na jeho tváře, oči a uši, opuchlé od nesčetných komářích bodnutí, se stopami zaschlé krve, která stékala z drobných ranek dolů pod límec. Přitáhla si jej k sobě, vzala do náručí a houpala jej, vzpomínajíc na jakési dávno minulé štěstí, které již neuměla pojmenovat.
S pocitem viny se ohlížela po Haselem, ale toho nyní zajímali pouze návštěvníci z Pannovalu.
Položila chlapcovu hlavu na lůžko, pohlédla na něj a šla za manželem. Právě dvěma mohutným obchodníkům nabízel lihoviny vlastní výroby. Z jejich vest se kouřilo. Lorel zatahala Haseleho za rukáv.
"Možná by tihle dva páni mohli chlapce vzít s sebou do Pannovalu. My ho tu neuživíme. Sami hladovíme. V Pannovalu je bohatství a dostatek potravy."
"Nech nás na pokoji, matko, máme tu jednání," řekl Hasele panovačným hlasem.
Odkulhala do zadní části budovy a pozorovala fagorského otroka.

Šoural se v řetězech a hlídal psy u sněhové boudy. Hleděla do pochmurně šedé, pusté krajiny, táhnoucí se na míle daleko a setkávající se se stejně pochmurnou šedou oblohou. Ten chlapec přišel odněkud z divočiny. Snad jednou nebo dvakrát do roka přicházeli lidé, osamělí, nebo jen ve dvou, kteří v ledové pustině bojovali o život. Lorel nevěděla, odkud přicházejí, věděla jen, že za ledovou pustinou jsou ještě mrazivější hory. Jeden z nich kdysi něco mumlal o zamrzlém moři, které lze přejít. Udělala nad svými vyschlými prsy svatý kruh.
Když byla mladší, trápilo ji, že si nedovede představit svět. Chodívala ven, zabalená do kožešin, a pak dlouho stála na hřebeni a hleděla na sever. Nad hlavou jí přelétali osamělí ohniváci, mávali svými planoucími perutěmi a ona v jejich přítomnosti padala na kolena a představovala si lidi - obrovské a svaté - kteří valí velké ploché kolo světa někam jinam,

tam, kde nepadá sníh a nebouří ledový vichr. Pak se vracívala a plakala přitom; a nenáviděla naději, kterou jí ohniváci přinášeli.
Třebaže starý Hasele svou ženu panovačně odbyl, dobře slyšel, co říkala. Tak jako vždy. Když byl obchod s muži z Pannovalu uzavřen a proti hromadě kůží, které obchodníci naloží na své sáně, se vršila hromádka vzácných bylin a koření, vlněné látky a mouka, Hasele se jich zeptal, zda by nemocného chlapce nevzali s sebou, zpět k lidem. Poznamenal, že chlapec má na sobě krásně zdobenou vestu a proto - možná, pánové - by to mohl být někdo významný nebo přinejmenším syn někoho významného.
K jeho překvapení muži souhlasili a tvrdili, že budou velmi potěšeni, když budou chlapce moci vzít s sebou. Ale budou potřebovat jednu kůži z yelka navíc, aby jej mohli přikrýt a uhradit výdaje. Hasele chvíli bručel, ale pak souhlasil; kdyby chlapec přežil, nemohl by si dovolit jej živit, a kdyby zemřel - nerad své psy krmil lidským masem. A mumifikování a pohřby odmítal.
"Ujednáno," řekl a šel pro kůži.
Chlapec byl vzhůru. Lorel mu nalila další polévku a dala mu vařenou nohu sněžného králíka. Když slyšel přicházet muže, znovu si lehl a zavřel oči. V ruce schované pod vestou svíral dýku.
Muži si jej prohlédli jen zběžně. Měli v úmyslu naložit sáně, pak zde strávit několik hodin v družné zábavě s Haselem a jeho ženou, opít se, vyspat se a příštího dne vyrazit na namáhavou cestu směrem na jih do Pannovalu.
Všechno bylo hotovo a z Haseleho příbytku se brzy rozléhal bujarý hluk. Pak muži spali, hlasitě chrápali na hromadě kožešin. A Lorel se tajně starala o Yuliho, krmila jej, umyla mu obličej, učesala husté vlasy, objímala jej.
Brzy za rozbřesku, když Batalix stál nízko na obloze, jej muži zvedli -stále před nimi předstíral bezvědomí - položili jej na sáně, zapráskali biči, zlobně se zamračili, prokleli krutou zimu a vydali se na cestu.
Obchodníci Haseleho okradli, jak jen to šlo, stejně jako okrádali všechny ostatní lovce, které navštívili. A Hasele se nechal okrást, protože věděl, že on by také okrádal, kdyby mohl. Podvádění patřilo k jejich způsobu života stejně jako to, že se museli teple oblékat, aby v chladu nezmrzli. Ale jedno starý lovec netušil. Netušil, že muži mají v úmyslu podříznout svému pasažérovi krk, jen co budou z dohledu Haseleho zchátralého příbytku, tělo hodit do nejbližší závěje - a vyšívanou vestu a možná i spodní tuniku a kalhoty prodat na tržišti v Pannovalu.
Dali povel psům a sáně zastavily. Jeden z nich se s blyštící dýkou otočil k ležící postavě.
Ale v tom okamžiku se chlapec s výkřikem zvedl a odhodil kožešinu, kterou byl přikrytý, muži na hlavu. Prudce jej kopl do žaludku a utíkal pryč. Ve snaze vyhnout se jejich oštěpům divoce kličkoval.
Když se mu zdálo, že už je dost daleko, skrčil se za šedým balvanem, aby se podíval, zda jej sledují. V šerém světle sáně již zmizely z dohledu. Po obou mužích nebylo ani památky. Až na hvizd západního větru byl všude klid. Zůstal sám, opuštěny v ledové pustině, několik hodin před východem Freyru.
Zmocnila se ho nesmírná hrůza. Od té doby, co fagorové odvlekli otce do podzemního hnízda, putoval divočinou mnohem víc dní, než byl schopen spočítat, vysílený chladem a nedostatkem spánku, obtěžován hmyzem. Ztratil cestu a když se zamotal do trnitého keře, byl blízko smrti.
Krátký odpočinek a jídlo mu znovu dodaly sil. Dovolil, aby jej naložili do saní, ne proto, že by věřil těm mužům z Pannovalu, kteří vydávali jemu odporný zápach, ale protože nemohl vystát stařenu, která se ho neustále dotýkala tak, jak to neměl rád.
A nyní byl opět v divočině, s mrazivým větrem hvízdajícím kolem uší. Znovu si vzpomněl na svou matku Onesu a na její nemoc. Když ji viděl naposled, kašlala a v ústech jí pěnila krev. Yuli s Alehawem se chystali na cestu a matka na něj při odchodu vrhla zoufalý pohled. Teprve nyní si Yuli uvědomil, co ten pohled znamenal: věděla, že jej už nikdy v životě nespatří. Bylo by zbytečné, aby se snažil vrátit se k ní zpět, pravděpodobně z ní je už jen pouhá mrtvola.
Co tedy?
Pokud chce přežít, zbývá mu jediná možnost.
Vstal a rozběhl se ve stopě saní.

Sedm velkých rohatých psů táhlo sáně. Byl to druh zvaný asokinové.
Vedla je fena zvaná Pevný stisk a její smečka byla známá široko daleko. Každou hodinu po dobu deseti minut odpočívali; každou druhou dobu odpočinku byli psi krmeni odporně páchnoucími kusy suchých ryb. Muži se po hodině střídali, jeden z nich se plahočil vedle saní, druhý ležel na nich a nechával se vézt.
Yuli tento postup velmi brzy pochopil. Držel se hezky vzadu ve stopě. Dokonce i když sáně byly mimo dohled, cítil pach mužů a zvířat běžících před ním. Někdy se přiblížil na dohled a pozoroval, co dělají. Musel poznat, jak zacházejí se psy, protože věděl, že zanedlouho bude spřežení patřit jemu.
Po třech dnech nepřetržité cesty, kdy asokinové potřebovali delší odpočinek, se přiblížili k místu, kde v příbytku ze dřeva, vyzdobeném rohy a parožím divokých zvířat, bydlel další lovec. Ve větru se houpaly spousty kůží, ztuhlých mrazem. Obchodníci u něj zůstali a když Freyr zmizel z oblohy, bledý Batalix také a z chatrče se začaly ozývat opilé výkřiky a chrápání, Yuli se přikradl k saním, sebral z nich pár sucharů a zabalen do kožešin usnul na závětrné straně saní.
Druhého dne pokračovali v cestě.
Udělali další dvě zastávky a mezi nimi mnoho dní cestovali. Smečka asokinů neustále mířila na jih. Vítr už nebyl tak mrazivý.
Konečně se přiblížili k Pannovalu. Yuli zjistil, že tajemné obrysy, které se před nimi rýsují, jsou z pevného kamene. Z planiny vyrůstaly hory. Úbočí měly pokryté sněhem. Terén stoupal vzhůru a cesta zde byla mnohem namáhavější. Oba muži kráčeli vedle saní a občas je dokonce museli tlačit. Podél cesty se tyčily kamenné věže. V některých byly hlídky, zastavující pocestné. Strážní volali i na Yuliho.

"Jdu za svým otcem a strýcem," odpovídal jim.
"Jsi pozadu. Chytí tě ohniváci."
"Ano, vím. Otec pospíchá, aby už byl doma u matky. Já si také pospíším. "
Mávali mu a usmívali se jeho mládí.
Muži naposledy zastavili psy. Hodili Pevnému stisku a ostatním asokinům suché ryby a uvázali psy ke kůlům. Vybrali si chráněné místečko ve svahu, zabalili se do kožešin, zahřáli se alkoholem a usnuli.
Jakmile Yuli uslyšel chrápání, přikradl se blíž.
Bude se muset zbavit obou mužů pokud možno najednou. Kdyby se s některým z nich musel utkat, neměl by šanci, a proto ani jeden nesmí být předem varován. Plánoval, že je buď usmrtí dýkou nebo jim rozdrtí hlavy kameny; obě možnosti byly svým způsobem nebezpečné.
Rozhlédl se kolem sebe, aby zjistil, zda jej někdo nepozoruje. Uvolnil ze saní řemen a připlížil se k mužům. Podařilo se mu pravý kotník jednoho uvázat těsně k levému kotníku druhého, takže pokud jeden z nich vstane, bude druhým stržen k zemi. Muži chrápali dál.
Když bral řemen ze saní, všiml si velkého množství oštěpů. Možná je chtěli prodat a nepodařilo se jim to. Bylo mu to jedno. Rozvázal jeden z řemínků, držících oštěpy, a potěžkal zbraň v ruce. Usoudil, že by se mu s ním špatně vrhalo. Ale ostří bylo pozoruhodně nabroušené.
Vrátil se k mužům a jednoho z nich překulil nohou na záda. Zvedl oštěp nad hlavu, jako by chtěl zabít rybu, a pak muže probodl. Oštěp prošel kožešinovou parkou a skrz žebra rovnou do srdce. Muž sebou hrozně škubl. S hrůzným výrazem a očima rozšířenýma se nadzvedl, popadl rukojeť oštěpu a snažil se jej vytrhnout. Pak se pomalu, s dlouhým vzdechem, který přešel v kašel, svalil dozadu. Z úst se mu vyhrnula krev a zvratky. Jeho druh se jenom ohnal a něco zabručel.
Yuli viděl, že vrhl oštěp takovou silou, že mužem projel naskrz a zabodl se do země. Vrátil se k saním pro další a stejným způsobem - a stejně úspěšně - zabil i druhého muže. Sáně byly jeho. A psí smečka také.
Krev ve spáncích mu divoce pulsovala. Litoval, že místo mužů nemohl takto zabít fagory.
Zapřáhl vrčící a štěkající asokiny a hnal je z místa pryč.
Vysoko nad hlavou mu zazářily pruhy světla, ale výhled na oblohu mu brzy skrylo vysoké úpatí hory. Cesta zde byla zřetelná a míli po míli se rozšiřovala. Stoupala stále vzhůru, až překročila hřeben hory. Za ní se rozkládalo velké údolí, strážené hrozivě vyhlížejícím hradem.
Byl částečně postaven z kamene, částečně vytesán přímo ve skále, na níž spočíval. Stáli před ním čtyři ozbrojení muži, rozestavení podél dřevěné závory, která zahrazovala cestu.
Yuli zastavil a cestu mu zastoupil voják v kožešinách, zdobených

blyštivou mosazí.
"Kdo jsi, chlapče? "
"Cestuji se dvěma přáteli. Byli jsme venku za obchodem, jak vidíte. :Trochu se zdrželi s druhými sáněmi."
"Nikoho nevidím." Jeho přízvuk byl zvláštní: nebyla to olonetština, kterou Yuli slýchával v oblasti Bariér.
"Budou tu za chvíli. Copak nepoznáváte Pevný stisk a její smečku?" Ukázal prstem na zvířata.
"Ano. Poznávám je, samozřejmě. Znám je moc dobře. Té feně se neříká Pevný stisk jen tak pro nic za nic." Ustoupil stranou a zvedl na povel svou obrovskou ruku.
"Pusťte jej," vykřikl. Závora se zvedla, Yuli zapráskal bičem, zahalekal a byl uvnitř.
Zhluboka se nadechl a poprvé v životě spatřil Pannoval.
Před ním strměl sráz tak příkrý, že se na něm neudržel žádný sníh. Na jeho stěně byla vytesána ohromná podoba Velkého Akhy. Byl zobrazen v tradiční podobě, s rukama objímajícíma pokrčená kolena, s dlaněmi u sebe, obrácenými vzhůru. Držel v nich posvátný plamen života. Měl velkou hlavu, ozdobenou na temeni uzlem vlasů. Jeho pololidský obličej dštil na příchozí hrůzu. Navzdory tomu byly jeho velké oči mandlového tvaru mírné a zračil se v nich klid. Ale z úst i majestátních očních oblouků dýchal hněv.
Vedle Akhova levého chodidla byl otvor ve skále. Když k němu Yuli se sáněmi přijel, viděl, že i otvor je majestátní a jeho výška trojnásobně převyšuje člověka. Uvnitř bylo vidět světla a stráže v podivných šatech. Hovořili s podivným přízvukem a Yuli věděl, že myšlenky v jejich hlavách jsou podivné a jemu nepochopitelné.
Vypjal ramena a odvážně mířil vpřed.
Tak tedy Yuli přišel do Pannovalu.

Na to, jak prošel branou a zmizel ze světa pod volnou oblohou, nikdy nezapomene. V ohromení projížděl se sáněmi mezi strážemi, kolem háje zakrslých stromů a nakonec spřežení zastavil, aby vešel do krytých prostor, v nichž žilo ohromné množství lidí. Přízračný opar se zde mísil s temnotou a vytvářel podivuhodný svět, plny tvarů nestálých obrysů. Byla noc: kolem se pohybovalo jen pár lidí. Byli oblečeni v silných šatech a obklopeni aureolou mlhy, která plula nad jejich hlavami a pohybovala se spolu s nimi. A všude byl jen kámen - z kamene byly vytesány místnosti i

celé příbytky, domy, ohrady a spousty schodů. Celá tahle mysteriózní jeskyně se závratným způsobem vypínala vzhůru do nitra hory a po celá dlouhá staletí v ní obyvatelé vytesávali nová a nová podlaží, spojená schodišti.
Nad každým z nich plápolala mdlým světlem pochodeň, neosvětlující postavy, ale jen přízračný vzduch, a jejich kouř vše v pochmurné temnotě ještě víc zahaloval a zkresloval.
Nepřetržitá činnost vody dala během dlouhých staletí vzniknout mnoha spojeným jeskyním různé velikosti a na různých podlažích. Některé z těchto jeskyní byly obydleny, dokonce měly jména a byly zařízeny všemi nezbytnostmi, potřebnými k lidskému životu.

Člověk, který sem přišel poprvé, musel zastavit a počkat, dokud nenašel někoho, kdo by jej v tomto ohromném lidském mraveništi byl ochoten doprovázet. Těch pár cizinců, kteří stejně jako Yuli Pannoval navštívili poprvé, se nyní nacházelo v jedné z velkých jeskyní, které zdejší obyvatelé dali jméno Tržiště. Zde lidé prováděli většinu své každodenní práce, protože jakmile jejich oči jednou přivykly šeru, bylo zde zapotřebí jen velmi málo umělého osvětlení. Za dne tu hlaholily hlasy a ozývalo se nepravidelné bušení kladiv. Zde v Tržišti by Yuli mohl prodat asokiny a zboží ze saní - vyměnit je za věci, nezbytné k novému životu. Musí zůstat zde. Nemá jinou možnost. Postupně si zvykl na šero, kouř, pálení v očích a kašlání obyvatel; smířil se se vším, protože tady byl v bezpečí.
Měl štěstí, že narazil na otcovsky vypadajícího obchodníka jménem Kyale, který spolu se svou ženou vlastnil prodejní pult na jednom z malých náměstíček Tržiště. Byl to truchlivý muž se svislými ústními koutky, částečně zakrytými tmavým knírem. Spřátelil se s Yulim z důvodů, které chlapec nechápal, a chránil jej před podvodníky. Ze všech sil se snažil seznámit Yuliho se světem, který pro něj byl naprosto nový.
Zvuky, rozléhající se jeskyní, částečně pocházely z vodního toku nazývaného Vakk, který v hlubokém korytu protékal zadní částí Tržiště. Yuli poprvé v životě viděl volně proudící, ledem nespoutanou vodu a Vakk se pro něj stal jedním z divů Pannovalu. Zurčení vody jej naplňovalo pocitem radosti a on k řece se svou animistickou vírou vzhlížel téměř jako k živé bytosti.
Přes Vakk vedl most, po němž se dalo přejít na vzdálený konec Tržiště, strmě se zvedající vzhůru a posetý četnými schodišti, vedoucími až k široké terase, na níž se vypínala obrovská, ve skále vytesaná socha Akhy. Ramena sochy, vystupující z temnoty, byla vidět i z těch nejvzdálenějších konců Tržiště. Akha držel v dlaních skutečný, živý plamen, který kněží v pravidelných intervalech obnovovali. Vycházeli přitom dveřmi, skrytými v Akhově trupu. K nohám boha pravidelně přicházeli jeho vyznavači a nabízeli mu všechny možné dary, které od nich přijímali kněží, stěží rozeznatelní v černobíle pruhovaných róbách. Prosebníci se před sochou vrhali k zemi, kterou novic zametl péřovou metlou, a na okamžik se s nadějí odvážili vzhlédnout do stínem zahalených kamenných očí vysoko nad nimi. Pak se vraceli zpět na neposvátnou půdu.
Tyto obřady zůstávaly pro Yuliho záhadou. Zeptal se na ně Kyaleho a ten se mu snažil vše vysvětlit, jenomže Yuli byl po jeho přednášce ještě zmatenější než předtím. Nikdo není schopen vysvětlit svou víru cizinci. Nicméně, Yuli z jeho vysvětlení získal dojem, že ona starobylá bytost, vytesaná v kameni, porazila síly, panující a zuřící ve světě venku, především Wutru, který byl vladařem nebes a ovládal všechno zlo, související s oblohou. Akha se o lidi nezajímal. Byli pro něj příliš nedokonalí. Chtěl po nich jen to, aby mu přinášeli pravidelné oběti, které udržovaly jeho sílu v boji proti Wutrovi. Mocná skupina kněží zde byla právě proto, aby dohlížela, zda všechna přání mocného boha jsou respektována a plněna. Jinak by na společenství byla seslána pohroma.
Kněží spolu s vojáky byli skutečnými vládci Pannovalu; nebyl zde žádný panovník, který by vládl všem, pokud nepočítáme Akhu samotného. Všeobecně se předpokládalo, že Akha se se svým posvátným kyjem nyní zdržuje venku a hledá Wutru a jeho různé společníky, například červy.
Yuli tím byl překvapen: Znal Wutru. Byl to velký bůh, k němuž se Alehaw a Onesa modlili v časech nebezpečí. Považovali jej za dobrého boha, za nositele světla. A pokud si pamatoval, nikdy se nezmínili o nějakém Akhovi.
Do velkého množství místností, které byly připojeny k Tržišti, vedly chodby, tak složité a zamotané, jako zákony vydávané místními kněžími. Některé z těch místností byly přístupné, jiné byly pro obyčejný lid zakázané. Lidé o zakázaných místech hovořili s velkou neochotou. Jak Yuli brzy zjistil, ti, kteří se protivili vůli kněží, byli na Tržišti zatčeni a s rukama svázanýma za zády byli odvlečeni po temných schodištích, někteří do Svatyně, jiní do Káznice za Tržištěm. Ta se nacházela v jeskyni zvané Twink.
Někdy se Yuli vydal po schodišti, vedoucím úzkou chodbou, do velké jeskyně nazývané Reck. V ní také stála obrovská socha Akhy. Zde byl zobrazen se zvířetem, uvázaným na řetězu kolem krku. Bůh se tady věnoval sportu; Reck byl místem, kde se konaly různé souboje, zápolení přehlídky, atletické soutěže a gladiátorské zápasy. Stěny jeskyně byly vymalovány rudou barvou krve a vyzdobeny velkým množstvím ornamentů. Po většinu času byl Reck prázdný a od jeho posvátných zdí se odráželo jen málo hlasů: náležely příchozím se zvláštními náboženskými sklony, kteří chrlili své nářky do temnoty. Ale během výjimečných příležitostí a her zde zněla hudba a jeskyně byla přeplněná k prasknutí.
Z Tržiště byl přístup do dalších důležitých prostor. Východní stranou, lemovanou skupinami malých náměstíček i rozlehlejších mezipater, spojených schodišti s pevnými zábradlími, se dalo projít do velké obytné jeskyně zvané Vakk, pojmenované podle řeky. Ta zde vyvěrala na povrch a bublala v hlubokém, úzkém korytu. Nad obrovským vchodem do Vakku byly v kameni vytesány složité obrazce. Znázorňovaly kulovitá tělesa, plující mezi hvězdami, ale většina díla byla zničená vinou nějakého dávného sesuvu.
Vakk byl po Tržišti druhou nejstarší jeskyní Pannovalu a v jeho prostorách žili lidé už celá dlouhá staletí. Pro příchozího z vnějšího světa, který poprvé překročil práh jeskyně a viděl - či spíš jen tušil - jeho propletené a do výše stoupající terasy, ztrácející se v tajuplné temnotě, byl Vakk zahalený šerým osvětlením strašidelným přízrakem, v němž se pevné tvary nedaly rozlišit od stínů. Dítě Bariér zde pocítilo hrozný strach. Ano, zde potřebují boha, jakým je Akha, aby ochraňoval tvory, kráčející tímto živoucím, přeplněným pohřebištěm.
Ale Yuli se s pružností mládí přizpůsobil. Smířil se s lidským mraveništěm Vakku. Spolu se skupinou kamarádů stejného věku bloumal mezi propletenci místnůstek, které byly přilepeny jedna na druhou všemi poschodími. Nábytek v nich byl vytesán z kamene, stejně jako podlahy a stěny. Vyznat se v tomto složitém komplexu lidských příbytků a respektovat přitom soukromí jejich obyvatel bylo nesmírně složité, ale mělo to něco společného s cechovním systémem Vakku. Případný spor byl urovnán rozhodnutím kněze.
V jedné z těch Malých místností našla Tuska, Kyaleho laskavá žena, Yulimu příbytek. Bylo to jenom o tři dveře dál od místa, kde žila ona se svým mužem. Místnost neměla strop a Yuli si mezi jejími vlnícími se zdmi připadal jako uvnitř kamenného květu.

Terasy Vakku se prudce zvedaly vzhůru a byly mírně osvětleny přirozeným světlem - o něco méně než Tržiště. Vzduch byl prosycen výpary z lojových kahanů, ale kněží za každý kahan, označený číslem a stojící na hliněném podstavci, vybírali daň, takže lidé je používali jen zřídka.Přízračný opar, vznášející se ve dne v noci Tržištěm, nebyl ve Vakku tak výrazný.
Z Vakku vedla chodba přímo do Recku. Ve skále vytesaným obloukovitým průchodem se jím dalo vejít také do jeskyně s vysokým stropem, zvané Groyn. V jeskyni byl relativně čistý a dobrý vzduch, ale obyvatelé Vakku považovali své sousedy v Groynu za barbary, především proto, že zde žili členové nižších cechů, jako řezníci, koželuzi či kopáči rohovce, jílu a zkamenělého dřeva.
Jak s Reckem, tak s Groynem sousedila další rozlehlá jeskyně, plná lidí a dobytka. Byl to Prayn, kterému se mnozí vyhýbali. V době, kdy Yuli přišel do Pannovalu, v něm žili sapéři. Celé noci sbírali v ostatních jeskyních odpadky a krmili jimi svině. Rovněž pěstovali plodiny, jimž se dařilo v temnu a teple. Někteří z farmářů v Praynu si zvolili za vedlejší druh obživy chov ptáků, zvaných příti. Byli to ptáci s průzračnýma očima a světélkujícími skvrnami na křídlech. Příti byli s oblibou chováni v klecích; vnášeli do pochmurného života obyvatel Vakku a Groynu alespoň trochu jasu, přestože za ně kněží vybírali daně pro Akhu.
"V Groynu jsou mrzutí, v Praynu zase hulváti," znělo místní pořekadlo. Ale Yulimu se všichni zdáli stejně bez života. S výjimkou těch několika, které k životu přivedly hry nebo měli to štěstí, že patřili k obchodníkům či lovcům, žijícím na terasách nad Tržištěm. Ti byli, poté, co dostali požehnání od Akhy, pravidelně vysíláni za svými záležitostmi ven z tohoto uzavřeného světa. Tak jak tomu bylo i v případě těch dvou mužů, jež Yuli zabil.
Ze všech hlavních jeskyní, i z těch menších, vedly stezky a tunely, které končily slepě ve skále; některé směřovaly vzhůru, jiné zase dolů. Pannoval byl plný legend o čarovných zvířatech, přicházejících z pradávných temnot ve skalách, a o lidech, kteří byli odvlečeni ze svých příbytků a zakleti v kámen. Je lépe zůstat v Pannovalu, kde všechno přehlíží Akha svýma nevidoucíma očima. Lépe v Pannovalu s jeho tmou, daněmi a poplatky, než v mrazivém světle venku.
Tyto legendy byly udržovány při životě cechem "vypravěčů", jehož členové stáli na každém schodišti nebo čekali na terasách a vyprávěli fantastické příběhy. Ve světě mlhavého šera měla jejich slova stejný účinek jako světlo.
Do jedné z částí Pannovalu, o níž se lidé odvažovali hovořit jen šeptem, nebylo Yulimu dovoleno vstoupit. Byla to Svatyně. Dalo se k ní projít spojovacím schodištěm a galerií přímo z Tržiště, ale vchod byl hlídán strážemi. Nikdo z prostých obyvatel Pannovalu jím neprocházel dobrovolně.
Ve Svatyni žili vojáci, kteří chránili zákony Pannovalu, a kněží, chránící své duše.
Yulimu se veškeré uspořádání jeskyň zdálo velkolepé a velmi dlouho mu trvalo, než pochopil, jak přísně jsou zde lidé ovládáni. Vůbec nebyli překvapení systémem, do něhož se narodili; ale Yuli, přivyklý životu ve volných prostorách a uznávající jen zákon přežití, byl ohromen, když si uvědomil, že každý jejich pohyb je předem určen. Oni sami se ovšem domnívali, že mají nesmírná privilegia.
Yuli doufal, že si bude moci pronajmout stůl vedle Kyaleho, zřídit si obchod a prodat všechny své kůže. Zjistil, že existuje spousta nařízení, která něco tak prostého nesmírně ztěžují. Nikdo nemohl prodávat, aniž by byl vlastníkem stolu - a k tomu, aby měl stůl, se musel narodit jako člen cechu pouličních prodavačů. Musel se vyučit a složit zkoušku pod dozorem kněze. Také potřeboval povolení od stráží, spolu s pojištěním a doporučením. Také musel mít svůj vlastní příbytek. Pokud by se ale chtěl stát vlastníkem místnosti, kterou mu Tuska pronajala, musel by byt uznán strážemi. Yuli věděl, že by nebyl schopen vyhovět ani těm nejzákladnějším požadavkům: chyběla mu víra v Akhu a doklad o pravidelných obětech bohu.
"To je jednoduché. Protože jsi barbar, musíš nejdříve navštívit kněze."
To mu řekl kapitán stráží, muž s ostře řezaným obličejem, před něhož musel Yuli předstoupit. Hovořili spolu v malé kamenné místnosti, jejíž okno bylo asi metr nad jednou z teras Tržiště a z níž mohl přehlédnout celou obydlenou oblast. Kapitán měl přes kožešiny oblečený až na zem splývající černobílý přehoz. Na hlavě měl bronzovou helmici s Akhovým symbolem: dvěma soustřednými kruhy, spojenými vlnitými paprsky. Kožené boty mu sahaly do poloviny lýtek. Za ním stál fagor, který měl kolem čela uvázanou černobílou tkanou stuhu.
"Věnuj mi pozornost," zabručel kapitán. Ale Yuli nemohl odtrhnout oči od tichého fagora, ohromen jeho přítomností. Stál tam klidně a mlčky, neohrabanou hlavu vystrčenou vpřed. Jeho rohy byly tupé, zkrácené a jejich ostré hrany byly obroušeny. Yuli si všiml, že na krku, napůl schovaný pod bílou srstí, má fagor obojek s řemínkem, symboly své podřízenosti lidské rase. Ale i tak představoval pro obyvatele Pannovalu hrozbu. Mnoho důstojníků se objevovalo mezi lidmi s fagorem po boku; fagorové zde byli velmi ceněni pro svou vynikající schopnost vidět ve tmě. Obyčejní lidé se těch neohrabaných zvířat, která mluvila jednoduchou olonetštinou, báli. Jak je možné, divil se Yuli v duchu, že lidé tu žijí společně s fagory, s bestiemi, které unesly mého otce - s bestiemi, které každý člověk v divočině nenávidí od okamžiku zrození?
Rozhovor s kapitánem byl skličující, ale to nejhorší mělo teprve přijít. Nemůže zde žít, pokud nebude respektovat veškeré zákony a pravidla, jichž bylo nekonečně mnoho; nedalo se dělat nic jiného - a to mu Kyale neustále zdůrazňoval - než se s tím smířit. Pokud chceš být občanem Pannovalu, musíš jako Pannovalan myslet i cítit.
A tak mu přikázali navštěvovat kněze, ktery žil ve stejné uličce jako on. Během četných lekcí chlapec vyslechl zritualizovanou historii Pannovalu ("zrozeného ze stínu Velkého Akhy na věčném sněhu...") a byl nucen učit se mnohé z textů nazpaměť. Také musel vykonat vše, co si kněz, který se jmenoval Sataal, usmyslel, včetně mnoha únavných pochůzek, protože kněz byl příliš líný a nechtěl se jimi obtěžovat sám. To, že děti v Pannovalu byly nuceny procházet podobnými vzdělávacími kursy už ve velmi raném věku, bylo Yulimu pramalou útěchou.
Sataal byl podsaditý muž s bledým obličejem, malýma ušima a těžkopádnýma rukama. Hlavu měl vyholenou a vousy po způsobu kněží zapletené do copánků. Na sobě měl po kolena dlouhý černobílý oděv. Obličej měl poďobaný hlubokými

jizvami od neštovic. Yulimu nějaký čas trvalo, než si uvědomil, že navzdory svým prošedivělým vousům Sataal není tak starý. Nebylo mu ještě ani dvacet let. Přesto kráčel s rameny shrbenými, a to vyvolávalo dojem jak věku, tak ctihodnosti.
Když hovořil s Yulim, Sataal mluvil laskavě, ale velmi rezervovaně. Dbal na to, aby mezi nimi vždy byl patřičný odstup. Jako by říkal: "Toto je tvoje práce a toto moje a já ji nebudu komplikovat tím, že se budu starat o to, co si myslíš." A tak Yulimu nezbývalo než se smířit se svým úkolem naučit se nazpaměť všechny ty nabubřelé verše.
"Ale co znamenají?" zeptal se jednou udiveně.
Sataal se v malé místnosti pomalu postavil, takže ramena a holá hlava se černě rýsovaly na pozadí vzdáleného zdroje světla a zbytek těla se utápěl ve stínu. Naklonil se k Yulimu a výstražným hlasem řekl: "Nejdříve je učení, chlapče, a teprve potom následuje vysvětlení. Až se vše naučíš, pochopíš, co je potřebné. Nauč se všechno zpaměti a nestarej se o to, zda tomu rozumíš. Akha od svého lidu nikdy nevyžaduje pochopení, pouze poslušnost."
"Říkal jsi, že Akha se o nikoho v Pannovalu nestará."
"Důležité je to, Yuli, že Pannoval se stará o Akhu. Tak a znovu:
‚Whoso polyká kletbu Freyru,
tak, jako ryba polyká špatnou návnadu
a pak jednou, až přijde čas
naše křehké skořápky budou spáleny zas.'"

"Ale co to znamená?" naléhal Yuli znovu. "Jak se mohu učit něco, čemu nerozumím? "
"Opakuj po mně, synu," řekl Sataal přísně, „'Whoso polyká..."
Yuli se v tomto temném světě cítil jakoby pohřbený. Chmurné šero Pannovalu se v jeho snech prolínalo s vidinami mužů jeho světa, lovících zvěř nebo ryby pod ledem. Přicházela k němu matka a krev jí prýštila z úst. Yuli se probouzel, ležel ve své uzoučké místnosti a hleděl vzhůru do závratných výšin Vakku. Když se ve vzduchu nevznášel hustý opar, dohlédl až na vzdálený strop, na netopýry, na stalaktity a skálu, lesknoucí se tekutinou, která již dávno přestala být tekutinou; a přál si, aby měl křídla a mohl uletět z pasti, v níž byl uvězněny. Ale neměl kam jít.
Jednou, když se takto o půlnoci probudil, plný zoufalství se připlížil ke Kyaleho příbytku pro útěchu. Muž se rozčílil, že je budí, a posílal Yuliho pryč, ale Tuska s ním začala laskavě hovořit, jako by byl jejím synem. Objala jej kolem ramen a vzala ho za ruku.
Po chvíli začala tiše plakat a řekla mu, že i ona má syna, moc hodného chlapce, přibližně ve věku Yuliho. Jmenuje se Usilk. Strážci jej odvedli za zločin, který nikdy nespáchal. A ona nemůže v noci spát a myslí na něj, uvězněného v jednom z těch hrůzných míst Svatyně, střeženého fagory, a v duchu se ptá, zda jej ještě někdy v životě spatří.
"Vojáci a kněží jsou nespravedliví," šeptal jí Yuli. "Moji lidé, žijící v divočině, toho mají tak málo, a přesto jsou si všichni rovni, všichni stejní, tváří v tvář chladu a mrazu."
Po chvíli mlčení Tuska řekla: "Zde v Pannovalu jsou lidé, muži i ženy, kteří odmítají učit se texty a chtějí svrhnout ty, kteří vládnou. Ale bez našich vládců bychom přece byli zničeni Akhou."
Yuli hleděl ve tmě na obrys jejího obličeje. "A myslíš, že Usilka uvěznili proto, že chtěl... svrhnout ty, kteří vládnou?"
Pevně mu stiskla ruku a tichym hlasem odpověděla: "Nesmíš se ptát na takové věci, nebo se ti zle povede. Usilk byl vždycky rebelant - ano, možná se dostal mezi špatné lidi..."
"Nechte toho," zavolal na ně Kyale. "Běž zpátky do postele, ženo - a ty běž do své, Yuli."
Yuli v sobě všechny tyto vědomosti opatroval. Přitom se učil náboženským textům. Navenek byl vůči Sataalovi poslušný.
"Nejsi hloupý, třebaže jsi barbar - a to se dá změnit," řekl mu Sataal. "Brzy postoupíš o krok dál. Akha je bohem země a podzemí a ty pochopíš něco z toho, jak žije země, a my, lidé, v jejích tepnách. Tyto tepny se nazývají zemskými pásy a žádný člověk nemůže být šťastný ani zdravý, pokud nežije v souladu se svým vlastním zemským pásem. Pomalu vše pochopíš, Yuli. Pokud budeš dobrý, mohl by ses stát i knězem a sloužit Akhovi vznešenějším způsobem."
Yuli byl zticha. Nebyl schopen říct knězi, že o žádnou zvláštní pozornost od Akhy nestojí: že celý jeho nový způsob života v Pannovalu se mu zdá být zjevením.
Dny poklidně mílely jeden za druhým. Yuli byl ohromen Sataalovou neúnavnou trpělivostí a jejich schůzky se pro něj staly zajímavějšími. Dokonce i ve chvílích, kdy nebyl s knězem, přemýšlel o jeho učení. Všechno bylo najednou zajímavé a podivně vzrušující. Sataal mu pověděl o kněžích, kteří se postí, a pak jsou schopni hovořit se zemřelými nebo dokonce s lidmi z dávné minulosti; Yuli o něčem takovém v životě neslyšel, ale neodvažoval se knězi říci, že jsou to nesmysly.
Osamoceně bloudíval jeskyněmi Pannovalu a stíny a příšeří se mu brzy staly důvěrně známými. Naslouchal lidem a vypravěčům. Stáli na nárožích a prokládali své fantastické příběhy náboženskými prvky.
Náboženství bylo od temnoty tohoto místa tak neoddělitelné, jako strach byl neoddělitelný od jeskyní Bariér; strach ze zimy, hladu a zlých duchů. Yuli pomalu začínal náboženství chápat ne jako něco prázdného, ale jako jádro pravdy: objasňovalo způsob, jímž lidé žili i umírali. Pouze barbaři nepotřebují žádné pochopení. Ale Yuli pochopil a bylo to tak silné, jako by nalezl zřetelnou stopu zvířete ve sněhu.
Jednou se procházel zapáchající čtvrtí Praynu, kde byly lidské výkaly vlévány do dlouhých příkopů, v nichž rostly teplomilné rostliny. Pořekadlo pravilo, že v Praynu žijí hulváti. Yuli viděl, jak na hromadu odpadků najednou vyskočil muž s nakrátko ostříhanými neučesanými vlasy, tedy ani kněz, ani vypravěč.
"Přátelé," oslovil lidi, stojící před ním, "věnujte mi chvíli pozornosti. Přestaňte pracovat a naslouchejte tomu, co vám řeknu. Nemluvím za sebe, ale za Velkého Akhu, jehož duch mne osvítil. Musím za něj mluvit, třebaže tím dávám v sázku svůj život, protože kněži převracejí Akhova slova tak, jak se jim zlíbí."Mezi lidmi to zašumělo. Dva z nich se pokoušeli

na účet mladého muže zažertovat, ale ostatní poslouchali s potlačovaným údivem.
Byl mezi nimi i Yuli.
"Přátelé, kněži hlásají, že musíme Akhovi přinášet oběti a že to stačí k tomu, aby nás bůh držel v bezpečí, zde v srdci své hory. Já tvrdím, že lžou. Jsou spokojeni sami se sebou a nestarají se o to, jak žijí a trpí obyčejní lidé. Akha vám mými ústy praví, že bychom měli vykonat něco víc. Měli bychom se polepšit. Naše životy jsou tak jednoduché - přinášíme oběti, platíme daně, ale nic víc. Jen zřídkakdy se bavíme nebo se jdeme podívat na hry. Často slýcháváme, že Akha se o nás nestará, že jej zajímá pouze jeho bitva s Wutrou. Musíme ho přinutit, aby se o nás začal starat - musíme se stát hodnými jeho péče. Musíme se změnit! Ano, změnit! A ti líní kněži se musí změnit také..."
Někdo zvolal, že se blíží stráže.
Mladý muž se na chvíli odmlčel a pak pokračoval: "Jmenuji se Naab. Pamatujte si, co vám říkám. I my máme svou úlohu ve velkém boji Nebes a Země. Pokud budu moci, opět k vám přijdu a promluvím. Rozšiřujte zvěst o mně po celém Pannovalu. Polepšete se, změňte se! - Než bude příliš pozdě..." Seskočil dolů mezi dav. Ale než stačil uprchnout, přiřítil se k němu velky fagor na řetězu, jehož druhý konec svíral voják. Natáhl se vpřed a svou mocnou rukou popadl Naaba za paži. Naab vykřikl bolestí, ale chlupatá tlapa jej popadla za krk a za chvíli už jej odváděli pryč, směrem k Tržišti a ke Svatyni.
"Neměl říkat takové věci," zamumlal šedovlasý muž, když se dav rozcházel. Yuli z náhlého popudu muže následoval a chytil jej za rukáv.
"Ten člověk, Naab, neřekl nic proti Akhovi - proč jej tedy stráže odvedly?"
Muž se opatrně rozhlédl. "Ty jsi určitě barbar, jinak by ses tak hloupě neptal? "
Yuli zvedl pěst. "Právě proto, že nejsem hloupý, se na takové věci ptám."
"Kdybys nebyl hloupý, byl bys zticha. Kdo si myslíš, že tady vládne? Kněží, samozřejmě. Když někdo mluví proti nim - "
"Ale tady přece vládne Akha - "
Šedovlasý muž zmizel v temnotě. A v té temnotě, v té věčně číhající temnotě, byla cítit přítomnost něčeho ohromujícího. Je to Akha?
Jednoho dne se v Recku konala velká sportovní slavnost. A tehdy Yuli, již přivyklý životu v Pannovalu, zažil pozoruhodný přerod. Pospíchal na slavnost spolu s Kyalem a Tuskou. Ve výklencích, lemujících cestu z Vakku do Recku, plápolaly lojové kahany a lidé šplhali vzhůru úzkými skalními průchody, tlačili se na ošlapaných schodech, pokřikovali jeden na druhého a plnili arénu.
Unášen tímto živým proudem, Yuli najednou vzhlédl před sebe, do jeskyně Reck, jejíž rudé stěny se leskly ve světle lamp. Viděl jí jenom kousek, jen úzký průřez mezi stěnami chodby, jíž dav procházel. A když o krok postoupil, v tom zarámovaném průřezu se najednou objevil Akha samotný, vysoko nad hlavami davu.
Přestal poslouchat, co mu Kyale říká. Akha, bůh země a podzemí, hleděl přímo na něj.
V Recku hrála hudba, pronikavá a divoká. Hrála pro boha. Pro Akhu. ohromného, s hrozivým čelem, s obrovskýma očima, nevidomýma, ale přesto vidoucíma naprosto vše, pro Akhu, osvětlovaného zdola plameny. Jeho ústa vyjadřovala opovržení.
V divočině se Yuli s ničím takovým nesetkal. Začala se mu podlamovat kolena. Mocný hlas v jeho nitru, hlas, který stěží poznával jako svůj vlastní, křičel: "Ach, Akho, konečně v tebe věřím. Tobě náleží veškerá moc. Odpusť mi a nech mne být svým služebníkem."
A dohromady s hlasem, vyjadřujícím jeho touhu zotročit sebe samotného, se v něm ozval ještě jeden hlas, mnohem naléhavější. Pravil: "Lidé Pannovalu musí pochopit velkou pravdu a pak se stanou skutečnými následovníky Velkého Akhy."
Byl ohromen zmatkem uvnitř sebe sama, jakousi bitvou, která neustávala, ani když vešel do jeskyně a uviděl z kamenného boha víc. Naab pravil: "Lidé mají svou úlohu ve velkém boji Nebes a Země." Yuli cítil, že tento boj nyní probíhá v jeho nitru.
Hry byly velmi vzrušující. Po závodech v běhu a vrhu oštěpem následovaly zápasy mužů a fagorů, jimž byly amputovány rohy. Pak přišlo na řadu sestřelování netopýrů a Yuli se násilím probral ze zamyšlení a vzrušeně přihlížel. Bál se netopýrů. Tito malí zuřiví tvorové s kožnatými křídly, omotanými kolem těl, viseli vysoko nad hlavami davu. Lukostřelci předstupovali jeden po druhém a stříleli na netopýry šípy, k nimž byly připevněny dlouhé lesklé stuhy. Netopýři, které sestřelili, padali dolů a byli sbíráni na hromadu.
Vítězem se stala dívka. Měla na sobě jasně červený oděv, upjatý až ke krku a splývající k zemi. Dovedla natáhnout luk a zacílit přesněji než kterýkoliv muž. Měla dlouhé tmavé vlasy a jmenovala se Iskador. Všichni, včetně Yuliho, jí nadšeně tleskali.
Pak následovaly zápasy gladiátorů, mužů proti mužům a mužů proti fagorům a krev a smrt plnily arénu. Po celou tu dobu, dokonce i tehdy, když Iskador napínala luk a prohýbala své půvabné tělo, Yuli myslel s nesmírnou radostí na to, že konečně našel ohromující víru. Předpokládal, že svého vnitřního zmatku se zbaví tehdy, až se dozví víc.
Vzpomněl si na legendy, které slýchával u ohně svého otce. Staří příslušníci kmene vyprávěli o dvou strážcích na obloze, o tom, jak lidé kdysi urazili boha nebes, jehož jméno je Wutra. A Wutra tehdy svět potrestal tím, že jej zbavil tepla. Nyní strážci čekají na to, až se bůh vrátí a laskavě pohlédne na zemi, aby se přesvědčil, zda se lidé chovají lépe. Když zjistí, že ano, nastane konec věčnému chladu.
Ale Yuli nyní věděl, že jeho lidé byli divoši, barbaři, přesně tak, jak to řekl Sataal: jak jinak by jeho otec mohl dovolit, aby jej fagorové odvlekli? A přesto v jejich pověstech musí byt zárodek pravdy. Protože v Pannovalu existovala rozumnější verze jejich vyprávění. Podle ní je Wutra menším bohem, mstivým a ztraceným v nebesích. Z nebes tedy pochází veškeré nebezpečí. Akha byl velký pozemský bůh, vládnoucí podzemí, kde je bezpečí. Oba Strážci vůbec

nejsou laskaví; protože jsou na nebesích, náležejí Wutrovi a mohou se obrátit proti lidstvu.
Nyní mu verše, na něž si vzpomněl, dávaly smysl. Mumlal si je s radostí, která vystřídala utrpení. Hleděl přitom Akhovi do obličeje:
Nebesa dávají falešné naděje,
nebesa slouží tomu, kdo zlý je:
a proti všem nebezpečím
Akhova země nad hlavami nás skryje.

Příštího dne pokorně přišel k Sataalovi a řekl knězi, že byl obrácen na víru. Kněz na něj hleděl a bubnoval přitom prsty o kolena.
"Jak jsi byl obrácen? V těchto dnech se mezi lidem šíří mnoho lží." "Pohlédl jsem Akhovi do obličeje. Pochopil jsem všechno. Nyní je mé srdce otevřené." "Nedávno byl uvězněn další falešný prorok."
Yuli si položil ruku na hruď. "To, co cítím v nitru, není falešné, otče."
"Není to tak snadné," řekl kněz.
"Ach, ano, je to snadné - nyní bude všechno snadné!" Padl knězi k no-hám a plakal radostí. "Nic není snadné."
"Mistře, pomoz mi, tolik ti toho dlužím. Chci být knězem, tak jako ty.
Během následujících dnů si Yuli při procházkách uličkami a náměstíčky Pannovalu uvědomil něco nového. Už se tady necítil uvězněný v temnotě, pohřbený pod zemí. Byl v posvátné oblasti, chráněné před všemi krutými živly, které z něj udělaly divocha. Uvědomoval si výjimečnost temnoty.
A teprve nyní viděl, jak krásné jsou všechny jeskyně Pannovalu. Během dlouhých staletí obývání byly všechny vyzdobeny umělci. Celé stěny pokrývaly malby a ozdoby vytesané z kamene. Mnohé z nich představovaly Akhu ve velkých bitvách, v nichž zvítězil, i v bitvách, které teprve vyhraje, až v něj budou lidé opět dostatečně věřit. Na místech, kde malby byly staré a jen stěží viditelné, byly malovány nové. Umělci měli stále co dělat, často nebezpečně balancovali na vrcholech lešení, vztyčených ke stropům jeskyní jako kostry bájných zvířat s dlouhými krky.
"Jsi nějaký zaražený, Yuli. Co je s tebou?" ptal se ho Kyale.
"Stanu se knězem. Už jsem se rozhodl."
"Nikdy tě nenechají stát se knězem - přišel jsi zvenčí."
"Můj kněz to se svými představenými domluví."
Kyale si třel nos a pak mu ruka sklouzla ke konečku kníru. Začal si jej mnout a vážně přitom Yuliho pozoroval. Yuli již natolik přivykl temnotě, že odhalil každou změnu v přítelově výrazu obličeje. Když se Kyale beze slova otočil a vracel se ke svému stolu, Yuli jej následoval.
Kyale si znovu promnul knír. Položil Yulimu ruku na rameno: "Jsi dobrý chlapec. Připomínáš mi Usilka. Ale tohle spolu nebudeme rozebírat... Poslouchej mne: Pannoval už není takový, jaký býval, když jsem byl dítětem, pobíhajícím naboso po Tržišti. Nevím, co se stalo, ale už tu nevládne klid a mír. Všechny ty řeči o nutných změnách - to jsou podle mne nesmysly. O reformách hovoří dokonce i někteří kněží. Já říkám, nechme to být. Rozumíš mi?"
"Ano, rozumím."
"Dobrá. Možná se domníváš, že být knězem je jednoduché. Možná

tomu tak skutečně je. Ale já ti to nedoporučuji. Už to není tak - bezpečné, jako kdysi. Kněží se stali příliš vzpurnými. Čas od času jsou někteří z nich ve Svatyni popraveni, alespoň jsem to tak slyšel. Bude lépe, když zůstaneš se mnou tady a budeš se starat jen o sebe. Chápeš to? Říkám ti to jen pro tvé vlastní dobro."
Yuli hleděl se skloněnou hlavou na ušlapanou podlahu.
"Nemohu ti vysvětlit své pocity, Kyale. Je to něco jako naděje...myslím si, že některé věci by se měly změnit. Chtěl bych změnit sebe samého, ale nevím jak."
Kyale vzdychl a sundal ruku z Yuliho ramene.
"Dobrá, chlapče, dělej, jak myslíš. Ale neříkej potom, že jsem tě nevaroval..."
Navzdory Kyaleho nesouhlasu byl Yuli dojatý, že o něj muž má takovou starost. Kyale pověděl o Yuliho rozhodnutí své ženě. Když Yuli toho večera vcházel do své malé místnůstky, Tuska čekala na prahu.
"Kněží mají přístup všude. Až budeš vysvěcen, budeš mít velkou moc. Budeš moci jít do Svatyně."
"Ano, to předpokládám."
"Pak tedy můžeš zjistit, co se stalo s Usilkem. Pokus se o to, prosím tě, kvůli mně. Řekni mu, že na něj stále myslím. A pak přijď za mnou a řekni mi vše, co ses dozvěděl."
Položila mu ruku na rameno. Usmál se na ni. "Jsi moc hodná, Tusko. A co ti rebelové, kteří chtějí svrhnout vládce Pannovalu? Ti o tvém synovi nemají žádné zprávy? "
Podívala se na něj vystrašeným pohledem. "Yuli, až se staneš knězem, změníš se. Takže před tebou už raději neřeknu nic, protože se bojím, abych neublížila své vlastní rodině."
Pohlédl do země. "Ať mne Akha zničí, jestli ti někdy ublížím."
Když se příště dostavil ke knězi, byl přítomen také voják. Stál ve stínu vedle Sataala a měl s sebou fagora uvázaného na řetězu. Kněz se Yuliho zeptal, zda je ochoten vzdát se všeho, co má, a následovat Akhu. "Ano," odpověděl Yuli.
"Staniž se tedy." Kněz zatleskal a voják s fagorem odpochodoval pryč. Yuli pochopil, že ztratil veškerý svůj majetek; vše, kromě oděvu a nože, který pro něj vyřezala matka, bude zabaveno vojáky. Aniž by řekl slovo, Sataal se otočil, pokynul mu prstem a pomalu se vydal ke vzdálenému konci Tržiště. Yulimu nezbývalo nic jiného, než jej následovat. Krev mu ve spáncích divoce bušila.
Když přišli k dřevěnému mostu, pnoucímu se přes koryto, v němž

bublala a vířila Vakk, Yuli se otočil zpět k rušné scéně Tržiště a skrze vzdálený oblouk vchodu zahlédl třpytící se sníh venku.
Z nějakého důvodu se mu v mysli vybavila Iskador, dívka s dlouhým vodopádem černých vlasů. Pospíchal za knězem. Vyšplhali na terasy posvátného území, kde lidé kladli své dary k nohám Akhovy sochy. Za sochou byly ve skále zástěny, dovedně pomalované tak, že splývaly s kameny. Sataal jimi proklouzl a zužující se chodbou zamířil vzhůru po nízkých schodech. Když zabočili za roh, tma zhoustla. Zahlaholil zvon. Yuli ve svém vzrušení klopýtl. Dostal se do Svatyně dřív, než se odvážil doufat.
Poprvé od doby, kdy vstoupil do Pannovalu, nebyly kolem něj davy lidí. Kroky se odrážely ozvěnou. Yuli neviděl nic: kněz před ním byl pouhým tušením, ničím, černí uprostřed černi. Yuli se neodvážil zastavit se, ani natáhnout ruku před sebe nebo zavolat - nyní je od něj vyžadována slepá poslušnost a on musí podstoupit vše, co by mohlo být považováno za zkoušku jeho odhodlání. Jestliže Akha má rád podzemní temnotu, má ji mít. Na všechny jeho smysly zaútočila absolutní prázdnota, naprostá nepřítomnost čehokoliv. Začal si sám pro sebe šeptat.
Kráčeli věčnost, jakoby do nitra země. Najednou pustým jezerem temnoty probleskl sloupec světla a vytvořil na podlaze jasný kruh, k němuž se blížili dva ubozí tvorové. Osvětlil kněze v černobílé vlající róbě. A Yulim projel záchvěv hrůzy.Nebyly tam žádné zdi. Bylo to strašnější než naprostá temnota. Už si natolik zvykl na stísněnost prostředí, na to, že má neustále na dosah ruky stěnu, překážku, záda přítele či rameno ženy, že se jej zmocnila hrůza z těchto otevřených prostor. Zalapal po dechu a padl k zemi. Kněz se neotočil. Přešel místo, na něž dopadalo světlo, a pokračoval neměnným tempem dál. Jeho postava se brzy ztratila za tajemnou záclonou světla.
Chlapec se s hrůzou a zoufalstvím zvedl a utíkal za ním. Když na něj dopadl sloupec světla, pohlédl vzhůru. Vysoko nad ním byl ve skalním stropě otvor, jímž procházelo denní světlo. Tam nahoře je svět, který znal po celý svůj život, svět, jehož se nyní zříká ve jménu boha temnoty.
Pochopil, že je v jeskyni větší, než celý zbytek Pannovalu, a že je výš. Někdo tam vysoko nahoře na znamení - možná jím bylo ono zvonění -otevřel dveře do světa venku. Mělo to být varování? Pokušení? Či pouhé zdůraznění dramatičnosti okamžiku?
Možná všechno dohromady. Jsou přece mnohem chytřejší než já. S těmito myšlenkami pospíchal za mizející postavou kněze. V jednom okamžiku spíš vycítil než uviděl, že světlo za ním pohaslo; dvířka někde vysoko ve skále se zavřela. Opět kráčeli neproniknutelnou temnotou.
Konečně přišli ke konci obrovské jeskyně. Yuli slyšel, jak kroky kněze zpomalují. Sataal v temnotě bez sebemenšího zaváhání našel dveře a zaklepal na ně. Objevil se kahan, vznášející se nad hlavou starší ženy, která jim dovolila vstoupit do kamenné chodby, a pak za nimi zavřela.
V místnosti, jejíž podlahu pokrývaly rohože, bylo několik dveří. Po obou zdech se ve výši boků táhl úzký reliéf vytesaný do kamene, jinak byly zdi holé. Yuli by si reliéf rád prohlédl zblízka, ale neodvážil se. Žena zaklepala na jedny dveře. Když se zevnitř ozvala odpověd, Sataal dveře pootevřel a pokynul Yulimu, aby vstoupil. Yuli se sehnul a pod nataženou rukou kněze prošel do místnosti. Dveře se za ním zavřely. Tehdy Sataala viděl naposledy.
Místnost byla zařízena nábytkem, který sice byl z kamene, ale nebyl vytesán přímo z podlahy nebo ze zdí. Vše bylo pokryté barevnými koberci a osvětlené dvěma kahany, stojícími na železných podstavcích. V kamenných křeslech seděli dva muži a bez sebemenšího úsměvu na Yuliho vzhlíželi od jakýchsi dokumentů. Jedním z nich byl kapitán stráží, s nímž se Yuli již setkal. Přilbice s Akhovým znakem spočívala na stole vedle jeho lokte. Druhým mužem byl šedivý hubený kněz s laskavým obličejem. Neustále mrkal, jako by jej jen pouhý pohled na Yuliho oslepoval.
"Yuli ze Světa venku? Protože jsi přišel až tak daleko, překonal jsi jeden schod na cestě stát se knězem Velkého Akhy," řekl kněz vysokým hlasem. "Já jsem otec Sifans a nejprve se tě musím zeptat, zda máš nějaké hříchy, které nedávají tvé mysli klid, hříchy, z nichž se chceš vyznat? "
Yuli byl zmaten tím, že Sataal jej tak náhle opustil, aniž by mu zašeptal jediné slůvko na rozloučenou. Zároveň chápal, že takových světských citů, jako jsou láska a přátelství, se teď musí vzdát.
"Nemám žádné hříchy, z nichž bych se mohl vyznat," řekl mrzutě, ale do očí se knězi nepodíval.
Kněz si odkašlal. Začal mluvit kapitán stráží.
"Chlapče, podívej se na mne. Jsem kapitán Ebron ze Severní gardy. Přijel jsi do Pannovalu se sáněmi, taženými asokiny, známými jako smečka Pevného stisku. Byli ukradeni dvěma obchodníkům tohoto města, jmény Atrimb a Prast. Oba byli z Vakku. Jejich těla byla nalezena jen pár mil

odsud, probodnutá oštěpy. Zdá se, že byli zabiti ve spánku. Nemáš k tomu co říct?"
Yuli hleděl do země.
"Nevím o tom nic."
"My si myslíme, že víš všechno... Kdyby takový zločin byl spáchán na území Pannovalu, znamenal by trest smrti. Co mi řekneš nyní?"
Yuli cítil, že se chvěje. Na něco takového nebyl připraven.
"Nemám k tomu co říci."
"Jak chceš. Nemůžeš se ale stát knězem, pokud na tobě leží vina. Musíš se přiznat. Dokud to neuděláš, budeš uvězněn."
Kapitán Ebron tleskl rukama. Vstoupili dva vojáci a popadli Yuliho. Chvíli s nimi zápasil, aby vyzkoušel jejich sílu a pak dovolil, aby jej odvedli pryč. Ruce měl zaťaté.
Ano, pomyslel si, Svatyně - plná kněží a vojáků. Dostali mne. Jaký jsem jen blázen. Ach, otče, tys mne opustil...
Ne, pro Yuliho nebylo snadné zapomenout na událost se dvěma obchodníky. Vědomí, že spáchal zločin, leželo hluboko

v jeho nitru, třebaže s pocitem viny se snažil vyrovnat tím, že sám sobě připomínal, že ti dva se přece pokoušeli zabít jeho. Častokrát za bezesných nocí ve Vakku před sebou viděl zděšené oči toho muže, když se posadil a pokoušel se vytáhnout oštěp ze svych vnitřností.
Cela byla malá, vlhká a temná.
Když se vzpamatoval z hrůzy, že je sám, začal pozorně ohmatávat zdi kolem sebe. Byly naprosto holé. V cele nebylo kromě smrdutě páchnoucí stoky a nízké lavice na spaní vůbec nic. Yuli se posadil a skryl obličej do dlaní.
Dali mu spoustu času k přemýšlení. Jeho myšlenky jako by v této neproniknutelné temnotě žily svým vlastním životem. Jako by to byly představy člověka v deliriu. Přicházeli k němu lidé, které znal, i lidé, které nikdy neviděl, a vykonávali nejrůznější tajuplné činnosti.
"Matko!" vykřikl. Byla to Onesa, tak, jak vypadala před tím, než onemocněla, statná a plná života, s dlouhým obličejem, který se na něj vždy usmíval - třebaže to byl přísný úsměv. Na ramenou nesla velkou otep dříví. Před sebou hnala stádečko malých černých rohatých prasátek. Obloha byla jasně modrá; zářili na ní Freyr i Batalix. Onesa a Yuli vystoupili z temného modřínového lesa a byli oslněni jasem. Nikdy předtím neviděli takovou modř; zdálo se jim, že sestupuje z nebes na sněhové závěje a plní celý svět.
Před nimi stála polozbořená budova. Postavil ji kdosi v dávné minulosti, ale vítr z ní už serval střechu - vypadala jako vykotlaný strom. Vedlo k ní schodiště, mělké a také napůl v ruinách. Onesa odhodila otep a vesele vyběhla po schodech vzhůru. Téměř po nich poskakovala radostí. Zvedla ruce v silných rukavicích a začala si v mrazivém vzduchu prozpěvovat.
Yuli matku jen zřídkakdy viděl v takové náladě. Proč je tak veselá? A proč není tak veselá častěji? Neodvažoval se o tom s ní mluvit, ale v touze slyšet od ní alespoň nějaké slovo se zeptal: "Kdo postavil tohle místo, matko?"
"Ach, to tu stojí od nepaměti. Je tak staré, jako hory kolem."
"Ale kdo je postavil, matko?"
"Nevím, pravděpodobně předkové mého otce, už velmi dávno. Byli to bohatí lidé a měli velké zásoby obilí."
Yuli tu legendu o velikosti rodiny své matky a o jejích zásobách obilí dobře znal. Vyšel vzhůru po polorozbořených schodech a otevřel ne-poddajné dveře. Ramenem si razil cestu dovnitř a kolem něj vířil rozprášený sníh. Tam uvnitř bylo obilí, zlaté hromady obilí, dost pro všechny a navždy. Začalo k němu téct jako řeka, jako vodopád, řítící se dolů po schodech. A zpod hromady obilí se najednou vynořila dvě mrtvá těla, a zírala nevidomýma očima.
Posadil se s hlasitým výkřikem. Vyskočil, postavil se a kráčel ke dveřím cely. Nechápal, odkud k němu ty děsivé vize přicházejí; zdálo se mu, že jsou součástí jeho vlastního nitra.
Tohle nejsou sny pro tebe, ty lišáku, pomyslel si v duchu. Ty jsi na ně příliš tvrdý. Teď myslíš na matku, které jsi nikdy nedovedl ukázat, jak ji miluješ. Příliš ses obával pěstí svého otce. Víš, myslím si, že jsem svého otce nenáviděl. Myslím, že jsem byl rád, když ho fagorové odvlekli - ty jsi snad nebyl rád?
Ne, ne... to jenom tyhle okolnosti mohou za to, že jsem tak tvrdý. Jsi tvrdý, chytráku, tvrdý a krutý. Zabil jsi ty dva muže. Co s tebou teď bude? Raději se přiznej a pak uvidíš, co se stane. Zkus to a měj mne rád, zkus to a měj se rád...
Vím toho tak málo. Ano, to je ono. Celý svět - to je to, co bys chtěl poznat. Akha ví vše. Jeho oči jsou vševidoucí. Ale já - jsi příliš ubohý, chytráku - život není nic víc, než ty podivné pocity, které máš, když ti nad hlavou přelétají ohniváci.
Dál bloudil v myšlenkách. Nakonec začal křičet a volat stráže, aby jej pustily. Zjistil, že byl uvězněn tři dny.
Rok a den sloužil Yuli ve Svatyni jako novic. Nebylo mu dovoleno odejít z jeskyně. Byl v klášterní temnotě a nevěděl, zda Batalix a Freyr svítí na obloze společně, či každý zvlášť. Přání utéci do běloskvoucí divočiny jej pomalu opouštělo, vymazáno pochmurnou majestátností Svatyně.
Přiznal se k vraždě dvou obchodníků. Nebyl potrestán.
Spolu s několika dalšími novici byl přidělen k hubenému šedivému knězi s mžourajícíma očima, k otci Sifansovi. Kněz sepjal ruce a řekl Yulimu: "Ta nešťastná událost s vraždou je nyní zapečetěná za zdí minulosti. Přesto nikdy nesmíš dopustit, abys ji z paměti vymazal docela, protože kdybys na ni zapomněl, uvěřil bys, že se nikdy nestala. Tak, jak jsou propojeny jednotlivé jeskyně Pannovalu, tak jsou vzájemně propojeny i všechny události v lidském životě. Spolu jsou spojeny i tvůj hřích a tvoje touha sloužit Akhovi. Myslíš si, že to je svatost, která člověka přivádí k tomu, aby se stal Akhovým služebníkem? Ne, tak to není. Hřích je mnohem mocnějším bičem. Skrze hřích se smíříš se svou vlastní nedokonalostí."
"Hřích", to bylo slovo, které otec Sifans v jednom období užíval velmi často. Yuli vše pozoroval se zájmem žáka, který je svému mistrovi zcela oddán. Když si opakoval verše, které se musel učit zpaměti, zkoušel přitom dokonce napodobovat způsob, jakým se pohybovaly rty otce Sifanse.
Zatímco otec měl svou vlastní místnost, do níž po sezeních odcházel, Yuli spal ve společné ložnici s ostatními novici, v hnízdě temnoty uprostřed temnoty. Na rozdíl od kněží jim nebylo povoleno žádné potěšení; písně, pití, dívky i odpočinek byly zakázány a jejich jídlo, vybírané z obětí, které věřící denně přinášeli Akhovi, bylo velmi prosté.
"Nemohu se soustředit. Mám hlad," stěžoval si jednoho dne otci.
"Všichni mají hlad. Nemůžeme od Akhy očekávat, že nás bude sytit. Celé dlouhé věky chrání všechen svůj lid proti silám útočícím zvenčí."
"A to je důležitější než přežití jedince?"
"Jedinec je důležitý ve svých vlastních očích, ale lid jako celek má přednost."
Pomalu, krok za krokem, se knězi naučil oponovat.
"Ale lid jako celek se skládá z jedinců."
"Lid není pouhým souhrnem jedinců. Je to také jejich snaha, plány, historie, zákony, způsob života - a především souvislosti. Minulost stejně jako budoucnost. Akha odmítá zabývat se jednotlivci, takže jednotlivci musí být podřízeni mase - a pokud je to nezbytné, musí být potlačeni."

Otec Sifans Yuliho nenásilně učil souhlasit s ním. Na jedné straně musí mít slepou víru, na druhé straně potřebuje rozum. Pro dlouhou pouť temnotou potřebuje zaživa pohřbená společnost všemožnou ochranu. Potřebuje jak modlitby, tak rozum. Posvátné verše tvrdí, že jednoho dne v budoucnosti by Akha mohl být nadobro poražen a svět by pak trpěl v sálajícím žáru, sestupujícím z nebes. Jednotlivec by nemohl přežít.
I když Yuli žil ve tmě pohřebních sálů, v nitru s těmito myšlenkami nesouhlasil. Byly daleko za jeho chápáním světa. Přesto v nich ležela spousta skrytých půvabů. Od chvíle, kdy jako každý rebel nově nahlédl do této filozofie, si jen uvědomil svůj předchozí ignorantský postoj.
Ačkoliv mu sebrali úplně všechno, pár potěšení mu zůstalo. Kněží se v temném labyrintu orientovali pomocí reliéfů na zdech, které "četli" prsty. Do tohoto tajemství měl být brzy zasvěcen i Yuli. A bylo tam ještě něco jiného, co mu přinášelo radost. Hudba. Yuli se ve své nevinnosti nejdříve domníval, že mu nad hlavou kvílejí duchové. Co jiného si měl myslet o melodii hrané na jednostrunný vrach? Yuli tento nastroj nikdy předtím neviděl ani neslyšel. Jestliže to není duch, skučí tam snad mezi průrvami vysoko ve skále vítr?
Nikoho se na zdroje těch zvuků neptal, ani svých druhů noviců. Jednoho dne, když spolu s otcem Sifansem kráčel na bohoslužby, uslyšel mnohem víc. Sbor, pějící chvalozpěvy, a jeho jednotlivé hlasy, rozléhající se v temných prostorách. Yulimu se přesto nejvíc líbily ty části skladeb, v nichž slyšel pouze tóny, vyluzované tajemnými hudebními nástroji Pannovalu.
V Bariérách nikdy nic podobného neslyšel. Jedinou hudbou, kterou barbarské kmeny znaly, bylo monotónní bubnování na bubny z kůží napnutých na zvířecích kostech, a tleskání lidských rukou, doprovázené nestejnorodým mručením. Byl to právě tento nový druh hudby, který Yuliho přesvědčoval o skutečnosti neustále se probouzejícího a zdokonalujícího duchovního života. Snad nejvíc jej svou melodií uchvátila píseň zvaná "Oldorando", v níž hrál nástroj, jehož tón vynikal nad všechny ostatní, pak s nimi splynul v jedno a sklouzl do pokojného závěru.
Hudba jakoby Yulimu nahradila světlo. Když mluvil s ostatními novici, byl překvapen tím, že sdílejí jen málo z jeho nadšení. Jak brzy zjistil -všichni k Akhovi cítili mnohem větší oddanost než on sám. Mnozí z noviců Akhu milovali nebo nenáviděli od okamžiku svého narození; Akha pro ně byl natolik přirozený, jak Yulimu nikdy nebyl.
Když o tom Yuli přemýšlel v hodinách, které měli novici vyhrazeny ke spaní, trpěl pocitem viny, že není jako ostatní. Miloval Akhovu hudbu. Stala se pro něj smyslem života. Ale nebyla hudba spíš výtvorem lidí, než...
Jakmile zahnal jednu pochybnost, dostavila se druhá. Jak je to s církevním jazykem? Není snad také výtvorem lidí? Stejně příjemných a nepraktických lidí jako je otec Sifans?
Víra není klid, ale nepokoj; pouze Velká válka znamená mír. Alespoň tato část věrouky byla pravdivá.
Yuli se smířil s tím, že jeho názory jsou odlišné od názorů ostatních, a s bratry novici se přátelil jen povrchně.
Jejich sezení probíhala v nízké vlhké jeskyni zvané Rozsedlina. Někdy se do ní ubírali v naprosté tmě, jindy za svitu pochodní, nesených otci kněžími. Sezení vždy končila tím, že otec položil každému novici na čelo ruku a druhou rukou prováděl tajemná gesta nad jeho hlavou. Novici si z toho později v ložnici dělali legraci. Sifansovy prsty byly drsné od čtení reliéfů na zdech, pomocí nichž se kněží bleskurychle orientovali v labyrintech Svatyně, dokonce i v té nejhlubší temnotě.
Každý novic seděl v podivně tvarované kóji, postavené z hliněných cihel, čelem ke knězi. Aby se daly v temnotě snadno rozeznat, jednotlivé kóje byly zdobeny různými plastickými reliéfy. Učitel seděl proti svému žáku na vyvýšeném kamenném sedátku.
Po uplynutí několika tydnů noviciátu začal otec Sifans hovořit na téma kacířství. Tak jako vždy mluvil potichu a občas zakašlal. Horší než nevěřit je věřit nesprávně. Yuli se naklonil kupředu. On a otec Sifans neměli světlo, ale otec ve vedlejší kóji je měl a mihotavý plamen přízračně osvětloval Sifansovu hlavu i jeho obličej. Černobílý talár starého muže splýval s temnotou místnosti. Kolem nich se valil opar, pronásledující každého, kdo prošel vedle kóje a četl reliéfy na zdech. Nízkou jeskyni plnily tiché hlasy, mručení a kašlání; a neustálé, zvonečky připomínající zurčení vody.
"Lidská oběť, otče? Řekl jsi: lidská oběť?"
"Ano, Akha si lidského těla cení víc než jeho ducha. Ten, kdo mluvil proti kněžím a říkal, že by měli byt skromnější, aby pomohli Akhovi... Pokročil jsi v učení tak daleko, že se můžeš zúčastnit jeho popravy... rituálu zachovávaného od pradávna..."

V temnotě se zableskly Sifansovy nervózní oči jako dva drobné, oranžově svítící body ve velké dálce.
Když nadešel čas, Yuli kráčel pochmurnými galeriemi; nervózně se snažil číst reliéfy, ubíhající pod jeho prsty. Vstoupili do největší jeskyně Svatyně, zvané Obřadiště. Nebylo zde povoleno žádné světlo. Temnota brzy ožila šepotem shromážděných kněží. Ve strachu, aby se neztratil, Yuli potají uchopil lem oděvu otce Sifanse. Ozval se hlas kněze, citujícího historii dlouhé války mezi Akhou a Wutrou. Noc je Akhova a kněží jsou zde proto, aby chránili lid během dlouhé bitvy. Ti, kteří strážcům lidu odporují, musí zemřít.
"Přiveďte vězně."
Ve Svatyni se často hovořilo o vězních, ale tento byl výjimečný. Ozval se dupot těžkých bot stráží.
Pak temnotu prorazil sloupec světla. Novicové zalapali po dechu. Yuli poznal, že jsou v té rozlehlé místnosti, kterou ho Sataal před tak dlouhou dobou vedl. Zdroj světla byl stejný jako tehdy, vysoko nad nesčetnými hlavami; a světlo samo bylo oslepující.
A dole ve světle visela lidská postava přivázaná k dřevěnému rámu, s rukama a nohama roztaženýma, Byla nahá.
Když vězeň vykřikl, Yuli poznal jeho široký, vyrovnaný obličej, lemovaný nakrátko ostříhanými vlasy. Byl to muž, kterého slyšel hovořit k lidem v Praynu - Naab.
Jeho hlas zněl zastřeně a slova byla stěží srozumitelná.
"Kněží, nejsem váš nepřítel, třebaže se mnou tak zacházíte. Jsem váš přítel... Od generace ke generaci upadáte do

nečinnosti a váš počet se snižuje. Pannoval umírá. Nejsme přece pasivní Akhovi zbožňovatelé. Ne! Musíme bojovat po jeho boku. A také musíme trpět. Musíme hrát svou roli ve velké válce Nebes a Země. Musíme se změnit a očistit sami sebe."
Za připoutanou postavou stály stráže v blýskavých přílbicích. A přišli další vojáci a v rukou nesli zapálené pochodně. Spolu s nimi kráčeli fagorové uvázaní na kožených řemenech. Zastavili se a otočili se obličeji do středu světelného kruhu. Pochodně zvedli vysoko nad hlavy. Kupředu se naklonil statný kněz v černobílé róbě a bohatě zdobené mitře. Klesl na kolena a třikrát se zlatou látkou dotkl země. Vykřikl přitom pronikavou olonetštinou: "Zhřešil, zhřešil, zhřešil... Ach, velký Akho, náš válčící bože, zjev se nám!" Zazvonil zvon.
Temnotu prorazil druhý oslnivý sloupec světla. Za vězněm, za fagory a za vojáky se zjevil Akha, s rukama rozpřaženýma. Dav vřel očekáváním. Byla to přízračná scéna. Stráže a obrovské bílé bestie vypadaly na pozadí světla jakoby průhledné. Akhova podoba byla vytesána z obsidiánu.
Pololidská hlava boha se nakláněla vpřed, její ústa byla otevřená a oči nevidoucí.
"Vezmi si život tohoto bezbožníka, ó, Velký Akho, a užij jej ke svému vlastnímu uspokojení."
Stráže vykročily vpřed. Jeden z vojáků začal pomalu točit ručním kolem po straně rámu s vězněm. Rám se se skřípotem začal otáčet. Vězeň opět vykřikl, protože jeho tělo se nepřirozeným způsobem prohnulo dozadu. Pak se závěsy rámu otevřely a tělo se bezmocně prohnulo zpět.
Přicházeli dva kapitáni stráže a vedli mezi sebou fagora. Velké, stříbrem okované rohy zvířete vzbuzovaly hrůzu. Dosahovaly až do výšky lidských očí. Fagor stál v postoji pro tyto tvory typickém, s hlavou vraženou mezi rameny a rohy namířenými vpřed. Jeho dlouhá bílá srst se matné leskla ve sloupci světla, procházejícím Obřadištěm.
Zazněla hudba a zvuk bubnů, gongů a vrachů přehlušil Naabův křik. Pak vše utichlo.
Tělo bylo nyní prohnuto v takovém oblouku, že nohy a chodidla mizely kdesi v temnotě vzadu, hlava byla rovněž zvrácena vzad a ve sloupci světla se bledě lesklo jen hrdlo a hrudník.
"Vezmi si ho, ó, Velký Akho! Vezmi si to, co už je tvé! Zahub ho!"
Na knězův povel fagor postoupil o krok a sehnul se. Otevřel svou hroznou tlamu a odhalil řady zubů, táhnoucích se po celé délce chřtánu. Zakousl se do vězňova hrdla. Když zvedl hlavu, svíral v tlamě velky kus masa. Pak se opět vrátil na své místo mezi vojáky. Nezúčastněně polykal. Po bílém hrudníku mu stékala rudá stružka lidské krve. Vzdálenější sloupec světla pohasl. Akha opět zmizel ve své vše pohlcující temnotě. Mnozí z noviců omdleli.
Když opouštěli Obřadiště, Yuli se kněze zeptal: "Proč používají ty zrůdné fagory? Jsou to přece nepřátelé lidí! Měli by je zabíjet."
"Jsou to tvorové Wutry, jak naznačuje jejich bílá barva. Držíme je zde proto, aby nám neustále připomínali, že máme nepřátele."
"A co se stane - s Naabovým tělem? "
"Nepřijde nazmar. Každý kousek bude využit. Celý trup může posloužit jako palivo - možná jej dají hrnčířům, kteří v pecích musí udržovat věčný oheň. Skutečně, nevím. Snažím se udržovat si odstup od takových administrativních detailů."

Neodvážil se kněze dál vyptávat, protože v jeho hlase slyšel nevoli. Sám pro sebe si znovu a znovu v duchu opakoval: "Ty kruté bestie. Ty kruté bestie. Akha s nimi přece nemůže mít nic společného." Ale fagorové byli ve Svatyni častým zjevem, trpělivě se šourali za svými pány a rudé oči jim svítily zpod hrbolatého obočí.
Jednoho dne se Yuli pokusil otci Sifansovi povědět o tom, jak byl jeho otec fagory chycen v divočině a zabit.
"Nevíš přece jistě, zda ho zabili. Fagorové nejsou vždy tak krutí. Někdy Akha osvítí jejich ducha."
"Jsem si jistý, že nyní už je mrtev. Přesto, otče, neexistuje způsob, kterým bych svou jistotu mohl potvrdit?"
Slyšel, jak Sifans ve chvilkovém zaváhání sevřel rty. Pak se ve tmě naklonil k Yulimu.
"Existuje způsob, jak potvrdit tvou jistotu, můj synu."
"Ach, ano, bylo by možné poslat velkou výpravu na sever od Pannovalu - "
"Ne, to ne... mám na mysli jiný způsob, mnohem účinnější. Jednoho dne plně pochopíš složitost Pannovalu. Možná také ne. Kromě nás zde žijí i zcela jiné kněžské řády, tajemné a mystické, jejichž existenci tuší jen málokdo. Neměl bych ti o tom říkat víc..."
Yuli na něj naléhal. Knězův hlas zněl stále tišeji, až byl téměř přehlušen zurčením vody, tekoucí poblíž.
"Jsou to váleční mystikové, kteří se zříkají tělesných radostí a za to získávají tajemné schopnosti.."
"To je to, co Naab obhajoval a za co byl zavražděn."
"Popraven. Po řádném procesu. Nadřazené řády chtějí nás, obyčejné kněze, mít takové, jací jsme... Ale oni... oni hovoří s mrtvými. Kdybys byl jedním z nich, mohl bys hovořit se svým otcem, pokud už je po smrti."
Yuli hleděl do tmy očima široce rozšířenýma.
"Existují mnohé božské a lidské schopnosti, které může člověk ovládnout, můj synu. Já sám, když mi zemřel otec, jsem upadl do hlubokého žalu. Nyní, s odstupem času, vím, že leží v zemi, která náleží Akhovi, jako kdyby byl částí jeho samotného. Smrt není koncem, ale pokračováním života v bohu - jen si vzpomeň na věrouku, můj synu."
"Já se na svého otce stále zlobím. Možná právě proto se trápím. Zachoval se jako slaboch. Já chci byt silny. Kde jsou ti váleční mystikové, o nichž jsi hovořil, otče?"

"Jestliže mým slovům nevěříš, nemá smysl, abych mluvil dál." V jeho hlase se ozval dokonale vypočítaný odstín rozmrzelosti.
"Promiň, otče. Jsem přece jen barbar, přesně tak, jak říkáš... Ty si také myslíš, že kněží by se měli změnit, tak jako to říkal Naab, vid?" .

"Já kráčím svou střední cestou." Naklonil se ještě těsněji k Yulimu a ještě víc ztišil hlas. "Zde ve Svatyni panuje mnoho rozporů, Yuli. Až se staneš členem řádu, sám to brzy poznáš. Vše je nyní mnohem složitější, než v dobách, kdy jsem byl malým chlapcem. Někdy se mi zdá..." ;
Voda zurčela a v dálce se ozvalo zakašlání.
"Co, otče?"
"Ach... už tak se ti hlavou honí spousta kacířských myšlenek a já tě nebudu ještě víc mást. Vůbec nevím, proč s tebou o tomhle mluvím. Končíme dnešní sezení, chlapče."
Ne od Sifanse, který rád hovořil v narážkách, ale od svých bratrů noviců se Yuli postupně dozvěděl další věci o mocnych strukturách držících pohromadě celé společenství Pannovalu. Administrativa byla v rukou kněží, kteří spolupracovali s vojenskou milicí. Jedni podporovali druhé. Neměli žádného nejvyššího soudce, žádného představeného, který by zastával stejnou funkci jako náčelníci kmenů v divočině. Za každým kněžským řádem byl další. Ztrácely se v metafyzické temnotě, v podivných hierarchiích, z nichž žádná neměla moc vládnout nad ostatními. Povídalo se, že některé řády žijí ve vzdálenějších jeskyních horského pásma. Ve Svatyni vládly uvolněné mravy. Kněží mohli sloužit jako vojáci, a naopak. Přicházely k nim ženy a žily s nimi. Pod všemi těmi modlitbami a věroukou panoval chaos. Akha byl někde jinde. Někde - kde existovala hlubší víra.
A tam, pomyslel si Yuli, musí být i ten řád tajemných mystiků, kteří mají schopnost hovořit s mrtvými a konat další zázračné skutky. Šeptané řeči, jimž neměl naslouchat o nic víc než stékání vody po skále, pravily, že někde vysoko nad Svatyní žije řád kněží, nazývajících se Strážci.
Strážci byli podle těch fám sektou, do níž se mohli dostat jen vyvolení. Byli to kněži a vojáci zároveň. To, co strážili, byla vědomost. Znali věci, které neznal nikdo v celé Svatyni a tato vědomost byla zdrojem jejich moci. Tím, že ovládali znalosti z minulosti, dláždili cestu budoucnosti. .
"Kdo jsou Strážci? Vidíme je?" ptal se Yuli. Toto tajemství ho nesmírně vzrušovalo a jakmile se o Strážcích doslechl, zatoužil stát se členem jejich tajuplné sekty.
Znovu a znovu hovořil s otcem Sifansem. Čas už zhojil veškeré rány a Yuli dospěl; už netoužil po svých rodičích a ve Svatyni byl stále něčím zaměstnán. Brzy zjistil, že jeho kněz rád hovoří na jakékoliv téma. Když se rozpovídal, z jeho rtů se linula slova jako vodopád a oči mžikaly ještě rychleji. Každý den otec Sifans, pracující s Yulim v modlitební hale jejich řádu, odhaloval novici víc a víc.
"Strážci mohou být i mezi námi. Nevíme, kteří to jsou. Navenek vypadají stejně jako my. Možná i já sám jsem Strážce..."
Příštího dne po modlitbách otec Sifans položil Yulimu na rameno ruku v rukavici bez prstů a řekl mu: "Pojď, protože období tvého noviciátu se chýlí ke konci, něco ti ukážu. Pamatuješ si na to, o čem jsme spolu včera hovořili?"
"Samozřejmě."
Otec Sifans sevřel rty, zavřel oči, zvedl svůj malý, ostrý nos ke stropu jeskyně, a dvanáctkrát se uklonil. Pak se pevným krokem vydal vpřed a Yuli jej následoval.
V této části Svatyně byla světla jen velmi pořídku a na některých místech nebyla vůbec. Oba muži se v naprosté temnotě s jistotou pohybovali podél zdí. Yuli držel prsty své pravé ruky natažené, jemně se dotýkal reliéfů, vinoucích se po stěnách chodeb. Prošli Jeskyní válečníků.
Schody vedly vzhůru. Dva přiti se svítícíma očima, sedící v proutěné kleci, značili křižovatku mezi hlavními chodbami. Yuli a jeho starý otec kněz pokračovali rychlým tempem kupředu, klap - klap - klap, po schodech, chodbami a dalším schodištěm. Hbitě se vyhýbali těm, kteří stejně jako oni putovali temnotou. Nyní procházeli Jeskyní třesku.
Yulimu to prozradily kamenné reliéfy na zdech. V nikdy se neopakujícím vzorci propletených větviček skákala malá zvířátka, o nichž se Yuli domníval, že vznikla díky fantazii a představivosti nějakého dávno zemřelého umělce - zvířátka, která poskakovala, otáčela se ve vzduchu a šplhala. Yuli si je z kdovíjakého důvodu všechna představoval v jasných barvách. Tento v kameni vytesaný pás se táhl na míle a míle daleko všemi směry, nikdy ne širší než rozpětí ruky. Toto bylo jedno z tajemství Svatyně; ten, kdo si jednou vtiskl do paměti různé vzory, které byly v jednotlivých částech labyrintu odlišné, a kódované znaky, signalizující zatáčky, schodiště, či dělení chodeb, se v temnotě Svatyně nikdy nemohl ztratit.
Zabočili do nízké jeskyně a zvuk ozvěny jim napověděl, že je neobydlená. Zde reliéf zobrazoval podivné postavy s rukama vzpaženýma, sedící mezi dřevěnými chatrčemi. Museli někdy být tam venku, pomyslel si Yuli, vychutnávaje scenérii, odvíjející se mu pod dlaní.
Sifans se zastavil a Yuli do něj narazil. Omluvil se mu a starý muž se opřel o zeď.
"Bud zticha a nech mne trochu vydechnout," řekl.
Za okamžik, jako by zalitoval své příkrosti, řekl: "Stárnu. Příští rok mi už bude dvacet pět let. Ale smrt jedince pro našeho Pána Akhu nic neznamená." Yuli cítil, že má o Sifanse strach.
Otec neohrabaně zatápal po zdi. Po skále stékala voda a vsakovala do země.
"Aha, tady je to..."
Otevřel malou okenici a dovnitř vniklo světlo. Yuli si před ním na okamžik musel chránit oči. Pak přistoupil k otci Sifansovi a vyhlédl ven.
Zmocnilo se jej ohromení.
Před nimi leželo město, postavené do kopce. Nahoru a dolů jím probíhaly křivé ulice a vedly k domům různé velikosti. Křižovaly je další ulice a podél nich se kupilo jedno obydlí na druhém. Na jednom konci tekla hlubokým korytem řeka a příbytky nebezpečně visely na samém jejím okraji. Po ulicích se pohybovali lidé, malí jako mravenci, a zdržovali se v místnostech bez stropů. K místu, kde oba muži stáli, pronikal jen slabý hluk veškeré vřavy panující tam dole.
"Kde jsme?"
"To je Vakk," odpověděl mu Sifans. "Ty už jsi na něj zapomněl, viď?"

Pobaveně pohlédl na Yuliho, ktery tam stál a hleděl dolů s ústy otevřenými.
Jak jsem hloupý, pomyslel si Yuli v duchu. Měl jsem Vakk poznat, aniž bych se musel ptát. Jsem přece jen barbar. Měl si všimnout průchodu do Recku, nejasně se rýsujícího v dáli. Ted už poznával i známá obydlí a uličku, kde byl jeho příbytek a domov Kyaleho a Tusky. Vzpomněl si na ně a na krásnou, černovlasou Iskador - vzpomněl si na ně s touhou. Věděl ale, že nemá žádný smysl toužit po světě, který se pro něj stal už jen minulostí. Kyale a Tuska na něj zapomenou, tak jako on zapomene na ně. Ze všeho nejvíc jej zarazilo to, že Vakk viděl tak zřetelně, protože si jej pamatoval jako pochmurné a šeré místo bez jakýchkoliv barev. Jeho zrak se během pobytu ve Svatyni hodně zlepšil.
"Určitě si vzpomeneš, jak ses mne ptal, kdo jsou to Strážci," promluvil otec Sifans. "Ptal ses mne, jestli jsem je někdy viděl. Zde je má odpověď." Ukázal na svět pod nimi. "Lidé tam dole nás nevidí. Dokonce i když pohlédnou vzhůru, neuvidí nás. Jsme jim nadřazeni. A stejně tak jsou Strážci nad námi, členy obyčejných kněžských řádů. V naší pevnosti je ještě tajná pevnost."
"Otče Sifansi, pomoz mi. Je ta tajná pevnost... je vůči nám přátelská? Tajemno nebývá vždy přátelské."
Sifans zamžikal očima. "Otázka by spíš měla znít: ‚Je tajemno nezbytné pro naše přežití?' a odpověď na tuto otázku je: ‚Ano, ať to stojí cokoliv'. Možná, že moje odpověd je podivná. Já ve všem kráčím svou střední cestou. Ale v téhle otázce ne, Yuli. Akha nás chrání proti největším krajnostem našeho života a na pomoc si opět bere krajní řešení. Strážci hlídají pravdu. Podle jejich zápisů byl náš svět vytažen z Wutrova ohně. Před mnoha generacemi se lidé z Pannovalu odvážili Velkého Akhu zradit a odešli žít ven do divočiny, mimo horu, která nás chrání. Pod holou oblohou byla postavena města tak velká, jako je Vakk, ktery nyní vidíme. Ale byla zničena ohněm, který na ně seslal Wutra a jeho kohorty. Jen pár jich přežilo a vrátili se sem, do svého původního domova.
To, co ti říkám, není pouze obsah svatých zápisů. Zapomeň na kacířské znění slova ‚pouze'. Je to historie, kterou náš lid prožil. Strážci ve své tajemné pevnosti střeží tuto historii a mnohé z věcí, které stále přežívají z dob planoucích nebes. Věřím tomu, že oni jasně vidí to, co nám se zdá být zahalené."
"A proč my ve Svatyni nejsme považováni za dost zralé a věřící, abychom tyto věci také věděli? "
"Stačí, když je známe v podobenstvích. Já osobně si myslím, že tuto holou pravdu před námi skrývají jednak proto, že mocní se vždy snaží před druhými zatajovat skutečnosti, které znamenají moc, a jednak proto, že se domnívají, že s takovými vědomostmi bychom se opět mohli pokusit vrátit se do světa pod volnou oblohou, až Akha zapudí sníh."
Yuli se s bušícím srdcem podivil otevřenosti otce Sifanse. Pokud vědomosti znamenají moc, kde je tedy víra? Uvědomil si, že je možná zkoušen a že kněz nyní dychtivě očekává jeho odpověď. Aby nic nezkazil, začal opět mluvit ve jménu Akhy.
"Ano, jistě, jestliže Akha zapudí sníh, bude to znamenat pozvání vrátit se do světa pod volnou oblohou. Pro muže a ženy přece není přirozené, aby se rodili a umírali v temnotě."
Otec Sifans pokrčil rameny. "Tak pravíš ty - jenomže ty ses pod nebesy narodil."
"A doufám, že tam také zemřu," pravil Yuli s horlivostí, která jej samotného překvapila. Obával se, že jeho nepromyšlená odpověď vzbudí otcův hněv, ale namísto toho mu Sifans položil ruku na rameno.
"Všichni máme svá těžko splnitelná přání..." Bojoval sám se sebou, nevěděl, zda má mluvit nebo zůstat zticha; a pak klidným hlasem řekl: "Pojď, vrátíme se a ty půjdeš první. Myslím, že ve čtení reliéfů ses nesmírně zdokonalil."
Zavřel okno vedoucí dolů do Vakku. Opět se k nim vrátila noc. Narostou temnotou galerie se vraceli zpět.
Yuliho vysvěcení na kněze bylo velkou událostí. Postil se čtyři dlouhé dny a pak s duchem povzneseným předstoupil před kardinála v Lathornu. Spolu s ním se dostavili další tři mladí muži Yuliho věku, kteří rovněž měli složit kněžský slib. Museli před kardinálem stát v tuhém oděvu a dvě hodiny bez doprovodu zpívat liturgie, které se pro tuto příležitost naučili zpaměti.
Jejich hlasy se rozléhaly ve velkém temném chrámu jako v duté cisterně,
Temnota stanIž se naším průvodcem,
nechť navždy skoncuje s hříšníkem.
Zpívejme. Obřady začínejme.
Kněží, kněží, mocní kněží,
zlatí v Akhy božském pohledu,
navždy chránící starodávnou pravdu.

Scénu osvětloval plamen jediné svíce, která stála mezi nimi a sedící postavou kardinála. Starý muž se po celou dobu obřadu nepohnul, snad spal. Vánek natáčel plamen svíce jeho směrem. V pozadí stáli tři otcové kněží, kteří své svěřence přivedli k vysvěcení. Yuli v šeru viděl Sifanse, s obličejem obráceným vzhůru, radostně pokyvujícího v rytmu chvalozpěvů. Nebyli přítomni žádní vojáci ani fagorové.
Na konci obřadu stará postava, zahalená ve své černobílé róbě, se zlatými řetězy kolem krku, vstala, zvedla ruce nad hlavu a začala monotónně přednášet modlitbu za vysvěcované:
"... a dovol nám nyní, ó, Velký Akho, abychom pronikli ještě hlouběji do jeskyní tvých myšlenek, abychom sami v sobě odhalili tajemství onoho nekonečného oceánu bez hranic a rozměrů, jejž svět nazývá životem, ale my privilegovaní víme, že to je vše, co se nachází mimo Život i mimo Smrt..."
Ozvala se hudba, plnila Lathorn i Yuliho srdce.
Příštího dne dostal první úkol. Měl jít mezi vězně Pannovalu a naslouchat jejich nářkům.
Nově vysvěcení knězi se museli podrobit přísně zavedenému řádu. Nejprve sloužili mezi vězni v Káznici, pak ve Strážnici a nakonec jim bylo dovoleno pracovat mezi obyčejnými lidmi. Účelem tohoto postupu bylo utvrdit je a vytvořit v nich patřičný odstup mezi nimi a lidmi, s nimiž se ve výkonu svého povolání měli dostat do styku.
Káznice, osvětlená planoucími pochodněmi, byla plná hluku. Měla pevně stanovený počet stráží, vybraných z vojska,

a své fagory. Byla to vlhká jeskyně, v níž po většinu času mrholil jemný déšť z kapiček vody, stékajících v klikatých cestičkách ze stalaktitů na stropě.
Vojáci nosili boty s tuhými podrážkami a jejich kroky se při chůzi odrážely ozvěnou. Fagorové s bílými obojky, kteří je provázeli, neměli žádnou obuv ani oděv. Jejich hustá srst jim poskytovala dostatečnou přirozenou ochranu.
Povinností bratra Yuliho bylo vykonávat službu společně s jedním ze tří poručíků stráže, silným mužem bez citu, jehož jméno bylo Dravog. Při chůzi rozšlapával brouky, mluvil, jako by v ústech neustále něco pře-žvykoval, a měl ve zvyku poklepávat si na své kožené kamaše bičíkem; liboval si ve zvuku, který tím vydával. Veškerá činnost vězňů a každý jejich pohyb byly oznamovány zvukem gongu a jakmile se některý z nich jenom o okamžik zpozdil, byl potrestán. Po celý den panoval v jeskyni hluk. Yuli se zde setkával se všemi možnými druhy násilí a jeho úkolem bylo pravidelně utěšovat jeho oběti.
Brzy zjistil, že je naprosto jiný než Dravog, jemuž byla vlastní nepříčetná brutalita. Trápil se neutuchající záští vězňů - záští vůči strážím, kněžím i sobě samým navzájem. Teprve nyní si uvědomil, jak šťastné a poklidné byly dny, strávené s otcem Sifansem, třebaže tehdy si toho patřičně nevážil. V drsném prostředí Káznice mu chyběla neproniknutelná temnota, ticho, zbožnost a dokonce sám Sifans se svým opatrným přátelstvím. Dravog něco takového jako přátelství neuznával.
Jedním z oddělení Káznice byla jeskyně zvaná Twink. Ve Twinku pracovala skupina vězňů, od rána do úmoru bušících do skalní stěny a rozšiřujících prostor jeskyně. Jejich dřina byla nekonečná. "Jsou to otroci a musíme je bít, aby pracovali tak, jak mají," tvrdil Dravog. Jeho poznámka dala Yulimu nahlédnout do historie Pannovalu; uvědomil si, že většina jeho prostor musela vzniknout tímto způsobem.
Suť byla odvážena pryč v neohrabaných dřevěných vozících, které museli tlačit dva muži. Vozili je někam do hlubin Svatyně, kde Vakk tekl hluboko pod povrchem země, a tam je sypali do hluboké jámy. Ve Twinku byla také farma, obhospodařovaná vězni. Pěstovali tam odrůdu ječmene, jíž se dařilo v temnotě, a pekli z něj chléb. V rybníčku, napájeném vodou prýštící ze skály, chovali ryby. Každý den pár těch větších vylovili a nemocné ryby byly zakopávány do dlouhých příkopů, v nichž rostly obrovské jedlé houby. Jejich čpavý zápach ihned zaútočil na čich každého, kdo vstoupil do jeskyně.
V sousedních jeskyních byly další farmy a rohovcové doly. Ale Yuliho pohyby byly omezeny stejně přísně jako pohyby vězňů. Dál než do Twinku nesměl. Byl překvapený, když se Dravog v rozhovoru s jedním strážným linii o tom, že jednou z postranních chodeb Twinku se dá projít rovnou na Tržiště! Jenom to jméno v něm vyvolalo vzpomínku na Kyaleho a jeho snu a na minulost, kterou nechal daleko za sebou, stejně jako naprosto odlišný způsob života. "Ty nikdy nebudeš pořádným knězem," říkal sám sobě v duchu.
Udeřil gong, ozvalo se volání stráží a vězňové, s myšlenkami plnými nenávisti a nepřátelství, si protahovali těla. Mezi nimi se sem a tam šourali fagorové, vystřelovali bílý sliz ze štěrbin svých nozder a občas si vyměňovali strohé slovo jeden s druhým. Yuli je nenáviděl. Zahleděl se na čtyři vězně, brodící se pod dozorem Dravogových pomocníků v rybníčku. Byli nuceni vlézt do ledové vody až po břicho. Teprve když byla síť plná ryb, bylo jim dovoleno vylézt na břeh.
Ryby měly slámově bledou barvu a jejich modré oči byly slepé. Vytažené ze svého živlu sebou beznadějně zmítaly.
Kolem projížděl plně naložený vozík. Kolo vymrštilo kámen a ten zasáhl jednoho z vězňů, kteří vozík tlačili. Muž se zapotácel a upadl. Přitom narazil do jednoho z rybářů, mladého chlapce, který spadl hlavou napřed do vody.
Voják na stráži začal křičet a mlátit kolem sebe holí. Ihned přiskočil jeho fagor, popadl vězně, který upadl, a zvedl jej na nohy. Vězeň, který spadl do vody, se snažil vylézt ven, jenomže Dravog, který mezitím přiběhl, jej spolu s druhým strážným začal bít po hlavě. Yuli Dravoga popadl za rameno."Nechte ho. Byla to nehoda. Pomozte mu ven." "Nikdo nesmí do nádrže bez povolení," odsekl Dravog zuřivě, odstrčil Yuliho a bez přestání tloukl vězně.
Mladému muži se konečně podařilo vylézt na břeh. Z hlavy mu crčela voda, smíšená s krví. Přiběhl další strážný, jehož pochodeň syčela pod neustále padajícími kapkami vody, následován fagorem s rudě žhnoucíma očima. Křičel lítostí nad tím, že nestihl to vzrušující představení. Připojil se k Dravogovi a spolu s druhým strážným nutili poloutopeného vězně odejít do jeho cely ve vedlejší jeskyni. Nepřestávali do něj kopat.
Když hluk utichl a dav zmizel, Yuli se opatrně připlížil k cele, právě včas, aby zaslechl, jak se vězeň z vedlejší cely ptá: "Jsi v pořádku, Usilku? "
Yuli šel do Dravogovy místnosti a vzal si klíč. Odemkl dveře cely, vzal z výklenku u dveří kahanec a vstoupil.
Vězeň ležel na podlaze v kaluži vody. Ležel na břiše a opíral se o lokty, takže bylo vidět obrysy jeho hubenych zad s vystupujícími lopatkami. Po spáncích mu stékala krev.
Otočil hlavu, zamračeně pohlédl na Yuliho a pak, aniž by se jeho výraz změnil, nechal hlavu opět klesnout.
Yuli hleděl na jeho mokrou, dobitou hlavu. Utrápeně se skrčil na bobek vedle vězně a kahan postavil na špinavou podlahu.
"Vypadni, kněže," zamumlal vězeň.
"Chtěl bych ti pomoci."
"Nemůžeš mi pomoci. Jdi pryč!"
Yuli ani vězeň se nepohnuli a z hlavy mladého muže neustále kapala krev a voda.
"Ty se jmenuješ Usilk, vid?"
Vězeň mlčel. Jeho úzký obličej byl stále otočený k zemi.
"Jmenuje se tvůj otec Kyale? Žije ve Vakku? "
"Nech mne být."
"Znám - znal jsem ho. Byli jsme přátelé. Tvou matku také znám. Starala se o mne."
"Tys neslyšel, co jsem řekl?" S náhlým vypětím všech sil se vězeň vrhl na Yuliho a divoce do něho bušil. Yuli se

překulil, bez námahy jej odstrčil a vyskočil na nohy pružně jako asokin. Už už se chtěl pustit do boje, ale ovládl se a uklidnil. Bez jediného slova vzal kahan a opustil celu.
"Ten je nebezpečný," řekl mu Dravog s potměšilým úšklebkem, když spatřil knězův zevnějšek. Yuli se stáhl do kaple bratří a dlouho se v temnotě modlil k nikdy neodpovídajícímu Akhovi.
Ještě v dobách, kdy žil v Tržišti, slýchával Yuli povídat příběh, který znali i kněži ve Svatyni. Byl to příběh o červu. Červ byl seslán Wutrou, zlým bohem nebes, který jej poslal do labyrintu chodeb v Akhově svaté hoře. Červ je dlouhý, velmi dlouhý, právě takový, aby se vešel do chodeb hory. Je slizký a nehlučně klouže temnotou.
Je slyšet pouze jeho dech, vyrážený z obrovské tlamy. Požírá lidi. V jednom okamžiku jsou lidé bezpeční; v dalším uslyší hrůzné dýchání a šramocení dlouhých vousů a pak jsou zaživa sežráni.
Duchovní ekvivalent Wutrova červa nyní bloudil v labyrintu Yuliho myšlenek. Nemohl se ubránit tomu, aby ve vyhublých ramenou a krvavém obličeji vězně neviděl propast mezi kázáním o Akhovi a skutečností. Nebylo to proto, že by modlitby a kázání byly tak zbožné, jako spíš proto, že život zde byl tak ubohý a že z bahna Káznice nebylo pro obyčejné vězně úniku.
Jeho mysl zabloudila zpět k tomu, co mu kdysi řekl otec Sifans: "Není to dobrota ani svatost, která vede člověka k tomu, aby sloužil Akhovi. Častěji je to hřích, takový, jako tvůj." Což jen naznačovalo, že mnozí mezi kněžími jsou vrahové a násilníci - jen o málo lepší než vězňové. Ale na rozdíl od vězňů mají moc.
Neradostně vykonával své povinnosti. Přestal se usmívat. Cítil, že jako kněz už nebude nikdy šťasten. Noci trávil v modlitbách, dny v přemýšlení. Snažil se navázat jakýkoliv druh kontaktu s Usilkem.
Ale ten se mu vyhýbal.
Konečně období, které měl Yuli strávit v Káznici, skončilo. Vstoupil do období meditací a po nich bude sloužit mezi vojáky. Každý den se s nimi setkával při práci v Káznici a věděl, že v sobě mají zárodek jakýchsi nebezpečných a vzpurných myšlenek.
Po několika dnech strávených ve Strážnici se Wutrův červ v Yuliho mysli stal ještě aktivnějším. Jeho úkolem bylo navštěvovat zbité a vyslýchané a udělovat jim poslední požehnání před smrtí. Byl stále mrzutější a zachmuřenější. Pak mu nadřízení přidělili jeho vlastní případy.
Postup vyšetřování byl jednoduchý, protože existovalo jen několik málo druhů zločinů. Lidé podváděli, kradli nebo měli kacířské řeči. Nebo šli tam, kam byl přístup zakázán; nebo plánovali revoluci - což byl i Usilkův případ. Někteří dokonce chtěli utéct do Wutrovy říše, pod volnou oblohu. A právě tehdy si Yuli uvědomil existenci nemoci, šířící se v celém podzemním světě; všichni žili v očekávání vzpoury. Tato nemoc byla krmená temnotou. Počet obyvatel Pannovalu činil včetně kněží téměř šest a tři čtvrtě tisíce lidí a každý z nich byl nucen stát se členem nějakého cechu nebo řádu. Každý příbytek, cech, řád, společná ložnice, vše se hemžilo špehy, jimž samotným byla odpírána důvěra. Kněžské řády jimi byly také prolezlé. Temnota živila nedůvěru a některé z jejích obětí se nyní ocitaly před bratrem Yulim.
Třebaže se mu to hnusilo, Yuli zjistil, že mu tato práce jde výjimečně dobře. Navzdory svému přesvědčení v sobě vyvinul jakousi profesionální chuť pro tuto činnost. Téměř vždy se mu z jeho obětí podařilo dostat pravdu. Teprve když si byl jist sám sebou, nechal před sebe předvést Usilka.
Na konci každého pracovního dne se v jeskyni Lathorn konaly bohoslužby. Pro kněze byla účast povinná, pro členy milice dobrovolná. V Lathornu byla vynikající akustika: v jeho temném vzduchu se při obřadech rozléhaly tóny hudby a sborový zpěv. Také Yuli si nedávno zvolil svůj hudební nástroj. Vynikl ve hře na flugel, bronzový nástroj ne větší než jeho ruka, kterým zpočátku pohrdal, protože byl mezi ostatními nástroji nejmenší. Ale nepatrný flugel dovedl proměnit jeho dech v tón, stoupající vysoko a vysoko jako ohnivák, vzhůru až k temnému stropu Lathornu, nad zvuky všech ostatních nástrojů. A spolu s tónem flugelu vzlétal i Yuliho duch. Jeho nejoblíbenější písní se stalo bohatě kontrapunktované ‚Oldorando.'
Jednoho večera po bohoslužbě odcházel Yuli z Lathornu se scvrklým knězem, který se jmenoval Bervin. Kráčeli spolu temnými labyrinty Svatyně a nechávali prsty běžet po reliéfech, vytesaných kdysi dávno třemi bratry Kilandary. Náhodou se setkali s otcem Sifansem. Procházel se a recitoval si polohlasem litanie. Srdečně se navzájem pozdravili. Bervin se jim zdvořile omluvil, takže Yuli a Sifans zůstali o samotě a mohli si spolu povídat.
"Nelíbí se mi moje každodenní práce, otče. Vždycky jsem tak rád, když mohu odejít na bohoslužby."
Tak, jak to pro něj bylo typické, Sifans mu odpověděl pouze nepřímo.
"Slyšel jsem o tvých vynikajících pracovních výsledcích, bratře Yuli. Snaž se, aby ses dostal ještě dál. Když se ti to podaří, pomohu ti."
"Jsi laskavý, otče. Stále myslím na to, cos mi říkal," - Yuli snížil hlas -"o Strážcích. Pravil jsi, že to je řád, do kterého se člověk může dobrovolně přihlásit?"
"Ne. říkal jsem, že mezi Strážce se dostanou pouze vyvolení."
"Jak bych na sebe mohl upozornit?""Akha ti pomůže, bude-li to nezbytné." Hlasitě se zasmál. "Zajímalo by mne, zda jsi nyní, když už jsi jedním z nás, slyšel ty řeči o řádu, který je nadřazen dokonce i samotným Strážcům? "
"Ne, otče. Já řeči neposlouchám."
"Ale to bys měl. Řeči jsou pro slepce zrakem. Ale pokud tě to skutečně nezajímá, tak ti o Přijímatelích nemusím říkat."
"Přijímatelé? Kdo je to?"
"Ne, nestarej se o ně. Neřeknu ti ani slovo. Proč bych ti měl mást hlavu povídačkami o nějakých tajemných řádech a skrytých jezerech nepokrytých ledem? Koneckonců, možná to jsou jen lži. Legendy, jako ta o Wutrově červu."
Yuli se zasmál: "Dobrá, otče, podařilo se ti vzbudit můj zájem. Řekni mi všechno."
Sifans zamlaskal svými tenkými rty. Zpomalil krok a uchýlil se do výklenku ve zdi.
"Když mne tedy nutíš... Určitě si vzpomínáš na Vakk, na to, jak tam lidé žijí. Jejich příbytky jsou na jedné velké

hromadě, bez jakéhokoliv uspořádání. Předpokládejme, že toto horské pásmo, v němž se rozkládá Pannoval, je jako Vakk - nebo lépe, jako tělo s různě propojenými vnitřnostmi, slezina, plíce, srdce, útroby. Předpokládejme, že existují jeskyně tak velké, jako cely Pannoval, nad námi i pod námi. Zdá se to nemožné, že ano?"
"Ano."
"Ale já tvrdím, že to možné je. I když je to pouze domněnka. Předpokládejme, že mimo Twink existuje vodopád, tryskající v jeskyni někde nad tou naší. A ten vodopád dopadá na úroveň pod námi. Voda si teče, kam chce. Předpokládejme, že dopadá do jezera, jehož vody jsou čisté a natolik teplé, že se na nich netvoří led...
Představme si, že na tom vytouženém a bezpečném místě žijí ti nejvyvolenější, ti nejmocnější, Přijímatelé. Dostávají to nejlepší z nejlepšího. Mají moc a mají vědomosti a střeží je pro nás až do dne Akhova vítězství."
"A drží tyto věci v tajnosti před námi..."
"Cože? Přeslechl jsem, co jsi říkal, bratře. Je to jenom zajímavá báchorka, nic víc."
"Jak se člověku podaří dostat se mezi vyvolené, k Přijímatelům?"
Otec se slabě a chraplavě zasmál. "Kdo by mohl být poctěn takovým privilegiem, i kdyby to všechno byla pravda? Ne, chlapče, pro to se člověk musí narodit - týká se to jen omezeného počtu rodin, mocných mužů a krásných žen, které jim poskytují potěšení. Možná vědí o tajných východech, jimiž se dostanou mimo Akhovo území... Ne, obyčejný člověk se na takové místo nikdy nedostane. Snad jen při vzpouře by mohl..."
Nadýchl se nosem a malounko se zašklebil.
"Otče, nemuč mne, ubohého kněze, který se ti nikdy nemůže vyrovnat."
Starý muž naklonil hlavu na stranu. "Ano, jsi ubohý, můj drahý příteli, a takový i zůstaneš. Tvé nitro je velmi složité - a proto budeš vždy jen špatným knězem, budeš-li ve svém poslání pokračovat. A proto tě mám rád."
Rozloučili se. Knězova slova Yuliho trápila. Ano, je špatným knězem, jak řekl Sifans. Je jen milovníkem hudby, ničím jiným.
Krev se mu nahrnula do hlavy a Yuli ponořil obličej do ledové vody. Všechny kněžské hierarchie - ať už existující nebo smyšlené - jsou pouze prostředkem k získání moci. Akha je nezajímá. Všechna slova víry jsou jen zmatenými nesmysly a nedovedou vysvětlit, jak by se člověk mohl přiblížit k Bohu. Náhlé pochopení bylo tak drsné jako ručník, jímž si otíral tvář.
Později, když ležel ve společné ložnici a marně se snažil usnout, Yuli si uvědomoval, jak marný byl Sifansův život. Kdysi také měl svou víru, které se rozhodl zasvětit život, ale pak ho zasáhlo poznání a zbyl mu jenom pouhý mučivý přízrak náklonnosti k něčemu, co neexistuje. Vůbec jej nezajímalo, zda ti nad ním mají víru nebo ne. Věděl jen, že mají moc. Jeho narážky a dvojsmysly vyjadřovaly hluboce zakořeněnou nespokojenost se svým vlastním životem.
Yuliho zasáhl nepochopitelný strach a uvědomil si, že je lépe zemřít jako muž venku v divočině, než jako slaboch zde v temném bezpečí Pannovalu. Dokonce i když to znamenalo, že opustí svůj flugel a tóny ‚Oldoranda'.
Jeho strach byl tak velký, že jej přinutil posadit se na lůžku a odhodit přikrývku. Nad hlavou mu skučely větry, které s kněžími sdílely jejich ložnici. Zachvěl se.
S radostí podobající se nadšení, které zažil, když tehdy dávno vstoupil do Řecku a uviděl Akhovu podobiznu, si nahlas šeptal: "Nevěřím. Nevěřím v nic."
Věřil v moc, která vládla nad ostatními. Viděl ji v činnosti každý den. Ale to byla čistě lidská moc. Možná, že přestal věřit v jinou než lidskou moc už tehdy, během rituálu v Obřadišti, kdy lidé dovolili nenáviděnému fagorovi, aby vyrval slova z hrdla mladého Naaba. Možná, že Naabova slova jednou zvítězí a kněží se skutečně změní, dokud jejich životy ještě mají smysl. Slova, kněží - ano, ti jsou skuteční. Akha není ničím.
Do temnoty zašeptal slova: "Akho, ty nejsi vůbec nic!"
Nezemřel zasažen rukou Boha a nad hlavou mu stále vyly větry.
Vyskočil a utíkal pryč. S prsty dotýkajícími se kamenného reliéfu, bez ustání běžel až k vyčerpání. Konečky prstů už měl odřené a necitlivé. Zastavil se, těžce oddychoval. Chce moc, ne poddanství.
V myšlenkách mu zuřila bitva. Vrátil se na lůžko. Zítra bude jednat. Už nechce být knězem.
Upadl do dřímoty, ale za okamžik se probudil. V mysli se vrátil na umrzlý svah kopce. Otec jej opustil, zajat fagory, a on jeho oštěp pohrdavě odhodil do křoví. Vzpomněl si na to, na pohyb své paže a na zvuk oštěpu, když dopadl do shnilých větví. Vzpomněl si i na vzduch v plicích, řezavý jako nůž.
Proč se mu najednou vybavují tak nepodstatné detaily?
Byl již tak unavený, že neměl sílu odpovědět si na svou otázku. Usnul.
Následující den byl posledním dnem výslechu; ten směl trvat nejdéle šest dní po sobě a pak byl vězni povolen odpočinek. V tomto ohledu byly zákony velmi přísné a milice pozorně dohlížela na to, aby je kněží zachovávali.
Usilk neprozradil nic podstatného a odolával jak bití, tak slibům.
Stál před Yulim, sedícím na inkvizitorském křesle vyřezaném z jednoho kusu dřeva a zdůrazňujícím rozdíl v postavení obou mužů. Yuli byl navenek klidný, Usilk polomrtvý hlady, otrhaný, se svěšenými rameny, s obličejem bledým a bez výrazu.
"Víme, že ses spojil s muži, kteří ohrožují bezpečnost Pannovalu. Pověz nám jejich jména a pak budeš volný a budeš se smět vrátit do Vakku."
"Nikoho neznám. Mluvil jsem k davu sám za sebe."
Stejnou otázku i odpověď bylo při výsleších slyšet velmi často.
Yuli vstal z křesla a začal chodit kolem vězně, ani v nejmenším nedávaje najevo své pocity.
"Poslouchej, Usilku. Necítím vůči tobě žádné nepřátelství. Vážím si tvých rodičů, jak už jsem ti říkal. Dnes tě vyslýchám naposled. Nikdy víc už se nesetkáme a ty zemřeš na tomto ubohém místě a bez důvodu."
"Mám své důvody, mnichu."

Yuli byl překvapen. Neočekával od Usilka odpověď. Ztišil hlas.
"Všichni máme své důvody... Odevzdávám svůj život do tvých rukou Nechci být knězem, Usilku. Narodil jsem se v zasněžené divočině, daleko na sever od Pannovalu, a do divočiny se toužím vrátit. Vezmu tě s sebou. Pomohu ti utéci na svobodu. Věř mi."
Usilk na něj pohlédl. "Zmlkni, mnichu. Na tohle mne nenachytáš." "Mluvím pravdu. Jak ti to mám dokázat? Chceš, abych se rouhal před bohem, jemuž jsem složil slib? Myslíš, že se mi tato slova říkají snadno? Pannoval mne přetvořil, ale přesto jsem hluboko ve svém nitru zůstal rebelem a bouřím se proti němu a jeho institucím. Mnohým poskytuje úkryt a spokojenost, ale mně ne, ani v tomto nadřazeném kněžském postavení. Nemohu ti říct, proč tomu tak je... je to prostě ve mně..."
Odmlčel se. "Ale k věci. Mohu ti obstarat kněžský oděv. Pomohu ti utéci do Svatyně a pak spolu prchneme."
"Mne nedostaneš, mnichu." Yuliho popadl hněv. Tolik se snažil, aby tomu muži pomohl ukončit jeho trápení a uprchnout od výslechů a bití. Vztekle bušil do mučících nástrojů visících na zdi. Vzal bič a začal jím mlátit do křesla. Popadl na stole stojící kahan a mrštil jím po Usilkovi... Začal se bít do hrudi.
"Proč bych ti lhal, když prozrazuju sám sebe? Co ty víš? Nic. Nic, co by stálo za to. Jsi pouhá věc, ubožák z Vakku, a tvůj život nemá smysl ani význam. Tvým osudem je mučení a bití. Dobrá, pokračuj dál, užívej si pocit ze své síly umírat pomalu a den po dni - to je cena, kterou platíš za svou pýchu a za to, že jsi blázen. Dělej si co chceš, zemři třeba tisíckrát. Já už toho mám dost. Já už to mučení nevydržím. Odcházím. Vzpomeň si na mne ve svém utrpení - já už tu nebudu. Budu pryč, volný, svobodný, pod nebesy, kam Akhova moc nedosáhne."
Křičel na něj, nestaral se o to, zda ho slyší někdo nepovolaný, skláněl hněvem zrudly obličej k zsinalému, zbitému Usilkovi.
"Nech mne být, mnichu." Znovu řekl to, co neúnavně opakoval po šest dní.
Yuli uskočil o krok vzad, popadl bič a rukojetí udeřil Usilka do zmučeného obličeje. Vložil do úderu celou svou sílu a hněv. V chabém světle, linoucím se z kahanu, spatřil ránu pod Usilkovým okem a na jeho nose. Ránu, kam udeřila rukojeť. Stál tam s bičem napůl zdviženým a hleděl na Usilka, očekávajícího další ránu.
Vězni se podlomila kolena. Zapotácel se, padl k zemi a zůstal skrčeně ležet, opíraje se koleny a lokty.
Yuli křečovitě svíral bič, překročil Usilkovo tělo a opustil celu. Ve svém vzrušení si jen stěží uvědomoval zmatek vládnoucí kolem něj. Stráže a milice rychle a rozčileně pobíhaly po chodbách, po nichž se obvykle chodívalo pomalým, téměř pohřebním krokem.
Zastavil jej kapitán, který držel v ruce pochodeň a křičel rozkazy na všechny strany.
"Ty jsi jeden z vyslýchajících kněží?" zeptal se.
"Ano, proč?"
"Chci, abyste všechny vězně vyvedli ven z vyšetřovacích místností. Zaveďte je zpět do jejich cel. Do místností budou umístěni ranění. Rychle, pospěšte."
"Ranění? Jací ranění?"
Kapitán dal najevo svou rozmrzelost. "Jsi snad hluchý, bratře? Co si myslíš, že znamená všechen ten křik a zmatek? Ve Twinku se zřítil strop a pod sutí je pohřbeno mnoho lidí. Vypadá to tam jako na bitevním poli. Jdi a odved svého vězně zpět do cely. Do dvou minut musí byt chodba vyklizena." Pokračoval dál s křikem a nadáváním.
Yuli se vrátil do vyšetřovací místnosti. Usilk ležel na podlaze. Yuli se sehnul, popadl jej v podpaždí a postavil. Usilk vzdychl a znovu upadl do polovědomí. Yuli si vězňovu ruku přehodil přes rameno a vyšel s ním ven. Vězeň zpola kráčel, zpola se nechal vléci. V chodbě, jíž se stále rozléhaly kapitánovy výkřiky, byli další kněží se svými vězni, vzrušeně pobíhali sem a tam a na všech bylo vidět potěšení, způsobené tímto přerušením každodenní rutiny.
Jako stíny pospíchali do tmy. Yuli vycítil, že nyní nastala příležitost k útěku. A Usilk?
Yuliho hněv zmizel a na jeho místo nastoupilo odhodlání. Dokáže Usilkovi, že nabídka pomoci byla míněna vážně. Rozhodl se. Místo aby s ním pospíchal do cely, zamířil ke své vlastní ložnici. V mysli se mu rýsoval plán. Nejdříve musí Usilka vzkřísit, pak připravit na útěk. Nemělo smysl brát jej do ložnice bratří, kde by zcela jistě byli odhaleni; existovalo bezpečnější místo.
Před ložnicí odbočil a vytáhl Usilka na točité schodiště vedoucí k pokojům otců. Přestože kolem nich vládla neproniknutelná tma, reliéf pod prsty jej neustále informoval o tom, kde se nacházejí. Zastavil před dveřmi otce Sifanse a zaklepal.
Jak doufal, neozvala se žádná odpověď. V tomto čase je otec Sifans někde na pochůzkách. Otevřel dveře a vstrčil Usilka dovnitř.
Stál před těmi dveřmi už tolikrát, ale nikdy se neodvážil vstoupit.
Nyní byl v rozpacích. Posadil Usilka na podlahu a opřel jej zády o zeď. Začal šmátrat kolem sebe a snažil se najít kahan. Několikrát narazil do nábytku, pak kahan našel a obratně roztočil rohovcové kolečko. Objevila se jiskřička a za chvíli vyšlehl plamen světla. Yuli zvedl kahan z podstavce a rozhlížel se kolem. V jednom rohu stál malý oltář se sochou Akhy, uhlazenou nesčetnými doteky. Kamenné umývadlo. Polička s jedním či dvěma předměty, včetně hudebního nástroje, a rohož na podlaze. Jinak nic. Žádný stůl, ani židle. Přístěnek potopený ve stínu, o němž Yuli věděl, že je v něm visuté lůžko, v němž starý otec spává.
Začal jednat. Z kamenné nádržky vyčnívající ze skály nabral vodu, umyl Usilkův obličej a pokoušel se mladého muže vzkřísit. Usilk trochu vody upil, ale vzápětí ji vyzvrátil. V nádobce na polici našel Yuli kus ječného chleba. Ulomil z něj kousek pro sebe i pro Usilka.
Uchopil mladíka za rameno a jemně jím zatřepal. "Promiň mi můj hněv. Sám jsi mu zavdal příčinu. Já vím, že ve svém srdci jsem zůstal barbarem, nehodím se za kněze. Nyní vidíš, že jsem mluvil pravdu - uprchneme odsud. Ve Twinku se zřítil strop, musíme toho využít."

Usilk slabě zasténal.
"Co říkáš? Nejsi na tom tak zle. Musíš se trochu rozhýbat."
"Nikdy mne nedostaneš, mnichu." Podíval se na Yuliho zpod přivřených víček.
Yuli se posadil vedle něj na podlahu. Usilk se odsunul. "Poslouchej, už jsme se provinili. Já jsem se provinil. Zkus to pochopit. Nic od tebe nechci, Usilku - pomohu ti uprchnout. Dostaneme se ven severní branou, jako mnichové. Znám ženu starého lovce, jmenuje se Lorel a bydlí jen několik dní cesty odsud na sever. Poskytne nám přístřeší, než přivykneme chladu."
"Nikam nejdu, mnichu."
Yuli se udeřil do čela. "Musíš jít se mnou. Skrýváme se v příbytku otce kněze. Není to zlý člověk, ale kdyby nás tu objevil, určitě by nás udal."
"Mýlíš se, bratře Yuli. Tvůj ne zlý člověk dovede být studnicí tajemství."
Yuli vyskočil, otočil se a stál tváří v tvář otci Sifansovi, který se tiše vynořil z přístěnku. Vyschlou ruku držel před sebou v obranném gestu, opatrně couval.
"Otče..."
Otec Sifans stále držel ruku před sebou a mžikal ve slabém světle.
"Odpočíval jsem. Byl jsem ve Twinku, když se zřítil strop - bylo to boží dopuštění! Naštěstí se mi nic vážného nestalo, jen kus skály mne udeřil do nohy. Jestli ti mohu poradit, Yuli... severní branou se ven nedostanete; stráže ji uzavřely a vyhlásily stav pohotovosti, aby počestní občané města neprovedli něco nekalého."
"Udáš nás, otče? " Ze starých časů, z dnů dospívání, mu zůstal kostěný nůž, který pro něj vyřezala matka, když jí ještě bylo dobře. Zajel rukou pod kutnu a uchopil jeho rukojeť.
"Tak jako ty i já udělám něco nemoudrého. Poradím ti nejlepší cestu, jak se dostat ven a pryč z této země. Také ti radím, abys s sebou nebral tohoto muže. Nech jej zde, já se o něj postarám. Umírá."
"Ne, otče, má dost sil. A pomyšlení na svobodu jej vzpamatuje docela. Hodně jsi vytrpěl, vid, Usilku?"
Vězeň na ně pohlédl a jeho rozbitá tvář už byla natolik opuchlá, že měl jedno oko zavřené.
"Je to tvůj nepřítel, Yuli, a vždycky jím bude. Měj se před ním na pozoru. Nech ho zde."
"Jen mým přičiněním je to můj nepřítel. Zlepším své chování k němu a on mi odpustí, až budeme v bezpečí."
"Někteří lidé neodpouštějí," řekl otec Sifans.
Stáli tam, hleděli jeden na druhého a Usilk se zatím neohrabaně postavil na nohy a lapaje po dechu, opřel se čelem o zeď.
"Otče, vím, že na tohle bych se neměl ptát," řekl Yuli, "ale ze všeho, co o tobě vím, plyne, že jsi Strážce. Půjdeš s námi ven, do světa pod volnou oblohou? "
Sifans rychle zamžikal očima. "Než jsem byl vysvěcen, pocítil jsem najednou, že Akhovi nemohu sloužit. Jednou jsem se pokusil z Pannovalu utéci. Ale chytili mne, protože jsem nikdy nebyl tak pevný jako ty, jako barbar."
"Ty nikdy nezapomeneš na můj původ."
"Ach, vždy jsem lidem žijícím v divočině záviděl. A stále jim závidím. Ale byl jsem poražen: moje přání bylo podřízeno mé povaze. Chytili mne a převychovali - a já nikdy nezapomenu na to, jak se mnou zacházeli, a nikdy jim to neodpustím. Stalo se to velmi dávno. Mezitím jsem postoupil mnohem výš."
"Pojď s námi."
"Zůstanu zde. Musím si ošetřit zraněnou nohu. Vždy si najdu nějakou vymluvu, víš, Yuli."
Sebral z podlahy kámen a nakreslil jím na zdi plánek, podle něhož
Yulimu vysvětlil cestu ven z Pannovalu. "Je to dlouhá cesta, hluboko pod vrcholy pohoří Quzint. Až se dostanete ven, nebudete na severu, ale na mírnějším jihu. Měj se dobře, Yuli, a ať se ti daří." Plivl si na ruku, smazal značky na stěnách a kámen hodil do kouta.
Yuli starého muže bez slov vroucně objal. "Vyrazíme okamžitě. Sbohem. "
"Musíš toho muže zabít," pronesl Usilk ztěžka. "Jakmile odejdeme, spustí poplach."
"Znám ho a věřím mu."
"Je to léčka."
"Podle tebe je všechno jen léčka, Usilku. Nedovolím, aby ses otce Sifanse jen dotkl." Usilk vykročil a Yuli napřáhl ruku, aby mu zabránil přiblížit se ke knězi. Usilk ho do napřažené ruky uhodil a chvíli spolu zápasili. Yuli jej setřásl tak jemně, jak to jen šlo.
"Vidím, že máš dost síly, Usilku, když jsi schopen se mnou bojovat. Jdeme."
"Počkej. Vidím, že ti musím důvěřovat, mnichu. Dokaž tedy, že máš pravdu, a osvoboď mého kamaráda. Jmenuje se Skoraw a pracoval se mnou v rybí nádrži. Bude v cele číslo 65. Také přivedeš jednoho člověka z Vakku."
Yuli mu odpověděl: "Nemáš právo diktovat si podmínky."
Každé zdržení znamenalo nebezpečí. Ale viděl, že musí podniknout něco, co by Usilka uklidnilo a přinutilo jej věřit mu. Podle plánu, který mu Sifans načrtl, bylo zřejmé, že je čeká nebezpečná cesta.
"Dobrá, Skoraw. Pamatuji si toho muže. Byl to tvůj spojenec?"
"Stále ještě se pokoušíš mne vyslýchat? "
"Ne, nechme toho. Otče, mohu zde Usilka nechat s tebou, zatímco půjdu pro Skorawa? Souhlasíš? Dobrá. A kdo je ten muž ve Vakku? "
Přes Usilkův zbitý obličej přelétl slabý úsměv.
"Ne muž. Moje dívka, mnichu. Jmenuje se Iskador. Královna lukostřelců. Žije u výrobce luků ve Spodní ulici."
"Iskador... ach, ano. Znám ji - jednou jsem ji viděl."
"Běž pro ni. Ona i Skoraw jsou silní a hodně vydrží. Uvidíme, co vydržíš ty, mnichu..."

Otec Sifans chytil Yuliho za rukáv a tichým hlasem, téměř těsně do ucha, řekl: "Omlouvám se, ale rozmyslel jsem si to. Neodvažuji se zůstat zde sám s tímto násilníkem a hrubiánem. Vem ho s sebou, prosím tě -ujišťuji tě, že neopustím tuto místnost." Pevně svíral Yuliho rameno.
Yuli sepjal ruce. "Dobrá. Jdeme spolu, Usilku. Ukážu ti, kde můžeš ukrást kutnu. Oblékneš se a půjdeš pro Skorawa. Já půjdu dolů do Vakku a přivedu tvou dívku Iskador. Setkáme se ve Twinku, v rohu, kde jsou dva průchody. V případě nutnosti jimi můžeme utéci. Jestli ty a Skoraw nepřijdete, budu vědět, že jste byli dopadeni a půjdu sám. Je ti všechno jasné?
Usilk zabručel.
"Je ti to jasné?"
"Ano, pojďme."
Vykročili. Opustili bezpečí skromného příbytku otce Sifanse a vydali se spolu do temných chodeb. Yuli šel první, četl reliéfy a ve svém vzrušení se dokonce zapomněl rozloučit se svým starým učitelem.
Lidé z Pannovalu byli v těchto dobách otupělí. Kromě starostí, jak zaplnit žaludek, neměli žádné velké ideály. Přesto se jejich báje a pověsti, předávané generacemi cechu vypravěčů, čas od času měnily.
U hlavního vchodu do Pannovalu, ještě před vstupem do Tržiště, rostly poblíž příbytků stráží stromy - bylo jich málo a byly ubohé, ale byly to zelené stromy.
Byly cenné pro svou jedinečnost, a také proto, že se na nich občas urodily ořechy se zvrásněnými skořápkami. Stromy nerodily pravidelně, ale každý rok se na větvích některého z nich objevilo pár vápenitě zbarvených plodů. Většina ořechů byla červivá, ale ženy a děti z Vakku, Groynu a Praynu jejich jádra jedly i s larvami.
Někdy larvy ihned po rozbití ořechu zemřely. Říkalo se, že zemřely hrůzou. Věřily, že vnitřek ořechu je jejich světem a vrásčitá slupka že je nebesy. Pak jednoho dne byl jejich svět rozbit a otevřen. Larvy s hrůzou spatřily, že nad jejich světem existuje jiný svět, obrovský, důležitější a jasnější. Nemohly toto poznání snést, a proto zemřely.
Yuli si vzpomněl na tento příběh o larvách, když poprvé, déle než po roce, opouštěl Svatyni a vracel se do rušného světa obyčejných lidí. Zpočátku byl jeho hlukem, světlem a nespočetnými davy omámen.
Všechny výzvy a pokušení tohoto světa byly ztělesněny v Iskador, krásné Iskador. Její tvář byla v jeho vzpomínkách tak jasná, jako by ji viděl teprve včera. Když ji našel, zjistil, že je ještě krásnější, a upadl do rozpaků.
Příbytek jejího otce měl několik místností a patřila k němu i dílna na vyrobu luků; otec Iskador byl uznávaným mistrem svého cechu.
Poněkud namyšleně pustila kněze dovnitř. Usedl na podlahu, vypil šálek vody a pomalu jí pověděl celý příběh.
Iskador byla krásná dívka statné postavy. Mléčně bílá pleť kontrastovala s černými vlnitými vlasy a oříškovýma očima. Její obličej byl výrazný, s vystouplými lícními kostmi, rty měla široké a bledé. Když se pohybovala, vyzařovala z ní energie, a když Yulimu naslouchala, stála s rukama založenýma na prsou, jako při nějakém vyjednávání.
"Proč za mnou nepřišel Usilk a neřekl mi tohle všechno sám? "
"Šel pro svého přítele, který také půjde s námi. Nemohl jít do Vakku - obličej má zhmožděný a jen by budil pozornost."
Temné vlasy jí splývaly po obou stranách obličeje a v těžkých pramenech padaly dolů. Prudkým pohybem hlavy je odhodila dozadu a řekla: "Za šest dní se mám zúčastnit soutěže v lukostřelbě a chci ji vyhrát. Neodejdu z Pannovalu - jsem tady spokojená. To jen Usilk si pořád stěžoval. Kromě toho, neviděla jsem ho už celé věky. Mám jiného muže."
Yuli vstal lehce zarděly.
"Dobrá, jak si přeješ. Jen, prosím tě, nikomu neříkej o tom, co jsem ti pověděl. Nyní půjdu a vyřídím tvou odpověď Usilkovi." Byl v její přítomnosti nervózní a snažil se to před ní zakrýt příkrosti.
"Počkej," řekla a přistoupila k němu blíž, s rukou nataženou. "Neřekla jsem ti, že máš odejít, mnichu. To, co pravíš, je velmi zajímavé. Ty tady obhajuješ Usilka a prosíš mne, abych šla s tebou."
"Tak za prvé, slečno Iskador, jmenuji se Yuli a ne ‚mnich'. A za druhé, neobhajuji Usilka. Není to můj přítel a kromě toho..."
Odmlčel se. Díval se na ni a tváře měl rudé rozčilením a vzrušením.
"Kromě toho, co?" V její otázce bylo slyšet výsměch.
"Ach, Iskador, jsi tak krásná, to je to ‚kromě toho' a já tě obdivuji a to je také ‚kromě toho'."
Vyraz jejího obličeje se změnil. Zvedla ruku před ústa, jako by chtěla skryt bledé rty. "Dvě ‚kromě toho'... obě tak důležitá. Dobrá, Yuli, to je něco jiného. Ty sám nevypadáš špatně, když se tak na tebe dívám. Jak jsi se stal knězem? "
Po chvilce váhání Yuli rozhodnym hlasem řekl: "Zabil jsem dva muže."
Dlouho na něj hleděla zpod svých dlouhých řas.
"Počkej chvíli, než si sbalím vak a luk," řekla nakonec."

Zřícení stropu vyvolalo v Pannovalu velké vzrušení. Konečně došlo k události tak oblíbené v bájích a pověstech. Pocity byly smíšené: ruku ruce s hrůzou šlo ujištění, že tam stejně byli pohřbeni jen vězňové, stráže a několik fagorů. Pravděpodobně si takový trest od Akhy zasloužili.
Na konci Tržiště byly vztyčeny zátarasy a milice, udržující pořádek, byla ve stavu pohotovosti. Dělníci a muži i ženy z cechu ranhojičů chodili na místo katastrofy a vyčerpaní se vraceli zpět. K zátarasům se natlačily davy zvědavců, někteří tiší a zamyšlení, jiní veselí; jejich náladu podporoval akrobat a skupina hudebníků. Yuli s dívkou si klestili cestu davem a lidé knězi ustupovali z cesty.
Twink, v němž se neštěstí přihodilo, vypadal jinak než obvykle. Scéna byla pochmurná. Jedna řada vězňů kopala a nakládala suť na vozíky, druhá řada za nimi čekala, až se ti před nimi unaví. Naložené vozíky odváželi fagoři. Všude plála spousta pochodní. Každou chvíli se ozval výkřik; tehdy kopáči začali pracovat usilovněji a po chvíli z hromady vytáhli tělo, které bylo odneseno k čekajícím ranhojičům.

Rozsah katastrofy byl ohromný. Spolu s novými prostorami se zřítila i část stropu v hlavní jeskyni. Došlo k několika sesuvům. Všude se válely hromady kamení a suti a rybí a houbová farma byly z velké části zničeny. Příčinou katastrofy byl nově vytrysklý podzemní pramen, který nyní stříkal na všechny strany, zaplavoval jeskyni a nesmírně zachráncům ztěžoval práci.
Sesuv pohřbil téměř všechny průchody. Yuli a Iskador museli přelézat hromady trosek. Nikdo si jich ve všeobecné vřavě a zmatku nevšiml. Usilk a jeho druh Skoraw už na ně čekali.
"Ta černobílá barva ti sluší, Usilku," řekl Yuli sarkasticky s narážkou na kněžské oblečení, které měli oba vězňové na sobě. Usilk dychtivě vykročil vstříc Iskador. Možná vystrašena jeho obličejem, neodvážila se jej obejmout, jen ho chytila za ruce.
Dokonce i v převlečení Skoraw stále vypadal jako vězeň. Byl to vysoký, štíhlý muž a jeho ramena byla ohnutá jako u člověka, který strávil dlouhou dobu v příliš malé cele. Jeho pohled byl vyhýbavý - neodvážil se Yulimu pohlédnout do očí, ale když Yuli odvrátil zrak, Skoraw jej pokradmu pozoroval. Když se ho Yuli zeptal, zda je připraven na dlouhou cestu, přikývl a ukázal na vak na rameni, v němž měl své věci.
Začátek jejich dobrodružství nevěstil nic dobrého a Yuli na okamžik svého rozhodnutí zalitoval. S Usilkem a Skorawem příliš riskuje. Rozhodl se, že nejdřív ze všeho musí upevnit svou autoritu, jinak jej budou čekat jen problémy.
Usilk zřejmě myslel na stejnou věc.
Upravil si vak a řekl: "Přišel jsi pozdě, mnichu. Už jsme se domnívali, žes to vzdal. Mysleli jsme si, že to byla jenom další z tvých léček."
"Jste ty a tvůj druh připraveni na dlouhou cestu? Vypadáš nemocně."
"Raději pojďme a zbytečně tu nestůjme," řekl Usilk, stáhl ramena a vecpal se mezi Yuliho a Iskador.
"Nejdříve si musíme ujasnit jednu věc," řekl Yuli. "Já vás povedu a vy mě budete poslouchat."
"A proč si myslíš, že zrovna tebe musíme poslouchat, mnichu?" řekl Usilk posměšně a otočil se k Iskador a Skorawovi pro zastání. S polozavřenými víčky vypadal lstivě a nebezpečně. Vrátila se mu jeho dřívější vzpurnost a bojovnost.
"Zde je má odpověď," řekl Yuli a zaťatou pěstí Usilka uhodil pod hrudní kost.
Usilk se chytil za břicho, sténal a klel.
"Nech mne, ty hnus..."
"Vzmuž se, Usilku, a pojď, než nás začnou postrádat."
Neměli o čem se dál bavit. Poslušně jej následovali. Slabá světla Twinku za nimi pohasla. Ale pod Yuliho prsty se jako melodie hraná na flugel odvíjela stuha reliéfu a vedla je dolů do temného ticha hory.
Ostatní neměli o tomto tajemství kněží ani ponětí a neustále se sháněli po světle. Začali naléhat a prosit, aby šel pomaleji nebo aby zažehl kahan, ale Yuli neudělal ani jedno ani druhé. Využil příležitosti a chytil Iskador za ruku, kterou mu ráda podala, a on pak kráčel s radostí a potěšením. Cítil její teplou dlaň ve své. Další dva je následovali tím způsobem, že se jí chytili za šaty.
Po chvíli přišli na místo, kde se chodba větvila. Stěny se staly hrubšími a reliéf skončil. Dosáhli hranic Pannovalu a nyní již skutečně byli sami. Zastavili se. Zatímco ostatní spolu hovořili, Yuli studoval v mysli plán, který pro něj nakreslil otec Sifans. Přišlo mu líto, že se se starým mužem náležitě nerozloučil.
Otče, ty mi tolik rozumíš. Ty víš, jakým jsem kusem hlíny. Ty víš, jak toužím po dobru, ale nedokážu překonat hranice své vlastní omezenosti. A přesto jsi mne nezradil. Já jsem do tebe také nezabodl svůj nůž. Musíš se snažit polepšit se, Yuli - konec konců, stále jsi knězem. Nebo ne? Až se dostaneme ven - jestli se dostaneme ven... Je zde ta překrásná dívka. Ne, ne, nejsem kněz, otče, bůh ti žehnej, nikdy jsem jím nebyl, ale ty ses tolik snažil a pomohl jsi mi. Sbohem, navždy...
"Vstávejte," zvolal, vyskočil na nohy a pomohl dívce vstát. Než se vydali na další cestu, Iskador mu v temnotě položila ruku na rameno. Usilk a Skoraw si začali stěžovat, že jsou unavení, ale dívka neřekla ani slovo.
Konečně po dlouhé cestě ulehli ke spánku, přikrčení k sobě na úpatí příkrého svahu. Iskador ležela mezi Usilkem a Yulim. Nemohli usnout. Měli strach; představovali si, že slyší Wutrova červa, klouzajícího k nim temnotou s čelistmi dokořán a s kanoucími slizkými slinami.
"Budeme spát se zapáleným světlem," rozhodl Yuli. Bylo chladno. Pevně se přitiskl k dívce a usnul s tváří položenou na její kožešinové tunice.
Když vstali, dychtivě se vrhli na jídlo, které si každý nesl s sebou. Cesta nyní byla mnohem obtížnější. Na jednom místě se zřítil skalní útes a oni se museli dlouhé hodiny plazit po břiše, obličeji se téměř dotýkali nohou druhého. Neustále na sebe volali, aby spolu v tomto neomezeném panství temnoty udrželi kontakt. Průrvou, kterou se plazili, jim v ústrety foukal ledový vítr, mrznoucí jim na hlavách.
"Vraťme se," začal žebrat Skoraw, když se konečně mohli opět postavit, ohnutí a lapající po dechu. "Radši být ve vězení, než tady zahynout." Nikdo mu neodpověděl a Skoraw dál nenaléhal. Už se dostali příliš daleko, než aby se mohli vrátit. Šli dál, umlčeni ohromující přítomností hory.
Yuli byl beznadějně ztracen. Otec Sifans ve svém plánku nepočítal s tím sesuvem a zbytek mapy zmizel Yulimu z paměti. Bez reliéfu odvíjejícího se mu pod prsty byl stejně bezmocný jako ostatní. Rozhodl se vydat směrem podivného šeptavého zvuku. Před očima, zírajícíma do naprosté temnoty, se mu míhaly pruhy hrozivé a neidentifikovatelné barvy. Těžce oddychoval. Nakonec se museli zastavit, aby si odpočinuli.
Několik hodin směřovali dolů. Yuli kráčel s jednou rukou svěšenou podél těla a druhou předpaženou, aby se neuhodil čelem o skálu, jak se mu to již několikrát stalo. Cítil, jak jej Iskador pevně drží za oděv: byl tak unaveny, že její přítomnost vnímal už jen stěží.
Začal blouznit a pomyslel si, že děsivé barvy, které vidí před sebou, nějak souvisí s tím, jak dýchá. Před očima se mu začaly míhat podivné tvary a stíny. Šel dál, neustále směřoval dolů, svíral opuchlá víčka a zase je otvíral. V jednom

okamžiku je pootevřel a hlavou mu projelo bolestné vědomí, že je slepý, protože namísto naprosté tmy viděl slabé mléčné šero. Otočil se a uviděl obličej Iskador - jako zjevení z příšerného snu. S očima vyvalenýma a ústy lapajícími po vzduchu vypadala jako duch.
Pod jeho pohledem se vzpamatovala. Zastavila se, napřáhla k němu ruku, jako by u něj hledala oporu, a Usilk a Skoraw do nich narazili.
"Tam vpředu je světlo," řekl Yuli.
"Světlo! Zase vidím..." Usilk popadl Yuliho za rameno. "Ty lumpe, tys to dokázal! Tys nás vyvedl ven. Jsme v bezpečí, jsme volní!" Začal se hlasitě smát a řítil se kupředu s nataženýma rukama, jako by chtěl neznámý zdroj světla obejmout. Ostatní jej radostně následovali, zakopávali o hrubou skálu pod nohama. Spěchali ke světlu, které vytrysklo z temnot. Terén byl nyní rovný a strop se zvedl. Pod nohama jim čvachtaly kaluže vody. Pak cesta zamířila příkře vzhůru, takže byli opět nuceni zpomalit, ale k jejich zklamání světlo nesílilo. Kolem nich se rozléhaly divné zvuky.
Najednou cesta končila a poutníci se vystrašeně zastavili na okraji propasti, obklopeni světlem a hlukem.
"Akhovy oči," zablekotal Skoraw a hrůzou se zakousl do zaťaté pěsti.
Propast vypadala jako chřtán vedoucí do útrob země. Ze skalního útesu o kus nad nimi tryskala řeka, jejíž voda padala dolů do propasti. Stáli pod útesem v místech, kde padající voda skrápěla skálu poprvé. Právě síla tohoto vodopádu, který bušil do skály a ztrácel se v hlubinách, byla příčinou všudypřítomného hluku. Voda bělostně pěnila a jejími divokými víry probleskovala zelená a modrá světla. Skála za jejich zády také matně svítila. Ačkoli se ze světla radovali, nezdálo se, že by někde bylo jasnější; a tak si přestali myslet, že jsou venku. Zářila sama hornina a oni byli pokryti víry červených, žlutých a bílých paprsků.
Dlouho předtím, než přestali hledět na toto úžasné představení a na bledé přízraky sebe samotných, byli promočeni padající vodní tříští.
"Tohle není cesta ven," řekla Iskador. "Je slepá. Co teď, Yuli?"
Yuli vyrovnaně ukázal na vzdáleny konec skalní římsy, na jejímž okraji stáli. "Přejdeme po tamtom mostě," řekl.
Opatrně postupovali směrem k mostu. Skála pod nimi byla porostlá provazcovitými zelenými řasami a nohy jim klouzaly po slizkém povrchu. Most byl šedivý a vypadal velmi staře. Byl postaven z kusů kamene, vytesaných ze skály opodál. Jeho oblouk se vypínal vzhůru a pak prudce končil. Část mostu se pravděpodobně kdysi zřítila a uprostřed nyní zbývaly jenom pilíře. Oparem mléčného světla dohlédli na jeho druhou část, vypínající se na vzdáleném konci propasti. Kdysi se tudy se dalo přejít na druhou stranu, ale teď už ne.
Chvíli zírali přes propast a neodvážili se pohlédnout jeden druhému do očí. Iskador se pohnula první. Položila svůj vak na zem a odvázala z něj luk a šípy. Na jeden šíp uvázala stuhu, podobnou té, kterou Yuli viděl tehdy na závodech v lukostřelbě. Beze slova přistoupila k okraji propasti, pevně se zapřela nohou a zvedla luk. Pečlivě zamířila a vystřelila. Šíp se mihl světlem, prosycenym sprškami vody. Vyletěl vzhůru nad skálu, zableskl se proti stěně nad vodopádem a ztráceje sílu, padal dolů, zpět k nohám Iskador.
Usilk jí poklepal na rameno. "To bylo skvělé. Ale co teď?"
Beze slova přivázala ke konci stuhy pevný provaz, pak opět zvedla luk a vystřelila. Šíp vyletěl vzhůru, provaz se zachytil za skalní výčnělek a jeho konec spadl dolů. Iskador jej chytila do ruky. Pak vytáhla další provaz, na jehož konci udělala smyčku, a také ho vystřelila přes výčnělek. Konec prvního provazu pak přivázala ke smyčce a vše pevně utáhla.
"Půjdeš první?" zeptala se Yuliho a podávala mu konec provazu. "Jsi přece náš velitel, ne?"
Podíval se do jejích hlubokých očí. Žasl nad její chytrostí. Nejenom že tím Usilkovi naznačila, že není velitelem, ale zároveň těmi pár slovy vyzvala Yuliho, aby dokázal, že on velitelem je. V duchu ji obdivoval. Yuli popadl provaz a přistoupil k okraji propasti. Vypadá to hrozivě, ale není to tak nebezpečné, odhadoval. Zhoupne se přes propast. Pak se bude nohama odrážet od kolmé skály, až vyšplhá na úroveň skalního okraje, přes nějž prýští vodopád. Zdálo se mu, že tam vidí dutinu, v níž se může schovat a vyhnout se tomu, aby jej voda smetla dolů. Jak bude pokračovat dál, uvidí na místě. Rozhodně před těmi dvěma vězni - a před Iskador - nesmí dát najevo, že má strach.
Až příliš zbrkle se vrhl přes propast. Část jeho vědomí myslela na dívku. Prudce narazil do protější stěny a noha mu uklouzla na zeleném slizu. Odrazil se od stěny ramenem a zhoupl se do vodní tříště. Provaz mu vyklouzl z rukou.
V příštím okamžiku padal dolů do propasti.
Skrze hluk vody uslyšel jejich jednolitý výkřik - bylo to poprvé, co něco udělali v dokonalé souhře.
V pádu na něco narazil. Byl to výčnělek, který trčel ze skalní stěny. Třebaže nespadl hlouběji než dva metry, bolela jej každá kost v těle.
Výčnělek nebyl o mnoho širší než Yuli sám. Zapřel se o něj dlaněmi, zhoupl nohy a podařilo se mu na něj vylézt. Skrčil se na něm. Lapal po dechu, stěží se odvažoval pohnout.
Jeho vystrašený pohled padl na modrý kámen. Zdálo se mu, že leží v úrovni jeho očí. Snažil se na něj zaostřit zrak, ale nedařilo se mu to.
Napadlo jej, že umírá. Pomyslel si, že by mohl natáhnout ruku a kámen sebrat. Pak mu najednou smysly odhalily pravdu - nedívá se na kámen vedle sebe, ale na modrý předmět daleko pod sebou. Zmocnila se jej závrať a téměř jej ochromila; byl přizpůsobený životu na planinách a proti takovému zážitku nebyl imunní.
Zavřel oči a křečovitě se držel skály. Pouze Usilkův křik, ozývající se z velké dálky, jej přiměl oči znovu otevřít.
Štěrbinou ve skále hleděl na jiný svět, který se prostíral v dálce pod ním. Viděl toho jen velmi málo, ale věděl, že se dívá na místo, které je nějakým záhadným způsobem osvětlené. To, co považoval za kámen, bylo jezero, možná moře. Viděl z něj pouhý fragment a neodvažoval se to tedy určit. Na břehu jezera spatřil pár drobných zrníček, která snad byla budovami. Ležel tam v ohromení, zíral do štěrbiny jako smyslů zbavený.
Něco se jej dotklo. Nepohnul se. Někdo k němu mluvil, držel jej za rameno. Jakoby zbavený své vlastní vůle se přinutil

si sednout. Zády se opíral o skálu a pověsil se kolem ramenou svého zachránce. Do zorného pole se mu dostal zhmožděný obličej s přeraženým nosem a modrozeleným otokem kolem oka.
"Vzpamatuj se, člověče. Musíme dál."
Držel se pevně Usilka, který, jištěn provazem, pomalu šplhal nahoru a pak je oba s nesmírnou námahou přetáhl přes okraj skalní římsy. Nahoře Usilk upadl a natáhl se jak dlouhý tak široký a hlasitě přitom sténal. Yuli pohlédl na Iskador a Skorawa, stěží viditelné na druhé straně propasti, s obličeji upřenými vzhůru. Také sklouzl očima dolů, ale vize jiného světa se ztratila za sprškami vodopádu. Chvěly se mu všechny končetiny, ale sebral všechny síly a pomohl ostatním dostat se přes propast.
Beze slov se k sobě vděčně přitiskli.
A stále mlčky se vydali na další cestu uprostřed balvanů, vedle hlučícího proudu vodopádu.
Tiše kráčeli dál. A Yuli mlčel o světě, který se mu zjevil. Znovu si vzpomněl na starého otce Sifanse; byla to snad tajemná pevnost Přijí-matelů, kterou na okamžik zahlédl štěrbinou v drsné skále? Ať to bylo cokoliv, opatroval to v sobě - a mlčel.
Soutěsky v hoře se zdály být nekonečné. Čtyři poutníci pokračovali dál, opět v naprosté temnotě, po hmatu se vyhýbali nebezpečným puklinám ve skále. Když usoudili, že je noc, našli si výklenek vhodný ke spánku a přitiskli se k sobě, aby jim bylo tepleji a aby se necítili tak osamoceni.
Jednou, po dlouhých hodinách šplhání v průrvě plné balvanů z dávno vyschlého toku, si našli výklenek ve výši ramen. Vlezli do něj a přitiskli se k sobě, chráněni před mrazivým větrem, kterému byly jejich obličeje vystaveny po celý dlouhý den.
Yuli okamžitě usnul. Probudila ho Iskador, která jím třásla. Druzí dva muži seděli a vzrušeně spolu šeptali.
"Slyšíš?" zeptala se ho.
"Slyšíš?" zeptali se Usilk a Skoraw.
Naslouchal skučení větru průrvou, naslouchal vzdálenému zurčení vody. Pak uslyšel to, co je tolik vzrušilo - neustále sílící skřípavý zvuk, jakoby se něco rychle pohybovalo a třelo přitom o skálu.
"Wutrův červ!" zašeptala Iskador s hrůzou v hlase.
Yuli ji pevně stiskl. "To je jenom báchorka," řekl. Ale po zádech mu přeběhl mráz a uchopil dýku.
"Když budeme zticha," řekl Skoraw, "zde ve výklenku jsme v bezpečí."
Mohli jen doufat, že má pravdu. Nepochybně se k nim něco blížilo. Krčili se na místě a bojácně vykukovali do tunelu. Skoraw a Usilk byli ozbrojeni holemi ukradenými v Káznici a Iskador měla svůj luk.
Hluk narůstal. Akustika zde ve skalách člověka snadno zmýlila, ale zdálo se jim, že zvuk přichází ze stejného směru jako vítr. Přidalo se k němu rachocení, jakoby něco těžkého valilo balvany z cesty. Vítr ustal. Ucítili zápach.
Byl to pronikavý zápach zkažené ryby, výkalů, shnilého sýra. V tunelu se objevila nazelenalá mlha. Povídalo se, že Wutrův červ klouže skalami potichu, ale to, co se nyní blížilo, vydávalo hrůzný řev.
Hnán spíš strachem než odvahou, Yuli se odvážil vyhlédnout z jejich úkrytu.
Byl tam a rychle se přibližoval. Jeho obrysy byly jen stěží rozlišitelné za vrstvou nazelenalého oparu, který se vznášel před ním. čtyři oči, po dvou na každé straně, kníry, lemující nestvůrnou tlamu, obrovské tesáky. Yuli s hrůzou stáhl hlavu zpět a těžce oddychoval. Červ se nezadržitelně blížil.
A v příštím okamžiku již všichni čtyři viděli jeho tlamu z profilu. Hnal se vpřed, oči mu divoce žhnuly. Jeho pevné kníry se dotkly jejich kožešin. Pak uviděli šupinaté tělo. Vlnilo se, modře světélkovalo, metalo na ně prach, dusilo je smetím a zápachem.
Kolem jejich skrýše klouzaly celé míle jeho těla, než konečně zmizel, Tiskli se jeden k druhému a vyhlédli ven, aby se podívali na konec červa. Někde na samém začátku balvany posetého tunelu byla široká jeskyně, kterou při své cestě procházeli. Tam dole se teď něco dělo; zeleně světélkující opar se začal podivně vlnit.
Červ je vycítil. Otáčel se a vracel se zpět. Pro ně. Iskador přidušeně vykřikla hrůzou.
"Kameny, rychle," řekl Yuli. Ve snaze nějaké najít začal rukama tápat po svažující se zadní straně výklenku. Dotkl se něčeho měkkého. Odtáhl ruku překvapením a vyndal z vaku rohovcové křesadlo. Podařilo se mu vykřesat jiskřičku světla a než uhasla, uviděli, že sdílejí úkryt se ztrouchnivělými zbytky muže. Zůstaly z něj pouze kosti a kožešiny. Vedle mrtvoly ležely nějaké zbraně.
Vykřesal druhou jiskřičku.
"To je mrtvý huňatec!" zvolal Usilk, užívaje vězeňskou přezdívku pro fagora.
Měl pravdu. Nemohli se zmýlit v dlouhé lebce, z níž už zmizelo všechno maso, ani v rozích. Vedle těla ležel oštěp s bodcem a zaobleným ostřím. Akha přišel těm, kteří byli ohroženi Wutrou, na pomoc. Usilk a Yuli téměř současně natáhli ruku a uchopili rukojeť zbraně.
"Tohle je moje. Umím s tím zacházet," řekl Yuli. Najednou se mu v paměti vybavil celý předchozí život, nadhánění a lov medvědů a yelků v divočině.
Wutrův červ se vracel. Opět se ozval skřípavý zvuk a objevilo se nazelenalé světlo. Yuli a Usilk se opatrně odvážili vyhlédnout z výklenku. Obluda se nehýbala. Viděli její tlamu. Byla otočena směrem k nim. Ale stála na místě. Vyčkávala.
Pohlédli na druhou stranu.
Ze směru, odkud červ přišel, se k nim řítil druhý. Dva červi najednou... V Yuliho představách byl najednou celý horský masív provrtán červy.
V hrůze se k sobě přitiskli ještě víc. Ale tvorové jako by se zajímali jen jeden o druhého.
Nejdříve se kolem jejich výklenku převalila vlna zápachu, pak hlava obludy s čtyřma divoce žhnoucíma očima. Yuli pevně sevřel svůj právě získaný oštěp, prudce jím vyrazil ven z otvoru a oběma rukama jej vší silou zabodl.

Hrot oštěpu vnikl do červova měkkého těla. Z rány se vyřinula rosolu podobná hmota a začala se rozlévat kolem. Obluda zpomalila ještě dřív, než výklenek, v němž se krčili čtyři lidé, míjel její zakroucený ocas.
Zda spolu ti dva červi chtěli bojovat nebo se pářit, to nevěděli. Druhy červ se nikdy nedostal ke svému cíli. Zastavil se, škubal sebou v prudkých bolestech a šlehal ocasem. Pak se přestal hýbat.
Nazelenalá záře pomalu uhasla. Nastal klid.
Neodvažovali se pohnout, natož pak změnit místo. Podle slabého svitu, stěží patrného přes tělo druhé obludy, poznali, že první červ stále ještě vyčkává. Všichni později přiznali, že právě toto byla nejhorší část jejich kousku odvahy. Každý si totiž v duchu myslel, že druhý červ byl družkou toho prvního, který ví, kde jsou, a nyní číhá v temnotě, a jakmile se pohnou, přiřítí se k nim a pomstí se.
Nakonec se první červ pohnul. Slyšeli, jak jeho vousy třou o skálu, Pomalu lezl vpřed, jako by očekával léčku, až se hlavou dotkl těla mrtvého červa. Pak začal žrát.
Čtyři lidé, ukrytí ve skalním výklenku, už to nemohli déle vydržet. Zvuky, které červ při žrádle vydával, byly příliš hrůzné, než aby je snesli. Očistili se od krve netvora, slezli do tunelu a zmizeli.
Znovu pokračovali v cestě horou. Ale tentokrát se pravidelně zastavovali a naslouchali zvukům v temnotě. A když potřebovali promluvit, mluvili jenom šeptem a tichými, přidušenými hlasy.
Našli vodu, která se dala pít. Zásoby potravin jim dávno došly. Iskador sestřelila pár netopýrů, ale nemohli se donutit k tomu, aby tyto odporné tvory snědli. Bloudili v kamenném labyrintu a ztráceli síly. Jak čas plynul, zapomněli na bezpečí Pannovalu; jejich život byl nyní jen nekonečnou tmou, kterou museli zdolat.
Pak se začaly objevovat zvířecí kosti. Jednou v jiskřičce z křesadla uviděli dvě lidské kostry natažené ve výklenku. Jedna objímala druhou, ale čas toto gesto zbavil jakékoliv něžnosti, kterou v sobě kdysi mělo: nyní jen kost skřípala o kost a jedna příšerná lebka hleděla prázdnými očními důlky na druhou.
Později v místě, kde vanul chladny vánek, uslyšeli nějaké zvuky a narazili na dvě zvířata s rezavou srstí. Zabili je. Opodál bylo mládě, které k nim přišlo, mečelo a strkalo do nich tupým čumákem. Roztrhali je na kusy a vrhli se na jeho teplé maso. Pak se s pocitem vydrážděného hladu pustili do jeho rodičů.
Na zdech rostly podivné světélkující organizmy. Našli známky lidského osídlení. Zbytky chatrče a něco, co snad bývalo člunem. Vše bylo porostlé vrstvou hub. Opodál se v komínu ve střeše uhnízdilo malé hejno prítů. Iskador svým neomylným lukem sestřelila šest ptáků, které si uvařili v hrnci na ohništi, spolu s houbami a trochou soli. Té noci je navštěvovaly nepříjemné živé sny, které pak přičítali houbám. A když se příštího rána opět vydali na cestu, po pouhých dvou hodinách chůze přišli do široké jeskyně s nízkým stropem, do níž pronikalo světlo.
V jednom koutě jeskyně doutnal oheň. Byla tam hrubá ohrada, v níž mečely tři kozy, jejichž oči v šeru svítily. Opodál seděly na hromadě kůží tři ženy, stařena s bílými vlasy a dvě mladší ženy. Jakmile se v jeskyni objevili Yuli, Usilk, Skoraw a Iskador, obě mladší ženy vyskočily a s křikem utíkaly pryč.
Skoraw se vrhl vpřed a skočil mezi kozy. Popadl opodál ležící nádobu a začal je dojit; ignoroval nesrozumitelné výkřiky stařeny. Získal od zvířat jen málo mléka. Rozdělili se o ně a pokračovali v cestě.
Vstoupili do chodby, která prudce zatáčela a byla částečně zatarasená. Před sebou viděli ústí jeskyně a za ním otevřenou krajinu; svah hory, údolí a oslepující světlo říše, jíž vládl Wutra, bůh nebes.
Stáli těsně u sebe a spoutáni závazky společného putování a přátelství, spočinuli zrakem na čarokrásné krajině. Hleděli na ni obličeji plnými potěšení a naděje a nemohli se zdržet hlasitého smíchu a radostných výkřiků. Poskakovali kolem a objímali se navzájem. Když jejich oči dostatečně přivykly jasu, zastínili si je a pohlédli tam, kde na obloze, částečně ukryty za řídkým mrakem, oranžově zářil Batalix.
Yuli ihned poznal, že co se týče ročního období, je jarní rovnodennost a co se týče denní doby, je poledne a to ze dvou důvodů: Batalix jim visel přímo nad hlavami a Freyr o kus níž, zářil východně od druhého slunce. Freyr, několikrát jasnější a rozlévající světlo po zasněžených kopcích. Batalix byl vždycky rychlejší strážce a brzy zapadne, zatímco Freyr ještě dlouho setrvá v zenitu.
Jak krásný byl pohled na obě slunce! Jejich tanec na obloze oživil Yuliho paměť, nutil jej otevřít mysl i srdce. Svíraje v ruce oštěp, jímž zabil červa, vyběhl ven a nechal své tělo zalít sluncem.
Ale Usilk váhavě položil ruku Skorawovi na rameno a dál setrvával u vchodu jeskyně. Opatrně vyhlížel ven. "Neměli bychom raději zůstat uvnitř v jeskyních?" zavolal na Yuliho. "Jak budeme žít tam venku, pod volnou oblohou? "
Přestože se stále kochal nádhernou scenérií před sebou, Yuli vycítil, že Iskador stojí za ním, v půli cesty mezi ním a oběma muži v jeskyni. Aniž by se otočil, odpověděl Usilkovi:
"Pamatuješ se na tu pověst vyprávěnou ve Vakku, o larvách, žijících ve vzácných ořeších? Larvy si myslí, že jejich shnilé ořechy jsou celým světem a když jsou ořechy rozbity, larvy zemřou hrůzou. Jsi snad také taková larva, Usilku?"
Na tohle Usilk neměl odpověď. Ale Iskador ano. Přistoupila k Yulimu a chytila jej za ruku. Yuli se usmíval a srdce mu přetékalo radostí, ale nespouštěl zrak z krajiny před sebou.
Viděl, že jižní úbočí hor, pod nimiž prošli, jsou chráněná. Ojediněle na nich rostly ubohé stromy, ne vyšší než člověk. Rostly rovně, což znamenalo, že mrazivý západní vítr z Bariér zde už nemá moc. Stále si pamatoval vše, čemu se kdysi dávno naučil od Alehawa. Tam v kopcích bude zvěř a oni mohou v klidu žít pod volnými nebesy, tak, jak bohové zamýšlejí.
Rozepjal doširoka ruce.
"Zůstaneme tady, na tomto chráněném místě," řekl. "My čtyři budeme spolu, ať se stane cokoliv." Zpoza sněhem pokrytého svahu v dálce se vynořil proužek kouře, stoupající k podvečerní obloze. Yuli ukázal před sebe. "Tam žijí lidé. Donutíme je, aby nás přijali mezi sebe. Zde bude náš domov. Podřídíme si je a naučíme je našemu způsobu života. Od tohoto okamžiku máme své vlastní zákony a nebudeme se řídit zákony jiných."
Začal sestupovat dolů po svahu, do údolí, v němž rostly stromy. Ostatní jej následovali. Iskador, vzpřímená a hrdá,

jako první. "
Některé z Yuliho záměrů vyšly, jiné ne.
Po mnoha výzvách byli přijati v malém sídlišti, krčícím se pod ochranným svahem hory. Lidé zde žili na poměrně primitivní úrovni; díky znalostem a odvaze byli Yuli a jeho druhové schopni prosadit svou vůli v celé společnosti, ovládnout ji a zavést vlastní zákony.
A nikdy s nimi skutečně nesplynuli, protože jejich obličeje byly jiné a také olonetština, jíž hovořili, byla odlišná od místní formy. Zjistili, že tito lidé žijí v neustálém strachu z nájezdů jiného kmene, žijícího míle odsud na březích zamrzlého jezera. Během následujícího roku došlo k několika takovým nájezdům, které způsobily velké utrpení a ztráty na životech.
Yuli s Usilkem byli chytří a zachovávali si svou vychytralost, protože byli cizinci. Postavili proti nájezdníkům z Dorzinu, jak se jejich sídliště nazývalo, obranné valy. Iskador naučila všechny mladé ženy vyrábět luky a používat je. Šlo jim to velmi dobře. Když příště dorazili nájezdníci z jihu, mnoho jich zemřelo s šípy v hrudích a nakonec nechali Yuliho osadu na pokoji.
Nevlídné počasí je ničilo a z hor dolů se valily laviny. Bouře neustávaly.Jenom v ústích jeskyní bylo možné pěstovat ubohou úrodu a držet pár špinavých zvířat na mléko a maso. Počet obyvatel se nezvyšoval a stále měli hlad a trápily je nemoci, které připisovali zlým bohům (Yuli nikomu nedovolil zmínit se před nimi o Akhovi).
Yuli si vzal krásnou Iskador za ženu a miloval ji a každý den nacházel útěchu v jejím zářícím obličeji. Měli dítě, chlapce, jehož nazvali Si, na počest Yuliho starého učitele v Pannovalu. Chlapec přežil všechny útrapy a nemoci dětství a rostl a sílil. Usilk a Skoraw se také oženili. Usilk si vzal mladou ženu, která se jmenovala Isik, zvláštní jméno, ne nepodobné jeho vlastnímu; navzdory své malé postavě uměla Isik utíkat jako divoké zvíře a byla chytrá a laskavá. Skoraw si vzal dívku zvanou Fitty, náladovou ženu, která uměla krásně zpívat. Učinila mu ze života peklo a dala mu dceru, která po roce zemřela.
Yuli a Usilk se spolu nikdy nespřátelili. Přestože byli jednotni tváří v tvář nebezpečí, v klidných dobách Usilk projevoval vůči Yulimu i jeho plánům otevřené nepřátelství. Znepříjemňoval mu život, jak jen mohl. Jak řekl starý kněz, někteří lidé nikdy neodpouštějí.
A přijelo poselstvo z Dorzinu, který utrpěl tak velké ztráty v boji, následované řáděním nemocí. Slyšeli o Yuliho slávě a přišli jej poprosit, aby jim vládl místo jejich zemřelého vůdce. Yuli to udělal, protože se tak dostal pryč od neustálé Usilkovy nevraživosti; on, Iskador a jejich dítě pak žili u zamrzlého jezera, kde byla hojnost zvěře. Yuli tam zavedl pevné zákony.
Ani v Dorzinu neexistovala žádná umění, která by lidem zpestřovala monotónnost jejich tvrdého života. Třebaže o svátečních dnech lidé tančili, s výjimkou klapaček a zvonků neměli žádné hudební nástroje. A kromě strachu ze zlých duchů a stoického přijímání svých vytrvalých nepřátel - chladu, nemocí a smrti - neměli žádné náboženství. Yuli se nakonec přece jen stal opravdovým knězem a pokoušel se v lidech vzbudit cit pro duchovno. Mnozí jeho slova odmítali, protože byl cizinec a oni byli příliš líní, než aby se učili novým věcem. Ale naučil je milovat nebesa ve všech jejich podobách.
A přestože jejich život byl tvrdý, Yuli, Iskador a Si v sobě nikdy nenechali zemřít naději, že nadejdou lepší časy. Yuli v sobě opatroval onu vizi, kterou spatřil tehdy v horách, vizi místa, kde je život možná mnohem lehčí než ten, který žijí zde; bezpečnější a méně závislý na živlech a na náhodách.
Yuli a Iskador zestárli a jak léta přibývala, cítili chlad stále znatelněji.
Ale zamilovali si toto místo a na paměť jiného života a nikdy neumírající naděje mu dali jméno Oldorando.
Toto byl příběh Yuliho, syna Alehawa a Onesy.
Příběh jeho potomků je mnohem delší a obsáhlejší. Aniž by to věděli, Freyr klesal stále níž a níž k jejich mrazivému světu: protože staré zápisy, které Yuli odmítal, měly pravdu a nebesa ledu se časem stanou nebesy ohně. Pouze padesát helikonských let po narození jejich syna navštíví tento nehostinný svět, jež znali, skutečné jaro.
Nový svět se již začal rodit.

EMBRUDDOK
A Šai Tal pravila:
Myslíte si, že žijeme ve středu vesmíru. Já vám říkám, že žijeme uprostřed špinavého dvora. Naše místo zde je tak podivné, že si jeho podivnost ani nejste schopni uvědomit.
Řeknu vám vše. V minulosti došlo k nějaké katastrofě. Bylo to velmi dávno. Její rozsah byl natolik ohromující, že nikdo neví, co to bylo, ani jak se to stalo. Víme jenom, že přinesla nesmírnou temnotu a chlad.
Pokoušíte se žít, jak nejlépe umíte. Dobrá, dobrá, žijte si tedy, milujte se navzájem, buďte laskaví. Ale nepředstírejte, že dávná katastrofa s vámi nemá nic společného. Došlo k ní už před dávnými věky, ale přesto stále ovlivňuje každý den našeho života. Bere nám síly, pohlcuje nás, okrádá nás o naše děti. Nedělá z nás jenom nevědomce, ale také způsobuje, že tuto svou nevědomost milujeme. Jsme jí pohlceni.
Vyhlašuji tedy klání - honbu za pokladem. Může se jí zúčastnit každý z vás. Chci, abyste si uvědomili, v jak zoufalém stavu se nacházíme, a chci, abyste začali pátrat po důkazech v sobě a kolem sebe. Musíme po kouscích složit dohromady to, co se kdysi stalo a co nás dohnalo až sem, na náš mrazivý, špinavý dvůr; pak budeme moci čelit důsledkům té katastrofy a náš život se v mnohém zlepší.
A pokladem, který vám nabízím, je Vědění. Pravda. Bojíte se jí, já vím. Ale musíte ji hledat. Musíte dospět k tomu, abyste ji milovali.
I
Smrt Praotce
Obloha byla temná. Od jižní brány přicházeli muži. Nesli pochodně. Byli zabaleni v kožešinách a jak se prodírali hlubokými sněhovými závějemi, vysoko zvedali nohy. Svatý muž přichází! Svatý muž přichází!
Mladý Laintal Ay se skryl za vchodem polozbořeného chrámu, obličej dychtivý vzrušením. Pozoroval procesí, plahočící se mezi starými kamennými věžemi, z nichž každá měla na východní straně čepici sněhu, který dnes napadal. Všudypřítomnou bělobu oživovala jenom barva planoucích pochodní a červeň nosu svatého otce a jazyků šesti sněžných psů, táhnoucích sáně. Všechny ostatní barvy smazala sněhovými mraky obtížená obloha. Pohřbila i strážce Batalix.
Otec Bondorlonganon ze vzdáleného Borlienu byl tlustý a ještě mohutnějším ho dělaly ohromné kožešiny, jež měl na sobě, kožešiny, v Oldorandu nevídané. Přijel do města sám, jen s jedním otrokem - muži, tvořící jeho doprovod, byli místní lovci a Laintal Ay každého z nich znal osobně. Chlapec soustředil veškerou svou pozornost na otcův obličej, protože cizinci na toto místo zavítali jen velmi zřídka; a při příležitosti minulé návštěvy z Borlienu, když zemřel jeho otec, byl ještě příliš malý a slabý a nic si z ní nepamatoval.
Obličej svatého muže byl oválný a hluboce zvrásněný rýhami, které se táhly napříč jeho tlustou tváří a do nichž byly zasazeny oči a ústa. Dávaly jeho obličeji nelaskavý výraz. Seděl na saních a podezřívavě se rozhlížel kolem sebe. Nic nenasvědčovalo tomu, že je rád, že je opět jednou v Oldorandu. Jeho zrak se zastavil na troskách chrámu; musel přijet, protože obyvatelé Oldoranda své kněze zabili už před několika generacemi. Nepokojný otcův pohled na okamžik spočinul na chlapci, stojícím mezi dvěma kamennými pilíři.
Laintal Ay na něj hleděl. Zdálo se mu, že otcův pohled je krutý a vypočítavý; ale jen stěží se dalo očekávat, že chlapec bude mít dobré mínění o muži, který sem přijel, aby vykonal poslední rituály nad jeho umírajícím dědem.
Zachytil pach psů běžících kolem i zápach planoucích pochodní. Procesí zabočilo a směřovalo hlavní ulicí pryč od chrámu. Laintal Ay pře-mýšlel, zda je má následovat. Stál na schodech, s rukama založenýma na hrudi, a pozoroval, jak spřežením tažené sáně budí navzdory chladu pozornost obyvatel okolních věží.
Na vzdáleném konci ulice, pod velkou věží, v níž Laintal Ay žil, procesí zastavilo. Přišli otroci, aby se postarali o psy - odvedou je do stáje dole ve vsi - zatímco svatý otec ztuhle vylézal ze saní a pospíchal do příbytku. Ve stejný čas k chrámu přicházel od jižní brány lovec. Byl to muž černými vousy, zvaný Aoz Roon, jehož chlapec hluboce obdivoval pro jeho hrdé vzezření. Za ním se ploužil starý fagorský otrok Myk, s pouty kolem zrohovatělých kotníků.
"Nu, Laintal Ayi, vidím, že dorazil otec z Borlienu. Nepůjdeš ho přivítat?"
„Ne"
"Proč ne? Pamatuješ si na něj přece, ne?"
"Kdyby nepřijel, můj děd by nezemřel."
Aoz Roon mu položil ruku na rameno.
"Jsi dobrý chlapec. Ty vydržíš. A jednoho dne budeš vládnout Em-bruddoku." Použil starého jména pro Oldorando, jména, které se používalo, než přišli Yuliho lidé, dvě generace před nynějším Yulim, který ležel ve věži a očekával kněze.
"Nechci vládnout. Byl bych raději, kdyby děd zůstal naživu."
Aoz Roon zavrtěl hlavou. "Tohle neříkej. Každý by vládl, kdyby dostal příležitost. Já také."
"Ty bys byl dobrým vládcem, Aoz Roone. Až vyrostu, budu takový jako ty, budu všechno znát a všechno zlé zabiju."
Aoz Roon se zasmál. Laintal Ay hleděl na jeho dokonalou postavu a blýskající se zuby v ústech mezi vousy. Viděl divokost, ale ne lstivost jako u otce z Borlienu. Aoz Roon byl hrdina. Nosil na sobě černé kožešiny z obrovského

horského medvěda, jehož sám skolil, a každý ho podle jeho statné postavy i oděvu poznal už z dálky. Měl nemanželskou dceru jménem Oyre, která byla jen o něco mladší než Laintal Ay.
"Pojď, tvá matka se po tobě bude shánět," řekl Aoz Roon bezstarostně. "Vyšplhej se na Myka, ponese tě."
Velky bíly fagor natáhl ruce, aby po nich chlapec mohl vyšplhat na jeho ohnutá ramena. Myk v Embruddoku sloužil už velmi dlouho; tito tvorové žili déle než lidé. Svým hlubokým hlasem řekl: "Pojď, chlapče."
Laintal Ay vyšplhal nahoru a chytil Myka za rohy, jejichž ostré hrany byly kdysi dávno na znamení poddanství obroušeny do hladka.
Tři postavy se pak ubíraly omšelou ulicí, pospíchaly dovnitř, do tepla, protože na krajinu se začala snášet temnota další z nesčetných nocí zimy - zimy, která na tomto tropickém kontinentu panovala už celá staletí. Prudký vítr je zasypával sněhem, který sfoukával ze střech.
Jakmile svatý otec a psi vstoupili do velké věže, zvědavci zmizeli; spěchali zpět do svých teplých příbytků. Myk sesadil Laintal Aye na ušlapaný sníh. Chlapec Aoz Roonovi zamával a opřel se do pevných dveří u základů budovy.
V šeru ucítil zápach rybiny. Otroci krmili psí smečku rybami, vylovenými ze zamrzlého Voralu. Jakmile chlapec vstoupil, psi začali vyskakovat, zuřivě štěkat, trhat se na řetězech a ukazovat ostré zuby. Lidský otrok, provázející otce, na ně křikl, aby byli zticha. Laintal Ay na ně zavrčel a s rukama stále založenýma začal vystupovat vzhůru po dřevěných schodech.
Shora se linulo světlo. Nad stájí se vypínalo ještě šest podlaží. Laintal Ay spával v koutě v předposledním z nich. Jeho matka a prarodiče bydleli v hořejším patře. V mezipatrech žili lovci ve službách jeho děda; když kolem nich chlapec procházel, obraceli se k němu širokými zády, zaměstnáni svou prací. Pak Laintal Ay vstoupil do svého patra a všiml si, že je na podlaze rozloženo několik málo věcí, jež byly majetkem otce Bondorlonganona. To znamená, že bude spát blízko něj. A určitě chrápe, tak jako všichni dospělí muži. Prohlížel si knězovu pokrývku, obdivoval cizokrajnou tkaninu. Pak se vydal nahoru, kde ležel jeho děd.
Vystrčil hlavu ze dveří v podlaze a rozhlížel se po místnosti. Toto byl pokoj jeho praměti, Loil Bry, a náležel jí od dob jejího dětství, kdy její otec Wall Ein Den byl vládcem kmene Denů, vladařem Embruddoku. Nyní byla místnost naplněná obrovským stínem Loil Bry. Stála zády k ohni, hořícímu v železném koši blízko otvoru, v němž se objevil její vnuk. Stín se lámal po zdech a nízkém stropu a vypadal hrozivě. Z bohatě zdobeného pláště, který jeho praměti nosila od nepaměti, nebylo na zdech vidět nic, jen obrysy s rukávy, rýsujícími se jako obrovská křídla.
Ostatní tři lidé v místnosti jakoby byli Loil Bry a jejím stínem ovládáni. Na pohovce v rohu ležel Malý Yuli, s bradou vykukující z kožešin, jimiž byl přikrytý. Bylo mu dvacet devět let a byl starý. Unaveně si něco mumlal. Loilanum, Laintal Ayova matka, seděla vedle něj, rukama si objímala lokty a její popelavý obličej byl plný žalu. Svého syna si ještě nevšimla. Muž z Borlienu, otec Bondorlonganon, seděl poblíž lůžka a s očima zavřenýma nahlas odříkával modlitby. Byly to právě modlitby, které Laintal Ayovi bránily vstoupit. Za jiných okolností v této místnosti, plné tajemství jeho praměti, pobýval rád.
Loil Bry znala spoustu podivuhodných věcí a do jisté míry nahrazovala chlapci otce, který byl zabit na lovu smradlavců.
Právě krunýř tohoto zvířete byl příčinou podivného nasládlého zápachu v místnosti. Jedna z oblud byla chycena a po částech přinesena do sídliště teprve nedávno. Rozlámané kusy krunyře, odřezané z jejího hřbetu, byly vynikajícím palivem a spolu se dřevem vydávaly žlutý, prskající plamen.
Laintal Ay pohlédl na západní stěnu, v níž bylo porcelánové okno jeho babičky. Šero zvenčí splývalo s nažloutlým jasem v místnosti.
"Vypadá to tu legračně," řekl nakonec.
Pokročil o jeden schod a oči se mu zaleskly odrazem plamenů.
Otec beze spěchu dokončil modlitbu k Wutrovi a otevřel oči. Umístěny v úzkých vodorovných rýhách jeho sádelnatého obličeje, moc otevřít nešly, ale otec jimi mírným pohledem spočinul na chlapci a bez pozdravu řekl: "Pojď sem, chlapče. Něco jsem ti z Borlienu přinesl."
"Co je to?"
"Pojď! sem a uvidíš."
"Je to dýka?"
"Pojď a uvidíš."
Seděl tam klidný a vzpřímený. Loil Bry vzlykla, umírající muž vzdychl a oheň zaprskal.
Laintal Ay opatrně přistoupil k otci. Nechápal, jak lidé mohou žít na jiných místech než Oldorando: to je přece středem vesmíru - jinde je jen divočina, kruté království ledu, táhne se donekonečna a občas chrlí hordy fagorských nájezdníků.
Otec Bondorlonganon vytáhl z oděvu malého psa a položil jej chlapci do ruky. Stěží delší než dlaň, byl s bohatými detaily vyřezán z rohu kai-dawa. Na psově hřbetě se vlnila bohatá srst a jeho maličké končetiny měly tlapy. Laintal Ay si jej chvíli prohlížel, než zjistil, že ocas je pohyblivý. Když jím mával nahoru a dolů, psova dolní čelist se otvírala a zavírala.
Nikdy v životě takovou hračku neviděl. Vzrušením a radostí začal pobíhat po místnosti a štěkat a jeho matka vyskočila a chytila jej do náruče, aby jej uklidnila.
"Jednoho dne se tento chlapec stane vladařem Oldoranda," řekla Loi-lanum otci. "Je to právoplatný dědic."
"Měl by se věnovat spíš studiu a vědění," řekla Loil Bry, jakoby jen tak mimochodem. "Tak jako můj Yuli." Začala plakat do dlaní.
Otec Bondorlonganon ještě víc přivřel oči a zeptal se Laintal Aye na jeho věk.
"Šest a čtvrt roku." Pouze cizinci kladli takové otázky.
"Nu, jsi téměř muž. Příští rok se staneš lovcem, takže by ses měl rozhodnout. Po čem toužíš víc, po vědění, nebo po

moci?"
Chlapec hleděl do země.
"Po obojím, pane... nebo po tom, co získám snadněji."
Kněz se zasmál a mávnutím ruky chlapce propustil, spokojen sám se sebou. Už se pobavil a vetřel do chlapcovy přízně. Nyní se opět musí pustit do práce. Jeho ucho, vycvičené nesčetnými návštěvami u nemocných a umírajících, zachytilo změnu v dechu Malého Yuliho. Starý muž se vydával na cestu pryč z tohoto světa, na nebezpečnou pouť do země a do obsidiánového světa gossiů. S pomocí žen otec Bondorlonganon starce položil hlavou k západu.
Rád, že se konečně přestali vyptávat, válel se chlapec na podlaze, bojoval se svým psem, tiše na něj štěkal a zároveň mu donekonečna otvíral tlamu. A zatímco se na podlaze odehrával jeden z nejdivočejších psích zápasů od počátku světa, chlapcův děd tiše zemřel.
Příštího dne chtěl Laintal Ay zůstat knězi z Borlienu nablízku pro případ, že by otec měl v oděvu ukryty další zajímavé hračky. Ale kněz byl zaneprázdněn návštěvami nemocných a Loilanum by jej stejně nepustila.
Laintal Ayův přirozený vzdor byl držen na uzdě hádkami, které propukaly mezi jeho matkou a babičkou. Byl tím překvapen, protože když byl děd naživu, měly se rády. Tělo Yuliho, jež byl pojmenován po muži, který kdysi dávno přišel s Iskador z hor, bylo odneseno pryč, strnulé jako zmrzlá kůže, jako kdyby jeho posledním přáním bylo odloučit jej, ztuhlého, od něžností jeho ženy. Odnesli jej a zůstal po něm jen temný kout v místnosti, kde skrčená seděla Loil Bry. Truchlila, a občas se otočila jen proto, aby své dceři znovu začala nadávat.
Všichni příslušníci kmene byli pevně stavění a obalení dostatečnou zásobou tuku. Loil Bry si stále uchovávala svou kdysi vyhlášenou postavu, třebaže její vlasy již zešedivěly a hlava se ztrácela mezi shrbenými rameny. Nakláněla se nad vychladlým ložem svého muže - muže, jehož milovala vroucí láskou polovinu svého života, od okamžiku, kdy jej poprvé spatřila, vetřelce, zraněného.
Loilanum byla drobnější postavy. Postrádala matčinu energii, schopnost milovat, široký obličej s živýma temnýma očima. To vše předala od matky rovnou svému synovi. Popelavě bledá, chodila váhavým krokem. Její manžel zemřel tak mladý a Loilanum nyní neměla v životě jinou útěchu než Laintal Aye a touhu vyrovnat se ve vědění matce. Nyní byla rozčilená, protože Loil Bry téměř bez ustání naříkala.
"Matko, nech toho - jde mi to na nervy."
"Ty jsi svého muže nedokázala ani pořádně oplakat! Já pláču a budu plakat, dokud budu moci, dokud mi slzy potečou z očí."
"Na, vem si, tohle ti udělá dobře." Nabídla matce chléb, ale ta jej pohrdavým gestem odmítla. "Vem si, dělala jej Šai Tal."
"Nebudu jíst."
"Dej ho mně, mami," řekl Laintal Ay.
Zdola se ozvalo volání. Stál tam Aoz Roon a držel za ruku svou dceru Oyre. Dívka byla o rok mladší než Laintal Ay a nadšeně chlapci a jeho matce, kteří vystrčili hlavu z okna, mávala.
"Pojď se podívat na mou hračku, Oyre. Je to opravdový bojovník, jako tvůj otec."
Ale matka jej vtáhla zpět do místnosti a otočila se k Loil Bry a řekla úsečně: "Přišel Aoz Roon a chce nás doprovodit na pohřebiště. Co mu mám říct? "
Aniž by se otočila, stará žena, mírně se kyvající ze strany na stranu, odpověděla: "Nevěř nikomu. Nevěř Aoz Roonovi - je příliš opovážlivý. On a jeho přátelé doufají, že budou vládnout."
Loil Bry se trpce usmála a Loilanum, s pohledem upřeným na svého syna, který stál v rohu, usmíval se a hladil svého psa, řekla: "Nyní budu vládnout já, dokud z Laintal Aye nebude dospělý muž. Pak on se stane vladařem Embruddoku."
"Jsi bláznivá, jestli si myslíš, že to jeho strýc Nakhri dovolí."
Loilanum už neřekla ani slovo, jen trpce sevřela rty a její pohled sklouzl z dychtivého obličeje syna na kůže, pokrývající podlahu. Dokonce ještě předtím, než otec zemřel, moc matky nad kmenem slábla, odplouvala pryč, tak jako plynula řeka Voral a nikdo nevěděl kam. Otočila se na patě a do okna zvolala: "Pojďte nahoru."
Laintal Ay byl z pohledu své matky, která jako by předvídala, že nikdy nebude roven svému dědovi - poslednímu nositeli jména Yuli - v takových rozpacích, že ucouvl do kouta, příliš ohromený, než aby byl schopen uvítat Oyre, která s otcem vstoupila do místnosti. Aoz Roonovi bylo čtrnáct let a byl to hezký mladý muž a hrdý lovec. Soucitně se usmál na Loilanum a pohladil Laintal Aye po hlavě. Potom přešel k vdově, aby jí vyjádřil svou soustrast. Bylo to roku 19 po Sjednocení a už i Laintal Ay měl smysl pro dějiny. Skrývaly se v pochmurných koutech této staré místnosti s vlhkými skvrnami, lišejníkem a pavučinami. Samotné slovo dějiny mu připomínalo vlky, vyjící mezi věžemi, sníh na jejich hřbetech a nějakého starého hrdinu, který právě vydechl naposled.
Nebyl mrtev pouze praotec Yuli. Zemřel také Dresyl, bratranec Yuliho, prastrýc Laintal Aye, otec Nakhriho a Klilse. Poslali pro kněze a pohřbili Dresylovo ztuhlé tělo do země, do hlíny historie.
Chlapec na Dresyla vzpomínal s láskou, ale měl strach z jeho hádavých synů, Nakhriho a panovačného Klilse. Pokud tomu správně rozuměl - bez ohledu na to, co říkala jeho matka - podle starých tradic by nyní měli vládnout právě oni. Jsou to dospělí muži. Z něj může být dobrý lovec a oni si jej budou vážit, místo aby jej přehlíželi jako nyní. Aoz Roon mu pomůže.
Lovci dnes zůstali doma. Všichni se zúčastní pohřbu svého vladaře. Svatý otec určil místo, kde má být hrob - poblíž podivně tvarovaného kamene, kde půda byla dostatečně změkčená horkými prameny, takže vykopat v ní hrob nebylo těžké.
Aoz Roon doprovodil obě ženy, manželku a dceru Malého Yuliho, na místo pohřbu. Laintal Ay a Oyre je následovali; cestou si spolu šeptali. Za nimi šli jejich otroci a fagor Myk. Laintal Ay předváděl Oyre svého malého štěkajícího psa a dívka se radostně smála.

Chlad a voda vytvořily pro nářek kmene podivuhodnou scenérii. Severně od sídliště tryskaly na zemský povrch prameny, gejzíry a fumaroly, jejichž voda dopadala na holou skálu. Hnaná větrem vypadala jako záclona z vodní tříště, která zamrzla dřív, než dopadla na zem. Voda, mráz a vítr vytvářely fantastické tvary, propletené spolu jako provazce. Horké prameny tyto ledové struktury skrápěly, tím je neustále obměňovaly a odlomené kusy ledu padaly dolů na skálu a byly smývány pryč.
Vykopali jámu, v níž spočine tělo starého hrdiny, kdysi dobyvatele Embruddoku. Dva muži koženými vědry vylévali z jámy vodu. Zabalen v hrubém plátně bez ozdob byl Malý Yuli vložen dovnitř. Spolu s ním nešlo do hrobu nic. Lidé Kampannlatu dobře věděli, jak to vypadá tam dole, ve světě gossiů; neexistovalo nic, co by si člověk mohl vzít s sebou na pomoc.
Nad hrobem se shromáždili všichni obyvatelé Oldoranda, okolo sto sedmdesáti mužů, žen a dětí.
K davu se připojili také psi a husy. Udiveně se rozhlíželi kolem svým roztěkaným zvířecím způsobem, protože lidé tam stáli tak podivně zaražení, pasivní; přešlapovali z nohy na nohu. Bylo chladno. Batalix stál vysoko, ale byl schován za mraky; Freyr už hodinu zářil na východní obloze.Lidé byli snědí a pevně stavění, se silnými válcovitými těly a končetinami. Jejich pevné postavy byly dědictvím každého na této planetě a v této době. Váha dospělých činila s malými odchylkami kolem dvanácti staynů místní váhové jednotky, ať se jednalo o muže či ženu; k drastickým změnám dojde až později. Byli shromáždění ve dvou skupinách přibližně stejného počtu a jejich dech se kolem nich srážel v hustém oparu. První skupinu tvořili lovci a jejich ženy a děti, druhou řemeslníci se svými rodinami. Lovci na sobě měli oděvy z kůží sobů, jejichž štětinatá srst byla tak silně slepena tukem, že ji neprofoukl ani ten nejprudší vichr. Řemeslníci, přizpůsobení chráněnému životu v přístřeší, na sobě měli lehčí oblečení, většinou z kůží plavých jelenů. Jeden či dva lovci se pyšnili oděvy z kožešin fagorů; ale tyto kožešiny byly příliš mastné a těžké, než aby je člověk mohl pohodlně nosit.
Z obou skupin stoupala sražená pára, unášená pryč mírným vánkem. Jejich oděvy se leskly vlhkem. Stáli bez pohybu, vyčkávali. Některé ženy se zachovaly podle staré náboženské tradice a hodily dolů po velkém listu z brassimipu, což byla v této době jediná dostupná zeleň. Otáčející se listy padaly dolů do vlhké jámy.
Otec Bondorlonganon toto vše ignoroval, konal jen svou povinnost. Zavřel oči, jako by je chtěl rozdrtit jako skořápky ořechů, a recitoval předepsané modlitby k pohanům, shromážděným kolem něj. Do jámy naházeli hlínu.
Tyto obřady se vzhledem k nepříznivému počasí většinou odbývaly zkrátka. Když začali hrob zasypávat, Loil Bry hrozně vykřikla. Rozběhla se a chtěla se vrhnout do manželova hrobu. Aoz Roon ji zachytil a držel ji, zatímco Nakhri a jeho bratr se na to dívali s rukama založenýma a s pobavenými výrazy na obličejích.
Loil Bry se Aoz Roonovi vytrhla. Sehnula se, sebrala dvě hrsti bláta a s nářkem si je hodila na obličej a na vlasy. Laintal Ay a Oyre se tomu smáli. Zdálo se jim směšné, když viděli dospělé dělat takové věci.
Třebaže svatý muž pokračoval v obřadu, jako by se nic nestalo, na jeho obličeji se objevil výraz znechucení. Toto ubohé místo Embruddok je
pověstné svym nedostatkem víry. Dobrá, jejich gossiové, klesající zemi k
prapůvodnímu kameni, budou trpět.
Vysoká, stará vdova po Malém Yulim vyběhla oparem mezi praskající ledové struktury a pak dolů k zamrzlému Voralu. Husy se před ní rozbíhaly do všech stran. S pláčem běžela po břehu, bláznivá stařena, která prožila dvacet sedm krutých zim. Některé děti se začaly smát a vzápětí byly umlčeny svými zahanbenými matkami.
Ubohá stará žena na ledě vyváděla, pohybovala se podivným, trhavým způsobem. Její postava se temně rýsovala proti šedi, modři a bělobě divočiny, v níž se odehrávala všechna jejich dramata. Stejně jako Loil Bry i všichni ostatní balancovali na okraji nadcházející entropie. Dětský smích, zármutek, šílenství, dokonce i odpor, to všechno byly lidské prostředky boje proti neustálému chladu. Nikdo z přítomných to netušil, ale tento boj se již začal vyvíjet v jejich prospěch. Malý Yuli, stejně jako jeho velký předek, Yuli Kněz, zakladatel kmene, se vynořili z věčné temnoty a chladu. Mladý Laintal Ay byl hlasatelem světla, které mělo přijít.
Skandální chování Loil Bry jen okořenilo hostinu, která se konala po pohřbu. Oslavovali všichni. Malý Yuli měl štěstí - nebo to alespoň za štěstí považovali - že jej do světa gossiů uvedl právě otec Bondorlonganon. Jeho bývalí poddaní nyní slavili nejenom jeho odchod, ale rovněž mnohem světštější cestu - návrat svatého muže do Borlienu. Aby zahnal chlad, který ho bude provázet na cestě domů, musí být dobře napojen rathelem a ječným vínem. Otroci - rovněž Borlieňané, ale tuto skutečnost svatý otec přehlížel -byli posláni připravit sáně a zapřáhnout psy. Laintal Ay a Oyre jej šli spolu s veselícím se davem vyprovodit k jižní bráně.
Kněz při pohledu na chlapce vyčaroval na obličeji něco jako úsměv. Najednou se naklonil dopředu a políbil Laintal Aye na rty.
"Moc a vědění tobě, synu!" řekl.
Příliš dojatý, než aby mohl odpovědět, Laintal Ay zvedl na pozdrav ruku, v níž svíral figurku psa.
Ve věžích byly té noci nad posledním sudem vína znovu vyprávěny příběhy o Malém Yulim, o tom, jak on a jeho kmen přišli do Embruddoku. O tom, jak nebyli vítáni.
Když se otec Bondorlonganon vypravil s naloženými sáněmi na zpáteční cestu, přes planiny do Borlienu, mraky se roztrhaly. A nad nimi zazářily na noční obloze hvězdy.
Mezi hvězdami a souhvězdími planulo světlo, které se pohybovalo.
Nebyla to kometa, ale výzkumná stanice planety Země, Avernus.Ze země dole vypadala jako pouhý světelný bod, jen občas zahlédnutý poutníky nebo lovci, nad jejichž hlavami přelétala. Zblízka to byla gigantická koule, provázená složitými útvary samostatných jednotek, s množstvím různě specializovaných funkcí.
Na Avernu přebývalo kolem pěti tisíc mužů, žen, dětí a androidů. Všichni dospělí měli určitou specializaci, týkající se planety pod nimi. Helikonie. Planeta podobná Zemi a pro lidi ze Země nesmírně zajímavá.

II
Minulost, jež byla jako sen
Laintal Ay, udolaný teplem a únavou, usnul dlouho před koncem oslav. Nad hlavou mu kroužila slova pověstí, tak jako větry zuřivě krouží nad planetou, jež jim náležela.
Vyprávěly se příběhy o velkých činech, o lidech a o jejich hrdinství, o tom, jak ten či onen zabil to či ono ďábelské zvíře, o tom, jak byli poráženi nepřátelé a zvlášť o tom, jak první Yuli přišel z temnoty, aby zavedl nový způsob života. Yuli vyvrátil jejich představy, protože přestože to byl svatý muž, potlačil víru ve prospěch lidu. Bojoval s bohy a porazil je, a oni nyní nemají jména.
Základní rys Yuliho povahy, něco mezi krutostí a dobrosrdečností, vzbudil v kmeni velkou odezvu. Legenda o něm v myslích lidí nikdy neumírala. Dokonce i jeho vnuk, další Yuli, Malý Yuli, se sám sebe v časech tísně často ptal: "Co by na mém místě dělal Yuli?"
Místo, kam přišel s Iskador a se synem a jemuž dal jméno Oldorando, nevzkvétalo. Jen přežívalo a nejistě živořilo na břehu zamrzlého jezera. Jmenovalo se Dorzin a bylo jen málo chráněné proti větrným bouřím. Nikdo nevěděl, že tyto bouře se brzy vyčerpají. Během Yuliho života se neobjevil ani nejmenší náznak něčeho takového. Možná to byl jeden z důvodů, proč o něm dnešní generace v Embruddoku tak ráda mluvila: byl to jejich předek, který žil v dobách kruté zimy. Ztělesňoval jejich vlastní přežití. Legendy kmene byly počátkem jejich podvědomé ochoty připustit možnost změny klimatu.
Spolu s městy, která vyrůstala ve velkých horských masívech Quzintu, leželo ono první dřevěné Oldorando blízko rovníku, uprostřed rozsáhlého tropického kontinentu Kampannlat. O tom, jak kontinent vypadá, neměl nikdo v Yuliho dobách ani potuchy; svět pro ně byl omezen jejich sídlištěm a loveckým územím. Pouze Yuli věděl o tundrách a planinách, táhnoucích se na sever od Quzintu. Pouze on věděl o úbočích toho obrovského přírodního komplexu, tvořícího západní hranici kontinentu, o svazích Bariér. Tam, mezi věčným ledem a mrazem zuřily vulkány a dávaly soptěním najevo vlastní nesmiřitelnost vůči počasí. Ze svých vrcholů, vypínajících se výš než čtyři tisíce metrů nad mořem, chrlily lávu, která dopadala na ještě nezformovaný povrch starodávné Helikonie.
Byl ušetřen vědomostí o hrůzných územích Nktryhku.

Na východní straně Kampannlatu se rýsoval Východní masív. Schována před očima Yuliho a ostatních lidí za mraky a bouřemi se tam země zvedá v jeden obrovsky hřeben za druhým. Kulminuje ve vulkanických štítech, jimiž si razí cestu dolů ledovcové jazyky z vrcholů, vysokých přes čtrnáct tisíc metrů. Tam existují živly ohně, země a vzduchu ve své téměř čisté formě, kroceny mrazivou zuřivostí, příliš obrovskou, než aby jim dovolila strávit se navzájem. Ale i zde se v poslední době - v době smrti Malého Yuliho - dokonce i na štítech, pronikajících téměř do stratosféry, daly pozorovat formy života. Života houževnatého, který se snažil překonat neustálé bouře a nepřízeň počasí.
Fagorové tuto bělostnou divočinu znali. Říkali jí Nktryhk a věřili, že je to trůn bílého čaroděje, který smete syny Freyru, nenáviděné tvory, pryč ze světa.
Nktryhk se táhl směrem na sever i na jih v délce téměř tří a půl tisíce mil a chránil vnitřní část kontinentu před mrazivými východními moři. Vlny těchto moří narážely na útesy, které čněly do závratné výše osmnácti set metrů nad hladinou, zamrzaly na nich, vytvářely ledovou tříšť a rampouchy nebo v podobě ledových krup padaly dolů, kde se opět rozpouštěly. Lidské kmeny, roztroušeně žijící ve vnitrozemí kontinentu, o existenci něčeho takového neměly ponětí. Jejich generace se živily lovem. A lov byl i hlavním tématem jejich pověstí a vyprávění. Třebaže lovci lovili ve skupinách a pomáhali si navzájem, příběhy se většinou soustředily na odvahu jediného muže, který se sám postavil proti divoké bestii. Bud přežil nebo zemřel. A jestliže přežil, přežili i ostatní z kmene, ženy a děti. Jestliže zemřel, většinou zahynul celý kmen.
Yuliho lidé, malá skupina u zamrzlého jezera, žili a přežívali, jako zvířata přizpůsobeni svému stylu života. Posluchači příběhů o Yulim se těšili na popisy zamrzlého jezera. Ryby v něm byly loveny tolika různými způsoby a tak detailně popsanými, že tyto metody lovci napodobovali při lovu ve Voralu. Do děr, vytesaných při okrajích řeky, házeli hlavy mrtvých zvířat, aby přilákaly nejtučnější úhoře. Přesně tak, jak to dělal Yuli.
Yuliho lidé také bojovali proti obřím smradlavcům, zabíjeli jeleny a divoké kance a bránili se proti nájezdům fagorů. Pěstovali rychle rostoucí odrůdy ječmene a žita. Pili krev nepřátel.
Muži a ženy měli jen málo dětí. V Oldorandu dospívali ve věku sedmi let a stárli kolem dvaceti. Dokonce i když se smáli a veselili, oděvy jim tuhly mrazem.

První Yuli, zamrzlé jezero, neustálý chlad, fagorové, minulost, která byla jako sen: toto všechno byly živé prvky legendy, známé každému a vyprávěné znovu a znovu. Protože lidé, žijící v Embruddoku, si vlastním způsobem uvědomovali, že jsou uvězněni. V dospívání se oblékli do zvířecích kožešin, v nichž ve stáří zemřeli. Ale sny a minulost dávaly jejich životu rozměr navíc, rozměr ničím nespoutaný, v němž mohli všichni žít.
Schouleni k sobě ve věži Nakhriho a Klilse po pohřbu Malého Yuliho, všichni opět s potěšením naslouchali vyprávění o minulosti. Aby ji ještě víc oživili nebo spíš aby trochu zatemnili současnost, všichni pili rathel, rozlévaný Nakhriho otroky. Rathel byl po rudé krvi nejvíce ceněným nápojem Embruddoku.
Pohřeb Malého Yuliho jim dal příležitost porušit únavnou rutinu každodenního života a na chvíli žít sny a představami. A tak byl opět vyprávěn velký příběh z minulosti, příběh o spojení dvou kmenů, které bylo jako spojení muže a ženy. Vyprávění kolovalo mezi lidmi, od úst k ústům, podobně jako konvice s rathelem a jeden vypravěč jej bez pauzy utrhoval od úst druhému.
Byly přítomny i děti kmene a s očima lesknoucíma se v mihotavém světle plamenů usrkovaly rathel z dřevěných misek

svých rodičů. Vyprávění, kterému naslouchali, se říkalo Velký příběh. Při každé slavnosti, při pohřbu nebo oslavě nadcházející dospělosti či o slavnosti Dvojího západu, se s přicházejícím večerem začalo ozývat: "Vyprávějme Velký příběh!"
Byla to historie jejich minulosti a mnohem víc než to. Byl to jediný druh umění, který kmen měl. Neměli hudbu, ani malby, ani literaturu, nic. To, co kdysi existovalo, pohltil chlad. Zůstala jen minulost, která byla jako sen: a ta přežívala, aby byla donekonečna vyprávěna.
Snad nikdo nenaslouchal vyprávění vnímavěji než Laintal Ay. Když se mu ovšem podařilo neusnout. Jedním z témat příběhu bylo sjednocení dvou nepřátelských stran. A právě rozdělení, které bylo sjednocením odstraněno - lidé v toto sjednocení věřili jako v článek víry - bylo neoddělitelnou součástí života jeho rodiny. Teprve později, když vyrostl, zjistil, že jejich rodina nikdy nebyla jednotná, že v ní vždycky vládly jenom potlačované sváry. Ale vypravěči ve velké místnosti plné zápachu, v roce 19 po Sjednocení, radostně lhali a vyprávěli Velký příběh jako příběh sjednocení a úspěchů. Toto bylo jejich jediné umění.
Vypravěči vyskakovali jeden po druhém, více či méně sebejistě odříkávali svou část příběhu. První z nich vyprávěli o Velkém Yulim, o tom, jak přišel z bílé divočiny, prostírající se severně od Pannovalu k zamrzlému jezeru zvanému Dorzin. Ale jedna generace nahrazuje druhou, dokonce i v legendách, a tak brzy vstal další vypravěč, aby mluvil o těch neméně mocnych, jež následovali po Yulim. Nyní vyprávěla Rol Sakil, porodní bába, která měla muže a hezkou dceru, sedící jí po boku; a zdůrazňovala obzvlášť kořeněné detaily příběhu, což se posluchačům moc líbilo. Zatímco Laintal Ay si hezky hověl v teple, Rol Sakil vyprávěla o Sim, synovi Yuliho a Iskador. Si se stal hlavním lovcem kmene a všichni se ho báli, protože každé jeho oko hledělo jiným směrem. Vzal si za manželku místní ženu, zvanou Kretha, nebo podle zvyklostí jejího kmene Kre Tha z kmene Denů. Porodila svému muži syna, jehož nazvali Orfik, a dceru jménem Iyfilka. Jak Orfik tak jeho sestra byli odvážní a silní, přestože to bylo v dobách, kdy bylo neobvyklé, aby v rodině přežily dvě děti. Iyfilka si vzala za muže Sargottha, neboli Sar Gottha z kmene Denů, který vynikal tím, že uměl zpod ledu jezera Dorzin lovit myllky, dvouruké ryby. Iyfilka dovedla rozlámat svým zpěvem led. Dala Sargotthovi syna, jehož nazvali Dresyl z kmene Denů - což bylo slavné jméno legendy. Dresyl byl otcem dvou neméně slavných bratrů, Nakhriho a Klilse (na tomto místě se ozval smích) a prastrýcem Laintal Aye. "'Ach, já tě zbožňuji, mé dítě,' říkávala Iyfilka svému synovi, když se s ním mazlila a usmívala se na něj. Ale bylo to v dobách, kdy na saních, tažených kaidawy přes ledy, cestovali fagorové a útočili na lidské příbytky. Jak líbezná Iyfilka, tak Sar Gotth byli zabiti při jednom takovém nájezdu, kdy se fagoři přihnali po břehu pochmurného jezera. Později o Sar Gotthovi prohlásili, že byl zbabělec a málo ostražitý.
Mladého sirotka si vzal za vlastního jeho strýc Orfik a vychoval ho společně se svým synem, po pradědovi zvaném Yuli. Třebaže narostl do výšky, byl znám jako Malý Yuli, na paměť velikosti svého předka. Dresyl a Malý Yuli se stali nerozlučnými přáteli a navzdory strastem, které přicházely, jimi zůstali po celý svůj život. Oba byli v mládí velkými bojovníky a vášnivými muži, kteří svedli mnoho žen kmene Denů a tím způsobili mnoho potíží. O tomhle by se dalo také hodně povídat, kdyby zde nebyli jistí posluchači." (Opět se ozval smích.)
"Bratranci Dresyl a Yuli si svými snědými obličeji, jestřábími nosy, vlnitými vousy a jasnýma očima byli velmi podobní. Oba byli ostražití a dobře stavění. Nosili podobné oděvy se zdobenými kapucemi. Jejich nepřátelé jim předvídali, že budou mít stejný osud, ale ukázalo se, že se mýlili, jak praví legenda.
Ano, to staří mužové a ženy, jejichž dcery byly v nebezpečí, prorokovali, že ti dva muži skončí špatně - a čím dříve, tím lépe. Pouze jejich dcery, když ležely v temnotě s nohama rozevřenýma v objetí svých milenců, věděly, jak skvělí jsou oba bratranci a jak se od sebe liší. Ve své lásce poznaly, že Dresyl je prudký a Yuli něžný, něžný jako pírko a stejně tak zranitelný."
V tomto místě příběhu Laintal Ay procitl z dřímoty. V rozespalosti jej napadlo, jak je možné, že jeho starý praotec, ohnutý a pomalý, kdysi dováděl s dívkami.
Ve vyprávění pokračoval jeden z bojovníků.
"Mužové a šaman kmene Denů zasedli, aby rozhodli, jak budou Dresyl a Yuli potrestáni za svá smilstva. Někteří se v řeči zalykali hněvem, protože hluboko v jejich srdcích se skrývala žárlivost. Jiní mluvili tiše, protože byli staří a nemohli tedy prosazovat nic jiného než počestnost." (Vypravěč zdůraznil tuto jednoduchou moudrost a mluvil fistulí, čímž své posluchače rozesmál.)
"Rozsudek byl jednoduchý. Třebaže kmen byl oslaben nemocí a nájezdy fagorů a bylo zapotřebí každého lovce, stařešinové rozhodli, že Malý Yuli a Dresyl budou ze sídliště kmene vypovězeni. Samozřejmě nedovolili, aby v jejich prospěch promluvila jediná z žen.
Proti rozsudku nebylo odvolání. Yuli a Dresyl věděli, že jim nezbývá nic jiného, než jít. Když se chystali na cestu, do sídliště dorazil polomrtvý lovec z kmene, žijícího na východní straně jezera. Přinesl zprávu, že přes jezero se blíží velké množství fagorů. Zabíjejí každého člověka, kterého potkají. Bylo to v čase Dvojího západu.
Muži s hrůzou rychle shromáždili ženy, děti a majetky a zapálili své příbytky. Okamžitě se vydali na jih. Malý Yuli a Dresyl s nimi. Za zády jim šlehaly rudé plameny a valil se černý kouř. Pak jim jezero navždy zmizelo z očí. Šli podél řeky Voral a cestovali ve dne v noci, protože Freyr v tomto období svítil i za nocí. Nejschopnější lovci se vydávali na lov, pátrali po potravě a bezpečí. Yulimu a Dresylovi byly v tomto stavu ohrožení dočasně prominuty všechny jejich hříchy.
Skupina sestávala z třiceti mužů, včetně pěti starců, dvaceti šesti žen a deseti dětí pod sedm let věku. Měli s sebou sáně, tažené psy a asokiny. Následovali je četní ptáci a různé psovité šelmy, většinou vlci, šakalové a jejich kříženci; ti poslední byli oblíbenou hračkou dětí, které štěňata často dostávaly jako dárek.
Putovali několik dní. Počasí bylo mírné, ale zvěře bylo málo.
Jednoho dne při úsvitu Freyru se dva lovci, Baruin a Skelit, kteří byli vysláni jako zvědové, vrátili zpět k ostatním se

zprávou o podivném městě, ležícím kus cesty před nimi.
‚Tam, kde se řeka setkává se zamrzlým tokem, stříká voda s velkým hlukem do vzduchu. A do nebes ční mocné věže, postavené z kamene.' Taková byla Baruinova zpráva a první popis Embruddoku.
Popsal, jak naše věže stojí v řadách, jak jsou ozdobeny pestře pomalovanými lebkami, aby odradily vetřelce.
Zastavili se v mělkém údolí, plném drobných kamenů, a radili se, co dělat. Přišli dva další průzkumníci a táhli s sebou lovce, kterého chytili, když se vracel do Embruddoku. Mrštili jím o zem a kopali do něj. Řekl jim, že v Embruddoku žije kmen Denů a že jsou mírumilovní.
Když slyšeli o tom, že kolem je víc Denů, pět starců ihned řeklo, že by jejich sídliště měli obejít. Ale mladší muži je překřičeli. Chtěli ihned zaútočit; pak by je ten vzdáleně příbuzný kmen mohl přijmout na základě rovnosti. Ženy nadšeně souhlasily, představovaly si, jak by bylo příjemné žít v kamenných příbytcích.
Vzrušení narůstalo. Cizího lovce utloukli k smrti. Všichni - muži, ženy i děti - namáčeli prsty v krvi a pili ji, aby zvítězili, než skončí den.
Tělo pak hodili ptákům a psům.
‚Dresyl a já půjdeme napřed, porozhlédnout se, jak se věci mají,' řekl Malý Yuli. Vyzývavě se podíval na muže kolem sebe; hleděli do země a mlčeli. ‚Zvítězíme. A až zvítězíme, pak budeme rozhodovat my a nebudeme tolerovat nesmysly starců. Jestliže prohrajeme, pak naše těla můžete hodit zvířatům.'"
"A v odezvu na řeč Malého Yuliho psí společnost vzhlédla od své hostiny a zavyla na souhlas," pokračoval další vypravěč. Posluchači se vážně usmáli, v duchu si vybavili tento detail z minulosti, která byla jako sen.
Nyní byl příběh napínavější. Posluchači pili méně rathelu a pozorně naslouchali tomu, jak bratranci Dresyl a Malý Yuli plánovali dobytí tohoto tichého města. Spolu s nimi se vydalo pět vybraných mužů, jejichž jména si všichni dobře pamatovali: Baruin, Skelit, Maldik, Curwayn a Velký Afardl, který byl později toho dne zabit, a to rukou ženy.
"Zbytek skupiny zůstal na místě, aby je štěkot jejich psů neprozradil.
Za zamrzlou řekou nebyl sníh. Rostla tam tráva. Horká voda stříkala do vzduchu a vítr od ní unášel záclonu par."
"Je to tak," mumlali posluchači. "Stále je tomu tak, jak pravíš."
"Po stezce šla žena a hnala před sebou černosrstá prasata. Ve vodě si hrály dvě nahé děti. Útočníci je sledovali. Vetřelci uviděli naše kamenné věže, pevné i ty zchátralé, všechny seřazené do ulic. Viděli i ruiny starého města, částečně srovnané se zemí. Všemu se velmi divili.
Dresyl a Yuli se vydali do Embruddoku samotní. Viděli, že naše věže jsou čtvercového půdorysu a směrem nahoru se zužují, takže horní místnost je vždy menší než ta pod ní. Viděli, jak ve spodních částech věží chováme zvířata na vyvýšených rampách, pro případ, že by se Voral rozvodnil. Zvířata v budovách také udržovala teplo. Spatřili všechny ty zvířecí lebky, zářivě pomalované. Hleděly jim vstříc, aby odradily případné nepřátele. My jsme vždy měli čaroděje, že ano, přátelé? V tom čase to byla Loil Bry.
Bratranci si také všimli strážnice na vrcholu velké věže - přesně této věže, přátelé - a vnikli dovnitř a zabili stráže. Musím říct, že přitom tekla krev."
"Květy," zvolal kdosi.
"Ach, ano. Květy, ty jsou důležité. Pamatujete si, jak lidé od jezera předpověděli bratrancům stejný osud? Ale tehdy, když se Dresyl zašklebil a řekl: "Uděláme dobře, když toto město ovládneme," Yuli si všiml droboučkých rostlin s malými bledými květy - pravděpodobně chudobek - rostoucích u jeho nohou.
‚Dobré podnebí,' řekl překvapeně, utrhl jeden květ a snědl jej.
Když poprvé uslyšeli výbuch Oznamovatele času, byli vyděšeni, protože slavný gejzír, o němž v Embruddoku vědělo každé dítě, jim byl neznámý. Vzpamatovali se a pak rozmístili své síly, aby byli připraveni, až se nic netušící lovci vrátí zpět s kořistí."
V tom okamžiku Laintal Ay znovu zbystřil pozornost. V té minulosti, která byla jako sen, se odehrály bitvy a o jedné z nich nyní bude řeč. Ale další vypravěč řekl: "Přátelé, každý z nás měl v bitvě, jež následovala, své předky a všichni už se odebrali do světa gossiů, i když nebyli při oné příležitosti předčasně zabiti. Snad bude stačit, když řeknu, že všichni se v bitvě zachovali statečně."
Tím chtěl vypravěč popis bitvy obejít, ale nakonec mu to stejně nedalo, aby nedodal ještě pár slov.
"Nevinní a stateční lovci Embruddoku byli překvapeni Yuliho strategií. Z vrcholu věže, u jejíhož úpatí rostly květiny, najednou vyšlehly plameny a jejich vysoké jazyky zazářily proti podvečerní obloze. Lovci začali křičet na poplach. Všichni se se zbraněmi rozběhli, aby se podívali, co se děje, a aby uhasili oheň.
Z vrcholu sousední věže na ně začaly dopadat oštěpy a kameny. Z úkrytu se vynořili ozbrojení útočníci a s výkřiky vrhali oštěpy na nechráněná těla. Naši lovci padali a umírali zaliti krví, ale podařilo se jim zabít pár nepřátel.
V našem městě bylo víc ozbrojených mužů, než s kolika bratranci počítali. Byli to stateční bojovníci. Začali se vynořovat odevšad. Ale vetřelci se skryli v domech, které dobyli. Do boje museli jít i mladí chlapci, včetně některých z vás, nyní už starců.
Oheň se šířil. Jiskry létaly nad hlavami, jako obilné plevy při pře-sívání, jako by chtěly zapálit oblohu. V ulicích i příkopech pokračovalo krveprolévání. Naše ženy braly meče mrtvým, aby bojovaly proti živým.
Všichni se zachovali statečně. Ale toho dne zvítězila troufalost a zoufalství - nemluvě o statečnosti toho, který se dnešního dne odebral do světa gossiů, ke svým předkům. Obránci zahodili zbraně a s křikem se rozutekli do temnoty. Dresyl byl rozezlen. Viděl, jak vedle něj padl mrtev k zemi Velký Afardl - a zabila jej žena."
"To byla moje stará dobrá pramáti!" vykřikl Aoz Roon a ze všech stran se ozval smích a veselí. "V naší rodině jsme vždy byli odvážní. My jsme lidé z Embruddoku, ne z Oldoranda."
"Dresylův obličej byl temný hněvem. Nařídil chytit a zabít všechny muže Embruddoku, kteří přežili. Ženy měly být shromážděny ve stáji této věže, přátelé. Jak strašný den to byl v naší historii...

Ale muži, vedení Yulim, přišli za Dresylem a řekli mu, že už nesmí být víc zabíjení, které do lidských srdcí vnáší jen hořkost. Od zítřka spolu všichni musí žít v míru, aby vznikl silný kmen. Jen tak budou mít naději na přežití.
Dresyl jejich moudrým slovům nevěnoval pozornost. Neustal v boji, dokud nepřinesli vědro ledové vody a nevychrstli ji na něj. Tehdy padl na zem jako v mdlobách a usnul bezesným spánkem, který přichází jenom
po bitvě.
Baruin řekl Yulimu: ‚Odpočiň si také, spolu s Dresylem a ostatními.
Já budu hlídat, aby nás nepřekvapili protiútokem.'

Ale Malý Yuli nemohl spát. Neřekl Baruinovi, že je zraněný a že je mu velmi zle. Cítil, že je blízko smrti a vyšel ven, aby zemřel pod Wutrovou oblohou, na niž se již připravovoval vyjít Freyr, protože byla třetí čtvrť. Kráčel dolů hlavní ulicí, kde mezi potoky bláta rostla ubohá tráva. Svítání mělo také barvu bláta a Yuli uviděl dravého psa, požírajícího mrtvé tělo jednoho z jeho mužů. Opřel se o rozpadající se zeď a ztěžka oddychoval.
Naproti němu stál chrám - i tehdy už napolo v rozvalinách, stejně jako nyní. Pamatujte, že v těch dnech byl Yuli barbar. U dveří chrámu pištěly krysy. Svíraje v ruce meč, který vzal padlému nepříteli - lepší zbraň, než jakou kdy měl, vyrobenou z dobré tmavé oceli v našich kovárnách kopl do dveří.
Uvnitř se vystrašeně krčily prasnice a kozy. V těch dnech se tam také skladovalo nářadí pro práci na poli. Yuli se rozhlédl kolem. Všiml si padacích dveří v podlaze a uslyšel tiché hlasy.
Vzal za železný kruh a dveře nadzvedl. V temnotě pod jeho nohama hořela čadící lampa.
‚Kdo je tam?' zvolal mužský hlas a vy určitě víte, kdo to byl.
Byl to Wall Ein Den, tehdy vladař Embruddoku, muž, na něhož všichni vzpomínáme v dobrém. Představte si jej v duchu, vysokého a vzpřímeného, třebaže jeho mládí už bylo pryč, s dlouhými černými kníry a bez plnovousu. V jeho pohledu, jímž dokázal odradit troufalé, se odrážel celý svět a jeho vyzáblý obličej dokázal kdysi pohnout ženy k slzám.
Tehdy se uskutečnilo historické setkání Wall Ein Dena a Malého Yuliho.
Malý Yuli k němu pomalu sestupoval po schodech, téměř jako by ho poznával.
Spolu s vladařem Embruddoku tam bylo i několik dalších mužů kmene, ale ti se neodvážili promluvit. Yuli sešel dolů, bledý. V ruce svíral meč.
Wall Ein mu pravil: ‚Jestliže jsi divoch, pak vražda je tvým řemeslem a měl bys s námi skoncovat. Nařizuji ti, abys mne zabil jako prvního.'
‚Co jiného si zasluhuješ, když se místo boje skrýváš ve sklepě?'
‚Jsme staří a v bitvě bezmocní. Kdysi dávno tomu bylo jinak.'
Nikdo se nepohnul.
‚Starý muži, proč toto město necháváš tak bídně střežené?' zeptal se Yuli s vypětím všech sil a jemu samotnému se zdálo, že jeho hlas přichází jakoby z velké dálky.
Vladař Wall Ein odpověděl se svou obvyklou autoritou: ‚Nebylo tomu tak vždy. Ty a tví muži byste se setkali s jiným přivítáním. Před mnoha staletími byla říše Embruddoku velká, táhla se na sever ke Quzintu a na jih až téměř k moři. Tehdy zde vládl Velký král Denniss, ale nastal chlad, který zničil vše, co on vytvořil. Nyní je nás mnohem méně než kdykoliv předtím, protože vloni, během první čtvrti, na nás zaútočili bílí fagorové, ženoucí se jako vítr na svých obrovských zvířatech. Mnoho našich nejlepších válečníků, včetně mého syna, bylo při obraně Embruddoku zabito a nyní klesají dolů k prapůvodnímu kameni.'
Na chvíli se odmlčel a pak pokračoval: ‚Jestli umíš číst, možná sis přečetl nápis, vytesaný na této budově. Praví: ‚Nejdříve fagorové, pak lidé.' Kvůli tomuto nápisu a kvůli jiným věcem byli naši kněží před dvěma generacemi zabiti. První musí být lidé, vždy. Ale někdy mám strach, aby se jejich proroctví nesplnilo.'
Malý Yuli slyšel slova vládce jako v transu. Když se pokusil odpovědět, z jeho bezkrevných rtů nevyšla žádná slova a on cítil, jak mu z těla uniká všechna síla.
Jeden ze starých mužů řekl: ‚Ten mladík je zraněn.'
Yuli se potácel kupředu a oni před ním couvali. Za nimi byl nízký obloukovitý průchod, do něhož mřížovím ve stropě dopadalo mdlé světlo. Neschopen zastavit se, Malý Yuli kráčel chodbou, táhl nohy za sebou. Vy ten pocit znáte také, přátelé - je to jako když jste opilí, tak jako nyní.
V chodbě bylo vlhko a teplo. Tváře mu polila horkost. Na jednu stranu vedlo kamenné schodiště. Nevěděl, kde je, a smysly jej klamaly.
A na schodišti se objevila mladá žena. Držela v ruce svíci. Byla krásnější než obloha. Její obličej mu plaval před očima."
"To byla moje praměti!" vykřikl Laintal Ay, plný pýchy. Když se všichni začali smát, upadl do rozpaků.
"V tom čase mladá žena neměla ani ponětí o tom, že kdy bude na světě existovat nějaky Laintal Ay. Hleděla na Malého Yuliho zářícíma očima a pravila něco, čemu nerozuměl. Pokoušel se jí odpovědět, ale z jeho úst nevyšla žádná slova. Podlomila se mu kolena. Klesl na podlahu. Pak ztratil vědomí a všichni kolem si mysleli, že je mrtev."
V tomto napínavém místě příběhu převzal slovo další vypravěč, který události bral méně dramaticky.
"Wutra tehdy Yulimu zachránil život. Dresyl převzal velení, zatímco jeho bratranec se na loži zotavoval ze svého zranění. Myslím, že Dresyl byl zahanben svou předchozí touhou po krvi a nyní, když viděl, že je mezi civilizovanými lidmi, snažil se nevypadat před nimi jako divoch. Možná si rovněž vzpomněl na laskavost svého otce Sar Gottha a na půvab své matky Iyfilky, zavražděné smečkou nenáviděných fagorů. Zabral pro sebe Prastovu věž, kde jsme skladovali sůl. Začal žít v jejím vrcholu a vydával rozkazy jako skutečný velitel, zatímco Yuli ležel na lůžku o poschodí níž.
Tehdy mnoho z nás, včetně mne, Dresyla nenávidělo a považovalo ho za pouhého vetřelce. Nelíbilo se nám, když nám někdo poroučel. Když jsme ale pochopili, co zamýšlí, spolupracovali jsme a uvítali jsme jeho nepochybně dobré plány. My v Embruddoku jsme na tom tehdy byli špatně. Dresyl nám vrátil našeho bojového ducha a znovu vybudoval

opevněni.
"Můj otec byl velký člověk, a já zabiju každého, kdo proti němu řekne křivé slovo," vykřikl Nakhri, vyskočil na nohy a zatnul pěsti. Zamával rukama tak energicky, že téměř přepadl a jeho bratr jej musel zachytit.
"Nikdo proti Dresylovi nic nemá. Z vrcholu této věže přehlédl všechnu krajinu kolem, vysočinu na severu, odkud přišel, nížinu na jihu, gejzíry a horké prameny, pro něj doposud neznámé. Zvlášť byl ohromen Oznamovatelem času, naším velkolepým gejzírem, vybuchujícím a tryskajícím jako ďábelský vítr.
Vzpomínám si, že se mne ptal na ty obrovské válce, jak je nazýval, roztroušené po krajině. Nikdy předtím radžabaraly neviděl. Zdálo se mu, že to jsou věže čarodějnic, na vrcholu rovné, postavené z podivného dřeva. Nebyl blázen, ale prostě nevěděl, že jsou to stromy.
Avšak hlavní pro něj byla práce. Určil, kde jeho kmen od zamrzlého jezera bude bydlet, a přidělil jim věže. Pak nám ukázal moudrost, kterou bychom se nyní všichni měli řídit, Nakhri. Třebaže mnozí tehdy reptali, Dresyl dohlédl na to, abychom my a jeho lidé žili společně. Byl zakázán jakýkoliv boj a vše bylo spravedlivě rozdělováno. Právě díky tomuto zákonu jsme se spolu šťastně promíchali.
Když rodinám přiděloval věže, všechny spočítal. Neuměl psát, ale naši řemeslníci pro něj všechno zaznamenávali. Starý kmen tehdy měl čtyřicet jedna mužů, čtyřicet pět žen a jedenáct dětí pod sedm let věku. Dohromady to bylo devadesát sedm lidí. Bitvu přežilo šedesát jedna lidí od zamrzlého jezera. Celkový počet obyvatel byl tedy sto padesát osm lidí. Dobré číslo. Jako chlapec jsem tehdy byl rád, že tu opět panuje nějaký život. Po všem tom umírání, myslím.
‚V Embruddoku se ti bude líbit,' řekl jsem Dresylovi.
‚Teď se tvoje město jmenuje Oldorando, chlapče,' odpověděl mi. Stále ještě si pamatuju jeho pohled, když mi tohle říkal."
"Povídejme si teď o Yulim," zvolal někdo, i když riskoval hněv Nakhriho a Klilse. Lovec se posadil a slovo převzal další vypravěč.
"Malý Yuli se pomalu zotavoval ze svého zranění. Každý den se snažil na chvíli vstát a tehdy chodil s bratrancem na krátké pochůzky. Obhlíželi nové území, aby zjistili, jak nejlépe lovit a jak se nejlépe bránit.
Po večerech rozmlouvali se starým vladařem Embruddoku. Pokoušel se je oba učit historii naší země, ale to je nikdy nezajímalo. Mluvil o stoletích před nástupem věčného chladu. O tom, jak naše věže byly kdysi postaveny ze dřeva a z pálené hlíny technikou, kterou primitivní lidé rozvinuli v období tepla. Pak byla hlína nahrazena kamenem, ale při stavbě byl dodržen stejný ověřený postup. A kámen vydržel mnoho staletí. V podzemí se nacházejí chodby a bylo jich mnohem víc, tehdy, v lepších časech.
Pověděl jim, že z Embruddoku je nyní už jen malé sídliště. Kdysi zde ale stávalo vznešené město a jeho obyvatelé vládli kolem na tisíce mil daleko. Lidé říkají, že v těch dobách nežili žádní fagorové, jichž by se museli obávat.
A Yuli a jeho bratranec Dresyl chodili po pokoji starého muže, naslouchali, ušklíbali se, argumentovali, ale obvykle byli plni respektu. Ptali se na gejzíry, jejichž horké prameny nám dávají teplou vodu. Wall Ein Den jim pověděl o Oznamovateli času, našem neomylném symbolu naděje.
Řekl jim, že gejzír vystřikuje pravidelně každou hodinu od samého počátku času. Jsou to naše hodiny, že ano? Nepotřebujeme pozorovat strážce na obloze.
Oznamovatel času je vítaným pomocníkem v udržování zápisů, což je povinnost cechovních mistrů. Bratranci byli ohromeni zjištěním, že každou hodinu dělíme na čtyřicet minut a každou minutu na sto vteřin, právě tak, jako tím, že den má dvacet pět hodin a rok čtyři sta osmdesát dní. Takovým věcem se my učíme už našim matkám na klíně. Také se dozvěděli, že je rok 18 podle Vladařského kalendáře; náš pán tehdy vládl už osmnáct let. Takové věci lidé tam u zamrzlého jezera neznali.
Mějte na paměti, že jsem proti bratrancům neřekl nic zlého.
Třebaže to byli barbaři, brzy pochopili náš cechovní systém, kde se každý z cechů zabýval jiným druhem řemesla. Tehdy jsme měli sedm cechů - a nejlepším z nich byli kovodělci, k nimž - a to zde pravím s hrdostí a bez jakéhokoliv vychloubání - patřím i já. Mistři každého cechu tehdy zasedali ve vladařově radě, stejně jako nyní. Třebaže podle mého názoru by v ní měli byt dva zástupci kovodělného cechu, protože my jsme nepochybně ti nejdůležitější."
Následovaly žerty a smích a znovu koloval rathel a v legendě pokračovala žena středního věku.
"Nyní vám povím o něčem mnohem zajímavějším, než je psaní nebo odpočítávání času. Zeptáte se mne, co se stalo s Malým Yulim, když se zotavil ze svého zranění. Povím vám to tedy. Zamiloval se - a to bylo mnohem horší než jeho zranění - protože ze svého poblouznění se náš ubohý chlapec nikdy nevzpamatoval.
Náš pán moudře vychovával svou dceru - ubohou Loil Bry Den, která se dnes tak pomátla na rozumu - a nyní už je mimo nebezpečí. Vyčkával, než si byl jistý tím, že cizinci jsou dobří lidé. Loil Bry byla velmi krásná, s nádhernou postavou, takovou, která je schopná udržet muže, a chodila královskou chůzí, na kterou si jistě vzpomínáte. A tak ji náš pán po nějaké době představil Malému Yulimu.
Yuli už ji jednou viděl. Tehdy, oné strašné noci po bitvě, kdy téměř zemřel na své zranění. Tehdy poprvé uviděl černookou krasavici s bělostnymi tvářemi. Byla královnou mezi všemi, protože ženy od jezera Dorzin byly podle mne nehezké. Všechny rysy měla dokonale načrtnuté na sametu pleti a její rty, tak nádherně klenuté, jako by byly namalovány karmínovou barvou. Abych pravdu řekla, já jsem jí byla trochu podobná, když jsem byla mladá dívka.
Taková byla Loil Bry, když ji Yuli uviděl poprvé. Byla největším divem města, třebaže byla samotářská a mnozí lidé nad ní mávali rukou.
Yuli byl uchvácen její krásou. A začal vyhledávat příležitosti, kdy s ní mohl být o samotě - buď venku nebo ještě lépe v jejím pokoji ve Velké věži, tam, kde žije dnes, v pokoji s porcelánovým oknem. Bylo to, jako by jej očarovala. V její přítomnosti nad sebou ztrácel kontrolu. Chvástal se před ní, vychloubal a přísahal, až ze sebe udělal opravdového blázna. Mnoho mužů se chová podobně, ale taková posedlost samozřejmě netrvá

dlouho.
Co se týče Loil Bry, ta tam seděla jako panenka, dívala se, usmívala se, ruce složené v klíně. Samozřejmě jej povzbuzovala, to snad ani nemusím říkat. Nosila na sobě dlouhý, těžký, výšivkami zdobený plášť, ne kožešiny jako všichni ostatní. Slyšela jsem, že kožešiny nosí pod ním. Ale její plášť byl opravdu nádherný a sahal téměř k zemi. Já sama bych takový ráda měla...
Způsob její mluvy, to bylo něco mezi poezií a hádankami. Yuli nikdy nic takového u jezera Dorzin neslyšel. Přivádělo jej to do rozpaků. Vychloubal se před ní, jaký je lovec, a ona mu odpovídala - znáte přece její zpěvavý hlas - ‚Žijeme svoje životy ve všech druzích temnoty. Měli bychom je ignorovat, nebo bychom je měli zkoumat?'
Jen na ni hleděl, když tam tak seděla, půvabná, v zdobeném oděvu. Měla na sobě výšivky, jak už jsem řekla, nádherné výšivky. Zeptal se jí, jestli v jejím pokoji je tma. Usmála se na něj.
‚Kde si myslíš, že je nejtemnější místo v celém vesmíru, Yuli?'
Ubohý blázen jí odpověděl: ‚Slyšel jsem, že Pannoval je temný. Náš velký předek, jehož jméno nosím, přišel z Pannovalu a pravil, že je v něm tma. Říkal, že je celý skrytý v hoře, ale já tomu nevěřím. Tehdy se povídaly různé věci.'
Loil Bry si hrála se špičkami svých prstů, které půvabně spočívaly jako růžová výšivka na jejím krásném oděvu.
‚Já si myslím, že nejtemnější místo v celém vesmíru je uvnitř lidské lebky.'
Byl ztracený. Udělala z něj naprostého blázna. Musím si ale dávat pozor na jazyk, když mluvím o mrtvých, že ano? Mátla ho svými romantickými řečmi. Víte, co říkávala? ‚Pomyslel sis někdy, že toho víme mnohem víc, než dokážeme říct? Toužím po někom,' říkávala, ‚po někom, pro koho je řeč jako moře, po němž se dá plout. Pak bych napjala své temné plachty...' Už ani nevím, co všechno mu říkávala.
A Yuli ležel, ruku položenou na své ráně, a přemýšlel o té kouzelné dívce, o její kráse, o jejích podivných slovech. ‚...Po někom, pro koho je řeč jako moře, po němž se dá plout...' Dokonce i způsob, jakým mluvila, se mu zdál být způsobem Loil Bry a nikoho jiného. Toužil s ní být na tom moři, plout s ní, kamkoliv."
"Už mám těch babských nesmyslů až po krk," vykřikl Klils.
"Prostě ho očarovala. Otec to říkal. Otec nám také pověděl o všech těch velkých věcech, které spolu s Yulim vykonali, předtím, než z něj udělala blázna."
Ve vyprávění pokračoval Klils.
"Než se Malý Yuli zotavil, seznámil se s každou pídí Oldoranda. Viděl, jak je postaveno, s velkou věží na jednom konci hlavní ulice a starým chrámem na druhé. Mezi nimi byl na jedné straně ulice dům žen a příbytky lovců a na druhé straně věže cechovních mistrů. Viděl, že všechny naše věže mají systém vytápění horkou vodou z pramenů, proudící v kamenných trubkách. Něco tak dokonalého bychom dnes už nepostavili.
Když se s městem seznámil, hned věděl, jak by mělo vypadat. Naplánoval opevnění, aby město nemohl nikdo dobýt - hlavně ne fagorové. Určitě jste slyšeli o tom, jak každý musel kopat příkop a na navršených valech pak stavět palisády. Byl to dobrý nápad, třebaže stál spoustu mozolů. Byly vycvičeny stráže a ty pak postavil do čtyř stran města, tak jako je tomu dnes. To vykonal Yuli a můj otec. Stráže dostaly rohy, na něž měly zatroubit v případě útoku - ty samé rohy, které používají dnes.
A organizoval lovy. Než došlo ke spojení kmenů, naši lidé byli vyhladovělí téměř k smrti. Jakmile bylo celé město náležitě opevněno, Dresyl, můj otec, donutil lovce, aby chovali pořádné lovecké psy. Mohli držet i jiné šelmy. Smečka loveckých psů přinášela kořist a byla mnohem rychlejší než my, lidé. Nemělo to moc velky úspěch, ale mohli bychom to zkusit znovu.
Co ještě? Řemeslnické cechy mohly zvětšit počet svých členů. Barvíři mezi sebe přijali nějaké děti. Pro každého byly z jílu vyrobeny nové konvice a talíře. Byly vykovány nové meče. Všichni museli pracovat pro společné blaho. Nikdo neměl hlad. Můj otec se upracoval téměř k smrti. Měli byste si na něj vzpomenout, vy opilá chásko, když tu vzpomínáte na jeho bratrance. Byl lepší než on. Byl, ano, byl."
Ubohý Klils se rozplakal. Ostatní také začali plakat nebo se smát nebo prát mezi sebou. Aoz Roon, mírně vrávorající pod vlivem vypitého rathelu, popadl Laintal Aye a Oyre a nesl je do postelí a do bezpečí.
Otupěle hleděl na jejich obličeje a snažil se přemýšlet. Někde během vyprávění legendy o minulosti, která byla jako sen, se rozhodlo o budoucím vladaři Oldoranda.
III
Skok z věže
Druhého dne po pohřbu Malého Yuliho a po večerní slavnosti museli všichni do práce jako obvykle. Na minulost, plnou slávy i zlých dob, opět na čas zapomněli, snad jen s vyjimkou Laintal Aye a Loilanum; jim tu minulost neustále připomínala truchlící Loil Bry. Když neplakala, vzpomínala na šťastné dny svého mládí.
Její pokoj byl i nadále ověšen tapisériemi starobylých vzorů. Pod podlahou nadále proudila horká voda v kamenných trubkách. Porcelánové okno se stále lesklo. Stále to byl pokoj plný olejů, prášků a parfémů. Ale nyní už v něm nebyl Yuli a Loil Bry také zestárla. Do tapisérií se dali moli. Vyrůstal její vnuk.
Ale než se Laintal Ay narodil - v dobách, kdy vzkvétala vzájemná láska jeho prarodičů - se stala na první pohled nevinná událost, která ve svých důsledcích ničivě poznamenala Laintal Aye i Embruddok samotný: zahynul fagor.
Když se plně zotavil ze svého zranění, Malý Yuli si vzal Loil Bry za ženu. Jejich sňatek, následovaný velkou slavností, byl symbolickým stvrzením spojení obou kmenů. Bylo rozhodnuto, že starý vladař Wall Ein bude s Yulim a Dresylem vládnout společně v triumvirátu. A bylo to dobré rozhodnutí, protože v těch dobách se všichni museli tvrdě snažit, aby přežili. Dresyl pracoval bez odpočinku. Vzal si za ženu dívku, jejíž otec byl výrobcem mečů; měla zpěvavý hlas a líný pohled. Jmenovala se Dly Hoin Den. Vypravěči příběhu nikdy neříkají, že Dresyl jí byl brzy zklamán; ani neříkají, že zpočátku jej k ní přitahovalo to, že sice byla hezká, ale anonymní žena z kmene, s nímž si přál naprosté sjednocení.

Protože na rozdíl od svého bratrance Yuliho neviděl ani tak lásku, jako spíš společného ducha, který měl byt klíčem k přežití. Pracoval pro všechny; a kvůli všem se oženil s Dly Hoin.
Porodila mu dva syny, Nakhriho a o rok později Klilse. Třebaže jim mohl věnovat jen málo volného času, Dresyl své syny zbožňoval a miloval je sentimentální láskou, která jemu samotnému byla smrtí jeho rodičů, Sar Gottha a Iyfilky, odňata. Vyprávěl chlapcům a jejich přátelům mnoho legend o jejich pra-pra-praotci Yulim, knězi z Pannovalu, ktery porazil bohy, jejichž jména jsou nyní zapomenuta. Dly Hoin jim poskytla základy vzdělání, ale nic víc. Díky otcově péči se z obou chlapců stali vynikající lovci. Jejich dům byl vždy plný hluku a povelů. Ale laskavý otec si bohužel nikdy nevšiml neotesaného a hrubého elementu v jejich povaze - který se projevoval zvláště u Nakhriho.
Jako by chtěli vyvrátit řeči těch, kteří tvrdili, že bratrance potká stejný osud, Malý Yuli se ponořil do sebe samotného, zatímco Dresyl se sžil se společností.
Pod vlivem své ženy Yuli zpohodlněl a vydával se na lov stále řidčeji. Vycítil, že společnost je vůči Loil Bry a jejím podivným myšlenkám zaujatá, a sám se od nich distancoval. Seděl ve velké věži, zatímco venku vály bouřlivé větry. Jeho žena a její otec jej naučili mnoha tajemstvím, jak o světě, ktery již byl minulostí, tak o tom, který měl teprve přijít.
Tak se stalo, že pro Yuliho se řeč skutečně stala mořem, po němž plul pod temnou plachtou Loil Bry, a břeh se mu pomalu ztrácel z dohledu.
Jednoho dne, ve druhé čtvrti roku, Loil Bry Yulimu řekla: "Můj drahý, ve tvé mysli jsou navěky uloženy vzpomínky na tvé rodiče. Někdy je vidíš tak jasně, jako by stále kráčeli po zemském povrchu. Tvá představivost má moc vzkřísit ten zapomenutý sluneční svit, v němž kdysi žili. Ale my, tady v naší říši, známe způsob, jak s těmi, kdo odešli, rozmlouvat jako s živými. Stále žijí a klesají dolů k prapůvodnímu kameni a my se za nimi můžeme ponořit jako ryba, která se chce nakrmit na dně řeky."
A Yuli jí řekl: "Pokud i já mohu mít takovou moc, chtěl bych mluvit se svym otcem Orfikem."
"Žijeme z toho, co dokázali naši rodiče a prarodiče, kteří měli sílu obrů," pokračovala Loil Bry. "Vidíš věže, v nichž přebýváme. My je neumíme postavit, ale oni to uměli. Vidíš horkou vodu, spoutanou v trubkách a vyhřívající naše příbytky. Ani tohle bychom nedovedli, zatímco naši rodiče ano. Odešli z tohoto světa, ale nadále žijí pod zemí jako gossiové a fessupové."
"Nauč mne těm věcem, Loil Bry."
"Protože jsi můj muž a můj tep se zvyšuje, když se dotýkám tvého těla, naučím tě rozmlouvat s tvym otcem a skrze něho se všemi z kmene, kteří dosud žili."
"Je možné, abych hovořil dokonce se svým předkem, Yulim z Pannovalu?"
"Naše dva kmeny se spojí v našich dětech, můj muži, stejně jako v dětech Dresyla. Naučím tě rozmlouvat s Yulim a jeho moudrost se spojí s naší. Jsi velký člověk, můj muži, ne pouze obyčejný příslušník kmene jako ti ubožáci venku; a budeš ještě větší, protože budeš rozmlouvat přímo s Velkým Yulim."
Loil Bry o Malého Yuliho velmi pečovala, protože potřebovala někoho, koho by mohla horoucně milovat. Předvídala, že pokud jej zasvětí do tajných umění, bude ho mít v ještě větší moci; a pod jeho ochranou pak bude moci žít v přepychové zahálce, bezpečná před útokem kohokoliv.
Ale Yuli, třebaže velmi miloval svou línou, chytrou a krásnou ženu, vycítil, že by ho takovými vědomostmi mohla ještě víc spoutat, a rozhodl se naučit se od ní vše a zůstat přitom svobodný. Netušil, že už jí propadl celou svou bytostí.
Loil Bry se spojila se starou učenou ženou a starým učeným mužem. S jejich pomocí začala Yuliho učit rozmlouvat s otcem. Yuli se vzdal lovu, aby mohl rozjímat; jídlo jim zajišťoval Baruin spolu s ostatními. Začal se učit, jak se dostat do transu, a doufal, že se v něm setká s gossim svého otce a skrze něj bude moci komunikovat s fessupy, gossii dávných předků, klesajícími dolů podzemní říší, k prapůvodnímu kameni, z něhož povstal celý svět.
V tom čase Yuli jen zřídkakdy vycházel ven. Jeho podivné chování se pro všechny v Oldorandu stalo záhadou.
Když byla Loil Bry mladá dívka, častokrát se procházela po krajině kolem Embruddoku, stejně tak, jak to nyní dělal Laintal Ay, její vnuk. Přála si, aby i Yuli uviděl kameny, značkující zemské pásy, táhnoucí se přes celý kontinent. Proto vyhledala šedivého muže, zvaného Assur Tal Den. Byl to děd Šai Tal, která bude hrát významnou úlohu v budoucích událostech. Loil Bry Assur Talovi nařídila, aby vzal Yuliho do krajiny na severovýchod od Oldoranda. Tam kdysi stála, pozorovala, jak se den mění v šerosvit a šerosvit v krátkou noc, a cítila, jak jejím tělem prochází puls světa.
Assur Tal tedy vzal Yuliho ven. Šli pěšky a za nepříznivého počasí. Bylo to na počátku zimy, kdy Batalix vycházel samotný a zářil na východní obloze déle než hodinu - interval zkracující se den po dni - než se k němu připojil druhý strážce. Vál prudký vítr, ale obloha byla čistá jako mosaz. Třebaže Assur Tal byl starý a shrbený, urazil tu vzdálenost snadněji než Yuli, který odvykl pohybu. Přinutil Yuliho ignorovat vzdálené vytí vlků a pozorně studovat vše, co se jim nabízelo k vidění. Ukázal mu kamenné sloupy, takové, jaké se nacházely i u jezera Dorzin. Byly vztyčeny osamoceně na pustých místech a každý byl označen symbolem malého kruhu ve velkém, s dvěma čarami, spojujícími kruhy navzájem. Zpěvavým hlasem mu vysvětlil jejich vyznam.
Řekl, že kameny nesou symbol, z něhož moc vyzařuje ze středu k okrajům, tak jako vědění přechází z předků na potomky nebo z fessupů skrze gossie na živé. Tyto kamenné sloupy značkují zemské pásy. Každý muž či žena se narodili ve svém zemském pásu. Moc zemských pásů se mění podle jednotlivých období a určuje, zda děti se rodí jako chlapci nebo jako dívky. Táhnou se všude, až na samý kraj země, až k vzdáleným mořím. Pokud lidé žijí ve shodě se svymi zemskymi pásy, jejich život je šťastný a spokojený.
Pouze tehdy, jsou-li pohřbeni ve správném zemském pásu, mohou doufat, že jako gossiové budou moci komunikovat se svými žijícími dětmi. A jejich děti, když pak nadejde čas, aby se vydaly na svou pouť do podzemní říše, musí také být pohřbeny ve správném pásu.
Starý Assur Tal ukázal rukou na kopce a údolí, prostírající se kolem: "Pamatuj si tohle jednoduché uspořádání a můžeš

navázat styk s otcem. Slova slábnou jako ozvěna mezi horskymi úbočími, od jedné zmizelé generace ke druhé, skrze království mrtvých, jejichž počet převyšuje počet živých o tolik, o kolik nás svým množstvím převyšují vši."
Malý Yuli pozoroval krajinu a cítil, jak se v něm proti tomuto učení zvedá silný odpor. Ještě nestačilo uplynout dostatečné množství času od doby, kdy se jeho zájem soustředil výlučně na živé, a kdy byl svobodný.
"Živí by s mrtvými neměli mít nic společného," řekl ztěžka. "Naše místo je zde, na povrchu země."
Stary muž se zasmál, důvěrně Yuliho uchopil za kožešinový rukáv a prstem ukázal dolů do země.
"Tohle si myslíš ty. Bohužel, zákon existence praví, že naše místo je jak zde nahoře, tak dole v zemi. Musíme umět využívat gossie ke svému užitku, stejně jako využíváme zvířata."
"Mrtvé bychom měli nechat odpočívat."
"Ach, ano... konec konců, ty také jednou budeš mrtev. Paní Loil Bry si ale přeje, aby ses těmto věcem naučil, ne snad?"
"Nenávidím mrtvé a nechci s nimi mít nic společného," chtělo se Yulimu vykřiknout. Ale spolkl slova vzdoru a mlčel. A tak byl ztracen.
Třebaže se naučil tomu, jak provádět obřad rozmlouvání s předky, Malý Yuli nikdy nebyl schopen navázat styk se svým otcem, natož pak s prvním Yulim. Mrtví mu neodpovídali. Loil Bry to vysvětlovala tím, že jeho rodiče byli pohřbeni v nesprávném zemském pásu. Nikdy plně neporozuměl tajemstvím světa pod nimi. Ve snaze pochopit víc klesal stále hlouběji do područí své ženy.
Po celou tu dobu Dresyl pracoval pro společnost, radil se o všem se starým vladařem. Nikdy nepřestal mít Yuliho rád. Dokonce přinutil své dva syny, aby se naučili něco z umění, do kterého je jejich divná teta začala pohotově zasvěcovat. Ale nikdy jim nedovolil, aby zůstali dlouho, natož pak aby byli očarováni.
Dva roky poté, co se Dresylovi narodil Nakhri, Loil Bry porodila Malému Yulimu dceru. Dali jí jméno Loilanum. Porodní bába ji přivedla na svět ve věži, v místnosti s porcelánovým oknem.
Loil Bry a Yuli dali své dceři zvláštní dar. Věnovali jí a skrze ni i celému Oldorandu kalendář.
Trhliny v minulosti způsobily, že Embruddok měl víc než jeden kalendář. Ze tří kalendářů se ten nejznámější jmenoval Vladařský. Tento kalendář počítal léta od nástupu posledního vladaře. Další dva kalendáře byly považovány za zastaralé a jeden z nich, Prvotní, dokonce za neblahý; z toho důvodu jej přestali používat a byl zapomenut. Dennissův kalendář používal pouze velká čísla a nikdo mu dobře nerozuměl, protože kněží byli z města vyhnáni.
Podle těchto kalendářů se Loilanum narodila roku 21, 343 a 423. Bylo to rovněž roku 3 po Sjednocení. A po jejím narození byl tedy zaveden nový kalendář a léta Oldoranda a Embruddoku se začala počítat společně.
Obyvatelstvo přijalo tento dar se stejným stoicismem jako zprávu o tom, že poblíž se nachází tlupa nepřátel.
Jednoho dne při úsvitu Batalixu, kdy oblaka byla hustá jako hleny a starobylé věže sídliště poskvrnila bělošedá jinovatka, se z východní věže ozvaly rohy stráží. Okamžitě nastal shon. Dresyl nařídil, aby všechny ženy byly zamčeny v domě žen, kde mnohé z nich pracovaly. Své muže pak, ozbrojené, svolal k valům. Přišli k němu i jeho malí synové a dychtili připojit se k otci. Všichni hleděli směrem k vycházejícímu slunci.
V šedivém úsvitu se objevily rohy.
Fagorové zaútočili. Někteří z nich jeli na kaidawech - rohatých zvířatech s provazcovitou rudou srstí, natolik silnou, že je chránila před jakýmkoliv chladem.
Když zaútočili na valy, Dresyl poslal jednoho muže otevřít malou přehradu, která byla původně vybudována k tomu, aby jímala horkou vodu z gejzírů. Fagorové byli pověstní tím, že nenáviděli vodu. Nyní se na ně vyhrnula potopa a ve vodě, vířící jim až po kolena, nastal v jejich řadách hrozný zmatek. Někteří lovci využili příležitosti a vrhli se vpřed. Jeden z kaidawů se smekl na žlutém blátě a byl zabit dobře mířeným oštěpem do srdce. Jiné zvíře v hrůze ohromným skokem přeletělo val. Takovy skok koně s rohy viděl jen málokterý z lidí. Zvíře dopadlo dolů mezi válečníky Oldoranda. Utloukli je kyji k smrti a jeho jezdce zajali. Mnoho dalších fagorů bylo utlučeno kameny. Útočníci nakonec ustoupili, zatímco z obránců byl během celého boje zabit pouze jeden muž. Všichni byli vyčerpáni. Někteří se vrhli do horkých pramenů, aby obnovili své síly.
"Dnešního dne jsme vybojovali velké vítězství ve společném boji," prohlásil Dresyl. Procházel se mezi nimi celý nadšený, oči mu zářily triumfem; vykřikoval, že nyní jsou skutečně jedním kmenem a že jejich jednota byla zpečetěna krví. Proto všichni musí pracovat pro všechny a všichni se budou mít dobře. Ženy se shromáždily kolem a naslouchaly, zatímco jejich muži odpočívali a znovu nabírali sil. Bylo to roku 6.
Maso kaidawů bylo dobré. Dresyl nařídil uspořádat slavnost, která měla začít po západu obou sluncí. Kusy z kaidawa byly spařeny vodou z pramenů a potom byly opékány nad ohni, zapálenými do čtverce. K chutnému masu byl na oslavu vítězství rozléván rathel a ječné víno.
Promluvil jak Dresyl, tak starý vladař Wall Ein. Zpívaly se písně a muž, jež měl na starosti otroky, šel pro zajatého fagora.
Nikdo onoho večera v roce 6 neměl důvod k obavám. Lidé opět zvítězili nad svymi legendárními nepřáteli a každý to chtěl oslavit. Součástí oslav byla také smrt jejich zajatce.
Když fagor přišel, všichni ztichli a hleděli na obludu. Prohlížela si je rudýma očima. Ruce měl fagor spoutány za zády koženým provazem. Jeho silná rohatá chodidla spočívala bez pohnutí na zemi. V narůstající temnotě se zdál být obrovský, příšera z jejich nočních snů, stvoření, jež vídali v přízračném spánku. Huňatou bílou srst měl potřísněnou blátem a stopami bitvy. Ve vyzyvavém postoji stál mezi lidmi, kteří ho zajali, silně páchl, protáhlou hlavu se dvěma dlouhými rohy vraženou mezi rameny. Z otvorů jeho nozder vytékal hustý bílý sliz.
Měl na sobě podivnou výstroj - náprsník z kůže, řemenem upevněný kolem pasu; řemeny na kotnících a na zápěstí. Nesly výhrůžně trčící bodce.
Vznešené ostré rohy byly okovány. Celou jeho lebku pokrývala kovová maska; vidlicovitě se rozdvojovala uprostřed čela mezi očima, zatáčela se za uši a pod čelistmi se mu opět spojovala.

Baruin vykročil vpřed a řekl: "Pohleďte, čeho jsme spojenými silami dosáhli. Zajali jsme jejich velitele. Prohlédněte si jej dobře, vy, mladí muži, kteří jste fagora ještě nikdy neviděli zblízka, protože toto jsou naši odvěcí nepřátelé, v temnotě i ve světle."
Mnoho mladych lovců se přiblížilo a dotýkalo se huňaté srsti tvora. I nadále stál bez pohnutí, jen vystražně zavrčel a znělo to jako vzdálené zahřmění. Ucouvli zpět, vystrašeni.
"Tyhle bestie se organizují do jednotek," vysvětlil Dresyl. "Většina z nich mluví olonetštinou. Lidští zajatci jim musí sloužit jako otroci a fagorové jsou natolik zrůdní, že je požírají. Jako velitel tento tvor rozumí všemu, co zde říkáme. Nebo ne snad?" Strčil do fagorových širokých ramenou. Netvor na něj nezúčastněné hleděl.
Promluvil starý vladař, který stál vedle Dresyla.
"Pokud vím, samci fagorů se nazývají staluni a jejich samice giloty nebo filoky. Samci i samice se společně účastní nájezdů a společně bojují. Jsou to tvorové ledu a temnoty. Váš dávný předek Yuli vás před nimi varoval. Přinášejí nemoci a smrt."
Pak drsným chrčivým hlasem promluvil fagor.
"Vy bezcenní synové Freyru, všichni budete smeteni poslední bouří! Toto město i tento svět náležejí nám, prvotním."
Ženy v davu se k sobě vystrašeně tiskly. Začaly na zlého nepřátelského tvora v jejich středu vrhat kameny a křičely: "Zabijte ho! Zabijte ho!"
Dresyl zvedl ruku a všichni ztichli.
"Odvlečte ho na vrchol květinové věže, přátelé! Odvlečte ho na vrchol a svrhněte jej dolů!"
"Ano, ano," křičeli, a ve stejném okamžiku stateční lovci vyskočili, popadli nepřátelského tvora a vlekli jej k budově poblíž. Panovala vřava, výkřiky a nepokoj a děti křičely spolu s ostatními.
Byli mezi nimi i dva Dresylovi synové, Nakhri a Klils, stěží odrostlí batolecímu věku. Protože byli malí, snadno se protáhli mezi nohama dospělych a dostali se až k fagorově pravé noze. Vyrůstala před jejich očima ze země jako chlupatý sloup.
"Dotkni se ho."
"Ne, ty."
"Bojíš se, zbabělče."
"Ty jsi také zbabělec!"
Vystrkujíce buclaté prstíky, dotkli se nohy společně.
Pod silnou vrstvou srsti se pohnuly mocné svaly. Končetina s tříprstým chodidlem se zvedla, pak dopadla zpět do bláta.
Třebaže tito netvoři ovládali olonetštinu, fyzicky byli lidem hodně vzdálení. Staří lovci věděli, že uvnitř jejich válcovitých těl jsou vnitřnosti uloženy nahoře nad plícemi. Z jejich strojové chůze bylo vidět, že končetiny fagorů jsou napojeny na trup úplně jinak než lidské; a v místech, kde měly být lokty a kolena, mohli fagorové končetiny ohýbat v úhlech pro lidi nemožných. Jen tento pohled byl natolik děsivý, že stačil vehnat strach do srdcí obou malých chlapců.
Na okamžik byli ve styku s neznámem. Rychle rukama ucukli zpět, jako by se popálili - ve skutečnosti byla teplota fagorova těla nižší než lidská - a hleděli na sebe vystrašenýma očima.
Pak začali plakat strachy. Dly Hoin je popadla do náručí, zatímco Dresyl spolu s ostatními táhli fagora pryč.
Velké zvíře, zmítající se v poutech, bylo násilím vtaženo do věže. Dav stál bez pohybu na náměstí a naslouchal hluku, ozývajícímu se zevnitř. Když se na střeše objevil první lovec, zazněly vykřiky nadšení. Za davem se opékalo maso kaidawa, nyní opuštěné; jeho vůně se mísila s vůní dřeva a byla roznášena po náměstí, plném vzhůru obrácených obličejů. Druhý výkřik nadšení vybuchl, když lidé uviděli velitele fagorů, dovlečeného k okraji střechy. Jeho postava se rýsovala proti večerní obloze.
"Svrhněte jej dolů!" volal dav, jednotný ve své nenávisti.
Nestvůrný velitel bojoval se svými věznitelí. Zařval, když do něj začali bodat dýkami. Pak, jakoby si uvědomil, že je všemu konec, skočil na ochrannou zídku, stál tam a hleděl dolů na tlačící se dav.
S posledním zuřivým výkřikem překousl pouta. Ohromným skokem se s rukama rozepjatýma vrhl z věže. Velké tělo dopadlo dolů a pohřbilo pod sebou tři lidi - muže, ženu a dítě. Dítě bylo okamžitě mrtvé. Ze všech hrdel se ozývaly výkřiky hrůzy a hněvu.
Ale zvíře ještě nebylo mrtvé. Postavilo se ztěžka na nohy, aby se setkalo s pomstychtivými ostřími dýk lovců. Muži jej bodali skrze silnou srst a tuhé maso. Ještě dlouho s nimi zápasil a jeho hustá žlutá krev kanula na udupanou zem.
Zatímco se odehrávala tato hrůzná událost, Malý Yuli zůstal ve věži, spolu s Loil Bry a svou malou dcerkou. Když se oblékl a chtěl se připojit k ostatním, Loil Bry začala naříkat, že je jí zle a že jej potřebuje u sebe. Přitiskla se k němu, líbajíc jej bledými rty na ústa, a nedovolila mu jít.
Po tomto večeru Dresyl pocítil vůči svému bratranci pohrdání. Ale nezabil jej, jak původně plánoval, třebaže tehdy byly divoké časy. Měl na paměti, že zabíjení lidi rozděluje. Až budou vládnout jeho synové, tato událost bude zapomenuta.
Právě tato Dresylova snášenlivost - vycházející z přátelství, které začalo v jejich dětství a trvalo až do dob, kdy Dresylův vous zbělel stářím - držela společnost pohromadě a přinesla mu jen další úctu. A věci, které se Malý Yuli učil, byly zúročeny v následujících dnech.
Brzy po hrůzné události s fagorem se na společnost snesla další pohroma. Záhadná nemoc, provázená horečkou, křečemi a vyrážkami po celém těle. Postihla polovinu obyvatel Oldoranda. První byli lovci, kteří vlekli fagora na vrchol věže. Po několik následujících dní se lovilo jen velmi málo. Namísto toho byla porážena domácí prasata a husy. Jedna žena a dítě na horečku zemřely a všichni oplakávali dvě lidské bytosti, protože se musely odebrat do světa pod nimi.

Yuliho a Loil Bry, spolu s jejich dcerou, nemoc obešla.
Společnost se brzy zotavila z ran a život pokračoval jako obvykle. Ale zpráva o zabití fagora se šířila dál a dál.
Počasí bylo k lidstvu velmi kruté. Mrazivý vítr si našel každou skulinku ve špatně sestehovaném oděvu.
Dva strážci světla, Freyr a Batalix, si plnili své povinnosti tak, jak bylo určeno, a Oznamovatel času i nadále hodinu co hodinu vystřikoval.
Po celou polovinu roku oba strážci svítili na obloze společně. Pak se hodiny jejich západu začaly rozcházet víc a víc, až nakonec Freyr sám kraloval nebesům ve dne a Batalix v noci; noc byla tak jasná, že ji stěží šlo zvát nocí a tak šerá, že si nezasloužila jméno den. Pak se oba strážci opět usmířili a za přítomnosti obou světel dny zjasněly a noci potemněly.
Jedné noci, kdy dolů na Oldorando shlížely pouze netečné hvězdy a kdy vládla temnota a chlad, starý vladař, Wall Ein, zemřel; sestoupil do podzemního světa, aby se stal gossim, klesajícím dolů k prapůvodnímu kameni.
Přešel další rok a další. Jedna generace zestárla, další vyrostla. Pod Dresylovou mírumilovnou vládou pomalu narůstal počet obyvatel, zatímco slunce dál plnila svoje povinnosti strážců nebes.
Třebaže disk Batalixu byl větší, Freyr byl vždy jasnější a jeho záře byla teplejší. Batalix byl starý strážce, Freyr mladý a vášnivý. Nikdo nemohl odpřisáhnout, že od jedné generace ke druhé Freyr pomalu narůstá, ale tak pravily legendy.
Lidstvo žilo a přežívalo - v časech dobrých i zlých - od generace ke generaci a žilo nadějí, že Wutra zvítězí svou bitvu na nebesích a navždy ochrání Freyr.
Tyto legendy v sobě chránily jádro pravdy, tak jako semínko ukryvá ve své tvrdé slupce celou rostlinu. Lidé tedy věděli, aniž by věděli, že vědí.
Co se týče zvířat a ptáků, jichž bylo mnoho do počtu, ale málo druhů, jejich smysly byly s magnetickým kolísáním glóbu spjaty těsněji než lidské. I oni tedy věděli, aniž by věděli, že vědí. Přirozený instinkt jim napověděl, že již brzy dojde k nevyhnutné změně - že už k ní pomalu dochází - pod zemí, v krevním oběhu, ve vzduchu, ve stratosféře a ve všem, co se nachází v biosféře.
Nahoře nad stratosférou se vznášel malý, soběstačný svět, tvořený kovovými částmi, vzájemně spojenými. Z povrchu Helikonie se tento svět jevil jen jako hvězda na noční obloze, lehce putující nad hlavami.
Byla to výzkumná stanice planety Země, Avernus.
Její obyvatelé pozorně studovali binární systém Freyru a jeho společníka Batalixu, ale především Helikonii samotnou, a dělali to po více než jeden její Velký rok, což byla doba oběhu kolem Freyru - neboli hvězdy A, jak byla známa na stanici.
Helikonie byla pro lidi ze Země nesmírně zajímavá a nikdy ne víc, než zrovna v tomto období. Obíhala kolem Batalixu - hvězdy B, jak ji znali na stanici. Jak slunce, tak planeta se na svých drahách začínaly zrychlovat. Byly stále ještě téměř šestsetkrát tak daleko od Freyru, jako je Země od svého Slunce. Ale tato vzdálenost se týden po týdnu zmenšovala.
Planeta se nyní nacházela několik staletí za apastronem, nejchladnější částí své oběžné dráhy. V chodbách stanice Avernus její obyvatelé probírali nové téma svých rozhovorů: všichni mluvili o příznivém teplotním vzestupu.

IV
Příznivý teplotní vzestup

Děti buď své rodiče následují, nebo ne. Laintal Ay vyrůstal a znal svou matku jako tichou ženu, stejně jako její rodiče uzavřenou v tichém žaláři získávání vědomostí. Loilanum nebyla vždy taková, to život ji změnil. Když vyrostla, začala odmítat něžnou péči Loil Bry a Malého Yuliho. Křičela na ně, že nenávidí klášterní atmosféru jejich pokoje - který, jak stárli, opouštěli stále řidčeji. Po jedné prudké hádce od nich odešla a začala žít v jiné věži, u svých příbuzných.
Bylo tam plno práce. Loilanum byla užitečná při mletí obilí a vydělávání kůží. Když sešívala pár loveckých bot, poznala jejich budoucího majitele a zamilovala se do něj. Bylo to sotva ve věku dospívání. Za jasných nocí, kdy nikdo nemohl spát, spolu prchali ven do divočiny. Svět kolem ní se poprvé objevil v celé své děsivé kráse. Stala se jeho ženou. Zemřela by pro něj... Způsoby v Oldorandu se měnily. Lovec svou ženu vzal s sebou na lov jelenů. Něco takového by Dresyl kdysi nikomu nedovolil; ale jak stárl, jeho zákazy byly stále víc přehlíženy. V úzké soutěsce se lovci setkali se smradlavcem. Loilanum viděla, jak zvíře srazilo jejího muže k zemi a probodlo jej jedním z rohů. Zemřel dřív, než jej stačili donést zpět do Oldoranda.
Se zlomeným srdcem se Loilanum vrátila ke svym rodičům. Přijali ji mírně a klidně a utěšili ji. Když ležela sama v temnotě, všimla si, že se v jejím nitru pohnul nový život. Byla těhotná. Nastal její čas a ona porodila syna. Nazvala jej Laintal Ay a také jej její rodiče laskavě přijali. Bylo to na jaře roku 13 po Sjednocení, neboli rok 31 podle starého, Vladařského kalendáře.
"Vyroste do lepšího světa," říkávala Loil Bry své dceři, pozorujíc dítě zářícíma očima. "Legendy praví, že nastane čas, kdy se radžabaraly otevřou doširoka a vzduch bude ohříván teplem země. Bude hojnost potravy, sníh zmizí a lidé budou chodit nazí. Jak toužím po dobách, kdy jsem byla mladá. Laintal Ay se toho možná dožije. Jak si přeji, abych teď byla malým děvčátkem - dívky vidí a cítí lépe než chlapci."
Dítě si rádo prohlíželo babiččino porcelánové okno. Bylo v Oldorandu jediné, třebaže Malý Yuli tvrdil, že kdysi jich tam bylo mnohem víc, ale všechna byla časem rozbita a zachovalo se jen toto jediné. Rok co rok zvedali Laintal Ayovi prarodiče oči od starobylých zápisů, aby pozorovali, jak se okno barví do růžova, oranžova a šarlatu, když Freyr a Batalix klesali do ohňové lázně. Noci barvily porcelán černí.
V těch dnech přilétali ohniváci a vznášeli se kolem věží Oldoranda, zjevení, která Yuli poprvé spatřil, když se se svým otcem plahočil bělostnou divočinou.
Ohniváci přilétali pouze v noci. Nejprve se za porcelánovým oknem mihla jejich obrovská peruť a pak se zjevili oni sami, pomalu kroužili a mávali jediným křídlem. Bylo to vůbec křídlo? Když lidé vyběhli ven, aby si je prohlédli, jejich obrysy byly nezřetelné a matoucí.

Ohniváci byli příčinou prapodivných myšlenek v hlavách lidí. Yuli a Loil Bry leželi na kožešinách, probuzeni v naprosto stejném okamžiku. Před očima se jim zjevovaly scény, na něž již dávno zapomněli, i scény, které nikdy neviděli. Loil Bry plakávala a zakryvala si oči. Říkávala, že je to jako by hovořila s tuctem fessupů najednou. Potom toužila prožít některou z těch neočekávaných představ znovu, ale jakmile se jednou ztratily, nešlo je přivolat zpět; jejich matoucí krása se rozplynula jako prchavá vůně.
Přirozeným prostředím pro ně byla troposféra. Občas je elektrické tlaky přinutily sestoupit blíž k povrchu. Nervové proudy v mozcích lidí a zvířat, pro něž představovali pouhou atrakci, je nutily zastavit se a kroužit nad nimi, jako by to byli myslící tvorové. Pak opět vzlétli vzhůru a zmizeli. V závislosti na lokálních rozmarech velké magnetické bouře, zuřící v helikonském systému, mohli ohniváci létat jakýmkoliv směrem, nahoru i dolů, neseni magnetickými proudy. Kroužili bez únavy a bez potřeby odpočinku.
Ale přesto nekroužili navždy. Protože elektrické entity, jež lidské bytosti nazývaly ohniváky, se nemohly změnit. Nic nebylo zranitelnějšího než ony.
Teplota na různých místech tropického kontinentu Kampannlat se ve stejnou dobu různila. Jednoho mírného letního dne, když si Loilanum hrála se svým synem, se přízemní teplota v Oldorandu vyšplhala na několik stupňů nad nulu. Pouze o pár mil dál na sever, u jezera Dorzin, bylo deset stupňů pod nulou. V létě, kdy strážci svítili ve dne v noci, nemrzlo a v chráněných oblastech se daly pěstovat obilniny.
Tři tisíce mil od Oldoranda, v Nktryhku, se denní teploty pohybovaly v rozmezí od mínus dvanácti do mínus sto padesáti stupňů, teploty, při nichž se krypton mění v kapalinu.

Změn přibývalo. Zpočátku byly nepatrné, ale s tím, jak na zvýšené záření Freyru reagovaly teplotními vzestupy horní vrstvy atmosféry, staly se zřetelnějšími. Byl to stálý a nezvratný proces. Při jedné příležitosti výzkumná stanice planety Země, Avernus, zaznamenala na 16,6 míle rovníkové výšky dvanáctistupňový teplotní nárůst během jedné hodiny.
S oteplením se silně zvyšila stratosférická cirkulace a planeta se zmítala v bouřích. Nad Nktryhkem byly pozorovány vzdušné proudy, pohybující se rychlostí dvě stě sedmdesáti pěti mil za hodinu.
Najednou se přestali zjevovat ohniváci.
Začátek toho, co mělo lidstvu a zvířatům přinést oživení, znamenal pro ohniváky zkázu. Podmínky, v nichž vznikali, zmizely během roku či dvou. Tvořeni částečkami piezoelektrického prachu a nabitými částicemi, byli příliš křehcí, než aby v tomto dynamičtějším systému přežili. Zmizeli a nechávali za sebou ztrácející se stopy jisker v prořídlých horních vrstvách vzduchu. I tyto jiskry brzy odumřely.
Marně je Yuli a Loil Bry vyhlíželi. Laintal Ay zapomněl na to, že je vůbec kdy viděl.
Pod nazelenalou oblohou, typickou pro tu výšku, odkud strážci - pokud nebyli skryti za mraky - vysílali své paprsky dolů skrze ledové krystaly, se objevily skupiny fagorů. Staluni i giloty se svou nelidskou chůzí rozestavěli do řad. Mnohým seděli na ramenou ptáci nebo poletovali těsně nad nimi. Ptáci i fagorové bílí, terén hnědí a černí poskvrněná běloba, obloha zsinale zelená. Jejich postavy se rysovaly proti ledovci Hhryggt.
Tělo ledovce bylo v jednom místě narušeno masívem vyvřelé horniny, která, jako vnitřní hrad, přežila staletí obléhání. Útočil na ni led a mráz, ale ona jim odolala a rozpjala rozvětvené věže vzhůru k obloze. Tam, kde dopadala ledová řeka, se prostírala firnem pokrytá plošina. Na ní bez pohybu stál vůdce prvotních a pozoroval kohorty své nehlučně se řadící armády.
Bylo to vojsko náležející kzahhnům z Hrastyprtu, kteří se rozhodli zničit syny Freyru, žijící na vzdálených planinách. Mladý kzahhn se jmenoval Hrr-Brahl Yprt. On povede výpravu. Byl to jeho prastalun, Velký Kzahhn Hrr-Tryhk Hrást, který byl zabit vzdálenými Syny. Armáda vedená Hrr-Brahl Yprtem se nyní pomstí. Hrr-Brahl Yprtova jednotka vzkvétala. Nabírala síly od dob, kdy Freyr naposledy spálil svět. Jejich početná síla, spolu s vědomým rozhodnutím, je nutily sestoupit z výšek a začít migraci nesrovnatelného rozměru.
V jejich mozcích již dlouho zrála pomsta, ale akce byla umožněna až příznivým teplotním vzestupem. Zvěst o něm spěchala dolů po celé pětisetmílové délce ledovce, od bezvzdušných štítů Velkého Nktryhku až k údolím východně od Oldorandské planiny. Vytahovala Prvotní z jejich doupat a děr.
Hrr-Brahl Yprt vyčkával bez pohybu. Skrze svůj vzdušný pás rovněž vnímal poselství tepla.
Předzvěst hlavní klimatické změny přivedla k životu i jiné životní formy v této oblasti; formy, na nichž byli fagorové částečně závislí - kvůli proteinu. Balvany posetou zemi ledovců obývaly kmeny protognostiků, zvaných Madisové. Vychrtlí, věčně podvyživení, začali si rovněž osvojovat kočovný způsob života. Hnali před sebou kozy a arangy, čtyřnohá zvířata, která spásala lišejník rostoucí na skalách. Madisové se chtěli vydat k níže položeným pastvinám. Nemohou ale odejít, dokud fagorská armáda nevyrazí a nebude čistý vzduch.
Mladý Hrr-Brahl Yprt vydal povel nasedat. Pouze nejvyšší důstojníci měli své kaidawy, na nichž budou cestovat. Jakmile vydal rozkaz, obrovští rudí oři byli osedláni a důstojníci nasedali před jejich hrby.
Tento rozkaz byl vydán koncem roku 13 podle kalendáře Loil Bry. Podle letopočtu fagorů to byl Obrat vzduchu neboli Rok 353 Po Malé Apoteóze Velkého Roku 5 634 000 po Katastrofě. Podle moderního kalendáře to bylo v roce 433.
Laintal Ay byl tehdy dítětem kolébaným na kolenou své ovdovělé matky.
Přijde čas, kdy se bude muset postavit veškeré síle Hrr-Brahl Yprtovy výpravy.
Po boku kzahhnova kaidawa stál kreat, mladý fagoří samec. Nesl vztyčenou zástavu.
Hrr-Brahl Yprt byl vysoký jako dobře stavěný muž a vážil asi o polovinu víc. Jeho zrohovatělá tříprstá chodidla tvořila základnu, na níž spočívaly silné boky, masivní svaly a hrudník. Byl mnohem širší než hrudník nejsilnějšího muže. Pozoruhodná byla jeho hlava, vražená mezi širokými rameny. Dlouhá, úzká, kostnatá, s nápadnými výčnělky na čele, jež dávaly jeho očím, chráněným dlouhými řasami, ojíněnými třpytivou námrazou, zvláštní pohled. Jeho rohy, vyrůstající zpoza uší, se zatáčely vpřed a pak se po způsobu jeho rodu obracely vzhůru. Byly skvrnitě šedivé, jakoby vytesané

z mramoru a jejich hrany byly smrtelně ostré. Jako zbraň byly tyto rohy používány pouze v zápasech s jinými fagory. Jejich hroty nikdy neměly být pošpiněny rudou krví synů Freyru.
Hrr-Brahl Yprtův výrazný čenich byl za štěrbinami nozder stejně černý jako u jeho prastaluna. Jak z čenichu, tak z každého jeho pohybu vyzařovalo ovzduší divoké autority a požadavek naprosté poslušnosti.
Na obličeji měl zdobenou masku, vyrobenou jeho osobními kovotepci. Její liliovity tvar přiléhal k kzahhnově dlouhému čenichu. Zatáčela se mu těsně za rohy a končila dvěma bodci, trčícími do stran.
Když se obracel ke svému podřízenému, kzahhn ohrnul pysky a odhalil dvě řady podélně rýhovanych zubů, mezi nimiž kralovaly dlouhé řezáky.
Na těle měl brnění: kabátec bez rukávů z tuhé kůže kaidawa, se třemi kápěmi a opaskem, ktery se směrem dolů rozšiřoval v jakousi zástěrku, aby chránil jeho podbřišek a pohlaví, houpající se volně pod jeho hrubou srstí.
Jeho kaidaw se jmenoval Rukk-Ggrl. Vysedl na něj a zvedl ruku. Lidsky otrok rozezněl obrovsky zatočený hudební nástroj, vyrobený z rohu smradlavce. Jeho hluboký tón se rozléhal šedivou pustinou.
Po tomto teskném zvuku se z jeskyně pod sopečným masívem vynořili otroci. Nesli figury Hrr-Brahl Yprtova otce a jeho pra-prastaluna.
Tito významní předkové byli nyní ve stádiu ukončení, klesali ke konečným vírům nebytí. Pra-prastalun byl téměř celý zrohovatěly a obě jakoby zmumifikované postavy se časem o hodně scvrkly.
Když byly kultovní předměty vyneseny na světlo, řadami shromážděné armády, v níž byli samci i samice, proběhla vlna vzrušení. Fagorové stáli na zamrzlé zemi, na okolních skalních římsách i na okrajích velkých balvanů a jejich postavy se rýsovaly proti obloze. Někteří se opírali o oštěpy a nad jejich hlavami létali velcí bílí ptáci. Žádný z nich se nepohnul. Pouze občasné stříhnutí uchem naznačovalo, že jsou živí. Stáli srovnaní v řadách, tak jak to vyžadoval jejich mladý velitel, tak, jak to vyžadovali všichni velitelé před ním.
Zrohovatělé postavy přinesli před kzahhna. Lidští otroci před ním v bázni padli na kolena.
Hrr-Brahl Yprt sesedl a stál mezi svými předky a kaidawem. Uklonil se jim a pokorně skryl svůj obličej v husté srsti slabin Rukk-Ggrla. Jako by jej opustilo vědomí. V jakémsi druhu transu začal duchy svého otce a pra-prastaluna vyzývat, aby se vrátili zpět mezi živé.
Duchové před něj předstoupili. Byly to malé, průhledné postavy, ne větší než sněžný králík. Vykřikli na pozdrav. Jakkoli to nikdy během svého života nedělali, nyní se pohybovali po čtyřech.
"Ó, mí blahoslavení předkové, spojující se se zemí," vykřikl mladý kzahhn v jazyce svého druhu, "konečně se vydávám pomstít toho, kdo by měl nyní stát mezi vámi, mého prastaluna, velkého kzahhna Hrr-Tryhk Hrasta, jenž byl zabit ubohými syny Freyru. Nastal čas. Veďte pevně mou paži, varujte nás před nebezpečím a držte naše rohy vzpřímené."
Jeho pra-prastalun se nyní objevil hluboko uvnitř Rukk-Ggrla. Zrohovatělá postava pravila: "Jděte, držte rohy vzpřímené, živte v sobě nenávist. Vyvarujte se přátelství se syny Freyru."
Tato poznámka byla pro Hrr-Brahl Yprta zbytečná. Sotva kdy v sobě skrýval vůči svému tradičnímu nepříteli jiný pocit než nenávist. Ti ve stádiu ukončení nebyli vždy tak moudří jako živí.
Zrohovatělá postava jeho otce byla větší než pra-prastalunova, protože vstoupil do stádia ukončení později. Postava se uklonila svému synovi a promluvila. Vnesla do jeho mysli množství obrazů a představ.
Hrr-Anggl Hhrot ukázal svému synovi obraz, kterému mladý kzahhn porozuměl jen částečně. Pro člověka by byl zcela nepochopitelný, přestože výrazně podmiňoval lidsky přístup k životu.
Byl to obraz pulsujícího tělesa, rozpínajícího se a smršťujícího. Sestávalo ze tří částí, z nichž každá připomínala zaťatou lidskou pěst. Jednotlivé části byly na sobě nezávislé a byly odlišně zbarvené. Šedá třetina představovala známý svět, bílá třetina, to byl Batalix, a černá třetina byl Freyr. Když se Freyr roztáhl, ostatní dvě části se smrskly; když se zvětšil Batalix, udělal tak i známý svět.
Pulsující těleso bylo zahaleno oparem, jímž probíhaly žluté proudy vzdušných pásů. Vlnily se, jako by se od Freyru vzdalovaly, přesto však stále setrvávaly v určité vzdálenosti. Freyr vysílal vpřed černé provazce, které se ve vzdušných pásech trhaly a přitahovaly jej ke známému světu. Byl pokryty pěnou. Narůstal.
Mladý kzahhn porozuměl varování obsaženému v tomto poselství: vzdušné pásy, které musí jeho výprava sledovat, budou stále chaotičtější a dokonalý smysl fagorů pro orientaci bude narušen. Výprava bude postupovat vpřed pomaleji a bude trvat mnoho obratů vzduchu čili let.
Poděkoval zrohovatělá postavě hlubokym hrdelním zvukem.
Hrr-Anggl Hhrot mu ukázal další obrazy. Měly vůni pradávných věcí. Byly vytaženy ze studnice vědomostí, z hrdinských věků, kdy Freyr byl nepatrný. Z nicoty se vynořily celé zástupy zrohovatělých předků, vyhlížejících jako armáda andělů. Přikyvovali zjevujícím se obrazům.
Hrr-Anggl Hhrot předpověděl, co se stane, když se větrné víry přiblíží k vysokému počtu prstů na nohách a rukách a projdou trojitou píšťalou: černý Freyr se pomalu posune a schová se za Batalix. Učiní tak dvacetkrát v po sobě následujících obratech vzduchu. Byl to hrůzný paradox: třebaže část, představující Freyr, byla větší, skryla se za scvrklou částí, představující Batalix.
Těchto dvacet zatmění označovalo začátek kruté vlády Freyru. Po posledním z nich budou prvotní zotročeni jeho syny. Takové bylo varování - ale obsahovalo v sobě i naději.
Ubozí, nevědomí lidé budou skrýváním Freyru, který jim pomáhá, vystrašeni. Třetí zatmění je demoralizuje nejvíc. Tehdy nastane čas udeřit proti nim, čas stanout před městem, v němž byl zabit velký kzahhn Hrr-Tryhk Hrást. Tehdy nastane čas odplaty. Čas ohně a zabíjení.
"Zapamatujte si to. Buďte chrabří. Držte rohy vzpřímené. Válka začala!"
Hrr-Brahl Yprt se choval, jako by byl přílivem vědomostí zasažen poprvé. Ale prožil to už mnohokrát. Bylo to nezměnitelné. Sloužilo mu to. Všichni v jeho jednotce, kteří měli předky ve stádiu ukončení, získávali mnohokrát

v předchozích časech stejné představy, vycházející ze známého světa, ze vzduchu, z dlouho mrtvých. Byly nezvratné. Všechna rozhodnutí přijatá v jednotce byla výsledkem takového proudění vědomostí z mysli zrohovatělych předků. Ti, kteří tvořili minulost, svým počtem převyšovali živé. Byli to staří hrdinové, kteří žili v dobách, kdy Freyr byl nepatrnou tečkou na obloze.
Mladý kzahhn procitl ze svého transu. Jeho druhové kolem se pohnuli, zastříhali ušima. Jejich ptáci zakroužili ve vzduchu. Pak se opět ozval zvuk rohu a těla předků byla odnesena.
Nastal čas vyrazit.
Hrr-Brahl Yprt se vyhoupl do Rukk-Ggrlova vysokého sedla. Tento pohyb vyplašil Zzhrrka, jeho bílého ptáka. Vznesl se do vzduchu, zakroužil a pak opět usedl Hrr-Brahl Yprtovi na rameno. Mnoho fagorů mělo svého vlastního ptáka. Jejich drsné krákorání jim znělo jako sladká hudba. Ale hlavním důvodem, proč chovali své ptáky, byl ten, že ptáci je zbavovali klíšťat, jež se jim zavrtávala do kůže.
Tento zanedbatelný tvor, klíště, vytvářel živé pouto v komplexu ekologické struktury světa - a byl tajným spojencem fagorů proti lidským bytostem, které tak nenáviděli.
Zatímco mladý kzahhn rozmlouval se svymi předky, obloha nad zasněženou krajinou se zatáhla zsinalými mraky. Světlo se odráželo tam a zpět mezi oblaky a zemí. V tomto rozptýleném, nepolarizovaném osvětlení, kdy nic nevrhalo stín a živé bytosti se staly podobnými zjevením, by lidé byli ztraceni. Neexistoval žádný obzor. Vše bylo perlově šedé.
Pro armádu Prvotních, kteří uměli sledovat své vzdušné pásy, však toto zabarvení neznamenalo nic. Obřad skončil a otroci přivedli čtyři kaidawské poníky. Hrby neměli ještě plně vyvinuté a drsné kožichy se ještě nezbavily skvrn. Vedle každého poníka kráčela jedna ze čtyř kzahhnových filok. Každá měla v srsti na hlavě vpletena orlí pera nebo bledé, motýlovitě utvářené kamenné květy. Tato čtveřice mladých krasavic byla vybrána k tomu, aby kzahhnovi Hrr-Brahl Yprtovi dělala společnost během dlouhých let trestné výpravy.
Teplota byla čtyřicet stupňů pod nulou a z ledovcových výšin vál směrem k východu studený vítr; čeřil jemná vlákna na kožiších fagorů. Pod nimi rostla silně promaštěná srst, téměř neproniknutelná vůči chladu a vlhku.
Vítr odehnal oblačnou pokrývku. Jako by se otevřely dveře, opět se objevily obrysy známého světa; dav fagorů, strmé zdi Hhryggtu za nimi, i čtyři filoky. Daleko vpředu se opět staly viditelnymi černé soutěsky, jimiž armáda sestoupí k místu svého určení, o dvanáct tisíc metrů blíž k mořské hladině.
Byla vztyčena zástava Hrastyprtu.
Mladý kzahhn zvedl ruku na znamení a ukázal jí vpřed.
Pak zabodl ostruhy Rukk-Ggrlovi do slabin. Zvíře zvedlo rohatou hlavu a vykročilo vpřed přes křehký firn. Armáda fagorů vyrazila svou nepřirozenou šouravou chůzí. Bylo slyšet skřípání nohou po zledovatělém sněhu. Jejich ptáci vzlétli do vyšin. Výprava začala.
Bude dovršena, jak předurčili zesnulí předkové, až se Freyr potřetí skryje za Batalix. Tehdy kzahhnova armáda zaútočí na syny Freyru, kteří žijí v onom prokletém městě, kde byl zabit Hrr-Brahl Yprtův vznešený prastalun. Velký kzahhn byl donucen seskočit z věže, aby dole potkal svou smrt. Nastal čas pomsty: město bude zničeno.
Možná nebylo náhodou, že malý Laintal Ay tehdy zaplakal své matce na kolenou.

Rok po roce výprava postupovala vpřed. Obyvatelé Oldoranda neměli ani tušení, že se k nim blíží pomsta. Měli svou vlastní historii.
Dresyl už nebyl plný energie, tak jako kdysi. Stále víc času trávil ve městě a rozčiloval se se spolky, které vzkvétaly, dokud se do nich nezačal míchat. Z jeho synů se stali dobří lovci.
Ovzduší změny probudilo ve všech nepokoj a vzdor. Mladí muži chtěli odejít z cechů a začít s lovem a stopařstvím. Lovci sami se nechovali tak, jak měli. Dresyl měl pod svym velením lovce, ktery měl nevlastní dceru se ženou staršího muže. Takové chování se pomalu stávalo normálním, stejně jako boj proti němu.
"Když já jsem byl mladý, chovali jsme se lépe," stěžoval si Dresyl Aoz Roonovi, zapomínaje na své vlastní dávné prohřešky. "Za chvíli se tu budeme zabíjet navzájem, jako divoši v Quzintu."
Dresyl váhal, zda má Aoz Roona prostě donutit, aby jej poslouchal, nebo zda jej má přimět k poslušnosti tím, že jej poprosí. Přikláněl se k druhému řešení, protože Aoz Roon byl nejenom zkušeným lovcem; byl i slavným hrdinou. Dresylův syn Nakhri jej ale neměl rád a cítil vůči němu zášť z důvodů, které znají jen mladí.
Dly Hoin, Dresylova žena, onemocněla a zemřela na konci roku 17 po Sjednocení. Přijel otec Bondorlonganon a pohřbil ji v jejím zemském pásu. Když odešla, Dresylovo srdce se otevřelo a on poznal, že ji miloval, tak jako nikoho na světě. Od té doby v jeho srdci sídlil jenom zármutek.
Navzdory svému stáří se naučil umění rozmlouvání s předky a upadl do transu, aby mohl hovořit se svou zesnulou ženou. Setkal se s jejím gossim, bloudícím v podzemní říši. Obvinila jej z nedostatku lásky, ze zničení svého života, z toho, že k ní byl vždy jen chladný a z mnoha dalších věcí, které jeho srdce ještě víc naplnily žalem. Utekl od jejích nadávek a chňapajících čelistí a až do své smrti zůstal mlčenlivým mužem.
Občas rozmlouval s Laintal Ayem. Chlapec byl bystřejší než Nakhri a Klils. Svému bratranci, Malému Yulimu, se Dresyl vyhýbal; protože jestli vůči němu dřív cítil pohrdání, nyní to byla závist. Yuli měl živou ženu, Kterou mohl milovat a činit ji šťastnou.
Yuli a Loil Bry nadále žili ve své věži a snažili se nevšímat si šedivých pramenů ve vlasech. Loilanum se starala o Laintal Aye a pozorovala, jak jeho přání a touhy splývají s přáními a touhami nové generace.
Daleko pod Quzintem žila náboženská sekta, zvaná Přijímatelé. První Yuli je kdysi dávno jenom zahlédl. Bezpečná v obrovské jeskyni vyhřívané vnitřním teplem byla sekta lhostejná vůči teplotním vzestupům v horních vrstvách atmosféry. Ale udržovala tajné spojení s Pannovalem. Z toho místa přišla zvěst, která svým způsobem byla příčinou stejně důležité změny, jakou mohl přivodit teplotní vzestup.

Třebaže toto poselství bylo zvrácené, myslím Přijímatelů se zdálo úžasné. Domnívali se, že v sobě obsahuje pravdu, kráčející ruku v ruce s krásou.
Přijímatelé, muži i ženy, nosili nádherné oděvy, splývající od brady až na zem. Z profilu vypadali jako polootevřené květy, obrácené hlavou dolů. Nosili pouze tento oděv a nazyvali jej čarfral.
Čarfral byl jakýmsi emblémem myšlení Přijímatelů. Jejich učení bylo kodifikováno v průběhu mnoha generací v celé teologické rozmanitosti. Hned byli chlípní, hned zase puritánští. Toto kolísání a vrstvení jejich náboženství mělo své paradoxy a vedlo k neurotickým formám hédónismu.
Víra ve Velkého Akhu nebyla neslučitelná s organizovaným smilstvem z jednoho základního důvodu: Velký Akha si lidí nevšímal. Bojoval proti ničivému světlu Wutry a to bylo v zájmu lidstva; i když svůj boj nevedl kvůli lidem, ale kvůli sobě samotnému. Bylo mu jedno, co lidstvo provádí. Tato etika eudemonismu pramenila z lidské bezmocnosti.
Teprve prorok Naba všechno změnil. Dlouho po jeho smrti jeho slova konečně pronikla z Pannovalu do jeskyně Přijímatelů. Prorok hlásal, že zaslíbí-li se muži a ženy chlípnosti a budou-li bez sebemenšího pocitu studu spát jeden s druhým, tak, že nikdo nebude vědět, kdo jej zplodil, pak se Velký Otec, Akha samotný, o ně začne starat. Dovolí jim, aby se jako bojovníci zúčastnili války proti Wutrovi. Ta válka nebude trvat dlouho. Lidstvo - to byla hlavní podstata Nabova proroctví - není bezmocné, pokud si to samo nepřeje.
Lidstvo nebylo bezmocné. Pro Přijímatelé pohřbené pod zemí se prorokovo poselství stalo krédem. Ve Svatyni Pannovalu nikdy nemohlo být tak přesvědčivé. Tam vždy považovali za samozřejmé, že lidé jsou svobodní a mohou jednat podle své vůle.
Během jednoho roku Přijímatelé změnili svou povahu. Dosavadní přísná kodifikace víry zdůrazňovala především ctnost, nyní tomu mělo být ve jménu kamenného boha naopak. Ti, kteří se nechtěli podřídit nové morálce, byli popraveni mečem nebo stačili uprchnout dřív, než na ně jeho ostří dopadlo.
Přijímatelům v jejich zápalu nestačilo, že obrátili sami sebe. Bylo jim to málo. Chtěli jít dál a převracet na novou víru ostatní. Zorganizova-li výpravu víry Nabova Akhy. Přijímatelé putovali stovky mil dlouhými podzemními chodbami a šířili svou víru. První zastávkou na jejich cestě byl Pannoval.
Pannovalu bylo vracející se slovo jeho vlastního proroka, který byl popraven a dávno zapomenut, lhostejné. Jeho obyvatelé se invazi fanatiků postavili na odpor.
Pannovalské vojsko upevnilo své pozice a bitva byla nevyhnutelná. Fanatikové byli také připraveni bojovat. Netoužili po ničem jiném, než pro svou víru zemřít. A jestliže zemřou i ostatní, tím lépe. Jejich gossiové, skučící zdola ze zemských pásů, na ně naléhali, aby zaútočili. Vrhli se tedy do útoku. Vojsko Pannovalu se v průběhu dlouhého krvavého dne snažilo, seč mu síly stačily. Nakonec se obrátilo na útěk.
Pannoval se musel sklonit před mocí a novým režimem. Ti, kteří se nechtěli podřídit, uprchli nebo byli pobiti. Uprchlíci se dostali ven do otevřeného světa Wutry, na nekonečné planiny severu. Bylo to v době, kdy sníh byl již na ústupu. Na planinách rostla tráva. Oblohu prosvětlovala záře obou strážců, věrně plnících své povinnosti, a i Wutra sám byl méně krutý. Přežili.
Rok po roce postupovali dál a dál na sever, hledali potravu a chráněný kus země. Putovali podél řeky Lasvalt, tekoucí východně od velkych planin. Hnali před sebou migrující stáda yelků a gunnaduů a směřovali k mořským úžinám Čals.
Ve stejné době zlepšující se teplotní podmínky vyburcovaly k pohybu lid mrazivého kontinentu Sibornal. Poutníci se v po sobě následujících vlnách vydávali na jih, dolů k mořským úžinám Čals, směrem ke Kampannlatu. Jednoho dne, když Freyr panoval na obloze sám, se nejsevernější kmen z Pannovalu setkal s nejjižnějším kmenem ze Sibornalu. To, co se stalo tehdy, se stalo už mnohokrát předtím - a bylo předurčeno stát se znovu.
Wutra a Akha na to dohlédnou.
Takový byl tedy svět, když jej Malý Yuli opustil. Oldorando navštívili obchodníci se solí a přinesli zvěsti o lavinách a různých podivných událostech. Yuli - už stařec - pospíchal dolů, aby je uvítal. Uklouzl na schodech a zlomil si nohu.
Za týden volali svatého muže z Borlienu a Laintal Ay dostal svého vyřezávaného psa s pohyblivou čelistí.
Skončila jedna epocha. Měla nastat vláda Nakhriho a Klilse.

V

Dvojí západ

Nakhri a Klils byli v jednom z pokojů květinové věže a předstírali, že třídí jelení kůže. Místo toho se však dívali z okna a vrtěli hlavami nad tím, co viděli.
"To snad není pravda," řekl Nakhri.
"Já si to také myslím," řekl Klils. "To nemůže být pravda." Smál se, dokud jej jeho bratr neplácl do zad. Hleděli na vysokou postavu staré ženy, bláznivě pobíhající po břehu Voralu. Na chvíli jim výhled na ni skryly nejbližší věže, ale pak se objevila znovu, mávající kostnatýma rukama. Zastavila se, nabrala do rukou bláto a mazala si je na hlavu i obličej. Pak začala znovu zmateně pobíhat dokola.
"Zbláznila se," řekl Nakhri a s potěšením si mnul kníry.
"Je to ještě horší, pokud se mne ptáš. Je šílená."
Za pobíhající postavou se pohybovala další, chlapec na pokraji dospělosti. Laintal-Ay hlídal svou praméti, aby se jí nic nestalo. Utíkala před ním, hlasitě křičela. On ji následoval, otrávený, tichý a poslušný.
Nakhri a Klils sklonili hlavy k sobě. "Nechápu, proč se Loil Bry takhle chová," řekl Klils. "Pamatuješ si, co nám říkal otec?" Ne "
"Říkal, že Loil Bry pouze předstírá, že strýce Yuliho miluje. Ve skutečnosti jej vůbec neměla ráda."
"Ano, už si vzpomínám. Proč ale pořád předstírá, že jej milovala, když už je mrtev? To přece nedává žádný smysl."
"Určitě tím někam míří. Tolik toho ví. Určitě je to léčka."
Nakhri se vyklonil z okna. Dole pracovaly ženy. Zavřel okno a otočil se k bratrovi.

"Ať už Loil Bry dělá cokoliv, není to důležité. Nikdo nerozumí chování žen. Důležité je to, že strýc Yuli je mrtev a ty a já nyní budeme vládnout Embruddoku."
Klils vypadal vystrašeně. "A co Loilanum? Co Laintal Ay - co s ním? "
"Je to ještě dítě."
"Ale ne nadlouho. Za dvě čtvrtě dovrší sedm let věku a stane se dospělým lovcem."
"To je ještě dost dlouho. A my toho musíme využít. Jsme mocní -alespoň já. Lidé nás přijmou. Nechtějí přece, aby jim vládlo dítě. Kromě

toho, stále tajně pohrdají jeho dědem, který se jen válel doma s tou bláznivou ženskou. Musíme si vymyslet, co jim řekneme. Musíme jim něco slíbit. Časy se mění."
"To je ono, Nakhri. Řekni jim, že časy se mění."
"Potřebujeme podporu cechovních mistrů. Půjdu a promluvím s nimi - ty se mnou raději nechoď, protože já náhodou vím, že rada si o tobě myslí, že děláš jen zmatky. Když přesvědčíme několik nejlepších lovců, například Aoz Roona a další, pak máme vyhráno."
"A co Laintal Ay?"
Nakhri svého bratra udeřil. "Už o něm nemluv. Jestli bude dělat nějaké problémy, zbavíme se ho."
V podvečer, kdy první strážce již opustil oblohu, Freyr se v jednobarevném soumraku skláněl k obzoru a většina lovců už byla doma, Nakhri nařídil zavřít brány a svolal lid.
Když se dav shromáždil na náměstí, Nakhri se objevil v okně velké věže. Přes kožešiny měl přehozený hrubý vlněný oděv bez rukávů, žluto-červené barvy. Propůjčoval jeho vzhledu vážnost a ctihodnost. Byl středně vysoký, se silnými dolními končetinami. Měl nehezký obličej a velké uši. Ze zvyku vystrkoval dolní čelist dopředu, a to jeho rysům dodávalo zlověstný charakter.
Vážně oslovil dav. Připomněl lidem přednosti velkého triumvirátu Wall Eina, jeho otce Dresyla a jeho strýce Yuliho. Spojili v jedno statečnost a moudrost. Nyní je kmen sjednocen; statečnost i moudrost jsou vlastní všem. On chce pokračovat v tradici, ale nově zdůrazní nový věk. On a jeho bratr budou vládnout společně s radou a vyslyší kohokoliv, kdo bude mít něco na srdci.
Připomněl jim neustálou hrozbu fagorských nájezdů i to, že obchodníci se solí z Quzintu mluvili o náboženských válkách v Pannovalu. Oldorando musí zůstat jednotné a musí nadále zvyšovat svou sílu. Je zapotřebí každé ruky. Každý musí pracovat víc. I ženy musí pracovat víc.
Přerušil jej ženský hlas.
"Slez dolů a sám něco dělej!"
Nakhri ztratil nit své pečlivě promyšlené řeči. Zíral na dav pod sebou, neschopen přijít na nějakou odpověď.
Dole v davu promluvila Loilanum. Laintal Ay stál vedle ní, hleděl do země. Zmítaly jím strach i zloba zároveň.

"Ty a tvůj opilý bratr nemáte právo být tam nahoře!" zvolala. "Já jsem Yuliho větev, já jsem jeho dcera. Zde stojí můj syn Laintal Ay, který se, jak víš, za dvě čtvrtě stane mužem. Získala jsem od svých rodičů stejnou moudrost jako kterýkoliv muž. Zachovejte triumvirát, tak jak tomu bylo za doby tvého otce Dresyla, jehož si všichni vážili. Chci vládnout společně s vámi - ženy by také měly mít své zastoupení. Postavte se za mne všichni a já dosáhnu svého práva. Až Laintal Ay dospěje, nastoupí na mé místo. Připravím ho na to."
Laintal Ay, s tvářemi zrudlými, se zpod sklopených řas rozhlížel kolem sebe. Oyre na něj přátelsky mrkla.
Několik žen a pár mužů začalo křičet, ale Nakhri se už vzpamatoval. Překřičel je.
"Dokud jsem tady já, nikomu nebude vládnout žena. Už jste někdy slyšeli o něčem takovém? Loilanum, pokud myslíš na tohle, pak jsi stejně bláznivá, jako tvoje matka. Všichni víme, že tě potkalo velké neštěstí, že tvůj muž byl zabit a každému je tě líto, ale to, co říkáš, je nesmysl."
Všichni se otočili a hleděli Loilanum do zardělého obličeje. Vydržela jejich pohled a řekla: "Časy se mění, Nakhri. Potřebujeme nejenom sílu, ale i rozum. Abych pravdu řekla, mnozí z nás tobě a tvému zabedněnému bratrovi nedůvěřují."
Mnoho jich bručelo ve prospěch Loilanum, ale jeden z lovců, Faralin Ferd, drsným hlasem vykřikl: "Ona mně vládnout nebude - je to jenom žena. To raději dám přednost těm dvěma."
Všichni se tomu od srdce zasmáli a tím bylo rozhodnuto o Nakhriho vítězství. Loilanum si prorazila cestu veselícím se davem a polykala přitom hořké slzy zklamání. Laintal Ay ji poslušně následoval. Bylo mu matky líto a obdivoval ji; on sám si také myslel, že od ženy je absurdní domnívat se, že by mohla vládnout Oldorandu. Jak řekl jeho strýc Nakhri, nikdo nikdy o něčem takovém neslyšel.
Když stál na okraji davu, přišla k němu mladá žena jménem Šai Tal a dotkla se jeho rukávu. Byla to přítelkyně jeho matky, s jemnou pletí a bystrým pohledem. Zdála se mu zvláštní a byla soucitná, protože jeho matku často navštěvovala a přinášela jí chléb.
"Jestli ti to nevadí, půjdu s tebou, utěšit tvou matku," řekla Šai Tal. "Vím, přivedla tě do rozpaků - ale když lidé mluví od srdce, často nás to přivádí do rozpaků. Obdivuji tvou matku, stejně jako jsem obdivovala tvoje prarodiče."
"Ano, je statečná. Ale lidé se jí smáli."

Šai Tal se na něj zkoumavě podívala. "Ano, smáli se jí. Přesto, mnozí z těch, kteří se smáli, tvou matku obdivují. Bojí se. Většina lidí se stále něčeho bojí. Pamatuj si to. Musíme se pokusit jejich myšlení změnit."
Laintal Ay jí kráčel po boku, najednou povznesený, a usmíval se.

Nakhrimu a Klilsovi přálo štěstí. Té noci vál zuřivý vítr z jihu, neustále řval mezi věžemi, dokonce hlasitěji než Oznamovatel času. Příštího dne rybáři přišli se zprávou, že Voral je přeplněný rybami. Ženy vzaly košíky a sešly dolů k řece, kde pak holýma rukama sbíraly stříbřitá těla. Všichni to považovali za dobré znamení. Mnoho ryb bylo nasoleno a velké množství jich bylo ponecháno na slavnost, která se měla konat tento večer. Pilo se při ní ječné víno a rathel na oslavu nové vlády Nakhriho a Klilse.
Ale Klils měl pramálo rozumu a Nakhri také nebyl moudrý. V lovu nebyli o nic lepší než průměrní lovci. Často se spolu dohadovali o tom, co je třeba udělat. A protože si svých nedostatků byli vědomi, zaháněli je pitím rathelu a pak se hádali tím víc.
Přesto štěstí stále zůstávalo na jejich straně. Počasí se zlepšovalo, byla hojnost zvěře a nezuřily nemoci. Fagorské nájezdy ustaly, třebaže občas byla tato monstra zahlédnuta několik mil od sídliště.
Lid v Oldorandu začal žít v monotónní hojnosti.
Vláda bratří ale netěšila všechny. Netěšila některé z lovců; netěšila některé z žen a netěšila Laintal Aye.
Mezi lovci byla skupina mladíků, kteří se dali dohromady a odolávali Nakhriho pokusům rozeštvat je od sebe. Jejich vůdcem byl Aoz Roon, nyní v plném rozkvětu mužství. Byl vysoký, s upřímným obličejem, a utíkal po dvou tak rychle jako vepř po čtyřech. Nosil své kožešiny z černého medvěda a podle oděvu i podle jeho výrazné postavy jej každý poznal už zdálky.
Byly to kožešiny z medvěda, s nímž se utkal a kterého zabil. V pýše nad svým vítězstvím snesl jeho obrovské tělo dolů z kopců naprosto sám a bez pomoci a shodil je na zem teprve před svými druhy ve věži, v níž společně přebývali. Po oslavě, na níž pili rathel, odnesl tělo k mistru Datnil Skarovi, aby medvědí kožešinu vyčinit.
Zvláštní byl i způsob, jakým se Aoz Roon dostal mezi lovce do věže. Pocházel z rodu Wall Einova strýce, který byl vladařem Brassimipsi. Byla to oblast, v níž se dobře dařilo místní vegetaci, mohutným brassipimovým stromům; ty byly krmivem pro prasnice, z jejichž mléka se vyráběl rathel. Ale Aoz Roon shledával svou rodinu tyranskou a už v raném mládí se proti ní vzbouřil. Spolu s chlapci svého věku, veselým Eline Talem, smyslným Faralin Ferdem a silným Tanth Einem si zřídil útulek ve vzdálené věži. Zapíjeli hloupost Nakhriho a jeho bratra. Jejich pitky byly pověstné.
Také v jiných ohledech byl Aoz Roon výjimečný. Byl to muž známý svou odvahou ve společnosti, kde tato byla přirozeným jevem. Během kmenového tance dokázal dělat přemety ve vzduchu, aniž by se přitom dotkl země. A silně věřil v jednotu kmene.
Ani skutečnost, že měl nemanželskou dceru Oyre, nebránila ženám v tom, aby jej obdivovaly. Padl do oka Loilanině přítelkyni Šai Tal a on sám obdivoval její jedinečnou krásu; ale své srdce nedal žádné. Spoléhal na to, že jednoho dne se Nakhri a Klils dostanou do nesnází, které je zničí. Protože věděl - anebo si myslel, že ví - co je pro kmen dobré, přál si vládnout a nemohl dovolit, aby jeho srdce opanovala žena.
K tomuto cíli usměrňoval Aoz Roon i své druhy. Také věnoval pozornost Laintal Ayovi. Dodával mu odvahu, když chlapec dosáhl sedmi let věku a stal se dospělým lovcem.
Jednou při lovu jelenů byli Aoz Roon a Laintal Ay zaplaveným územím odříznuti od ostatních lovců. Vydali se na zpáteční cestu nebezpečným územím posetým obrovskými válci radžabaralů. Narazili na skupinu deseti lovců, kteří leželi kolem ohně zmoženi pitkou. Aniž by přitom probudil ostatní, Aoz Roon dva z nich zabil. Spolu s Laintal Ayem pak vyrazili z úkrytu, drželi si před obličeji zvířecí lebky a vydávali příšerné výkřiky. Zbývajících osm lovců bylo ochromeno strachem. Tento příběh si pak lidé v Oldorandu vyprávěli ještě mnoho let.
Ti muži byli obchodníci se zbraněmi, obilím, kožešinami a čímkoliv, co se zrovna namanulo. Pocházeli z Borlienu, jehož obyvatelé byli všeobecně známí jako zbabělci. Putovali na svých cestách za obchodem od moří na jihu až k pohořím Quzintu na severu. Většinu z nich v Oldorandu znali - jako podvodníky a švindlíře. Aoz Roon a Laintal Ay je přivedli do sídliště, aby jeho obyvatelům sloužili jako otroci, a jejich věci a zboží byly rozděleny mezi lid. Jednoho z mužů, mladíka jen o málo staršího než Laintal Ay, jménem Kalary, si Aoz Roon vybral za svého osobního otroka.
Tato událost Aoz Roona ještě víc proslavila. Brzy zaujímal takové postavení, že by Nakhriho a Klilse mohl směle vyzvat na souboj. Ale držel se v ústraní a utužoval přátelství se svými druhy.
Pak došlo k té události s řemeslníky. Mladý muž jménem Dathka odmítal být učněm cechu kovodělců a chtěl od nich odejít. Předvedli jej před bratry, ale ani těm se mladíka nepodařilo zlomit. Na dva dny všem zmizel z očí. Jedna z žen pak přišla se zprávou, že Dathka leží svázán v jedné z neobydlených věží, s modřinami v obličeji.
Aoz Roon předstoupil před Nakhriho a žádal jej, aby Dathkovi dovolil stát se lovcem. "Lov není snadná záležitost," řekl, "zvěře je dostatek, ale pastviny se v posledních letech díky podivnému počasí změnily. Takže jsme v tísni, jak sám dobře víš. Dovol tedy Dathkovi, co si přeje. Jestli se jako lovec neosvědčí, pošleme jej zpět a uvidíme, co bude dál. Je zhruba stejně starý jako Laintal Ay, mohou tedy lovit spolu."
Nakhri stál v šerém světle, pozoroval, jak otroci dojí prasnice, z jejichž mléka se vyráběl rathel. Vzduchem vířil prach. Strop byl nízký, takže Nakhri musel stát lehce ohnutý. Vypadalo to, jako by se před Aoz Roonem hrbil.
"Dathka musí respektovat zákony," řekl Nakhri, dotčen tím, že Aoz Roon se zmínil o Laintal Ayovi.
"Dovol mu lovit a bude je respektovat. Naučíme ho, jak si vydělat na živobytí ještě předtím, než se mu zhojí modřiny na tváři, které jsi mu udělal."
"Nemá s lovem žádné zkušenosti," vyprskl Nakhri. "Je to řemeslník. K tomu, aby mohl lovit, by musel něco znát."
Nakhri měl strach, že by mohla být prozrazena tajemství cechu kovodělců, která byla přísně střežena a podporovala vladařovu moc.
"Pokud se nebude snažit, vydáme ho napospas našemu nelehkému živobytí a uvidíme, zda přežije," nedal se odbýt Aoz Roon.
"Je to tichý, nespolečenský chlapec."
"Ticho je na otevřených planinách jen vítáno."

Nakonec Nakhri Dathku propustil. Jak řekl Aoz Roon, mladík se dal dohromady s Laintal Ayem. Stal se z něj dobrý lovec, vynikající ve štvaní zvěře.
Třebaže tichý a mlčenlivý, Dathka byl Laintal Ayem přijat jako bratr. Byli stejně vysocí a stejně staří. Zatímco Laintal Ay měl široký a usměvavý obličej, Dathkův obličej byl úzký a jeho pohled byl věčně upřen do země. Jejich umění štvát zvěř se stalo téměř legendárním. Protože hodně času trávili spolu, staré ženy o nich říkávaly, že jednoho dne je potká stejný osud, stejně jako to bylo v raném mládí předpovězeno Dresylovi a Malému Yulimu. Tato proroctví se nesplnila ani tehdy, ani nyní: jejich osudy se od sebe navzájem velmi lišily. Pouze nyní, ve dnech jejich mládí, běžel jejich život stejně a Dathka si vedl tak výborně, že i domýšlivý Nakhri na něj začal být pyšný a někdy dokonce poukazoval na svou dalekozrakost, když chlapce propustil od řemeslníků k lovcům. Když Nakhri šel kolem Dathky, mladík mlčel a hleděl do země. Nezapomněl na to, kdo jej tenkrát bil. Někteří lidé nikdy neodpouštějí.
Loil Bry se ze smrti svého muže nikdy nevzpamatovala. Zatímco předtím trávila většinu času ve svém vůní prosyceném pokoji, nyní, stará a zranitelná, se toulala v divočině kolem Oldoranda, hovořila sama se sebou nebo si prozpěvovala podivné smutné písně. Mnozí se o ni báli, ale nikdo, s výjimkou Laintal Aye a Šai Tal, se k ní neodvážil přiblížit. Jednoho dne ji napadl medvěd, který prchal z kopců před lavinami. Zraněná se vlekla zpět a přepadla ji smečka divokých psů, kteří ji zabili a sežrali polovinu jejího těla. Když byly její potrhané zbytky nalezeny, ženy je posbíraly a s pláčem je nesly domů.
Pak byla legendární Loil Bry pohřbena tradičním způsobem. Mnoho žen naříkalo; vážily si té ženy, narozené v čase sněhu, které se podařilo žít mezi nimi naprosto odlišným životem. Bylo v tom něco inspirujícího; ztělesňovala něco, po čem toužily, ale nemohly toho dosáhnout. Skrze ni prožívaly svou touhu.
Všichni uznávali její učení. Nakhri a Klils rovněž přišli, aby vyjádřili úctu své staré tetě, třebaže se neobtěžovali tím, aby k jejímu pohřbu pozvali otce Bondorlonganona. Stáli na okraji truchlícího davu a něco si šeptali. Šai Tal šla spolu s Laintal Ayem utěšit Loilanum, která, když její matku spouštěli do země, nenaříkala ani nekřičela.
Když opouštěli pohřební místo, Šai Tal zaslechla Klilse, jak se chechtá a říká svému bratrovi:
"Jen klid, bratře, vždyť to byla jen další ženská..."
Šai Tal zrudla, zakopla,a kdyby ji Laintal Ay nezachytil, byla by upadla. Šla přímo do pokoje, v němž bydlela se svou starou matkou, a dlouho tam stála, čelem opřená o zeď.
Byla dobře stavěná, třebaže ne zrovna mateřský typ. Její vnější krása spočívala především v bohatých černých vlasech, jemných rysech a ve způsobu chůze. Právě její hrdá chůze některé muže přitahovala a mnohem víc jich odpuzovala. Šai Tal odmítla nabídku jednoho svého příbuzného. Nebylo to ještě tak dlouho, aby si stačila všimnout, že další nápadníci nepřicházejí - s výjimkou Aoz Roona. Ale ani on neměl pokořit jejího ducha.
Stála u vlhké zdi porostlé větvičkovitými květy lišejníků a myslela nato, že nezávislost Loil Bry jí musí sloužit jako vzor. Ona nebude jenom další ženská, či cokoliv jiného, co řekli nad jejím hrobem.
Každého rána se ženy shromažďovaly na místě zvaném dům žen. Bylo to něco jako dílna. Už za rozbřesku se z polorozbořených věží začaly vynořovat postavy zabalené do kožešin a pospíchaly do práce.
Tato jitra byla zahalena hustou mlhou, v níž se temně rýsovaly obrysy věží. Prolétávali jí těžcí bílí ptáci. Z kamenů tekla voda a ženám čvachtalo pod nohama bláto. Dům žen stál na jedné straně hlavní ulice, poblíž velké věže. O kus dál tekl Voral se svým ušlapaným břehem. Když ženy pospíchaly do práce, husy - drůbež Embruddoku - si přišly pro krmení, syčely a štěbetaly. Každá žena s sebou nesla pamlsek, který jim hodila.
Když za sebou ženy zavřely těžké, skřípající dveře, pustily se do každodenní únavné práce: mletí obilí, vaření a pečení, sešívání oděvů a obuvi a vydělávání kůží. Tato práce byla obzvlášť namáhavá a dohlížel na ni muž - Datnil Skar, mistr cechu koželuhů. Ženy při práci používaly sůl, kterou měl cech v opatrování. Kůže se rovněž namáčely do husích výkalů a to byla příliš potupná práce, než aby ji mohli vykonávat muži. Ženy si dřinu oživovaly alespoň povídáním o chybách svých mužů a sousedů.
Loilanum, která zde pracovala spolu s jinou ženou, se v poslední době velmi změnila. Zhubla a její obličej dostal nažloutlý nádech. Hořkost vůči Nakhrimu a Klilsovi tolik sžírala její životní energii, že jen zřídkakdy promluvila. Mluvila málo i k Laintal Ayovi, jemuž nyní dovolila jít svou vlastní cestou. Nepřátelila se s nikým, s výjimkou Šai Tal, která v sobě skrývala jakýsi podivný způsob myšlení, hodně vzdálený od tupé odevzdanosti, typické pro ženy Embruddoku.
Jednoho mrazivého rána, když Šai Tal vstala z lůžka, se zdola ozvalo zaklepání. Vše v místnosti, kde Šai Tal spala se svou starou matkou, se vznášelo v mlze, pronikající zvenčí. Šai Tal seděla v šeru a obouvala si boty, když se zaklepání ozvalo podruhé. Pak se dveře dole otevřely a někdo začal vystupovat po vrzajících schodech. Prasata, chovaná dole v přízemí, se rozkvičela. Byla to Loilanum. Když ji Šai Tal uviděla, chytla ji za studenou ruku a posunkem jí naznačila, aby byla zticha a nevzbudila matku, spící v nejtemnějším koutě místnosti. Její otec už před úsvitem vyrazil spolu s ostatními muži na lov.
V místnosti prosycené zápachem hnoje bylo vidět jen jejich šedé obrysy, ale Šai Tal ve shrbené postavě Loilanum vycítila něco zlověstného. Její nečekaná návštěva nevěstila nic dobrého. "Loilanum, je ti zle?" zašeptala.
"Jsem unavená, Šai Tal, jsem tak strašně unavená. Dnes v noci jsem hovořila s gossim své matky."
"Ty jsi mluvila s Loil Bry! Ona už je... Co ti říkala?"
"Jsou tam všichni, jsou jich tam tisíce, tam dole pod našima nohama a čekají na nás... Je to strašné..." Loilanum se chvěla. Šai Tal jí položila ruku kolem ramen a vedla ji k lůžku, kde se obě posadily. Venku štěbetaly husy. Ženy obrátily obličeje k sobě; hledaly v nich vzájemnou útěchu.
"Není to poprvé, co jsem byla v transu, od té doby, co zemřela," řekla Loilanum. "Nikdy předtím jsem ji ale nenašla - byla tam jenom prázdnota, děsivá prázdnota... Fessup mojí báby skučel a chtěl se mnou hovořit. Tam dole je to tak strašně opuštěné..."
"Kde je Laintal Ay?"

"Ach, ten je na lovu," odpověděla Loilanum nepřítomně, a okamžitě se vrátila zpět ke svému tématu. "Je jich tam tolik, mlčky bloudících. Nemluví spolu. Jen čekají, až přijde někdo z našeho světa. Proč se ti mrtví vzájemně tak nenávidí, Šai Tal? Tady v našem světě máme přece jeden druhého rádi, viď?"
"Jsi smutná. Pojď, půjdeme do práce a něco sníme."
V šedém světle, deroucím se zvenčí, vypadala Loilanum přesně jako její matka. "Možná, že nemají jeden druhému co říct. Jen se strašným zoufalstvím touží po tom, aby mohli mluvit s živými. Stejně tak to chtěla i moje ubohá matka."
Propukla, v pláč. Šai Tal ji objala a zahleděla se do rohu, kde spala její vlastní matka.
"Měly bychom jít, Loilanum. Přijdeme pozdě."
"Vypadala úplně jinak než zaživa... tak podivná, jen ubohý stín. Všechna její krása a půvab zmizely. Už se začala... scvrkávat. Ach, Šai Tal, bojím se myslet na to, jaké to bude, až tam také budu muset odejít navždy..."
Poslední větu namáhavě vyrazila nahlas. Šai Talina matka se převrátila na lůžku a zamručela. Prasata dole zachrochtala. Ozval se dunivý tón Oznamovatele času. Musejí do práce. Ruku v ruce pospíchaly dolů po schodech. Šai Tal prasata jedno po druhém něžně oslovila jmény, aby je uklidnila. Vzduch venku byl mrazivý a když zavíraly dveře, pod rukama se jim drolila námraza. V šedi a blátu časného jitra směřovaly k domu žen i jiné postavy, zabalené v kožešinách, s dekami přehozenými přes ramena.
Když kráčely kolem anonymních postav, Loilanum své přítelkyni řekla: "Loil Bry mi pověděla o své lásce k mému otci. Řekla mi mnoho věcí o mužích a ženách a o vztazích mezi nimi, které nechápu. Říkala kruté věci o mém mrtvém muži."
"A cos říkala ty? "
Loilanum zvažovala odpověď. "Matka mne stěží nechala promluvit. Jak mohou být mrtví tak zlí? Není to strašné? Ona mne nenávidí. Všechno je pryč, zůstala jí pouze její nenávist, sžírá ji jako nějaká nemoc. Pravila, že muž a žena dohromady tvoří jedinou bytost - a tomu nerozumím. Řekla jsem jí, že tomu nerozumím. Musela jsem ji zastavit, aby už nemluvila."
"Ty jsi gossimu své matky řekla, aby přestal mluvit?"
"Netvař se tak vystrašeně... Už jsem to nemohla vydržet."
Zmlkla, těžce oddychovala. Vděčně vstoupily do teplého příbytku. Z jámy v rohu koželužny stoupala pára. Ve výklencích hořely silné svíce z husího tuku a vydávaly přitom zvuk, jako když se štětiny sdrhují s kůže. V domě se shromáždilo dvacet žen, zívaly a drbaly se.
Šai Tal a Loilanum se pustily do kousků chleba a do svých přídělů rathelu. Starší žena, jejíž obličej byl nyní zřetelně vidět ve světle svic a v šeru pronikajícím zvenčí, vypadala příšerně. Byla nepřirozeně popelavá, s kruhy pod očima a mastnými vlasy.
"Řekl ti gossi něco užitečného? Něco, co by ti pomohlo? Mluvil o Laintal Ayovi?"
"Matka pravila, že musíme shromažďovat vědomosti a vážit si jich. Posmívala se mi, že nic nevím..." S ústy plnými chleba dodala: "Řekla, že vědomosti jsou důležitější než jídlo. Že ony samotné jsou potravou. Možná byla zmatená - ještě nepřivyklá životu dole. Je tak těžké pochopit, co říkají..."
Přišel správce a obě ženy se přesunuly k hmoždířům.
Šai Tal po očku pohlédla na svou přítelkyni, jejíž propadlé tváře se nyní rýsovaly v popelavém světle, pronikajícím východním oknem. "Vědění nemůže být potravou. Bez ohledu na to, kolik toho víme, stále budeme muset mlít obilí pro celou vesnici."
"Když byla matka naživu, ukazovala mi kresbu stroje poháněného větrem. Říkala, že mlel obilí a ženy nemusely hnout prstem. Vítr dělal práci za ně."
"Tohle by naše muže nikdy nenapadlo," řekla Šai Tal a usmála se.
Navzdory její obezřetnosti bylo rozhodnutí Šai Tal stále pevnější; ze všech žen nejvíc protestovala proti tomu, co se všem zdálo přirozené.
Pracovala ve vařírně. Tam ženy mouku zadělávaly se zvířecím tukem a solí a pak spařily rychle proudící vodou z podzemních horkých pramenů. Když byly tmavě hnědé bochníky hotové a vychladlé, hubená dívka, jménem Vry, je roznášela všem v Oldorandu. Šai Tal vyráběla přímo pověstný chléb, který všem chutnal mnohem lépe, než chléb od kterékoliv jiné ženy.
Šai Tal svou práci dělala automaticky. Hlavou se jí přitom honily docela jiné myšlenky. Když Loilanum přepadla vysilující nemoc, Šai Tal ji vzala k sobě a navzdory protestům svého otce se o ni pečlivě starala. Rozmlouvaly spolu celé hodiny. Někdy jim naslouchal i Laintal Ay; ale většinou ho jejich řeči nudily a šel si po svém.
Šai Tal začala své myšlenky předávat ostatním ženám v dílně. Hodně se věnovala Vry, která byla v tvárném věku. Mluvila o tom, jak by lidé měli dávat přednost pravdě před lží, která znamená temnotu, zatímco pravda, to je světlo. Ženy naslouchaly a přizvukovaly.
A nejenom ženy. Z Šai Tal, zahalené v tmavých kožešinách, vyzařovala majestátnost, kterou cítili i muži - mezi jinými i Laintal Ay. Ruku v ruce s její hrdou chůzí šla i hrdá řeč, která přitahovala Aoz Roona. Naslouchal jí a argumentoval. Přestal s Šai Tal flirtovat, protože nyní vyzařovala ovzduší autority stejné jako on. Schvalovala jeho podporu Dathky proti Nakhrimu; ale nic mu nedovolila. Její vlastní svoboda byla závislá na tom, že jemu nepovolí žádné výhody.
Týdny míjely a nad věžemi Embruddoku zuřily prudké bouře. Loilanin hlas byl stále slabší a jednoho dne zemřela. Během své nemoci předala Šai Tal a jiným ženám, které ji přicházely navštívit, některé vědomosti Loil Bry. Svěřila jim toho hodně, a Šai Tal nad vším, co Loilanum řekla, hluboce přemýšlela.
Když Loilanum umírala, pomohla Šai Tal založit spolek, jež nazvaly akademií. Měl ženám pomáhat, aby z nich bylo něco víc než jenom udřené dělnice. Mnohé z nich nyní stály nad umrlčím ložem Loilanum a naříkaly, dokud je netrpělivá Šai Tal nevykázala ven.
"Můžeme pozorovat hvězdy," řekla Vry a zvedla svůj hubený obličej. "Pozorovala jsi někdy, jak se pohybují na svých

pravidelných drahách? Chtěla bych jim rozumět víc."
"Všechno cenné je pohřbeno v minulosti," řekla Šai Tal, hledíc na tvář své mrtvé přítelkyně. "Gossiové toho tolik vědí. Jejich příbytek přitahoval Loilanum a přitahuje i nás. Gossiové na nás čekají. Naše pozemské životy jsou tak spoutané. Potřebujeme vytvořit lepšího člověka, stejně tak jako musíme dělat lepší bochníky."
Vyskočila a otevřela oprýskanou okenici.
Její bystrý intelekt jí okamžitě napověděl, že muži Embruddoku, zvláště pak Nakhri a Klils, nebudou akademii důvěřovat. Bude ji podporovat pouze nezralý Laintal Ay a snad by se jí mohlo podařit získat Aoz Roona a Eline Tala. Věděla, že ať už se akademie setká s jakoukoliv opozicí, bude muset bojovat, protože jen bojem může lidem vdechnout nového ducha. Bude bojovat proti všeobecné letargii; protože nastal čas pohnout se z místa.
Inspirace a odvaha hnaly Šai Tal dál. Když byla její ubohá přítelkyně pohřbena a ona stála nad jejím hrobem, s rukou položenou kolem Laintal Ayových ramen, zachytila Aoz Roonův pohled. Začala mluvit. Její slova hlasitě a divoce zazněla mezi gejzíry.
"Tato žena se musela stát nezávislou. Hodně toho věděla a její vědění jí pomohlo. Někteří z nás se spokojí s tím, že jsou vlastněni jako otroci. Ale my před sebou máme lepší život. Poslouchejte, co vám říkám. Věci lze změnit k lepšímu."
Hleděli na ni, potěšeni zvláštností její první řeči.
"Myslíte si, že žijeme ve středu vesmíru. Já vám říkám, že žijeme uprostřed špinavého dvora. Naše místo tady je tak podivné, že si jeho podivnost ani nejste schopni uvědomit.
Řeknu vám všechno. V minulosti došlo k nějaké katastrofě. Bylo to velmi dávno. Její rozsah byl natolik ohromující, že nikdo neví, co to bylo, ani jak se to stalo. Víme jenom, že přinesla nesmírnou temnotu a chlad.
Pokoušíte se žít, jak nejlépe umíte. Dobrá, dobrá, žijte si tedy, milujte se navzájem, buďte laskaví. Ale nepředstírejte, že ta katastrofa s vámi nemá nic společného. Došlo k ní už velmi dávno, ale přesto stále ovlivňuje každý den našeho života. Bere nám síly, pohlcuje nás, okrádá nás o naše děti. Nedělá z nás jenom nevědomce, ale také způsobuje, že tuto svou nevědomost milujeme. Jsme jí zamořeni.
Vyhlašuji tedy honbu za pokladem - otázkou je, zda se chcete zúčastnit. Může ji podniknout každý z vás. Chci, abyste si uvědomili, v jak zoufalém stavu se nacházíme, a chci, abyste začali pátrat po důkazech v sobě a kolem sebe. Musíme po kouscích složit dohromady to, co se kdysi stalo a co nás dohnalo až sem, na náš mrazivý, špinavý dvůr; pak budeme moci celit důsledkům té katastrofy a náš život se v mnohém zlepší.
A pokladem, který vám nabízím, je Vědění. Pravda. Bojíte se jí, já vím. Ale musíte ji hledat. Musíte dospět k tomu, abyste ji milovali. Hledejte světlo!"
Jako děti Laintal Ay a Oyre často prozkoumávali území za ochrannými valy. Pustinu narušovaly kamenné sloupy. Kdysi dávno označovaly cesty a nyní sloužily jako hnízdiště velkých ptáků, obhlížejících z jejich vrcholů svá území. Spolu přelézali opuštěné ruiny, zbytky obydlí, staré zdi obalené jinovatkou a nahlodané věkem. Malým dětem to bylo jedno. Zříceninami se rozléhal jejich smích.
Nyní pomalu odeznívalo a výprav bylo méně. Laintal Ay dosáhl věku dospívání; prošel obřadem pití krve a byl zasvěcen do lovu. Oyre zpyšněla a její chůze se stala pružnější. Jejich dávné hříčky byly opuštěny se stejně lehkým srdcem jako zdi, po nichž spolu lozili. Nikdy neměly být znovu obnoveny.
Vztah nevinnosti mezi nimi byl narušen i tím, že Oyre trvala na tom, aby ji při jejich výpravě doprovázel jeden z otcových otroků, Kalary. To znamenalo jejich poslední společnou výpravu, třebaže tehdy si to žádný z nich neuvědomil; tak jako jindy si hráli na to, že hledají poklad.
Přelezli hromady zdiva, z něhož byly odneseny všechny trámy, aby byly použity na otop. Na zbytky staveb, kde se stará vzácná práce ztrácela pod nánosy jílu, se snášely brassimipové listy. Kdysi, jako děti, si tu Laintal Ay a Oyre stavěli svůj hrad; tady si hrávali na vojáky, bojovali s fagory, napodobovali přitom zvuky imaginární bitvy.
Laintal Ay ve svém nitru nyní vedl mnohem úpornější bitvu. Myslí se mu míhaly podivné představy - obrovský mrak, z nějž vystoupila Šai Tal a přednesla svou řeč k lidu, nápisy vytesané v kameni, on a Oyre a jejich zamračený otrok a Oldorando celé, ba dokonce fagorové a neznámí tvorové žijící v divočině - ti všichni se zmítali v divokém víru, v jakémsi podivném procesu - ale pak všechny tyto představy z jeho mysli zmizely jakoby mávnutím proutku a zároveň pohaslo světlo jeho intelektu a ponechalo jej udiveného na okraji propasti, nebezpečné i nádherné zároveň. Netušil, co to bylo.
Stál nahoře na zřícenině a hleděl dolů na Oyre. Byla skloněná a věnovala pozornost něčemu, co bylo velmi vzdálené Laintal Ayovým zájmům.
"Je možné, že kdysi zde stávalo velké město? Mohl by je někdo opět postavit, v časech, které přijdou? Lidé jako my, ale moudřejší?"
Nedostal žádnou odpověď. Posadil se na zdi na bobek, hleděl dolů na její záda a znovu se ptal: "Co všichni ti lidé jedli? Myslíš, že Šai Tal tyhle věci ví? Leží její poklad zde?"
Zabalená do kožešin a sehnutá, Oyre shora vypadala spíš jako nějaké zvíře než dívka. Pátrala ve štěrbině mezi kameny a nevěnovala mu pozornost.
"Kněz, který k nám přichází z Borlienu, tvrdí, že Borlien byl kdysi velkou zemí, že vládl Oldorandu i celé zemi na vzdálenost větší, než může doletět jestřáb."
Rozhlédl se svým bystrým zrakem po krajině, zastíněné hustou vrstvou mraků. "To je ale nesmysl."
Na rozdíl od Oyre věděl, že území jestřábů je ohraničeno mnohem přesněji než území lidí. Znovu přemýšlel o slovech Šai Tal. Hleděl přitom na dívčinu postavu pod sebou. Oyre ho dráždila, aniž by věděl proč. Snažil se najít s ní společný jazyk, aby mohl přerušit mlčení, které se najednou rozhostilo.
"Pojď se podívat, co jsem našla, Laintal Ayi." Obrátila k němu svůj jasný obličej, který už nebyl obličejem dívky, ale ženy. Zapomněl na své rozčilení a slezl po rozbořené zdi dolů k ní.

Vytáhla ze štěrbiny malé holé stvoření, jehož růžová krysí tlamička, zkřivená strachem, hledala úkryt v její dlani.
Když hleděli na tvorečka, nově přišlého na svět, jejich hlavy se dotkly. Sevřel svýma rukama její a uvěznil malé zvířátko v jejích dlaních.
Zvedla oči a podívala se mu přímo do obličeje, s rty pootevřenými, s jemným úsměvem. Ucítil její vůni. Popadl ji kolem pasu.
Ale vedle nich stál otrok, jehož obličej vyjadřoval mrzuté pochopení plamene nového citu, který mezi nimi vzplál. Oyre odstoupila a strčila zvířecí mládě zpět do štěrbiny. Zamračeně hleděla do země.
"Tvoje drahá Šai Tal neví všechno. Otec si ve své důvěřivosti myslí, že je divná. Pojďme domů."
Laintal Ay žil nějaký čas u Šai Tal. Jeho rodiče a prarodiče byli mrtví, dětství mu nenávratně skončilo. On a Dathka se stali zkušenými lovci. Vyděděn svými strýci, rozhodl se, že se jim vyrovná. Rostl a stal se dospělým mužem. Jeho obličej si zachoval svůj přátelský výraz, třebaže rysy měl ostré a pevně řezané. Jeho síla a rychlost se brzy staly známými. Usmívalo se na něj mnoho dívek, ale on měl oči jen pro Aoz Roonovu dceru.
Třebaže byl velmi oblíben, lidé si od něj zachovávali určitý odstup. Vzal si k srdci statečná slova Šai Tal. Někteří říkali, že si je až příliš dobře vědom toho, že je potomkem Velkého Yuliho. Zůstával sám, dokonce i ve společnosti přátel. Jeho jediným blízkým přítelem byl Dathka Den, řemeslník, z něhož se stal lovec, který jen zřídkakdy mluvil, dokonce i s Laintal Ayem. Jak kdosi pravil, Dathka byl druhou nejlepší věcí po ničem.
Po nějakém čase se Laintal Ay od Šai Tal odstěhoval a usadil se spolu s dalšími lovci ve velké věži, nad pokojem Nakhriho a Klilse. Tam znovu a znovu naslouchal příběhům a naučil se zpívat staré lovecké písně. Ale nejraději se toulal krajinou, nově se probouzející do zeleně. Potřeboval ke svým toulkám jen sněžnice a nějaké jídlo; Oyre vůbec nepostrádal.
Byl jediným, kdo se odvážil toulat se po krajině sám. Lovci lovili jenom spolu, pohůnci prasat měli své vyšlapané cestičky poblíž sídliště a ti, kteří obdělávali brassimipy, pracovali ve skupinách. Samota byla tak často provázena neštěstím a smrtí! Laintal Ay se svými výstřednímí toulkami stal obdivovaným, nikdy se mu nic nestalo a on nosil domů nové a nové zvířecí lebky, jimiž zdobil palisády Oldoranda.
Vydával se daleko, ignoroval nehostinnost krajiny i bouřlivé větry. Našel cestu do zapomenutých údolí k ruinám měst, jejichž obyvatelé dávno vymřeli a ponechali své příbytky větru a vlkům.
V čase svátku Dvojího západu se Laintal Ay proslavil činem, který mohl směle konkurovat jeho a Aoz Roonovu úspěchu, když tehdy zajali ony borlienské obchodníky. Putoval sám vysočinou na severovýchod od Oldoranda, když tu se najednou sněhem pokrytá země pod jeho nohama otevřela a on se propadl dolů do jakési díry. Uvnitř seděl smradlavec. Číhal na potravu.
Smradlavci, kteří svým tvarem připomínali polozbořenou loveckou chatrč, pokrytou došky, narůstali do velkých délek a kromě člověka měli málo nepřátel. Žrali jen zřídka a byli velmi pomalí. Laintal Ay ze zvířete, skrčeného na dně jámy, viděl pouze asymetricky rohatou hlavu a otvírající se tlamu, v níž zuby trčely jako dřevěné kolíky. Když se čelisti přiblížily k jeho noze, kopl do nich a odkulil se stranou.
Odhrabal všudypřítomný sníh, zvedl svůj oštěp a vzpříčil jej hluboko ve smradlavcově tlamě. Zvíře sebou začalo pomalu, ale mocně zmítat. Srazilo Laintal Aye k zemi, ale nebylo schopné zavřít tlamu. Uskakuje před ostrými rohy, Laintal Ay vyskočil zvířeti na hřbet a sevřel tuhé štětiny, vyrůstající mezi osmihrannými pláty jeho krunýře. Z opasku vyndal nůž a odřezal šlachy, které držely jeden z plátů na místě.
Smradlavec zuřivě řval. Díky hlubokému sněhu nebyl schopen se převrátit a rozdrtit útočníka tělem. Laintal Ayovi se podařilo sundat plát ze zad. Svou strukturou připomínal dřevo. Nacpal jej zvířeti do tlamy a začal odřezávat neohrabanou hlavu.
Zvíře padlo k zemi. Netekla žádná krev, pouze trocha bělavého slizu. Tento smradlavec měl čtyři oči, ale existovala i menší zvířata se dvěma. Jeden pár směřoval dopředu, druhý byl umístěn na špičatých výrůstcích na zadní části hlavy. Hlava se dvěma páry stále nevěřícně mrkajících očí se svalila do sněhu.
Zmrzačené tělo se začalo nejvyšší možnou rychlostí pozadu prohrabávat sněhovými závějemi. Laintal Ay je následoval, dokud se oba, on i zvíře, nedostali na denní světlo.
Zabít smradlavce nebylo snadné. Tento bude putovat ještě tak dlouho, dokud se nerozpadne na kusy.
Laintal Ay vykřikl radostí. Vyndal křesadlo, vyskočil zvířeti na hřbet a zapálil mu kůži. Ta začala hořet a vydávala ostrý syčivý zvuk. Do vzduchu stoupal zapáchající dým. Tím, že Laintal Ay zapaloval oheň na jedné či druhé straně, řídil směr smradlavcova pohybu. Zvíře se pozadu sunulo směrem k Oldorandu.
Uslyšel zvuk rohů, rozléhající se z vysokých věží. Uviděl stříkající gejzíry. Palisády s pestře pomalovanými lebkami. Ženy a lovce, vybíhající mu v ústrety.
Zamával na ně svou kožešinovou čepicí. Triumfálně seděl na hřbetě hořící dřevěné housenky a řídil ji pozpátku ulicemi Embruddoku.
Všichni se radovali. Ale trvalo několik dní, než vyvanul zápach z příbytků, kolem nichž zvíře couvalo.
Nespálené zbytky Laintal Ayova smradlavce byly použity během slavnosti Dvojího západu. Této události se zúčastnili dokonce i otroci - a jeden z nich byl nabídnut jako oběť Wutrovi.
Dvojí západ se v Oldorandu shodoval s Novým rokem. Podle nového kalendáře byl začátek roku 21 a všichni se měli zúčastnit oslav. Navzdory všemu, čím jim příroda mohla ublížit, byl život dobrý a bylo třeba vyjádřit svůj vděk obětí.
Po celé týdny dohánět Batalix na obloze svého společníka. Uprostřed zimy se k sobě přiblížili a dny i noci pak byly stejně dlouhé, nepřerušované šerosvitem.
"Proč se pohybují zrovna tímto způsobem?" zeptala se Vry Šai Tal.
"Vždy se takto pohybovali," odpověděla starší žena.
"Tím ale neodpovídáš na mou otázku, paní," řekla Vry.

To, že hostině měla předcházet oběť bohu, vneslo do slavnosti Dvojího západu patřičné vzrušení. Než obřad začal, tančilo se kolem mohutného ohně na náměstí; rozléhala se hudba tamburín, píšťal, bubnů a flugelu - někteří tvrdili, že poslední nástroj vynalezl sám Velký Yuli. Tanečníci dostali rathel a potom se všichni, v kožešinách úplně zpocení, přesunuli k palisádám.
Shromáždili se kolem obětního kamene, ležícího na východ od staré pyramidy. Stáli od něj v uctivé vzdálenosti, tak jak to nařídil jeden z cechovních mistrů.
Otroci metali los. Čest stát se obětí připadla Kalarymu, mladému Borlieňanovi, který náležel Aoz Roonovi. Předvedli jej s rukama svázanýma za zády a dav jej dychtivě pozoroval. Rozhostilo se mrazivé ticho. Na obloze plul velký šedý mrak a oba strážci se klonili k západnímu horizontu.
Všichni nesli pochodně z usně stungebaga, napuštěné tukem. Laintal Ay vedl svého tichého přítele Dathku na místo vedle Aoz Roona, protože lovec měl s sebou svoji krásnou dceru.
"Musí ti být líto, že ztrácíš Kalaryho, Aoz Roone," řekl Laintal Ay staršímu muži a díval se přitom na Oyre.
Aoz Roon mu položil ruku na rameno. "Mým životním krédem je nikdy necítit lítost, protože lítost znamená lovcův konec, tak jak tomu bylo u Dresyla. Příští rok zajmeme nové otroky. Nevadí mi, že Kalaryho ztrácím." Byly chvíle, kdy Laintal Ay otevřenosti svého přítele nevěřil. Aoz Roon se podíval na Eline Tala a oba se začali smát. Jejich dech byl cítit rathelem.
Všichni kolem, s výjimkou Kalaryho, se veselili a smáli. Laintal Ay využil davu, chytil Oyre za ruku a stiskl ji. Ona mu ji stiskla v odpověď a usmála se. Neodvažovala se pohlédnout mu přímo do obličeje. Zářil radostí. Život je opravdu krásný.
Nepřestával se usmívat, třebaže obřad byl nyní pochmurnější. Batalix a Freyr za okamžik opustí Wutrovu říši a klesnou do země, tak jak to činí gossiové. Jestliže oběť bude příznivě přijata, zítra strážci opět vyjdou společně a po nějakou dobu se jejich dráhy na obloze budou shodovat. Oba budou svítit jen ve dne a noci bude ponechána tma. Na jaře se opět rozejdou a Batalix bude svítit v noci a přinese krajině šerosvit.
Všichni tvrdili, že počasí je nyní mírnější. Všude bylo vidět stopy zlepšení. I husy byly tučnější. Když shromážděný dav hleděl k západu, padlo na něj uctivé ticho. Stíny se prodloužily. Oba strážci opouštěli říši světla. Nastane čas temnoty, která znamená nemoci a zlo. Musí být obětován lidský život, jinak oba strážci zmizí z oblohy navždy.
Dvojité stíny se prodloužily a dav se zvětšoval, šoupal nohama jako nějaké obrovské zvíře. Jejich veselá nálada opadla a obličeje se rozplynuly v kouři ze zvednutých pochodní. Scénu pokrývala pochmurná, vše pohlcující šeď. Lidé byli opředeni večerem a duchem davu.
Stařešinové rady, všichni šediví a shrbení, vystoupili a třaslavými hlasy začali zpívat modlitbu. Čtyři otroci předvedli Kalaryho. Potácel se mezi nimi s hlavou svěšenou a z úst mu tekly sliny. Nad hlavami davu přelétlo hejno ptáků, jejichž křídla šustila jako déšť. Mířilo k zlatavé západní obloze.
Tělo položili na obětní kámen kosočtvercového tvaru a jeho hlava, směřující k západu, spočinula v prohlubni vytesané na povrchu. Nohy oběti, mířící do směru nastávající noci - kde by se zítřejšího rána opět měli vynořit oba strážci, jakmile projdou namáhavou cestu podzemím - byly spoutány dřevěnou obručí. Lidské tělo se svými otvory a cestami tak znázorňovalo mystické spojení dvou nezměrných tajemství lidského a kosmického života.
Oběť už ztratila svou individualitu. Třebaže její oči se pohybovaly, nevydala ani hlásku a jen mlčela, jakoby vystrašena přítomností Wutry samotného.
Otroci se vzdálili a z davu vystoupili Nakhri a Klils. Na kožešinách měli přehozy z hrubé vlněné látky rudé barvy. Jejich ženy je provázely až k okraji davu a dál je nechaly jít samotné. Tmavý vous propůjčoval jejich vzezření vážnost; jejich bledost se vyrovnala bledosti oběti. Nakhri sáhl pro sekeru a upřel pohled na muže, ležícího na kameni. Zvedl strašlivý nástroj nad hlavu. Zazněl gong.
Nakhri tam stál, svíral sekeru oběma rukama a jeho bratr stál za ním. Když se pauza prodlužovala, z davu se ozvalo mručení. Nadešel čas smrtícího úderu: jestliže bude promeškán, kdo ví, co se strážcům může přihodit. V mručení byla slyšet i nevyslovená nedůvěra oběma bratřím.
"Udeř!" zakřičel někdo z davu. Ozval se mocný hukot Oznamovatele času.
"Nemohu," řekl Nakhri a spustil sekeru k zemi. "Neudělám to. Fagora bych zabil, ale člověka ne, dokonce ani Borlieňana. Nemohu."
Jeho mladší bratr k němu přistoupil a popadl nástroj. "Ty zbabělče,děláš z nás blázny přede všemi. Udělám to sám a zahanbím tě. Ukážu ti, kdo z nás je lepší muž, ty ubožáku!"
S vyceněnými zuby zvedl sekeru nad hlavu. Pohlédl do obličeje oběti, která hleděla vzhůru ze svého zoufalství jako z hrobu.
Jeho svaly sebou začaly škubat a vypověděly poslušnost. Ostří nástroje odráželo poslední paprsky zapadajících sluncí. Klils jej sklonil a položil na kámen. Těžce oddychoval.
"Měl jsem vypít víc rathelu..."
Odpovědí mu bylo hlučení davu. Disky obou strážců byly nyní sevřené v objetí vzdáleného obzoru.
Z davu se ozývaly jednotlivé hlasy.
"Je to párek šašků..."
"Já říkám, že příliš naslouchali Loil Bry."
"To jejich otec jim cpal do hlavy učení - a ve svalech teď nemají žádnou sílu."
"Byl jsi příliš dlouho na hnízdě, Klilsi?" Tato hrubým hlasem zvolaná otázka vyvolala odezvu smíchu a ponurá nálada byla pryč. Klils nechal sekeru sklouznout do bláta u svých nohou a dav se přiblížil těsněji ke kameni.
Aoz Roon se odtrhl od svých druhů, vyběhl ke kameni a popadl nástroj. Zavyl jako pes a oba bratři vyděšeně couvli. A ustoupili ještě dál, s rukama před obličeji, když Aoz Roon zvedl sekeru nad hlavu.

Slunce zapadala a v moři temnoty už byla vidět jen polovina jejich kotoučů. Zářily jako žloutky dvou husích vajec, hnědožlutězlatou barvou, jako by se spolu smíchaná lidská a fagoři krev přelévala přes hnijící odpadky. Kolem poletovali netopýři. Lovci zvedli zaťaté pěsti a zdravili Aoz Roona.
Sluneční paprsky dopadly na vrchol pyramidy a rozdělily se do stuh stínů nad jejím vrcholem. Světlo běželo přesně podél hran omšelého kamene, na němž ležela oběť, a osvětlovalo jeho obrysy. Oběť ležela ve stínu.
Ostří popravčího nástroje se zablesklo v posledních paprscích a také padlo do stínu.
Jakmile dopadlo, z davu se jako ozvěna úderu ozval jednotný jásot, jako kdyby všichni přítomní vzývali ducha oběti.
Hlava otroka se skulila na stranu, jako by svými rty chtěla políbit obětní kámen. Začala se zalévat krví, prýštící z rány a tekoucí dolů do země. A tekla i tehdy, když poslední kousíčky strážců zapadly za obzor.
Posvátná krev, ta magická tekutina chránící proti zlu, vzácná lidská krev. Bude téci celou noc, provede oba strážce otvory a průchody prapů-vodního kamene až k bezpečí dalšího jitra.
Dav byl spokojen. S pochodněmi, zdviženými vzhůru, se vraceli od palisád zpět ke starobylým věžím, černě se rýsujícím proti obloze a přízračně osvětlovaným mihotavou září pochodní.
Dathka přišel k Aoz Roonovi, od něhož si dav zachovával uctivý od-tup. "Jak jsi mohl zabít vlastního otroka?" zeptal se.
Starší muž se na něj pohrdavě podíval. "Jsou okamžiky, kdy se musíš rozhodnout."
"Ale Kalary..." protestovala Oyre. "Bylo to strašné."
"Tomuhle dívky nerozumí," odpověděl Aoz Roon na dceřinu námitku. „Před obřadem jsem ho opil ječným vínem a rathelem. Necítil vůbec nic. Pravděpodobně si stále ještě myslí, že leží v náručí nějaké borlienské dívky." Zasmál se.
Vážná část slavnosti skončila. Jen málokdo pochyboval o tom, že Freyr Batalix ráno vyjdou. Nyní šli slavit, pít a veselit se, tím spíš, že měli téma, o němž mohli hovořit - zbabělost svých vládců. Nad konvicemi rathelu pak opět vyprávěli Velký příběh.
A Laintal Ay, který v šeru objímal Oyre, jí šeptal: "Zamilovala ses do mne, když jsi mne viděla jet na Smradlavci?"
Vyplázla na něj jazyk. "Domýšlivce! Připadal jsi mně směšný."
A Laintal Ay, kterého najednou opustila dobrá nálada, si uvědomil,
že život není tak bezstarostný, jak vypadá.

VI

"Když já do Embruddoku pospíchal..."
Viděl před sebou krajinu stoupající vzhůru, až k oblému vrcholu kopce. Pod nohama mu rostly drobné, svěží rostlinky.
Laintal Ay zastavil, aby si odpočinul. Těžce oddychoval, schýlený, s jednou rukou opřenou o koleno. Otočil se zpět.
Oldorando bylo vzdálené šest dní cesty.
Protější stranu údolí zalévalo jasné světlo, zřetelně ozařovalo každý její detail, ale břidlicově rudá barva oblohy nad jeho hlavou věstila bouři. Na místě, kde stál, bylo vše utopené ve stínu.
Pokračoval v namáhavém výstupu. Zpoza blízkého oblého horizontu se vynořila další krajina, temná, černá a neproniknutelná. Nikdy předtím tak daleko nebyl. O kus dál se objevil vrchol věže. Kamenné, polorozbořené, postavené po oldorandském způsobu, se stejnými, vzhůru se zužujícími zdmi a okny v každém ze čtyř rohů všech poschodí. K obloze se vypínala už jenom čtyři.
Konečně Laintal Ay zdolal svah. Kolem věže, obklopené svými vlastními ruinami, létali velcí šedí ptáci. Za ní strměl nepřekonatelný kopec, obrovský jako sama temnota, ozářený rudou oblohou. Mezi Laintal Ayem a nekonečnem rostla řada radžabaralů. Chladný vítr způsobil, že se mu rozcvakaly zuby. Stiskl je pevně k sobě.
Co tady dělá ta věž, tak daleko od Oldoranda?
Ne tak daleko, kdybys byl ptákem. Ne tak daleko, kdybys byl fagorem, jedoucím na kaidawovi. Vůbec ne daleko, kdybys byl bohem.
Jakoby chtěli zdůraznit jeho myšlenku, ptáci s třepetáním křídel vzlétli; letěli nízko nad zemí. Pozoroval je, dokud mu nezmizeli z očí. Zůstal v rozlehlé krajině sám.
Ach, Šai Tal má určitě pravdu. Kdysi byl svět jiný. Když se o její řeči bavil s Aoz Roonem, ten mu řekl, že takové věci jsou nedůležité a nedá se na nich nic změnit; důležité je pouze přežití kmene a jeho jednota; jestliže Šai Tal bude kráčet svou vlastní cestou, pak jednota bude narušena. Šai Tal naopak tvrdila, že jednota musí být založena na pravdě.
S hlavou ponořenou v myšlenkách, které jeho myslí bloudily jako těžký mrak, zastiňující krajinu, vešel do věže a pohlédl vzhůru. Byla to prázdná ruina. Dřevěné podlahy byly strhány a použity jako dříví na otop. Položil svůj vak a oštěp do kouta a začal šplhat po hrubých kamenech. Využíval každé štěrbiny pod nohama, dokud se nedostal na vrchol zdi.

Rozhlédl se kolem sebe. Obával se, aby někde nenarazil na fagory - protože tahle země jim náležela - ale viděl jen pusté a neživé obrysy.
Šai Tal nikdy neopustila vesnici. Možná si svá tajemství musela vymýšlet. Ale zde je skutečné tajemství. Pozoroval gigantické tvary kolem sebe a se strachem se ptal: Kdo je postavil? A proč?
Všiml si, že vysoko na oblém vrcholku i na úpatí Nktryhku se něco hýbe. Tvary, které v tom podivně zbarveném světle viděl, byly maličké a bledé. Když se podíval pozorněji, rozeznal protognostiky, zabalené v huňatých oděvech, ohnuté, šplhající vzhůru. Hnali před sebou stádo koz a arangů.
Uvážlivě nechal plynout čas a pozoroval vzdálené bytosti, které jakoby obsahovaly odpověď na otázky jeho i otázky Šai Tal. Ti lidé byli pravděpodobně Nondadové, kočovné kmeny, a mluvili jazykem příbuz- ným olonetštině. Namáhavě se lopotili vzhůru do svahu, ale Laintal Ayovi se zdálo, že se za celou tu dobu ani nepohnuli.
Poblíž Oldoranda se zdržovala stáda jelenů, která vesnici poskytovala většinu potřebného masa. Existovalo několik

způsobů zabíjení zvěře. Nakhri a Klils dávali přednost lsti.
Jako návnadu použili pět ochočených laní. Lovci zvířata vedli na kožených řemenech na místo, kde se páslo stádo. Ukryti ve skrčené pozici za zvířaty, lovci své pohyblivé skrýše usměrňovali co nejblíž ke stádu. Nato se vyřítili vpřed a oštěpy zabili tolik zvířat, kolik jen mohli. Pak se vraceli domů a jejich krotké laně musely nést na hřbetech těla mrtvých zvířat.
Tentokrát při lovu padal sníh. Okolo poledne tálo a chůze byla poměrně obtížná. Zvířat bylo méně než obvykle. Než lovci narazili na stádo, pochodovali těžce schůdným terénem tři dny a jejich návnada musela s nimi.
Lovců bylo dvacet. Nakhri a jeho bratr byli znovu vzati na milost tím, že o slavnosti Dvojího západu neomezeně rozlévali rathel. Laintal Ay a Dathka se drželi poblíž Aoz Roona. Během lovu spolu mluvili jen málo, ale slova byla zřídkakdy nutná, protože mezi nimi panovala důvěra. Aoz Roon ve své černé kožešině vypadal v nekonečné pustině jako ztělesněná odvaha a dva mladí muži se mu věrně drželi po boku, stejně jako jeho obrovský pes Kurd.
Na hřebeni mírného kopce před sebou spatřili stádo. Páslo se na ná-větrné straně. Bylo nutné obejít je z pravé strany, kde byla vyvýšenina, přes kterou se pach lovců ke zvířatům nedostane.
Dva muži zůstali vzadu a drželi psy. Zbytek skupiny šplhal po svahu pokrytém na dva palce sněhovou kaší. Hřeben svahu lemovala narušená linie pahýlů a jedna či dvě hromady rozpadlých staveb, do kulata zarovnaných staletým působením počasí. Pomáhali si při výstupu rukama. Kopí táhli za sebou. Po chvíli vyšplhali na vrchol. Mohli z něho přehlédnout celou krajinu.
Ve stádu byli tři jeleni a dvacet dvě laně. Ti si laně rozdělili mezi sebe a občas jeden druhého řvaním vyzývali k boji. Byla to chundelatá, uboze vyhlížející zvířata, s vystouplými žebry a línající narudlou srstí. Laně se po většinu času spokojeně pásly, s hlavami skloněnými, čumáky odhrabávaly sníh. Pásly se ve větru, který vál přímo do tváří blížících se lovců. Pod kopýtka se jim pletli velcí černí ptáci.
Nakhri dal znamení.
On a jeho bratr vybrali dvě krotké laně a vedli je kolem levého okraje stáda. Drželi zvířata mezi sebou a pasoucími se laněmi, které zvedly hlavy a rozhlížely se kolem, co se děje. Aoz Roon, Dathka a Laintal Ay směřovali s dalšími třemi zvířaty na levou stranu stáda.
Aoz Roon vedl svou laň a pevně svíral kožené vodítko. Podmínky se mu vůbec nelíbily. Jestliže stádo vyplaší, zvířata uprchnou pryč od lovců, namísto směrem k nim, a lovci ztratí čas a příležitost. Kdyby zde velel on, věnoval by víc času důkladné přípravě - ale Nakhri si nebyl jist ani sám sebou. Pastvinu měli po levici; roztroušený porost dennissových stromů na hřebeni ji odděloval od narušeného skalnatého terénu vpravo. V dálce se rýsovaly prudké skalní srázy, za nimiž se táhly kopce, dál a dál, a vzadu bylo vidět hory. Vyhlížely pod purpurově zbarvenou oblohou divoce.
Dennissové stromy poskytovaly lovcům alespoň částečný úkryt. Jejich stříbřité polámané kmeny byly okousané od zvěře a horní větve orvaly vichry nedávných bouří. Většina stromů byla ohnuta vodorovně, větve sledovaly směr větru. Některé byly zkroucené, jakoby zapletené ve věky trvající bitvě; celek byl tak poničený věkem a živly, že připomínal nějaké miniaturní pohoří, narušené bouřlivým sopečným vzedmutím.
Aoz Roon postupoval se svou laní kupředu a vše pečlivě registroval. Byl na tomto místě už mnohokrát, v časech, kdy chůze byla snadnější a sníh spolehlivý; toto místo bylo chráněné a poskytovalo mu dobrý rozhled. Všiml si, že na závětrné straně kmenů dennissových stromů vyrážejí navzdory jejich mrtvému vzhledu zelené výhonky.
Něco se pohnulo. Uviděl cizího jelena, který se najednou zničehonic vynořil mezi stromy. Aoz Roon zachytil pach zvířete - obsahoval i nějaký kyselejší zápach, který nedokázal ihned určit.
Nový jelen se přiblížil ke stádu a jeden z domácích jelenů na něj okamžitě zaútočil. Řval, zvedal kopýtka, potřásal hlavou a stavěl na odiv paroží. Nově příchozí jelen zůstal stát na místě a zaujímal typickou obrannou pozici.
Paroží se střetlo s parožím. A v tom okamžiku si Aoz Roon všiml koženého řemínku, nataženého přes parohy cizího jelena. Okamžitě se i s laní stáhl zpět k Laintal Ayovi a skryl se za nejbližším kmenem. Pozorně se rozhlížel kolem.
Mezi zlámanými větvemi zčernalého dennissového stromu zahlédl nažloutlou čupřinu chlupů, vyčnívající zpoza stromů opodál. Sevřel oštěp v levé ruce a připraven k útoku, Aoz Roon se rozběhl, jak nejrychleji mohl. Pod nohama cítil ostré kameny a slyšel řvaní zápasících zvířat - po celou tu dobu téměř neslyšně utíkal.
Chlupy se pohnuly, staly se ramenem fagora. Obluda se otočila a její velké oči se rudě zaleskly. Sklonila hlavu s ostrými rohy a doširoka rozevřela paže v očekávání útoku. Aoz Roon jí vrhl oštěp pod žebra.
S hlubokým výkřikem se fagor zvrátil vzad. Aoz Roonův útok jej porazil. Lovce strhl s sebou a pevně ho sevřel rukama. Hroty na řemínkách zabodl do jeho zad. Obě těla se v sevření válela ve sněhové kaši.
Černý a bílý tvor se změnili v jedno zvíře, které bojovalo samo se sebou, a snažilo se roztrhnout samo sebe. Udeřilo se o stříbrný kmen a znovu se z něj staly dvě části; černá se zmítala pod bílou.
Fagor zvrátil hlavu a rozevřel čelisti k útoku. Odhalil řady žlutých lopatovitých zubů, posazených v šedobílých dásních. Aoz Roonovi se podařilo uvolnit ruku, popadnout kámen a mrštit jej do tlamy, která se přiblížila těsně k jeho hlavě. Fagor se svalil a Aoz Roon vstal, uchopil násadu oštěpu, stále ještě zabodnutého v těle obludy, a celou vahou na něj nalehl. S těžkým výdechem fagor zemřel. Z rány se vyřinula žlutá krev. Opodál se ze země zvedl velký bílý pták a těžce odletěl k východu.
Laintal Ay mezitím zabil druhého fagora. Z úkrytu za dennissem se vyhrnuli další dva. Společně vysedli na jednoho kaidawa a uprchli směrem ke skalním útesům. Bílí ptáci je se skřehotáním následovali, mávali mocnými křídly, letěli vstříc ozvěně, která se k nim vracela z divočiny.
Přišel Dathka a beze slova uchopil Aoz Roona za rameno. Chvíli hleděli jeden na druhého. Aoz Roon se navzdory bolesti usmál; v úsměvu odhalil bílé zuby. Dathka se také usmál, ale jeho rty zůstaly sevřené.

Přišel také Laintal Ay. Zářil radostí. "Zabil jsem ho. Je mrtvý!" řekl. "Vnitřnosti mají v hrudníku a plíce v břichu..."

Aoz Roon odkopl tělo fagora stranou, popošel ke stromu a opřel se o kmen. Těžce odfukoval ústy i nosem. Snažil se zbavit těžkého zápachu nepřítele. Ruce se mu třásly.
"Zavolej Eline Tala," řekl.
"Zabil jsem ho, Aoz Roone!" opakoval Laintal Ay a ukazoval na tělo ležící ve sněhu.
"Zavolej Eline Tala," opakoval Aoz Roon.
Dathka šel k místu, kde ještě stále zápasili jeleni, s hlavami skloněnými a parožím zaklíněným do sebe, a rozdupávali sníh pod kopýtky v bláto. Vytáhl nůž a rukou zkušeného lovce jim oběma podřízl hrdla. Zvířata stála a tekla z nich žlutá krev a když už neměla sílu stát, svalila se na zem a zemřela, stále zaklíněná do sebe.
"Ten řemen mezi parohy - to je starý fagorský trik při lovu zvěře," řekl Aoz Roon. "Jakmile jsem si ho všiml, věděl jsem, že jsou někde nablízku..."
Přiběhl Eline Tal spolu s Faralin Ferdem a Tanth Einem. Odstrčili Laintal Aye stranou a spěchali k Aoz Roonovi. "Měl jsi tu bestii rovnou zabít, ne se tu s ní objímat," řekl Eline Tal.
Zbytek stáda utekl. Bratři zabili tři laně a zářili triumfem. Ostatní lovci se přiběhli podívat, co se děje. Pět zvířat, to není špatný úlovek. Oldorando se nají dosyta. Těla fagorů zůstanou tam, kde jsou, a shnijí. O jejich kůže nikdo nestál.
Laintal Ay a Dathka drželi krotké laně, zatímco Eline Tal a ostatní prohlíželi Aoz Roona. Se zaklením odstrčil jejich ruce."Nechte mne být," řekl, držel se za bok a křivil přitom obličej bolestí. "Kde byli čtyři fagorové, může jich být víc."
Mrtvé laně naložili na hřbety návnad a vydali se na zpáteční cestu. Těla jelenů táhli za sebou.
Ale Nakhri se na Aoz Roona hněval.
"Ti jeleni jsou vyhladovělí a staří. Jejich maso bude chutnat jako kůže."
Aoz Roon mlčel.
"Jenom supové dávají přednost jelenům před laněmi," řekl Klils.
"Bud zticha, Klilsi," vykřikl Laintal Ay. "Nevidíš, že Aoz Roon je raněn? Běž si raději nacvičovat údery sekerou."
Aoz Roon hleděl do země a neříkal nic - a to staršího bratra ještě víc popudilo. Věčná příroda kolem nich mlčela.
Když se konečně přiblížili k Oldorandu a jeho tryskajícím horkým pramenům, stráže ve věžích zatroubily na rohy. Byli to staří nebo nemocní muži, kteří již neměli sílu, aby se mohli vydat na lov. Nakhri jim dal jenom lehký úkol - ale kdyby jejich rohy nezazněly včas, jakmile se v dálce objevila skupina lovců, zrušil by jim příděl rathelu. Zvuk rohu byl signálem pro mladé ženy, aby přestaly pracovat a vyběhly ven před valy uvítat své muže. Mnohé z nich měly strach z jejich smrti - vdovství by znamenalo špatné zaměstnání, holou existenci a brzkou smrt. Tentokrát spočítaly hlavy a rozveselily se. Vracejí se všichni. Této noci bude slavnost. Některé z nich možná otěhotní.
Eline Tal, Tanth Ein a Faralin Ferd zavolali své ženy. Uštědřovali jim láskyplná gesta i hrubé zacházení stejnou měrou.
Aoz Roon zůstal sám a neřekl ani slovo, třebaže se zpod temného obočí rozhlížel a hledal Šai Tal. Nebyla tam.
Ani Dathku nevítaly žádné ženy. Protáhl obličej a prodíraje se davem, mračil se. Doufal, že přijde Šai Talina tichá přítelkyně Vry. Protože k Dathkovi nepřiběhla žádná žena, která by jej přivítala a objala, Aoz Roon jím tajně pohrdal, třebaže on sám byl v naprosto stejné situaci.
Pozoroval, jak jeden z lovců vzal za ruku Dol Sakil, dceru porodní báby. Viděl svou dceru Oyre; pospíchala, aby vzala za ruku Laintal Aye. Musel si přiznat, že se jeden ke druhému hodí a že z jejich svazku by mohlo něco být.
Samozřejmě, dívka byla tvrdohlavá, zatímco Laintal Ay byl příliš měkký. Vzala by jej tancovat ještě dřív, než by souhlasila se sňatkem. V tomto ohledu byla Oyre podobná výjimečné Šai Tal - těžko pochopitelná, hezká a neústupně si stála na svém.
S hlavou svěšenou prošel širokou branou. Stále se držel za bok. Nakhri a Klils kráčeli opodál a odháněli své štěbetající ženy. Oba se na něj výhružně podívali. "Drž se stranou, Aoz Roone," procedil Nakhri mezi zuby.
Aniž by se na ně podíval, zabručel: "Jednou jsem třímal sekeru ve jménu Wutry a budu ji třímat znovu."
Svět se mu chvěl před očima. Vypil rathel s vodou, ale nevolnost v něm narůstala. Zamířil do věže, kterou sdílel se svými druhy. Už se nestaral o to, co se děje se zvěří, kterou společně ulovili. Ve svém pokoji se zhroutil. Ale nestrpěl by, kdyby jej otrokyně měla svléknout a prohlížet jeho ránu. Ležel na lůžku, držel si bok a žebra. Po hodině vyšel ven a hledal Šai Tal.
Slunce se klonilo k západu a Šai Tal se vydala krmit husy na břeh Voralu. Řeka byla široká a mezi kusy bílého ledu, lemujícího břehy, proudila temná voda. Když byla Šai Tal mladší, řeka byla neustále zamrzlá od břehu ke břehu.
"Proč se vy lovci vydáváte za zvěří tak daleko?" zeptala se Aoz Roona. "Dnes ráno jsem viděla zvěř na druhém břehu. Myslím, že to byli hoxnejové a divocí koně."
Aoz Roon se na ni zamračeně podíval a uchopil ji za paži. "Ty si vždy myslíš něco jiného než ostatní, Šai Tal. Myslíš, že jsi moudřejší než lovci? Proč jsi nepřišla, když zazněl roh? "
"Měla jsem práci." Vyprostila paži z jeho sevření a začala husám, které se shromáždily kolem, házet krmení. Aoz Roon do hejna kopl a znovu ji popadl za ruku.
"Dnes jsem zabil fagora. Jsem silný. Zranil mne, ale já jsem to špinavé zvíře zabil. Všichni lovci si mne váží. A všechny dívky ke mně vzhlížejí. Ale já chci tebe, Šai Tal. Proč mne stále odmítáš?"
Obrátila k němu pronikavé oči. Ovládla svůj hněv a řekla: "Já tě neodmítám, ale ty bys mi zlomil ruku, kdybych proti tobě něco měla - a my dva bychom se věčně hádali. Nikdy ke mně nemluvíš něžně. Umíš se smát a umíš se mračit, ale neumíš si namlouvat ženu. Tak je to."
"Nejsem z těch, kdo cukrují jako hrdličky. A tvou půvabnou ruku bych nikdy nezlomil. Poskytl bych ti jiné věci k přemýšlení."
Neodpověděla, dál krmila husy - Batalix klesal za obzor a vrhal zlato na její bohaté rozpuštěné vlasy. Jediné, co se v této strnulé krajině hýbalo, byl temný vodní proud.
Po chvíli postávání, pozorování a přešlapování z nohy na nohu se jí Aoz Roon zeptal: "Co jsi dnes měla na práci?"

Aniž by se na něj podívala, horlivě odpověděla: "Slyšel jsi má slova toho smutného dne, kdy jsme pohřbívali Loilanum? Mluvila jsem především k tobě. Žijeme tady, na tomhle dvoře. Chci vědět, jaký je život mimo něj. Chci znát mnoho věcí. Potřebuji pomoc, ale ty nejsi mužem, který by mi ji poskytl. Tak tedy ve volných chvílích učím ostatní ženy, protože tím vzdělávám sama sebe."
"Ale k čemu je to dobré? Jenom tím způsobíš problémy."
Neodpověděla. Zrak měla upřený na řeku, na niž dopadaly poslední zlatavé paprsky.
"Měl bych tě ohnout přes koleno a nabít ti." Stál pod ní na svažujícím se břehu, hleděl jí vzhůru do obličeje.
Zlostně se na něj podívala. A pak se najednou výraz její tváře změnil. Začala se smát. Pak si zakryla ústa dlaní a řekla: "Ty to prostě nechápeš!"
Využívaje okamžiku, silně ji objal. "Pokouším se dvořit se ti a budu ještě víc, Šai Tal. Pro tvého krásného ducha a tvé jasné oči. Zapomeň na učení, bez toho se všichni obejdeme, a staň se mou ženou."
Zvedl ji, až se její nohy ocitly ve vzduchu. Husy se okamžitě rozprchly, natáhly krky a odkolébaly se.
Když ji opět postavil na zem, řekla: "Prosím tě, Aoz Roone, nesnaž se zbytečně. Můj život má dvojnásobnou cenu a já jej nemohu jen tak někomu věnovat. Vědění je důležité nejen pro mne, ale pro všechny. Nenuť mne, abych se musela rozdělit mezi tebe a vědění."
"Už dlouho tě mám rád, Šai Tal. Vím, že Oyre tě rozčiluje, ale neměla bys mi říkat ne. Staň se mou ženou a to hned teď, nebo si najdu jinou. Jsem horkokrevný muž. Žij se mnou a zapomeň na svou akademii."
"Ach, jenom opakuješ to, co už jsi řekl. Jestli mne miluješ, zkus naslouchat tomu, co říkám." Otočila se a vydala se vzhůru po svahu, směrem ke věžím. Aoz Roon se rozběhl za ní.
"Odejdeš a neřekneš mi nic, co by mne potěšilo, Šai Tal. Jenom jsi mi tu napovídala hromadu bláznivých věcí." Nyní mluvil něžně, téměř ostýchavě. "A co kdybych byl vladařem Embruddoku? Není to zas tak nemožné. Pak by ses musela stát mou ženou."
Ve způsobu, jakým se na něj podívala, viděl, proč ji vlastně pronásleduje; jenom na okamžik dohlédl až na dno její duše.
"Tak o tomhle sníš, Aoz Roone? Dobrá, tvým snem je moc a mým snem jsou vědomosti a moudrost. Každý máme své sny a svůj osud. Já tě také mám ráda, ale nechci, abys nade mnou měl moc. Nikdo nade mnou nesmí mít moc."
Mlčel. Její odpověď pro něj byla příliš nestravitelná - alespoň si to myslel; ale začal z jiného konce a s tvrdým pohledem se zeptal: "Ale nenávidíš Nakhriho, viď?"
"Nevadí mi."
"Ale mně ano."
Jako vždy po úspěšném lovu se v noci konala slavnost s jídlem a pitím. Trvala dlouho do noci. Kromě tradičního rathelu bylo naléváno i čerstvě vykvašené ječné víno. Zpívaly se písně, tancovalo se a hojně se popíjelo. Když byla zábava v nejlepším, většina mužů se uchýlila do velké věže, z níž byl výhled dolů na hlavní ulici. Podlaha byla čistě zametena a byl zapálen oheň, jehož kouř stoupal ke kovem zdobenému stropu. Aoz Roon zůstal i nadále mrzutý a zpěv jej nebavil. Laintal Ay si všiml, že odchází, ale pohled na Oyre jej zaměstnával natolik, že neměl čas věnovat se jejímu otci. Aoz Roon vyšplhal po schodech přes jednotlivá podlaží, vyšel na střechu a zhluboka se nadechl chladného vzduchu.
Dathka, který neměl talent pro hudbu a zpěv, jej následoval. Jako obvykle nemluvil. Stál s rukama založenýma na hrudi a zíral na nezřetelné obrysy v temnotě. Na obloze nad jejich hlavami visela záclona mdle zeleného svitu, jejíž záhyby zasahovaly až do stratosféry.
S hlasitým výkřikem Aoz Roon uskočil. Dathka jej zachytil a podepřel, ale starší muž jej odehnal.
"Co tě trápí? Jsi opilý, viď? "
"Tam!" Aoz Roon ukázal do tmy. "Proklatě, už zmizela. Ženská s prasečí hlavou. Ten pohled v jejích očích!"
"Máš vidiny. Jsi opilý."
Aoz Roon se na něj hněvivě podíval. "Neříkej mi, že jsem opilý, ty skrčku! Viděl jsem ji, to ti povídám. Nahou, vysokou, s hubenýma nohama, chlupy na bradě a čtrnácti vemeny - šla přímo ke mně." Pobíhal po střeše a mával rukama.
V padacích dveřích se objevil Klils. Mírně vrávoral, okusoval jelení kost. "Vy dva tady nemáte co dělat. Toto je Velká věž. Sem mají přístup pouze ti, kdo vládnou Oldorandu."
"Ty bídáku," řekl Aoz Roon a přiblížil se k němu. "Vždyť ty neumíš ani zvednout sekeru."
Klils jej kostí prudce udeřil do krku. Aoz Roon zařval, popadl jej za hrdlo a vší silou stiskl. Ale Klils ho kopl do kotníku, uhodil pěstí do břicha a tlačil proti zídce, lemující střechu. Jedna její část byla vydrolená. Klils na ni Aoz Roona přitiskl tak, že mu hlava trčela do prázdna.
"Dathko!" vykřikl Aoz Roon. "Pomoz mi!"
Dathka se tiše připlížil za Klilse, pevným stiskem jej popadl pod koleny a zvedl mu nohy. Rozhoupal jeho tělo a přehodil je přes zídku.
"Ne, ne!" křičel Klils a svíral rukama Aoz Roonův krk. Tři muži spolu zápasili v nazelenalé temnotě; rvačku podbarvoval zpěv z dolního podlaží. Dva lovci - omámení rathelem - proti Klilsovi. Konečně se Aoz Roonovi podařilo vyprostit se z Klilsova sevření. Vladař Embruddoku letěl s posledním výkřikem dolů. Slyšeli, jak jeho tělo dopadlo na zem pod věží.
Aoz Roon a Dathka, těžce oddychující, se posadili na zídku. "Zbavili jsem se ho," vydechl Aoz Roon. Mnul si bolavá žebra. "Díky, Dathko."
Mladík neodpovídal.
"Za tohle nás zabijí," řekl konečně Aoz Roon. "Nakhri na to dohlédne. Už teď lidé proti mně mají výhrady." Po chvíli opět vášnivě vybuchl: "Za všechno může ten blázen Klils. On mne napadl. Je to jeho vina."
Dathka opět neodpovídal a Aoz Roon, neschopen vydržet ticho, vyskočil a rázoval po střeše. Něco si mumlal pod fousy. Popadl ohryzanou kost a mrštil jí daleko do tmy.

Obrátil se k mlčenlivému Dathkovi a řekl: "Poslyš, jdi dolů za Oyre. Řekni jí, aby sem přivedla Nakhriho. Kdyby chtěla, nosil by místo obličeje prasečí rypák. Viděl jsem, jak po ní ten bídák hází očima."
Dathka pokrčil rameny a odešel. Oyre seděla k Laintal Ayově velké nelibosti poblíž Nakhriho; protože byla oblíbená, byla u něj v přízni a měla se lépe než jiné ženy.
Když se Dathka vrátil, Aoz Roon stále chodil sem a tam po střeše a třásl se chladem.
"Vede ho s sebou," řekl Dathka stručně. "Ale myslím, že to není dobrý nápad, ať už pomýšlíš na cokoliv. Já s tím nechci mít nic společného."
"Bud zticha." To bylo snad poprvé, kdy Dathkovi někdo poručil, aby zmlkl. Padacími dveřmi vylezly nahoru tři postavy - Oyre jako první. Za ní následoval Nakhri, s konvicí v ruce, a pak Laintal Ay, který se rozhodl zůstat Oyre nablízku. Vypadal rozčileně a když uviděl Aoz Roona, stojícího ve stínu, jeho výraz se nezměnil.
"Ty zůstaň dole, Laintal Ayi. Do tohoto ti nic není," řekl Aoz Roon drsně.
"Jsem tu s Oyre," odpověděl Laintal Ay, jako by to bylo postačující vysvětlení.
"Dává na mne pozor, otče," řekla Oyre. Aoz Roon ji odstrčil stranou a obrátil se k Nakhrimu se slovy: "Nakhri, ty a já jsme se spolu vždycky jen hádali. Nyní se utkáme muž proti muži."
"Vypadni z mé střechy," nařídil Nakhri. "Tady nemáš co dělat. Tvé místo je dole."
"Připrav se k boji."
"Ty jsi byl odjakživa násilník, Aoz Roone, a teď se opovažuješ zaútočit na mne po svém neúspěchu v lovu. Vypil jsi příliš mnoho rathelu." Nakhriho hlas byl také zastřený vínem a rathelem. "Ano, opovažuji se," vykřikl Aoz Roon a vrhl se na Nakhriho.
Nakhri mu hodil do obličeje bláto. Jak Oyre, tak Laintal Ay popadli Aoz Roona za paže, ale on se jim vyprostil a udeřil Nakhriho do obličeje.
Vladař upadl, překulil se a vytáhl z opasku dýku. Jediným světlem byla slabá záře svíce, která hořela o poschodí níž. Ostří dýky se v ní zableskло. Zelená temnota oblohy propůjčovala postavám pouze přízračně obrysy. Aoz Roon se Nakhrimu snažil dýku vykopnout, ale chybil a těžce dopadl na jeho tělo. Nakhri začal se sténáním zvracet a Aoz Roon se odkulil stranou. Oba muži vstali.
"Nechte toho, oba!" křičela Oyre a znovu otce chytila za ruku.
"Proč se vlastně perete?" zeptal se Laintal Ay. "Vyprovokoval jsi ho pro nic za nic, Aoz Roone. Právo je na jeho straně, třebaže je to blázen."
"Ty buď zticha, jestli chceš mou dceru," zařval Aoz Roon a zaútočil. Nakhri, který stále ještě lapal po dechu, se neměl čím bránit. Ztratil dýku. Pod krupobitím úderů couval k zídce. Oyre vykřikla. Chvíli se tam potácel, pak se mu podlomila kolena. Přepadl dolů.
Všichni slyšeli, jak tělo dopadlo na zem při úpatí věže. Stáli strnulí, hleděli jeden na druhého s pocitem viny. Z nitra budovy se ozýval opilý zpěv.
"Když já do Embruddoku pospíchal,
ej, celou cestu jsem si zpíval.
Viděl jsem vepře poskakovat
a chtělo se mi tancovat..."

Aoz Roon se naklonil přes okraj zídky. "To zpívají pro tebe, vládce Nakhri," řekl pochmurným hlasem. Chytil se za žebra a zapotácel se. Otočil se k ostatním; hleděl na ně divokýma očima.
Laintal Ay a Oyre se k sobě mlčky tiskli. Oyre vzlykala.
Dathka k nim přistoupil a bezvýrazným hlasem řekl: "Laintal Ayi a Oyre, Je-li vám život milý, nikomu se o tomhle ani slovem nezmíníte. Sami jste viděli, jak snadno lze život ztratit. Povím, že jsem viděl, jak se spolu Nakhri a Klils hádali. Začali spolu zápasit a dostali se až k zídce. Nemohli jsme je od sebe odtrhnout. Pamatujte si má slova. A mlčte. Aoz Roon se stane vladařem Embruddoku a Oldoranda."
"Ano, a budu vládnout lépe než ti dva blázni," řekl Aoz Roon, vrávoraje.
"Já vím, že budeš," řekl Dathka klidně, "protože my tři víme pravdu o dvojnásobné vraždě, která se zde stala. Pamatuj si, že my na ní nemáme žádnou vinu: udělal jsi to jen ty sám. Podle toho se k nám chovej."
Léta v Oldorandu pod vládou Aoz Roona plynula stejným způsobem, jako tomu bylo za minulých vládců; život byl takový, že na něm vladař nemohl nic změnit. Jenom počasí bylo vrtošivější. Ale to, stejně jako řada ostatních věcí, bylo mimo vladařovu moc.
Teplotní vzestup v atmosféře pokračoval. Oteplila se troposféra a začaly stoupat přízemní teploty. Po celé týdny zemi bičovaly deště. V tropických oblastech zmizel sníh v nížinách. Ledovce byly už jen ve vyšších polohách. Země se zazelenala. Vyrašily z ní vysoké rostliny. Objevili se ptáci a zvířata, která kolem valů starověkého sídliště ještě nikdy nikdo neviděl. Nic nebylo takové, jaké bývalo.
Pro mnoho starších lidí byly tyto změny nevítané. Vzpomínali na vše obklopující sníh z dob svého mládí. Ti ve středním věku změny vítali, ale vrtěli nad nimi hlavami a říkali, že je to všechno příliš krásné, než aby to vydrželo. Ti nejmladší nikdy nic jiného nepoznali. Život v nich vzplanul stejně bouřlivě jako ve vzduchu. Měli hodně rozmanitých věcí k jídlu; rodilo se víc dětí a méně dětí umíralo.
Co se týká dvou strážců, Batalix byl stejný jako vždy. Ale Freyr byl každým týdnem, každým dnem a každou hodinou jasnější a teplejší.
V tomto obrovském dramatu přírody se odehrávala lidská dramata, která každý člověk hraje ke svému zklamání nebo uspokojení. Pro většinu lidí bylo toto splétání vlastních osudů tím nejdůležitějším ze všeho a každý viděl sám sebe ve středu veškerého dění. Bylo tomu tak po celém velkém glóbu Helikonie, kde malé hrstky mužů a žen bojovaly o přežití.

A výzkumná stanice planety Země vše pečlivě zaznamenávala.
Když se Aoz Roon stal vladařem Oldoranda, změnil své lehkovážné způsoby. Stal se mrzutým a nějakou dobu se vyhýbal dokonce svým nejbližším - svědkům zločinu. Ti, kterým se podařilo proniknout do jeho blízkosti, netušili, že za jeho samotářstvím se skrývá neustále připomínaný pocit viny. V malé společnosti, kde všichni byli spřízněni, i když velmi vzdáleně, a kde ztráta i jen jedné osoby byla těžce pociťována a lidé neměli problémy se vzájemným pochopením, byla vražda téměř neznámou věcí a vědomí viny bylo u Aoz Roona tak silné, že jej sžíralo zaživa.
Nakhri a Klils neměli od svých žen žádné děti a s gossii v podzemní říši mohly tedy rozmlouvat jenom jejich ženy. Obě se setkaly pouze se zuřivým hněvem a záští, která byla připisována nepřátelství, do něhož bratři upadli, když se spolu začali hádat a zápasit; ženám byla odpuštěna další komunikace s nimi. Bratři a jejich příšerný konec přestali být tématem rozhovorů. Nikdo se nedozvěděl, že došlo k vraždě.
Ale Aoz Roon nikdy nezapomněl. Ráno po vraždě unaveně vstal a ponořil obličej do ledové vody. Chlad malounko zmírnil žár, který mu spaloval celé tělo. Od orgánu k orgánu jím projížděla ostrá bolest.
Chvěl se bolestí. Neodvážil se hovořit se svými druhy. Pospíchal dolů z věže, s psem Kurdem po boku. Sešel do uličky, v níž bylo v tajuplné ranní mlze rozbřesku vidět jenom zachumlané postavy žen, pomalu mířící do práce. Aoz Roon se jim vyhnul a klopýtal směrem k severní bráně. Musel projít kolem Velké věže. Než si to stačil uvědomit, stanul před rozbitým tělem Nakhriho, jehož oči byly vytřeštěné hrůzou. Na opačné straně Věže leželo tělo Klilse. Mrtvoly ještě nebyly objeveny a nikdo tedy nevyhlásil poplach. Kurd vyl a skákal nad Klilsovým vlhkým tělem.
Aoz Roon si najednou s hrůzou uvědomil, že nikdo neuvěří tomu, že bratři spolu zápasili a v bitce spadli dolů, když jejich těla najdou ležet každé na jiné straně věže. Popadl Klilse za ruce a snažil se tělem pohnout. Bylo ztuhlé a jakoby přirostlé k zemi. Aoz Roon se sehnul a přitom se obličejem téměř dotkl mokrých vlasů mrtvoly. Uchopil tělo v podpaždí. Těžce oddychoval. S jeho obrovskou, nepřekonatelnou silou se něco stalo; jakoby někam zmizela. Klils se ani nepohnul. Se sténáním přešel Aoz Roon na druhou stranu a popadl tělo za nohy. Znovu a znovu se jím pokoušel pohnout.
Konečně se mu to podařilo. Klils dopadl obličejem k zemi a jedna tvář mu přimrzla do bláta. Nyní se odtrhla a tělo poskakovalo po umrzlé zemi. Aoz Roon jej hodil vedle těla jeho bratra, jako nějakou mršinu, nehybnou a bezvýznamnou věc. Pak se rozběhl k severní bráně.
Za valy stála spousta rozpadlých věží, často obklopených - či ve skutečnosti zničených - radžabaraly, sklánějícími se nad jejich zbytky. V jednom z těchto pomníků času, který hleděl na chladné vody Voralu, našel Aoz Roon útočiště. Místnost na druhém podlaží byla časem nedotčená, jen dřevěné schody už dávno zmizely. Vyšplhal se nahoru po hromadě suti. Stál v kamenné místnosti. Opíral se o zeď. Pak vzal dýku a zuřivě se začal vysvobozovat z kožešiny. Byla to kožešina černého medvěda, který zemřel v horách, aby Aoz Roona ošatil. Nikdo jiný stejný oděv nenosil. Nyní jej ze sebe bezhlavě strhával.
Konečně byl nahý. Styděl se dokonce sám před sebou. Nahota neměla mezi lidmi co dělat. Pes si sedl, pozoroval jej a kňučel.
Jeho tělo s rýsujícími se svaly bylo zachváceno jako oheň spalující vyrážkou. Od kolen až ke krku, celá kůže jen hořela. Držel se za přirození a pobíhal po místnosti. Křičel bolestí.
Pro Aoz Roona byl oheň na těle trestem za vraždu. Vražda! Jeho temná mysl usoudila, že toto je trest. Ani na chvíli se v myšlenkách nevrátil k tomu okamžiku při lovu, kdy byl v těsném kontaktu s velkým bílým fagorem. Nevěděl, že klíšťata, která obtěžují ta chlupatá zvířata, se mu dostala na kůži. Neznal je, a proto nemohl usuzovat správně.
Výzkumná stanice planety Země prolétávala oblohou, vše pečlivě pozorovala a zaznamenávala. Na její palubě byly přístroje, které pozorovatelům umožňovaly zkoumat planetu pod nimi a učit se věcem, které nevěděli ani její obyvatelé. Lidé pochopili životní cyklus klíštěte, které se přizpůsobilo chladu a parazitovalo na fagorech i na lidech. Analyzovali složení planetární kůry Helikonie. Od těch nejméně významných až po ta nejpodstatnější, byla všechna fakta sbírána, tříděna, analyzována a pak vysílána k Zemi. Bylo to, jako by Helikonii rozmontovali a pak atom po atomu odesílali k neznámému určení přes celou galaxii. V jistém smyslu to tak bylo a planeta byla po částečkách znovu na Zemi vytvářena v encyklopediích a vzdělávacích institucích.
Když byla na Avernu vidět dvě zvětšující se slunce na východě, nad pohořím Nktryhk, některé vrcholy, tyčící se až do stratosféry, roztrhaly stíny a zář pronikla tajemnými hloubkami atmosféry. Na palubě sondy byli romantici, kteří zapomněli na skutečnost a vášnivě vyváděli v posteli, uprostřed oceánu světla a vzduchu.
S brbláním a klením mířily zachumlané postavy v šeru k Velké věži. Z východu vál chladný vítr, vyl mezi starými věžemi, útočil na jejich obličeje a tvořil jíní na vousech. Bylo sedm hodin jarního večera a byla tma jako za nejtemnější noci.
Když muži přišli do věže, zabouchli za sebou chatrné dřevěné dveře, narovnali se a hned se rozveselili. Pak po úzkých kamenných schodech vyšplhali do Aoz Roonova pokoje, vyhřívaného horkou vodou, která proudila kamennými trubkami v podlaze. Další pokoje ve vyšších podlažích věže, v nichž spali Aoz Roonovi otroci a někteří z jeho lovců, byly dál od zdroje tepla a tedy chladnější. Ale dnes večer díky větru, profukujícímu tisíci trhlinkami, bylo ledově chladné všechno.
Aoz Roon svolal svou první radu jako vladař Oldoranda.
Posledním příchozím byl starý mistr Datnil Skar, hlava cechu koželuhů. Byl také nejstarším přítomným mužem. Pomalu vstoupil do světla. Opatrně se rozhlížel, jako by se obával léčky. Staří jsou vždy podezřívaví vůči změnám ve vládě. Ve svícnech, stojících uprostřed místnosti, hořely dvě silné svíce. Podlaha byla bohatě pokryta kožešinami. Mihotavé plameny svíček i hádci kouře mířili k západu, ve směru větru.
Ve světle svic mistr Datnil Skar uviděl Aoz Roona, sedícího v dřevěném křesle, a devět ostatních lidí, rozsazených na kožešinách kolem vladaře. Šest z nich byli mistři zbývajících šesti cechů. Když pozdravil Aoz Roona, jednomu po druhém se mistrům poklonil. Dalšími dvěma muži byli Laintal Ay a Dathka. Seděli dost nervózně a v obranné pozici.

Datnil Skar neměl Dathku rád z toho prostého důvodu, že chlapec opustil cech, aby se mohl stát bezvýznamným lovcem - což bylo pouze mínění Datnil Skara; také mu byla protivná Dathkova mlčenlivost.
Jedinou přítomnou ženou byla Oyre. Upírala pohled na podlahu. Seděla částečně za křeslem svého otce, jako by se chtěla skrýt ve stínech, tančících po zdech.
Všechny obličeje byly starému mistrovi známé - a stejně tak znal i lebky fagorů a dalších nepřátel, které visely na zdech pod stropními trámy.
Mistr Datnil Skar se posadil na kožešiny vedle ostatních cechovních mistrů. Aoz Roon zatleskal rukama a z místnosti nahoře sešly dolů otrokyně. Nesly tác, na němž stálo jedenáct vyřezávaných dřevěných číší; když byla číše rathelu podána Datnil Skarovi, starý mistr si uvědomil, že tyto nádoby kdysi patřily Wall Einovi.
"Vítejte," řekl Aoz Roon hlasitě a pozvedl svou číši. Všichni pili nasládlou kalnou tekutinu.
Aoz Roon promluvil. Pravil, že chce vládnout pevnější rukou než jeho předchůdci. Nebude tolerovat žádné činy mimo zákon. Tak, jak tomu bylo dřív, bude svolávat radu, která bude i nadále sestávat z představitelů sedmi cechů. Bude bránit Oldorando proti všem nepřátelům. Zaručí, že nikdo nebude hladovět. Dovolí, aby lidé mohli hovořit se svými gossii, kdykoliv si to budou přát. O akademii si myslí, že je to ztráta času, protože ženy mají spoustu jiné práce.
Většina z toho, co řekl, byla bezvýznamná. Mluvil a vypadal jako posedlý démony. Oči měl divoce upřené do prázdna a křečovitě svíral opěradla křesla, jako by bojoval s nějakými vnitřními mukami. Jakkoli jeho řeč sama o sobě byla bezvýznamná, způsob, jakým ji přednesl, byl až hrozivě originální. Vítr skučel a hlas Aoz Roona stoupal a klesal.
"Laintal Ay a Dathka jsou nyní mými pobočníky a budou dohlížet na to aby byly plněny mé rozkazy. Jsou mladí a ctižádostiví. To je všechno, k čertu, skončil jsem."
Ale mistr sladovnického cechu pevným hlasem řekl: "Můj pane, na nás s pomalejším rozumem je to všechno příliš rychlé. Někteří z nás se jistě diví, proč sis za své pobočníky vybral ty dva výrostky, když kolem nás je spousta zralejších mužů, kteří by ti posloužili lépe."
"Už jsem rozhodl," řekl Aoz Roon a kolébal se v křesle dopředu a dozadu.
"Ale možná tvé rozhodnutí bylo příliš ukvapené, pane. Zvaž, kolik dobrých mužů tady máme...Co třeba někteří tvého věku, jako Eline Tal či Tanth Ein?"
Aoz Roon udeřil pěstí do opěradla křesla. "Potřebujeme mládí, činy. Tak jsem rozhodl. A nyní můžete jít, všichni."
Datnil Skar pomalu vstal a řekl: "Můj pane, odpusť mi, ale toto náhlé rozhodnutí nebude ke škodě jen tobě, ale i nám. Nejsi snad nemocen, není ti zle?"
"Odejdi, člověče, když jsem tě o to požádal. Oyre - "
"Je zvykem, aby rada mistrů připila na tvou vládu, pane."
Vladař Embruddoku obrátil oči v sloup a pak jimi zase sklouzl dolů. "Mistře Datnile, já vím, že vy staří máte krátký dech a dlouhá slova. Ušetři mne. Odejdi, než tě budu muset nahradit někým jiným. Jděte pryč všichni, děkuji vám, ale už jděte."
"Ale - "
"Jděte," zasténal a ohnal se po něm.
Členové rady mrzutě odcházeli. Mumlali si pod fousy, nafukovali bezzubá ústa rozhořčením. Tohle není dobré znamení... Laintal Ay a Dathka také odešli a také vrtěli hlavami.
Jakmile byl sám se svou dcerou, Aoz Roon padl na podlahu a válel se po ní, sténal, kopal a škrábal se.
"Přinesla jsi to léčivé husí sádlo od ženy mistra Datnil Skara, dcero? "
"Ano, otče." Oyre přinesla koženou nádobku, která obsahovala hustou mastnou hmotu.
"Potřeš mi s ní tělo."
"Ne, to nemohu udělat, otče."
"Ale můžeš, a uděláš to."
V očích se jí divoce zablesklo. "Neudělám to. Slyšel jsi, co jsem řekla. Zavolej si na to otrokyni. K tomu tady přece je, ne? Nebo ti zavolám Rol Sakil."
Vyskočil, zavrčel a chytil ji za ruku. "Uděláš to ty. Nikdo jiný nesmí vidět, jak vypadám, protože za chvíli by to věděli všichni. Dovtípili by se, copak to nechápeš? Uděláš to, proklatě, nebo ti zlámu vaz. Jsi stejně tvrdohlavá jako Šai Tal."
Když zasténala, hněvivě jí řekl: "Zavři oči, jestli jsi tak choulostivá. Nemusíš se dívat. Ale dělej, rychle."
Začal se svlékat z kožešin a stále ještě s šílenstvím v očích řekl: "A vezmeš si Laintal Aye, abyste oba mlčeli. Nechci slyšet žádné argumenty. Viděl jsem, jak se na tebe dívá. Jednou budeš ty vládnout Oldorandu."
Svlékl si kalhoty a stál před ní nahý. Zavřela oči a odvrátila obličej hrůzou. Ale přesto nemohla nevidět otcovo pevné, holé tělo, které jako by se pod pokožkou svíjelo v křečích. Až ke krku bylo pokryto vyrážkou temně rudé barvy.
"Dělej, pospěš si, dej to na mne, ty hnusná filoko! Jsem v agónii, proklatě. Umírám."
Natáhla k němu ruku a začala mu na hrudník a břicho nanášet husté sádlo.
Potom s nadávkami utekla ven z věže a stála tam, s tváří obrácenou proti chladnému větru, a dávila se odporem.
Takové byly rané dny vlády jejího otce.
Skupina Madisů ležela a neklidně spala, zabalená ve svých neforemných oděvech. Zastavili se k odpočinku v údolí mnoho mil od Oldoranda. Jejich strážce dřímal.
Obklopovaly je stěny z krystalické břidlice. Pod nápory mrazu se skála rozštípala do tenkých vrstev, které jim pod nohama praskaly. Nerostlo tam vůbec nic kromě zakrnělých cesmínových keřů, jejichž listy byly hořké i pro všežravé arangy.
Madisy zaskočila hustá mlha, která na těchto planinách padala dost často. Přišla noc a oni zůstali na místě. Svět se již začínal probouzet svítáním Batalixu, ale v chladné průrvě, v níž protognostici neklidně dřímali, stále vládla mlha a tma.
Mladý velitel kzahhnovy trestné výpravy, Yohl-Gharr Wyrrijk, stál na vyvýšenině pár stop nad nimi a sledoval, jak se

několik bojovných gilot a kreatů blíží k bezbranné skupině.
V temnotě se krčilo deset dospělých Madisů. Měli s sebou kojence a tři malé děti. Kromě nich tam bylo sedmnáct arangů, statných, kozám podobných zvířat se silnou srstí, jež uspokojovala většinu potřeb nomádů.
Všichni Madisové bez rozdílu byli promiskuitní. Aby zachovali svou existenci, pářili se mezi sebou navzájem a jejich krvesmilstva neznala žádná tabu. Krčili se na zemi, pevně přimknuti jeden k druhému, aby si uchránili teplo, zatímco jejich rohatá zvířata ležela kolem nich a vytvářela vnější kruh, který je chránil proti mrazivému chladu. Pouze strážce byl vně kruhu a místo aby hlídal, bezstarostně dřímal, s hlavou položenou na srsti jednoho z arangů. Neměli zbraně. Jejich jedinou obranou byl útěk.
Spoléhali na to, že mlha je ochrání. Ale bystré oči fagorů je našly. Těžkosti terénu Yohl-Gharr Wyrrijka dočasně odřízly od hlavního tělesa Hrr-Brahl Yprtovy výpravy. Jeho válečníci byli téměř stejně hladoví jako Madisové, na které se nyní chystali.
Fagorové třímali v rukou kyje a oštěpy. Praskot břidlicového podkladu pod jejich nohama přehlušovalo chrápání a funění Madisů. Ještě pár kroků. Strážce procitl ze sna a posadil se, plný hrůzy. Z husté mlhy se jako duchové vynořily příšerné postavy. Vykřikl. Jeho druhové se začali hýbat. Příliš pozdě. S divokými výkřiky fagorové bez milosti zaútočili.
Za okamžik bylo po všem. Všichni protognostici i jejich zvířata byli mrtví. Stali se potravou pro členy výpravy mladého kzahhna. Yohl-Gharr Wyrrijk slezl dolů z vyvýšeniny, aby dal příkazy k rozdělení masa.
Mlhu prozářil Batalix, kalný rudý kotouč, a jeho paprsky dopadly i do opuštěného kaňonu.
Stalo se to v roce 361 po Malé Apoteóze Velkého roku 5 634 000 po Katastrofě. Výprava byla na cestě už osm let. Za pět let dorazí do města synů Freyru, které je jejím cílem. Ale zatím žádný člověk netušil souvislost mezi osudem Oldoranda a tím, co se stalo ve vzdáleném, pustém kaňonu.
VII
Chladné přivítání pro fagory
"Ať je vladařem nebo ne, on bude muset přijít za mnou," řekla Šai Tal hrdě Vry, když za šerosvitu nemohly spát.
Ale nový vladař Embruddoku také měl svou hrdost a nepřišel.
Jeho vláda nebyla ani lepší ani horší než ta předchozí. Z jednoho důvodu byl ve sváru se svou radou, z druhého se svými pobočníky.
V zájmu poklidného života se vladař a rada snažili shodnout jak nejlépe mohli; ale jedna záležitost je nepřestávala trápit, a sice problém akademie. Nejdříve ji zakázali. Pak se shodli na tom, že nelze dovolit, aby narůstala nespokojenost. Protože ženy pracují pro všechny, nemohou jim zakazovat scházet se spolu. Takže zákaz byl zbytečný. Přesto jej neodvolali - a to ženy popuzovalo.
Šai Tal a Vry se soukromě sešly s Laintal Ayem a Dathkou.
"Vy dva chápete, o co se pokoušíme," řekla Šai Tal. "A vy toho tvrdohlavce přesvědčíte, aby změnil své rozhodnutí. Máte k němu blíž než já."
Jediné, co vzešlo z jejich schůzky, bylo to, že Dathka začal dělat oči na mlčenlivou Vry. A Šai Tal se stala ještě hrdější.
Po nějaké době, když se Laintal Ay vrátil z jedné ze svých osamělých výprav, vyhledal Šai Tal. Špinavý od bláta, krčil se před domem žen, dokud nevyšla z vařírny.
Když se objevila, po boku jí kráčeli dva otroci a nesli tácy s čerstvými bochníky. Za otroky se objevila Vry. Opět byl hotov oldorandský chléb a Vry měla dohlédnout na jeho rozdělení - ale až poté, co Šai Tal jeden z bochníků vzala a dala jej Laintal Ayovi. Usmála se na něj a odhrnula si z čela neposlušné vlasy.
Vděčně jej popadl a podupával nohama, aby se zahřál.
Stejně jako nový vládce přineslo mírnější počasí spíš nepokoj než pokrok. Opět nastal chlad a všude kolem kralovalo bílé ticho. Řeka stále tekla, nespoutaná ledem, tmavá a široká, ale její břehy byly lemovány rampouchy.
"Jak se ti daří, mladý pobočníku? V těchto dnech tě vídávám tak málo."
Zhltl poslední kousek chleba, svou první potravu po třech dnech.

"Lov je nyní obtížný. Musíme se vydávat velmi daleko. Ale teď, když je zase chladněji, by se zvěř mohla přiblížit k Oldorandu."
Hleděl na ni. Stála před ním ve špatně padnoucích kožešinách. V jejím klidu a vznešenosti bylo něco, pro co ji jedni obdivovali a druzí se jí vyhýbali. Ještě dřív než promluvila, věděl, že jeho odpověd prohlédla.
"Často na tebe myslím, Laintal Ayi, tak jako jsem myslívala na tvou matku. Nezapomínej na matčinu moudrost. Vezmi si ji za vzor a neobracej se proti akademii jako někteří z tvých přátel."
"Ty sama víš, jak tě Aoz Roon obdivuje," vyhrkl.
Když viděla jeho rozpaky, laskavě se na něj usmála a vzala ho za ruku. Šla po jeho boku a vyptávala se ho, kde byl.
Hleděl na její profil a vyprávěl jí o ruinách vesnice, kterou nalezl v divočině. Byla napolo pohřbená pod balvany, a ulice, lemované domy bez střech, byly opuštěné jako suchá řečiště. Všechny dřevěné části byly odneseny nebo shnily. Kamenná schodiště vedla na podlaží, která dávno zmizela. Okna se otvírala z rozbořených zdí. Na zápražích rostly jedovaté houby, do ohnišť navál sníh a ve výklencích si udělali svá hnízda ptáci.
"To všechno je důsledek katastrofy," řekla Šai Tal.
"Je to to, co se stává," řekl Laintal Ay a pokračoval ve vyprávění, aby jí řekl o malé skupině fagorů, na kterou narazil - ne bojovných, ale ubohých kočovníků, kteří se jej báli stejně, jako on se bál jich.
"Tak zbytečně vydáváš svůj život v nebezpečí."
"Musím...musím se dostat pryč."
"Já jsem Oldorando ještě nikdy neopustila. Ale také bych se chtěla dostat pryč, tak jako ty. Jsem tu jako vězeň. Ale

říkám si, že my všichni jsme vězni."
"Já to tak nevidím, Šai Tal."
"Ale uvidíš. Nejprve osud utváří charakter a teprve pak charakter utváří osud. Nechme toho - jsi ještě příliš mladý."
"Na to, abych ti pomohl, nejsem příliš mladý. Sama víš, že muži se akademie bojí proto, že by mohla narušit klidný chod života. Ale ty tvrdíš, že vědomosti přispějí k dobru všech, je to tak?"
Zdálo se mu, že se napůl směje a napůl posmívá. Když se mu pak podívala do očí, pomyslela si: "Ano, já chápu, co k tobě Oyre cítí." Souhlasila s tímto vztahem, s jejich vzájemnou náklonností, a teď se na něj v odpověď usmála.
"Pak tedy za to musíš bojovat."
Sklopila husté řasy a mlčela. Zvedl dlaň a rozevřel ji před jejíma

očima. Ležely na ní klasy dvou trav, jeden se semínky, uloženými v drobných zvonečcích, druhý, složený z miniaturních štětiček.
"Vzácná paní, mohla by mi akademie říct něco k těmto trávám?"
Po chvíli váhání řekla: "To je přece oves a žito." Lovila v paměti zděděnou moudrost. "Kdysi dávno je lidé pěstovali."
"Sebral jsem je za tou rozbořenou vesnicí, rostly tam divoce. Kdysi tam musela být celá pole - před katastrofou, jak říkáš... Jsou tam i jiné zvláštní rostliny; šplhají z trosek na chráněných místech. Ze zrn těchto trav by šel udělat dobrý chléb. Zvěři chutnají - a všiml jsem si, že dávají přednost ovsu před žitem."
Když jí zelené klasy dával do ruky, pohlédla na něj a zeptala se: "Proč jsi mi je přinesl?"
"Udělej nám lepší chléb. Ty přece děláš chléb. Udělej ho lepší. Dokaž tak každému, že vědění přispívá k dobru všech. Pak bude zákaz akademie zrušen."
"Jsi chytrý," řekla mu, "výjimečný člověk."
Její pochvala ho přivedla do rozpaků. "Ach, v přírodě roste divoce mnoho rostlin, které bychom mohli využít."
Když se chystal k odchodu, řekla: "Oyre je v poslední době velmi mrzutá. Co ji trápí?"
"Ty jsi moudrá - ty bys to měla vědět."
Sevřela zelené klasy v dlani, přitáhla si kožešiny těsněji k tělu a přívětivě řekla: "Přijď za mnou častěji. Nepřehlížej mou náklonnost k tobě."
Podivně se usmál a otočil se. Nemohl Šai Tal ani nikomu jinému říci, jak těžce na jeho život doléhá skutečnost, že byl svědkem vraždy Nakhriho a Klilse. Třebaže to byli blázni, byli to jeho strýcové, a měli, tak jako každý, rádi život. Hrůza jej neopouštěla, třebaže se to stalo už před dvěma lety. A domníval se, že to, co se nyní děje s Oyre, má stejnou příčinu. Jeho pocity vůči Aoz Roonovi byly nyní hluboce rozpolcené. Čin jeho mocného ochránce jej odloučil dokonce i od jeho dcery.
To, že o obou vraždách mlčel, znamenalo, že na Aoz Roonově činu má také svůj podíl. Že je vinen. Stal se téměř tak mlčenlivým jako Dathka. Kdysi jej na jeho osamělých výpravách poháněly dál jeho odvaha a touha po dobrodružství, nyní to byl zármutek a špatné svědomí.
"Laintal Ayi!" Otočil se na Šai Talino zvolání.
"Pojď se mnou chvíli posedět, než se vrátí Vry."
Její prosba ho potěšila i zahanbila zároveň. Rychle kráčel za ní, do

jejího starého, hrubého příbytku mezi prasaty, s nadějí, že žádný z jeho druhů jej nevidí. I když venku byla zima, uvnitř bylo vlhké teplo. Šai Talina scvrklá matka seděla v koutě s kusem chleba a drobky z něj padaly rovnou na zem zvířatům.
Zazněl mocný tón Oznamovatele času; do místnosti se již začalo vkrádat šero.
Laintal Ay starou ženu pozdravil a posadil se na kožešinu na podlaze, vedle Šai Tal.
"Nasbíráme těch semínek víc a zasázíme malá políčka žita a ovsa," řekla. Z tónu jejího hlasu poznal, že z jeho dárku má radost.
Po chvíli přišla Vry spolu s jinou ženou, Amin Lim, buclatou a mateřsky vypadající, která sama sebe ustanovila zástupkyní Šai Tal. Amin Lim šla k zadní stěně místnosti a posadila se u ní s nohama zkříženýma a zády opřenými o zeď; chtěla jen naslouchat a být v přítomnosti Šai Tal.
Vry byla hubená. Její prsy se pod stříbrošedými kožešinami rýsovaly ne větší než dvě malé cibulky. Obličej měla úzký a bledý, ale nebyla nehezká, protože její oči byly hluboké a zářivé. Laintal Ayovi se zdálo, že na první pohled připomíná Dathku a možná právě tohle k sobě Vry a mladého lovce přitahovalo.
Jedinou věcí, která na Vry byla pozoruhodná, byly její vlasy, bohaté a tmavé. Ve slunečním svitu vypadaly spíš jako tmavě hnědé, ne černé až do modra jako u ostatních oldorandských žen. A právě vlasy prozrazovaly její smíšený původ; její matka byla otrokyně z Borlienu, světlých vlasů a pleti, která zemřela v zajetí.
Příliš mladá, než aby cítila nenávist ke svým zotročitelům, Vry byla vším v Oldorandu uchvácena. Jako dítě obdivovala především kamenné věže a trubky s horkou vodou. Neustále se na něco vyptávala a zamilovala si Šai Tal, která na všechny její otázky odpovídala. Šai Tal strážila zvídavou mysl dítěte a dohlížela na dívku, která se pomalu měnila v ženu.
Pod vedením Šai Tal se Vry naučila číst a psát. Vry byla jednou z nejhorlivějších žaček akademie. V posledních letech se v Oldorandu rodilo víc dětí; a Vry nyní některé z nich učila písmenům olonetské abecedy.
Vry a Šai Tal začaly Laintal Ayovi vyprávět o tom, že pod městem objevily systém podzemních chodeb, směřujících od severu k jihu a od východu k západu. Byly jimi propojeny všechny věže, nebo tomu tak alespoň bylo kdysi dávno, protože nyní byly některé z chodeb zničeny zemětřesením, zátopami a jinými přírodními pohromami. Šai Tal doufala, že se jimi dostane do pyramidy, která stála, napolo pohřbená, na posvátném území. Čas zničil všechny přístupové cesty dovnitř i na vrchol. Ale Šai Tal se do ní chtěla dostat, protože se domnívala, že v pyramidě jsou pohřbeny všemožné

poklady.
"Mnohé věci kolem nás nechápeme, Laintal Ayi," řekla. "Žijeme na povrchu země, ale já jsem slyšela, že v Pannovalu lidé žijí pohodlně pod zemí a stejně tak i na jihu v Ottassolu, jak tvrdí někteří lovci. Možná nás tyto cesty spojují se světem pod námi, se světem, v němž žijí fessupové a gossiové. Kdybychom k nim našli cestu tělem a nejenom duchem, pak bychom se mohli zmocnit mnoha pohřbených vědomostí. To by Aoz Roona určitě potěšilo."
Ukolébán teplem, Laintal Ay stěží ospale pokývl hlavou.
"Vědomost, to není jenom pohřbená věc, jako nějaký brassimip," řekla Vry. "Vědomosti můžeme získat i pozorováním. Věřím, že nad námi ve vzduchu jsou stejné chodby, jako pod námi v podzemí. Za nocí často pozoruji hvězdy a jejich dráhy na obloze. Některé se pohybují různými směry- "
"Jsou příliš daleko, než aby nějak mohly ovlivnit naše životy," skočila jí do řeči Šai Tal.
"Ne, nejsou daleko. Všechny patří Wutrovi. A to, co dělá on, naše životy ovlivňuje."
"Pod zemí ses bála," řekla Šai Tal.
"A já si zase myslím, že ty se bojíš hvězd, paní," odpověděla jí Vry.
Laintal Ay byl ohromen, když slyšel tu nesmělou mladou ženu, ne starší než on sám, mluvit s Šai Tal tímto způsobem; v poslední době se změnila, právě tak jako počasí. Zdálo se, že Šai Tal to nevadí.
"Jak nám mohou být podzemní chodby užitečné?" zeptal se. "Co znamenají? "
"Jsou to pouze pozůstatky nějaké dávno zapomenuté minulosti," řekla Vry. "Naše budoucnost leží v nebesích." Ale Šai Tal rozhodně řekla: "Znamenají to, co Aoz Roon popírá. To, že tento dvůr, v němž nyní žijeme, byl kdysi rozsáhlým místem plným umění a vědy a lidé byli lepší a moudřejší než dnes. Žilo zde mnohem víc lidí - muselo jich být mnohem víc - všichni byli vznešeně odění, tak jak se oblékala Loil Bry. A měli ve svých hlavách mnoho myšlenek, zářivých jako ptáci. Nyní jsou ze všech fessupové. My jsme jejich potomci, ale na rozdíl od nich máme v hlavách jenom kal."
Během rozhovoru Šai Tal znovu a znovu narážela na Aoz Roona a upírala přitom pohled do tmavého rohu místnosti.
Chlad ustal a přišly deště a pak opět chlad, jako by počasí té doby chtělo lid Embruddoku umořit. Ženy pracovaly a snily o jiných místech.
Planina byla rozdělena pruhy, které se táhly od východu k západu - severní úbočí pahorků byla stále ještě pokryta sněhovými závějemi -posledními pozůstatky sněhové pustiny, která kdysi pokrývala celou tuto oblast. Nyní se závějemi prodíraly zelené lodyhy a každá z nich vytvářela ve sněhu kolem sebe dolinku, jíž kralovala jako osamocený panovník.
Nejpozoruhodnějším rysem nové krajiny byly obrovské louže. Ty se spojovaly v jezera protáhlého tvaru. Na hladině všech se odrážela šedými mraky zatažená obloha.
Tato oblast kdysi bývala pro lovce rájem. Ale zvěř zmizela spolu se sněhem; hledala pevnější pastviny výš v kopcích. Na jejich místo přiletěla hejna ptáků flegmaticky brouzdajících mělčinami nových jezer.
Dathka a Laintal Ay se krčili za hřebenem kopce a pozorovali pohybující se postavy. Oba byli promočení až na kůži a měli špatnou náladu. Dathkův dlouhý, ostře řezaný obličej se mračil. Tam, kde se jejich prsty zabořily do bahna, se okamžitě objevily půlměsíčky naplněné vodou. Všude kolem se ozývaly čvachtavé zvuky vodou nasáklé země. O kus dál se za hřebenem krčilo šest dalších zklamaných lovců; bez zájmu čekali na rozkaz svých velitelů a dýchali si na zkřehlé prsty.
Dathka a Laintal Ay pozorovali postavy, které kráčely v řadě za sebou, s hlavami skloněnými proti větru. Za nimi se prostírala široká stuha Voralu. U břehu kotvily tři čluny, jimiž lovci připluli na lup do tradičních oldorandských loveckých území.
Vetřelci na sobě měli těžké kožené boty a lopatovitě tvarované klobouky, které prozrazovaly jejich původ.
"Jsou z Borlienu," řekl Laintal Ay. "Přišli sem lovit naši zvěř. Musíme se jich zbavit."
"Ale jak? Je jich příliš mnoho," řekl Dathka a nespustil z nich oči. "Toto je naše země, ne jejich. Ale je jich víc než prstů na čtyř rukou..."
"Můžeme udělat jen jedinou věc: zapálit jejich čluny. Ti blázni nechali na stráži jen dva muže. Ty snadno vyřídíme."
Neměli zvěř, kterou by mohli lovit, rozhodli se tedy bojovat s Borlieňany.
Od jednoho z borlienských obyvatel, kterého nedávno zajali, se dozvěděli, jaký nepořádek a chaos nyní panuje v Borlienu. Lidé tam odjakživa žili v hliněných staveních, v jejichž přízemí chovali zvířata, a sami přebývali nahoře. Nedávné deště jejich příbytky nadobro zničily; obyvatelé Borlienu nyní nemají střechu nad hlavou.
Když se Laintal Ayova skupina nepozorovaně blížila k Voralu, déšť zesílil. Přicházel z jihu. Byl začátek zimy. Zpočátku byl déšť mírný, ale pak zesílil, až nakonec bičoval záda kráčejících lidí a voda v pramíncích crčela z jejich obličejů a z konečků tupých nosů. Déšť, to bylo něco, co žádný z nich ještě před několika lety neznal; a celá skupinka vzpomínala na dny svého dětství, kdy jim pod nohama křupal bělostný sníh a stáda zvěře se táhla od obzoru k obzoru. Nyní byl obzor skrytý za špinavě šedou dešťovou záclonou a pod nohama jim čvachtalo bláto.
Když dosáhli břehu řeky, valilo se proti nim husté šero. Navzdory nedávným mrazům byl břeh porostlý silnými, po kolena vysokými trávami, ohýbajícími se pod náporem deště. Když muži v zamračeném šeru postupovali vpřed, viděli jen vlnící se trávu, těžké mraky nad hlavami a kalnou vodu řeky, jež se hemžila rybami, které vycítily, že vodní svět se rozpíná.
Dva borlienští strážci, krčící se v člunech, byli zabiti bez boje; jakoby si mysleli, že je lépe zemřít, než dál moknout v neustávajícím dešti. Jejich těla hodili do vody. Narážela na čluny a tekla z nich krev, zatímco muži se marně snažili rozdělat oheň. Reka v těch místech byla mělká a těla nechtěla odplavat, ani když je odstrkávali vesly. Pod kožešiny mrtvol se dostal vzduch, který je držel při hladině, bičované deštěm.
"Dobrá, dobrá," řekl Dathka netrpělivě. "Nechte ten oheň. Když jejich čluny nemůžeme spálit, rozbijeme je."
"My sami je můžeme použít," navrhl Laintal Ay. "Doplujeme na nich do Oldoranda."

Ostatní nečinně přihlíželi, jak se dva mladíci dohadují.
"Co na to řekne Aoz Roon, když se vrátíme bez masa?"
"Ukážeme mu čluny, které jsme ukořistili."
"Ani Aoz Roon její čluny." Ostatní se té poznámce začali smát.
Vlezli do člunů a uchopili vesla. Mrtvé muže nechali za sebou. Pomalu dopluli zpět do Oldoranda a déšť přitom bez ustání bičoval jejich těla.
Aoz Roon je přijal chmurně. Hleděl na Laintal Aye a ostatní muže mlčky a jim se to zdálo ještě hrozivější než jakákoliv slova, protože takto neřekl nic, proti čemu by se mohli ohradit. Nakonec se od nich odvrátil a otevřeným oknem hleděl na déšť.
"Dobrá. Můžeme hladovět. Nebude to poprvé ani naposledy. Ale máme jiný problém. Faralin Ferdova skupina se vrátila z výpravy. Zahlédli skupinu fagorů, jedoucích na kaidawech směrem na Oldorando. Vypadali prý jako válečníci."
Lovci pohlédli jeden na druhého.
"Kolik jich bylo? " zeptal se jeden.
Aoz Roon pokrčil rameny.
"Přicházejí od jezera Dorzin?" zeptal se Laintal Ay.
Aoz Roon opět sotva znatelně pokrčil rameny, jakoby shledal otázku nepodstatnou.
Prohlížel si muže nezúčastněným pohledem.
"Co si myslíte, že bychom za těchto okolností měli udělat?"
Když nepřicházela žádná odpověď, zodpověděl si svou otázku sám: "Nejsme zbabělci. Půjdeme jim naproti a zaútočíme na ně dřív, než přijdou sem a pokusí se Oldorando vypálit nebo jakýmkoliv jiným způsobem zničit."
"V tomto počasí na nás nezaútočí," řekl jeden starší lovec. "Ty bestie přece nenávidí vodu. Mohlo by je do ní vehnat jenom extrémní šílenství. Voda ničí jejich kožichy."
"Ano, ale časy jsou extrémní," řekl Aoz Roon a neúnavně pochodoval sem a tam. "Svět se v tom dešti utopí. Kdy se jen vrátí ten proklatý sníh?"
Vyběhl ven a brodil se blátem k Šai Tal. Vry a její další blízká přítelkyně, Amin Lim, seděly u ní. Poslal je pryč.
Starostlivě pohlédli jeden na druhého; ona hleděla na jeho vlhký obličej, on na vrásky pod jejíma očima a na první bílé vlasy, lesknoucí se jí v temných kučerách.
"Kdy ten déšť přestane?"
"Počasí se zase zhoršuje. Chtěla jsem zasadit oves a žito."
"Říká se o tobě, že jsi moudrá, ty a tvoje ženy - řekni mi tedy, co se stane."
"Nevím. Přišla zima. Možná zase bude padat sníh."
"Sníh? Jak rád bych byl, kdyby ten proklatý déšť ustal a vrátil se sníh." Zamračil se, zaťal obě ruce v pěst a zvedl je nad hlavu. Pak je opět spustil.
"Jestli se ochladí, voda se změní v sníh."
"Wutrovy výkaly, jaká ženská odpověď! Nemáš pro mne žádnou jistotu, Šai Tal? Žádnou jistotu v tomhle proklatém nejistém světě?"
"Nemám jí pro tebe víc, než ty jí máš pro mne."
Otočil se na patě a na odchodu se ještě zastavil ve dveřích. "Jestli tvé ženy nebudou pracovat, nedostanou najíst. Nemůžeme dovolit, aby lidé zaháleli - to jistě chápeš."
Bez dalších slov ji opustil. Následovala jej do dveří a pak tam dlouho stála, zamračená, rozčilená, že jí vůbec nedal příležitost, aby mu opět mohla říct ne. Ale pak si uvědomila, že jeho mysl jí nyní nenáleží, protože vladař se musí zabývat spoustou mnohem důležitějších věcí.
Přitáhla si svůj hrubý oděv těsněji k tělu a posadila se na lůžko. Když se vrátila Vry, stále ještě tam seděla, ale jakmile spatřila svou mladou přítelkyni, s pocitem viny rychle vyskočila.
"Musíme být veselé," řekla. "Kdybych uměla čarovat, přičarovala bych zpátky sníh pro Aoz Roona."
"Vždyť ty umíš čarovat," řekla Vry oddaně.
Zvěsti o tom, že se blíží fagorové, se rychle rozšířily. Ti, kteří si pamatovali jejich poslední útok na město, nemluvili o ničem jiném. Mluvili o tom v noci, když se ukládali ke spánku, napojení rathelem; mluvili o tom za svítání, když v šerém světle mleli obilí.
"Vím, jak můžeme pomoci víc než jenom mluvením," řekla Šai Tal ženám. "Máte nejenom hbité jazyky, ženy, ale i statečná srdce. Ukážeme Aoz Roonovi, co dovedeme. Poslouchejte můj nápad."
Rozhodly, že akademie, která musí neustále ospravedlňovat svou existenci v očích mužů, navrhne plán útoku, který Oldorando zachrání. Ženy se budou snažit fagory přilákat a když se k nim obludy přiblíží, budou přepadeny lovci, číhajícími v úkrytu poblíž. Ženy diskutovaly o svém plánu, křičely a volaly po krvi.
Když jej probraly a byly s ním spokojeny, vybraly tu nejhezčí z nich, která měla k Aoz Roonovi jít jako vyslankyně. Dívka byla téměř ve věku Vry; byla to Dol Sakil, dcera staré vdovy Rol Sakil. Oyre ji doprovodila k domu svého otce, kde dívka měla vyřídit Šai Talino pozdravení a požádat Aoz Roona, aby přišel do domu žen: tam mu pak přednesou svůj návrh.
"Nebude si mne moc všímat, že ne?" zeptala se Dol. Oyre se na ni usmála a vstrčila ji dovnitř.
Ženy čekaly, zatímco venku bez přestání pršelo.
Po dlouhé době se Oyre vrátila. Byla sama a vypadala rozčileně. Nakonec jim řekla pravdu. Otec pozvání do domu žen odmítl a Dol Sakil nechal u sebe. Považoval ji za dar od akademie. Dol s ním od nynějška bude žít.
Když Šai Tal uslyšela tuto zprávu, zmocnil se jí divoký hněv. Padlana podlahu a zmítala se vzteky. Křičela a rvala si

vlasy. Přísahala pomstu všem imbecilním mužům. Prorokovala, že všichni budou zaživa sežráni fagory, zatímco jejich vladař se bude válet v posteli s tím hloupým dítětem. Řekla mnoho dalších hrozných věcí. Jejím družkám se nepodařilo ji uklidnit a raději ve strachu odešly. Vry a Oyre šly také.
"Je to mrzuté," řekla Rol Sakil, "ale Dol se bude mít dobře."
Když Šai Tal posbírala své kožešiny a omotala si je kolem těla, vyběhla dolů do uličky a zastavila se až před Velkou věží, v níž žil Aoz Roon. Déšť jí bubnoval do obličeje, když nahlas vykřičela jeho čin a vyzývala jej, aby se ukázal. Její křik byl tak hlasitý, že dokonce i řemeslníci a někteří lovci vyběhli ze svých příbytků a naslouchali. Se založenýma rukama stáli u stěny jedné z budov, schovávali se před deštěm a posměšně se ušklíbali, zatímco neustávající déšť srážel k zemi vodu z gejzírů. Pod nohama jim čvachtalo černé bláto.
Aoz Roon přišel k oknu věže, vyhlédl ven a vykřikl na Šai Tal, aby šla pryč. Ukázala mu zaťatou pěst. Křičela, že je ohavný a že jeho chování přivede celý Embruddok do záhuby.
V tom okamžiku přispěchal Laintal Ay a vzal Šai Tal za rameno. Tiše k ní mluvil. Přestala křičet a naslouchala. Řekl jí, že nesmí být zoufalá. Lovci vědí, jak na fagory. Aoz Roon to také ví. Jestliže se zlepší počasí, vytáhnou proti nim a porazí je.
"Jestliže! Když! Kdo jsi, že můžeš diktovat podmínky, Laintal Ayi? Vy muži jste tak ubozí!" Zvedla zaťaté pěsti vzhůru k obloze. "Buď poslechneš můj plán nebo všichni zahyneme, Aoz Roone. Slyšíš mne tam nahoře? Svým vnitřním zrakem všechno vidím a vím, co musíme udělat."
"Ano, ano." Laintal Ay se pokoušel uklidnit ji.
"Nedotýkej se mne! Jen si poslechni můj plán. Můj plán nebo smrt! A jestliže tvůj bláznivý vladař, jak si říká, chce zůstat vladařem, musí vyhnat Dol Sakil ze své postele. Prznitel dětí! Chlípník! Pohroma! Zkáza!"
Okolostojící jejím slovům divoce přizvukovali. Šai Tal znovu a znovu proklínala všechny ignorantské a brutální muže. Všichni byli ohromeni. Déšť zesílil. Z věží stékaly potoky vody. Lovci se vesele šklebili jeden na druhého. Do uličky přišli další zvědavci, dychtiví vidět a slyšet drama. Laintal Ay na Aoz Roona křičel, že Šai Tal má ohledně svého plánu pravdu. Radil mu, aby se smířil s tím, že plán žen je skutečně moudrý a aby jej přijal.
Aoz Roon ,se znovu vyklonil z okna. Jeho obličej byl stejně rudý jako jeho kožešiny, ale jeho hlas zůstal navzdory hněvu klidný. Souhlasil s tím, že jakmile se zlepší počasí, bude postupovat podle plánu žen. Do té doby ne. Do té doby určitě ne. A Dol Sakil si ponechá. Dívka ho miluje a potřebuje jeho ochranu.
"Barbare! Ignorantský barbare! Všichni jste barbaři a hodíte se jenom sem na tenhle smradlavý dvůr. Hanebnosti a nevědomost z vás udělaly nízké tvory!"
Šai Tal kráčela nahoru ulicí, brodila se bahnem a křičela. Vladař je podle ní neohrabaný násilník, jehož jméno odmítá vyslovovat. Žijí jenom ve dvoře, v louži, v bahně a zapomněli na vznešenost, která Embruddoku kdysi náležela. Všechny ty ruiny, ležící za jejich ubohými valy, byly kdysi nádhernými věžemi, obalenými zlatem, a vše, co je nyní pokryto blátem, bylo kdysi vydlážděno mramorem. Město bylo čtyřikrát větší než nyní a všechno bylo krásné - čisté a krásné. Byla respektována posvátnost žen. Přitáhla si kožešiny blíž k tělu a rozplakala se.
Ona už nebude déle žít na tomto špinavém místě. Odstěhuje se daleko za obranné valy. Jestli v noci přijdou fagorové nebo Borlieňané a chytí ji, co z toho? K čemu je život tady? Jsou dětmi zkázy, všichni do jednoho.
"Klid, klid, ženo," řekl Laintal Ay, který dosud oddaně čvachtal v blátě vedle ní.
Pohrdavě jej od sebe odstrčila. Je jenom stárnoucí žena, kterou nikdo nemá rád. Budou litovat, až odejde.
Ihned jakmile se Šai Tal rozhodla přeměnit svá slova v čin, začala si přenášet věci do jedné z polozbořených věží, stojících mezi radžabaraly za obrannými valy, směrem na severovýchod od Oldoranda. Vry a ostatní ženy jí pomáhaly, trmácely se tam a zpět deštěm s jejím ubohým majetkem.
Déšť skončil druhého dne. Staly se dvě pozoruhodné události. Do Oldoranda přiletělo hejno malých ptáků neznámého druhu. Kroužili nad jeho věžemi a vzduch byl plný jejich štěbetání. Hejno se neusadilo v sídlišti samotném. Vybralo si jednu z opuštěných věží za hradbami, přesně tu zříceninu, do níž se nastěhovala Šai Tal. Tam začali ptáci vydávat hrozný hluk. Měli malé zobáčky a červené hlavičky, červená a bílá pera na křídlech a létali jako šipky. Někteří lovci vyběhli se sítěmi a pokoušeli se ptáky chytit, ale nedařilo se jim to.
Tato událost byla považována za znamení.
Druhá událost vzbudila větší poplach. Voral se rozvodnil.
Déšť způsobil, že hladina vody v řece stoupla. Když Oznamovatel času zaduněl poledne, shora, od vzdáleného jezera Dorzin, se přiblížila velká vlna. Stará žena, Molas Ferd, byla dole u břehu a sbírala husí trus. Když uviděla vlnu, napřímila svá stará záda jak nejvíc mohla a v údivu zírala na valící se vodní stěnu. Husy a kachny se v hrůze rozprchly a vyšplhaly se na vrchol valu. Ale stará Molas Ferd zůstala stát tam kde byla, s lopatkou v ruce, s ústy otevřenými hleděla na svou zkázu. Vlna se přes ni převalila, zmocnila se jí, vrhla její tělo proti domu žen a zlomila jí vaz.
Vnikla do vesnice. Smetla všechno obilí, vlila se do lidských příbytků a utopila svině. Sídliště se změnilo v bažinu. Pouze věž, v níž bydlela Šai Tal, byla před útokem vody a bahna ušetřena.
Toto byl přesný začátek Šai Taliny pověsti čarodějky. Všichni, kteří předchozího dne naslouchali tomu, jak křičela na Aoz Roona, seděli ve svých příbytcích a tiše si mumlali pod fousy.
Toho večera se za obzor sklonil nejprve Batalix a po něm Freyr, barvící vody do červena. Teplota prudce poklesla. Vesnici pokryl tenký, praskající led.
Příštího rána za úsvitu Freyru se Oldorando probouzelo Aoz Roonovým hněvivým křikem. Ženy si rychle nazouvaly boty, zmateně naslouchaly a budily své muže. Vladař Embruddoku si vzal poučení Šai Tal k srdci.
"Pojďte ven, proklatci! Dnes budete bojovat proti fagorům. Všichni! Já vás odnaučím lenosti. Vstávejte, vstávejte! Vzhůru do boje. Já budu proti fagorům bojovat holýma rukama, sám, vy chátro. Toto bude velký den v naší historii, slyšíte? Velký den, i kdybychom všichni měli zemřít!"

Na obloze zachmuřeně proplouvala mrazivá oblaka úsvitu, velká černá postava Aoz Roona stála na vrcholu věže a mávala pěstí. Druhou rukou k sobě vladař tiskl zmítající se Dol Sakil, která se mu snažila vytrhnout. Za nimi stál Eline Tal a šklebil se.
"Ano, porazíme ty podělané fagory podle plánu žen - slyšíte to, vy proklaté ženské z akademie - budeme bojovat podle plánu žen - ať už bude výsledek dobrý či špatný - splníme jej do písmene. U prapůvodního kamene, uvidíme, co se dnes stane, uvidíme, zda to, co říká Šai Tal, má nějaký smysl, uvidíme, zač stojí její proroctví!"
Na ulici se objevilo pár postav. Spěchalo po tenkém ledě a zíralo nahoru na svého pána. Mnozí se bojácně tiskli jeden ke druhému, ale stará Rol Sakil, Dolina matka, štěbetala a povídala: "Musí být dobře vyvinutý, když umí takhle hulákat - a naše Dol povídala, že je. Řve jako býk!"
Aoz Roon přišel až k okraji zídky a hleděl dolů. Táhl Dol s sebou a stále hulákal.
"Ano, uvidíme, zda její slova mají cenu, vyzkoušíme ji. Prověříme Šai Tal v boji, protože, jak se zdá, všichni o ní máte vysoké mínění. Slyšíš mne, Šai Tal? Dnes zvítězíme nebo prohrajeme a poteče krev, rudá nebo žlutá."
Plivl dolů na dav a vzdálil se. Padací dveře se za ním zabouchly a on slézal do nitra věže.
Pojedli černý chléb a vypravili se na cestu. Všichni, včetně Aoz Roona, mlčeli. Bouře jeho slov se už přehnala. Vydali se jihovýchodním směrem.. Mírně mrzlo a slunce se schovávala za mraky. Země byla ztuhlá a pod nohama jim praskal led.
Šai Tal spolu se ženami šla s nimi. Šla s vážnou tváří a kožešiny jí plandaly kolem vyhublého těla.
Šli pomalu, protože ženy nebyly zvyklé chodit dlouhé vzdálenosti, které pro muže nic neznamenaly. Přišli k planině, kde Laintal Ay a jeho skupina dva dny před rozvodněním Voralu zahlédli Borlieňany Mezi nízkými hřebeny se rozkládala mělká jezera, leskla se jako ryby na suchu. Tady bude číhat záloha. Jestli tady jsou nějací fagorové, chlad je vyžene. Batalix se skryl za mraky.
Šli dolů na planinu, muži první, ženy za nimi v malých skupinkách. Všichni šli pod ocelovou oblohou a v duších je hryzal strach.
Na břehu prvního nově vzniklého jezera se ženy zastavily. Hleděly nepřátelsky na Šai Tal. Uvědomovaly si nebezpečí, v němž se ocitnou, objeví-li se fagorové - zvlášť pak, pojedou-li na svých zvířatech. Jejich výhled byl omezen nízkými pahorky. Nic nemohlo rozptýlit jejich obavy.
Byly vystaveny nebezpečí a živlům. Teplota se držela dva tři stupně pod bodem mrazu. Vládlo ticho a vzduch byl mrazivý. Před nimi leželo mělké jezero. Bylo asi čtyřicet metrů široké a sto metrů dlouhé a zabíralo celou prohlubeň mezi dvěma pahorky. Jeho nehybná hladina byla nezamrzlá a odrážela oblohu jako zrcadlo. Chmurný vzhled jezera bez jediné vlnky ještě zvyšoval nepřirozený strach, který se žen zmocnil, když lovci zmizeli za pahorky. Dokonce i tráva pod jejich nohama ztuhla mrazem, jako by byla zakletá. I ptáci mlčeli.
Muži byli nešťastní, že jejich ženy jsou s nimi zde. Stáli v údolí u dalšího jezera a stěžovali si svému veliteli. "Neviděli jsme ani stopy po fagorech," řekl Tanth Ein a dýchal si na zkřehlé prsty. "Vraťme se. Co když zničili Oldorando, zatímco my jsme tady?"
Sražené výpary dechu se nad jejich hlavami spojovaly v oblak a muži se opírali o své oštěpy a vyčítavě hleděli na Aoz Roona. Ten chodil kolem, držel se stranou a jeho výraz neprozrazoval vůbec nic.
"Vrátit se zpět? Mluvíš jako ženy. Přišli jsme sem bojovat a budeme bojovat, i kdybychom své životy měli odevzdat Wutrovi. Jestliže fagorové jsou nablízku, dostanu je sem. Zůstaňte tady."
Vyběhl na vrchol pahorku, takže opět ženy uviděl, a chtěl vykřiknout co nejsilnějším hlasem a vzbudit v divočině stonásobnou ozvěnu, která fagory přiláká.
Ale nemusel. Nepřítel přišel sám. Příliš pozdě si Aoz Roon uvědomil, proč nepotkali žádné potulné Borlieňany; byli odříznuti. Jako stará Molas Ferd před potopou, stál nyní jako zkamenělý při pohledu na odvěkého nepřítele člověka.
Ženy, shromážděné na jednom konci jezera tvaru ryby, se vystrašeně a zmateně pohybovaly; fagorové na druhém konci stáli bez pohybu. K překvapení jich samých ženy zjistily, že fagorové jsou vidět jen jako skupinka.
Splynuli s odpolední mlhou a s šedí a modří okolní krajiny. Jeden z nich hluboce zakašlal; jinak by se mohlo zdát, že jsou naprosto bez života.
Jejich velcí bílí ptáci seděli na hřebeni za nimi, pravidelně rozesazení, s hlavami skloněnými na jednu stranu, jako duše těch. kteří odešli.
Z nehybného obrysu bylo patrné, že tři fagorové - pravděpodobně jejich velitelé - sedí na kaidawech. Nakláněli se kupředu, hlavy blízko u hlav svých ořů, jako by si spolu povídali. Pěšáci stáli po bocích zvířat, ramena svěšená. Blízko nich nebylo mnoho balvanů.
Opět se ozvalo zakašlání. Aoz Roon se vzpamatoval z ohromení a zavolal své muže.
Vyšplhali na hřeben výběžku a v úžasu hleděli na nepřítele.
Jakoby na znamení fagorové najednou ožili. Jejich podivně napojené končetiny se nepřirozeným způsobem začaly pohybovat. Vydali se vpřed, do vod mělkého jezera. Jejich odpor k vodě byl známý, ale časy se změnily; nyní věděli, že musí kupředu i přes vodu. Pohled na třicet lidských gilot, vydaných jim na milost a nemilost, rozhodl za ně.
Jedna ze tří oblud, sedících na kaidawech, mávala nad hlavou mečem. Fagor s chrčivým výkřikem kopl svého oře do slabin a vyrazil kupředu.
Ostatní zvířata jej následovala jako jedno. Hnali se do vod mělkého jezera.
Žen se zmocnila panika. Když nepřítel byl už téměř u nich, rozprchly se mezi pahorky. Jedna šplhala po jedné straně, jiná po druhé a všechny přitom vydávaly ostré, úzkostlivé výkřiky, jako ptáci v nesnázích.
Jenom Šai Tal se ani nepohnula a dál stála čelem k nepříteli. Vry a Amin Lim se k ní zoufale tiskly a skrývaly své obličeje do dlaní.
"Utíkej, ty bláznivá ženo!" volal na ni Aoz Roon, běžící dolů po svahu.

Šai Tal jeho hlas mezi výkřiky žen i fagorů a mezi šplouchánímvody neslyšela. Stála bez pohybu na konci jezera a jen natáhla ruce, jako by chtěla skupině fagorů přikázat, aby zastavili.
Pak se něco stalo. Nastal okamžik, kterému se od té doby v pověstech a zápisech Oldoranda říkalo zázrak u Rybího jezera.
Někteří tvrdili, že tehdy ve vzduchu uslyšeli pronikavý zvuk, podle jiných promluvil mocný hlas, další se zapřísahali, že udeřil sám Wutra.
Skupina nájezdníků, vedená třemi staluny na kaidawech, vstoupila do vln jezera. Dohromady jich bylo šestnáct. Jejich zášť je vehnala do nepřátelského živlu. Byli v něm až po stehna, hněvivě vířili vodu... když tu najednou jezero zamrzlo. V jednom okamžiku to byla tekutina, nehybná a nezamrzlá, protože teplota se držela pouze tři stupně pod bodem mrazu. V příštím okamžiku, vyrušena vetřelcem, ztuhla. Kaidawové i fagoři byli sevřeni v jejím objetí. Jeden oř upadl, aby už nikdy nevstal. Druzí zamrzli tam, kde byli, s jezdci na hřbetech. Staluni za nimi mávali rukama, všichni byli chyceni, polapeni živlem, do něhož vstoupili. Nikdo z nich se již nedostal ani o krok dál a žádný nebyl schopen vyprostit se a dostat se na břeh do bezpečí. Brzy jim začala mrznout i krev v tepnách a pak celá těla, navzdory prastaré biochemii, která jejich krev zbarvila dožluta a chránila ji před chladem. Hrubé bílé kožešiny pokryla jinovatka a hrůzou zírající oči zamrzly.
Organická hmota splynula s vládnoucím anorganickým světem.
Sousoší smrti bylo dokonalé, jakoby vytesané z ledu.
Nad ním kroužili a slétávali dolů bílí ptáci, zoufale křičeli a otvírali své velké zobáky. Nakonec se vydali na osamělý let směrem na východ.
Příštího rána se v kožešinovém přístřešku vzbudili tři lidé. Během noci napadl prašný sníh, který divočině dal zcela jiný vzhled. Freyr už stál nad obzorem a vrhal purpurovou zář na planinu pod ním. O pár minut později se také druhá hlídka odebrala do Wutrovy říše.
Aoz Roon, Laintal Ay a Oyre vstali a podupáváním a poskakováním se snažili rozhýbat těla. Kašlali, ale jinak byli zticha. Pohlédli jeden na druhého a aniž by řekli slovo, vydali se vpřed. Aoz Roon vykročil na ledovou plochu. Druzí dva jej následovali.
Všichni tři kráčeli přes led. Nevěřícně zírali na monumentální sousoší, vypracované s těmi nejdokonalejšími detaily. Jeden kaidaw ležel téměř celý pod kopyty druhých dvou; větší část jeho těla byla ponořena v ledu, ale hlavu zvedal vzhůru, s nozdrami rozšířenými hrůzou. Jezdec se snažil udržet rovnováhu a napolo z jeho hřbetu spadl, hrozivý ve své nehybnosti.
Všechny postavy znehybněly uprostřed pohybu, mnohé se zbraněmi zvednutými nad hlavou, oči upřené ke břehu, jehož jim nebylo souzeno dosáhnout. Všechno bylo pokryto námrazou. Byl to monumentální památník brutalitě a nabili.
Konečně Aoz Roon promluvil. Hlas měl klidný.
"Stalo se to. Nyní tomu věřím. Můžeme se vydat zpět."
Zázrak roku 24 byl potvrzen.
Aoz Roon poslal zbytek skupiny pod Dathkovým velením zpět do Oldoranda už předchozího večera. Chtěl se u jezera vyspat, aby pak mohl potvrdit, že to všechno nebyl jenom sen.
Druzí dva mlčeli. Byli zachráněni zázrakem; a tato myšlenka ochromovala jejich mysl a svazovala jim jazyky. Beze slova pospíchali pryč od děsivého sousoší.
Když byli zpět v Oldorandu, Aoz Roon poručil dvěma svým lovcům, aby k Rybímu jezeru, tam, kde se stal zázrak, vzali jednoho z jeho otroků. Když otrok spatřil sousoší na vlastní oči, svázali mu ruce za zády a s obličejem obráceným k jihu jej poslali na cestu. Až se dostane do Borlienu, poví svým druhům o tom, jací mocní čarodějové pomáhají Oldorandu.

VIII

V obsidiánu

Šai Tal stála vzpřímená ve starobylé místnosti, kterou zařídila svým skrovným majetkem: starým gobelínem, který kdysi patřil Loil Bry a pak Loilanum, již oběma mrtvým; chudobným ložem v rohu, pokrytým spleteným kapradím dovezeným z Borlienu (odpuzovalo krysy), svými psacími potřebami, které spočívaly na malém kamenném stolku; několika kožešinami na podlaze, na nichž nyní sedělo nebo dřepělo na bobku třináct žen. Konalo se zasedání akademie.
Zdi místnosti, počínaje od jediného úzkého okna, byly porostlé žlutým a bílým lišejníkem. V rozích natažené pavučiny byly prázdné; většina jejich tvůrců již dávno vyhladověla k smrti.
Za třinácti ženami seděl Laintal Ay, s nohama zkříženýma, bradou podepřenou a loktem spočívajícím na koleni. Zrak měl upřený na podlahu. Většina žen pozorně hleděla na Šai Tal. Vry a Amin Lim poslouchaly, o ostatních si nebyl jist.
"Věci v našem světě jsou složité. Můžeme předstírat, že všechno je výplodem Wutrovy mysli v oné nekonečné bitvě nahoře na nebesích, ale to by bylo příliš jednoduché. Měli bychom se všemu snažit lépe porozumět. Potřebujeme nějaký klíč k pochopení. Stará se o nás vůbec Wutra? Možná jsme jediní, kdo hlídá sám sebe a všechny své činy..."
Přestala poslouchat svá vlastní slova. Položila věčnou otázku. Každá lidská bytost, která kdy žila, se s ní musela vypořádat po svém: jsme jedinými strážci svých činů? Sama si na tu otázku nedokázala odpovědět. A tím pádem cítila, že se nehodí k tomu, aby vyučovala ostatní.
Ale ony jí přesto naslouchaly, aniž by tomu, co říkala, rozuměly. Poslouchaly, protože si myslely, že je mocná čarodějka. Od zázraku u Rybího jezera byla osamocená uprostřed jejich hluboké úcty. Také Aoz Roon jí byl vzdálenější než dřív.
Zchátralým oknem pohlédla na svět venku, nyní nespoutaný ještě nedávným chladem, se sněhem prorostlým zelení a řekou přinášející bahno z dalekých míst, které ona nikdy nenavštíví. Toto jsou zázraky. Leží za jejím oknem. A přesto - každý tvrdí, že ona vykonala zázrak. Bylo tomu skutečně tak?

Šai Tal se odmlčela uprostřed věty. Najednou si uvědomila, že existuje způsob, jak vyzkoušet svou moc.
Fagorové, kteří vstoupili do Rybího jezera, se změnili v led. Protože něco bylo v ní - nebo v nich? Vzpomněla si na báchorky o tom, jak se fagorové bojí vody; možná, že se jí bojí proto, že ví, že ve vodě se promění v led. Dalo by se to vyzkoušet; v Oldorandu jsou jeden či dva fagorští otroci. Vyzkouší jednoho z nich ve Voralu a uvidí, co se stane. Bude vědět, jak je to s její čarovnou mocí. Třináct žen na ni hledělo a čekalo, až opět promluví. Laintal Ay vypadal zmateně. Vůbec nevěděla, o čem předtím mluvila. Vycítila, že ten pokus musí provést, jinak její mysl nebude mít klid.
"Musíme udělat to, co nám bylo řečeno..." řekla pomalým zmateným hlasem jedna z žen na podlaze a opakovala poslední slova čarodějky.
Ale Šai Tal poslouchala, jak někdo vystupuje nahoru po schodech z místnosti pod nimi. Nyní uvítá jakékoliv přerušení, protože není schopna navázat na svá vlastní slova, řečená předtím, než se tak zahloubala do svých myšlenek. Některé ženy jsou nenapravitelně hloupé.
Dveře se rozletěly. Objevil se v nich Aoz Roon. Připomínal spíš velkého černého medvěda. Za ním šel Dathka, hleděl jen na Aoz Roona a ignoroval Laintal Aye i všechny ostatní. Laintal Ay zůstal zaraženě sedět, opíraje se zády o chladnou zeď. Ženy hleděly na vetřelce a některé nervózně štěbetaly.
Aoz Roonova postava jakoby vyplňovala celou místnost. Nevšímal si nepřívětivých pohledů žen a zamířil přímo k Šai Tal. Přešla k oknu, stále otočená obličejem k němu. Její postava byla zarámovaná pozadím blátivé vesnice, fumarolů, gejzírů a krajiny táhnoucí se za oknem až k obzoru.
Její srdce začalo divoce bít. "Co tady chceš?" zeptala se ho. Hlavně kvůli tomu tak proklínala svou novou pověst, že už jí nemohl nadbíhat, držet ji za ruce, či dokonce ji pronásledovat. Celé jeho vzezření naznačovalo, že jde o formální a nesrdečnou návštěvu.
"Chci, aby ses vrátila za valy, paní," řekl. "Zde v této ruině je tvůj život v nebezpečí. V případě nájezdu ti nemohu poskytnout žádnou ochranu."
"Vry a já zůstaneme tady."
"Jako vladař Embruddoku musím chránit všechny jeho obyvatele. Ale tobě, ani Vry, ani ostatním ženám tady nemohu poskytnout žádnou ochranu. Za valy číhá nebezpečí. Kdyby došlo k náhlému útoku - můžete si domyslet, co by se s vámi stalo. Dobrá, Šai Tal jako mocná čarodějka ať si poslouchá sama sebe, ale vy ostatní ženy budete poslouchat mne.
Zakazuji vám sem chodit. Je to příliš nebezpečné. Rozumíte?"
Všechny, kromě Rol Sakil, se vyhýbaly jeho pohledu. "To všechno je nesmysl, Aoz Roone," řekla stará vdova. "Tato věž je bezpečná. A všichni víme, že Šai Tal umí bestie začarovat. Kromě toho, i ty jsi zde kdysi příležitostně pobýval, ne snad?"
Poslední poznámku řekla s nádechem výsměchu, ale Aoz Roon ji ignoroval.
"Já mluvím o přítomnosti. Nyní, když se mění počasí, nic není bezpečné. Žádná z vás sem již nevstoupí, jinak budete mít potíže."
Otočil se, kýval prstem na Laintal Aye.
"Ty pojď se mnou." Bez rozloučení sestupoval dolů po schodech a Laintal Ay a Dathka jej následovali.
Venku se zastavil a mnul si bradu. Pohlédl vzhůru k jejímu oknu.
"Stále ještě jsem vladařem Embruddoku. Neměla bys na to zapomínat."
Slyšela jeho křik, ale nevyklonila se z okna. Zůstala stát tam, kde byla, osamocená, navzdory ženám kolem sebe - a pak hlasitě zvolala: "Vladařem prohnilého dvora."
Teprve když slyšela vzdalující se dusot tří párů bot, vyhlédla z okna. Hleděla na jeho široká záda, když spolu se svými mladými pobočníky mířil k severní bráně. Kurd mu běžel u nohou. Rozuměla jeho samotě. Nikdo jiný ji nechápal lépe. Jako jeho žena by určitě neztratila svou hodnotu nebo co to vlastně bylo, čeho se tak úporně nechtěla vzdát. Nyní už je příliš pozdě o tom přemýšlet. Rozděluje je propast a jeho lůžko zahřívá krásná panenka bez rozumu.
"Raději běžte domů," řekla, a bála se ženám pohlédnout do očí.
Když přišli zpět na rozbahněné hlavní náměstí, Aoz Roon zakázal Laintal Ayovi navštěvovat akademii.
Mladý muž se začervenal. "Nenastal čas, aby ses ty a tvá rada svých předsudků vůči akademii konečně vzdali? Domníval jsem se, že o ní budeš smýšlet lépe, když se stal zázrak u Rybího jezera. Proč ženy zbytečně popuzuješ? Budou tě za to nenávidět. V akademii jsou spokojené a všude vládne klid."
"Jsou především líné. A to nemůžeme dovolit."
Laintal Ay pohlédl na Dathku, jako by u něj hledal zastání, ale ten hleděl do země. "Spíš nemůžeme dovolit tvůj přístup, Aoz Roone. Je příčinou sporů a vád. Vědění ještě nikomu neublížilo a my jej potřebujeme."
"Vědění je pomalým jedem - jsi příliš mladý, než abys to pochopil. Potřebujeme disciplínu. Jedině tak přežijeme a jedině díky ní jsme dosud naživu. Vyhýbej se Šai Tal - poblouzní tě nadpřirozenou silou. Ti, kteří v Oldorandu nebudou pracovat, nedostanou jídlo. Vždy jsme tu zachovávali takový zákon. Šai Tal a Vry přestaly pracovat ve vařírně, takže nebudou dostávat nic k jídlu. Uvidíme, jak se jim to bude líbit."
"Budou mít hlad."
Aoz Roon přimhouřil oči a pohlédl na Laintal Aye: "My všichni budeme mít hlad, pokud nebudeme společně pracovat. Musíme je přivést k rozumu a já nebudu tolerovat, že se s nimi stýkáš. Už se se mnou o tom nebav, nebo tě srazím k zemi."
Když Aoz Roon odešel, Laintal Ay popadl Dathku za rameno. "Ta jeho osobní válka s Šai Tal je stále horší. Co si o tom myslíš?"
Dathka zavrtěl hlavou. "Nemyslím si nic. Dělám jen to, co mně přikáže."
Laintal Ay se na svého přítele výsměšně podíval. "A co ti přikázal teď?"

"Teď půjdu k brassimipovému háji. Zabili jsme tam smradlavce." Ukázal mu zakrvácenou ruku.
"Přijdu za tebou."
A po chvíli již Laintal Ay kráčel podél Voralu, lhostejně pozoroval husy, jak plavou a dovádějí v proudu. Myslel si, že chápe jak Šai Tal, tak Aoz Roona. Aby mohli žít, musí všichni společně pracovat, ale stojí za to žít, když budou jenom pracovat a nic jiného? Ten konflikt jej tížil a zvyšoval jeho touhu odejít z Oldoranda - okamžitě by to udělal, jen kdyby Oyre chtěla jít s ním. Cítil, že je příliš mladý, než aby on sám vyřešil tento narůstající spor. Bojácně se rozhlédl a když viděl, že se nikdo nedívá, vytáhl z kapsy vyřezávanou figurku psa, kterou mu kdysi dávno daroval kněz z Borlienu. Zavrtěl jeho ocasem. Pes začal zuřivě štěkat na husy.
Někdo jiný kráčel směrem k brassimipům a slyšel napodobování psího štěkotu. Vry viděla Laintal Aye mezi dvěma věžemi, ale nerušila ho, protože to neměla ve zvyku. Běžela kolem horkých pramenů a kolem Oznamovatele času. Východní vánek hnal páru z vod směrem k vlhkým skalám. Vryiny kožešiny se zaleskly kapičkami vláhy na konci každého vlasu.
Voda zurčela ve štěrbinách, žlutá a křídově bílá, plná života a chuti vystříknout. Vry se skrčila na bobek a ponořila ruku do pramene. Horká voda jí nejdříve smáčela prsty, pak celou dlaň. Vry tekutinu olízla. Z dnů svého dětství si stále ještě pamatovala sírovou příchuť. I nyní si zde hrály děti. Pobíhaly po vlhkých skalách, mrštné jako arangové, vesele na sebe pokřikovaly.
Ty nejodvážnější z nich byly navzdory chladnému větříku nahé a ponořovaly svá malá tělíčka do štěrbin mezi skalami. Pěnivá voda jim dováděla kolem bříšek i ramen.
"Už zaduní Oznamovatel času," volaly na ni. "Uteč, Vry, nebo tě promáčí Srdečně se tomu smály. Vry si jejich varování vzala k srdci a poodešla stranou. Pomyslela si, že děti snad musí mít nějaký šestý smysl, který jim napovídá, kdy přesně Oznamovatel času vystříkne.
Ze skal se prodral sloupec vody. Nejprve kalný, pak zářivě čistý. Stoupal vzhůru svým neměnným způsobem, aby tam setrval po dobu, která byla již tolik let stále stejná. Voda vystříkla do trojnásobné výšky člověka a pak začala klesat dolů. Vítr ji hnal západním směrem, takže začala dopadat na skálu, na níž ještě před chvíli dřepěla Vry.
A za okamžik bylo po všem. Voda byla opět pohřbena v černých ústech země, z nichž před chvílí vytryskla.
Vry dětem zamávala a pokračovala směrem k brassimipům. Věděla, proč znají ten přesný okamžik, kdy voda vystříkne. Stále ještě si pamatovala na ono vzrušení, když jako dítě nahá poskakovala mezi skalami a koupala se v horkých pramenech a její kůži masírovaly vybuchující bublinky vody. Když nastal čas, země se zachvěla. Malá Vry se přitiskla ke skalám a celým svým tělem cítila sílu podzemních bohů, kteří se chystají triumfálně vychrlit na zemský povrch horkou vodu.
Stezka, po níž kráčela, byla ušlapaná převážně ženami a prasaty. Klikatila se sem a tam, ne jako přímé stezky lovců, protože její směr diktovali převážně ti vrtošiví tvorové - černé svině Embruddoku. Kdyby Vry pokračovala dál, směrem, jímž stezka vedla, přišla by k jezeru Dorzin. Stezka ale končila mnoho mil před ním, u brassimipového háje. Dál se táhla jen divoká pustina mrazu a bažin.
Když kráčela vzhůru pěšinou, Vry přemýšlela o tom, zda všechny věci míří někam vysoko a zda existuje síla, která se snaží stáhnout je dolů. Člověk vzhlíží ke hvězdám a nakonec skončí jako gossi a fessup. Snad právě Oznamovatel času je ztělesněním těchto dvou protikladných sil. Jeho na chvíli nespoutané vody, mířící k obloze, se vždy musí vrátit zpět do země. Přinutila svého ducha přemýšlet o hvězdách, které studovala, o obloze, tom místě neustálého pohybu, v němž žijí slunce a hvězdy a v němž existuje tolik tajných chodeb jako v lidském těle samotném.
Blížili se k ní dva muži. Viděla z nich jenom nohy, lokty a vrcholky hlav, protože byli sklonění pod těžkým nákladem. Podle dlouhých nohou poznala Sparat Lima. Muži nesli na zádech kusy smradlavce. Za nimi šel Dathka a třímal v ruce oštěp.
Dathka se na ni usmál a ustoupil stranou. Pozoroval ji svýma temnýma očima. Pravou ruku měl od krve a krev stékala i po ostří jeho oštěpu.
"Zabili jsme smradlavce." To bylo vše, co řekl. Vry jeho nedostatek slov přiváděl do rozpaků, ale na druhé straně byla ráda, že Dathka není jako většina mladých lovců, kteří se jen vychloubají. Méně příjemnější bylo to, že před ní nikdy neřekl to, co si myslí. Pokoušela se k němu v sobě probudit nějaký cit.
Zastavila se. "Ten musel být velký."
"Ukážu ti ho... jestli chceš."
Otočil se a ona jej po pěšině následovala, nejistá, zda má mlčet nebo něco říct. Moc dobře věděla, že Dathka si v duchu přeje, aby s ním mluvila. Vyhrkla tedy první věc, která ji napadla.
"Co si myslíš o lidských bytostech, žijících na tomto světě, Dathko?" Aniž by se otočil, odpověděl: "Povstali jsme z prapůvodního kamene." Nevěděl, co jiného jí na to má říct a jejich rozhovor tím skončil.
Litovala, že v Oldorandu nejsou žádní kněží; mohla by o těchto věcech rozmlouvat s nimi. V legendách a písních se praví, že Embruddok kdysi měl své vlastní kněze. Udržovali složitou víru, která spojovala Wutru s živými bytostmi tohoto světa a fessupy podzemní říše. Jednoho temného období, za vlády Wall Eina, kdy dech zamrzal lidem u rtů, obyvatelé Embruddoku povstali a kněze zabili. Od té doby, s výjimkou posvátných dnů, nepřinášejí bohu oběti. Starý bůh Akha byl dávno zapomenut. Předmět víry se rovněž ztratil kdesi v nenávratnu. Chrám zchátral. Nyní v něm bydlí prasata. Možná i to, že lidé dávají přednost prasatům před kněžími, dokazuje, jací jsou to nepřátelé vědění.
Odvážila se Dathkovi položit další otázku. "Chtěl bys pochopit tento svět?" "Ano," odpověděl.
Zarazila ji jednoduchost jeho odpovědi; chápe již tento svět nebo si přeje porozumět mu, ptala se sama sebe.
Síly, které se vzedmuly do výše a vytvořily pohoří Quzint, zvrásni-ly zemi ve všech směrech a způsobily, že mnoho mil od hor samotných byla země zdeformovaná do tvaru pilířů a záhybů. Mezi dvěma takovými skalními pilíři rostla řada brassimipů, už dlouho využívaných místním hospodářstvím. Dnešní den tu vládlo vzrušení a kolem otevřených

vrcholů brassimipů se tlačilo několik žen. Vzájemně se zahřívaly, sháněly dohromady prasata a pozorovaly muže při práci.
Dathka naznačil, že právě na tomto místě byl zabit smradlavec. Nemusel ale nic ukazovat. Smradlavcovo tělo se rýsovalo proti holému úbočí. U ocasu obludy stál sám Aoz Roon, u nohou mu seděl jeho žlutý pes. Mrtvé zvíře leželo na zádech a jeho sloupovité nohy, pokryté tuhými černými štětinami a ostny, trčely do vzduchu.
U mrtvoly postávala skupina mužů. Smáli se a hovořili spolu. Goija Hin dohlížel na otroky, lidi i fagory, kteří sekerami dělili tělo svalnatého zvířete na kusy, ty odnášeli do sídliště. Byli až po kolena zavaleni kusy vláknitého dřevitého masa. Od jejich seker létaly velké odštěpky. Kolem pobíhaly dvě starší ženy s košíky, do nichž sbíraly houbovité bílé vnitřnosti. Později je uvaří v kotli a získají z nich hrubý cukr. Vláknina bude použita na provazy a rohože, maso jako palivo v dílnách. Z lopatovitých tlap smradlavce bude extrahován olej, který použijí pro výrobu narkotika zvaného randžbel.
Starší ženy si vyměňovaly nezdvořilé poznámky s muži, kteří se na ně šklebili a v nenucených pózách postávali kolem. Bylo nezvyklé narazit na smradlavce tak blízko lidského příbytku. Každá část jejich těla se dala nějak zužitkovat. Zvíře, které nyní zabili, měřilo na délku asi třicet metrů a obyvatelům Oldoranda se bude ve dnech, které přijdou, velmi hodit.
Pod nohama jim kvičela selata, pobíhala kolem a hrabala mezi zbytky. Dospělé prasnice ryly kolem brassimipů.
Z obrovských stromů nebylo nad zemí vidět vůbec nic, jen velké kožnaté listy, pohybující se jako nějaké obří uši. Nebylo to větrem, ale teplým vzduchem stoupajícím z vnitřků stromů.
Záhon tvořilo tucet brassimipů. Tyto stromy jen zřídkakdy rostly osamoceně. Půda kolem každého z nich se zvedala vzhůru, vydouvána množstvím vegetace rostoucí kolem kmenů. Teplo, vydávané stromy, umožnilo nespočetným rostlinám prorazit zmrzlou zemi a růst a kvést dokonce i v chladném počasí.
Pod kožnatými listy rostly jassiklasy s drobnými hnědomodrými květy. Když se Vry zastavila, aby si jeden z nich utrhla, Dathka k ní přišel a řekl: "Jdu do stromu."
Vyložila si to jako pozvání, aby se k němu připojila. Následovala jej tedy. Nad okrajem brassimipu se skláněl otrok, který vytahoval košíky plné odštěpků, které házel prasatům. Tyto dřeňovité odštěpky z brassimipů byly potravou embruddockých prasat už po celá staletí.
"Tohle smradlavce přilákalo," řekla Vry. To obludné zvíře mělo dřeň z brassimipů stejně rádo jako prasata.
Do nitra stromu vedl dřevěný žebřík. Když Vry následovala Dathku dolů, na okamžik se na žebříku zastavila a rozhlédla se kolem sebe. V úrovni očí jí povívaly těžké kožnaté listy a kolem nich ryla prasata. Za nimi postávali muži odění v kožešinách mezi zbytky obřího těla. Půda kolem byla poprášena sněhem a obloha vypadala jako břidlice. Pokračovala v sestupu do brassimipu.
Tváře jí ovanul horký vzduch. Vháněl jí slzy do očí a přinášel s sebou nahnilou vůni, která ji odpuzovala i přitahovala zároveň. Vzduch přicházel zdola; kořeny brassimipu se zavrtávaly nesmírně hluboko a v průběhu času začal v kůře stromu probíhat kvasný proces, jehož působením vznikala tvrdnoucí hmota, připomínající keratin. Uprostřed stromu vznikla roura, jakási horkovzdušná pumpa, ohřívající listy i podzemní větve a ženoucí horký vzduch dolů. Toto oblíbené prostředí poskytovalo útulek několika druhům zvířat. Na některá z nich byl protivný pohled.
Dathka natáhl ruku, aby Vry pomohl. Sešplhala po žebříku k němu dolů a stála v cibulovitě utvářené dutině uvnitř stromu. Pracovaly v ní tři špinavě vyhlížející ženy. Pozdravily Vry a pak pokračovaly v seškrabávání brassimipové dřeně, kterou ukládaly do košíků.
Brassimip chutí připomínal pastinák nebo tuřín, ale byl víc hořký. Lidé jej jedli pouze v časech hladu. Za normálních okolností byl krmivem pro prasata - zvláště pro prasnice, z jejichž mléka se vyráběl rathel, nejdůležitější nápoj v Oldorandu.
Na jedné straně se otvírala úzká chodba. Byla to nejhořejší větev stromu, jejíž listy vyrážely na povrch o kus dál od hlavního kmene. Dospělé brassimipy měly šest větví. Hořejší větve se obvykle nechávaly růst bez lidského zásahu, protože byly nejblíž povrchu a poskytovaly úkryt spoustě živočichů.
Dathka ukázal na prostřední rouru vedoucí do tmy. Začal slézat dolů. Vry jej po chvíli váhání následovala a ženy na okamžik přestaly pracovat a výmluvně se na ni usmívaly či spíš šklebily. Uvnitř roury byla naprostá tma a pod ní jen věčná noc země. Vry si pomyslela, že stejně jako Šai Tal musí sestoupit do světa fessupů, aby navzdory svým protestům získala vědomosti.
Vnitřek roury byl lemován kruhovitými výrůstky. Sloužily jako příčle žebříku a roura samotná byla natolik úzká, že člověk, který sestupoval dolů nebo vystupoval nahoru, se zády mohl opřít o protilehlou stěnu. V uších jí najednou zazněl podivný šeptavý zvuk a o tváře se jí otřela nějaká pavučinová věc, snad živý duch. Jen stěží zadržela výkřik.
Sešplhali dolů na místo, odkud z hlavního kmene vyrůstaly další větve. Zde byl nálevkovitý prostor menší než ten, kde pracovaly ženy; stáli těsně u sebe, hlavy dohromady. Vry cítila Dathkův pach a jeho tělo těsně u svého. Něco se v ní pohnulo.
"Vidíš ta světýlka?" zeptal se Dathka tiše.
V jeho hlase bylo slyšet napětí. Bojovala sama se sebou, vystrašena vášní, která se jí zmocnila. Kdyby se jí ten mlčenlivý muž dotkl jen jedním prstem, padla by mu do náruče, strhala by ze sebe kožešiny a nahá by se s ním spojila v tomto teplém podzemním loži. Hlavou se jí míhaly smyslné, vzrušující představy.
"Chci ven," řekla; násilím se přinutila pronést tato slova.
"Neboj se. Podívej se na ta světýlka."
V opojení se rozhlédla kolem sebe, stále vnímala pach jeho těla. Dívala se přímo do druhé větve od povrchu a najednou uviděla tečky světla, jakoby v temnotě uvnitř stromu byly uvězněny hvězdy - celé galaxie rudých hvězd.
Přesunul se kolem ní a zastínil souhvězdí ramenem. Položil jí něco do dlaní. Bylo to měkoučké jako polštářek, lehké a pokryté tuhými štětin-kami. Hvězdičkovité oči té malé neviditelné věci stále mrkaly. Ve svém zmatku nedokázala přijít

na to, co to je.
"Co je to? " zeptal se Dathka.
Aby dostal odpověd - možná konečně ucítil její touhu; ale nebyl schopen své pochopení nějak silněji naznačit, pokud tomu tak skutečně bylo - s neohrabanou něžností jí pohladil obličej.
"Ach, Dathko," vzdychla. Srdce se jí chvělo v hrudi a celé její tělo se roztřáslo, a ona je nedokázala ovládnout.
"Vezmeme jej nahoru. Neboj se." Když vylezli na denní světlo, svět se zdál být tak oslnivě jasný, zvonění seker tak hlasité a vůně jassiklasu tak opojná. Mezi brassimipovými listy dováděla malá černá prasátka. Vry se posadila a lhostejně pozorovala malé, jako křišťál lesklé zvířátko, jež držela v rukou. Bylo stočeno do koule, čumáček se dotýkal ocásku a čtyři nožičky měl úhledně složeny pod bříškem. Nehýbalo se a vypadalo,jako by bylo celé ze skla. Určitým způsobem to zvířátko nenáviděla a stejně tak v tom okamžiku nenáviděla Dathku, protože nedokázal pochopit, že se nechvěje strachy, ale vášní a citem k němu. Ale byla vděčná, že ji uchránil před jistou hanbou; vděčná a mrzutá zároveň.
"Je to lesklík," řekl Dathka. Dřepěl vedle ní, hleděl jí přímo do obličeje, jakoby v rozpacích.
"Cože?"
"Lesklík. Spí v brassimipu, kde je teplo. Vem si ho domů."
"Aha, už vím. Viděli jsme je se Šai Tal na západ od řeky. Hoxnejové. Tak se jim říká, když se probudí a vylezou ven." A co by si Šai Tal pomyslela, kdyby...
"Vem si ho," opakoval Dathka. "Je to dárek ode mne."
Zjistila, že na tváři, kde se jí dotkl svou poraněnou rukou, má krev.
"Děkuji ti," řekla s opovržením. Vstala, už zase pevně ovládala své emoce.
Otroci stále rozsekávali monstrózní trup. Přišel Laintal Ay, který nyní hovořil s Tanth Einem a Aoz Roonem. Ten přísně zavolal na Dathku. S oddaným pohledem se Dathka rozloučil s Vry a vydal se směrem k vladaři Embruddoku.
Mužská práce Vry nezajímala. Tiskla lesklíka rukama ke své ploché hrudi a vydala se směrem dolů ke vzdáleným věžím. Když uslyšela, že za ní někdo utíká, pomyslela se, že už je příliš pozdě. Ale nebyl to Dathka, ale Laintal Ay.
"Půjdu dolů s tebou, Vry," řekl jí. Zdálo se, že má bezstarostnou, veselou náladu.
"Myslela jsem si, že máš problémy s Aoz Roonem."
"Vždyť se nic nestalo. On je takhle rozčilený po každé hádce s Šai Tal, ale rychle ho to přejde. Je to velký muž. Ten smradlavec mu udělal radost. Nyní, když se otepluje, je těžké na ně jen tak narazit."
Kolem gejzírů stále dováděly děti. Laintal Ay obdivoval Vryina lesklíka a začal si prozpěvovat:
"V dobách hlubokých závějí
lesklíci hezky v teple spí.
A pak se probudí do deště, jež svět plní
a jsou z nich hoxnejové vznešení.
Dovádějí na planinách,
ve vysoké trávě a květinách."

"Ty máš ale veselou náladu! To je k tobě Oyre tak milá?"
"Oyre je vždycky milá."
Rozešli se každý svou cestou a Vry zamířila k rozbořené věži, aby svůj dárek ukázala Šai Tal. Ta si lesklého tvorečka prohlédla a řekla: "V tomto stádiu života bych ho raději nejedla. Maso by mohlo být jedovaté."
"Já ho nechci sníst. Budu se o něj starat, až než se probudí."
"Život je vážný, moje milá. Budeme hladovět, jestliže tak Aoz Roon rozhodne." Chvíli Vry beze slova pozorovala. "Ale já to vydržím a porazím ho. Nepotřebuji žádné materiální věci. Mohu na sebe samotnou být tak tvrdá, jako je na mne tvrdý on."
"Ale on přece..." Vry nemohla najít slova. Nemohla starší ženě poskytnout žádnou útěchu.
Šai Tal rozhodným hlasem pokračovala:
"Jak už jsem ti řekla, chci v nejbližší době udělat dvě věci. Za prvé, chci provést pokus, kterým si ověřím, zda skutečně mám čarovnou moc. A pak sestoupím do světa gossiů a spojím se s Loilanum. Ona toho ví mnohem víc než já. A až budu hotova, rozhodnu se, zda Oldorando navždy opustím, nebo zde zůstanu."
"Ach, neodcházej, paní, prosím tě. Jsi si jistá, že to je správné? Jestli se rozhodneš odejít, půjdu s tebou, to ti přísahám!"
"Uvidíme, Vry. Ted mne nech, prosím tě."
Vyčerpaná Vry vylezla po žebříku do své místnosti. Vrhla se na lůžko.
"Potřebuji ho, potřebuji. Chci, aby mne někdo měl rád... Život je tak prázdný..."
Ale po chvíli se zvedla a podívala se oknem na oblohu, po níž plula oblaka a poletovali ptáci. Alespoň je to tu lepší než v podzemní říši, kam se chce vydat Šai Tal.
Vzpomněla si na Laintal Ayovu píseň. Žena, která ji složila - pokud to byla žena - věděla, že sníh jednou zmizí a objeví se květiny a zvířata. Snad tomu tak opravdu bude.
Ze svých nočních pozorování věděla, že na obloze se něco mění. Hvězdy, to nebyli fessupové, ale ohně; ohně planoucí ne ve skalách, ale ve vzduchu. Představovala si velký oheň planoucí nahoře v temnotě. Přicházel blíž a blíž a bylo cítit jeho teplo. Možná, že strážci se také přiblíží a zahřejí svět svým teplem.
A pak se lesklíci probudí a budou z nich vznešení hoxnejové, přesně tak, jak zní slova písně.
Rozhodla se věnovat své astronomii. Hvězdy vědí víc než gossiové, ať už s ní Šai Tal souhlasí nebo ne. Jen ji šokovalo, že se, byť v myšlenkách, odvažuje odporovat mocné čarodějce.

Zabalila lesklíka do kožešin, takže mu byl vidět jen čumáček, a strčila jej do vyhřátého koutku svého lůžka. Den za dnem bude sledovat, jak se probouzí k životu. Šeptala mu a utěšovala jej. Toužila vidět jej, jak roste a poskakuje kolem ní po místnosti. Ale po několika dnech lesk v očích malého zvířátka pohasl a pak zmizel docela; tvoreček zemřel, aniž by mrkl okem.
Vry jej vzala na rozbořený vrchol věže a hodila balíček do dáli. Nechala zvířátko zabalené v kožešinách, jako by to bylo mrtvé dítě.
Šai Tal byla zmítána vášní a nepokojem. Její promluvy stále víc připomínaly spíš kázání. Třebaže ostatní ženy jí nosily jídlo, hladověla. Připravovala se na stav hlubokého transu, až bude hovořit se zemřelými. Jestliže tam nenalezne moudrost, kterou hledá, vydá se daleko od tohoto dvora.
Nejdříve se rozhodla vyzkoušet své čarodějné schopnosti. Několik mil na východ leží Rybí jezero, kde provedla svůj "zázrak". Zatímco ona sama se trápila pochybnostmi, co se tam tehdy vlastně přihodilo, obyvatelé Oldoranda o tom neměli nejmenších pochyb. Během jara. mnozí z nich vykonali cestu k jezeru, aby viděli to ledové představení a aby se chvěli hrůzou i pýchou zároveň. Mezi poutníky byli i četní Borlieňané, kteří také přišli obdivovat zázrak. Jednou zde byli spatřeni i dva fagorové se svými ptáky sedícími s křídly složenými na jejich ramenou. Stáli bez pohybu na vzdáleném břehu a pozorovali hrůzný konec svých druhů.
Když se do světa vrátilo teplo, sousoší začalo tát. To, co zpočátku vzbuzovalo hrůzu, se stalo groteskním. Jednoho rána led zmizel a sousoší se proměnilo v hromadu hnijícího masa. Návštěvníky už mohlo vzrušit jenom plovoucí oko či kus kůže. Rybí jezero samotné vyschlo téměř tak rychle, jak vzniklo. Ze zázraku zbyla pouze hromada kostí a zatočených rohů kaidawů. Ale vzpomínka přetrvávala a čas ji jen umocňoval. A Šai Tal stále byla na pochybách.
Jednoho dne, v hodině, kdy mírnější počasí vytáhlo obyvatele Oldoranda z příbytků a oni se nyní procházeli a bavili způsobem, který jim ještě nedávno byl cizí, přišla Šai Tal dolů na náměstí. Ženy a dcery, muži a synové, lovci a řemeslníci, staří a mladí, všichni se procházeli sem a tam a hovořili spolu. Když přišla Šai Tal, nejraději by se všichni ztratili; téměř nikdo s ní nechtěl hovořit.
Laintal Ay rozmlouval s Dathkou a ostatními přáteli, ale když zachytil Šai Talin pohled a ona mu pokývla, váhavě šel k ní.
"Chci provést pokus, Laintal Ayi, a chci, abys šel se mnou jako spolehlivý svědek. Neboj se, nedostanu tě do dalších sporů s Aoz Roonem."
"Vycházím s ním dobře."
Vysvětlila mu, že chce uskutečnit pokus ve Voralu; ale nejdříve má v úmyslu prozkoumat starý chrám. Kráčeli spolu davem a Laintal Ay mlčel.
"Jsi z toho, že jsi se mnou, v rozpacích?"
"Ve tvé společnosti jsem vždy rád, Šai Tal."
"Nemusíš být zdvořilý. Myslíš si, že jsem čarodějka?"
"Jsi vzácná žena a já si tě hluboce vážím."
"Máš mne rád?"
Tato otázka jej uvedla do rozpaků. Neodpověděl jí přímo, ale upíral pohled do bláta a něco si mumlal.
"Jsi pro mne jako matka, protože moje vlastní matka je mrtvá. Proč se mne ptáš na takové věci?"
"Ráda bych byla tvou matkou, protože bych na tebe mohla být pyšná, Laintal Ayi. Ty také vedeš svůj vnitřní boj. Já to cítím. Působí ti zármutek, ale dává ti i život, protože je to život sám. Nezanedbávej jej, ale chraň jej a rozvíjej. Většina lidí kolem nás nemá žádný vnitřní život."
"Vnitřní život stejný jako vnitřní boj?"
Zasmála se a přitáhla si kožešiny k tělu.
"Víš, jsme v této bídné vesnici s jejími ubožáky chyceni jako v pasti. Na jiných místech se přitom dějí velké věci. Chtěla bych toho tolik vykonat. Možná odejdu z Oldoranda."
"Kam půjdeš?"
Zavrtěla hlavou. "Někdy se mi zdá, že ti hlupáci kolem se na mne tak tlačí, že z toho vybuchnu a vylétnu odsud přes celý svět. Všiml sis, kolik dětí se narodilo v minulých letech? Za chvíli zaplníme celý svět."
Rozhlédl se kolem sebe po všech těch známých, přátelských obličejích, a zdálo se mu, že mluví jen tak do větru, třebaže v tom, že poslední dobou se rodí hodně dětí, měla pravdu.
Opřel se ramenem o dveře starého chrámu a otevřel je. Vstoupili dovnitř. V chrámu byl pták. Létal kolem dokola, odvažoval se až těsně k nim, jako by si je chtěl prohlédnout. Pak vyletěl vzhůru a dírou ve střeše zmizel.
Děrami se dovnitř linulo světlo, celé záclony světla, v nichž tančily droboučké částečky prachu. Prasata byla dávno přestěhována do venkovních chlévů, ale jejich pach zde stále setrvával. Šai Tal neúnavně chodila chrámem, zatímco Laintal Ay stál u dveří, díval se ven na ulici a vzpomínal na to, jak si zde jako dítě hrával.
Stěny byly vyzdobeny malbami, mnohé již byly zničené. Šai Tal pohlédla do vysokého výklenku, kde stál posvátný oltář, jehož kámen byl stále ještě poskvrněný něčím, co snad byla krev. Příliš vysoko, než aby jej mohli zničit vandalové, byl na zdi namalován obraz Wutry.
Byl zobrazen v kožešinovém oděvu. Jeho oči shlížely dolů z jakoby zvířecího obličeje s výrazem, který by se dal vyložit jako soucit. Jeho obličej byl modrý, symbolizoval barvu nebes, v nichž sídlil. Hlavu pokrývaly hrubé bílé vlasy, připomínající spíš hřívu; ale to, co jej od lidské podoby odlišovalo nejvíc, byl pár rohů. Vyrůstaly mu z lebky a končily stříbrnými zvonky.
Za Wutrou stály další postavy zapomenuté mytologie, většinou hrozivě vyhlížející, a hemžily se po obloze. Po jeho pravici a levici zářili dva strážci. Batalix byl zobrazen jako vůl s vousy, šedivý a starý, s paprsky světla linoucími se z jeho oštěpu. Freyr byl větší a byl zobrazen jako zelená opice s přesýpacími hodinami, pověšenými na krku. Jeho oštěp

byl větší a také zářil.
Odvrátila se od fresky a prudce řekla: "Nyní jdu provést svůj pokus. Doufám, že Goija Hin je připraven."
"Víš, co vlastně chceš?" zeptal se Laintal Ay, zmatený její příkrosti.
"Nevím. Možná to budu vědět později. Chci hovořit s gossii. Chtěla bych se zeptat jednoho z těch starých kněží, zda Wutra vládne nejenom nebesům, ale také podzemní říši... je v tom tolik nesrovnalostí."
Mezitím Goija Hin přivedl ze stáje pod velkou věží Myka. Goija Hin, správce nad otroky, byl malý, ale nesmírně pevně stavěný muž, se silnýma rukama a nohama. Jeho obličej nepravidelných rysů s nízko posazeným čelem a obočím byl orámován výraznými kníry. Oblékal se do kůží a vždy, ať spal či bděl, s sebou nosil kožený bič. Všichni znali Goija Hina, muže nepřístupného ránám i myšlenkám.
"Pojď, Myku, ty bestie, nastal čas, abys byl alespoň k něčemu užitečný," pravil fagorovi hlubokým hlasem. Myk, který v otroctví vyrostl, se neochotně šoural vpřed. Byl to fagor, který byl nejstarším oldorandským otrokem a pamatoval předchůdce Goiji Hina, muže mnohem hrozivějšího vzhledu. V Mykově vypelichaném kožiše rostly černé chlupy, jeho obličej byl zvrásněný a pod očima měl revmatické váčky.
Byl vždy poddajný. Při této příležitosti jej provázela Oyre, aby jej utěšovala. Zatímco ona Myka hladila po ohnutých ramenou, Goija Hin jej pohánět holí.
Oyre byla prostřednicí Šai Tal a požádala svého otce, aby ženě dovolil použít fagora k pokusu. Aoz Roon jí řekl, aby si Myka klidně vzala, protože už je starý.
Vedli jej k ohybu Voralu, kde řeka byla poměrně hluboká. Šai Talina zbořená věž stála nedaleko. Ona i Laintal Ay už čekali na místě. Šai Tal hleděla do hlubin vod, jakoby se pokoušela rozluštit jejich tajemství. Její tváře byly vpadlé a výraz zachmuřený.
"Tak pojď, Myku," řekla mu vyzývavě, když se fagor přiblížil. Váhavě si jej prohlížela. Z jeho hrudníku a břicha visela kůže v záhybech a ruce měl svázané za zády. Hlava se mu v zlé předtuše houpala mezi svěšenými rameny. Když spatřil Voral, začaly mu z nosních dírek téct potůčky bílého slizu a fagor zaryčel strachy. Přemění jej voda v ledovou sochu?
Goija Hin Šai Tal drsně pozdravil.
"Svaž mu nohy," poručila Šai Tal.
"Neubližuj mu, paní," řekla Oyre. "Znám Myka od dětství, byl vždycky hodný. Často jsme se na něm vozívali, vid, Laintal Ayi?"
Laintal Ay pokročil vpřed. "Šai Tal mu neublíží," řekl, usmívaje se na Oyre.
Přilákáno předtuchou vzrušení, přišlo několik žen a chlapců, podívat se, co se děje, a nyní stáli ve skupinkách na břehu řeky.
Voda v ohybu byla hluboká. Zařezávala se do břehu jen pár palců od místa, kde stáli. U protějšího břehu byla mělčí, pokrytá tenkou skořápkou ledu, na niž nedopadaly přímé sluneční paprsky. Tato křehká slupička vyčnívala do středu řeky, směrem k hlubině, kde v ní proud vymlel spoustu záhybů. Vypadalo to, jako by si řeka vzala nůž, aby je v ledu vyřezala.
Když Goija Hin svázal nešťastnému Mykovi nohy, strčil jej těsně ke břehu. Myk vysunul dlouhou hlavu do vzduchu, zkroutil spodní ret na rozježenou bradu a vykřikl strachy.
Oyre jej hladila a prosila Šai Tal, aby mu neubližovala.
"Odstup," řekla Šai Tal. Dala povel Goija Hinovi, aby fagora strčil do vody.
Goija Hin se svými silnými rameny opřel o Mykova žebra. Fagor zavrávoral a s hlasitým šplouchnutím spadl do řeky.
Šai Tal zvedla ruce nad hlavu ve velitelském gestu.
Přihlížející ženy vykřikly a rozběhly se ke břehu. Byla mezi nimi i Rol Sakil. Šai Tal je zahnala zpět.
Hleděla dolů na Myka zmítajícího se pod hladinou. Jeho ovislá kůže se ve vodě vlnila a nad hladinu se vynořovala špinavě žlutá srst.Voda zůstala vodou. Fagor zůstal naživu.
"Vytáhni jej," přikázala.
Goija Hin zachytil Myka dvěma řemeny. Táhl za ně a Laintal Ay mu pomáhal. Hlava a ramena starého fagora se vynořily nad hladinu a Myk zoufale vykřikl:
"Nezabíjejte mne, ubohého!"
Vytáhli ho na břeh. Ležel a těžce oddychoval u nohou Šai Tal. Ta si hryzala spodní ret a mračila se na Voral. Kam se poděla její čarovná moc?
"Hoďte jej tam znovu," zvolal jeden z diváků.
"Už ne vodu nebo zemřu," řekl Myk silným hlasem.
"Hoď ho tam znovu," rozkázala Šai Tal.
Hodili jej tam podruhé a potřetí. Ale voda zůstala vodou. Nestal se žádný zázrak a Šai Tal skrývala své hořké zklamání.
"To stačí," řekla. "Goija Hine, odveď Myka zpět a dej mu dvojitou porci jídla."Oyre oddaně klečela u Mykova těla. Plakala a hladila ho. Z fagorových úst vytekla temná voda a tvor se rozkašlal. Laintal Ay poklekl a objal Oyre kolem ramen.
Šai Tal se pohrdavě odvrátila. Pokus ukázal, že fagorové a voda dohromady netvoří led. Co se to tedy stalo tenkrát u Rybího jezera? Nepodařilo se jí změnit Voral v led, jak si v duchu přála. Takže její pokus neprokázal, že je čarodějkou. Ale neprokázal ani, že jí není; fagory u Rybího jezera přece v led proměnila - pokud do toho tehdy nebyly zapojené jiné síly, o nichž neuvažovala.
Zastavila se ve dveřích své věže, rukou se opřela o hrubý kámen. Pod prsty cítila drsný lišejník. Pokud nenajde jiné vysvětlení, bude muset sama sebe považovat za to, za co ji považují jiní, za čarodějku. A jako čarodějce je jí určeno zůstat pannou; styk s mužem by zničil její kouzelnou moc. Přitáhla si kožešiny těsněji k hubenému tělu a začala stoupat nahoru po ušlapaných schodech.

Ženy na břehu Voralu hleděly z Mykova poloutopeného těla, ležícího ve zvětšující se louži, na vzdalující se postavu Šai Tal.
"Proč to vlastně chtěla udělat?" zeptala se stará Rol Sakil ostatních. „A jak to, že toho hloupého fagora nakonec neutopila, když chtěla?"
Na příštím zasedání rady Laintal Ay vstal a oslovil shromážděné muže. Řekl jim, že si vyslechl jednu z přednášek Šai Tal. Všichni vědí o zázraku u Rybího jezera, který zachránil tolik životů. Nic z toho, co Šai Tal dělá, není namířeno proti dobru společnosti. Navrhl, aby akademie byla uznána a podporována.
Když Laintal Ay mluvil, Aoz Roon vypadal rozčileně. Dathka seděl bez hnutí a mlčel. Staří muži rady hleděli jeden na druhého zpod obočí a nesouhlasně mumlali. Eline Tal se smál.
"Jak můžeme akademii pomoci?" zeptal se Aoz Roon.
"Chrám je prázdný. Dej ho Šai Tal. Dovol jí uskutečňovat setkání akademie každé odpoledne v době odpočinku. Ať je používán jako fórum, kde bude moci promluvit každý, kdo bude chtít. Zima je pryč, lidé jsou volnější. Otevři chrám a akademii pro všechny, pro muže, ženy i děti."
Jeho slova odumřela v tichu. Pak promluvil Aoz Roon.
"Chrám jí nemůžeme dát. Nechceme tu mít novou smečku kněží. Chováme v něm prasata."
"Ale teď je přece prázdný."
"Ode dneška v něm opět budou prasata."
"To jsme na tom hodně zle, když stavíme prasata nad lidi."
Zasedání skončilo neshodou a Aoz Roon opustil místnost. Laintal Ay se s hořícími tvářemi otočil k Dathkovi.
"Proč ses mne nezastal?"
Dathka se jen bojácně, usmíval, hladil si svůj úzký vous a hleděl do země. "Nevyhrál bys, ani kdyby se za tebe postavilo celé Oldorando. Jednou akademii zakázal a už ji nepovolí. Zbytečně maříš své síly, příteli."
Když Laintal Ay, znechucen celým světem, opouštěl budovu, oslovil ho Datnil Skar, mistr cechu koželuhů, a popadl jej za rukáv.
"Mluvil jsi dobře, mladý Laintal Ayi, ale i Aoz Roon měl pravdu v tom, co řekl. A jestliže neměl pravdu, tak měl alespoň správný důvod. Kdyby Šai Tal začala mluvit v chrámu, stala by se kněžkou a lidé by ji začali uctívat. A to přece nechceme - naši předkové se kněží zbavili už před několika generacemi." Laintal Ay znal mistra Datnila jako laskavého a mírného muže. Potlačil svůj hněv, pohlédl do unaveného obličeje starého muže a zeptal se: "Proč mi to říkáš? "
Mistr Datnil se rozhlédl kolem, zda je nikdo neposlouchá."Uctívání pramení z nevědomosti. Víra v jednu věc je rovněž známkou nevědomosti. Vážím si toho, že Šai Tal se snaží lidi něco naučit. Chci říct, že je mi líto, žes byl takto poražen, třebaže já sám s tvým návrhem také nesouhlasím. Ale chtěl bych mluvit s Šai Tal, jestli o to bude stát."
Sundal z hlavy kožešinovou čepici a položil ji na lišejníkem porostlý okenní parapet. Uhladil si řídké šedivé vlasy a odkašlal si. Rozhlížel se kolem sebe a nervózně se usmíval. Třebaže všechny ženy v místnosti znal od jejich dětství, nebyl zvyklý vystupovat v roli řečníka. Když přešlápl z nohy na nohu, tuhý oděv na něm praskal.
"Neboj se nás, mistře Datnile," řekla Šai Tal.
Zachytil v jejím hlase tón netrpělivosti. "Je to pouze tvá nesnášenlivost, které se obávám, paní," odpověděl a některé ženy sedící na podlaze se začaly smát do dlaní.
"Vy víte, co děláme v našich dílnách, protože některé z vás pro nás pracují," řekl Datnil Skar. "Být členem cechu je samozřejmě dovoleno pouze mužům a tajemství našeho řemesla se dědí z generace na generaci. Mistr předává vše, co ví, jednomu z učňů, kterého si sám zvolí. Když pak mistr zemře nebo odejde na odpočinek, vedoucí učeň nastoupí na jeho místo a sám se stane mistrem, tak jako mé místo již brzy převezme Raynil Layan..."
"Žena by to zvládla stejně dobře jako muž," skočila mu do řeči jedna z posluchaček, Cheme Far. "Já pro tebe pracuji už dost dlouho, Datnil Skare, a znám všechna vaše tajemství. A kdyby bylo třeba, zvládla bych sama veškerou výrobu."
"Ano, ale my musíme zachovávat určitý řád a zákony, Cheme Far," namítl mistr mírným hlasem.
"Já bych ty vaše zákony předělala," řekla Cheme Far a všechny ženy se zasmály a pohlédly na Šai Tal.
"Pověz nám něco o tom vašem řádu a zákonech," řekla Šai Tal. "Víme, jak nám pověděla Loilanum, že někteří z nás pocházejí z Yuliho Kněze, který přišel ze severu z Pannovalu a od jezera Dorzin. Jaký existuje řád ve vašem cechu, mistře Datnile?"
"Členové našeho cechu se vždy rodili a byli vychováváni v Embruddoku, ještě předtím, než se stal Oldorandem. Je tomu tak už po mnoho generací."
"Kolik generací? "
"Ach, hodně..."
"Jak to, že takové věci víš?"
Otřel si ruce o kalhoty. "Máme svoje zápisy. Vede je mistr každého cechu."
"Psané zápisy?"
"Ano. Všechno se píše do knihy. A ta se dědí z generace na generaci. Ale tyto zápisy jsou ostatním lidem nepřístupné."
"A proč tomu tak je?"
"Nechtějí, aby se ženy dozvěděly tajemství jejich řemesel a aby v nich byly lepší," zvolala jedna z žen a opět všechny propukly v smích. Datnil Skar se rozpačitě usmíval a neříkal nic.
"Myslím, že kdysi dávno mělo takové udržování věcí v tajnosti smysl," řekla Šai Tal. "Jistá řemesla, jako například zpracovávání kovů či kůží, musela přežít i zlé časy, hlad nebo nájezdy fagorů. Možná, že v minulosti byly velmi zlé časy a některá z řemesel byla zapomenuta. Například už neumíme dělat papír. Možná, že kdysi existoval i cech výrobců papíru. Nebo skla. My sklo dělat neumíme. Ale nacházíme kousky tohoto materiálu kolem sebe - všichni víte, co je to

sklo. Jak je možné, že my jsme hloupější, než byli naši předkové? Proč nevíme to, co věděli oni? To je jedna z věcí, které mne velmi trápí."
Odmlčela se. Nikdo na její řeč nezareagoval, což ji, jako vždy, rozčililo. Toužila po nějakém komentáři, kterému by mohla oponovat.
"Matko Šai Tal, máš pravdu a já ti věřím," řekl Datnil Skar. "Ale musíš pochopit, že jako mistr svého cechu jsem pod přísahou, že tajemství svého řemesla nikomu neodhalím; a je to přísaha Wutrovi a Embruddoku. Ale vím, že kdysi byly mnohem horší časy, o kterých zde nemohu mluvit..."
Když zmlkl, usmála se na něj, aby mu dodala odvahy. "Věříš tomu, že Oldorando kdysi bývalo větší, než je nyní?"
Díval se na ni s hlavou skloněnou na stranu. "Vím, že toto město nazýváš dvorem. Ale ono stále přežívá...Je středem vesmíru. Ale tím neodpovídám na tvou otázku. Našli jste žito a oves, rostoucí na sever odsud. Promluvme si tedy o tom. Věřím, že na tom místě byla kdysi pečlivě obdělávaná pole, chráněná proti divoké zvěři. Ta pole náležela Embruddoku a rostlo tam i mnoho jiných obilnin. Vy jste nyní začaly žito a oves pěstovat znovu... což je moudré. Víte, že ke zpracování kůží potřebujeme stromovou kůru a je velmi nesnadné sehnat ji. Máme způsob, jak ji získat. Věřím, že - vlastně vím, že..." Zmlkl a pak tichým hlasem pokračoval: "Na západ i na sever od Embruddoku se táhly rozsáhlé lesy, poskytující dřevo a kůru. Ta oblast se nazývala Kace. Tehdy bylo teplo a nevládl chlad."
Někdo namítl: "Doba tepla - to je legenda, která zbyla z časů, kdy jsme měli kněze. Povídačka, kterou zde v akademii musíme vymýtit z našich myslí. Víme přece, že kdysi byla ještě větší zima, než je nyní. Zeptej se mé báby."
"Já vám podle své nejhlubší víry pravím, že nejdříve bylo teplo a pak teprve chlad," řekl Datnil Skar a rozvážně se škrábal na hlavě. "Měly byste se pokusit tyto věci pochopit. Životy míjejí a stejné tak ubíhají léta. Mnoho z historie bylo zapomenuto. Vím, že vy ženy se domníváte, že muži jsou proti získávání vědomostí zaujatí a možná tomu tak skutečně je; ale já k vám mluvím upřímně a říkám vám, abyste Šai Tal podporovaly navzdory všem nesnázím. Jako mistr vím, jak cenné jsou vědomosti. Vyvěrají ze dna společnosti, tak jako voda tryská z našeho gejzíru."
Když odcházel, vstaly a zdvořile mu zatleskaly.
O dva dny později, při západu Freyru, Šai Tal neúnavně kráčela sem a tam po svém pokoji v opuštěné věži. Zezdola, se ozval výkřik. Okamžitě pomyslela na Aoz Roona, třebaže poznala, že to není jeho hlas.
Divila se, kdo se odvážil za valy tak pozdě. Vystrčila hlavu z okna a v mlhavém šeru uviděla postavu Datnil Skara.
"Ach, pojď nahoru, můj příteli," zavolala na něj. Šla mu dolů vstříc. Držel v ruce nějakou skříňku a nervózně se usmíval. Posadili se obličeji proti sobě na kamennou podlahu a ona mu nalila rathel.
Po chvíli nenucené konverzace řekl: "Víš, že jako mistr kožedělného cechu brzy odejdu na odpočinek. Na moje místo nastoupí vedoucí učeň. Stárnu a on už dlouho ví vše, co jsem ho měl naučit."
"Kvůli tomu jsi přišel?"
Usmál se a zavrtěl hlavou. "Přišel jsem za tebou, Matko Šai, protože já - já tě jako starý muž obdivuji, obdivuji tvou osobu i tvou moudrost...Ne, nech mne domluvit. Vždy jsem sloužil tomuto lidu a miloval jsem jej a věřím, že ty děláš to samé, třebaže tolik mužů je proti tobě. Chci ti prokázat dobrou službu, dokud ještě mohu."
. "Jsi dobrý člověk, Datnil Skare. Oldorando to ví. Potřebujeme takové lidi, jako jsi ty."
Přikývl; stále se na ni usmíval. "Sloužil jsem Embruddoku - nebo Oldorandu, jak bychom mu měli říkat - každý den svého života a nikdy jsem jej neopustil. A přesto, občas nastal den..." Odmlčel se ve své stydlivé řeči, pak se usmál a pokračoval: "Když jsem byl mladý, občas nastal den, kdy jsem myslel na to... co se děje na jiných místech, daleko odsud."
Opět se odmlčel, odkašlal si a pak rychleji pokračoval: "Povím ti příběh. Je jenom krátký. Vzpomínám na jednu strašnou zimu, kdy jsem byl ještě chlapec. Tehdy na nás zaútočili fagorové a pak následoval hlad a nemoci. Zemřelo mnoho lidí. A umírali také fagorové, třebaže my jsme to tehdy nevěděli.
Tehdy byla hrozná tma, to ti přísahám. Nyní jsou dny mnohem jasnější... stalo se, že po fagorském masakru přišel do Embruddoku lidský chlapec. Jeho jméno bylo - stydím se říct, že jsem jej zapomněl, ale myslím, že to bylo nějak jako Krindlešed. Dlouhé jméno. Kdysi jsem si je pamatoval přesně.
Chlapec přišel ze země, která se rozkládá daleko na severu, ze Sibornalu. Pověděl mi, že Sibornal je země věčných ledovců. Já jsem byl vybrán jako hlavní učeň v dílně kožedělného cechu a on se měl v Sibornalu stát knězem. Oba jsme byli oddáni svému povolání. Jemu - Krindlešedovi, či jak se jmenoval - se náš život zdál snadný, protože gejzíry poskytovaly Oldorandu teplo.
Můj přítel kněz patřil ke kočovníkům, kteří putovali na jih, aby unikli věčnému chladu. Přišli do lepších území podél řeky. Museli se postavit obyvatelům království zvaného - nu, to jméno jsem zapomněl - a v tom boji byl Krindlešed - jestli se tak jmenoval - zraněn. Ti, co přežili, utekli, ale napadli je fagoři. Jen pouhým zázrakem se mu podařilo uniknout. Možná jej nechali na pokoji, protože byl raněný.
Ze všech sil jsme se mu snažili pomoci, ale po měsíci chlapec zemřel. Plakal jsem pro něj. Byl jsem tehdy mladý. Byl mrtvý, ale já mu přesto záviděl, protože viděl kus světa. Pověděl mi, že led v Sibornalu měnil barvy a byl krásný."
Když mistr Datnil, sedící pokorně vedle Šai Tal, dokončil svůj příběh, vstoupila do místnosti Vry. Chtěla odejít do svého pokoje, ale Datnil Skar se na ni usmál a řekl Šai Tal: "Neposílej ji pryč. Vím, že jí věříš, stejně jako já bych si přál věřit svému hlavnímu učni. Ať naslouchá tomu, co zde teď řeknu." Položil na podlahu před sebe svou dřevěnou skříňku. "Přinesl jsem Knihu Mistrů našeho cechu, aby ses na ni podívala."
Šai Tal vypadala, jako by měla padnout do mdlob. Věděla, že kdyby tento čin byl odhalen, řemeslníci by svého mistra bez váhání zabili... Pomyslela na vnitřní boj, který starý muž musel podstoupit, než se rozhodl jí knihu přinést. Objala jej svýma hubenýma rukama a políbila jej na vráskité čelo.
Vry přistoupila a klekla si vedle ní na zem, obličej dychtivý vzrušením.
"Podívejme se na ni!" zvolala, zapomínajíc na svůj ostych.

Zadržel jí ruku.
"Nejdříve si povšimni dřeva, z něhož je skříňka vyrobena. Není to dřevo radžabaralů; jeho struktura je příliš jemná. Všimni si, jak je vyřezávaná. Pohled na toto krásné kování chránící její rohy. Myslíš, že naši kovodělci by dnes uměli odvést takovou práci?"
Když si prohlédli detaily, otevřel ji. Vyndal objemný svazek vázaný v silné kůži zdobené jemným vzorem.
"Toto je moje práce, Matko. Já jsem tu knihu nově svázal, ale její obsah je starý."
Stránky uvnitř byly pečlivě popsané různými typy písma. Datnil je rychle otáčel, opatrný, aby před nimi neodkryl příliš mnoho. Ale ženy zřetelně viděly data, jména, seznamy a různé kresby a čísla.
Vzhlédl od knihy a pohlédl do jejich obličejů. Vážně se usmíval. "Tato kniha popisuje historii Embruddoku během mnoha let. A každý z našich cechů má podobnou knihu, to mohu odpřisáhnout."
"Minulost je pryč. Nyní musíme vzhlížet k budoucnosti," řekla Vry. "Nesmíme zabřednout v minulosti. Musíme jít dál..."
Nechala větu odumřít na rtech, jakoby zaražena tím, že na sebe ve svém vzrušení strhla jejich pozornost. Hleděla jim do obličejů a věděla, že jsou starší a že s ní nikdy nebudou souhlasit. Třebaže jejich cíle se všeobecně shodovaly, rozdíl, který existoval, nešlo smazat.
"Klíč k budoucnosti leží v minulosti," řekla Šai Tal vážným hlasem plným porozumění, protože tuto větu dívce říkala už mnohokrát předtím. Obrátila se ke starému muži a řekla: "Mistře Datnile, my si velmi vážíme tvého statečného gesta, že jsi nám dovolil nahlédnout do tvé knihy. Možná, že jednoho dne si ji budeme moci prohlédnout pečlivěji. Mohl bys nám říct, kolik mistrů tvého cechu už do ní psalo své zápisy?"
Zavřel knihu a vložil ji do skříňky. Z jeho starých úst tekly sliny a ruce se mu chvěly.
"Krysy vědí tajemství Oldoranda... tím, že jsem tuto knihu přinesl, uvrhl jsem se do velkého nebezpečí. Jsem starý blázen... poslyšte, mé milé, ve starých dobách žil král Denniss, který vládl celému Kampannlatu. Předpověděl, že tento svět - svět, který fagorové nazývají Hrl-Ichor Yhar - ztratí své teplo tak, jak se ochladí voda, když ji v nádobě vynesete ven. Začal tedy zakládat cechy, pro něž zavedl přísné zákony. Všichni členové cechů museli v temných dobách chránit moudrost až do časů, než se opět vrátí teplo."
Mluvil zpěvavým hlasem, jako by to uměl zpaměti.
"Náš cech přežil od dob krále, třebaže v některých dobách neměl ke zpracovávání kůží žádné prostředky. Podle zápisů cech v jednom zlém období čítal pouze mistra a jednoho učně, kteří žili pod zemí daleko odsud... Byly to hrozné časy. Ale naše moudrost přežila a náš cech tedy také."
Když si otíral ústa, Šai Tal se zeptala, o které době to mluví.
Datnil Skar hleděl do tmavnoucího čtyřúhelníku okna, jakoby zvažoval, jak se vyhnout odpovědi na její otázku.
"Nerozumím všem poznámkám v naší knize. Ty sama víš, jaké zmatky máme jenom s kalendářem, v němž je mnoho nesouvislostí... Embruddok -prosím, tě, odpusť mi, bojím se říct ti tak mnoho - nepatřil vždy... lidem."
Zavrtěl hlavou, nervózně těkal pohledem po místnosti. Ženy čekaly, ve svém vzrušení nehybné jako fagorové. Opět promluvil.
"Mnoho lidí zemřelo. Zuřila divoká epidemie. Tučná smrt. Nájezdy... Sedm Slepot... strasti a bědy. Doufáme, že náš nynější vladař," - opět se rozhlédl po místnosti - "bude tak moudrý jako král Denniss. Dobrý král založil naše cechy v roce zvaném 249 před Nadirem. Nevíme, kdo to byl Nadir. Víme jen to, že já jsem šedesátý osmý mistr kožedělného cechu. Šedesátý osmý..." Pohlédl na Šai Tal svýma krátkozrakýma očima.
"Šedesátý osmý..." Pokoušela se zakrýt ohromení, schoulila se v charakteristickém gestu do kožešin. "To je velmi mnoho generací zpět do minulosti."
"Ano, do velmi dávné minulosti." Mistr Datnil přikývl, jako by byl osobně spojen s předlouhým plynutím času. "Je to téměř sedm století, co byl náš cech založen. Sedm století a noci jsou stále mrazivé."
Divočinou obklopený Embruddok byl lodí uvízlou na mělčině. Třebaže své posádce stále ještě poskytuje útočiště, už nikdy nebude moci opět plout.Tak nesmírně čas zubožil jedno hrdé město, že jeho obyvatelé netušili, že to, co považují za město, jsou pouhé zbytky paláce, který stál uprostřed civilizace, později zničené počasím, věky a šílenstvím.
Počasí se zlepšovalo a lovci se museli vydávat na dlouhé, únavné výpravy za zvěří. Otroci osévali pole a snili o svobodě, kterou neměli nikdy získat. Ženy zůstávaly doma a stávaly se neurotickými. Zatímco Šai Tal se postila a uzavírala do samoty, Vry byla plná potlačované energie a spřátelila se s Oyre. Mluvila s ní o všem, co řekl mistr Datnil a našla v ní oddanou posluchačku. Shodly se na tom, že v minulosti je mnoho nevyřešených hádanek, ale Oyre byla skeptická.
"Datnil Skar je starý a přihlouplý - otec to vždy tvrdil," řekla a kulhala po místnosti, napodobovala chůzi starého mistra a křičela pisklavým hlasem: "Náš cech byl vždy výjimečný. Ani králi Dennissovi jsme nedovolili stát se jeho členem."
Když se Vry začala smát, Oyre, již vážnějším hlasem, řekla: "Mistr Datnil by měl být popraven za to, že ukázal Knihu svého cechu - a to jen dokazuje, jak je hloupý."
"Stejně nás nenechal, abychom si ji pořádně prohlédly," ozvala se Vry a pak vybuchla: "Kdybychom jen mohly dát dohromady všechna fakta. Šai Tal je shromažďuje a zapisuje. Musí z nich něco vyplynout. Mistr Datnil má pravdu - tolik toho bylo ztraceno a zapomenuto. Pravil, že kdysi byla zima tak zlá, že všechno hořlavé bylo spáleno, aby se lidé alespoň trochu zahřáli - dřevo, papír, zápisy. Uvědomuješ si, že dokonce ani nevíme, jaký je nyní rok? - Ačkoliv, hvězdy by nám to mohly povědět. Kalendář Loil Bry je hloupý a já si myslím, že kalendáře by měly počítat léta od počátku věků a ne od narození lidí. Lidé jsou tak klamní a povrchní...a já jsem také taková. Ach, asi se z toho zblázním!"
Oyre vypukla v smích a objala ji.
"Ty jsi ta nejbláznivější osoba, kterou znám, ty hloupoučká." Seděly vedle sebe na kamenné podlaze a začaly znovu hovořit o hvězdách. Oyre se byla spolu s Laintal Ayem podívat na fresku v chrámě. "Jsou na ní zřetelně znázornění

strážci, Batalix nad Freyrem jako obvykle, ale téměř se nad Wutrovou hlavou dotýkají."
"Každým rokem se slunce k sobě přibližují," řekla Vry rozhodným hlasem. "Minulý měsíc se jedno druhého dotklo a nikdo si toho ani nevšiml. Příští rok se srazí. Co bude potom? Možná se nesrazí, možná jedno propluje kolem druhého."
"Možná to je to, co mistr Datnil mínil tou Slepotou? Kdyby jeden ze strážců zmizel, nastal by šerosvit, že ano? Možná, že opět bude Sedm Slepot, tak jako kdysi." Vypadala vystrašeně a poposedla blíž ke své přítelkyni. "Zjeví se nám Wutra plný hněvu."
Vry se zasmála a vyskočila. "Konec světa nebyl a nebude ani teď. Spíš to je začátek nové doby." Její obličej se rozzářil: "Ano, proto je nyní tepleji. Jakmile Šai Tal navštíví podzemní říši, budeme vědět víc. Já budu pracovat na svých výpočtech. Ať si Slepoty přijdou - já je obejmu!"
Tancovaly spolu po místnosti a radostně se smály.
"Jak bych chtěla vědět něco velkého!" křičela Vry.
Šai Tal byla stále vychrtlejší a kůže na těle jí už visela v záhybech a bylo vidět vystupující kosti. Ženy jí přinášely jídlo, ale ona potravu stále odmítala.
"Půst sluší mé hladové duši," pravila a rázovala sem a tam chladnou místností. Vry a Oyre protestovaly, a Amin Lim na ni pokorně hleděla, "Zítra upadnu do transu. Vy tři a Rol Sakil můžete být se mnou. Vytáhnu z hlubin minulosti starodávnou moudrost. Skrze fessupy se spojím s generacemi, které postavily naše věže a chodby. Bude-li to nutné, sestoupím o celá staletí a vyzvu samotného krále Dennisse."
"Ano, to bude nádherné!" zvolala Amin Lim.
Na okenní římsu slétli ptáci, aby sezobali chléb, jehož se Šai Tal nedotkla,
"Nechoď do minulosti, paní," prosila ji Vry. "To je cesta mrtvých. Dívej se před sebe. Není to k ničemu, vyrušovat dávno zemřelé."
Šai Tal již natolik odvykla tomu, aby jí někdo odporoval, že měla potíže, aby se udržela a nevynadala své nejbližší učednici. Podívala se na ni a s úžasem zjistila, že to ostýchavé mladé stvoření už je ženou. Její obličej byl bledý a pod očima měla kruhy. Stejně tak i Oyre.
"Proč jste obě tak bledé? Jste nemocné?"
Vry zavrtěla hlavou.
"Dnes v noci bude před šerosvitem hodina temnoty. Tehdy ti ukážu, co já a Oyre děláme. Zatímco zbytek světa spí, my pracujeme."
Večer po západu Freyru, kdy teplo opustilo svět. dvě mladé ženy vedly Šai Tal na střechu zchátralé věže. Od obzoru, za nímž zapadl Freyr, se přes polovinu oblohy táhly pruhy přízračné záře. Obloha byla téměř jasná a když si jejich oči zvykly na temnotu, nad jejich hlavami se objevily zářící hvězdy.
V některých částech oblohy byly hvězdy řídké, jinde byly v celých hroznech nakupené na sobě. Nad jejich hlavami, táhnoucí se od obzoru k obzoru, byla široká, nepravidelná, mlhavá stuha jasně zářících světel.
"Toto je ten nejúchvatnější pohled na světě," řekla Oyre. "Nemyslíš, paní? "
A Šai Tal odpověděla: "V podzemní říši visí fessupové stejně tak jako hvězdy na nebesích. Zde vidíte duše ještě nenarozených. Jak nahoře, tak i dole.""Myslím, že na oblohu se musíme dívat úplně jinak, abychom jí porozuměli," namítla Vry rozhodně. "Všechny pohyby na ní jsou pravidelné. Hvězdy míjejí tamto jasné světlo, které nazýváme polární hvězda." Ukázala na hvězdu vysoko nad jejich hlavami. "Během dvaceti pěti hodin dne hvězdy putují po obloze, vycházejí na východě a zapadají na západě, stejné jako oba strážci. Nedokazuje to, že jsou strážcům podobné, ale jsou od nás mnohem dál?"
Mladá žena ukázala Šai Tal mapu, kterou spolu s Vry namalovaly na kusu pergamenu. Šai Tal o ni projevila jen malý zájem a řekla: "Hvězdy nám nemohou poskytnout žádnou moudrost tak jako fessupové. K čemu je ti tohle všechno? Měla bys v noci raději spát."
Vry vzdychla. "Obloha je živá. Není to hrob jako podzemní říše. Oyre a já jsme viděly létající hvězdy; jasně zářily a přistávaly na zemi. A tamhle jsou čtyři jasné hvězdy, které se pohybují jinak než všechny ostatní. Jsou to poutníci, o kterých se zpívá ve starých písních. Tito poutníci někdy při své cestě oblohou uskočí vzad. A jeden z nich přelétává velmi rychle. Za chvíli jej uvidíme. Já a Oyre si myslíme, že je docela blízko. Nazvali jsme jej Kaidaw, protože je tak rychlý."
Šai Tal si třela zkřehlé ruce a nervózně se rozhlížela kolem.
"Je tu zima."
"Dole, kde žijí gossiové, je ještě chladněji," odvětila Oyre.
"Hlídej si svůj jazyk, mladá ženo. Nebudeš v přízni akademie, jestli budeš Vry zdržovat od práce."
Její obličej dostal chladný, zarputilý výraz; rychle se otočila, jakoby nechtěla, aby to Vry a Oyre viděly, a bez jediného slova začala sestupovat dolů po schodech.
"Ach, za tohle budu pykat," řekla Vry. "Budu muset být obzvlášť pokorná, abych to odčinila."
"Jsi až příliš pokorná, Vry, a ona je zase příliš pyšná. Vykašli se na tu její akademii. Ona se oblohy bojí, stejně jako většina lidí. To je její problém, ať už je čarodějka nebo ne. Dává se dohromady s takovými hlupačkami jako je Amin Lim, protože ty její pýše nikdy neodporují."
Popadla Vry za ruku a s jakýmsi hněvivým zápalem jí začala vyjmenovávat hloupost všech, které znala.
"Mrzí mne, že jsme neměly příležitost přesvědčit ji, aby se podívala naším dalekohledem," řekla Vry.
Byl to právě dalekohled, který v astronomických zájmech Vry znamenal největší změnu. Když se Aoz Roon stal vladařem a přestěhoval se do velké věže, Oyre se mohla svobodně prohrabávat všemi možnými věcmi, které tam hnily ve velkých truhlách. Dalekohled, který objevila, byl zabalený v prožraném kusu plátna, které se rozpadlo, jakmile se jej dotkla. Byl jednoduchý - možná jej vyrobili členové dávno vymřelého cechu sklářů - byla to pouze kožená trubice, do

níž byly vsazeny dvě čočky; ale když jej Vry obrátila směrem k putujícím hvězdám, viděla a chápala všechno mnohem jasněji. Protože hvězdy dalekohledem vypadaly jako kotouče, připomínaly strážce, třebaže nevydávaly takové světlo. Z tohoto objevu Vry a Oyre usoudily, že strážci jsou zemi blízko, zatímco ostatní hvězdy jsou vzdálené - některé velmi vzdálené. Od lovců pracujících za svitu hvězd si vypůjčily jména poutníků: Ipokren, Aganip a Kopais. A onu rychlou hvězdu nazvali Kaidaw. Nyní se pokoušely dokázat, že to jsou světy, stejné jako ten jejich, a možná i na nich žijí lidé.
Vry hleděla na svou přítelkyni a viděla jenom hrubé obrysy jejího, krásného obličeje a Uvědomila se, jak hodně se Oyre podobá Aoz Roonovi. Jak Oyre, tak její otec se zdáli být plní ducha a života - třebaže Oyre se narodila mimo manželský svazek. Vry se v duchu ptala, zda Oyre už byla s mužem - v temnotě brassimipu nebo někde jinde. Pak svou hříšnou myšlenku zaplašila a upřela pohled na oblohu.
Zůstaly stát na vrcholu věže, dokud nezaduněl Oznamovatel času. O několik minut později se na obzoru objevil Kaidaw a rychle směřoval k zenitu.
Výzkumná stanice planety Země, Avernus - Vryin Kaidaw - visela vysoko nad Helikonií, zatímco kontinent Kampannlat pod ni se měnil. Osazenstvo stanice věnovalo většinu své pozornosti světu pod sebou; ale automatická zařízení stejně trpělivě a nepřetržitě sledovala i další tři planety binárního slunečního systému.
Teplota na všech čtyřech planetách se pomalu, ale jistě zvyšovala. Nedocházelo pouze k vnějšímu zlepšování životních podmínek; změny probíhaly i uvnitř planetárních těles samotných.
Helikonské drama generací vstoupilo v porodních bolestech do stádia vývoje, který spěl ke svému osudovému určení. Doba oběhu kolem Batalixu - hvězdy B podle učenců na Avernu - trvala 480 dní (‚malý' rok). Ale Helikonie měla také svůj ‚velký' rok, o němž obyvatelé Embruddoku v současném stádiu vývoje vůbec neměli tušení. Velký rok, to byla doba, za kterou hvězda B se svými planetami vykonala oběh kolem Freyru, hvězdy A.
Velký rok trval 1825 helikonských ‚malých' let. Poněvadž jeden helikonský rok se rovnal 1,42 pozemského roku, představoval jeden ‚velký' rok 2592 pozemských let - což je období, v němž se narodilo, vzkvetlo a zemřelo mnoho generací.
Velký rok představoval obrovskou eliptickou dráhu. Helikonie byla o něco málo větší než Země a její hmotnost činila 1,28 pozemské hmotnosti; v mnoha ohledech to mohla být sesterská planeta Země. Ale na své eliptické dráze trvající přes dva tisíce let se stávala dvěma odlišnými planetami - zmrzlou planetou v apastronu, kdy byla nejdále od Freyru, a horkou planetou v periastronu, kdy byla Freyru nejblíž.
Každým ‚malým' rokem byla Helikonie Freyru blíž. Mělo přijít jaro a oznámit svůj příchod podivuhodným způsobem.
Uprostřed mezi hvězdami plujícími vysoko po svých drahách a fessupy pomalu klesajícími dolů k prapůvodnímu kameni se po stranách kapradinového lůžka krčily dvě ženy. Šero v místnosti je zahalovalo do anonymity. Dodávalo jim žalostný vzhled, jak se tak skláněly nad postavou třetí, která ležela na lůžku. Dalo se určit pouze to, že jedna z nich již není mladá a hezká a ty druhé už také začal ničit nemilosrdný čas. Byly unavené.
Rol Sakil Den potřásla starou hlavou a s výrazem lítosti pohlédla na postavu ležící na lůžku.
"Ubohé děvče, bývala to tak krásná dívka. Nemá právo sama sebe tak týrat."
"Já říkám, že by se měla držet svých bochníků," pravila druhá žena.
"Podívej se, jak je hubená. Jak jí vystupují žebra. Pak nemá být tak divná."
Rol Sakil sama byla vyschlá jako mumie a postavu měla zkroucenou artrózou. Kdysi bývala porodní bábou, ale zestárla a na její místo nastoupila jiná. Stále ale utěšovala ty, kteří se rozhodli upadnout do transu a hovořit se svými zemřelými.
Nyní, když od ní Dol odešla, upnula se na své přítelkyně z akademie, vždy připravená kritizovat, ale jen málokdy hotova přemýšlet.
"Je tak hubená, že by ze svého lůna nedostala ani klacek, natož pak dítě. O lůno by se měla starat - je to hlavní část ženy."
"Stará se o tolik jiných věcí, než aby mohla mít děti."
"Ach, já si vážím vědění stejně jako ona, ale když se vědění střetne s přirozenými lidskými potřebami, pak by mělo jít stranou."
"Co se toho týče," řekla Amin Lim, která seděla na opačné straně lůžka, "její přirozené potřeby vyhasly tehdy, když se v Aoz Roonově posteli usadila Dol. Měla ho tak ráda, a která ne? Je to krásný muž, Aoz Roon, nehledě na to, že je vladařem Embruddoku."
Rol Sakil se ušklíbla, "To není důvodem, aby se navždy vzdala styku s mužem. Vždycky by našla nějakého, který by jí poskytl potěšení, kdyby o to stála. Kromě toho, on už nepřijde, aby jí zaklepal na dveře, to si pamatuj. Má plné ruce práce s naší Dol."
Pokývla hlavou a obě ženy se naklonily k sobě nad nehybným tělem Šai Tal. "Dol se k němu v tomto ohledu má hezky a já bych to jen doporučila každé ženě, včetně tebe, Amin Lim. Vsadím se, že to máš také ráda, hezky dlouho - nemysli si, že to je něco proti přírodě. V tvém věku je to normální. Zeptej se na to svého muže."
"Ach, já si myslím, že v Embruddoku není ženy, která by ve svých představách nemyslela na Aoz Roona a na všechny jeho kvality."
Šai Tal v transu vzdychla. Rol Sakil svou vrásčitou rukou uchopila její dlaň a spikleneckým tónem řekla: "Dol mi pověděla, že Aoz Roon má neklidný spánek. To bývá znamením nečistého svědomí."
"Co špatného by mohl mít na svědomí? " zeptala se Amin Lim.
"Nu, tehdy - poslouchej, něco ti povím... Toho rána, po všem tom pití a zábavě dlouho do noci, jsem vstala velmi brzy. A když jsem vyšla ven, dobře zabalená proti rannímu chladu, narazila jsem ve tmě na tělo. Pomyslela jsem si, že tam leží nějaký opilec, který přebral a teď o sobě neví a spí. Ležel u úpatí velké věže."
Odmlčela se a pozorovala, jaký účinek má její vyprávění na Amin Lim, která, protože neměla nic jiného na práci, jí pozorně naslouchala. Rol pokračovala a její malá očka se utápěla ve vrásčitém obličeji.

"Nemyslela jsem si o tom nic špatného - já sama si také občas ráda líznu rathelu. Ale na opačné straně věže jsem nalezla další tělo. Tak jsou tu dva blázni bez rozumu, kteří se opili do nevědomosti, pomyslela jsem si. Ale když jsem se pak doslechla, že mladý Nakhri a Klils byli nalezeni mrtví, ležící vedle sebe při úpatí věže, napadlo mne něco jiného..."
Odfrkla si.
"Každý říká, že tam takhle byli nalezeni."
"Ano, ale já jsem je objevila první a tehdy vedle sebe nebyli. Takže se spolu nemohli prát, že ano? Je to podivné, Amin Lim, viď? Tak si občas sama sobě říkám, že je někdo oba shodil z věže dolů. Kdo to byl, kdo má na svědomí jejich smrt? Nu, děvče, to raději nechávám k posouzení jiným. Ale naší Dol stále opakuji: ‚Boj se výšek, Dol. Nikdy nechoď k okraji věže, když jsi nahoře s Aoz Roonem. Nechoď k okrajům věží a všechno bude v pořádku...' To jí říkávám."
Amin Lim zavrtěla hlavou. "Šai Tal by Aoz Roona nemilovala, kdyby byl spáchal něco takového. A ona by o tom věděla. Je moudrá, určitě by to věděla."
Rol Sakil vstala a nervózně kulhala po kamenné podlaze, pochybovačně vrtěla hlavou. "Co se týče mužů, je Šai Tal stejná jako ostatní. Někdy nepřemýšlí hlavou, ale tou věcí mezi nohama."
"Ach, nech toho už." Amin Lim s lítostí a zármutkem pohlédla na svou přítelkyni a učitelku. Ona osobně si v duchu přála, aby život Šai Tal byl víc ovlivněn způsobem, o němž mluvila Rol Sakil: možná by pak byla šťastnější.
Šai Tal strnule ležela na levém boku. v transu. Oči měla přivřené a její dech byl sotva slyšitelný, přerušovaný dlouhými vzdechy. Pozorujíc strhané rysy toho milovaného obličeje, připadala si Amin Lim, jako by hleděla do tváře někomu, kdo s klidnou myslí čelí smrti. Pouze ústa se občas svírala nevyjádřenou hrůzou, kterou v přítomnosti těch, kdo sídlí v podzemní říši, nebylo možné potlačit.
Amin Lim už jednou sestoupila mezi mrtvé a hrůza, kterou tehdy musela při pohledu na svého zemřelého otce prožít, jí stačila. Tento prostor už pro ni byl uzavřen; nemá sílu znovu navštívit svět dole a až do něj jednou sestoupí, pak to bude až po její vlastní smrti.
"Chudinka, ubohá malá chudinka," řekla a něžně hladila svou přítelkyni po prošedivělých vlasech. Jakoby doufala, že tím zmírní utrpení její cesty temným královstvím, jež leželo pod nimi a mimo život.
Třebaže duše neměla oči, viděla a vnímala v prostředí, kde hrůza nahradila zrak. Začala klesat dolů, do prostoru rozměrnějšího než noční obloha. Do prostoru, kam Wutra Nesmrtelný nikdy nesestoupí a který nezná. On, se svým modrým obličejem, nebojácným pohledem a zatočenými rohy patří do velké mrazivé bitvy, která se odehrává někde jinde. Tento prostor je peklem, protože bůh zde není. A každá hvězda, zářící v tomto prostoru, představuje smrt.
Nebylo zde cítit nic, jen nepřekonatelnou hrůzu. Každá smrt měla svou nezměnitelnou podobu. Dole nezářily žádné komety jako na noční obloze; bylo to království naprosté temnoty, věčné a nekonečné, smrt všeho, na niž život může reagovat pouze zděšením.
Duše se zmítala hrůzou.
Podzemní říše byla rozdělena zemskými pásy. Daly se přirovnat ke stezkám, či spíš k vlnícím se zdem, donekonečna klesajícím dolů, až k prapůvodnímu kameni, na němž spočívá celý svět. Nahoře vyčnívaly jenom jejich vrcholy.
U prapůvodního kamene, na dně svých zemských pásů, byli jako tisíce hnijících much shromážděni gossiové a fessupové.
Vychrtlá duše Šai Tal klesala dolů po svém předem určeném zemském pásu. Míjela fessupy, kteří připomínali mumie; jejich břicha a oční důlky byly duté, kostnaté nohy se klátily a kůží, zvrásněnou jako starý pytel, ale průhlednou, bylo vidět vnitřnosti. Ústa měli otevřená jako ryby, jakoby si stále pamatovali na dobu, kdy jimi dýchali vzduch. Mladší gossiové měli ústa plná podivných světélkujících tvarů, připomínajících svatojánské mušky. Všechny ty zemřelé věci byly nehybné, ale putující duše cítila jejich hněv - hněv intenzivnější než jakýkoliv hněv, který kdokoliv z nich poznal za svého života na zemi, než je navždy uvěznil obsidián.
Když mezi ně duše sestoupila, spatřila, že jsou nakupeni v nepravidelných řadách. Řady se táhly daleko do míst, která nikdy nenavštíví; do Borlienu, k mořím, do Pannovalu, daleko do Sibornalu a dokonce do ledové divočiny na východě. Všichni zde byli shromážděni jako exempláře jedné obrovské sbírky, nacpáni ve svých zemských pásech.
Pro smysly živého zde neexistovaly žádné směry. Duše musela sledovat jeden jediný směr - svou vlastní cestu, a musela být ostražitá. Fessup měl jen o něco víc vůle než pouhý prach, ale zuřivé nitro mu dávalo obrovskou sílu. Kdyby se duše ocitla v jeho blízkosti, mohl by ji pohltit a tím by se osvobodil ze svého vězení a mohl by znovu kráčet po zemi, rozsévat hrůzu a nemoci všude, kam by vstoupil.
Vědoma si všech nebezpečí, duše klesala obsidiánovým světem, až se zastavila u gossiho Šai Taliny matky. Byla to šedohnědá věc, jakoby spletená z drátků a větviček, vytvářejících obrysy kdysi lidské postavy s vyschlými prsy a bortícími se kyčelními klouby. Gossi hleděl na duši své dcery a cenil ochablé čelisti se ztrouchnivělými hnědými zuby. Třebaže vypadal jako pouhá hnědá skvrna, bylo vidět veškeré detaily, vlastní všem, kdo obývali toto pohřebiště.
Z jeho úst vycházel táhlý zvuk neustálého nářku a nespokojenosti.
Gossiové, kteří jsou opakem živých, nevěří na žádné dobro v lidském životě. Každý z nich si myslí, že jeho život na zemi byl krátký a že v něm nezažil žádné štěstí. Ani nevěří tomu, že si zasloužil zapomnění zde v podzemní říši. Prosí živé duše, aby k němu přišly a vyslechly jeho nekonečné nářky.
"Matko,přišla jsem poslušně k tobě a budu naslouchat tvým nářkům."
"Ach, ty nehodné dítě, konečně jsi přišla, ale jak dlouho to trvalo, jak jsi neochotná, ach, vždy neochotná a nelaskavá v těchto bídných dnech -měla jsem to vědět, ach, měla jsem to vědět - když jsem tě porodila a pak už jsem nechtěla ze svých útrob vypudit další dítě - "
"Budu naslouchat tvým nářkům - "
"Pche, ano, jsi neochotná, stejně neochotná jako tvůj otec, který se nikdy o nic nestaral, nestaral se o mou bolest, nevěděl nic, nedělal nic, tak jako všichni muži. Tvrdil, že je lepší, když děti ze ženy vysají život - ach -měla jsem to

vědět. Nenávidím tu mužskou smečku, muže, kteří stále jen něco chtějí, chtějí všechno, mnohem víc než jim můžeš dát, nikdy nejsou spokojení. Noci plné nářků, dny strávené v kleci, ano, to byl můj život a ty jsi přišla, jako past, která mne měla zbavit mého mládí a mé krásy, ano, ano. Byla jsem krásná, ale ta proklatá nemoc - vidím, že se na mne teď usmíváš, ale tak málo se o mne staráš, tak málo ti na mně záleží - "
"Záleží mně na tobě, matko, záleží a nevím, proč se svíjíš v takové agónii!"
"Ty a on jste mne zbavili všeho, všeho, co jsem měla a v co jsem doufala, on tím svým chtíčem, špinavé prase, kdyby jenom muži věděli, jakou nenávist v nás probouzejí, když nás ovládají a znásilňují nás v nekonečné temnotě, a ty jsi mne zničila svou slabostí a tím, žes byla tak maličká, těmi svými nenasytnými ústy, která chtěla stále víc a víc, bez sebemenší něhy a trpělivosti a já musela stále dokola utírat tvé výkaly. Ty jsi byla bez rozumu, ale stále jsi plakala a stále jsi něco chtěla, pořád dokola, celé dny a celé roky a podařilo se vám ze mne vysát všechnu mou silu, ach, mou sílu, mou sladkou sílu a já kdysi bývala tak krásná a vy jste mi to všechno sebrali, nenechali jste mi v životě žádné potěšení. Když moje matka umírala, slibovala mi, že se budu mít v životě dobře, ale já po celý život jen skomírala a neustále jsem jej proklínala, ta odporná stará babizna, proč mne vůbec porodila a pak si umřela, když jsem ji potřebovala..."
Gossi kvílel a škrábal dokola po obsidiánu, snažil se dostat blíž k duši."Je mi tě líto, matko. Nyní ti musím položit otázku, která tvou duši možná osvobodí od zármutku. Chci, abys tuto otázku předala své matce a ona zase své matce a tak dál až do vzdálených hlubin. Musíš najít odpověď na mou otázku a já na tebe pak budu hrdá. Potřebuji vědět, zda Wutra skutečně existuje. A jestli ano, kdo či co to je? Musíš mou otázku předávat dál a dál, až na ni nějaký vzdálený fessup odpoví. Chci vědět, jak je svět zařízen. Odpověď se musí dostat zpět ke mně. Rozumíš mi?"
Ještě než dopověděla větu, gossi na ni začal křičet odpověď.
"Proč bych pro tebe měla něco dělat, když ty jsi tak zničila můj život a proč a proč a proč bych se tady dole měla starat o problémy vás živých, když je mi souzeno navěky zůstat zde dole, navěky se svým zármutkem-"
Duše se rozplynula v samomluvě.
"Slyšela jsi mou prosbu, matko. Jestli ji nepředáš dál, jak jsem tě požádala, už nikdy tě tady v podzemní říši nenavštívím. Nikdo tě už nikdy neosloví."
Gossi rychlým pohybem chňapl po duši, ale ta byla dostatečně daleko; pozorovala prachové jiskry odlétávající z jeho nedýchajících úst.
Bez jediného dalšího slova začal předávat Šai Talinu otázku a fessupové dole se na ni hněvivě vrhli.
Všichni viseli uvězněni v obsidiánu.
Duše se měla na pozoru před fessupy, kteří viseli poblíž v neproniknutelné temnotě jako zchátralé oděvy na věšácích. Byla tam Loilanum a Loil Bry a Malý Yuli. Někde tam visel i Velký Yuli, z něhož už zbyl jenom stín plný hněvu a nenávisti. Blízko ní byl také gossi jejího otce, ještě zuřivější než gossi její matky, a začal na ni chrlit vodopád nářků. Jeho hlas zněl jako skřípání nehtů po okenním parapetu.
"...a další věc, ty má nevděčná dcero, proč ses nenarodila jako chlapec, ty ubohá babizno, věděla jsi přece, že chci chlapce, dobrého syna, který by mi pomohl vydržet ten bídný život. Ted se mi všichni smějí, protože jsem nikdy nechtěl mít nic společného s tou cháskou zbabělců, a přesto jsem i já utíkal před nebezpečím, utíkal jsem, když vyli vlci, utíkal jsem s nimi a nevěděl jsem, jestli ještě přijde můj čas - a čerstvý vítr v plicích a sníh na svahu a pasoucí se zvěř, se svými bíle zářícími zrcátky - ach, ano, ten čas - a žádné pletky s tou hnusnou bezpohlavní babiznou bez prsou, nenávidím ji, nenávidím i tebe, ty ubohý spratku, jednoho dne budeš mezi námi a poznáš tenhle věčný hrob..."
A otvírala se další vyschlá ústa, a všechna chrlila nářky, nekonečné nářky a nenávistné chrochtání; útočili na ni jako kosti derouci se na povrch země, ožrané věkem, plné zloby, nenávisti a jedu.
Duše Šai Tal mezi nimi čekala na odpověd. A konečně poselství putovalo od jedněch vyschlých úst k druhým a pak k dalším, skrze obsidián a skrze krystalizovaná staletí.
"...všechna ta hnijící tajemství, proč bys je měla vědět, ty žebravá mrcho, proč zrovna ty bys s námi měla sdílet to, co víme my, v temném odsouzení daleko od sluncí? To, co kdysi bylo vědomostmi, je dávno ztraceno, vyteklo jako voda děravým košíkem, navzdory všemu, co bylo slíbeno, a to, co zbylo, nikdy nepochopíš, nikdy to nepochopíš, ty mrcho. Chceš vědět, kdo je to Wutra, ten ubohý Wutra, který jen předstírá a který nám nikdy nepomohl, když jsme ještě žili. Ve dnech dávného chladu se z temnot vynořili fagorové a vzali město útokem a z lidí nadělali otroky, kteří museli uctívat svého nového vládce jménem Wutra, protože tehdy vládli bohové ledových větrů..."
"Ne, ne, už nechci slyšet víc - " křičela duše v bolestném ohromení.
Ale ta zhoubná vichřice skučela všude kolem ní. "Chtěla jsi to, chtěla, ty bídná, smrtelná duše, a nyní nemůžeš vydržet pravdu. Jestli chceš najít a pochopit moudrost, pak musíš putovat daleko do Sibornalu a hledat velké kolo, tam, kde je všechno uděláno a všechno se ví a všem věcem se rozumí, ale nepřinese ti to žádné dobro, ty ubohá nicoto, ty dcero smrti, protože co je skutečné nebo pravdivé nebo zkoušené nebo testament času nebo Wutra sám, kromě tohoto vězení, kde všichni nezaslouženě trpíme..."
Duše chvějící se hrůzou začala vystupovat nahoru, chmurnými příbytky dávno zemřelých, mezi jejich vyjícími ústy.
Od vzdáleného fessupa k ní přišlo slovo, jedovaté slovo. Jejím cílem se má stát Sibornal a velké kolo. Fessupové jsou podvodníci, které nekonečný hněv a zuřivost směřují k neomezenému zlu a zášti, ale vědí toho hodně. A duše věřila, že Wutra skutečně opustil nejenom mrtvé, ale i živé.
V mukách plula vzhůru, až nahoru k lůžku, kde bez hnutí leželo zsinalé tělo.
Nahoře na zemi nacházely procesy změn a nekonečná období vzedmutí své vyjádření v takových biologických tvorech, jakými byli zvířata, lidé a fagorové.
Ze severního kontinentu se Sibornalané, hnáni vpřed sporadickými změnami klimatu, pohybovali směrem na jih přes zrádnou úžinu Čals a hledali pohostinnější území. Obyvatelé Pannovalu se zase vydávali na sever, přes velké planiny.

Také na jiných místech se z tisíců příbytků začali vynořovat lidé. Na jižním pobřeží kontinentu Kampannlat se v takových pobřežních pevnostech, jako byl Ottassol, zdvojnásobil počet obyvatel, kteří žili z bohatství moře.
V moři, v tom útočišti života, žilo mnoho tvorů. Na břeh z něj vylezly bytosti bez obličejů, tvarované jako lidé, a bouřemi byly odneseny daleko do vnitrozemí.
Pohybovali se i fagorové. Tyto chlad milující bytosti byly rovněž poháněny změnou a hledaly nová útočiště podél svých zemských pásů. Na všech třech rozsáhlých kontinentech planety Helikonie se jejich jednotky pohybovaly, množily se a vedly válku proti synům Freyru.
Výprava mladého kzahhna Hrastyprtu, Hrr-Brahl Yprta, pomalu scházela z vysokých úpatí Nktryhku a pečlivě sledovala své zemské pásy. Kzahhn a jeho rádci věděli, že Freyr pozvolna získává vládu nad Batali-xem a pohybuje se tedy proti nim; ale tato znalost nemohla tempo jejich pochodu nijak urychlit. Často se zastavovali, aby útočili na protognostiky, kteří pokorně pochodovali ve sněhu bosí, nebo na své vlastní jednotky, vůči nimž pocítili nepřátelství. Jejich mysl naléhavě neburcovalo vědomí bezprostředního cíle, pouze smysl konečného určení.
Hrr-Brahl Yprt jel na Rukk-Ggrlovi a jeho pták mu většinu času seděl na rameni. Občas se mocnými mávnutími křídel vznesl vzhůru, vysoko nad výpravu, a z výšky pak svýma korálkovýma očima pozoroval dlouhé procesí stalunů a gilot. Většina jich šla pěšky a celou cestu se ohlížela zpět k obrysům vysokého pohoří. ZZhrrk často celé hodiny plachtil ve vzduchu nad svým pánem, s křídly napnutými, a ostražitě dohlížel na ostatní ptáky, kteří létali kolem.
Občas se v krajině objevily malé skupinky protognostiků, obyčejně Madisů, kteří vedli své kozy od jednoho trnitého keře k druhému a většinou bílé ptáky viděli již z dálky. Začali na sebe pokřikovat a ukazovat na ně. Všichni věděli, co ti vzdálení bílí ptáci znamenají. A prchali, dokud to ještě bylo možné, pryč od smrti či otroctví. Tak se bezvýznamné klíště, parazit cizopasící v kožiších fagorů a pochoutka pro jejich ptáky, stalo nevědomým nástrojem, který zachránil život mnoha protognostikům.
Madisové byli rovněž obtěžováni parazity. Vody se báli a každý rok svá shrbená těla mazali vrstvou vypečeného kozího tuku, což jejich trápení spíš zvyšovalo, než mírnilo, ale jinak hmyz v jejich historii nesehrál žádnou významnou roli.
Vznešený Hrr-Brahl Yprt, jehož dlouhá lebka byla chráněna a zdobena obličejovou maskou, vzhlédl vzhůru na svého oblíbeného ptáka a pak opět pohlédl vpřed, ostražitý a vědomý si všech možných nebezpečí. V myšlenkách měl zrak neustále upřený na místo určení, tam, kde žijí synové Freyru, kteří zabili jeho děda, Velkého kzahhna Hrr-Tryhk Hrasta, který během svého života pobil velké množství nepřátel. Velký kzahhn byl zabit syny Freyru v Embruddoku a tím mu bylo znemožněno sestoupit do stádia ukončení a byl navždy ztracen. Mladý kzahhn připouštěl, že jeho národ byl v zabíjení synů Freyru méně aktivní, než měl být, a místo toho se vyžíval v majestátních ledových bouřích Vysokého Nktryhku, pro který byla stvořena jejich žlutá krev.
Nastal čas vše napravit. Než Freyr příliš zesílí, synové v Embruddoku budou zničeni. Pak i on sám bude moci sestoupit do věčného míru ukončení, bez jakéhokoliv hříchu, který by tížil jeho svědomí.
Jakmile byla dostatečně silná, Šai Tal se opřela Vry o rameno a vydala se s ní dolů ulicí ke starému chrámu.
Dveře chrámu byly odstraněny a na jejich místě stál plot. V šeru uvnitř se válela a kvičela prasata. Aoz Roon dodržel slovo.
Ženy prošly mezi zvířaty a zastavily se uprostřed velkého, blátem pokrytého prostoru. Šai Tal pohlédla vzhůru na velkou ikonu Wutry s bílými vlasy, zvířecím obličejem a dlouhými rohy.
"Ano, je to pravda," řekla slabým hlasem. "Fessupové měli pravdu, Vry. Wutra je fagor. Lidé uctívají fagora, Naše zaslepení je mnohem větší, než jsme si mysleli."
Ale Vry s nadějí vzhlížela k namalovaným hvězdám.

IX

V kůžích z hoxneje a bez nich

Začarovaná divočina začala lemovat břehy řek lodyžnatými sukulentními stromy a z probouzejících se vod stoupaly páry.
Rozsáhlý kontinent Kampannlat měřil zhruba čtrnáct tisíc mil na délku a byl asi pět tisíc mil široký. Okupoval většinu tropické zóny jedné polokoule planety Helikonie a bylo na něm možné nalézt výšiny i hlubiny, ticho i bouře a extrémní teplotní rozdíly. Nyní se probouzel k životu.
Neúprosný čas kontinent zrníčko po zrníčku odnášel do rozbouřených moří, která jej lemovala. Podobný proces, stejně tak rozsáhlý jako nemilosrdný, vyburcoval jeho skryté energie. Klimatická změna spustila zrychlení metabolismu tohoto světa a energie obou sluncí podnítila geologickou činnost planety: zemětřesení, vulkanické erupce, poklesy, fumaroly a rozsáhlé výrony lávy. Podloží obra bylo narušeno.
Současně s těmito změnami v nitru planety se měnil i její povrch, kde ze starých ledovcových polí splývaly koberce barev a zelené oštěpy travin se draly vzhůru, ještě než se do země stačily vsáknout poslední zbytky sněhu. Tak naléhavě je Freyr volal vzhůru. Ale semínka čekala na svůj okamžik, pečlivě chráněná. A hvězdě na její volání odpověděly květiny. Po nich se objevila další semínka; a z nich vyrostlo to, co k životu potřebovala nová zvířata, která pádila přes náhle zatravněné kraje. Už nemusela úzkostlivě vyčkávat na příhodný okamžik, aby mohla dát život mláďatům. Bylo teplo a nastalo období plození a množení. Klusající kopyta roznášela poslední zbytky sněhu. Zvířata línala a nechávala za sebou chumáče odhozené zimní srsti. Odnášeli je ptáci, aby jim posloužily jako materiál ke stavbě hnízd, zatímco trus zvěře představoval zásoby potravy pro hmyz.
V přetrvávajících mlhách poletovali ptáci.
Jako blyštivé drahokamy létali nad zemí, která byla ještě před nedávném nehostinnou ledovou pustinou. Savci rychle

zapomněli na muka zrození a rozběhli se plnou rychlostí vstříc létu.
Všechny tyto procesy na povrchu planety Helikonie, které provázely velkou a nezvratnou astronomickou změnu, byly tak rozsáhlé, že nebylo muže či ženy, který by je jako celek pochopil. Ale lidský duch na ně reagoval. Oči se otevřely, aby viděly nově. Po celém kontinentu Kampannlat našlo lidské objetí novou, vášnivou sílu.
Lidé byli zdravější, ale nemoci se přesto šířily. Život byl lepší, ale některé špatné věci přesto zůstávaly. Mnoho lidí zemřelo, ale více lidí přežilo. Navzdory všem těmto rozporům bylo volání stále naléhavější. Freyr volal a zval a dokonce i hluší mu odpovídali.
Došlo k zatmění, jak předpovídaly Vry a Oyre. Těšilo je, že pouze ony v celém Embruddocku o něm předem věděly, třebaže vyděšeně sledovaly, jaký účinek má nebývalý nebeský jev na ostatní. Dokonce i Šai Tal ulehla na lůžko a zakryla si obličej. Stateční lovci zůstali zavření doma. Staří lidé trpěli srdečními záchvaty.
Zatmění bylo pouze částečné.
Pomalé nahlodávání disku Freyru začalo brzy odpoledne. Trvalo velmi dlouho a vzbudilo nesmírný strach a úžas. Hodinu od hodiny se Freyr zmenšoval. Když obě slunce zapadala, byla sevřená v pevném objetí a nikdo nevěděl, zda příštího dne vyjdou znovu a zda budou celá. Většina lidí vyběhla ven a pozorovala tento neobvyklý západ.
V hrobovém tichu jim zmrzačená slunce zmizela z očí.
"To je konec světa!" vykřikl někdo. "Zítra se opět vrátí led a sníh!"
Šeřilo se a propukl zmatek. Lidé vyděšeně pobíhali po ulicích s pochodněmi v rukou. Zapálili novou dřevěnou budovu. Pouze okamžitý zásah Aoz Roona, Eline Tala a dalších jejich přátel zabránil ještě většímu šílenství.
Jeden člověk uhořel a nová budova byla zničena, ale zbytek noci proběhl klidně. Ráno Batalix vyšel jako obvykle a Freyr byl také celý. Všechno bylo v pořádku - jenom husy Embruddocku celý týden nenesly vejce.
"Co se bude dít příští rok?" ptaly se Vry a Oyre samy sebe. Nezávisle na Šai Tal se tímto problémem začaly vážně zabývat.
Posádka výzkumné stanice planety Země věděla, že zatmění je způsobeno protínajícími se ekliptikami hvězdy A a hvězdy B: svíraly spolu desetistupňový úhel. Ekliptiky se protínaly každých 644 1428 pozemských let za apastronem, podle helikonského kalendáře 453 a 1005 let za apastronem. V období jejich vzájemného průniku docházelo ke každoročním zatměním; v roce 453 se uskutečnil impozantní počet dvaceti zatmění.
Částečné zatmění v roce 632, spadající do těchto dvaceti, bylo učenci na výzkumné stanici planety Země pozorováno s náležitým vědeckým odstupem. S chápavými a lítostivými úsměvy bohů, vznášejících se nad planetou, shlíželi na otrhané postavy, které šílely hrůzou v ulicích Embruddocku.
Po mlhách a zatmění přišly zátopy. Nikdo z těch, kdo se brodili všudypřítomným bahnem, nebyl schopen říci, jaká je jejich příčina a jaké důsledky. Země na východ od Oldoranda až daleko k Rybímu jezeru i za něj byla opuštěna zvěří a potravy bylo málo. Rozvodněný Voral se stal nepřekonatelnou bariérou. Bránil přístupu na západní stranu, kde byla často pozorována bohatá stáda zvěře.
Aoz Roon dokázal, že je hoden být vladařem Embruddocku. Smířil se s Laintal Ayem i Dathkou a rozhodl se řeku přemostit.
Co paměť živých sahala, o něco takového se ještě nikdy nikdo nepokoušel. Stavební dříví bylo vzácné a bylo tedy nutné použít rozřezaný kmen radžabaralů. Kovodělci vyrobili dvě dlouhé pily, jimiž uřízli vhodný strom. Mezi domem žen a řekou byla zřízena dočasná dílna. Dva čluny, ukradené Borlieňanům, byly pečlivě rozebrány, aby také posloužily ke stavbě mostu. Radžabaral byl rozřezán na hromadu špalků, klínů, prken, tyčí, vzpěr a sloupů. Na celé týdny se místo změnilo v truhlářskou dílnu; dolů po proudu pluly mezi hejny hus chumáče hoblin; Oldorando bylo pokryto pilinami a dlaně dělníků byly plné třísek. Do vody spustili silné sloupy a s velkým úsilím a potížemi je zarazili do dna řeky. Otroci, kvůli bezpečnosti přivázaní jeden k druhému, stáli až po krk ve vodě; kupodivu nikdo nepřišel o život.
Most pomalu rostl a Aoz Roon vydával příkazy. První řadu pilířů smetla bouře. Práce začala znovu. Dravé hlavy perlíků a kladiv mocně bušily do velkých dřevěných klínů, jejichž vrcholy se roztřepily pod krupobitím úderů. Směrem na západ se přes vodu pomalu rozpínal úzký most. Práci řídil Aoz Roon v medvědích kožešinách; mával rukama, třímal v nich hůl nebo bič, vydával povely, dodával odvahu, povzbuzoval i klel. Ještě dlouho na něj pak nad rathelem vzpomínali a s obdivem opakovali: "To byl ale ďábel!"
Práce úspěšně pokračovala. Díky společnému úsilí se přes temný Voral konečně rozklenul most čtyři prkna široký, se zábradlím na jedné straně. Mnohé ženy po něm odmítly přejít; rychle proudící voda, viditelná mezerami mezi prkny, a neustálé narážení dravého proudu na pilíře v nich vzbuzovaly strach. Ale byla otevřena cesta k západním planinám, kde se pásla hojná stáda zvěře. Hlad byl zažehnán. Aoz Roon měl důvod k radosti.
S příchodem léta se nebeští strážci rozloučili a po nějakou dobu vycházeli a zapadali v odlišných časech. Den a noc splynuly v šero, jasnější ve dne a temnější v noci. Zvýšil se počet hodin denního světla a práce šla rychleji.
Po nějakou dobu se vzmáhala rovněž akademie. Během hrdinské stavby mostu všichni pracovali společně. Protože byl nedostatek masa, začali přikládat větší význam pěstování obilí. Hrst zrn, která Laintal Ay daroval Šai Tal, se změnila v pole, na nichž ječmen, žito i oves rostly v hojnosti a která byla jako cenný majetek lidí z kmene Denů pečlivě střežena před záškodníky.
Zásluhou akademie umělo několik žen počítat a psát a sklizené obilí bylo pečlivě váženo, uskladňováno a spravedlivě rozdělováno; stejně tak byl zaznamenáván každý kus ulovené zvěře i počet vylovených ryb. Každý živý vepř i husa byli zapsáni na soupisovou listinu. Zemědělství a účetnictví přinášelo dobré výsledky. Všichni měli plné ruce práce.
Vry a Oyre byly pověřeny dohledem nad obilnými poli a nad otroky, kteří je obdělávali. V dálce za vlnícím se obilím viděly velkou věž i s mužem, který na jejím vrcholu stál na stráži. Stále studovaly souhvězdí; svou hvězdnou mapu zdokonalily, jak nejlépe uměly. Hvězdy byly tématem jejich konverzace i během procházek mezi poli a travinami.
"Hvězdy se stále pohybují, jako ryby v průzračném jezeře," řekla Vry. "Všechny ryby se otáčejí ve stejném okamžiku.

Ale hvězdy nejsou ryby. Chtěla bych vědět, co jsou a v čem plují."
Oyre si držela u nosu, který Laintal Ay tak obdivoval, stéblo trávy, a střídavě zavírala jedno a druhé oko.
"Když oči střídavé zavírám, stéblo jako by se před nimi pohybovalo, přestože zůstává na místě. Možná, že hvězdy také setrvávají na místě a pohybujeme se my..."
Vry se na okamžik zarazila a mlčela. Pak tichým hlasem řekla: "Oyre, možná tomu tak skutečně je. Možná je to náš svět, který se pohybuje. Ale v tom případě..."
"A co strážci?"
"Ti také zůstávají na místě... Ano, to je ono, pohybujeme se my, otáčíme se jako vír v řece. A jsme od nich daleko, tak daleko, jako hvězdy od nás..."
"Ale přibližujeme se k nim, Vry, protože je stále tepleji..." Hleděly jedna na druhou s ústy pootevřenými a obočím mírně zvednutým. Vyzařovala z nich krása i rozum zároveň.
Lovci, kteří se po mostě vydávali na západ, věnovali změnám na obloze jen málo pozornosti. Pastviny jim byly vydány na milost. Všude bujela zeleň; sténala pod jejich nohama i pod rozvalujícími se těly. Zem oplývala nezměrným množstvím květin, nad jejichž okvětními plátky létal hmyz. Na dosah ruky měli hojnost zvěře; stačilo ji jen chytit a odvléci do města. Vůbec jim nevadilo, že přitom nový most poskvrňují čerstvou krví.
S tím, jak rostla sláva Aoz Roona, Šai Tal upadala v zapomnění. Ženy musely pracovat, nejdříve na stavbě mostu, pak na polích, a to oslabilo jejich touhu po vědění. Zdálo se, že Šai Tal se tím netrápí; od svého návratu z podzemní říše jen zřídkakdy vyhledávala společnost. Vyhýbala se Aoz Roonovi a její vychrtlou postavu vídali v ulicích Embruddocku stále řidčeji. Pouze její přátelství s mistrem Datnilem přetrvávalo.Třebaže mistr Datnil jí nikdy nedovolil víc než jen pouhé nahlédnutí do tajné knihy jeho cechu, její mysl neustále bloudila v minulosti. Naslouchala mu, když ve svém vyprávění odvíjel útržky vzpomínek oživených dávno zapomenutými jmény; zdálo se jí to jako návštěva v podzemní říši fessupů. To, co jí kdysi připadalo temné, bylo nyní zářivě jasné.
"Podle mé nejlepší víry byl Embruddock kdysi mnohem složitější než nyní. Pak došlo ke katastrofě, jak víš...Kdysi zde existoval i cech zedníků, ale ten vymřel před několika staletími. Mistr toho cechu byl velmi vážený člověk."
Šai Tal si všimla, že o událostech, které popisuje, mluví, jako by jim byl přítomen. Pomyslela si, že vzpomíná na něco, co četl ve své tajné knize.
"Jak to, že uměli pracovat s kamenem?" zeptala se. "My umíme stavět jen ze dřeva."
Seděli v temném mistrově pokoji, Šai Tal na zemi a mistr Datnil vzhledem ke svému věku na kamenném sedátku, z něhož mohl lehce vstát. Když do místnosti vstoupila jeho stará žena spolu s Raynil Layanem, hlavním učněm cechu - již dospělým mužem s vidlicovitě tvarovaným vousem a horlivým chováním - mistr Datnil si musel dávat pozor na slova. Odpověděl Šai Tal řečnickou otázkou: "Pojďme dolů a trochu se projdeme, Matko Šai. Teplo udělá dobře mým starým kostem."
Venku jí položil ruku kolem hubených ramenou a spolu pak kráčeli ulicí, jíž pobíhali vepři s hustou vlnitou srstí. Jinak byly ulice prázdné, protože lovci byli pryč za zvěří a ženy spolu s otroky pracovaly v polích. Jen špinaví psi dřímali ve světle Freyru.
"Lovci jsou nyní tak často pryč," řekl mistr Datnil, "a ženy se v jejich nepřítomnosti spouštějí. Naši mužští otroci umějí víc než jen obdělávat pole. Nevím, kam ten svět spěje."
"Lidé se spolu páří jako zvířata. Teplo povzbuzuje city, ale rozum potřebuje chlad." Pohlédla vzhůru, kde nad jejich hlavami létali malí do-vádiví ptáčkové, nosili hmyz svým mláďatům a mizeli v děrách ve věžích.
Položil jí ruku na rameno a pohlédl do upjatého obličeje. "Nebuď podrážděná. Tobě poskytuje uspokojení sen o cestě do Sibornalu. Každý má něco." "Něco? Co?" Mračila se na něj.
"Něco, na čem nám záleží a co nás žene vpřed. Nějakou představu, naději, sen. Ani ti nejpřízemnější z nás nejsou živi jenom chlebem. V každém z nás je nějaký vnitřní život - a ten přežívá i poté, co se z nás stanou gossiové."
"Ach, náš vnitřní život...ten by se dal vyhladovět až k smrti."
Zastavili u květinové věže. Pozorovali kamenné kvádry, z nichž byla postavena. Navzdory staletím stála pevně a její bloky, dokonale zapadající jeden ke druhému, byly ztělesněním nezodpovězené otázky. Jak byl kámen přepravován a řezán v kvádry? Jakým způsobem byla věž postavena tak, že přežila již devět století? U nohou jim bzučely včely. Po obloze přelétlo velké hejno ptáků a zmizelo za jednou z věží. Šai Tal vnímala ubíhající den a toužila stát se součástí něčeho velkého a vše pohlcujícího.
"Možná bychom se mohli pokusit postavit malou věž z jílu. Po vyschnutí zpevní. Nejdříve zkusíme jen malou věž z jílu a později větší věž z kamene. Aoz Roon by z jílu mohl vystavět i zdi kolem celého Oldoranda. Sídliště nyní není moc dobře střežené. Všichni jsou pryč. Kdo zatroubí na roh pro výstrahu? Jsme vystaveni nájezdům, lidským i nelidským."
"Kdysi jsem četl o učeném muži mého cechu, který udělal model našeho světa ve tvaru koule, jež se otáčela a byly na ní vidět země - Kampannlat i s Embruddockem, Sibornal a další místa. Spolu se spoustou jiných věcí model uložili do pyramidy."
"Král Denniss se neobával jenom chladu. Měl strach i z nájezdníků. Mistře Datnile, s ohledem na mnohé mé tajné myšlenky jsem doposud mlčela. Ale už to trápení nemohu vydržet, a proto musím mluvit... dozvěděla jsem se od fessupů, že Embruddock..." Odmlčela se, vědoma si závažnosti toho, co hodlá říci, a nakonec větu dokončila: "...byl kdysi ovládán fagory."
Starý muž chvíli mlčel a pak řekl: "Slunce ještě svítí, ale mně už to stačí. Půjdeme zase dovnitř."
Na cestě do svého pokoje se zastavil na třetím podlaží, kde byla zasedací místnost jeho cechu, silně páchnoucí kůžemi. Stál před ní, pozorně naslouchal. Všude bylo ticho.
"Chtěl jsem se jen přesvědčit, že můj hlavní učeň není nablízku."
Mistr Datnil vyndal z kapsy klíč. Opatrně se rozhlížel a odemkl dveře vedoucí do místnosti. Když zachytil Šai Talin

pohled, řekl: "Nechci, aby nás někdo viděl. Dělím se s tebou o tajemství svého cechu a vím, že mi za to hrozí trest smrti. Nehledě na své stáří, chci ještě v klidu prožít léta, která mi zbývají."
Vstoupili do zasedací místnosti a Šai Tal se pozorně rozhlížela kolem sebe. Třebaže oba byli ostražití, žádný z nich si nevšiml Raynil Layana, hlavního učně cechu, který měl převzít Datnil Skarovo místo, až starý mistr odejde na odpočinek. Stál skrytý za dřevěným sloupem, podpírajícím schodiště. Byl to opatrný, puntičkářský muž, jehož chování bylo vždy obezřetné; v této chvíli stál naprosto bez dechu a nepohnul se o nic víc než sloup, který jej skrýval před jejich zraky.
Když mistr a Šai Tal vstoupili do místnosti a zavřeli za sebou dveře. Raynil Layan se čile pohnul, v tichosti přešel ke stěně a přitiskl oko ke štěrbině mezi dvěma prkny, kterou před chvílí sám rozšířil, aby mohl lépe pozorovat konání muže, na jehož místo má nastoupit.
Vzrušeně se popotahoval za svůj vidlicovitý vous - což byl nervózní zlozvyk, škodolibě napodobovaný jeho nepřáteli - a pozoroval Datnil Skara, jak bere ze skříňky tajnou knihu kožedělného cechu a rozevírá ji před zraky ženy. Když tohle řekne Aoz Roonovi, bude to znamenat mistrův konec a počátek jeho vlády v cechu. Raynil Layan začal pomalu, velmi pomalu a opatrně sestupovat ze schodů.
Mistr Datnil spočinul třesoucím se prstem na jedné ze stránek svého objemného svazku. "Toto je tajemství, které mne tížilo celá léta, Matko, a já věřím, že tvá ramena jsou dostatečně silná na to, aby takovou tíhu unesla. V nejtemnějších, nejchladnějších dobách dřívější epochy byl Embruddock ovládán nenáviděnými fagory. Jeho jméno samotné pochází ze starého fagorského názvu Hrrm-Bhhrd Ydohk... Naše cechy tehdy vyhnali do jeskyní v divočině. Ale mnoho mužů a žen zde zůstalo a stali se z nich otroci fagorů, kteří zde vládli... Není to hanba?"
Pomyslela na fagorského Wutru uctívaného v chrámu. "Ne hanba, ale minulost. Kdysi dávno nás ovládali a stále jsou uctíváni. Neznamená to, že jsme i nadále pouhou podřízenou rasou a oni jsou nám nadřazeni?"
V prašném koutě zabzučela moucha s nazelenalými křídly, druh, který byl v Embruddocku poprvé spatřen teprve nedávno, a vzlétla, aby usedla na stránky knihy.
Mistr Datnil pohlédl na Šai Tal s náhlým strachem v očích. "Měl jsem odolat pokušení ukázat ti tuto knihu. Není to nic, co bys měla vědět. Wutra mne za to potrestá."
"Ty věříš ve Wutru i navzdory tomuto důkazu? "
Starý muž se zachvěl, jakoby zvenčí uslyšel něčí kroky, jež ho odsoudily k záhubě. "Je tu všude... Jsme jeho otroci.."
Ohnal se po mouše, ale minul ji a ona spirálovitým letem odletěla ke svému vlastnímu cíli.
Za Embruddockem byl most a za mostem hoxnejové. Lovci tyto tvory pozorovali s profesionálním údivem. Z veškerých forem života na planinách to byli právě hoxnejové, kteří svou hravostí ztělesňovali nového ducha a nový život.
Lesklíky Freyr probudil z dlouhého spánku. Signál putoval od slunce do jejich žláz, naplnil těla životem, rozvinul je a z jejich pohodlných místeček v temnotě je vyhnal do nového života, aby se v něm pohybovali, množili a radovali - aby se z nich stali hoxnejové. Poručil jim splynout ve stáda, být bezstarostnými jako vánek, pruhovanými a bez rohů, připomínat oslíky nebo malé kaidawy, poskakovat a dovádět, pást se a válet ve vysoké trávě. Předhonit téměř všechny ostatní tvory.
Těla hoxnejů, vodorovně pruhovaná od čenichu až k ocasu, zářila barvami. Pruhy byly bud rumělkové a černé, nebo rumělkové a žluté, zelené a žluté, bílé a třešňově červené, tmavě červené a rumělkové, zelené a jasně modré nebo modré a bílé. Když stádo ulehlo k odpočinku a protahovalo se jako kočky, s nohama bezstarostně nataženýma, dokonale zapadalo do nově probuzené krajiny, která se proměnila z písně ve skutečnost. Zpočátku hoxnejové neměli z lovců žádný strach.
Poskakovali mezi muži, radostně frkali, potřásali hřívami, zvedali hlavy do výše a ukazovali široké zuby, zbarvené doruda žvýkáním bylin. Lovci byli ohromení a zmítali se mezi potěšením i loveckou vášní. Smáli se dovádivým zvířatům, jejichž zadky se ohnivě leskly ve světle strážců. Tito tvorové přilákali na planiny svítání. V počátečním okouzlení se lovcům zdálo, že nebudou schopni žádného z nich zabít.
Pak hoxnejové zafrkali a byli pryč, jako zefyrové pobíhali mezi všudypřítomnými hnědými kopci, které na pastvinách vztyčili mravenci. Kroužili kolem lovců, čtverácky se na ně ohlíželi, řehtali a vraceli se, jako by chtěli prodloužit hru. Když se pak napásli, s měkkými čumáky skloněnými k zemi, a unavili se hrou, hřebci se vrhli na své klisny, kolébali se na nich s potěšením mezi záplavou bílých květů. Vydávali pronikavé zvuky vábení, zabořovali pruhované údy do roztoužených útrob svých družek. Po chvíli od nich za potlesku lovců odskočili a z jejich údů stále tekla životadárná tekutina.
Jejich bezstarostná nálada působila i na lovce. Už se do svých kamenných domovů nevraceli tak nadšeně. Chytili jedno skotačící zvíře, upekli si je na ohni, rozvalovali se v trávě a mluvili o ženách. Chvástali se, smáli se, zpívali, čichali k šalvěji, dobromysli a mateřídoušce, která rostla všude kolem, a zválená jejich těly, vydávala příjemnou vůni.
Byli spokojení a bezstarostní. Když se objevil Raynil Layan - bylo neobvyklé spatřit muže řemeslnického cechu na loveckém území - jejich veselá nálada na chvíli opadla. Aoz Roon od nich odešel a hovořil s řemeslníkem, obličejem obrácen ke vzdálenému obzoru. Když se otočil zpět, jeho výraz byl chmurný, ale nikomu, ani Laintal Ayovi či Datkhovi neřekl, o čem s Raynil Layanem mluvil.
Když se snesl nepravý soumrak a jeden nebo druhý ze strážců roztrou-sil svůj popel po západní obloze, stáda hoxnejů ucítila známý pach. Větřili nozdrami ve vzduchu, rozhlíželi se a pátrali kolem po šavlojazykovitých. Stejně jako jejich oběti i šavlojazykovití zářili barvami a byli pruhovaní. Černé pruhy na jejich tělech se střídaly s jinou barvou, nejčastěji šarlatovou nebo sytě kaštanovou. Připomínali hoxneje, ale nohy měli kratší a silnější. Jejich hlavy, spočívající na statných krcích, byly kulatější a tato buclatost byla ještě podtržena tím, že jim chyběly uši. V tlamě skrývali svou nejmocnější zbraň: rychlý v běhu na krátké vzdálenosti, šavlojazy-kovitý vystrčil svůj jako meč ostrý jazyk a byl jím schopen prchajícímu hoxnejovi odříznout nohu.

Lovci tyto dravce jednou viděli v akci a nyní se od nich drželi v uctivé vzdálenosti. Zvířata sama se mužů nebála, ani vůči nim nebyla agresivní; lidé nikdy nebyli součástí jejich jídelníčku a pokud si lovci pamatovali, oni zas nikdy nejedli tato zvířata.
Zdálo se, že je přitahuje oheň. Šavlojazykovití se po dvou přiloudali k ohništi, vždy samec se samicí, a tam se natáhli na zem. Jeden druhého olizovali svými ostrými bílými jazyky a hltali kousky masa, které jim muži házeli. Ale nikdy nedovolili, aby se jich někdo dotkl a s řehtáním opatrně couvali od natažených rukou. Jejich ržání bylo pro lovce dostatečným varováním; věděli, jak hrozně by jim zvíře mohlo ublížit, kdyby se rozzlobilo.
Nad pastvinou se houpaly větve hlohu a bezu a muži dřímali pod jejich květy, prosycujícími vzduch vůní, jakou nikdy předtím necítili. Snad ty květy a jejich vůni znali jen dávno zemřelí předkové. V bezových houštinách objevili úly divokých včel. Některé přetékaly medem. Med lehce kvasil a měnil se v medovinu. Muži se tím hustým nápojem opili a pak se honili trávou, smáli se, pokřikovali na sebe a zápasili spolu a zvědaví hoxnejové se přišli podívat, co se děje. Tato zvířata také nedovolila, aby se jich lovci dotkli, třebaže mnoho mužů, opilých medovinou, se o to pokoušelo a pobíhali za veselými hoxneji, než upadli a na místě usnuli.
Za starých časů byl návrat domů tím nejpříjemnějším okamžikem celého lovu. Nebezpečí sněhových polí vystřídalo teplo a pohodlí jejich domovů. Nyní tomu ale bylo jinak. Lov se pro ně stal hrou. Jejich svaly už nebyly strnulé únavou a na kvetoucích travnatých planinách bylo teplo.
Oldorando samo je už nepřitahovalo. Sídliště bylo přeplněné, protože nebezpečný první rok života přežívalo stále víc dětí. Muži dávali přednost veselému flámování a popíjení medoviny na planinách před věčnými nářky, které je očekávaly po návratu domů.
Takže už se domů nevraceli hrdě a všichni najednou, ale trousili se po jednom či po dvou a mnohem méně okázale. Ale jejich návraty nyní představovaly zcela nové a dříve nebývalé vzrušení pro ženy, protože jestli muži měli svou nezodpovědnost, pro ženy byla typická malichernost a domýšlivost.
"Ukaž, co jsi mi přinesl!"
To byl - v nejrůznějších obměnách - oblíbený pokřik, když ženy, táhnoucí za sebou svá škvrňata, pospíchaly mužům v ústrety. Došly až k novému mostu a tam, na východním břehu Voralu, netrpělivě čekaly na lovce, kteří se vrátí obtíženi masem a kůžemi. Děti si krátily čas házením kamení po husách a kachnách.
Přinést maso bylo povinností každého lovce a nebyl dobrým lovcem ten, který by se domů vrátil bez kořisti.
Ale tím, co vzbudilo potěšení v srdcích žen, byly kůže, zářivě barevné kůže hoxnejů. Nikdy předtím si ve svém bídném životě nepředstavovaly, že jednou budou chodit oblečeny v něčem tak nádherném. Koželuzi byli zavaleni prací. Nikdy předtím se muži nevydávali zabíjet ne kvůli masu, ale jen kvůli zabíjení. Každá žena si přála mít oděv z kůží hoxneje - raději víc než míň- a oblékat do nich také své děti.
Soupeřily mezi sebou, která z nich bude mít zářivější oděv. Modrý, červený, akvamarínový, žlutý. Začaly se parádit, barvit si rty a načesávat vlasy. Dokonce se začaly mýt.
Pokud byly správně nošeny, kůže se zářivými pruhy, běžícími svisle po těle, proměnily i neforemnou, tlustou ženu v elegantní krasavici. Kůže se musely náležitě nařezat a sešít. V Oldorandu se začalo rozvíjet nové řemeslo: krejčí. Spolu s květinami, vystrkujícími zvonečky a plátky v ulicích mezi starobylými věžemi, po jejichž zdech šplhal kvetoucí břečťan, i ženy samotné začaly připomínat květiny. Halily se do zářivých barev, které oči jejich matek nikdy v životě nespatřily. A netrvalo to dlouho a muži také odhodili své těžké kožešiny a oblékli se do oděvů z kůží hoxnejů.
Počasí bylo klidné a z plochých poklic radžabaralů stoupala pára.
Oldorando bylo tiché. Lovci odešli za Voral. Šai Tal seděla ve svém pokoji sama a psala. Nestarala se o svůj vzhled a dál chodila ve starých, špatně padnoucích kožešinách. V duchu stále slyšela skřípavé hlasy gossiů svých rodičů a fessupů. Snila o svém zdokonalení a o cestě do Sibornalu.
Když Vry a Amin Lim sešly dolů z horního pokoje, Šai Tal vzhlédla a zeptala se Vry: "Co si myslíš o kouli jako o modelu světa?"
"Dává to smysl," odpověděla Vry. "Ze všech tvarů je to právě koule, která se otáčí nejsnadněji a ostatní poutníci také mají takový tvar. Takže tomu tak asi skutečně bude."
"Koule nebo placka? Byli jsme vychováni ve víře, že náš svět nehybně spočívá na prapůvodním kameni."
"Mnohé z toho, v čem nás vychovali, je nesprávné," řekla Vry. "Já se domnívám, že náš svět obíhá kolem strážců."
Šai Tal je pozorovala svýma pronikavýma očima a ony se pod jejím pohledem choulily. Obě mladší ženy zahodily své kožešiny a nyní nosily zářivé oděvy z kůží hoxnejů. Po těle Vry běžely rudé a šedé pruhy a ramena měla zdobená ušima mrtvého zvířete. Navzdory Aoz Roonovým přísným zákazům, týkajícím se akademie, Vry dostala kůže od Dathky. Krášela nyní sebevědoměji a získala na kráse.
"Vy hloupé ženské," vybuchla najednou Šai Tal, "vy pitomé služky, vy mnou pohrdáte. Neříkejte, že ne. Vím, že svou pokoru jenom předstíráte. Podívejte se, co nosíte na sobě! A vědomosti vás nezajímají. Takhle se nedostaneme nikam, nikam! Já sama budu muset jít do Sibornalu nalézt ten velký kruh, o němž mluvili gossiové. Možná tam najdu skutečnou svobodu a skutečnou pravdu. Zde je vše prokleto nevědomostí a ignorantstvím... Kam jdete, vy dvě?"
Amin Lim vztáhla ruce, jako by chtěla dokázat svou nevinu. "Nikam, paní, jen do polí, dohlédnout na to, zda je oves pečlivě obraný od sněti."
Byla to statná žena a nyní byla ještě mohutnější těhotenstvím. Stála tam prosebně, než ji Šai Tal se slabým náznakem odpuštění v pohledu propustila a pak spolu s Vry téměř vyrazily z té tísnivé místnosti.
Když sestupovaly dolů po špinavých ošlapaných schodech, Vry odevzdaně řekla: "Už zase vybuchuje hněvem, pravidelně jako Oznamovatel času. Ubožačka, čím se vlastně stále tak trápí?"
"Kde je to jezírko, o kterém jsi mluvila? V mém stavu nemohu jít příliš daleko."
"Bude se ti tam líbit, Amin Lim. Je to jenom kousek cesty, za severními poli. Myslím, že Oyre tam bude také."

Vzduch zhoustl natolik, že již nebyl prosycen jen vůní květů, ale vydával svůj vlastní charakteristický pach. Barvy ve sluncem prozářeném vzduchu byly oslňující a husy vypadaly až nadpřirozeně bílé.
Prošly mezi sloupy vysokých radžabaralů. Jejich pevné, duté válce se lépe hodily do geometrie zimní, sněhem pokryté krajiny; nyní v té všudypřítomné nové svěžesti a barvách vytvářely do očí bijící kontrast.
"Dokonce i radžabaraly se mění," řekla Amin Lim. "Jak dlouho pára vystupuje z jejich vrcholů?"
Vry to nevěděla a ani se o to nijak zvlášť nezajímala. Spolu s Oyre měly tajemství, které si doposud nechávaly pro sebe.
V úzkém údolí odvráceném od Oldoranda vytryskly ze země nové prameny horké vody. Některé z nich se řítily dolů a v oblaku páry se setkávaly s Voralem. Jeden pramen, jemuž stála v cestě skála, tekl jiným směrem a vytvářel uzavřené jezírko, obklopené zelení. Bylo to jezírko, ke kterému nyní Vry vedla Amin Lim.
Když vyšly z keřů a uviděly postavu stojící u jezírka, Amin Lim vykřikla a dala si ruku před ústa.
Na břehu stála Oyre. Byla nahá. Její kůže se leskla a z bujných prsů jí kapala voda. Bez sebemenšího ostychu se otočila a mávala svým přítelkyním. O kus dál ležel na zemi její odhozený oděv.
"Kde se touláte? Pojďte sem, voda je dnes báječná."
Amin Lim zůstala stát na místě, červenala se, s rukou stále na ústech. Nikdy v životě neviděla dospělého člověka nahého.
"Neboj se," řekla Vry a smála se zděšení své přítelkyně. "Pojď, ve vodě je krásně. Já se také svléknu a vlezu do ní. Dívej se na mne - jestli máš odvahu."
Rozběhla se k Oyre a začala si svlékat svůj šedočervený oděv. Kůže hoxnejů byly sešity tak, že se do nich člověk nasoukal a pak z nich prostě vylezl. V minutě Vry odhodila oděv stranou a byla nahá. Její hubenější postava kontrastovala se statnou krásou Oyre. Usmívala se radostí.
"Pojď sem, Amin Lim, nestyď se. Koupání tvému dítěti udělá dobře." Spolu s Oyre skočily do vody a výskaly rozkoší. Amin Lim zůstala stát na břehu a pištěla zděšením.
Po bohaté hostině, na níž se přecpali obrovskými kusy masa, pojídali hořké ovoce. Jejich obličeje se leskly mastnotou. Lovci byli těžší než minulou sezónu. Jídla bylo dostatek. Zabíjeli hoxneje, aniž by je museli honit. Pestrobarevná zvířata stále přicházela blízko k nim, poskakovala mezi lovci a válela se po hromadách kůží svých mrtvých druhů.
Stále v černých kožešinách, Aoz Roon mluvil stranou od ostatních s Goija Hinem, dozorcem nad otroky, jehož široká záda se nyní vzdalovala směrem k Oldorandu. Vladař se vrátil ke skupině. Popadl kus žebra opékajícího se na ohni a svalil se s ním do trávy. Kurd, jeho velký pes, radostně poskakoval kolem něj, dokud Aoz Roon nevzal větev, aby před psem chránil svůj kus masa.
Přátelsky kopl do Dathky. "Tohle je život, příteli. Užij si ho, dokud můžeš, než se opět vrátí led. U prapůvodního kamene, co živ budu, na tuhle dobu nikdy nezapomenu."
"Nádhera." To bylo vše, co Dathka řekl. Dojedl maso a seděl na zemi, pažemi objímal kolena a pozoroval hoxneje, jejichž stádo pobíhalo travou ne víc než čtvrt míle od nich.
"Proklatě, ty nikdy nic neřekneš," zvolal Aoz Roon žertovně a rval maso silnými zuby. "Mluv se mnou!"
Dathka otočil hlavu, kterou měl položenou na koleně, a zvědavě se na Aoz Roona podíval. "Dobrá tedy, řekni mi, co jste si povídali s Goija Hinem."
Aoz Roonovy rysy ztvrdly. "To je naše soukromá záležitost."
"Vidíš, ty se mnou také nechceš mluvit." Dathka se odvrátil a znovu se zahleděl na skotačící hoxneje. Pobíhali na pozadí vysokého oblaku nad západním obzorem. Vzduch byl prozářen nazelenalým svitem, v němž zvířata ztrácela své jasné barvy.
Cítil na sobě zamračený Aoz Roonův pohled. Aniž by odvrátil zrak od zvířat, Dathka řekl: "Přemýšlel jsem."
Aoz Roon hodil ohryzanou kost Kurdovi a natáhl se pod kvetoucím keřem. "Dobrá, tak ven s tím. O čem jsi přemýšlel?"
"O tom, jak chytit živého hoxneje."
"Ha, ha. K čemu by ti to bylo dobré?"
"O tom, k čemu by to bylo dobré jsem nepřemýšlel o nic víc než tehdy, když jsi volal Nakhriho, aby přišel na vrchol věže."
Rozhostilo se těžké ticho. Pak v dálce zazněl hrom a Eline Tal přinesl další medovinu. Aoz Roon se začal shánět po ostatních. "Kde je Laintal Ay? Zase se někde toulá. Proč tu není s námi? Stávají se z vás neposlušní lenoši, muži. Koledujete si o něco špatného."
Vstal a těžkým krokem kráčel pryč, následován svým psem.
Laintal Ay nepozoroval hoxneje jako jeho mlčenlivý přítel. Zajímalo jej něco jiného.
K vraždě jeho strýců Nakhriho a Klilse došlo už před čtyřmi lety, ale Laintal Aye tato neblahá událost stále pronásledovala, jak ve snách, tak v bdělém stavu.
Už přestal Aoz Roona obviňovat z vraždy, protože nyní chápal, jak strašně je vladař Embruddocku svým činem trýzněn a mučen.
"Jsem si jistá, že si o sobě myslí, že je prokletý," řekla mu jednou Oyre.
"Hodně mu může být odpuštěno díky západnímu mostu," odpověděl Laintal Ay. Ale sám se tím, že se zapletl do vraždy, velmi trápil.
Pouto mezi ním a krásnou Oyre zesílilo, ale té noci, kdy vypil příliš mnoho rathelu, bylo opět narušeno. Dokonce se před ní měl na pozoru.
V duchu se neustále trápil pochybnostmi a sám sobě říkal: "Jestliže mám vládnout Oldorandu, jak mi podle rodové linie náleží, pak musím zabít otce dívky, kterou chci učinit svou. To ale nemohu udělat."
Oyre jeho dilema chápala. Všichni ji už brali jako dívku, která patří Laintal Ayovi a nikomu jinému. Mladík by zabil každého muže, který by se k ní přiblížil.

Díky svým divokým instinktům a schopnosti vytušit past či neočekávaný okamžik nepozornosti, jež může přivodit katastrofu, si přesně jako Šai Tal a mistr Datnil uvědomoval, jak je nyní Oldorando zranitelné a vystavené jakémukoliv útoku. V očarování teplem nikdo nedával pozor a stráže na svých místech dřímaly.
Přednesl tuto otázku obrany Aoz Roonovi a ten mu na ni výmluvně odpověděl.
Pravil, že dnes již nikdo, ani nepřítel, necestuje tak daleko. Sníh zmizel a lidé nyní mohou jít, kam chtějí; všechno je plné den ode dne bujnější zeleně. Nájezdy patří minulosti.
Kromě toho, od té doby, co Matka Šai vykonala svůj zázrak u Rybího jezera, nezaútočil na ně jediný fagor. Jsou nyní bezpečnější než kdykoliv jindy. Domluvil a podal Laintal Ayovi korbel medoviny.
Ale ten s jeho odpovědí nebyl spokojen. Strýc Nakhri si té noci, kdy stoupal vzhůru po schodech své věže, také myslel, že se mu nemůže nic stát. A za pár minut ležel dole s přeraženým vazem.
Když lovci dnešního rána vyrazili na lov, Laintal Ay s nimi šel pouze k mostu. Tam se v tichosti otočil a vrátil se zpět, rozhodnutý strážit Oldorando a ověřit si, co by se dělo v případě neočekávaného útoku.
Začal obcházet okraje sídliště a první věcí, které si všiml, byl lehký oblak páry nad Voralem. Vznášel se stále uprostřed proudu, nad temným leskem vod, které se draly vpřed, zatímco opar zůstával na místě a jeho cáry se táhly až ke břehům řeky. Laintal Ay nevěděl, co je to, ale pokračoval dál s podivným tušením a pocitem nebezpečí.
Atmosféra byla stále těžší. Po hromadách suti, které kdysi byly stavbami, lozily děti. Laintal Ay pozoroval věže chráněné pevnými valy. V jednom ohledu měl Aoz Roon pravdu; do Oldoranda je těžké proniknout.
Ale jeho mysl přesto burcovaly hrozivé představy. V duchu viděl fagory jedoucí na kaidawech, jak přeskakují překážky a vrhají se do srdce sídliště. Viděl lovce loudající se domů s nákladem pestrobarevných kožešin, s hlavami těžkými medovinou. Ještě předtím, než je zachytí pádící kopyta, uvidí své domovy vypálené a ženy a děti mrtvé.
Prodíral se ostnatými keři.
Jak ti fagorové umí jezdit! Co může být úžasnějšího než vyšvihnout se na kaidawa, ovládat ho, sdílet s ním jeho sílu, splynout s ním v jedno'?
Ale ty zuřivé bestie na sebe nenechají nasednout nikoho jiného než fagora; alespoň tak praví legendy a on nikdy neslyšel o člověku, který by jel na kaidawovi. Jenom z té představy se mu zatočila hlava. Lidé vždy chodili pěšky... Ale muž na kaidawovi by znamenal mnohem víc než fagor na kaidawovi.
Napůl skrytý keři pozoroval severní bránu. Byla otevřená a nechráněná. Na vrcholu věže seděli pouze dva švitořící ptáci. Napadlo jej, jestli zde byla ráno vůbec postavena stráž nebo zda muž své místo lehkomyslně opustil. Vzduch byl těžký a ticho hrozivé. Do jeho zorného pole se dostala kráčející postava. Ihned v ní rozeznal Goija Hina, dozorce nad otroky. Za ním, uvázaný na provaze, se šoural Myk.
"Tady budeš mít svou práci," slyšel Laintal Ay říci dozorce, který se zastavil za branou a uvázal fagora k malému stromu. Nohy tvora spoutal řetězem a téměř láskyplně Myka poplácal.
Myk se na Goija Hina podíval a řekl: "Ano, Myk bude chvíli sedět na slunci."
"Ne sedět, stát. Budeš stát, Myku, jak jsem řekl, nebo dobře víš, co dostaneš. Uděláme to přesné tak, jak Aoz Roon poručil, jinak oba budeme mít. problémy."
Starý fagor zamručel: "Problémy jsou všude kolem nás, ve všech zemských pásech. Co jiného jste vy, synové Freyru, než problém?"
"Ještě slovo a sedřu z tebe tu smradlavou kůži." řekl Goija Hin bez zášti. "Zůstaneš tady a uděláš, co nám poručil. Dnes budeš mít příležitost pomstít se za své otroctví na jednom ze synů Freyru."
Nechal bestii na místě, skrytou z dohledu, a sám se čilým krokem vracel do sídliště. Myk si okamžitě lehl na zem a zmizel Laintal Ayovi z očí.
Stejně jako z oparu nad Voralem i z tohoto incidentu měl Laintal Ay nepříjemný pocit. Stál tam, vyčkával, naslouchal a divil se. Slyšel jen štěbetání, které by se mu ještě před několika lety zdálo nadpřirozené. Pokrčil rameny a kráčel dál.
Oldorando je nestřežené. Lovci si musí uvědomit nebezpečí, které jim hrozí, a musí podniknout nějaká opatření.
Pozoroval páru, stoupající z vrcholů radžabaralů. To bylo další zlé znamení, které si neuměl vyložit. Daleko na severu se ozval hrozivý rachot hromu.

Překročil bublající potůček, z něhož se mezi houštinami kapradí, lemujícího břehy, drala pára. Když se sehnul, aby si opláchl ruce, zjistil, že voda je příjemně teplá. Těsně pod hladinou proplula mrtvá ryba, otočená břichem vzhůru. Sedl si na bobek a pozoroval ji. Mezi kapradinami viděl vzdálené vrcholky věží. Na tomto místě nikdy předtím horké prameny nebyly.
Země se zachvěla. Na hladině plulo stéblo rákosu, otáčelo se ve víru; mloci bleskurychle zmizeli ve vodě. Ptáci vzlétli, chvíli křičeli nad věžemi a pak se znovu snesli k zemi.
Čekal na další zachvění, ale uslyšel jenom dunivý zvuk Oznamovatele času, typický zvuk Oldoranda, který znal už od dětství. Dunění trvalo o chvíli déle než obvykle. Laintal Ay přesně věděl, jak dlouho má trvat, ale tentokrát to skutečně bylo o okamžik déle.
Vstal a pokračoval v obchůzce kolem Oldoranda. Když se prodíral hustými keři, které mu sahaly až po stehna, uslyšel hlasy. S instinktem lovce ztuhl, opatrně se skrčil mezi keře a takto skrytý se jimi vydal vpřed. Před ním byla vyvýšenina porostlá keři tymiánu. Klesl mezi vonnými listy k zemi a opatrně se plazil vpřed. Cítil, jak mu břicho naráží o zem -nebylo tak hubené jako kdysi, ale zakulacené dostatkem potravy a dobrým živobytím.
Znovu se ozvaly hlasy - ženské hlasy. Zvedl hlavu a vyhlédl zpoza hřebene vyvýšeniny.
Ať už jeho oči očekávaly cokoliv, skutečnost byla mnohem příjemnější. Zjistil, že hledí do dolinky, uprostřed níž bylo jezírko obklopené zelení. Z vody stoupaly pruhy páry, byly unášeny k okolním keřům a vláha na nich zachycená pak stékala zpět do jezírka. Na jeho vzdáleném konci byly dvě ženy, oblékající se do oděvů z kůží hoxnejů; jedna z nich měla

obtěžkané břicho a Laintal Ay v ní poznal Amin Lim. Druhou ženou byla Vry. Na bližším břehu jezírka, otočená zády k němu, stála jeho milovaná Oyre, nahá.
Když si uvědomil, kdo to je, začal lapat po dechu potěšením. Zůstal ležet na místě a s rozkoší, která mu brala dech, pozoroval její krásná ramena, křivku zad, nádherné nohy a hýždě.
Batalix nad jeho hlavou se osvobodil od jedné z obřích purpurových hradeb mraků a seslal na zem zlatavou záplavu. Jeho paprsky dopadly na skořicovou pokožku Oyre, jíž se na ramenou a prsou perlily krůpěje vody. V pramíncích si hledaly cestu dolů po bludišti jejího těla, aby nakonec stekly na kámen, na němž stála, a zpět do vody, jako by ji jako najádu chtěly spojit se svým mateřským živlem. Stála uvolněně, nohy mírně rozkročené. Jednu ruku měla zvednutou a otírala si jí vodu z řas. Její přítelkyně se chystaly k odchodu. Zdála se mu bezstarostná jako nějaké zvířátko - nevěděla o tom, jak dychtivě ji lovec pozoruje, ale přesto v případě nebezpečí připravená k útěku.
Vlhké tmavé vlasy měla přilepené k hlavě a vlnily se jí na krku a ramenou jako mokré provázky.
Laintal Ay jí z místa, kde se krčil, neviděl do obličeje. Nikdy v životě nespatřil nahé lidské tělo, ani mužské ani ženské; všeobklopující chlad z Oldoranda dávno nahotu vyhnal. To, co viděl, na něj bylo příliš, zavřel tedy oči a zabořil obličej do vonného tymiánu. Krev ve spáncích mu divoce pulsovala.
Když opět zvedl hlavu a vzhlédl, viděl, jak Oyre mává svým přítelkyním na rozloučenou. Pak se otočila a prohlížela si jezírko; ospale hleděla do jeho průzračných hlubin. Po chvíli se k němu natočila ještě víc a on spatřil její lůno, pokryté jemně zakroucenými chloupky, ploché břicho a roztomilou prohlubeň pupku. Všechno to před ním na okamžik odhalila a pak rozepjala ruce a skočila do jezírka.
Zůstal sám s těžkým slunečním svitem a parou valící se do keřů. Po chvíli se vynořila nad hladinu. Radostně se usmívala...
Vylezla na břeh, docela blízko něj. Její ňadra se pohupovala a jemně se dotýkala jedno druhého.
"Oyre, moje drahá Oyre," vykřikl u vytržení.
Vstal.
Stála před ním rozkročená a srdce jí divoce bilo. Upíral na ni temné oči plné vášně, ale přesto omámený jakýmsi druhem smyslové těžkopádnosti způsobené horkem. Nově viděl její krásu - obličej lemovaný tmavými vlasy, křivky jejích víček, jemně klenuté obočí, které měla mírně zvednuté v údivu. Nedávala najevo žádný strach, jen na něj hleděla se rty pootevřenými, očekávala jeho příští pohyb. Pak, příliš pozdě, spustila jednu ruku dolů, aby zakryla pohlaví, ale její gesto bylo spíš provokující než obranné. Byla si dobře vědoma své přirozené krásy.
Zdoláni dusnem odpoledne, na zem mezi ně slétli čtyři neposední ptáčci.
Laintal Ay k ní přiběhl a vášnivě ji sevřel do náruče; divoce jí hleděl do očí. Pak svůj stisk ještě zesílil a políbil ji na rty.
Oyre se vyprostila z jeho sevření, udělala krok vzad a olízla si rty. Jemně se usmívala, oči rozšířené.
"Svlékni se. Ať Batalix vidí, jaký jsi."
Její slova byla částečně vyzváním, částečně výsměchem. Rozvázal si tkanici u krku, popadl svou tuniku a začal ji rvát, až se stehy trhaly. Konečně se uvolnila a on ji ze sebe setřásl. Pak stejným způsobem svlékl kalhoty a odkopl je pryč. Blížil se k Oyre a věděl, že jeho úd je ztopořený.
Odmrštila jeho nataženou ruku, kopla jej do holeně a rychle ustoupila stranou. Celou svou vahou se zřítil do vody a vlhké rty jezírka se nad ním uzavřely. Překvapilo jej, jak je voda teplá. Lapaje po dechu, vynořil hlavu nad hladinu. Naklonila se k němu, smějící se, rukama zapřená o kolena.
"Pořádně se umyj, ať jsi pro mne připraven, ty válečníku pokousaný od vší!"
Začal po ní cákat, bušil do vodní hladiny radostí i hněvem zároveň.
Když mu pomohla ven, byla o hodně laskavější. Měkce se oddala jeho stisku. Klesli spolu do trávy a on jí vsunul ruku mezi stehna a pod svými prsty cítil jemné detaily jejího přirození. V příštím okamžiku z něj vytrysklo semeno a skropilo trávu vedle nich.
"Ach, ty blázne, ty blázne!" vykřikla a začala mu pěstmi bušit do hrudi, obličej zkřivený zklamáním.
"Ne, ne, Oyre, nech mne, všechno je v pořádku. Dej mi jen chviličku, prosím tě. Miluji tě, Oyre, celou svou bytostí. Odjakživa jsem tě chtěl, vždycky. Pojď ke mně, už jsem znovu připraven."
Ale Oyre vstala, nezkušená a mrzutá. Navzdory svým výmluvným slovům na ni měl zlost a na sebe také. Vyskočil.
"Proklatě, nemáš být tak hezká, ty protivo jedna!"
Popadl ji za ramena a divoce jí smýkl směrem ke kouřícímu jezírku. Ona ho popadla za vlasy, šklebila se a pištěla. Spolu spadli do vody.
Pod vodou ji chytil a když se vynořili ven, vášnivě ji políbil a levou rukou sevřel její ňadro. Vyšplhali se na blátivý břeh, kutáleli se v těsném sevření. Znehybnil ji svým tělem. Vášnivě jej líbala na rty, jazykem útočila na jeho ústa i v okamžiku, kdy do ní vnikl.
Leželi spolu na tomto tajném, skrytém místě a vášnivě se milovali. Bláto, v němž se objímali, vydávalo příjemné čvachtavé zvuky, jako by bylo plné drobných zvířátek, také kopulujících a vyjadřujících svou radost ze života.
Líně se soukala do svých kůží z hoxneje, na nichž se střídaly tmavě a bledě modré pruhy rozdílné šířky. Bylo dusno. Hrom už rachotil docela blízko a jeho zvuk byl ostrý, jako by to byl výkřik protestu.
Laintal Ay ji pozoroval zpod přivřených víček.
"Už dlouho tě mám rád, Oyre," řekl. "Už celá léta. Tvé tělo je jako horký pramen. Budeš mou ženou. Budeme sem chodit každý den."
Neřekla nic, jen si potichoučku začala zpívat:
"Proud plyne do dáli
lesklý jako náš den..."

"Moc tě chci, Oyre. Chci tě každý den. Ty mne také chceš, vid?"
Podívala se na něj a řekla: "Ano, Laintal Ayi, chci tě. Ale tvou ženou se stát nemohu."
Cítil, jak se země pod ním zachvěla.
"Co tím myslíš?"
Chvíli váhala a pak se k němu naklonila. Když k ní natáhl ruku, ucukla, a zatímco halila prsy do barevné tuniky, řekla: "Miluji tě, Laintal Ayi, ale tvou ženou nebudu.
Vždycky jsem si myslela, že akademie je jenom rozptýlením a útěchou pro ženy jako je Amin Lim. Nyní se kvůli pěknému počasí rozpadla. Už pouze Šai Tal a Vry na ní záleží a možná starému mistru Datnilovi. Přesto si cením Šai Talina příkladu nezávislosti a snažím se jej následovat. Šai Tal se mému otci nikdy nepodřídila a nepodřídí - třebaže po něm šíleně touží, tak jako každá žena - a já budu následovat její vzor; kdybych se stala tvým majetkem, nebyla bych ničím."
Vyskočil a zoufale namítl:
"Ne, ne, tak to nebude. Budeš pro mne vším, Oyre, vším. Jeden bez druhého nejsme nic."
"Pár týdnů by tomu tak možná bylo."
"Co tedy ode mne chceš?"
"Co chci..." Pokrčila rameny. Uhladila si dozadu své ještě vlhké vlasy a rozhlédla se po obloze. "Není to proto, že bych si já sama o sobě tolik myslela. Umím toho jen málo. Ale když zůstanu nezávislá jako Šai Tal, možná něčeho dosáhnu."
"Nemluv tak. Potřebuješ někoho, kdo by tě chránil. Šai Tal, Vry - ony nejsou šťastné. Víš, že Šai Tal se nikdy nesměje? Kromě toho je stará. Staral bych se o tebe a učinil tě šťastnou. Neznám nic lepšího."
Zapínala si tuniku jehlicemi, které si (k údivu krejčího) sama vymyslela, takže kůže mohla být poskládána rubem i lícem bez problémů tak, jak se to komu líbilo.
"Ach, Laintal Ayi, mám tolik problémů. Mám problémy sama se sebou. Nevím, co vlastně chci. Chtěla bych se rozpustit ve vodě a nechat se unášet proudem. Kdoví, kde tato voda pramení a kam plyne - snad ze samého nitra země, snad... Miluji tě, ale nebudu tvou. Ale mohli bychom se na něčem dohodnout."
Hrála si se svou tunikou a stála, ruce založené v bok.
"Udělej něco velkého a úžasného, jednu věc, jeden čin - a stanu se tvou ženou. Rozumíš Laintal Ayi - velký čin a budu navždy tvá a udělám, co si budeš přát."
Vstal a hleděl na ni. "Velký čin? Jaký velký čin máš na mysli? U prapůvodního kamene, ty jsi ale divná, Oyre."
Zavrtěla mokrou hlavou. "Kdybych ti to řekla, pak už by to nebyl velký čin. Chápeš to? Kromě toho sama nevím, co by to mělo být. Trochu se namáhej... Podívej se na sebe, jak jsi ztloustl, vypadáš jako těhotný..."
Stál bez hnutí, obličej zachmuřený. "Jak to, že já ti řeknu, že tě miluji, a ty mne namísto hezké odpovědi urážíš? "
"Ty mi říkáš pravdu - alespoň doufám - a já ti také říkám pravdu. Nechtěla jsem se tě dotknout. Opravdu. Jenom jsi ve mně probudil něco, co bych nikomu jinému neřekla. Toužím po...ne, nemohu, nemohu říci, proč tak toužím...po slávě. Udělej něco velkého, Laintal Ayi, prosím tě, něco velkého, dřív než zestárnu."
"Něco jako pobít hodně fagorů?"
Pohrdavě se zasmála a její oči se zúžily. Na okamžik připomínala Aoz Roona. "To je jediné, na co jsi schopen přijít? To bys jich musel zabít milión."
Vypadal zmateně.
"Takže ty si myslíš, že stojíš za milión fagorů?"
Oyre se začala bušit do čela, jako by chtěla rozehnat své spoutané myšlenky. "Ne, to není kvůli mně, ale kvůli tobě samotnému. Copak to nechápeš? Kvůli sobě samotnému vykonej jeden velký čin. Žijeme zde - jak praví Šai Tal - na špinavém dvoře. Zasluž se tedy o to, ať se tento náš dvůr stane slavným a ať se o něm vypráví v legendách."
Země se opět zachvěla.
"Něco se děje," řekl.
Vstali a zanechali své debaty. Skrze vzdušné hrady na obloze, které měly purpurová srdce a žluté okraje, dopadal na zem bronzový svit. Vše najednou podivně ztichlo. Stáli zády k vodní hladině, rozhlíželi se kolem sebe.
Opakovaný mlaskavý zvuk je přinutil otočit se zpět k jezírku. Jeho povrch byl posetý žlutými bublinami, které se zvětšovaly. Pak praskaly a rozprskávaly špínu po doposud čisté hladině. Vynořovaly se z hlubin stále rychleji, praskaly a vydávaly přitom odporný zápach zkažených vajec. Dolinka se zaplnila hustým oparem.
Pak z jezírka najednou vytryskl sloupec bahna a rozprskl se ve vzduchu. Všechno kolem bylo pokryto částečkami vroucí špíny. Lidští tvorové v hrůze utekli, ona ve svém oděvu v barvě letní oblohy.
Během minuty po jejich odchodu se jezírko změnilo v masu vařící se černé tekutiny.
Než se dostali zpět, do Oldoranda, nebesa se otevřela a začal padat déšť, šedivý a chladný.
Když šplhali do velké věže, uslyšeli nad hlavami hlasy, nad něž vynikal Aoz Roonův. Právě se se svými druhy, Tanth Einem, Faralin Ferdem a Eline Talem vrátili z lovu, stateční bojovníci a dobří lovci; s nimi tam byly i jejich ženy, vzrušeně vykřikovaly nad novými kůžemi a byla tam i Dol Sakil, mrzutě seděla stranou na okenním parapetu.
V místnosti byl rovněž Raynil Layan, s oděvem dokonale suchým; popotahoval si svůj vidlicovitý vous a nervózně se rozhlížel kolem sebe, aniž by k někomu promluvil a aniž by někdo oslovil jeho.
Aoz Roon pohlédl na svou nevlastní dceru a oslovil Laintal Aye: "Opět jsi mezi námi chyběl."
"Ano, jen na chvíli, pane. Kontroloval jsem valy. Já - "
Aoz Roon se odměřeně zasmál, podíval se na své druhy a řekl: "Když sem přijdeš v tomto stavu a s Oyre. která nemá dopnutý svůj krásný barevný oděv, je mi jasné, že jsi kontroloval něco jiného než valy. Nelži mi tu, ty namyšlený kohoute!"
Muži propukli v smích a Laintal Ay zrudl.

"Nejsem lhář. Skutečně jsem kontroloval, jak jsme zabezpečeni proti útoku - a zjistil jsem, že nijak. Zatímco vy se válíte a popíjíte venku v divočině, Oldorando není střežené. Zmocnil by se jej jediný ozbrojený Borlieňan... Bereme věci příliš na lehkou váhu a ty nám všem dáváš ubohý příklad."
Ucítil, že Oyre mu položila ruku na rameno.
"Ano, on teď tráví tak málo času doma," zvolala Dol utrápeným hlasem, ale Aoz Roon ji ignoroval. Otočil se ke svým společníkům a řekl:
"Vidíte, co já si musím vytrpět od svých takzvaných pobočníků. Pořád jen vzdor. Oldorando je nyní chráněné a kryté zelení, která je každým týdnem vyšší a bujnější. Až se vrátí počasí vhodné na válku, jako že se vrátí, pak na boj a obranu bude dost času. Jenom se pokoušíš dělat těžkosti, Laintal Ayi."
"Ne, nepokouším. Naopak, chci jim zabránit."
Aoz Roon šel přímo k němu. Jeho postava v černých kožešinách byla obrovská.
"Pak tedy bud ztticha a nepoučuj mne."
Mezi zvuky deště se zvenčí ozval křik. Dol se otočila, pohlédla z okna a volala, že tam dole je někdo v nesnázích. Oyre běžela k ní.
"Pojď zpátky!" vykřikl Aoz Roon, ale ostatní tři ženy také běžely k oknu. V místnosti se ještě víc zešeřilo.
"Půjdeme se podívat, co se děje," řekl Tanth Ein. Běžel dolů po schodech a jeho široká ramena vyplnila téměř celý otvor padacích dveří. Faralin Ferd a Eline Tal jej následovali. Raynil Layan zůstal stát na místě. Aoz Roon je nejdříve chtěl zastavit, ale pak zůstal nerozhodně stát uprostřed místnosti.
Laintal Ay k němu přistoupil a řekl:
"Unáhlil jsem se, ale neměl jsi mne nazývat lhářem. To neznamená, že moje upozornění by mělo zůstat bez povšimnutí. Musíme zajistit dobré hlídky, tak jak to bylo vždy."
Aoz Roon se kousal do rtů a neposlouchal jej.
"Máš ty svoje hloupé nápady od té proklaté ženštiny Šai Tal."
Mluvil jakoby duchem nepřítomen, jedním uchem naslouchal zvukům, které přicházely zvenčí. Ženy u okna začaly křičet, pobíhaly kolem a tiskly se k sobě navzájem.
"Pojď pryč!" vykřikl Aoz Roon a hněvivě popadl Dol za rameno. Kurd, jeho velký pes, začal výt.
Svět se zmítal pod přívaly deště. Postavy pod věží se rozplývaly v šedi. Dva ze tří silných lovců zvedali z bláta tělo, zatímco třetí, Faralin Ferd, položil ruce kolem ramen dvou starých žen v deštěm nasáklých kožešinách a vedl je do přístřeší. Ženy déšť ignorovaly a zvedaly k obloze obličeje plné žalu a voda jim padala do otevřených úst. Byla to žena Datnil Skara a stará vdova, teta Faralin Ferda.
Samy dvě přivlekly tělo až od severní brány. Tělo i ony byly pokryté vrstvou bahna. Když se lovci se svým břemenem napřímili, všichni spatřili, že hlava i tělo oběti jsou tak zbroceny krví, že ani déšť ji nesmyl.
Hlava se zvrátila dozadu a bylo vidět, že kus hrdla je vykousnutý tak čistě, jako když člověk kousne do jablka. Z rány bez ustání prýštila krev.
Dol začala křičet. Aoz Roon ji odstrčil stranou, vrazil svá široká ramena do okna a zvolal na ty dole: "Nenoste mi to sem."
Muži jej poslechli. Zamířili k nejbližšímu přístřešku. Těžce se se svým břemenem brodili bahnem. Z parapetů nad jejich hlavami proudily potoky vody. Aoz Roon zaklel a vyběhl z místnosti. Kurd jej následoval. Rozběhl se za ním i Laintal Ay, Oyre, Dol a ostatní ženy. Raynil Layan šel pomalu za nimi.
Lovci dovlekli tělo do stáje s nízkým stropem a položili je do sena. Muži ustoupili, utírali si rukama mokré obličeje. Pod mrtvým tělem se ihned vytvořila kaluž vody. Mísila se s krví a na její hladině se jako malé čluny, hledající přístav, začala vznášet stébla suché trávy. Staré ženy, groteskní mokré balíky šatstva, si začaly vzájemně plakat na ramenou. Třebaže obličej mrtvého muže pokrývaly vlasy slepené krví, nebylo pochyb o jeho totožnosti. Na zemi před nimi ležel mrtev mistr Datnil Skar a Kurd mu kňučel do studeného ucha.
Tanth Einova žena, pohledné stvoření jménem Farayl Musk, začala vydávat sérii dlouhých naříkavých výkřiků, které nebyla schopna zastavit.
Nikdo nepochyboval o tom, že smrtelná rána byla způsobena zuby fagora. Tento způsob popravy používaný v Pannovalu se rozšířil, třebaže Yuli Kněz jej užíval jen zřídka. Někde venku, v hustém dešti, číhá Wutra. Wutra, neustále válčící. Laintal Ay pomyslel na varovné tvrzení Šai Tal, že Wutra je fagor. Možná je skutečně bůh a možná je skutečně fagor. Jeho mysl se vrátila zpět k tomu okamžiku dnešního rána, kdy spatřil Goija Hina, vedoucího Myka k severní bráně. Věděl, kdo je zodpovědný za tuto smrt a pomyslel si, že Šai Tal bude mít další důvod k zármutku.
Rozhlédl se po smutných obličejích kolem sebe a když jeho pohled sklouzl z bezvýrazně tváře Raynil Layana, sebral všechnu odvahu a hlasitým, rozhodným hlasem řekl: "Aoz Roone, obviňuji tě z vraždy tohoto starého dobrého muže."
Ukázal na něj, jako by se domníval, že někteří přítomní nechápou, koho oslovil.
Všechny oči se upřely na vladaře Embruddocku, který stál s hlavou proti krovům, obličej bledý. "Neodvažuj se proti mně něco říci," řekl drsným hlasem. "Ještě slovo, Laintal Ayi, a srazím tě k zemi."
Ale Laintal Ay už nemohl přestat. Plný hněvu výsměšně křičel: "To je další z tvých úderů proti vědění - a proti Šai Tal?"
Ostatní bručeli, nehybní v omezeném prostoru. "Byla pouze vykonána spravedlnost," řekl Aoz Roon. "Datnil Skar dovolil nepovolaným osobám číst tajnou knihu svého cechu. Je to zakázaný čin a postihl jej za to náležitý trest, smrt."
"Spravedlnost! Copak tohle je spravedlnost? Tohle je jenom potají vykonaná vražda. Slyšíš? Je to vražda!"
Útok Aoz Roona byl stěží neočekávaný, ale jeho prudkost Laintal Aye odhodila stranou. S obličejem zkřiveným hněvem se vrhl na vladaře. Slyšel, jak Oyre vykřikla. Pak jej Aoz Roon uhodil pěstí do čelisti.
Zvrátil se dozadu, přepadl přes vlhké tělo a bezmocně se natáhl na podlaze stáje.

Nebral na vědomí křik ani dupot nohou kolem sebe. Ucítil kopanec do žeber. Pak jej uchopili, jako tělo, které před chvíli položili do sena -snažil se přitom chránit hlavu před údery - a vynesli ho do deště. Venku se rozléhal mocný rachot hromu.
Hodili jej ze schodů do bláta. Obličej mu bičoval chladný déšť. Uvědomil si, že od této chvíle už není Aoz Roonovým pobočníkem. Vzplanulo mezi nimi otevřené nepřátelství, o němž brzy budou vědět všichni obyvatelé Oldoranda.
Déšť neustával. Přes centrální kontinent planety se valily pásy hustých mraků. Všude vládla atmosféra bez naděje. Vzdálená armáda mladého kzahhna Hrr-Brahl Yprta byla nucena zastavit a skrýt se před deštěm v roztroušených kopcích na východě. Než by svá těla vystavili hustému dešti, raději trávili čas v nečinnosti.
Fagorové pozorovali otřesy půdy, které měly stejný původ jako ty, co zasáhly Oldorando. Daleko na severu došlo k divokým seismickým úkazům v oblasti Čals. Ledový příkrov zmizel a země se pohnula, zvedala a otřásala se.
V této době se již oceán Helikonie osvobodil od ledu v tropických oblastech, jež sahaly od rovníku do šířky třiceti pěti stupňů na sever a na jih. Západní cirkulace oceánských vln způsobila řadu vln tsunami, které zničily pobřežní oblasti po celém glóbu. Potopy, často provázené vulkanickou činností, se spojily, aby přetvářely zemi.
Všechny tyto geologické změny byly zaznamenávány přístroji na Avernu, jejž Vry nazvala Kaidawem. Veškeré záznamy byly vysílány k Zemi. Žádná planeta v galaxii nebyla sledována pečlivěji a intenzivněji než Helikonie.
Na zmenšující se stáda yelků a obřích biyelků, obývajících planiny na severu Kampannlatu, přišla pohroma: jejich pastviny byly ohroženy. Naopak v okrajových oblastech, doposud pustých, ale nyní poskytujících potravu, se množili kaidawové.
Na tropickém kontinentu existovaly dva druhy Prvotních: jednotky bez kaidawů, se stálými příbytky, a kočovné skupiny se zvířaty. Nejenom, že kaidaw byl velmi pohyblivé zvíře, ale svou vysokou spotřebou potravy neustále nutil ostatní, aby postupovali a hledali nové pastviny. Armáda mladého kzahhna sestávala z velkého počtu jednotek odsouzených ke kočovnému a často válečnickému způsobu života. Jejich výprava byla pouze jedním aspektem migrace, která měla trvat celá desetiletí a měla projít napříč celým kontinentem, od východu na západ.
Otřesy, které byly příčinou lavin, znamenaly konec geologické činnosti v nitru planety. Byly i příčinou zrodu nové řeky vzniklé z tajících a dolů proudících vod ledovce Hhryggt. Otevřelo se nové údolí, směrem na východ jím protékala nová řeka. Valila se dolů, aby se stala přítokem řeky Takissy, tekoucí na jih a vlévající se do Moře orlů. Její vody byly po dlouhá léta černé; každý den s sebou unášely spousty tun ničené hory.
Zátopy způsobené novou řekou, ženoucí se údolím, přinutily jednu ze skupin fagorů kočovného typu odbočit směrem k Oldorandu, namísto toho, aby směřovali na východ. Jejich osudem bylo střetnout se později s Aoz Roonem. Třebaže jim samotným se odklon od směru zdál nedůležitý, měl změnit celou sociální historii oblasti.
Na Avernu byli učenci, kteří studovali sociální historii helikonských kultur; byli to heliografici, kteří svůj obor považovali za nejdůležitější ze všech. Světlo bylo prvotní.
Hvězda B, kterou místní obyvatelé zvali Batalix, byla sluncem spektrální třídy G4. Její poloměr činil 0,94 poloměru Slunce. Pro pozorovatele z Helikonie představovala její velikost 76 procent velikosti Slunce, pozorovaného ze Země. S teplotou fotosféry 5600 kelvinů odpovídala její zářivost 0,8 zářivosti Slunce. Její stáří bylo zhruba pět miliard let.
Vzdálenější hvězda, obyvateli Helikonie zvaná Freyr, kolem níž hvězda B obíhala, působila na pozorovatele z Avernu mnohem monumentálnějším dojmem. Hvězda A byla zářivým bílým veleobrem spektrální třídy A, s poloměrem pětašedesátkrát větším než poloměr Slunce a zářivostí šedesát tisíc krát takovou. Její hmotnost činila 14,8 hmotnosti Slunce a její povrchová teplota byla 11 000 kelvinů, oproti 5780 kelvinům Slunce. Třebaže hvězda B měla své stálé pozorovatele, hvězda A byla větším magnetem pozornosti, zvláště nyní, když se k ní Avernus, spolu se systémem hvězdy B, přibližoval.
Stáří Freyru bylo odhadováno na deset až jedenáct miliónů let. Vyvinul se stranou od hlavní sekvence hvězd a nyní již vstupoval do stádia stáří.
Taková byla intenzita energie z ní prýštící, že hvězda A, viděna z Helikonie, byla vždy mnohem jasnější než hvězda B, třebaže se vždy jevila jako menší a to díky své mnohem větší vzdálenosti od planety. Byla to příčina strachu Prvotních - a objekt pozorování a údivu Vry.
Vry stála na vrcholu věže a svírala v ruce dalekohled. Vyčkávala. Pozorovala. Vnímala spletitost lidských vztahů, plynoucích k zítřku jako řeka plná naplavenin. Za jejich pasivitou se skrývala nevyslovená touha být uchváceni něčím větším, něčím, co by stále narůstalo; perspektivami mnohem čistějšími, než aby je byla schopná ovládat omylná lidská vůle.
Až na krajinu padne temnota, opět upře svůj zrak ke hvězdám, zářícím v trhlinách v oblačné pokrývce.
Oldorando bylo obklopeno palisádami zeleně. Den za dnem se rozvíjely nové listy a lodyhy šplhaly do výše, jako by si příroda usmyslela pohřbít sídliště v porostu. Některé ze vzdálenějších věží byly obrostlé od úpatí až po vrcholky.
Nad jednou z nich kroužil velký bílý pták. Vry obdivovala jeho bezstarostný let.
Zdálky uslyšela zpěv. Muži se vrátili z lovu na hoxneje a Aoz Roon pořádal hostinu. Byla to oslava na počest jeho tří nových pobočníků, Tanth Eina, Faralin Ferda a Eline Tala. Jeho tři přátelé z dětství nahradili Dathku a Laintal Aye, kteří se stali obyčejnými lovci.
Ačkoliv se tomu Vry bránila, myšlenkami stále bloudila u Dathky, nerozhodného a neschopného vyjevit jí své city. Její nálada se shodovala s náladou dlouhého večera, Batalix už zapadl, ale druhý strážce jej bude následovat až za hodinu.
Toto je čas, kdy se zvířata i lidé připravují na vládu noci. Čas přichystat svíci, kdyby se stalo něco neočekávaného, o čem se nikomu nezdálo ani ve snách. Čas jít spát a probudit se až za úsvitu.
Ze svých výšin pozorovala obyčejné lidi Oldoranda - ať už spokojené či nespokojené - jak se vracejí do svých příbytků. Spatřila mezi nimi i ohnutou postavu čarodějky Oldoranda.
Šai Tal, která se do věže vrátila spolu s Amin Lim, byla špinavá a unavená. Od vraždy mistra Datnila se stala ještě

zamlklejší. Padla na ni kletba ticha. Nyní se snažila vykonat to, co jí navrhl nyní mrtvý mistr: prokopat se do pyramidy krále Dennisse stojící na posvátném území. Navzdory pomoci otroků byla její snaha marná. Lidé se chodili dívat, jak se otroci dřou, a smáli se, ať už nahlas či tajně, protože věděli, že příkré stěny pyramidy klesají hluboko do země a nikdo neví, kde je jejich počátek. S každým novým kopnutím do země získávala Šai Talina tvář stále zachmuřenější výraz. Přinucena jak lítostí, tak svou vlastní osamělostí, Vry sešla dolů, aby s Šai Tal promluvila. Čarodějka Oldoranda vypadala uboze; jako téměř jediná z místních žen stále ještě nosila staré vypelichané kožešiny, které nepěkně visely kolem jejího těla a dělaly ji ještě starší a unavenější. Všechny ostatní ženy se oblékaly do kůží z hoxnejů.
Vry hleděla na truchlivý zjev starší ženy a nemohla odolat, aby jí nedala radu.
"Sama si způsobuješ své neštěstí a zármutek, paní. Země je plná temnoty a minulosti - přestaň se v ní hrabat."
"Nikdo z nás nevidí ve štěstí svou prvořadou povinnost," řekla Šai Tal se zábleskem humoru.
"Tvoje pozornost se drží jen u země, paní." Ukázala ven z okna. "Podívej se na toho bílého ptáka, který vznešeně krouží ve vzduchu. Ne-pozvedá pohled tvého ducha? Chtěla bych být takovým ptákem a letět ke hvězdám."
K Vryinu překvapení Šai Tal přistoupila k oknu a podívala se směrem, kterým mladá žena ukazovala. Pak se otočila a odhrnujíc si vlasy z čela, chladně se zeptala: "Všimla sis, co je to za ptáka?"
"Je to krásný bílý pták. Něco se ti na něm nelíbí? " Do místnosti se již začalo vkrádat šero.
"Vzpomeň si na Rybí jezero a na ty, kteří do něj vstoupili. Tito ptáci obvykle provázejí fagory."
Mluvila klidným, rezervovaným způsobem, jak byla zvyklá ze svých přednášek v akademii. Vry si vystrašeně uvědomila, že byla natolik zabraná do svých myšlenek, že si tak důležité skutečnosti vůbec nevšimla. Ruka jí v rozpacích vylétla k ústům a její pohled sklouzl z Šai Tal na Amin Lim.
"Další útok? Co budeme dělat? "
"Já jsem s vladařem Embruddocku přestala mluvit, či spíš on přestal mluvit se mnou. Vry, budeš muset jít za ním a říct mu, že zatímco on hoduje se svými kumpány, u jeho bran možná číhá nepřítel. Na to, že ta zvířata začaruji, tak jak jsem to jednou udělala, spoléhat nemůže. Běž hned teď."
Když Vry pospíchala dolů po pěšině, znovu se spustil déšť. Šla za zpěvem. Aoz Roon a jeho noví pobočníci seděli v něj nižší místnosti věže cechu kovodělců. Obličeje se jim leskly a před sebou měli korbele medoviny. Jedli chléb a pečené husy nadívané tymiánem a mateřídouškou; vůně masa vehnala Vry sliny do úst. Mezi přítomnými byly i manželky nových pobočníků, nový mistr kožedělného cechu, Raynil Layan, Dol a Oyre. Zdálo se, že jenom ony dvě jsou příchodem Vry potěšeny. Z hrdého prohlášení Rol Sakil Vry věděla, že Dol v sobě nosí Aoz Roonovo dítě.
Na stolech hořely svíce; ve stínech pod stoly podřimovali psi. Vůně pečené husy se mísila se zápachem jejich výkalů. Třebaže muži byli zrudlí a obličeje se jim leskly, a navzdory tomu, že místnost byla vytápěná horkou vodou proudící kamennými trubkami v podlaze, bylo v ní chladno. Dovnitř v poryvech vrážel déšť a mezi kameny tekly vlhké potůčky. Byla to malá, špinavá místnost s pavučinami v každém rohu. Tohle všechno Vry vnímala, když Aoz Roonovi vyřizovala nedobrou novinu.
Kdysi jí byl znám každý detail stropu. Její matka sloužila jako otrokyně cechu kovodělců a žila právě v této místnosti, či spíš v jejím rohu, a Vry byla svědkem toho, jak tato žena byla každou noc ponižována.
Třebaže Aoz Roon hodně přebral, okamžitě vyskočil na nohy. Kurd začal zuřivě štěkat a Dol do něj kopla, aby byl zticha. Ostatní hodovníci seděli a přihlouple hleděli jeden na druhého, neochotní přijmout špatnou zprávu.
Aoz Roon chodil kolem stolu a každému položil ruku na rameno.
"Tanth Eine, uvědom o tom všechny a připrav lovce. U boha samotného, proč jen nemáme pořádné stráže? Pošli hlídky na všechny strážní věže a řekni mi, až to všechno bude hotovo. Faralin Ferde, ty svolej všechny ženy a děti. Zavři je v domě žen, tam budou v bezpečí. Dol a Oyre, vy zůstaňte zde a vy ostatní ženy také. Eline Tale - ty máš nejsilnější hlas -vyšplhej na vrchol své věže a předávej případné zprávy... Raynil Layane, ty jsi nyní mistrem kožedělného cechu. Okamžitě svolej své muže. Jdi."
Po této palbě příkazů na ně ještě jednou křikl a hněvivě dupal dokola. Pak se otočil k Vry: "Tak, ženo, sám chci obhlédnout krajinu. Ty bydlíš v nejsevernější věži - podívám se z ní. Vy běžte a doufejte, že je to jen falešný poplach."
Rychle seběhl po schodech s Kurdem v patách. Vry se naposled lítostivě podívala na nadívané husy a následovala jej. Brzy se mezi zchátralými budovami začaly rozléhat výkřiky. Déšť ustával. Rostliny, kvetoucí v uličkách, srovnaly žluté hlavičky a opět stály vzpřímené.
Oyre se rozběhla za otcem a připojila se k němu. Navzdory tomu, že ji s bručením posílal pryč, se na něj usmívala. Utíkala vedle něj ve svých modrých kůžích z hoxneje téměř vesele.
"Nebývá to často, abych tě viděla nepřipraveného, otče."
Střelil po ní temným pohledem. Nic si z toho nedělala, Viděla, že stárne.
U Vryiny věže pokynul své dceři, aby zůstala dole, a sám rychle vběhl do dveří. Když stoupal po drolících se schodech, Šai Tal se objevila na svém podlaží. Pokývl jí a pokračoval nahoru. Následovala jej na vrchol. Zachytila jeho pach.
Mírně rozkročen, s rukama založenýma, stál u zídky a obhlížel krajinu, na niž se snášelo šero. Freyr byl blízko, jeho záře pronikala skulinami v mracích na západě. Bílý pták stále kroužil opodál. V porostu pod jeho křídly se nic nehýbalo.
"Je tam jenom pták," ozvala se Šai Tal za jeho širokými zády.
Neodpověděl.
"A možná tam tedy nejsou žádní fagorové."
Aniž by se otočil nebo změnil směr pohledu, řekl: "Jak se toto místo změnilo od té doby, co jsme byli dětmi."
"Ano, někdy mi ta omračující bělost kolem chybí."
Když se otočil, v obličeji měl výraz hořkosti, kterou se ze všech sil snažil zahnat.
"Nu, nezpozoroval jsem žádné nebezpečí. Přesto se tam ale půjdeme podívat. Pojď také, jestli chceš."

Pak, jakoby litoval svého pozvání, spěšně zamířil dolů. Věrný Kurd mu běžel v patách. Následovala jej na místo, kde čekali ostatní. Přivolán křikem, přišel i Laintal Ay. Svíral v ruce oštěp.
On a Aoz Roon mlčky pohlédli jeden na druhého. Pak vladař vytasil meč a šel po stezce ve směru, kde na obloze plachtil bílý pták.
Porost byl hustý a kapala z něj voda. Ženy byly mokré první, protože je skrápěla voda z větví, ohnutých před nimi kráčejícími muži.
Na místě, kde rostly mladé slivoně s kmeny slabšími než mužská paže, stála zbořená věž obrostlá zelení. Vedle ní, pod omšelým kamenem, v tunelu chmurného zeleného šera, seděl obkročmo na kaidawovi fagor.
Pták, vznášející se nad jeho hlavou, varovně zakrákoral.
Lidé se zastavili a ženy se vystrašeně přitiskly k sobě.
Fagor rukama třímal okraj sedla a klidně seděl na svém vysokém oři. Oštěpy měl za sebou, nepřipravené. Jeho rudé oči se rozšířily. Zavětřil. Jinak se nepohnul.
Deštěm promočený kožich na něm visel v těžkých záhybech. Na koncích zatočených rohů se houpaly krůpěje vody. Kaidaw se také nehýbal. Hlavu měl vystrčenou a jeho dlouhé rohy se stáčely pod čelisti a pak směrem vzhůru. Žebra mu trčela a byl pokrytý blátem a zaschlou žlutou krví ze starých ran.
Neskutečnou scénu najednou porušila Šai Tal. Odstrčila Aoz Roona a Laintal Aye stranou a vystoupila na stezku před ně. Zvedla ruce nad hlavu ve velitelském gestu. Fagor se ani nepohnul a v žádném případě se neproměnil v led.
"Pojď zpět, paní," volala na ni Vry, která věděla, že tady žádná kouzla nepomohou.
Jako by ji něco štvalo kupředu, Šai Tal udělala další krok. Soustředila veškerou svou pozornost na nepřátelskou postavu jezdce a jeho oře. Stmívalo se a světlo odumíralo; nepřítel, jehož oči vidí i ve tmě, bude ve výhodě.
Krok za krokem pomalu postupovala vpřed a upírala oči na fagora, připravená na nenadálý pohyb. Ale tvor se ani nepohnul a jeho klid byl zlověstný. Když se přikradla blíž, viděla, že je to samice. Pod vlhkou srstí se rýsovala těžká nahnědlá vemena.
"Šai Tal, vrať se!" zvolal Aoz Roon, vyběhl vpřed a s taseným mečem ji předběhl.
Gilota se konečně pohnula. Uchopila zbraň se zaobleným ostřím a popohnala svého oře.Kaidaw obrovskou rychlostí vyrazil vpřed. V jednom okamžiku byl naprosto nehybný, v dalším se řítil směrem k lidem, dolů po úzké stezce, s rohy namířenými vpřed. Ženy se s výkřiky vrhly do hustého porostu. Kurd, aniž by mu to někdo poručil, vyrazil vpřed, proběhl pod vyčnívajícími dolními čelistmi zvířete a zakousl se mu do nohy.
Gilota se s obnaženými dásněmi a řezáky vyklonila ze sedla a zaútočila na Aoz Roona. Stačil ucuknout dozadu a lopatovité, jako nůž ostré zuby se mihly kousek od jeho obličeje. O kus dál na stezce Laintal Ay opřel tupý konec svého oštěpu o zem a namířil zbraň ve směru pádícího kaidawa. Před výpadem se přikrčil.
Ale Aoz Roon se natáhl po koženém popruhu, upevněném kolem těla zvířete, a než si to fagor stačil uvědomit, zhoupl se na něm a vyšplhal se na kaidawova záda, za jezdce.
Na okamžik se zdálo, že přepadne na druhou stranu. Ale zahákl levou ruku kolem hrdla giloty a zůstal na místě, s hlavou dostatečně vzdálenou od vražedných rohů.
Gilota se v jeho sevření začala zmítat. Její jako kyj těžká lebka by člověka jediným úderem připravila o vědomí. Ale Aoz Roon se krčil pod jejím ramenem. Neustále zesiloval stisk kolem jejího hrdla.
Kaidaw zastavil tak prudce, jak prudce se předtím rozběhl, jen pár kroků od Laintal Aye. Zvíře, rozzuřené Kurdem, se divoce snažilo ho setřást a zasáhnout psa rohy. Když opět vyrazilo vpřed, Aoz Roon zvedl meč a vší silou jej gilotě vrazil mezi žebra, do uzlovitých vnitřností.
Napřímila se ve třmenech a vykřikla hlubokým, chrčivým hlasem. Rozhodila ruce a oštěp jí vylétl do křoví. Vystrašený kaidaw se vzepjal na zadních nohou. Fagor se svezl k zemi a Aoz Roon s ním. Když padali, natočil se tak, aby to byla ona, kdo dopadne první. Její levé rameno s praskotem udeřilo o zem.
Bílý pták se snesl z šeré oblohy. Křičel a snažil se bránit svou paní. Zaútočil na Aoz Roonův obličej. Kurd vyskočil a chytil ho za nohu. Pták po něm sekl mocným zobákem a zuřivě jej bil po hlavě křídly, ale pes zesílil stisk a stáhl jej k zemi. Chňapl po něm znovu, tentokrát po krku; za okamžik byl velký bílý pták mrtvý, perutě roztažené na blátivé stezce.
Gilota byla také mrtvá. Aoz Roon stál nad ní, těžce oddychoval.
"U kamene, jsem na takový zápas příliš tlustý," vydechl ztěžka. Šai Tal stála stranou a plakala. Vry a Oyre si prohlížely mrtvou bestii. Hleděly na její otevřená ústa, z nichž kapala žlutá krev.
V dálce uslyšeli Tanth Einův křik a hlasy dalších mužů. Rychle se k nim blížili. Aoz Roon kopl do mrtvého těla a překulil je na záda. Z fagorových nozder tekl hustý bílý sliz. Tam, kde se pokožka na obličeji zvířete napínala přes kosti, byla zvrásněná jako kůže nějakého červa, Srst na těle línala a prosvítala jí holá místa.
"Možná má nějakou hnusnou nemoc," řekla Oyre. "Proto byla tak slabá. Pojď od ní pryč, Laintal Ayi. Otroci její tělo zakopou."
Ale Laintal Ay klesl na kolena a začal odvazovat provaz, který měla mrtvá gilota uvázaný kolem pasu. Vzhlédl a chmurně řekl: "Chtěla jsi, abych vykonal velký čin. Možná, že nyní ho vykonám."
Uvázal si provaz kolem paže. Byl hladký a pevnější než jakýkoliv jiný, spletený z vláken smradlavce zde v Oldorandu. Kurd držel kaidawa v šachu. Oř, v kohoutku vyšší než průměrný muž, se chvěl, hlavu držel křečovitě vzhůru a převracel oči. Nepokoušel se utéci. Laintal Ay udělal na provaze smyčku a hodil ji zvířeti přes hlavu. Utáhl ji a pomalu, po krůčcích, se k tvorovi přibližoval, až k němu přišel na dosah a poplácal jej po slabinách.
Aoz Roon už opět získal dokonalou rozvahu. Otřel si meč o nohu a zastrčil jej do pochvy. Po chvíli dorazil Tanth Ein.
"Budeme držet hlídky, i když tohle bylo jenom osamělé zvíře - renegát blízký smrti. Máme důvod pokračovat dál v oslavě, Tanth Eine."

Když se vzájemně poplácali po ramenou, Aoz Roon se rozhlédl kolem sebe. Ignoroval Laintal Aye a soustředil svůj pohled na Šai Tal a Vry.
"Nejsme spolu v žádném sporu, ať už si myslíte cokoliv," řekl ženám. "Udělaly jste dobře, že jste vzbudily poplach. Pojďte s Oyre a připojte se k naší oslavě. Moji pobočníci vás rádi uvítají."
Šai Tal zavrtěla hlavou. "Vry a já máme na práci jiné věci."
Ale Vry si vzpomněla na nadívané husy. Stále ještě je v duchu cítila. Nebylo by marné jít s nimi, pomyslela si, třebaže tu místnost nenáviděla. Váhavě pohlédla na Šai Tal, ale její žaludek nakonec zvítězil. Nemohla odolat pokušení. "Já půjdu," řekla Aoz Roonovi celá uzardělá.
Laintal Ay držel ruku na chvějících se slabinách kaidawa. Oyre stála u něj. Otočila se k otci a odměřeně řekla: "Já nejdu. Jsem raději s Laintal Ayem."
"Děláš si, co chceš - jako vždy," řekl jí a spolu s Tanth Einem se pustil po vlhké stezce mezi keři, nechávaje pokořenou Vry vzadu, aby je sama následovala, jak nejrychleji stačila.
Kaidaw stál, pokyvoval svou velkou hlavou nahoru a dolů a pokukoval po Laintal Ayovi.
"Udělám z něj ochočené zvíře, které ti bude náležet," řekl mladý muž. "A pak spolu pojedeme, ty. Oyre, a já, přes planiny a pohoří."
Na tělo mrtvého nepřítele se přišla podívat spousta lidí. Laintal Ay a Oyre se prodrali davem a kráčeli zpět do Embruddocku, jehož věže vypadaly v posledních paprscích Freyru jako vykotlané zuby. Šli spolu ruku v ruce a táhli za sebou chvějící se zvíře.

X
Laintal Ayův čin
Všude, kam jen oko dohlédlo a ještě dál, mnohem dál, než mohl člověk na dvou nohách dojít, krášlily zeleň květiny. Bílé, žluté, oranžové, modré, zelené, červené. Bouře okvětních lístků vanula přes dlouhé míle, aby celou svou silou udeřila proti zdím Oldoranda a zmocnila se sídliště záplavou barev.
To déšť přivedl na svět květy a pak ustal, zatímco květiny zůstaly, táhly se v kobercích až k obzoru, kde se jako barevné stuhy chvěly v paprscích slunce.
Část tohoto zářivého panoramatu byla ohrazena.
Laintal Ay a Dathka dokončili práci a nyní si spolu s přáteli prohlíželi společné dílo.
Z mladých stromků a trnitých větví postavili plot. Ořezali stromům větve a nadělali z nich dlouhé klacky. Ty pak zabodli do země jako svislé vzpěry a na ně vodorovně připevnili větve i celé trnité stromy. Výsledkem byl téměř neproniknutelný, jako člověk vysoký plot, ohrazující zhruba jeden hektar země.
Uprostřed této nové ohrady stál kaidaw, vzdorující všem pokusům o zkrocení.
Gilotu, jeho velitelku, nechali hnít tam, kde padla, tak jako tomu bylo zvykem. Až po třech dnech byl poslán Myk a další dva otroci, aby tělo, které se již začínalo rozkládat, zakopali do země.
Z kaidawovy tlamy visela stébla trávy. Mísila se se slinami. Urval plnou tlamu růžových květů, ale zdálo se, že mu nechutnají, protože vysoko vzepjal hlavu a hledě přes vrchol plotu, zapomínal přežvykovat. Velké zvíře občas sem tam popošlo vznešeným krokem a pak se vrátilo na své původní místo uprostřed ohrady a koulelo očima.
Když se jeden z jeho rohů zapletl do trní, osvobodil se netrpělivým potřásáním hlavy. Byl dost silný na to, aby ohradu rozbořil a uprchl na svobodu, ale chyběla mu k tomu vůle. Jen zřídkakdy se zahleděl přes ohradu, ke svobodě, přitom odfrkoval rozšířenými nozdrami.
"Jestliže na něm mohou jezdit fagorové, zvládneme to i my," řekl Laintal Ay. "Už jsem jel na Smradlavci." Přinesl vědro medoviny a postavil je vedle zvířete. Kaidaw v něm jen omočil čumák, pohodil hlavou a ustoupil stranou.
"Já jdu spát," řekl Dathka. To byla jeho první věta po několika hodinách. Přelezl plot, natáhl se na zem, kolena vystrčil vzhůru a zavřel oči. Kolem hlavy mu bzučel hmyz. Za celou tu dobu se jim zvíře nepodařilo zkrotit ani v nejmenším, jen utržili spoustu šrámů a modřin.
Laintal Ay si otřel čelo a znovu se přiblížil k zajatci.
Zvíře sklonilo hlavu, takže jeho oči byly v úrovni Laintal Ayových. Ten si byl vědom ostrých rohů, mířících na něj. Mluvil na kaidawa laskavě, připraven uskočit stranou. Velké zvíře jen zatřepalo ušima a uteklo pryč.
Laintal Ay se několikrát zhluboka nadechl a vykročil za ním. Od té doby, co se s Oyre milovali u jezírka, stále myslel na ty krásné okamžiky a příslib dalšího milování nad ním visel jako luk, na nějž nemůže dosáhnout. Musí jí dokázat, že za něco stojí, a proslavit se činem, který si jeho dívka tak přeje. Každého rána se probouzel s hlavou plnou snů o jejím těle. Jestliže se mu kaidawa podaří zkrotit, Oyre bude jeho.
Ale kaidaw i nadále odolával všem jeho snahám. Stál a čekal, až se k němu přiblíží. Svaly se mu chvěly. V posledním okamžiku ucouvl od Laintal Ayovy napřažené ruky a utekl, otáčeje po něm svou rohatou hlavu.
Jednu z minulých nocí s ním Laintal Ay dokonce spal v ohradě - či spíš pohotově bděl, protože měl strach, aby neskončil ušlapáním pod jeho kopyty. Ale zvíře od něj nepřijímalo ani potravu ani pití a prchalo před každým dotekem. Už nejméně stokrát se pokoušel k němu přiblížit.
Nakonec to vzdal. Nechal Dathku odpočívat a odešel do Oldoranda. V hlavě mu vzklíčil nový plán.
Když o tři hodiny později zazněl Oznamovatel času, k ohradě se blížil podivně zdeformovaný fagor. Neohrabaně lezl přes plot a cáry jeho vlhké žluté kožešiny se trhaly o trny a zůstávaly viset na větvičkách jako mrtví ptáci.
Šouravou chůzí se podivné stvoření přiblížilo ke kaidawovi.
Uvnitř kožešin bylo horko a hrozný zápach. Laintal Ay měl u nosu uvázaný kousek plátna se snítkou tymiánu. Přinutil dva borlienské otroky vykopat tři dny starou mrtvolu a stáhnout ji z kůže. Raynil Layan namočil kožešinu do mořidla, aby ji alespoň trochu očistil a zbavil nejhoršího zápachu. Oyre Laintal Aye provázela zpět k ohradě a stála tam

s Dathkou, zvědavá na to, co se stane v příštích okamžicích.
Kaidaw sklonil hlavu a tázavě zafuněl. Laintal Ay mu před nízký hrb na hřbetě popruhem přivázal sedlo jeho velitelky se zprohýbanými třmeny. Pak položil nohu vysoko do jednoho z nich a vyhoupl se na hřbet zmateného zvířete. Konečně na něm seděl.
Fagorové svá zvířata řídili bud otěžemi, nebo tím, že se drželi hrubé kadeřavé srsti na krku kaidawa. Laintal Ay tedy pevně sevřel rukama srst a čekal na příští pohyb zvířete. Koutkem oka viděl obyvatele Embruddoku, jak přicházejí po mostě přes Voral, aby se připojili k Oyre a Dathkovi a sledovali vzrušující podívanou.
Kaidaw stál v klidu, s hlavou stále skloněnou, jako by odhadoval zátěž. Pak udělal zvláštní pohyb. Pomalu ohnul krk, hlavu obrátil temenem dolů a z této neobvyklé polohy pohlédl vzhůru na jezdce. Jeho pohled se střetl s Laintal Ayovým.
Zvíře zůstalo v této podivné pozici a začalo se chvět.
Jakoby celé jeho tělo bylo zachváceno intenzivními vibracemi, které vycházely odněkud z jeho srdce a šířily se do celého těla, jako zemětřesení na malé planetě. Jeho oči se tím absurdním způsobem upíraly na bytost, sedící na jeho hřbetě, zbavenou možnosti volného pohybu. Jinak se zvíře nehýbalo a Laintal Ay, chvějící se spolu s ním, se rovněž nepohnul.
Hleděl na jeho otočenou hlavu a oči, v nichž - a toho si všiml teprve nyní - se zračil výraz silné bolesti.
Když se konečně pohnul, kaidaw vyrazil vpřed jako nově vytrysklý pramen. V jediném plynulém pohybu se napřímil a vyskočil vysoko do vzduchu, prohnul hřbet jako kočka a skrčil své neohrabané nohy pod břichem. Toto byl legendární skok kaidawa, jaký jen málokterý z lidí zažil na vlastní kůži. Zvíře skočilo přes plot ohrady, aniž by jen zavadilo o její nejhořejší trnité větvičky.
Jak padalo k zemi, sklonilo hlavu s ostrými rohy dolů mezi přední nohy, takže dopadlo ohnutým krkem napřed a jeden z rohů mu okamžitě projel srdcem. Zvíře se těžce převalilo na bok a dvakrát vykoplo. Laintal Ay z něj sletěl a natáhl se do trávy.
Ještě než vstal a postavil se na třesoucí se nohy, věděl, že kaidaw je mrtev.
Stáhl ze sebe zapáchající kožešinu. Zatočil jí nad hlavou a odhodil ji pryč. Padla do větví mladých stromků a zůstala tam viset. Zaklel zklamáním a v hlavě cítil hroznou horkost. Nikdy nebylo nepřátelství mezi lidmi a fagory demonstrováno jasněji než nyní, dobrovolnou smrtí tohoto kaidawa.
Vykročil směrem k Oyre, která k němu utíkala. Vzadu viděl obyvatele Oldoranda a stuhy barev. Narůstaly, vznesly se, staly se oblohou. Plul k nim.
Po šest dnů ležel Laintal Ay v horečce. Jeho tělo bylo zachváceno spalující vyrážkou. Přišla stará Rol Sakil a namazala mu kůži husím sádlem. Oyre seděla vedle něj. Aoz Roon přišel a pohlédl na něj beze slova. Spolu s ním přišla i Dol, obtěžkaná dítětem, ale Aoz Roon jí nedovolil zůstat. Odešel a mnul si bradu, jako by na něco vzpomínal.
Sedmého dne Laintal Ay opět oblékl své kůže z hoxneje a vrátil se do zelené divočiny, plný nových plánů.
Plot, který postavili, vypadal pod vrstvou nově rašících zelených listů přirozeněji. Na pestrobarevné louce za ohradou poskakovala stáda hoxnejů.
"Nevzdám se," řekl Laintal Ay Dathkovi. "Když nemůžeme jezdit na kaidawech, zkrotíme hoxneje. Nejsou to naši nepřátelé jako kaidawové -jejich krev je stejně rudá jako naše. Uvidíme, jestli se nám podaří jednoho u nich chytit a ochočit."
Oba na sobě měli oděvy z kůží hoxnejů. Vybrali si modrobíle pruhované zvíře a po čtyřech k němu opatrně lezli travou. Odpočívalo. V posledním okamžiku vyskočilo a znechuceně odběhlo pryč.
Pokoušeli se k němu dostat z různých stran, zatímco ostatní zvířata ze stáda je pozorovala. Jednou se Dathka dostal tak blízko, že se dotkl srsti zvířete. Vycenilo na něj zuby a uteklo.
Přinesli provaz, který Laintal Ay vzal mrtvé gilotě, a pokoušeli se zvíře chytit do smyčky. Strávili pobíháním po planině a honěním hoxnejů několik hodin.
Pak vyšplhali do korun mladých stromů a číhali ve větvích, s provazem připraveným. Hoxnejové přihopkali blíž, strkali do sebe a škádlili se, ale žádný z nich nepřišel až pod stromy.
Za soumraku byli oba muži unavení a špatně naladění. Na opodál ležícím těle kaidawa sedělo několik supů, jejichž jakoby klerikální hávy kontrastovaly s kusy zlatavého masa, které rvali svými zobáky. Pak přišlo pár šavlojazykovitých, odehnali supy pryč a sami začali hodovat na mršině. Brzy bude tma.
Oba muži se uchýlili do bezpečí své ohrady, pojedli placky a husí vejce se solí a šli spát.
Dathka se ráno probudil jako první. Zalapal po dechu a vztyčil se na lokti. Sotva věřil svým očím.
V chladném ranním šeru se do světa jen pomalu vracela barva. Krajina byla skryta ve vlhké šedozelené mlze, v těchto dnech charakteristické pro svítání Batalixu. Dokonce i čtyři hoxnejové, spokojeně se pasoucí uvnitř ohrady, vypadali jako pouhé cínové napodobeniny zvířat.
Kopl do Laintal Aye, aby jej probudil. Spolu se pak plazili po břiše mokrou trávou a pod ochrannou bariérou z trní. Když byli za plotem, tiše vstali, hleděli jeden na druhého. Poplácávali se po ramenou a jen stěží zadržovali radostný smích.
Nebylo pochyb o tom, že hoxnejové hledali úkryt před šavlojazykovitými. Netušili, že se tím dostali do pasti.
Muži vytáhli nože a nařezali plné náruče větví. Tyto odolné keře rostly dokonce i v dobách sněhu, ale tehdy byly jejich listové pupeny srolovány a tak dokonale chráněny před chladem. Teprve s příchodem tepla se rozevřely v měďnatě zelené listy a odkryly přitom stříbřité křivky trnů.
Hoxnejové prorazili do plotu díru. Nebylo obtížné znovu do ní vplést trnité větvičky a vyspravit ji. Brzy byla všechna čtyři zvířata bezpečně zavřená uvnitř.
Pak se Laintal Ay a Dathka začali dohadovat. Dathka tvrdil, že by zvířata měli nechat bez vody, než zeslábnou, a pak že

se jim bez odporu poddají. Laintal Ay je naopak chtěl získat tím nejlepším krmením a plnými vědry vody. Nakonec se dohodli na postupu, který navrhoval Laintal Ay.
Ale stále ještě měli daleko k okamžiku, kdy na zvířata nasednou.
Po deset dní se snažili a každou noc uléhali ke spánku v ohradě. Noci nyní byly kratší. Polapení hoxnejové se stali senzací; všichni obyvatelé Oldoranda přecházeli po mostě přes Voral, aby se na tu legraci podívali. Také Oyre se zpočátku chodila dívat, ale pak, když viděla, že zvířata své rádoby jezdce odmítají, ztratila zájem. Často přicházela i Vry a spolu s ní Amin Lim, která v náručí chovala své nedávno narozené dítě.
Bitva o ochočení byla vyhrána, když oba mladí lovci přišli na nápad rozdělit velkou ohradu na čtyři menší. Jakmile byla zvířata oddělena, stala se sklíčenými, postávala s hlavami skloněnými u země a odmítala potravu. Laintal Ay je krmil ječným chlebem a rathelem. Ve věži sladovnického cechu se ho hromadily plné sudy. Dokonce i muži nyní dávali přednost sladší medovině nebo ječnému vínu a tradiční nápoj Embruddoku pomalu upadal v nelibost. Ženy, které dříve pracovaly na brassimipovém záhonu, se přesunuly na nová obilná pole. Rathelu bylo dost i pro čtyři hoxneje.
Malá dávka smíchaná s chlebem stačila k tomu, aby zajatá zvířata začala vesele poskakovat, klopýtat a těžknout a oči se jim zavíraly. Právě v takovém okamžiku uvázal Laintal Ay řemen kolem krku klisny, již nazval Zlatá. Nasedl, Klisna se vzepjala a vyhodila zadkem. Laintal Ay na ní vydržel sedět asi minutu. Při druhém pokusu už zůstal déle. Vítězství bylo jeho.
A Dathka brzy seděl na Blýskavém.
"U boha, tohle je lepší než sedět na hořícím Smradlavci!" vykřikl Laintal Ay, když jeli kolem ohrady. "Můžeme se vydat, kam budeme chtít -do Pannovalu, na samý konec světa, ke břehům moří!"
Sesedli a začali se vzájemně pošťuchovat, rozradostněni vítězstvím.
"Počkej, až mne Oyre uvidí, jak vjíždím do Oldoranda. Už mne nebude odmítat."
"Je zvláštní, že se ženy vůbec opovažují odmítat nás," řekl Dathka.
Když si svými zvířaty byli dostatečně jistí, jeli spolu, bok po boku, přes most do města. Obyvatelé vybíhali ze svých příbytků a zdravili je, jako by tím vítali velkou sociální změnu, která má nastat. Od tohoto okamžiku už nic nebude stejné jako dřív.
Přišel Aoz Roon spolu s Eline Talem a Faralin Ferdem a vysedl na dalšího ze dvou hoxnejů, klisnu jménem Šedivka. Jeho pobočníci se začali hádat o poslední zvíře.
"Je mi líto, přátelé, ale ten poslední patří Oyre," namítl Laintal Ay.
"Oyre na hoxnejovi jezdit nebude," řekl Aoz Roon. "Na to zapomeň, Laintal Ayi. Hoxnejové jsou pro muže... Poskytují nám nebývalé možnosti. Na hoxnejích se vyrovnáme fagorům, Čalseanům, Pannovalanům či komukoliv jinému, na koho si jen vzpomeneš."
Posadil se rozkročmo na Šedivku a upřel zrak do dáli. V duchu viděl čas, kdy nepovede jen pár lovců, ale celou armádu - sto mužů, dvě stě, všechny na hoxnejích, vzbuzujících strach v nepříteli. Po každé výpravě bude Oldorando bohatší a bezpečnější. Jeho vlajky budou vlát na nezmapovaných planinách.
Pohlédl dolů na Laintal Aye a Dathku, stojící uprostřed ulice s otěžemi v rukou. Jeho temný obličej se na okamžik zašklebil.
"Vedli jste si dobře. Necháme včerejšek odpočívat pod loňskými sněhy. Jako panovník Embruddoku vás oba jmenuji vladaři Západních tra-vin. Naklonil se vpřed, aby Laintal Ayovi potřásl rukou. "Přijmi svou novou hodnost. Ty a tvůj přítel jste od dnešního dne až na věčnost pány všech hoxnejů. Jsou vaši - je to můj dar. Budete mít svá práva a své povinnosti. Víte, že jsem jen člověk. Chci, aby všichni mí muži co nejdříve seděli na hoxnejích."
"Dej mi za ženu svou dceru, Aoz Roone."
Vladař se poškrábal na bradě. "Ted budeš mít spoustu práce se zvířaty. Já se o svou dceru postarám sám." Něco v jeho očích naznačovalo, že rozhodně nemá v úmyslu hádat se s ním. Nyní, když Laintal Aye povýšil, získal v něm mocného soka. A kdyby mu Oyre dal za ženu, jen by onu možnou hrozbu, že jej Laintal Ay jednou zbaví moci, utvrdil. Přesto byl příliš chytrý na to, aby své dceři zakazoval stýkat se s ním. Nyní toužil jen po Laintal Ayově poslušnosti a po zástupu ozbrojených válečníků, jedoucích na hoxnejích.
Třebaže jeho představa byla až snově neskutečná, nastane čas, kdy toho, o čem snil, dosáhnou jiní. Tato epocha měla svůj počátek v okamžiku, kdy Dathka a Laintal Ay poprvé obkročmo usedli na chlupatá záda svých hoxnejů.
Hnán svým snem, Aoz Roon zakončil období lenosti, které jej zdolalo, když přišlo příznivější počasí, a změnil se v muže činu. Se stejnou energií, s jakou své lidi přinutil postavit most, je nyní donutil postavit stáje, ohrady a dílnu, kde byly vyráběny postroje a sedla. Sedlo s nastavitelnými třmeny, jež náleželo mrtvé gilotě, posloužilo jako vzor pro všechna ostatní.
Ochočení hoxnejové byli použiti jako návnada a s jejich pomocí byla chycena další divoká zvířata. Navzdory svým protestům se je všichni lovci museli naučit ovládat; a brzy každý z nich měl svého hoxneje. Období, kdy muži museli chodit pěšky, nenávratně skončilo.
Největším problémem se stalo suché krmivo. Ženy musely zasít další pole ovsa. Dokonce i staré ženy musely pracovat. Kolem polí byly vybudovány ploty, chránící je před divokými hoxneji a dalšími vetřelci. Z Oldoranda se různými směry vydaly výpravy, jež měly najít další brassimipy, protože lidé zjistili, že hoxnejové jedí jejich dužinu - potravu ze stromů, v nichž se jejich lesklíci ukrývali v temnějších a chladnějších dobách.
Všechen tento pokrok a vývoj si žádal energii. Největším přínosem byla stavba mlýna; hoxnej, chodící dokola v kruhu, mlel všechno obilí, které bylo zapotřebí, a ženy byly osvobozeny od své odvěké ranní práce.
Toto všechno se stalo v průběhu několika týdnů. Z Oldoranda bylo nyní úplně jiné město.Počet jeho obyvatel se zdvojnásobil: každý člověk měl svého hoxneje. Hoxnejové bydleli spolu s kozami a vepři ve stájích každé věže. Na každém laně byl přivázán hoxnej spásající trávu.Byli plaveni a paseni podél břehů Voralu. Za městskými branami se

konaly primitivní soutěže a představení, s hoxneji v hlavních rolích. Hoxnejové byli všude, ve věžích, v rozhovorech, ve snách.
Zatímco se rozvíjela nová řemesla, spojená s nejnovější posedlostí obyvatel Oldoranda, Aoz Roon zdokonaloval svůj plán přetvořit lovce v jízdní kavalerii. Muži museli nepřetržitě cvičit. Zapomněli na své staré cíle. Masa bylo málo, ale slibů, že ho bude víc, hodně. Aby učinil přítrž stížnostem, Aoz Roon naplánoval svou první bojovou výpravu.
Po poradě se svými pobočníky zvolil za cíl výpravy Vanlian, malé město na jihovýchodě provincie Borlien. Leželo na Voralu, tam, kde se řeka vlévala do širokého údolí. Na východní straně bylo chráněné drolícími se útesy, jež byly provrtány spoustou obytných jeskyní. Obyvatelé řeku na několika místech přehradili a vytvořili tak skupinu mělkých jezer, v nichž chovali ryby, hlavní složku své potravy. Někdy obchodníci přinesli uzené ryby z Vanlianu i do Oldoranda. Město se svými více než dvěma sty obyvateli bylo větší než Oldorando, ale nemělo žádná opevnění, která by se vyrovnala kamenným věžím. Nenadálý útok je mohl zničit.
V Aoz Roonově jízdní kavalerii bylo třicet jedna mužů. Zaútočili při úsvitu Batalixu, kdy obyvatelé Vanlianu byli venku ze svých jeskyní a účastnili se výlovu ryb. Třebaže jejich město bylo obklopeno příkopy, za nimiž se vypínaly příkré valy, hoxnejové tyto překážky lehce zdolali a vrhali se dolů na bezmocné lidi. Jejich jezdci divoce pokřikovali a útočili oštěpy. Během dvou hodin byl Vanlian zničen. Muži byli zabiti, ženy znásilněny. Jejich chatrče útočníci spálili, ohně zapálili i v jeskyních a hráze umělých jezírek rozbořili. Mezi ruinami se pak konala hostina, při níž se vypilo množství místního piva. Aoz Roon promluvil a ve své řeči pochválil muže i zvířata. Nikdo z jeho jízdy nebyl zabit, třebaže jeden hoxnej byl smrtelně zraněn vanlianským mečem.
Svého vítězství dosáhli tak snadno díky tomu, že místní lidé byli podívanou na zářivě oděné jezdce, sedící na pestrobarevných zvířatech, ohromeni. Stáli s ústy otevřenými a přijímali smrtící rány. Pouze mladí muži a děti obou pohlaví byli ušetřeni. Museli sehnat vanlianský dobytek a ženouce před sebou vepře a kozy, vydali se směrem k Oldorandu. Pod dozorem šesti mužů na hoxnejích jim trvalo celý den, než urazili vzdálenost, kterou Aoz Roon a jeho vítězní válečníci zdolali za hodinu.
Vanlian znamenal ohromující vítězství. Muži volali po dalších výpravách. Aoz Roon vládl železnou pěstí a poučil obyvatele Oldoranda, že pokud se mají konat nájezdy, musejí přinést i určité oběti. Vladař o tom promluvil, když se s muži vrátil z další úspěšné výpravy.
"Už nikdy nebudeme strádat," pravil. Stál rozkročený, s rukama v bok. Za ním stojící otrok třímal v ruce uzdu Šedivky. "Oldorando se stane významným místem, tak jako byl podle starých legend Embruddok. Jsme nyní mocní jako fagorové. Každý se nás bude bát a my budeme bohatnout. Budeme mít větší území a víc otroků, kteří je budou obdělávat. Brzy vyrazíme proti samotnému Borlienu. Potřebujeme víc lidí, protože je nás málo. Vy, ženy, musíte mužům rodit víc dětí. Děti se budou rodit v sedlech a my se budeme rozpínat daleko široko."
Ukázal na ubohé klubko zajatců, hlídaných Goija Hinem, Mykem a dalšími. "Tito lidé pro nás budou pracovat, tak jak pro nás pracují hoxnejové. Ale nějaký čas musíme i my všichni pracovat dvojnásob a méně jíst. Nechci slyšet žádné vaše stížnosti. Pouze hrdinové si zasluhují velikost, která nám brzy bude náležet."
Dathka se poškrábal na stehně a s obočím zvednutým pohlédl na Laintal Aye a řekl: "Podívej, co všechno jsme způsobili."
Ale Laintal Ay byl unesen vzrušením. Ať už byly jeho city vůči Aoz Roonovi jakékoliv, věřil, že hodně z toho, co vladař řekl, je pravda. Určitě není větší vzrušení, než sedět na hřbetě hoxneje, být s tím nádherným tvorem jedno a cítit vítr na tvářích a chvějící se zemi pod kopyty. Nic tak nádherného neexistuje - s výjimkou jednoho.
Přitiskl k sobě Oyre a pošeptal jí: "Slyšela jsi, co pravil tvůj otec. Vykonal jsem velkou věc - jednu z největších v historii. Ochočil jsem hoxneje. To je přece to, co sis přála, ne? Nyní se musíš stát mou ženou."
Ale ona jej odstrčila. "Páchneš hoxneji, stejně jako můj otec. Od té doby, co jsi byl nemocný, nemluvíš o ničem jiném, než o těch hloupých zvířatech, která jsou dobrá jen pro své kožešiny. Otec mluví jenom o Šedivce, ty zas o Zlaté. Vykonej něco, co udělá život lepší, ne horší. Kdybych byla tvoje žena, vůbec bych si tě neužila, protože celé dny i noci trávíš s hoxneji. Všichni muži jsou jimi pobláznění."
Většina žen smýšlela stejně jako Oyre. Nebyly hoxneji vzrušeny tak jako muži a zakoušely na sobě špatné důsledky mužské posedlosti. Musely pracovat v polích. Aoz Roon svůj zákaz, týkající se akademie, stále ještě neodvolal.
Šai Tal jako jediná z nich se o zvířata zajímala. Divoká stáda hoxnejů už nebyla tak početná jako dřív. Konečně vycítila nebezpečí a aby se vyhnula smrti nebo zajetí, odešla na nové pastviny na západ či na jih.
Byla to právě Šai Tal, která přišla na nápad získat od ochočených zvířat mláďata. U pyramidy krále Dennisse zřídila chovnou stáj, v níž se brzy začala rodit hříbata. Výsledkem byla zdomácnělá, krotká zvířata, snadno použitelná pro jakoukoliv práci.
Jednu z nejlepších klisen nazvala Věrná. Starala se pečlivě o všechna zvířata, ale Věrné věnovala zvláštní pozornost. Věděla, že drží za ohlávku zvíře, s jehož pomocí se dostane z Oldoranda do dalekého Sibornalu.

XI

Šai Talin odchod

Ve slunci i v dešti se Oldorando rozrůstalo. Než si jeho pracovití obyvatelé stačili uvědomit, co se děje, překročilo řeku Voral, přeskočilo bažinaté přítoky na severu a rozepjalo se až k ohradám na travnatých pastvinách a k brassimipovým porostům v nízkých kopcích.
Byly postaveny nové mosty, třebaže stavba žádného z nich nebyla tak heroická jako v případě toho prvního. Řemeslníci znovu rozřezali kmen radžabaralů a na jejich místa nastoupili tesaři - svobodní obyvatelé i otroci - aby z něj vytvořili pilíře, oblouky a spoje.
Za mosty byla obdělána a ohrazena nová pole, byly postaveny chlévy pro prasata a husy. Aby byli nakrmeni otroci, jichž bylo třeba k obdělávání polí, výroba potravin se musela drasticky zvýšit. Podle návrhu akademie byly za poli i

mezi nimi postaveny nové věže, v nichž bydleli otroci a jejich dozorci. Byly postaveny z bloků jílu a místo pěti podlaží měly pouze dvě. Když přišly prudké deště, věže byly zničeny. Oldorandanům to vadilo málo, protože v nich žili jen otroci. Ale otroci samotní se snažili a ze slámy sklizených obilnin svázali střechy, které hliněné stavby proti dešti chránily.
Za polnostmi a novými věžemi byly cesty pro jezdce, strážené Aoz Roonovými muži na hoxnejích. Oldorando už nebylo pouze městem, ale ozbrojeným vojenským sídlištěm. S výjimkou obchodních čtvrtí, přezdívaných Pauk, rozpínajících se na východní straně, se dovnitř ani ven nikdo nedostal bez povolení.
Za každého hrdého válečníka se muselo v polích ohýbat šest hřbetů. Ale dlouho odpočatá půda hojně rodila a úroda byla dobrá. V Prastově věži, která byla ve dnech chladu používána jako skladiště soli a později rathelu, se nyní skladovalo obilí. Venku před věží, kde byla země udusaná do hladká, ženy a otroci přesívali obilí. Muži je převraceli dřevěnými lopatami, ženy mávaly kůžemi napnutými v dřevěných rámech a odvívaly jimi pryč plevy. Byla to namáhavá práce a bylo dusno. Ostych šel stranou. Zeny, alespoň ty mladší, zahodily své pestré kabátky a pracovaly s nahou hrudí. Plev a jemných částeček prachu přibývalo. Lepily se na upocené obličeje i těla žen a dávaly jejich kůži podivný vzhled. Prach nad scénou vytvářel pyramidu, zlatou ve slunečním svitu, a pak se rozlézal do všech stran a pokrýval okolní porost i schody věže.

Přijeli Tanth Ein a Faralin Ferd; vraceli se z lovu. Těsně za nimi následoval Aoz Roon a Eline Tal, spolu s Dathkou a skupinou mladších lovců. Přivezli několik kusů zvěře.
Chvíli spokojeně seděli v sedlech a pozorovali ženy při práci. Byly mezi nimi i manželky tří pobočníků, které žertovným poznámkám svých mužů nevěnovaly žádnou pozornost. Muži se shovívavě nakláněli ze sedel a prach a plevy poletovaly vysoko ve vzduchu, vytvářely skvrny ve slunečním svitu.
Objevila se Dol; kráčela pomalu, břicho obtěžkané dítětem. Myk, starý fagor, se šoural vedle ní a hnal její husy. Spolu s ní šla i Šai Tal a oblé břicho Dol jen zdůrazňovalo její vychrtlost. Když uviděly vladaře Embruddoku a jeho muže, ženy se zastavily a pohlédly jedna na druhou.
"Raději to Aoz Roonovi ani neříkej," řekla Šai Tal.
"Nyní je přístupný domluvě," odpověděla na to Dol. "Doufá, že bude mít syna."
Pomalu postoupila vpřed a zastavila se u boku Šedivky. Aoz Roon na ni mlčky pohlédl.
Dotkla se jeho kolena. "Kdysi jsme tu měli kněze, kteří žehnali úrodu ve jménu Wutry. Také žehnali nově narozeným dětem. Starali se o všechny lidi, o muže i ženy, vznešené i obyčejné. Potřebujeme je. Nemohl bys pro Oldorando zajmout nějakého kněze?"
"U Wutry!" zvolal Aoz Roon a odplivl si do prachu.
"To není odpověď."
Upřel svůj zrak na Dol a jeho temné obočí i řasy byly pokryté zlatým prachem kroužícím ve vzduchu. Vzadu za Dol stála Šai Tal, s obličejem naprosto bezvýrazným.
"To ona tě navedla, Dol, viď? Co ty víš o Wutrovi a co se o něj staráš? Velký Yuli ho zavrhl a naši dědové kněze vyhnali. Jsou to jen líné huby, které se musí krmit. Proč jsme silní, zatímco Borlien je slabý? Protože nemáme žádné kněze. Zapomeň na tenhle nesmysl a víckrát mne s něčím takovým neobtěžuj."
"Šai Tal praví, že gossiové se zlobí, že nemáme kněze," řekla Dol a špulila rty. "Je to tak, Šai Tal. že ano? " Ohlédla se přes rameno a prosebně se podívala na starší ženu, která se stále nehýbala.
"Gossiové se zlobí vždy," řekl Aoz Roon a odvrátil se.
"Zuří dole jako hejno vší," souhlasil Eline Tal, ukazuje prstem do země.
Byl to velký muž s rudými tvářemi, které se třásly, když se smál. Ze všech tří pobočníků byl Aoz Roonovi nejbližší. Další dva muži hráli jen vedlejší role.
Šai Tal postoupila o krok vpřed a řekla: "Aoz Roone, navzdory tomu, jak dobře si vedeš, my Oldoranďané zůstáváme rozděleni. Velkému Yulimu by se to nelíbilo. A právě s pomocí kněží bychom se mohli stát jednotným společenstvím."
Pohlédl na ni, pak pomalu sesedl ze svého hoxneje a stanul před ní. Dol odstrčil stranou.
"Umlčel jsem Dol, umlčím i tebe. Nikdo z nás nechce, aby se kněží vrátili. Jenom ty je tady chceš, protože by ti pomohli upevnit tvou touhu po vzdělávání - přepychu, který si nemůžeme dovolit. Vzdělávání je příčinou líných hub. Ty to dobře víš, ale jsi tak tvrdohlavá, že se své myšlenky nechceš vzdát. Hladověj si, jestli chceš, ale zbytek Oldoranda ztloustne -uvidíš. Ztloustneme bez kněží, bez tvého učení."
Obličej Šai Tal se ještě víc zachmuřil. Tichým hlasem řekla: "Nechci se s tebou hádat, Aoz Roone. Je mi z toho nanic. Ale to, co říkáš, není pravda. Částečně prosperujeme, ale to jen díky tomu, že jsme uplatnili vědění. Mosty, domy - to všechno jsou myšlenky, jimiž akademie přispěla k dobru celé společnosti."
"Nerozčiluj mne, ženo."
S pohledem upřeným do země řekla: "Vím, že mne nenávidíš. Proto byl mistr Datnil zabit."
"Nenávidím rozdělení, neustálé vády," křičel Aoz Roon. "Přežíváme jen díky společnému úsilí a vždycky tomu tak bylo."
"Ale růst můžeme pouze skrze jedince," namítla Šai Tal. Její obličej byl bledý, zatímco jemu se do tváří vehnala krev. Zuřivě mávl rukou.
"U Velkého Yuliho, rozhlédni se kolem sebe! Vzpomeň si, jak toto místo vypadalo, když jsi byla dítě. Pokus se pochopit, že spojenými silami jsme je vybudovali k jeho dnešní podobě. Nestůj přede mnou a nesnaž se mi tvrdit něco jiného. Podívej se na ženy mých pobočníků - pracují spolu s ostatními, prsy se jim houpou. Proč ty nikdy nejsi s nimi? Stále stojíš stranou, věčně nespokojená a ufňukaná."
"A s žádnými prsy, které by se houpaly, dodal bych," uchechtl se Eline Tal.

Tuto poznámku měli slyšet jen jeho druhové, Tanth Ein a Faralin Ferd, ale zachytily ji i ostražité uši mladých lovců, kteří vybuchli v smích - všichni, kromě Dathky, který seděl zticha a hrbil se v sedle. Pozoroval tiše toto pro Šai Tal pokořující představení.
Šai Tal Eline Talovu poznámku také slyšela. Byl to její vzdálený příbuzný a tím víc se jí jeho slova dotkla. Její oči se zaleskly slzami a hněvem.
"Už toho bylo dost. Už od tebe a tvých kumpánů nebudu trpět žádné urážky, Aoz Roone. Už ti nebudu dělat starosti a nikdy se s tebou nebudu dohadovat. Dnes mne vidíš naposled, ty zabedněná hlavo, ty nechápavče, ty proradný býku - ty s tou tvojí těhotnou krávou! Zítra při svítání Freyru opustím Oldorando navždy. Pojedu sama, na své klisně Věrné, a nikdo z vás mne již nikdy neuvidí."
"Nikdo neopustí Oldorando bez mého svolení," vykřikl Aoz Roon. "Neodejdeš odsud, dokud přede mnou nepadneš na kolena a nepoprosíš, abych ti dovolil jít."
"Uvidíme ráno," vyštěkla Šai Tal. Otočila se na patě, přitáhla si své tmavé kožešiny k tělu a vydala se k severní bráně. Dol byla rudá v obličeji. "Nech ji jít, Aoz Roone, vyžeň ji. Bude lépe, když bude pryč. Já jí dám těhotnou krávu, potvoře jedné bezkrevné!"
"Ty se do toho nepleť. Zařídím si to sám."
"Předpokládám, že ji necháš zabít, jak to máš ve zvyku."
S pohrdáním ji udeřil do obličeje; stále hleděl za vzdalující se postavou Šai Tal.
Byla noc a všichni spali, třebaže Batalix stále ještě visel nízko nad obzorem a otroci se nepokojně obraceli ze svých snů při šerosvitu. Někteří ze svobodných obyvatel stále ještě bděli. V místnosti na vrcholu věže u mostu se setkala rada, sestávající z mistrů sedmi starých cechů a dvou nových mistrů, mladších mužů z nově zřízených cechů sedlářů a zbrojím. Přítomni byli rovněž tři Aoz Roonovi pobočníci a jeden z vladařů Západních travin, Dathka. Panovník Embruddoku radě předsedal a posluhující otrokyně mužům do dřevěným pohárů dolévaly medovinu a pivo.
Po dlouhém dohadování Aoz Roon řekl: "Ingsan Atrayi, jaký je tvůj názor na tuto záležitost? "
Oslovil staršího mistra s šedivým vousem, který byl hlavou kovodělného cechu a doposud nepromluvil. Léta zkřivila jeho záda a vybělila mu řídký vous. Téměř celá jeho lebka byla holá a z toho důvodu jej všichni považovali za moudrého. Měl ve zvyku usmívat se svýma živýma, bystrýma očima, schovanýma za vrásčitými víčky. Kvůli svému pohodlí neseděl na zemi jako ostatní, ale na hromadě kožešin. Usmál se a odpověděl: "Můj pane, je samozřejmé, že ženy pracují, když muži jsou na lovu. V Embruddoku tomu tak vždy bylo. Časy se ale mění, to je jisté. V dobách vladaře Wall Eina tomu bylo jinak. Ale ženy také slouží jako pokladnice vědění. Nemáme žádné knihy, ale ženy si v paměti uchovávají a předávají legendy kmene, jak je vidět, kdykoliv o slavnostních dnech vyprávíme Velký příběh - "
"Tvé stanovisko, prosím, Ingsan Atrayi..."
"Ach, ano, už jsem k němu přicházel. Šai Tal je problematická, to víme, ale je to čarodějka a moudrá žena, známá široko daleko. Nijak nám neškodí. Jestliže odejde, půjdou i další ženy, a to pro nás bude ztráta. My mistři bychom řekli, že jsi byl v právu, když jsi jí zakázal odejít."
"Oldorando není vězení," vykřikl Faralin Ferd.
Aoz Roon prudce přikývl a rozhlédl se po ostatních. "Zasedání bylo svoláno proto, že moji tři pobočníci se mnou nesouhlasí. Kdo má stejný názor jako oni?" Zachytil pohled Raynil Layana, nervózně si popotahujícího svůj vidlicovitě tvarovaný vous.
"Mistře kožedělného cechu, ty vždy rád dáváš zaznít svému hlasu - co nám k tomu povíš? "
"Já bych řekl - " Raynil Layan zamítavě mávl rukou. "Je těžké zabránit Šai Tal, aby odešla. Může uprchnout, i když jí to zakážeme. A existuje něco jako příklad... Ostatní ženy si budou myslet, že... Nu, nechceme přece nespokojené ženy. Je tu například Vry, další přemýšlející žena, třebaže přitažlivá a ta problémy nedělá. Kdybys své rozhodnutí ještě promyslel, mnozí by ti byli vděční..."
"Mluv nahlas a nepolykej slova," řekl Aoz Roon. "Nyní jsi mistrem, jak sis to přál, a nemusíš se tedy hrbit."
Ostatní muži mlčeli. Aoz Roon na ně hleděl. Všichni se jeho pohledu vyhýbali, schovávali obličeje v pohárech.
Eline Tal se zeptal: "Čeho se bojíme? Čeho? Ať si jde!"
"Dathko!" vyštěkl vladař, "řekneš nám dnes milostivě alespoň jediné slovo, když se zde neobjevil tvůj přítel Laintal Ay?"
Dathka položil svůj pohár a pohlédl přímo na Aoz Roona.
"Celé toto zasedání, celý tento rozhovor... je nesmysl. My všichni víme, že ty a Šai Tal spolu už dlouho vedete svou soukromou válku. Takže ty rozhodni, co dělat, ne my. Zbav se jí konečně, když k tomu máš příležitost. Proč do toho zatahuješ ostatní?"
"Proto, že se to týká vás všech, proto!"
Aoz Roon praštil pěstí do podlahy.
"U kamene, proč ta žena chová vůči mně a vůči každému takovou zášť? Nerozumím tomu. Jaké prohnilé larvy jí to hryžou v hlavě? Má akademii, ne snad? Stojí v řadě žen, které vždy dělaly jen problémy - Loilanum, Loil Bry, která byla ženou Malého Yuliho... Ale kam chce jít? Co se s ní stane?"
Jeho věty byly zmatené a nesouvislé.
Nikdo mu neodpověděl. Dathka promluvil za ně a všichni jeho slovy byli tajně ohromeni. Aoz Roon sám neměl, co by k tomu dodal. Zasedání rady skončilo.
Když Dathka odcházel, Raynil Layan jej popadl za rameno a podlézavě mu řekl: "Chytře jsi mluvil. Až bude Šai Tal pryč, ta, která se ti líbí, povede akademii, že ano? Pak bude potřebovat tvou pomoc..."
"Vychytralost přenechám tobě, Raynil Layane," řekl Dathka a odstrčil jej stranou. "Uhni mi z cesty." Vydal se za Laintal Ayem. Navzdory pozdní hodině věděl, kde ho má hledat. Šai Tal se ve své zbořené věži chystala na cestu a

přátelé se s ní přišli rozloučit. Byla tam Amin Lim se svými dětmi, Vry, Oyre, Laintal Ay a několik dalších žen.
"Jaké bylo rozhodnutí?" zeptal se Laintal Ay, jakmile Dathku spatřil.
"Zatím žádné."
"Nezabrání jí v odchodu, jestliže si to umínila."
"To záleží na tom, kolik toho v noci vypije, on a Eline Tal a ostatní - a ten podělaný nohsled Raynil Layan."
"Stárne, Dathko. Co myslíš, měla by odejít?"
Pokrčil rameny, což bylo jeho oblíbené gesto, a pohlédl na Vry a Oyre, které stály blízko nich a poslouchaly.
"Odejděme všichni, než nás Aoz Roon nechá zabít. Spolu s Šai Tal se vydáme do Sibornalu. Kdoví, co s námi bude, až Šai Tal odejde. Můžeš se zaručit za jeho chování? Dá se mu věřit?" Opět pokrčil rameny.
"Jeho špatné dny už minuly," řekla Oyre. "Otec se šťastně usadil a nyní, když je na cestě dítě. už se s Dol tak nehádá."
"Svět je široký, Oyre," řekl Laintal Ay. "Odejděme s Šai Tal, jak navrhuje Dathka, a začněme nový život. Vry, vezmeme tě s sebou - tady bys bez Šai Tal byla v nebezpečí." Vry doposud mlčela. Nyní ale svým obvyklým pokorným způsobem, jako by k nim ani nepatřila, řekla: "Nemohu odejít. Jsem poctěna tvým návrhem, ale zůstanu zde, ať už Šai Tal udělá cokoliv. Moje práce se chýlí ke konci a já doufám, že brzy budu moci oznámit její výsledky."
"Ty stále nemůžeš vystát mou přítomnost, viď?" zeptal se jí Dathka zamračeně.
"Ach, já na některé věci už dávno zapomněla," řekla sladce.
Vyhýbaje se Dathkovu zamyšlenému pohledu, odvrátila se od nich a prošla mezi ženami k Šai Tal.
"Musíš měřit všechny vzdálenosti, Šai Tal. Nezapomeň na to. Každý den počítej kroky hoxneje a zapisuj směr. Zjisti, jak daleko je odsud do Sibornalu. Snaž se být tak přesná, jak jen to půjde."
Šai Tal stála uprostřed místnosti, majestátní mezi vším tím fňukáním a štěbetáním, které plnilo celý pokoj. Na jejím jestřábím obličeji stále zůstával zvláštní uzavřený výraz, jako by duchem byla někde jinde, daleko od nich. Mluvila málo a jen bezvýrazným, sotva slyšitelným hlasem.
Dathka dlouho hleděl do zdi porostlé složitými vzorci lišejníku. Pak sklonil hlavu, stranou pohlédl na Laintal Aye a tázavě pokynul směrem ke dveřím. Když Laintal Ay zavrtěl hlavou, Dathka se zašklebil a zamířil ven. "Škoda, že neumíš krotit ženy tak jako hoxneje," řekl a zmizel.
"On se umí i rozčilovat? " podivila se Oyre s náznakem výsměchu v hlase. Spolu s Vry vzaly Laintal Aye do kouta a tam mu šeptem začaly vysvětlovat, že Šai Tal nesmí ráno odejít; musí ji přesvědčit, aby svůj odchod o den odložila.
"To je absurdní. Jestli chce odejít, odejde. Jste divné. Nejdřív nechcete jít vy, pak nechcete, aby odešla ona. Venku za valy se prostírá svět, o kterém nevíme vůbec nic."
Oyre sebrala stéblo trávy, které se zachytilo na jeho oděvu z hoxneje. "Ano, je to svět dobývání. Vím to - slyšela jsem to od otce. Potíž je v tom, že zítra bude zatmění."
"To přece víme všichni. Bude to přesně rok od doby, co k němu došlo naposled."
"Zítra to bude jiné, Laintal Ayi," řekla Vry varovným hlasem.
"Chceme jen, aby Šai Tal svůj odchod o den odložila. Jestliže odejde v den zatmění, lidé si tyto dvě události spojí dohromady. Třebaže my víme, že spolu nijak nesouvisí."
"A co z toho?" zeptal se Laintal Ay.
Mladé ženy s povzdechem pohlédly jedna na druhou.
"Myslíme si, že odejde-li zítra, mohou následovat zlé věci."
"Ha! Vždyť jste přece říkaly, že to spolu nesouvisí... To jsou jen ženské výmysly! Jestliže je mezi tím souvislost, pak se tomu stejně nelze vyhnout, nebo ano snad? "
Na obličeji Oyre se objevil výraz narůstající nelibosti. "Mužská mysl... ta jen hledá výmluvy, aby nemusela dělat něco navíc, že ano? "
"Vy čarodějnice, co se pletete do věcí, do kterých vám nic není?"
Rozzlobené, nechaly jej stát v koutě a znovu se vmáčkly mezi ženy shromážděné kolem Šai Tal.
Staré ženy si spolu povídaly. Vzpomínaly na zázrak u Rybího jezera. Mluvily jen tak na půl úst a pozorovaly přitom, jaký účinek má jejich vzpomínání na zamyšlenou Šai Tal. Ta vůbec nedávala najevo, že je vidí nebo slyší.
"Zdá se, že máš života až po krk," řekla Rol Sakil. "Možná, že až-přijdeš do Sibornalu, vdáš se a spokojeně se usadíš - jestli jsou tam muži tak udělaní jako tady."
"Možná jsou tam ještě udělanější," řekla jedna stará žena a prohýbala se smíchy. A ženy se hned na toto téma rozpovídaly.
Šai Tal bez sebemenšího náznaku úsměvu pokračovala v balení svých věcí.
Bylo jich málo. Když je konečně sbalila do dvou kožených vaků, otočila se k lidem v místnosti a požádala je, aby odešli, že si potřebuje před cestou odpočinout. Poděkovala všem, že přišli, požehnala jim a řekla, že na ně nikdy nezapomene. Políbila Vry na čelo. Pak k sobě zavolala Oyre a Laintal Aye.
Sevřela Laintal Ayovu ruku ve svých hubených dlaních a s neobvyklou něžností mu pohlédla do očí. Promluvila teprve tehdy, když všichni, kromě Oyre, opustili místnost.
"Buď opatrný ve všem, co děláš, protože se nestaráš jen o sebe a nehledáš jen pro sebe. Rozumíš, Laintal Ayi? Jsem ráda, že jsi nebojoval o moc, která, jak se možná domníváš, ti právem náleží. Přinesla by ti jenom zármutek."
S vážným obličejem se otočila k Oyre.
"Jsi mi drahá, protože vím, jak drahá jsi Laintal Ayovi. Než se rozloučíme, dám ti radu: co nejrychleji se staň jeho ženou. Nediktuj svému srdci žádné podmínky, tak jak jsem to dělala já a tak jak to kdysi dělal tvůj otec - vede to jenom k nevyhnutnému chátrání a ubohosti a pak už je příliš pozdě. Když jsem byla mladá, byla jsem příliš hrdá."
"Ty nejsi ubohá," řekla Oyre. "Stále máš svou hrdost."

"Člověk může být ubohý i hrdý současně. Udělej to, co jsem ti řekla, já, která chápe tvoje problémy. Laintal Ay je mi nejbližší po vlastním synovi, kterého nemám. Miluje tě. Miluj ho také - nejenom hlavou, ale také tělem. Těla jsou proto, aby se vzájemně zahřívala a ne aby jenom doutnala."
Pohlédla dolů na své vlastní vyhublé tělo a pokývla jim na rozloučenou.
Batalix zapadal. Začínala skutečná noc.
Do Oldoranda přicházelo stále větší množství obchodníků ze všech světových stran. Ze severu a jihu to byli obchodníci se solí, kteří své zboží často přiváželi ve vozících tažených kozami. Nyní vedla cesta z Oldoranda i na západ, přes travnaté pastviny, a po ní přicházeli obchodníci z Kace. Přinášeli nejrůznější cetky: šperky, barevné sklo, hračky, stříbrné hudební nástroje stejně jako cukrovou třtinu a vzácné ovoce; ti měli raději hotovou měnu než směnný obchod, ale protože Oldorando žádnou měnu nemělo, přijímali místo peněz kožešiny, byliny, jemnou kůži a obilí. Někdy muži z Kace používali jako tažná zvířata smradlavce, ale s tím, jak se počasí oteplovalo, bylo těchto zvířat stále méně.
Obchodníci a kněží přicházeli rovněž z Borlienu, třebaže se už dávno naučili bát se svých mocných severních sousedů. Kněží lidem rozdávali pamflety a letáky, na nichž byly napsány ponuré veršované pověsti a obchodníci prodávali krásné kovové hrnce a pánve.
Mnoho obchodníků přicházelo po několika cestách i z východu. Někdy jich dorazila celá karavana. Tito malí muži se zotročenými Madisy nebo fagory překonávali na svých cestách ohromné vzdálenosti a Oldorando pro ně bylo pouhou zastávkou. Přinášeli jemné ornamenty a ozdoby, které ženy Oldoranda milovaly. Údajně s těmito malými tmavými muži odcházely i ženy z míst, která navštívili. Pravdou bylo, že muži z východu obchodovali i s mladými ženami Madisů, které byly divoké a půvabné, ale trápily se, když byly zavřeny do věží. Třebaže jejich pověst byla špatná, kupci byli pro své zboží tolerováni, protože prodávali nejenom ozdoby a šperky, ale také tkané pokrývky, koberce a přehozy, jaké nikdo předtím v Oldorandu neviděl. Všichni tito obchodníci potřebovali ubytování. Oldorandští otroci museli vystavět novou čtvrť na jih od věží města, nazvanou ironicky Pauk. V ní se odbýval veškerý obchod; kupci spali ve svých ubytovnách a jedli v hostincích, a v úzkých uličkách nabízeli své zboží. Po nějaký čas měli vstup do Oldoranda zakázaný. Ale s tím, jak se jejich počet zvyšoval, pronikli i do města samotného a předváděli v něm své umění i neřesti. Oldoranďané se také naučili obchodovat. Před Aoz Roona se dostavili místní muži a žádali jej o povolení obchodovat a razit mince. Tento problém trápil jejich mysl mnohem víc než nějaká akademie, kterou považovali za ztrátu času.
Skupina šesti oldorandských kupců, pohodlně usazených na hoxnejích, se právě vracela z úspěšné výpravy. Při svítání Freyru se zastavili na kopci na severní straně, poblíž brassimipového záhonu, odkud dohlédli na začátek Oldoranda, šedivého v ranním svitu. Vzduch byl tak klidný, že zaslechli vzdálené hlasy.
"Pohleďte!" zvolal jeden z mladších kupců a stínil si oči rukou. "Tam u brány se něco děje. Raději bychom měli jet jinudy."
"Snad to nejsou fagorové?"
Všichni upírali zrak vpřed. V dálce viděli dav lidí, mužů i žen, vycházející z brány. O kus dál se někteří z nich nerozhodně zastavili a dav se rozdělil na dvě části. Jedni stáli na místě, jiní pokračovali dál.
"Není to nic důležitého," řekl mladší kupec a popohnal svého hoxneje. Měl v Embruddoku ženu, po níž toužil a jíž vezl dárek. Odchod Šai Tal se jej nijak netýkal.
Brzy vyjde Batalix. Dnes zatmí svého druha na obloze.
Chladné, deštěm hrozící ráno a příslib dobrodružství jí pomohly s rozhodnutím. Když k sobě přitiskla Vry a loučila se s ní, necítila žádnou lítost. Její ochotná otrokyně, Maya Latra, jí pomohla snést věci ze schodů. Vedle věže stála Amin Lim. Svírala otěže Šai Talina i svého vlastního hoxneje a smutně se loučila se svým mužem a malým dítětem; ona obětuje mnohem víc než já, pomyslela si Šai Tal. Jsem ráda. Nikdy nepochopím, proč se mnou Amin Lim jde. Ale byla ráda, třebaže ke své přítelkyni cítila mírné pohrdání.
Spolu s ní odcházely čtyři další ženy: Maya Latra, Amin Lim a dvě mladé ženy, oddané žačky akademie. Všechny seděly na hoxnejích. Provázel je vykleštěný otrok Hamadranabail, který šel pěšky. Vedl dva hoxneje se zavazadly a pár divokých psů s ostnatými obojky.
Procesí doprovázel dav lidí, většinou žen a starších mužů, kteří za ženami volali slova rozloučení nebo radu, vážnou i žertovnou, podle své povahy.
Laintal Ay a Oyre stáli u brány, aby naposledy viděli Šai Tal; stáli vedle sebe, ale vyhýbali se pohledu jeden na druhého.

Za branou byl Aoz Roon sám. Stál tam ve svých černých kožešinách, s rukama založenýma a bradou skloněnou na hruď. Vedle něj stála Šedivka, jejíž ohlávku svíral Eline Tal, pro tentokrát stejně zachmuřený jako jeho pán. Za tichým vladařem postávalo několik dalších mužů, s obličeji vážnými a rukama založenýma.
Když se objevila Šai Tal, Aoz Roon se vyhoupl do sedla a pomalu vyjel, ne k ní, ale téměř rovnoběžně s ní, takže pokud se neodchýlí ze směru, střetne se s ní někde vpředu, tam, kde začínají stromy.
Než dosáhl toho místa, Aoz Roon změnil směr a pokračoval rovnoběžně s procesím mezi stromy. Skupina žen, s plačící Amin Lim v čele, jela důstojně dál po cestě. Ani Aoz Roon ani Šai Tal neudělali žádný pokus promluvit spolu či na sebe jen pohlédnout.
Freyr byl skryt za oblakem a svět zůstával bezbarvý.
Terén stoupal a cesta se zužovala. Přišli k ohradě, kde cesta končila a kde začínala bažinatá půda. Když se k ní skupina blížila, bylo vidět žáby, mizející ve vodě. Hoxnejové pomalu kráčeli vlhkým terénem: s nechutí do něj kladli kopyta poskvrněná žlutým blátem.
Stromy na vzdálené straně bažiny přinutily jezdce semknout se těsněji k sobě... Jako by si Aoz Roona všimla teprve nyní, Šai Tal silným hlasem zvolala: "Nemusíš jet za námi."

"Já nejedu za vámi, paní, já vás vedu. Chci, abyste se bezpečně dostaly z Oldoranda. Je to čest, kterou ti dlužím."
Ostatní mlčeli. Pokračovali dál. Konečně dosáhli pevné, keři porostlé země, stoupající vzhůru. Až se dostanou na vrchol, budou se moci pustit po označené cestě kupců vedoucí na severovýchod - k Čals a dalekému Sibornalu - jak dalekému, to nikdo nevěděl. Na úpatí svahu opět začaly růst stromy. Aoz Roon byl na vrcholu první a zastavil na něm. Šedivku obrátil bokem k hřebeni, takže byl čelem otočen k projíždějícím ženám.
Šai Tal, s obličejem jasným a vyrovnaným, mírně natočila svou Věrnou a přijela k Aoz Roonovi.
"Jsem ráda, že jsi s námi jel tak daleko."
"Šťastnou cestu," řekl formálně. Držel se v sedle vzpřímeně, zatahoval břicho. "Vidíš, ani jsem nezkusil zabránit ti v cestě."
Ztišila hlas. "Už se nikdy neuvidíme, Aoz Roone; od dnešního dne budeme jeden pro druhého mrtví. Zkazili jsme si vzájemně své životy."
"Nechápu, o čem to mluvíš."
"Ale ano, chápeš. Už od dětství jsme byli jeden proti druhému.
Rozluč se se mnou, příteli, protože odcházím navždy. Nebuď pyšný, tak jako jsem vždy byla já - a teď už nejsem."
Sevřel rty a hleděl na ni beze slova.
"Prosím tě, Aoz Roone, rozluč se se mnou. Jsem si vědoma toho, kolikrát jsem ti kdysi dávno řekla ne."
Pokývl hlavou. "Upřímně se s tebou loučím, Šai Tal."
Nervózně se rozhlédla kolem sebe a popohnala Věrnou o krok blíž, takže hoxnejové se dotkli jeden druhého.
"Nyní, když odcházím navždy, řekni mi - že mne v srdci máš stále rád, tak jako kdysi, když jsme byli mladší."
Drsně se zasmál. "Ty ses zbláznila, Nikdy nepochopíš skutečnost. Jsi příliš zahleděná sama do sebe. Necítím k tobě nic - ani ty ke mně, ale nechceš si to přiznat."
Natáhla se k němu, ale on couvl a vycenil na ni zuby jako pes. "Lžeš, Aoz Roone, lžeš! Jenom jedno gesto a půjdu - dej mi polibek na rozloučenou, ty proklatý, mně, která jsem si toho od tebe tolik vytrpěla. Gesta jsou lepší než všechna slova."
"Ne! Trvám na tom, co jsem řekl."
Z očí jí vytryskly slzy a stékaly dolů po vyhublých tvářích.
"Ať tě fessupové sežerou!"
Otočila klisnu a cválala s ní pryč mezi stromy, aby dostihla ostatní.
Na okamžik zůstal stát na místě, hledě vpřed a svíraje otěže, až mu klouby zbělely. Pak pomalu otočil svého hoxneje a zamířil s ním mezi stromy, pryč od Oldoranda. Ignoroval Eline Tala, který diskrétně čekal opodál.
Šedivka nabírala rychlost, letěla z kopce poháněná svým pánem. Brzy se hnali vpřed plným cvalem. Země pod nimi ubíhala a lidské bytosti se ztratily z dohledu. Aoz Roon zvedl zaťatou pěst vysoko do vzduchu.
"Konečně od ní mám pokoj, od té čarodějnice!" křičel. Vítr mu rval divoký smích od úst.
Výzkumná stanice planety Země, Avernus, prolétala nad planetou, všechno pozorovala, zaznamenávala a vysílala údaje k Zemi. Na Avernu pracovali členové osmi učených rodin. Analyzovali své poznatky.
Zaznamenávali nejenom pohyb lidské populace, ale také pohyb fagorů. Každý pokrok či ústup se měnil v impuls vysílaný na cestu světelnými roky k planetě Zemi a k počítačům v pozemském Institutu pro planetu Helikonii. Okny stanice posádka sledovala planetu pod nimi i pohyb obou sluncí po jejich drahách; stejně tak pozorovala i vývoj počasí, protože zjistila, že se rozšířily šedé pásy oblačnosti nad oceán a tropický kontinent.
Řada přijímacích zařízení sledovala další proces - postup kzahhnovy výpravy směrem k Oldorandu. Sledujíc svůj vlastní podivný časový rozvrh, výprava byla nyní přesně jeden rok od cíle svého určení, starého města, které mělo být zničeno.
V zakódované formě byly tyto signály vysílány k Zemi. A tam se o mnoho staletí později shromáždí diváci, aby sledovali poslední dějství helikonského dramatu.
Za nimi ležely chmurné oblasti Mordriatu s jeho rozlehlými kaňony, drolícími se kamennými stěnami a bažinami, s jednotvárnými údolími, jimiž se neustále valil kouř, jako by rysy této pochmurné krajiny vytvářel spíš oheň než led.
Výprava, rozčleněná na množství samostatných jednotek, se nyní ubírala nižším terénem plným ptačích hejn a jen málo bezpečným pro Madisy, kteří se v něm neměli kam skrýt. Neteční ke svému okolí, fagorové pokračovali v postupu směrem na jihovýchod.
Kzahhn Hrastyprtu, Hrr-Brahl Yprt, je vedl dál. Postupovali zatopenými planinami na východ od Oldoranda a v jejich myslích stále hořel oheň pomsty. Mnoho z nich na cestě zemřelo. Nemoci a útoky nemilosrdných synů Freyru jejich počet výrazně snížily.
Nedobře byli přijímáni i malými jednotkami usedlých fagorů, jejichž územím projížděli. Tyto jednotky bez kaidawů často vlastnily velké počty madiských a lidských otroků a zuřivě se vetřelcům bránily.
Hrr-Brahl Yprt vše vítězně překonal. Jenom nemocem nemohl poroučet. Zprávy o jeho postupu se šířily a živé bytosti se mu předem klidily z cesty. Jeho jednotky se jako rozbouřené vlny valily přes polovinu kontinentu.
Nyní stál spolu s veliteli svých jednotek před širokou řekou. Její vody byly ledové; řítila se, třebaže tuto skutečnost, národ fagorů nevěděl, ze stejných výšin Nktryhku, tisíce mil odsud, odkud začala tato výprava proti synům Freyru.
"Zde u tohoto toku zůstaneme, dokud Batalix dvakrát nevykoná svou cestu po obloze," řekl Hrr-Brahl Yprt svým velitelům. "Vyšlete průzkumníky na obě strany, ať se pokusí najít suchý přechod. Zemské pásy je povedou."
Zavolal na svého ptáka, který slétl dolů a začal v jeho kožichu hledat hmyz. Udělal to roztržitě, protože měl na mysli jiné věci, ale ti droboučcí tvorové, zavrtaní v jeho kůži, ho najednou začali velmi obtěžovat. Možná to bylo tím, že v údolí, které je obklopovalo, bylo takové dusno. Stěny zeleně, vypínající se po všech stranách, chránily teplo jako sevřené dlaně držící vodu. Zanedlouho je zastihne třetí slepota a budou muset začít svůj ústup do chladnějších oblastí.

Ale nejprve přijde pomsta.
Pokynul Zzhrrkovi, aby se vzdálil, a vydal se na objížďku, aby měl přehled o situaci. Jeho pták plachtil ve vzduchu nad ním a jen občas zamával křídly.
Budou čekat, dokud je zbytek jeho vojska, který je ještě několik tuctů mil pozadu, nedožene. Byly vztyčeny korouhve a kaidawové byli puštěni na. pastvu. Pěšáci postavili stany pro své velitele. Následovalo jídlo a obřady.
Batalix i hrozivý Freyr pluli vysoko nad táborem, když si kzahhn Hrastyprtu sundal obličejovou masku a vstoupil do svého stanu. Dlouhou lebku měl vraženou mezi rameny a jeho sloupovité tělo - vyhublé útrapami cesty - se netrpělivě naklánělo vpřed.
Uvolnil tkanice a upřeně hleděl na čtyři filoky. Stály ve stanu, škrábaly se a strkaly a čekaly, až přijde.
Otvorem ve stanu vletěl dovnitř Zzhrrk, ale Hrr-Brahl Yprt jej odehnal. Pták zatřepal křídly, pak nabral rovnováhu, snesl se na zem a podivným způsobem se vykolébal ven ze stanu. Kzahhn za ním spustil kožešinu u vchodu a zavřel stan.
Začal ze sebe sundávat brnění, oděv bez rukávů a pas a celou tu dobu pozoroval samice a jeho panovačný pohled přitom klouzal z jedné na druhou. Větřil jejich směrem a zachycoval jejich pach.
Filoky se hádaly, škrábaly si zakousnutá klíšťata a tahaly se za své dlouhé bílé chlupy, takže kolem poletovaly chumáče srsti. Orlí pera se jim ve vlasech kývala. Vrčely a z nozder jim tekl bílý sliz.
"Ty!" ukázal na jednu rozvášněnou samici. Její družky se odplížily do kouta, zatímco ona, vybraná, se k mladému kzahhnovi otočila zády a předklonila se. Přistoupil k ní, zabořil tři své prsty hluboko do jejího nabíze

jícího se těla, pak je vyndal a otřel je o černé chlupy na svém čenichu. Bez dalších okolků se na ni vrhl a opřel se o ni celou svou vahou, až klečela a opírala se rukama o zem. Jak do ní vrážel, klesala dolů stále víc a nakonec se její čelo dotýkalo rohože na podlaze.
Když byl kzahhn ukojen, filoky se vyplížily z kouta a přitiskly se ke své družce. Hrr-Brahl Yprt znovu oblékl brnění a vyrazil ze stanu. Jeho pohlavní pud se opět probudí až za tři týdny.
Jeden z velitelů, Yohl-Gharr Wyrrijk, ukázal na oblohu.
"Přichází den," řekl. "Vzdušné pásy se napínají."
Kzahhn se otočil a zamával pěstí nad hlavou, aby rozehnal ptáky. Hleděl vzhůru na uchvatitelský Freyr, pozoroval, jak se pohybuje, jako pavouk přes svou síť, blíž a blíž k Batalixu. Brzy bude celý schován v nitru svého nepřítele. Pak bude jeho vojsko u cíle. Udeří a pobijí všechno potomstvo Freyru, žijící tam, kde zemřel jeho vznešený prastalun; a město bude spáleno a vymazáno z povrchu země. Teprve potom se jemu a jeho následovníkům dostane důstojného ukončení života. Jako pomalu tající rampouch, který ztrácí tvar a vsakuje se do země, bloudily tyto myšlenky jeho hlavou.
"Strážci jsou blízko u sebe," zabručel.
Později lidský otrok zatroubil na roh smradlavce a před kzahhna byly opět přineseny Zrohovatělé postavy jeho otce a praděda. Mladý kzahhn si všiml, že navzdory té nejlepší péči byly obě figury dlouhou cestou hodně poškozeny.
Pokorně se postavil před svými jednotkami, shromážděnými u černé řeky, a upadl do transu. Všichni znehybněli, jak jim to bylo vlastní, jako by byli zamrzlí v moři vzduchu.
Ne větší než sněžný králík se objevila postava jeho praděda. Běžel po čtyřech, tak jako tehdy, když byl s fagory před dlouhou dobou, předtím, než se Freyr poprvé skryl za Batalixem.
"Držte rohy vzpřímené," řekl. "Pamatujte na nepřátele, odolávejte příchodu zeleně a potřísněte ji rudou krví synů Freyru, kteří ji přinesli a zavrhli bělobu, která bývala všude."
Objevil se také přízrak kzahhnova otce, jen o trochu větší, ukláněl se svému synovi a probouzel sled obrazů v jeho hlavě. Před kzahhnovýma zavřenýma očima se opět objevil svět sestávající ze tří pulsujících částí. Z oparu jeho podstaty vycházely žluté prameny vzdušných pásů, svíjející se v dlouhé stuhy omotané kolem zaťatých pěstí světů, ovíjející milovaný Batalix i pavoučí tvar Freyru. Po stuhách pobíhaly droboučké bytosti, vřeštivými hlasy zpívaly pochmurné melodie.
Hrr-Brahl Yprt poděkoval svému otci za obrazy, zjevující se v jeho vědomí. Všichni přítomní je dobře znali, ale musejí si je neustále připomínat,protože toto jsou základní kameny výpravy. Kdyby si je nepřipomínali, obrazy by navždy zmizely z jejich myslí a jejich lebky by se proměnily v temné jeskyně plné těl mrtvých hadů. Tím, že si je opakovali, neustále si připomínali, že potřeby jednoho fagora jsou potřebami celého světa, který ti, kdo již odešli do jiného světa, nazvali Hrl-Ichor Yhar. A potřeby Hrl-Ichor Yharu jsou potřebami každého jednotlivého fagora. Pak se ukázaly obrazy synů Freyru; barvy vzdušných pásů zjasněly a synové padali k zemi, nemocní, umírající, zmenšující se. Ten čas už kdysi nastal. A nyní nastane znovu. Minulost a budoucnost jsou jedno. K jejich pádu dojde tehdy, až se Freyr celý skryje za Batalix. Tehdy nastane čas udeřit - udeřit proti všem a především proti těm, jejichž předkové zabili Velkého kzahhna Hrr-Tryhk Hrasta.
"Pomněte. Buďte stateční, buďte nesmiřitelní. Neodkloňte se ani o krůček od svého určení, jež je vám předáváno skrze generace předků."
Ve vzduchu byl cítit pach pradávných dnů, něco vzdáleného, zatuchlého a zároveň skutečného. Řady anděly připomínajících předků halily dávno zmizelá ledová pole. Byly jich milióny, pobízeli své potomky vpřed.
"Pomněte. Připravte se na příští stádium. Držte rohy vzpřímené."
Mladý kzahhn se pomalu probíral z transu. Jeho bílý pták se mu usadil na rameni. Zabořil klenutý zobák do dlouhé srsti a začal vybírat klíšťata zavrtaná do kůže. Opět zazněl zvuk rohu, jehož pochmurný tón se nesl přes ledově chladnou, temnou řeku.
Tento smutný tón bylo slyšet i o kus dál, kde skupina fagorů zůstala pozadu za hlavní částí výpravy. Bylo jich osm, šest gilot a dva staluni. Měli s sebou jednoho rudého kaidawa, na jehož hřbetě byly naloženy jejich zbraně a zásoby.
Před šesti dny, kdy Batalix příznivě ovládal oblohu, zajali šest madiských mužů a žen, kteří se se svými zvířaty opozdili

za kočovnou karavanou, putující k úžinám Čals. Zvířata okamžitě zabili, uvařili a snědli; vykousli jim hrdla, jak bylo fagorským zvykem.
Nešťastní Madisové byli spoutáni a museli jít s fagory. Ale jejich pomalá chůze, stejně jako zdržení při hostině způsobily, že celá skupina se zpozdila za hlavním vojem. Dostali se na špatnou stranu potoka vlévajícího se do řeky. Deště, zuřící ve vyšších oblastech, způsobily, že potok se rozvodnil a oni zůstali odříznuti. Té noci fagorové rozbili tábor na chmurné mýtině pod vysokými radžabaraly; Madise přivázali k jednomu ze stromů a ti se kolem něj natáhli na záda a usnuli. Bílí ptáci slétli na zem a usadili se na hrudích svých pánů, s hlavami zabořenými do tepla jejich srsti. Fagorové okamžitě upadli do bezesného spánku, jako by se připravovali na stádium ukončení.
Probudilo je vřeštění ptáků a křik Madisů. Zajatí protognostici se v hrůze utrhli od stromu a vrhli se na fagory - ne v hněvu, ale v naději, že jejich nepřátelé je zachrání před hrozbou ještě strašnější.
Jeden z radžabaralů se za hlasitého praskotu rozštěpoval. V kmeni se objevily podélné praskliny a z ran začala jako hnis prýštit hustá hnědá míza. Opar, stoupající ze stromu, halil bestii vynořující se z nitra praskajícího kmene.
"Wutrův červ! Wutrův červ!" křičeli protognostici, když fagorové vstávali. Jeden fagor odešel ke kaidawovi a chladnokrevně začal z jeho hřbetu sundávat oštěpy.
Vrchol oživlého radžabaralu byl zhruba třicet stop vysoko. Najednou vybuchl a kusy stromu začaly jako z rozbité nádoby padat k zemi. Z vrcholu zařval Wutrův červ. Vše bylo zachváceno charakteristickým zápachem, v němž se mísil pach zkažené ryby, výkalů a shnilého sýra.
Hlava tvora se vlnila jako hlava hada. Leskla se ve slunci na pohyblivém sloupu krku. Červ sebou zaškubal a radžabaral celý praskl. Odhalil další slizem pokryté záhyby a svlečenou kůži. Červ se pod zemí dostal až ke stromu a jeho kořeny pronikl dovnitř. Žil v něm jako v doupěti, ale narůstající teplo jej vyzvalo k tomu, aby svlékl kůži a tím začal podivuhodnou metamorfózu. Vstoupí do dalšího stádia vývoje a k tomu potřebuje potravu. Fagorové už byli na nohou a v plné zbroji. Jejich velitelka, mohutná gilota s černými chlupy, prosvítajícími pod bílou srstí, dala povel. Nejlepší dva bojovníci vrhli na červa oštěpy.
Zakymácel se a oštěpy jej minuly. Spatřil postavy pod sebou a okamžitě sklonil hlavu dolů, připraven zaútočit.
Tvorové na zemi si najednou uvědomili obludnou velikost bestie, která se k nim blížila, a zrůdnost její hlavy se čtyřma očima umístěnýma nad masitými výrůstky, lemujícími její tlamu. Když se tvor chystal k útoku, vlnily se jako lidské prsty. Tlama plná dozadu směřujících zubů měla zvláštní pytlovitý tvar; svraštělá uprostřed i po stranách.
Tvor mával hlavou jako asokin ocasem. V jednom okamžiku se kymácela nahoře nad stromy, v dalším byla dole na úrovni fagorů. Jejich ptáci se rozletěli do všech stran.

Zrůdná tlama bez čelistí byla ohromná. Červ do ní popadl jednoho z fagorů - gilotu - a zvedl ji do vzduchu. Byla pro svaly jeho ohebného krku příliš těžká. Uhodil jí o zem, stále ji držel v tlamě a vláčel ji, řvoucí, přes bažinatý terén. Zmítala se a bušila do dýchacích otvorů červa.
"Zabij ho!" křičela velitelka fagorů. Vrhla se vpřed s nožem zvednutým k ráně.
Ale v temných závitech tvorova mozku již bylo rozhodnuto. Prudce se zakousl do těla, které svíral v tlamě, a zbytek upustil na zem. Pak zvedl hlavu vzhůru mimo nebezpečí a z výrůstků kanula na zem žlutá krev. To, co zůstalo z giloty, chvíli tlouklo zaťatými pěstmi o zem a pak se přestalo hýbat.
Začal svou oběť požírat. Pak se najednou začal měnit. Jeho hlava opět klesla dolů nad koruny mladých stromů. Sedm zbývajících fagorů v hrůze padlo na zem. Červ se rozdvojoval.
Žlutou krví potřísněná hlava se snesla až k zemi. Zmítala se v trávě a membrány na jejím povrchu se trhaly. Vylouplo se z ní něco jako maska a najednou měl tvor místo jedné hlavy dvě. Ležely jedna na druhé a stále ještě připomínaly starou hlavu; pak se ale hořejší hlava zvedla a ten dojem byl pryč. Z čelistí nových hlav trčely masité výrůstky, rychle se napřimovaly a vytvářely kruh bodlin, za nimiž se objevily doširoka rozevřené chrupavčité tlamy, které nešly zavřít. Nad tlamami byly dva páry očí, posazených nad sebou. Vrstva slizu prýštícího z roztržených membrán starého tvora zasychala a barva obou hlav se začala měnit. První hlava byla zelená, jakoby pokrytá měděnkou, druhá byla skvrnitě modrá.
Hlavy se zvedaly a navzájem se s odporem trhaly od sebe. Obě děsivě řvaly. Postupně se začaly trhat další membrány podél starého těla. To se nakonec vynořilo ne jako jedno, ale jako dvě těla, jedno zelené a jedno modré, obě štíhlá a okřídlená. Starým tělem zmítaly křeče a divoké škubání, podobné smrtelnému zápasu. Vystupovala z něj dvě nová, jako oštěp štíhlá těla. Rozpínala lehká křídla. Hlavy tvorů už byly vysoko nad zničeným radžabaralem. S křídly rozepjatými se od sebe odloučili a jejich těla sílila. Osm bílých ptáků létalo kolem nich s otevřenými zobáky a řvalo.
V dalším okamžiku oba mrskli ocasy s dlouhými třásněmi a vznesli se vysoko nad zem. Byli ve vzduchu a paprsky Freyru se odrážely od jejich lesklých šupinatých těl a blanitých křídel. Zelený tvor byl samec s dvojitou řadou chapadlovitých výrůstků, visících z prostřední části těla. Modrý tvor byla samice. Její šupiny nebyly tak lesklé. Začali pravidelně mávat křídly. Tlamou nasávali vzduch a vypouštěli jej zadními průduchy. Zakroužili nad planinou. Chvíli pozorovali bezmocnou skupinu fagorů. Pak se vydali na svůj panenský let.
Pluli vzduchem jako létající hadi, každý jiným směrem. Jeden letěl na sever, druhý daleko na jih. Sledovali své vlastní vzdušné pásy a ve své síle byli najednou nádherní. Jejich dlouhá štíhlá těla prorážela atmosféru. Nabrali výšku a chvíli plachtili nad prohlubní údolí. Pak zmizeli a každý z nich se vydal hledat svého druha ke vzdáleným protilehlým pólům.
Oba zapomněli na svou dřívější existenci i na to, že je po celá staletí věznilo temné a chladné podzemí.
Fagorové se s mručením opět začali zajímat o své věci. Pročesávali pohledy mýtinu. Jejich kaidaw zůstal na místě a spokojeně přežvykoval trávu. Ale Madisové byli pryč. Využili příležitosti a utekli do nedalekého lesa.
Madisové obvykle vytvářeli dvojice na celý život a bylo neobvyklé, aby si vdova nebo vdovec hledali nového druha; toho z páru, který zůstal, na doživotí zachvátil hluboký zármutek. Skupinu uprchlíků tvořili tři muži a jejich družky.

Nejstarší mezi nimi, pár, který spolu žil již několik let, byli Kathkaarniti; toto jméno spolu sdíleli od sňatku a byli rozlišováni jmény Kathkaarnit-on a Kathkaarnit-ona.
Všichni byli pevní, malých postav, tmaví. Protognostici, k nimž patřil i kmen Madisů, se svým vzhledem jen málo lišili od lidí. Našpulené rty, způsobené utvářením lebečních kostí a položením zubů, dávaly jejich výrazu zamyšlený vzhled. Na každé ruce měli osm prstů, čtyři proti čtyřem; to jim umožňovalo obdivuhodně pevný stisk. Na chodidlech měli rovněž po osmi prstech, čtyři směřovaly dopředu a čtyři, umístěné za patou, směřovaly dozadu.
Velkými skoky prchali od mýtiny, na níž nechali fagory. V případě nutnosti by toto tempo byli schopni vydržet celé hodiny. Utíkali přes houštiny i bažiny, v párech za sebou, s Kathkaarnity vpředu. Následoval druhý nejstarší pár, pak poslední. Divoká zvířata, většinou jeleni, jim prchala z cesty. Jednou vyrušili kance. Bez jediné zastávky pokračovali dál.
Hnáni vzpomínkou na osm týdnů zajetí, utíkali západním směrem. Bažinami pronikli na svah ohromného údolí, z jehož středu uprchli. Terén se pozvolna, ale souvisle zvedal a protognostici pomalu začínali ztrácet síly. Jejich běh se změnil v rychlou chůzi. Sklonili hlavy a bolestně oddechovali ústy i nosem. Občas na hrubém podkladu zakopli.
Nakonec zadní pár zalapal po dechu a padl k zemi. Držel se za břicha a těžce oddechoval. Zbylí čtyři Madisové viděli, že téměř dosáhli hřebene stoupajícího terénu, za nímž by se měla prostírat rovina. Pokračovali tedy dál. Skláněli se, aby mohli odpočívat, jakmile dosáhnou okraje roviny. Plíce jim hořely.
Když dosáhli vrcholu, ohlédli se zpět neskutečně průzračným vzduchem. Za nimi byli jejich vyčerpaní druhové a plazili se na okraji mohutné pánve. Její svahy brázdily rokle, jimiž odtékala voda. Potoky se sbíhaly u dvou ohromných ohybů nově vzniklé řeky. Z hladiny vyčnívaly napolo zatopené stromy. Tam, kde do vody napadaly větve a jiné nečistoty, vznikly přehrady. Široký vodní tok se ztrácel z dohledu v místě, kde zatáčel za svah kopce.
Viděli za sebou i impozantní skupinu radžabaralů. Někde mezi nimi jsou fagorové, kterým uprchli. Za radžabaraly rostly husté mladé lesy. Pokrývaly svahy protilehlé strany rozměrné pánve. Stromy byly většinou temně zelené, řada za řadou, jen sem tam přerušené zlatavou skvrnou stromu, Madisům známého jako kaspiarn. Pupeny tohoto stromu, jenž měl nyní zlaté listy, jim sloužily jako potrava v dobách hladu.
Ale země nekončila lesy. Za nimi se vypínaly útesy, sem tam narušené soutěskou, která umožnila průchod lidem i zvířatům. Byly to části pohoří, táhnoucího se oběma směry zdánlivě donekonečna. Měkké základy horstva se rozštěpily, vznikly v nich trhliny a rokle zarostlé vegetací. Tam, kde byl porost nejhustější a narušené obrysy pohoří nejtajemnější, se leskla řeka, pěnila a řítila se do údolí.
Za tímto nízkým pohořím se tyčily další hory, odolnější masívy z trvanlivého čediče. Jejich úbočí byla obroušena donedávna trvajícími staletími chladu. Tyto hory nebyly pokryty žádnou zelení. Byly pusté, třebaže občas se na nich bíle zaleskla řeka, viditelná na mnoho mil.
Nad temeny těchto čedičových hor se zvedaly další horské masívy, modravé, chmurné a hrozivé. A jakoby každému živému tvoru chtěly ukázat, že tento svět nemá konce, i tyto hřbety také místy poskytovaly pohled na to, co je za nimi - ve velké dálce - horstvo závratné výšky. Průhledy byly vidět řady zubatých vrcholů. Byly to bašty hmoty, jejíž špičky se vypínaly vzhůru, vstříc drtivému chladu tropopausy.
Bystré oči Madisů pátravě prohlížely krajinu a hleděly na malé bílé tečky mezi blízkými stromy, nad vzdálenějším porostem, podél útesů i mezi vyššími soutěskami v horách, kde se v záplavě třpytily jako pěnivá řeka. Madisové věděli, že ty bílé tečky jsou ptáci, náležející fagorům.
Dohlédli ze svého místa tak daleko, že téměř cítili přítomnost Hrr-Brahl Yprtovy obrovské armády. Neviděli jediného fagora, jen jejich ptáky; ale na území, které přehlédli, se jich skrývalo zhruba deset tisíc.
Když Madisové stáli a odpočívali, začali se škrábat. Nejdřív to nebylo tak zlé, ale pak se svědění vystupňovalo až k zuřivosti. Váleli se po zemi, škrábali se a kleli. Páchli potem, ten zaléval kousnutí na jejich kůži. Stočili se do klubka a škrábali se rukama i nohama. Toto šílené svrbění je v intervalech napadalo od té doby, co byli zajati fagory.
Hrabali se v rozkroku, zuřivě se škrábali v podpaždí nebo nehty zajížděli do chumáčů vlasů, aniž by přitom mysleli na příčinu nebo důsledek toho, co se stalo, a v žádném případě nespojovali své utrpení s klíšťaty, která chytili od fagorů. Klíště bylo všeobecně neškodné a když se dostalo z fagora na protognostika či na člověka, nezpůsobilo mu nic jiného než vyrážku či horečku, zřídkakdy trvající déle než pár dní. Ale Helikonie se blížila k Freyru a teplotní rovnováha se změnila. Počet klíšťat byl nyní mnohonásobně vyšší: samička klíštěte vzdávala svůj hold Freyru tím, že nakladla milióny vajíček.
Toto nevýznamné klíště, které tak dlouho žilo bez povšimnutí a bez vlivu na život ostatních tvorů, se mělo stát přenašečem viru, způsobujícího nemoc, která bude nazvána kostní horečka. Svět se jejím přičiněním změní.
Virus vstoupil do aktivního stadia vývoje na jaře helikonského velkého roku, v čase zatmění. Každého jara byla lidská populace zasažena kostní horečkou; jenom polovina ji měla přežít. Tato pohroma byla tak rozsáhlá a její účinky tak dalekosáhlé, že byla vymazána ze skrovných zápisů o minulosti.
Madisové zaměstnaní škrábáním a koulením po zemi nevěnovali pozornost krajině prostírající se před nimi.
Živeny teplem, stoupajícím z pánve, rostly v ní houštiny bujících bradavičnatých trav zvaných šoatapraxi. Měly dutá stébla a ke stáří tvrdly. Z úkrytů za trsy trávy se vynořili lehce odění muži ve vysokých botách, s provazy v rukou. Vrhli se na Madisy.
Páru, který byl ještě dole na svahu, se podařilo uprchnout, třebaže to znamenalo, že se budou muset vydat zpět, vstříc fagorům. Jejich čtyři přátelé byli zajati. Stále ještě se škrábali. Krátká, vzrušující doba jejich svobody skončila. Stali se majetkem lidských bytostí a bezvýznamnou součástí dalšího cyklického vývoje - invaze ze Sibornalu směrem na jih. Nedobrovolně se připojili ke kolonizující armádě kněze Festibariyatida.
Malí Kathkaarniti se to dozvěděli, když už s náklady na zádech je jejich noví páni hnali vpřed. Mířili na jih, ještě stále se škrábali, opět v nesnázích.

Když kráčeli po okraji velké pánve, na oblohu vyšel Freyr. Všechno dostalo druhý stín, který se zkrátil, jakmile slunce dosáhlo zenitu.
Krajina se tetelivě třpytila v jeho svitu. Odpolední teplota stoupla. V myriádách neviditelných štěrbinek se nepozorovaně hemžila a množila klíšťata.
XII
Pán ostrova
Eline Tal byl vysoký, veselý muž, věrný, spolehlivý, který naprosto postrádal představivost. Byl to statečný a dobrý lovec a výborně ovládal hoxneje. Dokonce měl i jistou inteligenci, třebaže vůči akademii byl vždycky podezřívavý a neuměl číst. Od učení odrazoval i svou ženu a děti. Byl naprosto věrný Aoz Roonovi a snažil se vladaři Embruddoku sloužit, jak nejlépe uměl.
Jediné, co nedokázal, bylo Aoz Roona pochopit. Sesedl ze svého pruhovaného hoxneje a zpovzdálí sledoval vladařova široká záda. Aoz Roon stál zamyšlený, hleděl vpřed jako bez života, bradu na hrudi. Jako vždy měl na sobě své staré zapáchající kožešiny, ale měl přes ně přehozený plášť z hrubé žluté vlněné látky. Stál tam, jako by chtěl nějakým podivným způsobem vzdát hold odjíždějící čarodějce. Kurd seděl u nohou Šedivky.
Eline Tal zůstal stát na místě, jedním prstem se dloubal v zubech. Jeho mysl byla prázdná.
Po několika kletbách Aoz Roon popohnal hoxneje. Zamračeně se ohlédl přes rameno, ale nevěnoval svému pobočníkovi víc pozornosti než svému psu.
Hnal hoxneje šikmo vzhůru svahem tak zběsile, že Šedivka se téměř vzpínala na zadních.
"Hnusná čarodějnice!" křičel Aoz Roon. Jeho hlas se za ním odrážel ozvěnou a to se mu tak líbilo, že křičel znovu a znovu a bylo mu jedno, že hoxnej ho unáší dál a dál od Oldoranda. Jeho pes a pobočník jej následovali.
Šedivce kapala z tlamy pěna. Bylo poledne, ale na svět padly stíny. Setřely barvy i život. Pohlédl vzhůru, skrze špičaté větve, a najednou si všiml, že jasná koule Freyru, pomalu kráčejícího oblohou, je vykousnutá a rána na jeho těle se zvětšuje. Začíná další slepota. Kurd začal kňučet v předtuše tmy a přiblížil se těsněji ke kopytům hoxneje.
Z úkrytu v padlém modřínu vyrazila sova a letěla nízko nad zemí. Měla skvrnité peří a rozpětí křídel větší než rozepjaté mužské paže. Mihla se Šedivce kolem nohou, zavřeštěla a zamířila vzhůru do sivé oblohy.
Šedivka se vzpínala na zadní, pak znovu klesla na všechny čtyři, stále se hnala plným cvalem vpřed. Aoz Roon se k ní přitiskl, zatímco ona se jej ze všech sil snažila shodit.
Eline Tal, vyplašený úkazem na obloze, vladaře následoval. Snažil se zvládnout svého hřebce Větra. Pronásledovali Šedivku, hnali se za ní skutečně jako horký jižní vítr.
Konečně Aoz Roon zmírnil šílené tempo a jeho divoká nálada odezněla. Bez příčiny se začal smát, poplácával zvíře a mluvil k němu něžněji, než kdy mluvil ke svým lidským druhům. Pomalu, pokradmu se Batalix za-kusoval hlouběji a hlouběji do Freyru. Aoz Roonovi se najednou vybavilo kousnutí fagora a do jeho mysli se vkradla slova starých legend; strážci nejsou druhové, ale nepřátelé, na věčnost odsouzení požírat se navzájem.
Svěsil ramena a nechal zvíře kráčet krokem, kam samo chtělo. Proč ne? Může se vrátit do Oldoranda a vládnout jako dřív. Ale bude to totéž, teď, kdy ona odešla, babizna jedna? Dol je jen ubohé nechutné stvoření, kterému je úplně jedno, kdo je on, Aoz Roon. Doma jej čeká jenom nepochopení a zklamání. Přitáhl otěže a přinutil hoxneje prodírat se houštinami trnitých keřů. Jeho zachmuřený obličej šlehaly větve. Hlavou se mu honily ponuré myšlenky. Svět je v nepořádku tak hlubokém, že jeho hloubku nelze změřit. Mezi větvemi byly zachycené kousky rákosu, tráva a stébla. Byl tak zabrán do svých myšlenek, že vůbec nevnímal svědectví o nedávné zátopě.
Spodní okraj Batalixu, který pokračoval v nemilosrdném požírání Freyru, byl lemován stříbrným ohněm. Pak i jej zakryl černý mrak blížící se z východu. Z nebes se spustil prudký déšť; bičoval svět pod oblohou. Aoz Roon sklonil hlavu a pokračoval v jízdě. Déšť syčel v keřích kolem něj. Wutra ukazoval svůj hněv.
Pobídl svého hoxneje ven z houštin a zastavil se až na místě, kde rostla hustá tráva. Eline Tal jej pomalu následoval. Déšť zesílil, zahnal všechny živé tvory do úkrytu. Aoz Roon se rozhlížel zpod temného obočí, z něhož kapala voda. Vladař Embruddoku viděl, že na úpatí svahu po jeho levici se mezi stromy rýsuje jakýsi úkryt z balvanů a rozštípaných kmenů. Za ním byla bažinatá půda, jíž protékala voda ve spoustě drobných stružek. Vše se rozplývalo v šedivém dešti; dokonce i obrysy úkrytu byly nezřetelné - ale ne zas natolik, aby si nevšiml postav stojících uvnitř.
Nehýbaly se. Musely jej spatřit dlouho předtím, než on uviděl je. Kurd stál vedle něj a vrčel. Aniž by se ohlédl, Aoz Roon vycítil, že Eline Tal jej dostihl.
"Smradlaví fagorové," řekl jeho pobočník a odplivl si.
"Nenávidí vodu - myslím, že v tomhle dešti zůstanou v úkrytu a nezaútočí na nás," řekl Aoz Roon. "Pojďme."
Zavolal Kurda k noze, popohnal Šedivku a pomalu se vydal kupředu.
Neobrátil se zpátky ani nedal najevo, že má strach. Věděl, že bažinou možná neprojede. Bude lépe vydat se nahoru po svahu. Až se dostanou na hřeben - pokud je fagorové nechají dojet tak daleko - budou moci tryskem ujíždět pryč.
Kromě dýky u pasu nebyl ozbrojen.
Dva muži jeli vpřed, rameno vedle ramene, se psem neustále poštěkávajícím mezi sebou. Aby mohli vyjet do svahu, museli se nevyhnutelně přiblížit k hrubé stavbě. V šeru toho nebyli schopni mnoho rozeznat; ale vypadalo to, že v ubohém přístřešku se neschovává víc než pět šest fagorů. Vedle boudy stáli dva kaidawové; pohazovali hlavami, aby setřásli vodu, a strkali do sebe rohy; držel je otrok, bud člověk nebo protognostik. Netečně hleděl na dva muže na hoxnejích.
Na střeše příbytku seděli dva velcí bílí ptáci, tiskli se k sobě, další dva seděli na zemi a prali se o hromádku kaidawova trusu. Pátý seděl o kousek dál na kameni a ostrým zobanem rval malé zvířátko, které držel v pařátech. Fagorové zůstali i nadále nehybní. Obě skupiny již od sebe byly jen tak daleko, co by kamenem dohodil, a hoxnejové změnili krok. Přizpůsobili jej stoupajícímu terénu, když tu najednou Kurd vyrazil od boku Šedivky a běžel směrem k přístřešku.

Zuřivě štěkal.
Jeho akce fagory probudila z netečnosti. Vyrazili z úkrytu a hnali se směrem k mužům. Vypadalo to, jako by ke svému činu museli být vyburcováni, jako by jejich nervový systém potřeboval určitý stimul, který by rozhýbal jejich těla a spustil něco v jejich mozcích. Když Aoz Roon viděl, že běží k nim, vykřikl, a spolu s Eline Talem vyrazili plnou rychlostí vzhůru do svahu.
Byla to nebezpečná jízda, protože terén byl zrádný. Stromy zde byly mladé, ne vyšší než člověk, a listnaté větve vytvářely nad kmeny koruny ve tvaru deštníků. Šedivka i Vítr potřebovali velmi ostražitou a pevnou ruku, která by je vedla a pomohla jim v tomto terénu udržet krok.
Vzadu se rozléhal křik jejich pronásledovatelů. Pak kolem nich proletěl oštěp a zabodl se do země, ale další už nenásledoval. Mnohem hrozivěji působil ryk kaidawů, deroucích se vzhůru, a hrdelní výkřiky jejich jezdců. Na rovném terénu by kaidaw byl schopen hoxneje předhonit. Mezi nízkými stromy však byla větší zvířata v nevýhodě. Avšak ať se Aoz Roon a Eline Tal snažili,co jim síly stačily, své pronásledovatele se jim setřást nepodařilo. Kleli a brzy se oba potili stejně jako jejich zvířata.
Dorazili na plošinku, po níž se dolů ze svahu hrnula voda. Aoz Roon využil okamžiku a rozhlédl se kolem sebe. Dvě chlupaté bílé příšery na svých ořích se hnaly za nimi. Každá si držela před obličejem paži a chránila se jí proti nárazům větviček. Ve volné ruce třímala oštěpy a zvířata řídila koleny a rohatými chodidly. Ostatní fagorové se šplhali do svahu pěšky a byli daleko za nimi, takže pro dva muže nepředstavovali žádnou hrozbu.
"Těch se tak snadno nezbavíme," řekl Aoz Roon. "Přidej, Šedivko, přidej!"
Ujížděli, ale fagorové je doháněli.
Déšť polevil, pak opět zesílil. Bylo jim to jedno. Ze stromů, mezi nimiž projížděli, kapala voda. Stromy nyní byly o kousek vyšší, takže se jim jelo snadněji, přestože terén byl poset balvany.
Fagorové byli stále blíž; už je od mužů dělila jen vzdálenost hodu oštěpem.
Pevné svíraje otěže, Aoz Roon se postavil ve třmenech. Rozhlédl se nad deštníkovitými korunami stromů. Směrem doleva byl porost řidší. Výkřikem Aoz Roon upozornil Eline Tala a zamířil doleva. Fagorové se na chvíli ztratili za hromadou balvanů, lesknoucích se pod přívaly deště.
Narazili na jakousi pěšinu a vděčně se po ní vydali. Opět mířili vzhůru. Stromy po obou stranách rostly nyní řidčeji. Na vrchol už jim zbýval jen kousek. Oba muži pocítili záblesk naděje a pobídli zvířata k ještě většímu úsilí. Za okamžik se mezi stromy vynořili pronásledovatelé - fagoři. Aoz Roon, s pěstí zaťatou nad hlavou, letěl vpřed a jeho velký žlutý pes se mu držel v patách.
Byli na vrcholu svahu. Pod nohama měli jemný štěrk. Před nimi se prostírala pochmurná, stromy pokrytá krajina, z níž čněly vysoké sloupy radžabaralů. Kořeny měly ve vodě. Vše bylo zahaleno tichou zelení.
Středem panoramatu protékala divoká řeka. Vylila se z břehů a zatopila okolní modřínové háje. Za ní se do dáli táhly temné linie lesů a ztrácely se pod pokrývkou oparu. Po obloze se valila šedivá oblaka. Zatmívala zemi a skrývala strážce v objetí.
Aoz Roon zvedl ruku k obličeji a utřel si déšť smíšený s potem. Spatřil místo, kde bude v bezpečí. Uprostřed řeky byl ostrov, pokrytý balvany a stromy s tmavým listovím. Jestliže se jim podaří dostat se na něj - jeho bližší konec nebyl od břehu řeky příliš vzdálený - pak budou před fagory v bezpečí.
Ukázal před sebe a chraptivě vykřikl.
Ve stejném okamžiku si uvědomil, že je sám. Sebral všechnu odvahu a otočil se v sedle.
Barevné vodorovné pruhy Větra zářily kousek vlevo. Zvíře zmateně cválalo k řece. Nikdo na něm neseděl.
Na vrcholu kopce, tam, kde končil porost deštníkovitých stromů, ležel Eline Tal na zemi a dva chlupatí válečníci na kaidawech kroužili kolem něj. Pak jeden z nich seskočil. Eline Tal do něj kopl, ale fagor se na něj s ohromnou silou vrhl a udeřil jej. Na Eline Talově rameni prosakovala krev - zřejmě ho ze sedla shodili oštěpem. Snažil se bránit. Fagor sklonil rohy dolů, připraven použít jich v zápase na život a na smrt.
Druhému fagorovi se nechtělo čekat na konec zápasu. Prudkým pohybem popohnal kaidawa a vydal se dolů po svahu za Aoz Roonem. Oštěp držel připravený k ráně.
Vladař na nic nečekal a popohnal Šedivku. Pro svého nebohého pobočníka už nemohl udělat vůbec nic. Plnou rychlostí zamířil k ostrovu. Sklonil se k šíji hoxneje a povzbuzoval ho. Zvířeti rychle docházely síly.
Fagor měl výhodu. Kaidaw byl na otevřeném prostranství vynikajícím běžcem a uštvaný hoxnej neměl žádnou naději, že se mu podaří uniknout.
Ale Aoz Roon se přesto se svým zvířetem řítil ke břehu řeky a jeho žlutý plášť vlál ve větru. Je tak blízko, tak blízko a ještě blíž! Před očima se mu mihly vířící vody, tlející listí na břehu, rozmazané skvrny vzdálených stromů, hlodavec prchající do úkrytu v trávě... Věděl, že to nestihne, že je příliš pozdě. Kůže mezi lopatkami se mu napjala v očekávání smrtícího zásahu oštěpem.
Rychlý pohled zpět. Zvíře už bylo téměř u něj a šlachy na kaidawově hlavě a napnutém krku se pod kůží rýsovaly jako hadi omotávající kmen. Nyní hlavu sklonil, protože si byl jistý tím, že jeho pán nepřítele zabije, bestie jedna. V očích se mu divoce blýskalo.
Aoz Roon už sice nebyl nejmladší, ale jeho reakce byly rychlejší než reakce jakéhokoliv fagora.
Najednou zatáhl za otěže a celou silou zvedl Šedivce hlavu vzhůru. Přinutil ji natočit se směrem k nepříteli. Ve stejném okamžiku vyskočil ze sedla, převalil se po vlhké zemi a pak se vymrštil do dráhy kaidawa, využívaje své setrvačnosti. Serval z ramen vlhký plášť a mávl jím nahoru a dolů. Plášť omotal nepřítelův oštěp a stáhl jej dolů. Vší silou zatáhl. Zbaven zbraně, fagor sebou mrskl. Volnou rukou popadl kaidawa za hřívu. Aoz Roon popadl oba cípy pláště a mrštil jím fagorovi po hrdle.

Tupý náraz - fagor se svezl z kaidawova hřbetu a praštil sebou o zem. Jeho rezavě zbarvený oř se hnal dál.
Aoz Roona udeřil do nosu fagorův odporný, zkažené mléko připomínající zápach. Stál tam, shlížel na nepřítele, nejistý.
V dálce uviděl další fagory, jak k němu běží. Šedivka odklusala pryč. Jeho situace byla stejně zoufalá jako předtím.
Zavolal Kurda, ale pes se krčil v trávě a chvěl se strachy. Jako by volání svého pána vůbec neslyšel.
Když se fagor začal hrabat na nohy, Aoz Roon dosud svíral v ruce nepřítelův oštěp. Rozběhl se k řece. Musí přeplavat na ostrov - to je jeho jediná naděje.
Ještě než k ní doběhl, viděl, že přeplavat ji bude velmi nebezpečné.. Proudící voda byla černá a se svými nánosy bahna horší než bažina. Pluly v ní trupy utonulých zvířat a zpod hladiny vyčnívaly větve, s nimiž by se musel potýkat.
Váhal. Ale fagor už jej dostihl.
Aoz Roon si vzpomněl na to, jak kdysi dávno zápasil s fagorem, předtím, než dostal tu osudnou horečku. Tehdy byl útočník zraněný. Ale s tímto to tak snadné nebude - instinktivně vycítil jeho sílu, když jej popadl za paži a kopl do něj. Snad se mu podaří shodit jej do řeky dřív, než přiběhnou ostatní.
Nebylo to tak snadné. Fagorova síla byla skutečně obrovská. Aoz Roon nemohl hodit oštěpem, ani nemohl uchopit nůž. Zápasili spolu, zmítali se, drželi se v zuřivém objetí, zatímco nepřítel se ze všech sil snažil uplatnit své ostré rohy. Hrotem jednoho z nich bodl Aoz Roona do ramene a vladař zařval bolestí. Upustil oštěp a přitom se mu podařilo uvolnit si loket. Bleskurychle jím zasáhl útočníkovu bradu. Pár kroků se spolu potáceli po břehu a voda jim dosahovala téměř po kolena. Aoz Roon zoufale volal na psa, ale Kurd jen běhal dopředu a zase dozadu; zuřivě štěkal na tři fagory, kteří se k nim rychle blížili.
V proudu se najednou objevil velký kmen. Voda si s ním pohrávala, zuřivě jej převracela ve vírech. Zpod hladiny se jako paže vynořila silná větev, která udeřila fagora i muže, semknuté v zápase. Upadli, a byli vtaženi pod vodu.
Z proudu se vynořila další větev, pak se potopila a v temné vodě kolem ní se objevily nažloutlé víry.

* * *

Po čtyři hodiny se Batalix zakusoval do těla Freyru, jako pes pomalu ohlodává kost. Teprve pak bylo jasnější slunce zcela pohlceno. Bylo odpoledne a na zemi padlo ocelové šero. Nepohnulo se ani stéblo trávy, neozval se jediný hmyz. Na celé tři hodiny Freyr zmizel ze světa, jako by byl ze svého místa na obloze ukraden.
Při západu se objevila jenom jeho nepatrná část. Nikdo nemohl zaručit, že ještě někdy naroste do své původní velikosti. Pak oblohu pokryl temný mrak. Táhl se od obzoru k obzoru. Každé dítě i dospělý, každá lidská bytost v Oldorandu, všichni večer ulehli se zlými předtuchami.
Zvedl se vítr. Přinesl déšť a prohloubil jejich obavy.
Při zatmění byli ve starém městě zabiti tři lidé. Jeden člověk spáchal sebevraždu a shořelo několik budov. Některé z nich stále ještě doutnaly. Jenom hustý déšť zabránil ještě větší panice.
Záře jednoho z ohňů, rozdmýchaných větrem, prosvětlovala clonu deště venku před velkou věží. Její odraz vytvářel fantastické vzory na stropě místnosti, v níž Oyre ležela na lůžku. Nemohla usnout. Vítr skučel, okenice bouchaly; a do komína noci létaly jiskry.
Oyre čekala. Trápili ji komáři; objevili se v Oldorandu teprve nedávno. Každý týden nyní přinášel něco nového, předtím nepoznaného.
Záblesky světel zvenčí splývaly se skvrnami na stropě a ona v nich viděla starého muže s dlouhými rozcuchanými vousy, oblečeného v plášti. Do obličeje mu neviděla, protože hlavu mu zakrývalo zvednuté rameno. Něco dělal. Jeho nohy se pohybovaly v nárazech větru, vymetajícího kaluže před věží. Mlčky kráčel mezi hvězdami.
Unavena světelnou hrou, Oyre odvrátila zrak a vzpomněla si na otce. Když opět pohlédla na strop, viděla, že se mýlila; starý muž na ni hleděl přes rameno a jeho obličej byl skvrnitý a svraštělý věkem. Nyní kráčel rychleji a okenice bouchala do rytmu jeho kroků. Kráčel napříč světem, směrem k ní. Jeho tělo pokrývala jedovatá vyrážka.
Oyre se probrala a posadila se. U ucha jí zabzučel komár. Poškrábala se na hlavě a pohlédla na Dol, těžce oddychující na svém lůžku.
"Jak je ti, děvče?"
"Bolesti jsou častější."
Oyre vstala, nahá, přehodila přes sebe dlouhý plášť a přešla místností k přítelkyni, jejíž obličej byl v šeru stěží rozlišitelný. "Mám poslat pro porodní bábu?"
"Ještě ne. Mluv se mnou, prosím tě." Dol k ní natáhla ruku a Oyre ji uchopila. "Stala ses mi dobrou přítelkyní, Oyre. Ležím tu a myslím na tolik pošetilých věcí. Ty a Vry... vím, co si o mně myslíte. Jste obě moc hodné, ale jste každá jiná - Vry si je sama sebou tak nejistá, zatímco ty jsi vždy tak sebevědomá..."
"Ty si to všechno vykládáš úplně jinak."
"Já vím... nikdy jsem nebyla moc chytrá. Lidé se vzájemně klamou a chovají se k sobě nehezky. Doufám, že svému dítěti budu dobrou matkou a nikdy je nezklamu. Tvého otce jsem zklamala, to vím. A nyní on zklamal mne. Zklamal a opustil... Je zvláštní, že se mnou není zrovna této noci, která je nocí všech nocí."
O poschodí níž opět bouchla okenice. Skrčily se k sobě. Oyre položila ruku na veliké břicho své přítelkyně.
"Jsem si jistá, že s Šai Tal neodešel, jestli se obáváš právě toho."
Dol se nadzvedla na loktech a obracejíc obličej k Oyre, řekla: "Někdy nemohu snést své vlastní myšlenky - tato bolest je ve srovnání s nimi vítaná. Vím, že se ani zpoloviny nevyrovnám ženě, jakou je ona. Já jsem stále říkala jen ano, zatímco ona říkala ne a to na Aoz Roona platí. Já mu vždy říkala ano a on tu se mnou teď není... Nevím, zda mne vůbec někdy miloval..." Slzy jí vytryskly z očí a Dol propukla v hlasitý pláč. Zabořila obličej do široké hrudi Oyre.
Vítr zaskučel a okenice znovu bouchla.

"Pošlu otroka pro porodní bábu, ano?" řekla Oyre. Rol Sakil byla už příliš stará a porodní bábou Oldoranda byla nyní žena zvaná Matka Šalvěj.
"Ne, ještě ne." Přestala plakat a hluboce vzdychla. "Ještě je dost času. Dost času na všechno." Oyre vstala, omotala kolem sebe plášť a bosá šla zajistit okenici. Do obličeje jí foukl prudký jižní vítr; dýchala jej zhluboka a s vděčností. Doneslo se k ní štěbetání hus, schovávajících se v zeleném porostu.
"Proč já jsem stále sama?" zeptala se temné noci.
Zajistila závoru a ucítila štiplavý zápach kouře. Budova opodál stále doutnala, jako připomínka šílenství, které panovalo v den zatmění Freyru.
Když se vrátila do místnosti, Dol seděla na lůžku, otírala si potem zvlhlý obličej. "Raději pošli pro Matku Šalvěj, Oyre. Budoucí vladař Embruddoku je již na cestě."
Oyre ji políbila na tvář. Obě ženy byly bledé a oči měly rozšířené. "On se ti vrátí, uvidíš. Muži občas bývají tak - nespolehliví."
Vyběhla z místnosti, aby zavolala otroka.
Vítr, který se zmocnil Oyriny okenice, putoval daleko a daleko, až se nakonec ztratil mezi vápencovými zuby Quzintu. Narodil se nad neproniknutelnými hlubinami moře, jemuž budoucí mořeplavci dají jméno Žhnoucí. Pohyboval se podél rovníku na západ, nabíral rychlost a vlhkost. Konečně se střetl s velkou bariérou Východního štítu Kampannlatu, kde se rozdělil ve dva vzdušné proudy.
Severní vzdušný proud burácel směrem k průlivu Čals a vyčerpal sám sebe, když rozpouštěl ledovce na kontinentu Sibornal. Jižní vzdušný proud se zatočil nad předhořími Vallgosu, zamířil nejprve nad Handžárové moře a pak na severovýchod do oblasti Moře orlů, aby se nakonec vyčerpal nad nížinami mezi Keevasienem a Ottassolem. Řval nad divočinou, která jednou bude velkou zemí borlienskou, přehnal se přes Oldorando a lomcoval Oyrinými okenicemi. Pokračoval dál, nečekaje na první pláč Aoz Roonova syna.
Tento teplý vzdušný proud s sebou unášel ptáky, hmyz, výtrusy, pyl i mikroorganismy. Byl pryč za několik hodin a byl zapomenut tak rychle, jak přišel; nicméně sehrál svou roli v událostech, jež se měly stát.
Když vanul, přinášel útěchu muži sedícímu nepohodlně v koruně stromu, rostoucího na ostrově uprostřed zuřivých vod, z nichž se postupně formoval mocný přítok řeky Takissy. Muž měl zraněnou nohu a v bolestech se krčil ve větvích.
Pod stromem seděl velký fagor, samec. Možná vyčkával, než podnikne další útok. Ať už čekal na cokoliv, nepohnul se. Jeho pták seděl na stromě, co nejdál od zraněného muže.
Muže i fagora vyhodila řeka na břeh ostrova napolo utonulé. Zraněný muž se vyšplhal na strom, jediné bezpečné místo, které byl schopen najít. Když začal foukat vítr, přitiskl se pevněji ke kmeni.
Vítr byl na fagora příliš teplý. Konečně se pohnul. Vstal, a aniž by se ohlédl, vydal se kupředu mezi balvany, pokrývajícími téměř celý úzký ostrov. Jeho pták jej chvíli pozoroval, pak roztáhl křídla a odlétl za svým pánem.
Kdybych toho ptáka mohl chytit a zabít, pomyslel si muž, měl bych alespoň částečně vyhráno. Jeho maso se určitě dá jíst.
Ale Aoz Roon měl naléhavější potřeby než hlad. Nejdříve se musí zbavit fagora. Skrz listy stromu, který mu poskytl útočiště, dohlédl na břeh řeky, odkud je voda smetla. Tam, v bažinaté půdě, stáli čtyři fagorové. Každému seděl na rameni pták, nebo líně kroužil kolem; jeden fagor držel za hřívu kaidawa. Stáli tam už celé hodiny, téměř bez hnutí, upírali zraky na ostrov.
V bezpečné vzdálenosti od nich, dolů po proudu, byl Kurd. Pes neklidně posedával, vyl, chodil sem a tam a zoufale hleděl přes temné vířící vody.
Aoz Roon se kousal do rtu bolestí, když se snažil vyšplhat kousek dál po větvi, aby se podíval, co dělá jeho nepřítel. Šlo to ztěžka. Protože na ostrově nebylo kam jít, domníval se, že obluda udělá okruh a přijde zpátky. On je nyní ve výhodě, protože než se fagor vrátí, může pro něj vymyslet nějaké nepříjemné překvapení.
Pohlédl na oblohu. Freyr se na východním obzoru vysvobozoval z bariér stromů, nedotčen střetnutím s Batalixem, k němuž došlo předchozího dne. Batalix, který vyšel již dříve, se schovával za mrakem. Aoz Roon toužil po spánku, ale neodvažoval se usnout. Napadlo jej, že fagor se možná cítí stejně jako on.
Obludu neviděl ani neslyšel. K jeho sluchu doléhalo pouze nekonečné zurčení vod, ženoucích se vpřed, dál a dál. Byly ledově chladné - Aoz Roon si na to dobře pamatoval. Jeho nepřítel ve vodě zřejmě trpěl ještě víc než on.
Napadlo jej, že fagor na něj připravuje past. Navzdory bolesti cítil nutkání slézt ze stromu a začít po něm pátrat. Rozhodl se. Několik minut vyčkával a nabíral síly. Protáhl se.
Pohyboval se jen obtížně, protože údy měl dlouhým sezením ztuhlé a silné černé kožešiny byly nasáklé vodou. Hlavní problém však představovala levá noha; byla bolestivě zhmožděná a ztuhlá, takže ji nemohl ohnout v koleni. Nicméně se mu podařilo ze stromu seskočit. Dopad byl příliš tvrdý. Ležel pod stromem v bolestech, neschopný vstát; očekával, že fagor na něj každým okamžikem vyskočí a zabije jej.
Fagorové na protějším břehu zpozorovali jeho pohyby a začali volat, ale jejich hlasy, které nebyly tak silné jako lidské, byly nad řítícími se vodami sotva slyšitelné. Kurd začal výt.
Aoz Roon se postavil. U pěnícího okraje vody našel větev s odřenou kůrou, která mu posloužila jako berla. Strach, chlad i nevolnost se v něm přelévaly jako voda a vladař neměl daleko ke ztrátě vědomí. Cítil každý sval svého těla - prokřehlý, ale hořící. Zoufale se rozhlížel kolem sebe, drbal se. S ústy otevřenými očekával útok. Ale fagora nikde neviděl.
"Dostanu tě, ty bestie jedna, i kdyby to měla být poslední věc v mém životě... Stále ještě jsem vladařem Embruddoku..."
Pohyboval se opatrně, krok za krokem, skrýval se za hromadou balvanů, která tvořila val napříč ostrovem mezi ním a blízkým břehem, takže fagoři z protějšího břehu na něj nyní neviděli. Po jeho pravici se kameny, trosky a vysoká tráva

svažovaly do proudu. Zrádné vody vířily a řítily se dál a dál. Nad hladinou se vznášel opar.
Na tomto kusu půdy uprostřed vod rostly mezi hromadami balvanů podvyživené semenáčky i starší stromy. Celý ostrov nepřesahoval na nejširším místě dvanáct metrů; ale svou délkou rozděloval vodní hladinu jako hřbet nějakého obrovského potopeného tvora, který byl delší, než kam oko dohlédlo.
Jako raněný medvěd kulhal vpřed na své obhlídce plné strachu, těžce se brodil na okraji vody a snažil se mít ze všech stran dost místa na obranu proti případnému útoku.
Z kapradinové houštiny před ním vyrazil jelen, s hlavou vztyčenou a očima planoucíma. Vyplašeně se vrhl do vody a za chvíli byla nad temnou hladinou vidět jen jeho rudohnědá hlava nesoucí silné, trojitě rozvětvené paroží. Naříkavě řval, když svým mocným tělem zápasil s ještě mocnější silou vod. Unášely jej pryč v širokém oblouku. Zdálo se, že nikdy nemůže dosáhnout protějšího břehu, a když se Aoz Roonovi ztrácel z očí v mlze, stále ještě statečně plaval.
Když vladař o chvíli později přelézal padlý strom, spatřil fagorova ptáka.
Upíral na něj svůj zlověstný kamenný pohled ze střechy chatrče. Stěny byly z kamenů a střecha z drnů a nakupených šindelů. Kapradiny a zakrslé stromky kolem ji měnily v přírodní objekt, dokonale splývající s krajinou. Aoz Roon předpokládal, že fagor je uvnitř. Opatrně se blížil k přední straně příbytku.
Asi tři stopy od vchodu chatrče se země prudce svažovala do vody. Byla to jenom trhlina, protože ostrov se opět vynořoval o kus dál, jako úzká loď nesoucí bezúčelnou masu kamení. Dvě části ostrova byly rozděleny pásem vířící vody, která nebyla víc než po kolena hluboká. Může se přebrodit na druhou stranu, kde bude bezpečnější. Fagor se svou přirozenou nenávistí k vodě za ním nikdy nepůjde.
Ledový proud se mu zakousl do kostí jako zuby krokodýla. Nahlas vzdychal, namáhavě se brodil na druhou část rozpůleného ostrova. Upadl. Tváří k zemi se začal škrábat mezi kameny. Snažil se otočit a podívat se na chatrč. Nepřítel je určitě uvnitř - je mu zle, je raněn, stejně jako on sám.
Konečně vstal a vydal se po ostrově; tupě se rozhlížel kolem sebe. Nožem uřízl dva silné klacky. Strčil si je do podpaždí a opíraje se o svou berlu, kulhal zpátky přes divoký proud. Nespouštěl oči ze dveří chatrče.
Když se k ní přiblížil, něco se rychle mihlo nad jeho hlavou. Byl to bílý pták. Ostrým zobákem zaútočil na Aoz Roonův nekrytý spánek. Vladař upustil berlu i klacky a proťal vzduch svou dýkou. V příštím okamžiku se zabodla ptákovi do hrudi. Neohrabaně se zakymácel ve vzduchu a sletěl dolů; narazil hrudí na kmen, který se zbarvil krví.
Aoz Roon se vrhl vpřed a zaklínil do země své dva kůly, jeden pod petlici, druhý pod horní okraj dveří. Fagor uvnitř začal dveřmi okamžitě lomcovat, bušil do nich a naříkal. Ze všech sil se snažil dostat ven, ale kůly držely pevně.
Vladař si vzal berlu. Když se otočil a začal ustupovat na vodou odříznutou část ostrova, jeho pohled padl na ptáka. Poskakoval z jedné nohy na druhou a po hrudi mu stékala krev. Zvedl berlu vysoko nad hlavu a prudce ptáka udeřil. Pták byl okamžitě mrtev.
Strčil jej do podpaždí a kulhal ledovou vodou potřetí.
Na druhé straně se vrhl na zem a začal si třít nohy, aby se do nich vrátil život. Proklínal bolest v kostech. Bušení na dveře chatrče neustávalo. Dříve nebo později jeden z kůlů povolí, ale pro tuto chvíli je fagor poražen a vladař Embruddoku je vítězem.
Táhna ptáka za sebou, odvlekl se mezi dva stromy, zaklíněná do sebe. Začal kolem sebe kupit kameny. Slabost se mu přelévala tělem, vlna za vlnou. Usnul s obličejem zabořeným do ještě teplého peří na potřísněné hrudi ptáka.
Probudil jej chlad. Freyr visel nízko na západní obloze a utápěl se v zlatavém oparu. Zavrtěl se ve svém útulku z kamení a pohlédl na protější břeh. Fagorové stále čekali, nehybní. Země za nimi se zvedala a bylo vidět i místo, kde padl Eline Tal. Nad svahem se v mlze skláněl druhý strážce. Po Kurdovi nebylo nikde ani stopy.
Noha už jej bolela méně. Popadl ptáka a pomalu se vysoukal z hromady kamení. Vstal.
Fagor stál jen několik metrů od něj, oddělený proudem vody. Dveře chatrče za ním byly nedotčené, ale střecha byla rozbořená a kameny z ní se svalily na zem; tou cestou se bestie dostala na svobodu.
Fagor zafrkal a natočil hlavu na jednu stranu, pak na druhou a když dělal toto záhadné gesto, jeho rohy se zaleskly ve slunečních paprscích. Byl to ubohý jedinec a jeho srst byla nasáklá vodou.
Mrštil po Aoz Roonovi neohrabaným oštěpem, ale minul cíl. Vladař byl příliš ztuhlý a překvapený, než aby zareagoval, ale zbraň šla i tak vedle. Všiml si, že je to jeden z klacků, kterými zapřel dveře. Možná, že fagor jej minul proto, že má zraněnou paži.
Aoz Roon zaťal pěst a zvedl ji nad hlavu. Za okamžik bude tma. Instinkt mu velel rozdělat oheň. Vydal se nasbírat dřevo a děkoval Wutrovi, že se cítí dostatečně silný, ale zároveň byl zmatený podivnou nevolností. Možná je to hlady, pomyslel si; jakmile rozdělám oheň, najím se do sytosti.
Sebral větve a shnilé dřevo a našel chráněné místo mezi kameny. Se zručností zkušeného lovce se dal do práce. Otáčel dřívko mezi dlaněmi. Za chvíli se objevil proužek kouře. Stal se zázrak a vzplanul oheň. Tvrdé rysy Aoz Roonova obličeje se při pohledu na jas mezi jeho dlaněmi mírně uvolnily. Fagor stál na druhém břehu, zíral na něj bez pohybu.
"Zyne Freyru, ty dělat teplo," zvolal.
Aoz Roon vzhlédl. Ze svého nepřítele viděl jen obrysy, rýsující se proti zlatu západní oblohy.
"Dělám teplo a co víc, uvařím si a sním tvého ptáka, bestie."
"Ty mi dát kuzz ptáka."
"Hladina za den či dva klesne. Pak můžeme oba jít domů. Teď zůstaň tam, kde jsi."
Fagor řekl něco, čemu Aoz Roon nerozuměl. Krčil se u svého ohně, pokukoval přes temnou vodu na nepřítele, jehož postava nyní splývala s obrysy stromů a kopců, temných proti oranžovému západu. Aoz Roon se dobýval nehty pod kožešiny, škrábal se, kolébal se sem a tam.
"Ty být nemocný, zyne Freyru, a v noci zemřít." Měl potíže s výslovností sykavek a vyslovoval je jako těžká z.
"Já zyn být nemocný? Ano, jsem nemocný, ale stále ještě jsem vladař Embruddoku, proklatče."

Aoz Roon začal volat Kurda, ale nedostal žádnou odpověd. Bylo příliš tma, než aby viděl, zda fagorové stále čekají na vzdáleném břehu. Celý svět se utápěl v temnotě.
Plný strachu ze své záhadné slabosti se choulil u ohně a zdálo se mu, že fagor se krčí, jakoby chtěl proud, který je rozděloval, přeskočit.
Zamával pěstí.
"Ty si zůstaň ve svém světě, já zůstanu ve svém."
Pouhé vyslovení těchto pár slov jej vyčerpalo. Držel si dlaň před očima a oddechoval tak těžce, jako Kurd po celodenním lovu.
Fagor dlouho neodpovídal, jako by poznámku člověka zvažoval. Pak, aniž by se pohnul, řekl: "Žijeme a umíráme ve ztejném zvěte, ztejném zvěte, proto zpolu muzzíme bojovat."
Slova přicházející k Aoz Roonovi přes vodu mu nedávala žádný smysl. Nechápal je. Vzpomněl si na to, jak Šai Tal jednou pravila, že mohou přežít pouze tehdy, budou-li jednotní. Je pro ni typické, že tu není, když ji potřebuji, pomyslel si zmateně.
Obrátil se k ohni, padl na kolena, přihodil do něj další větvičky a začal ptáka rozřezávat. Ukroutil mu nohu a se šlachami, visícími z ní jako provázky, ji nabodl na klacek. Chtěl ji strčit do plamenů, když tu najednou si uvědomil, že celé jeho tělo je sžíráno plamenem, jako by to byl on sám, kdo se opéká na ohni. Zalila jej další vlna slabosti.
Z pomyšlení na jídlo se mu udělalo špatně.
Opět se postavil na nohy. Šlápl do ohně, motal se směrem k řece, chodil v kruzích, naříkal a držel v ruce krvavou ptačí nohu. Kolem něj zurčel proud, ale jemu se zdálo, že řeka je nehybná; že to ostrov je štíhlým člunem, který rychle pluje po klidné hladině jezera; a jezero se táhlo donekonečna, do velké jeskyně temnoty.
Její ústí se za ním zavřelo a pohltilo jej.
"Mážž hladovou horečku," řekl fagor. Jmenoval se Yham-Whrrmar. Nebyl to válečník. On a jeho druhové byli potulní kočovníci. Jejich kaidawové byli ukradeni. Když se v mlze proti nim objevili synové Freyru, jen plnili svou svatou povinnost. Výsledkem bylo to, že Yham-Whrrmar byl nyní v nesnázích.
Kombinací různých faktorů byli fagorové přinuceni putovat na západ. Vychýlili se ze směru, když sledovali své vzdušné pásy, a setkali se se skupinou jim podobnou, jejíž členové jim řekli, že se blíží velká výprava, která ničí vše živé. Třebaže byli varováni, pokračovali v hledání chladnějších území, ale od směru je odvrátilo dlouhé údolí, kde vzdušné pásy byly nepříznivé. Přišly zátopy. Byli nuceni vrátit se zpět. Jejich nitra prostoupil zmatek a nelaskavost.
Stál bez pohybu na okraji proudu a čekal na smrt jedné z těch přemnožených bytostí, synů Freyru. Když člověk zmizel v temnotě, oddychl si úlevou. Rozhýbal své tělo a začal si masírovat zraněnou paži.
Noc byla vítána.
O kus dál ležel jeho nepřítel natažený na hromadě kamení. Už mu od něj nehrozí žádné nebezpečí. Koneckonců, třebaže to jsou paraziti, zasluhující prokletí, vzbuzují synové Freyru lítost: v přítomnosti rasy Prvotních všichni onemocní. Tak je to spravedlivé. Yham-Whrrmar opět stál bez pohnutí a hodiny míjely.
" Jzi nemocný a zemřežž!" zvolal. Ale i on cítil uvnitř svého těla špatný vzduch. Poškrábal se na krku zakrvavenou dlaní a pozoroval temné panoráma před sebou. Nebylo už naprosto temné, protože někde na východě Batalix, ten dobrý voják Batalix, otec Prvotní rasy, již o sobě dává vědět. Yham-Whrrmar se vrátil do chatrče, lehl si na zem a jeho rudé oči se zavřely; spal beze snů a bez pohybu.
Nad rozsáhlou vodní plochou se začal šířit slabý třpyt z východu, příslib svítání Batalixu. Ještě mnohokrát vyjde, než hladina vod opadne, protože tyto zátopy jsou živeny nesmírnými rezervoáry vod držených ve vzdáleném Nktryhku. Teprve po dlouhém čase se divoké vody zformují a vytvoří řeku. Ta pak vyschne o mnoho staletí později - v době, kdy Freyr dosáhne své maximální slávy a tato oblast vyprahne a stane se součástí pouště Madura, křižované národy daleké budoucnosti, z níž nikdo z nyní žijících tvorů nezahlédl ani nepatrný záblesk.
Když člověk a fagor spali, žádný z nich si neuvědomoval, že voda ještě dlouho poplyne kolem úzkého ostrova, směrem k věkům, jež teprve přijdou. Byly to přechodné záplavy: ale budou trvat po dvě stě dalších oběhů kolem Batalixu.
XIII
Pohled z půlroonu
Na výzkumné stanici planety Země pojem "kostní horečka" dobře znali. Byla to součást kompletního mechanismu onemocnění způsobeného virem, známým učeným rodinám na Avernu jako heliko virus. Vědci jeho působení rozuměli mnohem lépe než ti, kteří jím byli napadeni a umírali na planetě pod nimi.
Výzkum helikonské mikrobiologie byl natolik pokročilý, že Po-zemšťané již věděli, že tento virus se objevuje dvakrát v každých 1825 letech helikonského Velkého roku. Jeho výskyt nebyl náhodný. K projevům jeho ničivé síly docházelo pravidelně v období dvaceti zatmění, jež znamenala začátek skutečného jara, a pak opět během šesti nebo sedmi zatmění, k nimž docházelo později v průběhu Velkého roku. Klimatické změny, shodující se se zatměními, spouštěly jeden za druhým zrcadlové projevy této virální hyperaktivity, jejíž důsledky byly vždy stejně ničivé a devastující, třebaže v jednotlivých obdobích se od sebe vzájemně lišily.
Pro obyvatele světa pod nimi byly tyto epidemie dvěma odlišnými fenomény, časový odstup mezi nimi činil více než pět helikonských malých staletí (což bylo něco přes sedm pozemských staletí) a měly dvě odlišná jména: kostní horečka a tučná smrt.
Epidemie, způsobená virem a valící se jako nezadržitelná potopa, ovlivnila historii všech národů, jejichž územím se na své pouti přehnala. Ale jeden jediný virus, jednoduchý jako kapka vody, byl okem, nerozlišitelný. Aby se pro lidské oko stal viditelným, musel být heliko virus zvětšen desettisíckrát. Jeho velikost činila devadesát sedm milimikronů. Sestával z váčku, částečně skrytého v dvacetistěnech tvořených tuky a bílkovinami a obsahujících RNA; v mnoha ohledech připomínal pleomorfní závitkovitý virus, způsobující dávno vymýcenou pozemskou nemoc zvanou příušnice.

Jak učenci na Avernu, tak helikonští pozorovatelé na Zemi přišli na funkci tohoto ve svých účincích devastujícího viru. Stejně jako pradávný hinduistický bůh Šiva představoval virus prvotní princip zkázy a zachování. Zabíjel a v jeho smrtelném probuzení se rodila další existence. Bez přítomnosti heliko viru by na planetě nebyl možný život lidí ani fagorů.
Kvůli tomuto viru nemohl žádný člověk ze Země stanout svou nohou na povrchu planety a přežít. Virus vládnoucí na planetě Helikonii kolem ní vytvořil sanitární kordon.
Do Embruddoku kostní horečka ještě nevstoupila. Blížila se k němu stejně rychle jako výprava mladého kzahna Hrr-Brahl Yprta. Učenci na Avernu hloubali nad otázkou, které ze dvou zel dorazí do Embruddoku dřív.
Otázky jiného druhu znepokojovaly mysl těch, jež žili v Embruddoku. Vše zastiňující otázkou v myslích mužů, kteří neměli daleko k vrcholu vratké hierarchie, bylo to, jak získat moc a poté, co byla získána, jak ji udržet.
K velkému štěstí lidstva na tuto otázku nikdo nevymyslel uspokojivou odpověď. Ale Tanth Eina a Faralin Ferda, úplatné a bezstarostné muže, to nezajímalo. Jak čas plynul a rodil se další rok - podle kalendáře osudný rok 26 - a Aoz Roonova nepřítomnost trvala už déle než půl roku, dva pobočníci začali sami spravovat věci ke své spokojenosti. Vyhovovalo jim to. Méně to vyhovovalo Raynil Layanovi. Snažil se také dostat co nejvýš k vrcholu hierarchie vládnoucích. Usiloval o to, aby v Oldorandu byl zaveden zcela nový systém; systém, který by mu následovně zajistil moc bez použití násilných prostředků.
Podpořil by požadavky kupců a namísto směnného obchodu by zavedl peněžní měnu.
Nic v Oldorandu by již nebylo zadarmo.
Za chléb by se platilo mincemi.
Předložil svůj plán Tanth Einovi a Faralin Ferdovi a poté, co se s nimi dohodl, že i oni dostanou svůj podíl, získal jejich podporu. Město se den ode dne rozrůstalo. Obchod už nemohl být déle vykázán na předměstí; dostal se do středu života, pronikl tedy i do středu města. A díky vynalézavosti Raynil Layana byl zdaněn.
"To, že si musíme kupovat jídlo, není správné. Jídlo by mělo být zadarmo, stejně jako vzduch, který dýcháme."
"Dostaneme peníze a za ně si budeme jídlo kupovat."
"Mně se to nelíbí. Raynil Layan si o sobě začíná moc myslet," řekl Dathka.
On a jeho přítel - také vladař Západních travin - kráčeli směrem k věži Oyre a vyměňovali si po cestě názory na měnící se život v Oldorandu.
Všude viděli nové tváře. Učení členové rady pomocí psaných zápisů odhadli, že pouze zhruba čtvrtina současné populace se narodila v Oldorandu. Všichni ostatní byli cizinci, pro něž město bylo pouhou zastávkou na jejich cestách. Oldorando se stalo kontinentální křižovatkou, jíž projížděly výpravy kupců ze všech stran.
To, co bylo před pouhými několika měsíci otevřenou planinou, bylo nyní sídlištěm přístřešků a stanů. Některé změny byly mnohem hlubší. Téměř přes noc vymizel z denního režimu Oldoranda lov, kdysi tvrdá dřina, později povyražení. Laintal Ay a Dathka si drželi otroka, který krmil jejich hoxneje. Lov už nebyl dennodenní záležitostí, Smradlavci zmizeli a kočovníci s sebou přiváděli dobytek, který vedl k usedlejšímu způsobu života.
Příjmy z bazaru naprosto zničily veškeré přátelské vztahy mezi muži. Ti, kteří se ve dnech Aoz Roona vyžívali v jízdě na hoxnejích a popíjeli spolu na rozkvetlých planinách, se nyní courali ulicemi, pronajímali stoly a krámky, nebo se z nich stávali podomci, zápasníci či kuplíři.
Vladaři Západních travin byli nyní zodpovědní za pořádek v rozrůstající se čtvrti města ležící na západ od Voralu. Potřebovali k tomu pomocníky. Otroci z jihu, kteří se vyznali v zednictví, pro ně postavili věž, v níž nyní přebývali. Tři patra vysoká věž byla postavena přesně podle tvaru starých; z jejího vrcholu vladaři dohlíželi na to, zda ve čtvrti pod nimi vládne klid a pořádek.
Když zkontrolovali denní práci a vyměnili si pár vtipů s dozorcem, Laintal Ay a Dathka zamířili ke starému městu. Prodírali se přitom davem poutníků. Jako přístřeší pro tyto cestovatele byly vztyčeny plátěné stany a krámky. Každý měl na destičce číslo, přidělené Laintal Ayem.
Proti nim se hrnul dav poutníků. Laintal Ay jim ustoupil z cesty. Přitiskl se zády k plátěné stěně jednoho z přístřešků. Udělal krok vzad a sklouzl do jámy, kterou plátno zakrývalo. Tasil svůj meč a otočil se. Za ním stáli tři mladí bledí muži, svlečení do pasu; se zděšením zírali na jeho meč.
Jáma byla po pás hluboká a měla rozměry malé místnosti. Každý z mužů měl na čele namalováno třetí oko. Dathka odhrnul plátno a hleděl dolů do jámy. Šklebil se směle svého přítele.
"Co to tady děláte?" zeptal se Laintal Ay mužů.
Mladíci se vzpamatovali ze svého ohromení a jeden z nich rozhodným hlasem řekl: "Toto bude svatostánek velkého Nabova Akhy a je to tedy posvátná půda. Odejdi, prosím."
"Tato země patří mně," řekl Laintal Ay. "Ukažte mi povolení, že zde smíte kopat."
Zatímco si mladí muži vyměňovali pohledy, kolem jámy se shromáždili další poutníci. Hleděli dolů a nesrozumitelně mumlali. Všichni na sobě měli černobílé hávy.
"Nemáme povolení. Nic neprodáváme."
"Odkud jste?"
Na okraji jámy stál vysoký muž s kusem černého plátna omotaným kolem hlavy. Po boku mu stály dvě starší ženy, které mezi sebou držely velký předmět. Nabubřelým hlasem zvolal: "Jsme následovníci velkého Nabova Akhy. Putujeme na jih a šíříme po světě naši víru. Chceme na tomto místě postavit malou kapli a žádáme tě, abys svou bezbožnou tělesnou schránku ihned odstranil z posvátného území."
"Každá píď této země náleží mně. Proč kopete v zemi, jestliže chcete vztyčit kapli směrem vzhůru? Nerozeznáte snad zemi od vzduchu, cizinci?"
Jeden z kopáčů omluvně řekl: "Akha je bohem země a podzemí a my žijeme v jeho žilách. Chceme jeho dobrou zprávu

šířit po celé zemi. Jsme Přijímatelé z Pannovalu."
"Bez mého povolení žádnou jámu kopat nebudete," vykřikl Laintal Ay. "Vypadněte odsud, všichni!"
Vysoký nabubřelý muž začal křičet, ale Dathka tasil svůj meč a vykročil vpřed. Předmět, který dvě ženy držely mezi sebou, byl zakrytý plátnem. Dathka jej prudkým pohybem strhl. Objevila se před ním podivná skrčená postava, polo lidská, polo zvířecí, se slepýma, kupředu zírajícíma žabíma očima. Byla vytesána z černého kamene.
"No, to je krása!" vykřikl Dathka se smíchem. "Odporné bahno, které musí být přikryto!"
Poutníků se zmocnil hněv. Jejich Akha byl uražen; nikdy na něj neměly dopadnout sluneční paprsky. Několik jejich mužů se vrhlo na Dathku. Laintal Ay s křikem vylezl z jámy a skočil mezi poutníky s taseným mečem. Vřava přivolala dva z jeho holemi ozbrojených mužů a během krátkého okamžiku byli poutníci tak zbiti, že slíbili, že příště nebudou provokovat.
Laintal Ay a Dathka šli dál k Oyriným novým pokojům ve věži Vry, která byla přestavována. Oyre se přestěhovala, protože náměstí pod věží se svými novými dřevěnými stánky a pijáckými boudami se stalo nesnesitelně hlučným. Spolu s Oyre odešla i Dol, její synek Rastil Roon Den a její stará matka Rol Sakil. Aoz Roonova nepřítomnost se prodlužovala a Dol se ve věži, kterou spolu s ní sdíleli i svárliví vladařovi pobočníci Faralin Ferd a Tanth Ein, necítila v bezpečí.
U vchodu do věže, jíž se stále říkalo Šai Talina, stáli na stráži čtyři statní mladí muži, propuštění otroci. Toto bylo rovněž Laintal Ayovo opatření. Odpověděl na jejich pozdravy a vstoupil s Dathkou dovnitř.
"Jak je Oyre?" zeptal se a běžel nahoru po schodech.
"Zotavuje se."
Našel svou milou ležet na lůžku, kolem kterého stály Vry, Dol a Rol Sakil. Šel k ní a objal ji.
"Ach, Laintal Ayi - bylo to hrozné. Měla jsem takový strach." Hleděla mu do očí. Díval se na její únavou poznamenaný obličej s kruhy pod očima. Všichni, kdo sestoupili do podzemní říše, aby hovořili s předky, touto zkušeností o něco zestárli. "Myslela jsem, že už tě nikdy neuvidím, lásko moje," vydechla, "Svět dole je stále horší."
Rol Sakil byla ohnutá věkem a do obličeje jí splývaly dlouhé bílé vlasy, z nichž vyčníval jenom její nos. Krčila se u lůžka a chovala svého vnuka. "Nesmíš se jich bát, Oyre. Jsou jenom tam dole a sem se nikdy nevrátí."
Oyre se posadila na lůžku a přitiskla se pevněji k Laintal Ayovi. Cítil, že se chvěje.
"Tentokrát to bylo dvojnásob horší - vesmír bez sluncí. Svět dole je protikladem našeho a prapůvodní kámen je v něm jako slunce, černé slunce vyzařující černé světlo. Všichni fessupové tam visí jako hvězdy - ne ve vzduchu, ale ve skále. Všichni jsou taženi dolů do černého otvoru kamene, který je pode vším... Jsou zlí, nenávidí živé..."
"To je pravda," řekla Dol a konejšila svou starou matku. "Nenávidí nás a kdyby mohli, sežrali by nás."
"Stačí kolem nich neopatrně projít a natáhnou se po tobě a sežerou tě.""Jejich oči jsou plné ďábelského prachu."
"Jejich čelisti také..."
"A tvůj otec? " zeptal se Laintal Ay, aby ji přivedl zpět k důvodu, proč vlastně sestoupila do podzemí.
"Potkala jsem dole svou matku..." řekla Oyre. Přitiskla se pevněji k Laintal Ayovi. Podzemní svět, který před chvílí opustila, se jí stále ještě zdál reálnější než ten, který ji obklopoval. Její matka tam dole pro ni neměla jediného laskavého slova, jenom samá obvinění a výčitky a takovou nenávist, jakou si žádný žijící člověk neumí představit.
"Řekla mi, že jsem jí pohrdala, že jsem ji v hanbě přivedla do hrobu. To já prý ji zabila, já byla zodpovědná za její smrt a ona prý mne nenáviděla od okamžiku, kdy jsem se poprvé pohnula v jejím lůně... Všechny ty zlé věci, které jsem dělala jako dítě... moje nemohoucnost... moje výkaly. Ach, ani vám to nejsem schopná vypovědět..."
Začala hlasitě plakat, aby ulevila svému žalu.
Vry jí položila ruku na rameno. "Není to pravda, Oyre. Všechno jsou to jenom představy." Ale její plačící přítelkyně ji odstrčila. Každý z nich už jednou či víckrát sestoupil do podzemní říše a každý věděl, jaké to je.
"Ale co tvůj otec...?" zeptal se Laintal Ay znovu. "Setkala ses s ním tam dole? "
Vzpamatovala se natolik, že pevně stiskla jeho paži a hledíc na něj uplakanýma očima, řekla: "Nebyl tam, díky Wutrovi, nebyl tam. Ještě nenadešel jeho čas, aby klesl do podzemní říše."
Hleděli jeden na druhého, zmateni její zprávou. Aby zakryla hrůzu z jejich podezření, že Aoz Roon přece jenom odejel s Šai Tal, Oyre mluvila dál.
"On jistě nebude takovým zlým gossim. On přece žil dostatečně plný život, než aby se změnil v uzlíček plný nenávisti a zlé vůle. Alespoň nyní je tohoto osudu prozatím ušetřen. Ale kde tedy je, po celé dlouhé týdny?"
Dol propukla v pláč, vzala z klína své matky Rastil Roona a popadla ho do náručí. Houpajíc jej, naříkala:
"On je stále naživu? Kde je? Nebyl tak špatný, abych pravdu řekla. Jsi si jistá, že tam dole nebyl?"
"Pravím ti, že nebyl. Laintal Ayi, Dathko, stále ještě je někde na tomto světě a třebaže jenom Wutra ví, kde je, můžeme si být jisti tím, že je naživu."Rol Sakil začala kvílet a osvobozená od dítěte, kolébala se ze strany na stranu.
"Všichni musíme odejít na to strašné místo, dříve nebo později. Dol, moje Dol, zanedlouho budu na řadě já, tvoje ubohá matka... Slib mi, že se za mnou přijdeš podívat a já ti přísahám, že ti neřeknu jediného zlého slova. Nikdy tě nebudu vinit z toho, že ses zapletla s tím strašným mužem, který tak poznamenal životy nás všech..."

Dol utěšovala matku a Laintal Ay uklidňoval Oyre, ale ona jej odstrčila a slezla z lůžka, otírala si obličej a zhluboka dýchala. "Nedotýkejte se mne - lpí na mně zápach podzemní říše. Nechte mne nejdříve umýt."
Během jejich nářků Dathka stál v pozadí. Jeho statná postava se opírala o drsnou zeď a obličej měl bezvýrazný. Nyní postoupil vpřed.
"Buďte zticha, všichni, a zkuste přemýšlet. Jsme v nebezpečí, a protože jsme se dozvěděli tuto zprávu o Aoz Roonovi, musíme toho náležitě využít. Jestliže je vladař naživu, musíme pečlivě naplánovat, co budeme dělat, než se vrátí - pokud se vrátí. Možná, že byl zajat fagory.

Varuji vás. Faralin Ferd a Tanth Ein se chtějí zmocnit vlády nad Oldorandem. Nejdříve chtějí zřídit mincovnu, na niž bude dohlížet ten bídný červ, Raynil Layan!" Jeho pohled na okamžik sklouzl k Vry. "Kovodělci již pro něj razí mince. Když se jim podaří vše ovládnout pomocí peněz, budou mít neomezenou moc. A až se Aoz Roon vrátí, určitě jej zabijí."
"Jak to víš?" zeptala se Vry. "Faralin Ferd a Tanth Ein jsou přece Aoz Roonovi dlouholetí přátelé."
"Co se jejich přátelství týče..." řekl Dathka, "led je pevný jen do té doby, dokud neroztaje."
Stál mezi nimi a jeho pohled klouzal z jednoho na druhého.
"Nyní musíme ukázat svou skutečnou cenu. Nikomu neřekneme, že Aoz Roon žije. Nikomu. Bude lépe, když je necháme v nejistotě a na pochybách. Oyrina zpráva by pobočníky přiměla k tomu, aby se okamžitě chopili moci. Snažili by se jej sesadit, než se vrátí."
"Nemyslím - " začal Laintal Ay, ale Dathka, který najednou začal ovládat svůj jazyk, jej přerušil.
"Kdo má největší nárok vládnout, jestliže Aoz Roon je pryč? Ty, Laintal Ayi. A ty, Oyre. Loilanin syn a Aoz Roonova dcera. Dolino dítě je nebezpečný protiargument, kterého by se rada mohla snažit využít. Laintal Ayi, Oyre, musíte se okamžitě vzít. Už je dost těch stydlivých námluv. Zavoláme tucet kněží z Borlienu, proběhne obřad a ty učiníš prohlášení, že vladař je mrtev a vy dva budete vládnout místo něj. Lidé vás přijmou."
"A Faralin Ferd a Tanth Ein?"
"Postaráme se o ně," řekl Dathka zamračeně. "I o Raynil Layana. Nemají všeobecnou podporu, tak jako vy."
Všichni vážné hleděli jeden na druhého. Nakonec promluvil Laintal Ay.
"Nechci Aoz Roonovi vzít titul, když je stále naživu. Cením si tvé dovednosti v jednání, Dathko, ale nesouhlasím s uskutečněním tohoto plánu."
Dathka si založil ruce v bok a opovržlivým tónem řekl: "Dobrá. Tobě je tedy jedno, že moc převezmou pobočníci? Jestliže to udělají, zabijí tě - a mne také."
"Tomu nevěřím."
"Věř si, čemu chceš, ale určitě tě zabijí. A Oyre také, i Dol a jejího syna. A Vry pravděpodobně také. Přestaň už konečně snít. Jsou to nebezpeční, tvrdí chlapíci a brzy začnou jednat. Slepoty, povídačky o kostní horečce - to všechno jim nahrává. Začnou jednat, zatímco ty tady budeš sklíčeně sedět."
"Lepší by bylo mého otce nalézt a přivést jej zpět," řekla Oyre rozvážně, nehledíc přitom na Laintal Aye, ale na Dathku. "Všechno je nyní tak divné a proměnlivé - potřebujeme skutečně silného vladaře."
Dathka se kysele usmál té poznámce a sledoval, jaký účinek měla tahle replika na Laintal Aye.
V místnosti se rozhostilo nepříjemné ticho, které nakonec přerušil Laintal Ay. "Ať si pobočníci dělají, co chtějí. Já s nimi o moc soupeřit nebudu. Jen by nás to rozdělilo."
"Rozdělilo?" zeptal se Dathka. "Město už rozdělené je, všude vládne chaos a zmatek a na každém kroku narazíš na cizince, kteří se motají všude kolem. Jestli jsi někdy věřil tomu Aoz Roonovu nesmyslu o jednotě, tak jsi blázen."
Během jejich sporu Vry stála u dveří, opírala se o zeď a mlčela. Nyní popošla vpřed a řekla: "Je špatné, že myslíš jen na pozemské věci."
Ukazujíc na dítě, řekla: "Když se narodil Rastil Roon, jeho otec zmizel. Bylo to před třemi čtvrtěmi. Čas dvojího západu je pryč. Uplynuly tedy tři čtvrti od posledního zatmění. Nebo od poslední slepoty, jestli se vám víc líbí starý název. Musím vás varovat, že není daleko další zatmění. Oyre a já jsme vypočítaly - "
Dolina vetchá matka začala naříkat: "Za starých časů nebyly takové pohromy - čím jsme si je jen zasloužili? Ještě jedna a všichni zahyneme."
"Nevím, proč tomu tak je, jen se pokouším vysvětlit, jak se věci mají," řekla Vry a soucitně pohlédla na starou ženu. "Jestliže jsou naše výpočty správné, pak příští zatmění bude trvat mnohem déle než to poslední a Freyr bude skryt po dobu pěti a půl hodiny a touto událostí bude vyplněna většina dne. Začne brzy po východu obou sluncí. Snad si dokážete představit tu paniku, ke které by mohlo dojít."
Rol Sakil a její dcera začaly hlasitě naříkat. Dathka jim stroze poru
čil, aby byly zticha, a řekl: "Zatmění, trvající celý den? Kdyby to mělo být pravda, pak bychom za několik let neměli nic než zatmění a Freyr by zmizel docela. Proč tady říkáš takové věci, Vry? "
Pátravě pohlédla na jeho zamračený obličej. Musela mu odpovědět tak, aby to alespoň částečně pochopil. "Protože vesmír není nahodilý. Je jako stroj. A proto můžeme předem určit, jak se bude pohybovat."
Takové hluboce převratné tvrzení nebylo v Oldorandu slyšet po celá staletí. Dokonale Dathkovi popletlo hlavu.
"Jsi-li si tím jistá, musíme se chránit oběťmi."
Aniž by se s ním začala dohadovat, Vry se otočila k ostatním a řekla: "K zatměním nebude docházet věčně. Budou následovat vždy dvacet let po sobě a po prvních jedenácti se opět začnou zkracovat. Po posledním, dvacátém, přestanou docela."
Chtěla je těmi slovy uklidnit a zbavit je obav. Z výrazů jejich obličejů však vyčetla bolest v jejich nitru: za dvacet let pravděpodobně žádný z nich nebude naživu.
"Jak můžeš vědět, co bude v budoucnosti, Vry? Ani Šai Tal takové věci nevěděla," řekl Laintal Ay rozvážně.
Chtěla se jej dotknout, ale ostýchala se. "Je to záležitost pozorování a srovnávání našich poznatků se starými zkušenostmi. Je to pochopení toho, co už víme, a srovnání s tím, co vidíme. Freyr a Batalix jsou od sebe daleko, třebaže nám se zdají být blízko. Každý balancuje na okraji velké kulaté desky. Tyto desky se k sobě svažují v určitém úhlu a lehce se dotýkají. Když se protnou, pak dojde k zatmění, protože do linie mezi náš svět a Freyr se dostane Batalix. Rozumíte tomu?"
Dathka kráčel dlouhými kroky sem a tam. Netrpělivě řekl: "Poslyš, Vry, zakazuji ti mluvit o takových bláznivých věcech na veřejnosti. Lidé by tě zabili. Tak k tomuhle tě vedla akademie? Už tě nebudu poslouchat."
Zamračeně na ni pohlédl, ale v jeho očích přitom byl podivný prosebný výraz. Vry byla ohromena. Dathka bez jediného

dalšího slova odešel z místnosti. Ostatní mlčeli.
Byl pryč jen pár minut, když se zvenčí ozval ruch. Laintal Ay okamžitě běžel dolů, aby se podíval, co se děje. Doufal, že Dathka tam bude také, ale ten zmizel. Spatřil muže, podle oděvu cizince, který spadl ze svého zvířete a křičel o pomoc. Kolem něj se shromáždil dav, místní lidé i cizinci, ale nikdo mu nešel pomoci.
"Má mor," uslyšel Laintal Ay něčí hlas. "Kdo mu pomůže, ten sám do západu Freyru onemocní."
Poslal pro dva otroky a ubožák byl odnesen do útulku pro nemocné.
To byl první případ kostní horečky v Oldorandu.
Když se Laintal Ay vrátil do věže, Oyre měla svléknuté kůže z hoxnejů, myla se za plentou a volala na Dol a Vry.
Dolin obličej s důlky ve tvářích byl najednou plný odhodlání -odstavila Rastil Roona od prsu, podala jej matce a otočila se k Laintal Ayovi: "Poslyš, příteli, musíš jednat. Svolej lid a promluv k nim. Vysvětli jim to. Na Dathkova slova nedávej."
"Ano, měl bys to udělat, Laintal Ayi," zavolala Oyre zpoza plenty. "Připomeň všem, jak Aoz Roon postavil nové Oldorando a jak ty jsi mu věrně sloužil jako pobočník a vladař Západních travin. Na Dathkův plán zapomeň. Ujisti všechny, že Aoz Roon není mrtev a že se brzy vrátí,."
"Ano, tak je to správně," řekla Dol. "Připomeň lidem, jak postavil most. Vyslechnou tě." "Myslíš, že tím se všechno vyřeší? " zeptal se Laintal Ay. "Mýlíš se. Aoz Roon je pryč už příliš dlouho. Polovina lidí jen stěží zná jeho jméno. Jsou to cizinci, kteří tudy jenom procházejí. Jdi do obchodní čtvrti a zeptej se prvního člověka, kterého potkáš, kdo je to Aoz Roon - nebude ti schopen odpovědět. To znamená, že otázka moci je otevřená."
Dol mu pohrozila zaťatou pěstí. "Ty se opovažuješ o Aoz Roonovi takhle mluvit? Jsou to lži. Jestli - se vrátí zpět, bude vládnout jako dřív. A taky vyhodí Faralin Ferda a Tanth Eina. A abych nezapomněla na toho hada Raynil Layana."
"Možná ano, možná ne, Dol. Potíž je v tom, že tu není. Co Šai Tal? Ta už je také dlouho pryč. Kdo o ní dnes mluví? Tobě sice stále chybí, Vry, ale nikomu jinému."
Vry zavrtěla hlavou a tiše řekla: "Jestli chceš vědět pravdu, tak mi nechybí ani Šai Tal, ani Aoz Roon. Myslím, že jen zkomplikovali naše životy. Ona zničila můj - ach, byla to moje chyba, já vím, a tolik jí dlužím, já, která jsem jen dcerou obyčejné otrokyně. Ale následovala jsem Šai Tal příliš otrocky."
"Máš pravdu," řekla Rol Sakil, chovající dítě. "Byla ti špatným příkladem, Vry - příliš panenská byla naše Šai Tal. A ty jsi stejná. Už je ti určitě patnáct, jsi téměř ženou středního věku a stále jsi panna. Udělej s tím něco, než bude příliš pozdě."
Dol své matce přizvukovala: "Ano, Vry, je to tak. Viděla jsi, jak odtud Dathka vystřelil, rozčilený, že ses s ním hádala, To proto, že tě má rád. Buď trochu pokornější, tak to přece ženám přísluší, ne? Vrhni se mu kolem krku a on ti dá vše, nač si jen vzpomeneš. Určitě je vášnivý."
"Já ti radím - rozhoď kolem něj ruce a nohy a bude to hotovo," řekla Rol Sakil a kuckala se přitom smíchy. "Oldorandem nyní prochází tolik hezkých žen - už to není jako za časů mého mládí, kdy masa byl nedostatek. Jaké věci se to dnes dějí na tržišti. Není divu, že chtějí peníze. Vím, do čeho je nacpou..."
"Už dost," řekla Vry, s tvářemi zrudlými. "Zařídím si život, jak já budu chtít a ne podle vašich rad. Vážím si Dathky, ale zas tak ráda ho nemám. Změňte téma."
Laintal Ay chytil Vry za ruku ve snaze ji utěšit. Zpoza plenty se vynořila Oyre s mokrými vlasy smotanými na vrcholu hlavy. Už vyhodila své kůže z hoxneje, které byly mladší generací v Oldorandu považovány za staromódní. Namísto nich nosila zelený vlněný oděv, splývající téměř k zemi. "Ženy tady Vry radí, aby si co nejdříve obstarala muže - tak jako ty," řekl jí Laintal Ay.
"Dathka je alespoň na rozdíl od tebe dospělý a ví, co dělá."
Laintal Aye její poznámka popudila. Otočil se k Oyre zády a oslovil Vry:
"Vysvětli mi to o dvaceti zatměních. Nerozuměl jsem tomu, cos pravila. Říkala jsi, že vesmír je jako stroj?"
Ušklíbla se a řekla: "Měl jsi poslouchat, když jsem to říkala poprvé. Musíš být ochoten přijmout skutečnost, že svět je mnohem složitější, než se domníváš. Pokusím se vysvětlit ti to jasněji.
Představ si, že zemské pásy se rozpínají nejenom hluboko do země, ale i vysoko do vzduchu nad námi. Představ si, že tento svět, jemuž fagorové říkají Hrl-Ichor, sleduje svůj vlastní pás. Ve skutečnosti je to dráha kolem Batalixu, kterou vykoná za každých čtyři sta osmdesát dnů, tedy za jeden náš rok, jak víš. Batalix se nehýbe. Jsme to my, kdo se pohybuje kolem něj."
"Ale jak to, že Batalix každý večer zapadá?"
"Batalix je na obloze nehybný. To my se pohybujeme."
Laintal Ay se začal smát: "A co slavnost Dvojího západu? Co se pohybuje v tom čase?"
"Tehdy je to stejné. Batalix i Freyr jsou nehybní. Pokud tuto věc nepřijmeš jako skutečnost, nemá smysl, abych ti to vysvětlovala dál."
"Všichni tady v Oldorandu přece víme, že strážci se každý den pohybují, milá Vry. Takže, jak je to dál, budu-li ochoten uvěřit, že oba strážci jsou na obloze zamrzlí jako kusy ledu?"
Zaváhala a pak řekla: "Nu, ve skutečnosti se Batalix a Freyr pohybují směrem k sobě a Freyr je tím pádem stále jasnější."
"Poslyš - nejprve mne nutíš, abych uvěřil, že se nehýbou a teď zase tvrdíš, že se pohybují. Nech toho, Vry - až k těm tvým zatměním dojde, uvěřím jim, ale dřív ne." S netrpělivým výkřikem zvedla své hubené ruce nad hlavu. "Ach, vy jste takoví blázni. Ať Embruddok padne, jaký v tom bude rozdíl? Nechceš pochopit ani jednu jedinou základní maličkost."
Odešla z místnosti, rozčilená víc než Dathka.
"Jsou maličkosti, které nechápe zase ona," řekla Rol Sakil a přitiskla k sobě chlapečka.
Na Vryině místnosti byla patrná změna, která vstoupila do Oldoranda. Nebyla již pustá. Povalovala se v ní spousta věcí

a různých zbytečností. Některé z nich Vry zdědila po Šai Tal - a tedy po Loilanum. Další získala výměnou na tržišti. Na stěně poblíž okna visela hvězdná mapa její vlastní výroby, s vyznačenými drahami obou sluncí.
Na druhé stěně visela starodávná mapa, kterou jí daroval její nový ctitel. Byla to ottaassaalská mapa, namalovaná barevnými inkousty na jemném pergamenu a znázorňovala celý svět, kterému se Vry nikdy nepřestane podivovat. Svět byl zobrazen jako kulatý a zemské celky byly obklopeny oceánem. Spočíval na prapůvodním kameni, z kterého tryskal a který byl mnohem větší než svět samotný. Jednoduchými křivkami byly naznačeny zemské kontinenty - Sibornal, pod ním Kampannlat a dole oddělený Hespagorat. Byly na ní i některé ostrovy. Jediným vyznačeným městem byl Ottaassaal, umístěný ve středu glóbu.
Pomyslela si, jak daleko by člověk musel putovat, aby na vlastní oči poznal celý tento svět. Freyr a Batalix jsou další kulaté světy, jak se domnívala. Ale nemají pod sebou žádné prapůvodní kameny, které by je držely; proč tedy jejich svět kámen potřebuje?
Ve výklenku na zdi, vedle mapy, stála malá soška, kterou jí přinesl Dathka. Vzala ji a postavila si ji na dlaň. Soška znázorňovala milující se pár, muže a ženu vytesané z jednoho kusu kamene. Ruce, jimiž předmět prošel, jej chladily do anonymity a věk se postaral o to, že muž i žena byli bez rysů. Vry toužebně hleděla na sošku, znázorňující vrcholný akt lásky. "Toto je jednota," mumlala si tichým hlasem.
Nehledě na rádoby dobře míněné poznámky Rol Sakil a ostatních, Vry zoufale toužila po tom, co soška představovala. Stejně jako Šai Tal před ní, i ona již pochopila, že cesta k vědění je osamělá.
Znázorňuje soška skutečný milenecký pár, jehož jména byla dávno zapomenuta a ztracena v minulosti? To se nedalo říci.
V minulosti je skryta odpověď na tolik věcí, jež se přihodí v budoucnosti. Beznadějně pohlédla na astronomické hodiny, které se pokoušela vyrobit ze dřeva. Ležely na stolku vedle úzkého okna. Nejenom, že nebyla zvyklá na práci se dřevem, ale stále ještě nepochopila princip, který ovládal svět, vlastně tři putující světy a dva strážce v jejich stezkách.
Najednou vycítila, že mezi nimi je jednota - že všechny jsou z jednoho materiálu, tak jako milenci jsou z kamene. A síla tak hybná jako sexuální touha je tajemně pojí dohromady a diktuje jejich pohyby.
Posadila se ke stolu a začala své hodiny předělávat.
Uprostřed činnosti ji najednou vyrušilo zaklepání na dveře. Dovnitř vklouzl Raynil Layan. Rychle se rozhlédl, zda Vry je v místnosti sama.
Spatřil její světlem ozářený profil, zarámovaný jasně modrým čtvercem oblohy za oknem. V jedné ruce držela dřevěnou kouli. Když přišel, jen napůl vzhlédla a on viděl - protože se na lidi díval zblízka - že její obvyklá zdrženlivost ji jednou provždy opustila. Nervózně se usmála a uhladila si oděv z kůží hoxneje. Zavřel za sebou dveře.
Mistr kožedělného cechu získal na vznešenosti. Jeho vidlicovitý vous byl po způsobu cizinců svázán dvěma stuhami. Nosil hedvábné kalhoty. V poslední době projevoval Vry svou pozornost, poslouchal její teorie a nosil jí dárky. Ottaassaalská mapa, kterou získal od kupců v Pauku, byla jedním z nich. Ona byla jeho chováním podivně vzrušená. Třebaže jeho uhlazeným způsobům nevěřila, lichotily jí, stejně jako jí lichotil jeho zájem o všechno, co dělala.
"Příliš pracuješ, Vry," řekl s obočím zvednutým. "Kdybys trávila víc času venku, do tvých krásných tváří by se vrátila barva."
"Víš, kolik mám práce. Od té doby, co Šai Tal a Amin Lim odešly, řídím akademii sama a přitom ještě musím vykonávat svou práci."
Akademie vzkvétala jako nikdy předtím. Měla svou vlastní budovu a většinou ji řídily Vryiny žačky. Zvaly k sobě učené muže, aby k nim promluvili; přišly za každým, kdo projížděl Oldorandem. Mnoho jejich nápadů bylo přivedeno v život v dílnách pod zasedací místností. Raynil Layan sám dohlížel na všechno, co se v akademii dělo.
Jeho bdělému oku nic neušlo. Spočinul zrakem na kamenné sošce ležící v nepořádku na jejím stole a zblízka si ji prohlížel.
"Je to velmi staré," řekla Vry.
"A stále velmi oblíbené."
Uchichtla se.
"Já měla na mysli sošku samotnou."
"Já zase její námět." Položil sošku na stůl, pohlédl na Vry a posadil se na kraj stolu tak, že jejich nohy se dotýkaly.
Vry se kousla do rtu a sklopila zrak. Mnohokrát již snila o tomto muži, který se jí příliš nelíbil a ani ostatní ho neměli rádi. V tomto okamžiku se v ní opět probudily její erotické fantazie.
Ale Raynil Layan, tak jak to měl ve zvyku, ji předešel. Po chvíli ticha nohu odtáhl, odkašlal si a vážně promluvil:
"Vry, mezi poutníky, kteří právě dorazili z Pannovalu, je muž, který není zaslepen vírou, tak jako zbytek jeho skupiny. Vyrábí hodiny z kovu. Dřevo se k tomuto účelu nehodí. Jestli dovolíš, přivedu ho k tobě a ty mu řekneš, co vlastně chceš a s jeho pomocí pak model postavíš mnohem snadněji."
"Tohle nejsou obyčejné hodiny, Raynil Layane," řekla. Dívala se na něj a v duchu si představovala jeho a sebe samu ve stejné pozici, jakou znázorňovala soška.
"Ano, to chápu. Vysvětlíš mu vše o svém přístroji. Já mu zaplatím mincemi. Brzy tě pozvednu na důležité místo a budeš mít moc rozkazovat, stejně jako já."
Vstal, aby mohl lépe vyslechnout její odpověď.
"Slyšela jsem, že ti patří oldorandská mincovna," řekla Vry a vstala.
Přivřel oči a pozoroval ji. Napůl se usmíval, napůl byl rozčilen. "Kdo ti to řekl?"
"Sám víš, jak se zprávy šíří."
"Faralin Ferd opět mluvil z cesty."

"Nevážíš si jej příliš, ani Tanth Eina, že ne?"
Chytil ji za ruce. "Stále myslím jen na tebe. Budu mít moc, ne takovou jako ti blázni - ne takovou jako Aoz Roon - já věřím, že k moci je třeba vědění, které ji podporuje... Staň se mou ženou a budeš mít vše, nač pomyslíš. Budeš žít lépe. Objevíme hodně nových věcí. Otevřeme pyramidu, což se mému předchůdci, Datnil Skarovi, nepodařilo, protože moc mluvil." Skryla obličej do dlaní a myslela na to, zda by její hubené tělo a lhostejné lůno bylo schopné vzrušit a udržet muže.
Vykroutila se z jeho sevření a ustoupila vzad. Její ruce, nyní volné, vyletěly jako ptáci k jejímu obličeji, aby se pokusily zakrýt vzrušení, které cítila.
"Nepokoušej mne. Nezahrávej si se mnou."
"Potřebuješ pokoušení, hrdličko moje."
Přivřel oči, otevřel váček u pasu a vyndal z něj několik mincí. Natáhl je k ní jako lovec lákající divokého hoxneje kouskem jídla. Opatrné postoupila vpřed, aby si je prohlédla.
"Nová měna, Vry. Mince. Vezmi si je. Přetvoří Oldorando."
Tři mince měly nepravidelný kulatý tvar a byly hrubě ražené. Byla to malá bronzová mince označená "Půl roon", větší měděná mince označená "Jeden roon", a malá zlatá mince s označením "Pět roonů". Uprostřed každé mince byl nápis:
OLD
ORAN
DO

Vry se začala smát vzrušením. Pocítila, že to, co drží v dlani, představuje moc, novou dobu a vědomosti. "Roony!" křičela. "To je bohatství!"
"Je to klíč k bohatství."
Položila je na odřený stůl. "Vyzkouším pomocí nich tvou chytrost, Raynil Layane."
"Jakým podivným způsobem si namlouváš muže!" zasmál se, ale na jejím úzkém obličeji postřehl, že to, myslí vážně.
"Ať je půlroon naším světem, Hrl-Ichorem. Velký Jeden roon je Batalix a malá zlatá mince je Freyr." Prstem posunula půlroon v kruhu kolem roonu. "Takto se náš svět pohybuje nahoře ve vzduchu. Jeden kruh znamená jeden rok, v němž půlroon oběhne kolem roonu čtyřistaosmdesátkrát. Chápeš to? My si myslíme, že to je roon, který se pohybuje, jenomže se pohybujeme my. Ale roon se rovněž pohybuje. Je v tom zapojen všeobecný princip, tak jako ve vztazích mezi lidmi. Tak jako život dítěte je spjatý se životem matky, tak je půlroon spjatý s roonem a stejně tak je roon spjatý - jak jsem rozhodla - s pětiroonem."
"Ty jsi rozhodla? Jen tak náhodou?"
"Ne, na základě svých pozorování. Žádné pozorování, jakkoliv jednoduché, nemůže být prováděno těmi, kdo k tomu nejsou určeni. Mezi zimním slunovratem a jarní rovnodenností se půlroon vychyluje na maximum na každou stranu roonu." Předvedla mu jeho dráhu. "Představ si, že za pětiroonem je množství drobných teček, které představují pevné hvězdy. Pak si představ, že stojíš na půlroonu. Dovedeš si to představit?"
"Umím si představit mnohem víc... že tam stojíš se mnou."
Pomyslela si, že je bystrý, a chvějícím se hlasem řekla: "Tady stojíme a půlroon se pohybuje nejprve na tuto stranu roonu, pak na druhou... Co vidíme? Jak to, že se nám zdá, že pětiroon se pohybuje proti pozadí pevných hvězd za ním? "
"Jenom zdá?"
"Ano. Pohyb ukazuje jednak to, jak je Freyr spjatý s hvězdami, jednak to, že jsme to my, kdo se ve skutečnosti pohybuje, ne strážci."
Raynil Layan pozoroval mince.
"Ty ale tvrdíš, že ty dvě malé měny se pohybují kolem pětiroonu?"
"Vím jedno tajemství. Určitě si pamatuješ na svého předchůdce, který Šai Tal nezákonně ukázal tajnou knihu svého cechu... Z datování času krále Dennisse víme, že tento rok by byl rokem 446. To je počet let po někom - Nadir se jmenoval..."
"Měl jsem víc času rozluštit to datum, hrdličko moje, a srovnat s ním jiná data. Podle Dennissova kalendáře je Rok Nula rokem největší temnoty a chladu."
"Ano, přesně to si myslím. Nyní je to 446 let od doby, kdy Freyr byl nejslabší. Intenzita světla Batalixu se nikdy nemění. U Freyru se z nějakého důvodu mění. Kdysi jsem si myslela, že jednou je prostě jasnější, jindy slabší a to jen tak nahodile. Ale ten jev má určitě své příčiny; vesmír je jako stroj, jako tyto astronomické hodiny, kterými se jej snažím napodobit. Freyr se stává jasnějším, protože se přibližuje - ne, naopak - my se přibližujeme k němu. Je tak těžké změnit všechny ty staré vžité představy používané ve starém jazyce. V novém jazyce se půlroon a roon přibližují k pětiroonu..."
Pohrával si se stužkami ve svém vousu, zamyšlen nad tím, co Vry řekla.
"Proč je teorie jejich přiblížení přijatelnější než teorie šerosvitu?"
Zatleskala. "Jaká chytrá otázka. Jestliže Batalix nekolísá mezi šerern a jasem, proč by to měl dělat Freyr? Půlroon se přibližuje k roonu, třebaže ten se mu vždy uklidí z cesty. Myslím si, že roon se k pětiroonu přibližuje stejným způsobem - a půlroon přitom bere s sebou. A tím vzniká zatmění." Znovu zakroužila dvěma mincemi menší hodnoty.
"Vidíš, zde se půlroon dostane do polohy, kdy pozorovatelé na něm – ty a já - nevidí pětiroon, protože mezi nimi je roon. To znamená zatmění."
"Proč tedy není zatmění pravidelně každý rok? Toto kazí celou tvou teorii a jestliže jenom jedna její část je špatná, je špatná celá, protože ani hoxnej nemůže běhat po třech."

Jsi bystrý, pomyslela si - mnohem bystřejší než Dathka nebo Laintal Ay - a já mám ráda chytré muže, dokonce i když jsou bezohlední.
"Mám na to odpověď, ale nemohu ji náležitě předvést. Proto se pokouším postavit tento model. Brzy ti to ukážu."
Usmíval se a znovu ji vzal za štíhlou ruku. Chvěla se, stejně jako tehdy uvnitř brassimipu.
"Budeš tady toho řemeslníka mít zítra a ten pro tebe vyrobí všechno ze zlata, budeš-li chtít, a budeš-li souhlasit, že se staneš mou. Chci tě celou - v mém loži."
"Ach, budeš muset počkat... prosím... prosím." Padla mu do náruče a on ji k sobě přitiskl. Jeho ruce pátravě klouzaly po jejím štíhlém těle. Chce mne, pomyslela si, zmítána vášní, chce mne takovým způsobem, o jaký Dathka nestojí. Je vyspělejší a daleko inteligentnější. Není tak špatný, jak o něm říkají. Šai Tal se v něm mýlila. Mýlila se ve spoustě věcí. Kromě toho, způsoby v Oldorandu jsou nyní jiné a jestliže mne chce, má mne mít...
"Na lože," vydechla a začala z něj strhávat šaty, "rychle, než si to rozmyslím. Jsem tak rozpolcená... Rychle, jsem pro tebe připravená. Ote-vřena. "Ach, moje kalhoty, opatrně..." Ale v duchu byl jejím spěchem potěšen. Vnímala jeho narůstající vzrušení. Vnikl do ní. Ona sténala a on se smál. Viděla je jako jedno tělo plující mezi hvězdami, v sevření velké vesmírné noci, anonymní, věčné...
Útulek pro nemocné byl nový a ještě nedokončený. Stál na okraji města, přistaven ke věži, které se kdysi říkalo Prastova. Nacházeli v něm útočiště ti, kdo na svých cestách onemocněli. Přes ulici měl ošetřovnu veterinář, který se staral o nemocná zvířata.
Jak útulek, tak ošetřovna pro zvířata měly špatnou pověst - proslýchalo se, že si vzájemně vyměňují nástroje; ale útulek byl pečlivě spravován první členkou ranhojičského cechu, vdovou a učitelkou v akademii, známou jako Matka Šalvěj. Zvali ji tak proto, že právě léčivou šalvěji byly vykuřovány a posypávány jednotlivé místnosti v útulku.
Laintal Aye k ní zavedl otrok. Byla to vysoká, statná žena středního věku, s překypující hrudí a laskavým výrazem v obličeji. Jedna z jejích tet byla Nakhriho ženou. Ona a Laintal Ay spolu dobře vycházeli už celá léta.
"Mám v oddělené místnosti dva pacienty a chci, aby ses na ně podíval," řekla a vybrala klíč ze svazku, který jí visel u pasu. Také zahodila oděv z hoxneje a dala přednost šafránovému oděvu se zástěrou, který splýval téměř k zemi.
Otevřela mohutné dveře v rohu místnosti.
Vešli jimi do staré věže a po schodech vyšli až nahoru.
Odněkud zezdola k nim dolehl zvuk loutny, na niž hrál nějaký zotavující se pacient. Laintal Ay znal tu melodii: "Zastav se, zastav, řeko Voral". Její rytmus byl rychlý, ale píseň působila smutně a melancholicky. Reka běží dál a nezastaví se a nezastaví, ani pro lásku, ani pro život...
Jednotlivá podlaží věže byla rozdělená do malých komůrek a do každé z nich se vcházelo dveřmi s malými dvířky uprostřed. Matka Šalvěj beze slova otevřela jedna prostřední dvířka a naznačila Laintal Ayovi, aby se podíval dovnitř.
V místnosti byli dva muži, každý ležel na svém lůžku. Byli téměř nazí. Leželi podivně skrčení, jakoby ztuhlí, a přece nebyli úplně bez pohybu. Muž s hřívou černých vlasů na lůžku blíž ke dveřím ležel s páteří prohnutou a rukama zaklesnutýma nad hlavou. Klouby tlačil proti kamenné zdi, až z nich tekla krev a stékala dolů po naběhlých žilách jeho paží. Hlavou zmítal sem a tam v podivných úhlech. Zachytil Laintal Ayův pohled a pokoušel se na něj upřít zrak, ale hlava se neustále pohybovala ve svém pomalém, podivném rytmu. Tepny na jeho krku byly napjaté jako struny.
Druhý pacient, na lůžku pod oknem, měl ruce pevně založené na hrudi. Krčil se do koule a pak se zase narovnával a současně silně mlátil nohama nahoru a dolů, až v nich kosti praskaly. Jeho smyslů zbavený pohled klouzal mezi podlahou a stropem. Laintal Ay v něm poznal muže, který' tenkrát spadl na ulici.
Oba muži byli smrtelně bledí a leskli se potem, jehož kyselý pach pronikal ven z cely. Bez ustání pokračovali v boji s neviditelnými útočníky. Laintal Ay zavřel dvířka a zajistil je petlicí.
"Kostní horečka," řekl. Stál vedle Matky Šalvěje a pokoušel se v šeru přečíst výraz jejího obličeje.
Stěží přikývla. Následoval ji dolů po schodech.
Opět uslyšel smutnou jednotvárnou melodii.

Proč tak pospícháš, řeko mocná?
Modlím se, aby mne k ní vzala touha moje,
Nebo sám budu poznávat daleké kraje...

Matka Šalvěj se ohlédla přes rameno a řekla: "První z nich přijel před dvěma dny - měla jsem tě zavolat už včera. Jsou vyhladovělí; jen s potížemi je lze donutit, aby polkli alespoň doušek vody. Jejich těla se zmítají ve svalových křečích. Je zasažen i jejich rozum."
"Zemřou?"
"Jenom každý druhý člověk přežije útok kostní horečky. Někdy ztratí až polovinu své tělesné váhy a pak se z toho dostanou a jejich váha se upraví. Jiným se horečka dostane do mozku, takže zešílí a zemřou."
Laintal Ay polkl a cítil, že má vyschlé hrdlo. V její místnosti zabořil obličej do svazku šalvěje na okenním parapetu. Stěny byly nové vybíleny. "Kdo jsou ti muži? Obchodníci?"
"Oba přišli z východu. Cestovali se skupinou Madisů. Jeden je kupec, druhý bard. Oba s sebou měli fagorské otroky, kteří jsou nyní v ošetřov-ně zvěrolékaře. Možná víš, že kostní horečka může způsobit epidemii. Ti muži musí pryč z útulku. Musíme je dát někam mimo město, do naprosté izolace. Takových případů bude víc."
"Mluvila jsi o tom s Faralin Ferdem?"
"Mluvila, ale raději jsem to neměla dělat," řekla zamračeně. "Nejdříve ze všeho mi on a Tanth Ein řekli, že nemocní musí odsud. Pak navrhli, abychom je zabili a jejich těla utopili ve Voralu."
"Uvidím, co se dá dělat. Vím o polozbořené věži stojící asi pět mil odsud. Tu bychom mohli použít."

"Věděla jsem, že mi pomůžeš." Položila mu ruku na rameno a usmála se. "Ta nemoc má nějakou příčinu. V příznivých podmínkách se může šířit jako oheň a nemáme proti ní žádný lék. Polovina obyvatel zemře. Já osobně věřím tomu, že ji přenášejí ti špinaví fagorové. Možná ji způsobuje zápach jejich kožešin. Dnes v noci budou dvě hodiny tmy Freyru; v té době musíme ty dva cizí fagory, kteří jsou na ošetřovně, zabít a zakopat. Musela jsem to říct někomu, kdo má autoritu.. Povídám to tedy tobě. Vím, že budeš na mé straně."
"Myslíš si, že by se od nich mohli nakazit další lidé?"
"Nevím. Ale nechci to ponechávat náhodě. Nemoc může mít zcela jiný důvod - například slepotu. Možná ji seslal sám Wutra,"
Sevřela rty. Vyčetl v jejím laskavém obličeji obavy.
"Musíme je pohřbít hodně hluboko, aby je psi nevyhrabali. Podívám se do té zbořené věže. Očekáváš," - zaváhal - "že takových případů bude brzy víc? "
Aniž by změnila výraz, odpověděla: "Ano, určitě."
Když odcházel, stále ještě se věží rozléhala naříkavá melodie, vycházející z temných hlubin budovy.
Laintal Ay Matce Šalvěji neodporoval, třebaže na ony dvě hodiny tmy Freyru měl zcela jiné plány.
Nedávala mu pokoj Dathkova řeč pronesená dnes ráno, když se Oyre vrátila z podzemní říše. Věděl, že Dathka měl pravdu, když řekl, že on a Oyre mají nezvratný nárok na vládu v Oldorandu. Náleží jim právem. Laintal Ay chtěl Oyre, nic jiného. Určitě chtěl Oyre. Ale chtěl vládnout Oldorandu?
Zdálo se, že Dathkova řeč pronikavě změnila situaci. Možná by nyní mohl Oyre získat jen tím, že by převzal moc.
Tyto myšlenky bloudily jeho hlavou, když šel vyřídit záležitost, o kterou jej požádala Matka Šalvěj, záležitost, která již byla věcí všech. Kostní horečka není jen báchorka a skutečnost, že žádný z nich zatím nezažil realitu nemoci, z ní dělala temný přízrak. Lidé budou umírat - ne stářím, ale působením běsnící epidemie, která mezi nimi nečiní rozdíly.
Podjal se svého úkolu bez reptání a zavolal si na pomoc dozorce nad otroky, Goija Hina. Spolu s ním vyzvedl dva fagory náležející obětem kostní horečky a poslal je do útulku pro nemocné. Tam fagorové museli své pány zabalit do hrubých rohoží a odnést je z útulku. Neškodně vypadající srolované rohože nevzbudí v nikom žádné podezření.
Malá skupinka se svým nákladem kráčela ven z města, směrem ke zchátralé věži, o níž Laintal Ay mluvil s Matkou Šalvějí. Spolu s nimi se šoural i starý fagorský otrok Myk, který se občas střídal s cizími fagory a pomáhal jim s jejich břemeny. Mělo to jejich cestu urychlit, ale Myk už byl tak starý, že je spíš zdržoval, a postupovali tedy velmi pomalu.
Goija Hin, ohnutý věkem, s dlouhými bílými vlasy, které mu spadaly do obličeje a. na ramena, Myka neustále poháněl. Ale starého otroka s břemenem neuspíšily ani kletby ani bití. Beze slova pokračoval dál, třebaže lýtka už měl krvavá od ran.
Moje potíž je v tom, že jsem nikdy netřímal v ruce bič, ani jsem po něčem takovém netoužil, říkal si Laintal Ay v duchu.
V jeho nitru se hromadila další vrstva myšlenek, jako mlha zvedající se zrána, Uvědomil si, že k tomu, aby mohl vládnout, postrádá jisté kvality. Bylo toho málo, po čem toužil. Vždy byl se svým životem spokojen a nechtělo se mu na něm nic měnit.
Myslím, že jsem byl vždycky příliš spokojený. Stačilo, abych věděl, že mne Oyre miluje, a stačilo mi ležet v její náruči. Stačilo mi, že Aoz Roon byl kdysi téměř mým otcem. Stačilo mi, že se změnilo počasí a že Wutra nařídil strážcům, aby setrvali na svých místech na obloze.
Nyní se strážci mění. Aoz Roon odešel. A co znamená to, co mi řekla Oyre - že Dathka je dospělejší? Znamená to, že já snad nejsem dospělý? Ach, ten můj tichý přítel, ta jeho dospělost, to je jen hromada vychytralých spiknutí v jeho hlavě!
Bylo v něm příliš mnoho z jeho praotce Malého Yuliho a příliš mnoho z Yuliho Kněze. A poprvé po dlouhé době si připomněl okouzlení svého slabého praotce a Loil Bry, kteří spolu zůstávali zavření a šťastní v pokoji s porcelánovým oknem. Tehdy bylo všechno jednodušší. Lidem stačilo ke spokojenosti tak málo.
Nechtěl nyní zemřít. Nechtěl být zabit pobočníky, kteří by se mohli domnívat, že je zapleten do Dathkova spiknutí. Ani nechtěl zemřít na kostní horečku, kterou chytí od těch dvou ubožáků, které nesou ven z města. Ke staré věži zbývají ještě tři míle.
Zastavil se. Goija Hin a fagorové se svými břemeny pokračovali automaticky vpřed. A on je tu s nimi, poslušný a ochotný, opět dělá to, co se od něj chce. Nemá k tomu žádný důvod. Skončí se svým zvykem vždy každého poslouchat.
Vykřikl na fagory. Zastavili na místě a zůstali nehybní. Hýbala se jenom živá břemena na jejich zádech.
Skupina stála na úzké stezce, z obou stran lemované hustými keři. Před několika dny zde bylo zabito dítě; podle všech stop je měl na svědomí šavlojazykovitý - tito dravci se nyní odvažovali blíž k lidským příbytkům, protože hoxnejové byli vzácní. Na místě bylo několik lidí.
Laintal Ay poručil fagorům odnést své pány do křoví a položit je na zem. Obludy je tam hodily bez jakéhokoliv citu a nemocní, stále sevřeni v křečích, se vykulili z rohoží.
Jejich rty byly modré a v ústech jim bylo vidět žluté zuby. Končetiny měli zkroucené, kosti zlámané. Nějakým způsobem si uvědomovali svůj podivný stav, ale nebyli schopni zastavit neustálé křečovité pohyby a hrozivé převracení očí ve zkroucených obličejích.
"Víš, co je s těmito muži?" zeptal se Laintal Ay.
Goija Hin přikývl a ošklivě se zasmál, z radosti nad tím, jak je chytrý. "Jsou nemocní," řekl.
Ani Laintal Ay nezapomněl na horečku, kterou kdysi chytil od fagora.
"Zabijte je. Ať fagorové vyhrabou svýma vlastníma rukama hroby.Jak nejrychleji to půjde."
"Rozumím." Dozorce nad otroky ztěžka vykročil vpřed.
Laintal Ay stál u keřů a pozoroval tlustého starého muže, který konal, co mu poručil. Vždy jen dal nějaký pokyn, a ten

byl vyplněn. Byl pevně odhodlán a nedovolil sobě samému ani o píď couvnout. Goija Hin vytáhl krátký meč a dvakrát jím probodl srdce nemocných mužů. Fagorové hrabali rukama i rohy - dva bílí fagorové a Myk, stejně tlustý jako jeho pán, se srstí prorostlou černými chlupy stáří. Pracoval velmi pomalu.
Všichni fagorové měli na nohou okovy. Hodili těla do vyhrabaných jam a nohama na ně nahrnuli hlínu. Když svou práci dokončili, stáli bez hnutí, jak pro ně bylo přirozené. Laintal Ay jim poručil vyhrabat další tři hroby. Udělali to, poslušní a pracující jako němá zvířata. Goija Hin zabořil svůj meč mezi žebra dvou cizích fagorů a pak, když leželi tváří dolů, otřel si o jejich kožichy ostří potřísněné žlutou krví.
Přinutili Myka, aby je strčil do hrobů a zahrabal hlínou. Když pak vstal, stanul tváří v tvář Laintal Ayovi a z nozder mu vytékal bledý sliz.
"Nezabíjej Myka, pane. Sundej mé řetězy a nech mne odejít a zemřít samotného."
"Cože, pustit tě, ty starý chcípáku, po všech těch letech?" vykřikl Goija Hin hněvivě a zvedl svůj meč.
Laintal Ay jej zastavil. Díval se na prastarého fagora. Když byl malým chlapcem, tento tvor jej nosil na zádech. Pohnulo jím to, že Myk se nepokoušel připomenout mu to. Ani v nejmenším se nesnažil zaútočit na jeho city. Jen tam stál bez hnutí a čekal na rozhodnutí člověka.
"Jak jsi starý, Myku?" Sentiment, pomyslel si, ten můj sentiment. Nemohl jsem rovnou dát rozkaz zabít jej?
"Já vězeň, já nepočítám roky. Kdysi dávno my Prvotní vládli Embruddoku a vy synové Freyru byli našimi otroky. Zeptej se Matky Šai -ona to ví."
"Ano, řekla mi to. Vy jste nás tehdy zabíjeli a my nyní zabijeme tebe."
Rudé oči zamrkaly. Starý tvor vzdychl. "Když Freyr byl nemocen, my vás drželi naživu, nezabíjeli vás. Jak bláhové. Sundej mé řetězy a nech mne odejít do divočiny, v klidu zemřít a sestoupit mezi své předky. Vy, synové Freyru, stejně všichni zemřít."
Laintal Ay ukázal na otevřený hrob. "Zab ho," poručil Goija Hinovi.
Myk se nebránil. Goija Hin skopl mrtvé tělo do jámy a nohou na něj shrnoval hlínu. Pak stál mezi keři, hleděl na Laintal Aye a olizoval si rty. Ve tváři se mu zračil strach.
"Znal jsem tě, když jsi byl malý chlapec, pane. Já vždycky tvrdil, že tys měl být vladařem Embruddoku - zeptej se mých druhů, říkám ti pravdu."
Ani se nepokusil bránit se mečem. Vypadl mu z rukou a on klesl na kolena. Plakal, skláněl svou bílou hlavu.
"Myk měl možná pravdu," řekl Laintal Ay. "Možná je nemoc v nás. Možná už je příliš pozdě."
Odvrátil se a nechal Goija Hina tam, kde byl. Vrátil se zpět do přeplněného města. Vztekal se sám na sebe, že nebyl schopen zasadit starci smrtící úder.
Když vstoupil do svého pokoje, bylo již pozdě. Zamračeně se rozhlížel kolem sebe. Vodorovné paprsky Freyru dopadaly do vzdáleného rohu, halily zbytek místnosti do přízračného stínu.
Opláchl si obličej a ruce ve džberu a nechal si studenou vodu stékat přes obočí, oční víčka, tváře i čelisti. Několikrát po sobě si tak nastříkal vodu do obličeje, hluboce přitom oddechoval. Horko jej postupně opouštělo, ale hněv na sebe sama zůstával. Když si utíral obličej, s uspokojením si všiml, že ruce se mu již přestaly třást.
Světlo sklouzlo z rohu na stěnu a namalovalo na ní zlatý čtverec. Procházel místností a balil pár věcí, které hodlal vzít s sebou. Někdo zaklepal na dveře. Byla to Oyre. Jako by v místnosti cítila napětí, zastavila se na prahu.
"Laintal Ayi, kdes byl? Čekala jsem na tebe."
"Musel jsem něco zařídit."
Stála tam s rukou na petlici, vyčkávala. V houstnoucím šeru místnosti nebyla schopná přečíst výraz jeho obličeje, ale v jeho úsečné odpovědi postřehla něco nezvyklého.
"Děje se něco, Laintal Ayi? "
Nacpal do vaku svou starou pokrývku a upustil jej k nohám.
"Odcházím z Oldoranda."
"Odcházíš...? Kam chceš jít?"
"Ach... řekněme, že jdu hledat Aoz Roona." Jeho hlas byl prostoupený hořkostí. "Ztratil jsem zájem o - o všechno tady." "Nebuď blázen." Když mluvila, postoupila o krok vpřed, aby mu lépe viděla do obličeje. V té malé místnosti s nízkým stropem se jí zdál tak velký. "Jak jej chceš v divočině najít? "
Otočil se k ní a hodil si vak přes rameno. "Co myslíš, že je bláznivější? Jít ho hledat do skutečného světa, nebo do podzemní říše mezi gossie, jako jsi to udělala ty? Stále jsi po mně chtěla, abych vykonal něco velkého. Nic ti nebylo dobré... Nyní tedy odcházím a buď se mi jej podaří najít nebo zahynu. Není to snad něco velkého? "
Mírně se usmála a řekla: "Nechci, abys šel pryč. Já chci - "
"Vím, co chceš. Myslíš si, že Dathka je dospělý a já ne. Dobrá, do pekla s tím. Už toho mám dost. Odcházím, tak jak jsem to vždycky chtěl. Možná najdeš svoje štěstí s Dathkou."
"Miluji tě, Laintal Ayi. Teď mluvíš jako Aoz Roon."
"Nesrovnávej mne s jinými," zarazil ji. "Asi nejsi tak chytrá, jinak bys věděla, že mne tím urážíš. Já tě také miluji, ale odcházím..."
"Proč jsi tak krutý?" vykřikla.
"Dlouho jsem žil mezi jinými krutými. Přestaň se mne hloupě vyptávat." Objal ji, přitáhl ji k sobě a surově ji políbil na ústa, takže jejich rty se otevřely a zuby se dotkly.
"Doufám, že se vrátím," řekl. Příkře se zasmál nad pošetilostí své vlastní poznámky. Naposledy na ni pohlédl a odešel. Zabouchl za sebou dveře a nechal ji v prázdné místnosti. Zlatá barva západu se změnila v popelavou a pak v tmu. Venku hořely ohně.
"Ach, ty necitlivý," zvolala. "Proklínám tě - a sebe také."

Pak se vzpamatovala, běžela ke dveřím a doširoka je otevřela, volala za ním. Laintal Ay pospíchal dolů po schodech a neodpovídal. Utíkala za ním a když jej dostihla, popadla ho za rukáv.
"Laintal Ayi, ty hlupáčku, kam jdeš?"
"Jdu osedlat Zlatou."
Řekl to hněvivé a otíral si ústa hřbetem ruky. Zůstala stát na místě. Pak ji napadlo, že musí okamžitě za Dathkou. Ten jistě bude vědět, jak si poradit s posedlostí svého přítele.
Jenomže najít Dathku bylo obtížné. Někdy přespával v nedokončené budově za Voralem, jindy v té či oné věži, nebo na jednom z těch nových pochybných míst. Jediné, co ji napadlo, bylo běžet do Šai Taliny věže a podívat se, jestli tam není Vry. Naštěstí tam byl i Dathka, který se s Vry hádal. Tváře jí hořely a krčila se před ním strachy, jako by ji chtěl uhodit. Dathka byl bledý hněvem, ale Oyre tam vtrhla a všechno na ně vychrlila, aniž se starala o jejich problémy.
"Nemůžeme ho nechat odejít, teď, když se všechno hroutí!" zvolal Dathka, nevraživě pohlédl na Vry a vyběhl z místnosti.
Utíkal celou cestu ke stájím a přiběhl právě včas, aby zastihl Laintal Aye; vyváděl Zlatou. Stanuli si tváří v tvář.
"Dočista ses pomátl, příteli - chovej se rozumně. Nikdo nechce, abys odešel. Vzpamatuj se a starej se o své vlastní zájmy."
"Dělá se mi nanic z toho, že po mně každý něco chce a já na všechno jen poslušně přikyvuju. Ty mne tu potřebuješ proto, abych sehrál úlohu v tvých plánech." "Potřebujeme tě proto, aby se Tanth Ein a jeho kamarádíček, ta slizká žába Raynil Layan, nezmocnili všeho, co máme." Jeho výraz byl plný hořkosti.
"Nemáš šanci. Jedu hledat Aoz Roona."
Dathka se ušklíbl. "Jsi blázen. Kdoví, kde je mu konec."
"Věřím, že odešel s Šai Tal do Sibornalu."
"Ty šílence! Na Aoz Roona zapomeň. Jeho hvězda zapadla, je už starý. Ted jsme tu my. A ty odcházíš z Oldoranda, protože máš strach, vid? Abys věděl, pořád ještě mám pár dobrých přátel, kteří mne nezradili, včetně jednoho v útulku."
"Co tím chceš říct?"
"Chci říct, že vím to, co víš ty. Odcházíš pryč, protože se bojíš moru."
Pak si mezi sebou vyměňovali hněvivá, zlá slova, a Laintal Ay si celou dobu připomínal, že Dathka není žádný jeho tělesný strážce ani nadřízený. Jednal naprosto impulzivně. Prudce Dathku udeřil a vložil do úderu všechnu svou sílu. Přerazil mu nos.
Dathka upadl a držel si obličej, ze kterého mu okamžitě začala téct krev. Laintal Ay se vyhoupl do sedla, popohnal Zlatou a vyjel ven. Prodíral se s hoxnejem davem, který se shromáždil kolem raněného, potácejícího se a bolestí zkrouceného Dathky.Stále rozhněvaný, Laintal Ay ujížděl z města. Původně s sebou chtěl vzít pár věcí, které by cestou prodal, ale nakonec odjížděl pouze se svým mečem a pokrývkou.
Ale přece s sebou měl ještě něco. Strčil ruku do kapsy a když ji vytáhl, držel v ní malý vyřezávaný předmět. V soumraku jen stěží rozeznal jeho tvar - ale byl mu důvěrně známý od dětství. Hračka, pes, který štěkal, když mu pohyboval ocasem nahoru a dolů. Měl ho ode dne, kdy jeho děd zemřel.
Rozmáchl se a hodil jej do nejbližšího keře.

XIV

Okem jehly

Lidé měli hrůzu z kousnutí fagora, ale kousnutí fagořího klíštěte bylo mnohem horší.
Fagorovi kousnutí klíštěte nepůsobilo žádnou zvláštní bolest a jen stěží ji způsobovalo člověku. Kusadla klíštěte se během tisíciletí vyvinula tak, že prokousla pokožku tak, že ji minimálně poškodila a bezbolestně začala sát tekutinu, kterou klíště potřebovalo k tomu, aby mohlo pokračovat ve svém reprodukčním cyklu.
Klíště má dokonalé pohlavní orgány a žádnou hlavu. Jeho čelisti jsou tvořeny dvěma částmi. Tou první je pár sestávající z upravených klepýtek, která proniknou kůží a vstříknou do ní směs lokálního anestetika a anti-koagulantu; druhou tvoří senzorické orgány nesoucí složité, ostré, dozadu směřující zuby, pomocí kterých se klíště pohodlně uchytí na svém hostiteli.
Jakmile se uchytí, lze je odtrhnout pouze násilím - dokáže to například pátravý zobák bílého fagorského ptáka, pro kterého je klíště pochoutkou.
V buňkách zakousnutého klíštěte pak heliko virus odpočívá, nečinný, vyčkává na příznivé okolnosti, které jej zatáhnou do orchestru života, třebaže je vybuzen k jakési poloaktivitě, když jsou samice fagorů roztoužené. Pouze dvakrát v období helikonského Velkého roku příznivé okolnosti spouštějí aktivní fázi působení viru.
Do hry se pak zapojuje celý řetěz událostí, které nakonec rozhodují o osudu národů. Filozofové by mohli tvrdit, že heliko virus je sám bůh Wutra. Poslušný externího signálu se virus šíří z buněk klíštěte, přes jeho ústní části a do těla lidského hostitele, kde putuje krevním oběhem. Jako by sledovala své vlastní pásy, útočící síla se pohybuje tělem, až se nakonec dostane do mozku hostitele a pronikne do hypotalamu, čímž způsobí prudký mozkový zánět a často smrt.
Jakmile vnikne do hypotalamu, toho pradávného sektoru ostražitosti a sídla hněvu i vášní, začne se virus rozmnožovat s reprodukční zuřivostí, kterou lze přirovnat k bouři nad Nktryhkem.
Napadení lidské buňky představuje vpád jednoho genetického systému do svatyně druhého; napadená buňka se stává zcela novou, dokonalou biologickou jednotkou, s novou přirozenou historií. Je jako město, které během dlouhé války změní svého majitele; nejprve patří jedné straně, pak druhé.
Nejdříve tedy dochází k napadení a zuřivé reprodukci, pak teprve k vnějším projevům těchto událostí. Oběť trpí křečovitými svalovými stahy a ztuhnutím celého těla, tak jak to viděl Laintal Ay v útulku pro nemocné - a tak jak to vidělo mnoho lidí před ním. Ti, kteří to viděli, nezanechali pro dobro budoucích generací žádné zápisy.

Tato fakta byla odvozena na základě pečlivého studia a opatrné dedukce. Učené rodiny na Avernu byly v podobných záležitostech zkušené a navíc měly k dispozici vynikající přístroje, které jim do jisté míry pomohly překonat nemožnost přímého vstupu na planetu.
Uvěznění lidí na Avernu mělo i jiné stinné stránky než jen psychologické. Bylo nemožné náležitě si ověřit své hypotézy.
Jejich teorie o kostní horečce a jejím šíření mezi obyvateli planety byla nedávno obohacena o pozoruhodnou hypotézu a celá záležitost byla opět otevřená debatě. Rodina Pin poukázala na to, že počátky šíření viru ležely v období, kdy - alespoň v Oldorandu - došlo k podstatné změně stravy. Lidé přestali pít rathel. Nápoj z brassimipu, plný vitamínů a všemi oblíbený během dlouhých staletí zimy, se dostal mimo všeobecnou oblibu. Rodina Pin přišla s domněnkou, že právě tato změna ve stravě způsobila, že lidé se stali méně odolnými proti kousnutí klíštěte, nebo spíš proti parazitu klíštěte, viru. Tato otázka se stala středem častých diskusí - mnohdy velmi žhavých. Znovu a znovu se objevovali nadšenci, kteří, navzdory všem nebezpečím, navrhovali tajnou výpravu na povrch planety.
Ne všichni, kdo onemocněli kostní horečkou, zemřeli. Pozoruhodné bylo také to, že nemoc propukala dvěma odlišnými způsoby. Někteří lidé si byli vědomi faktu, že onemocněli, a měli čas vše pochopit a smířit se s Wutrou, podle toho, jak silná byla jejich víra; jiní padli bez varování jako podťatí uprostřed činnosti - když hovořili se svými přáteli, procházeli se v polích nebo leželi v milostném objetí. Ani jeden z těchto dvou způsobů napadení nebyl zárukou přežití. Ať onemocněli jakkoliv, přežila jenom polovina. A co se týkalo té druhé poloviny, štěstí měly ty mrtvoly - tak jako ony dvě z útulku Matky Šalvěj - které našly odpočinek v mělkém hrobě; mnoho jich zůstalo ležet jako mršiny, zatímco jejich rodiny prchaly ze svých domovů, vstříc morové nákaze číhající na ně na cestě.
Bylo tomu tak vždy, od doby, co na Helikonii žili lidé. Ti, co přežili, ztratili třetinu své normální tělesné váhy. Třebaže "normální" je relativní pojem. Nikdy už ztracenou váhu nepřibrali a ani jejich děti, ani děti jejich dětí. Konečně se dostavilo jaro a před nimi bylo léto poznamenané tímto krutým přizpůsobením. Tato hubenější postava pak byla znakem mnoha následujících generací, třebaže postupně byl efekt méně viditelný, protože vrstva podkožního tuku opět zesílila. Ale nemoci se lidé nezbavili nikdy -zůstávala utajená, přenášena v nervových buňkách těch, kteří přežili. Tento stav trval až do pozdního léta Velkého roku. Pak udeřila Tučná smrt.
Jako kompenzace těchto extrémních kontrastů v jednotlivých obdobích byla obě pohlaví na Helikonii stejná, co do stavby těla a váhy mozku. Dospělí jedinci obou pohlaví vážili podle staré Oldorandské váhové jednotky v průměru kolem dvanácti staynů. Pokud přežili kostní horečku, změnili se ve vyhublá stvoření vážící osm staynů nebo i méně. Nová generace se přizpůsobila novému tvaru kostry. Následující generace pak postupně svou váhu zvyšovaly - dokud řádění ještě strašnější Tučné smrti nepřivodilo další dramatickou změnu.
Aoz Roon byl jedním z těch, kteří přežili první útok v cyklu této pandemie. Po něm trpěly a umíraly nebo přežívaly stovky tisíc dalších. Některým, kteří byli skryti ve vzdálených koutech světové divočiny, se řádění nemoci podařilo uniknout. Ale jejich potomci budou v novém světě znevýhodněni, budou na ně pohlížet jako na zrůdy a budou mít jen malou naději na zachování svých rodů. Tyto dvě hrozné nemoci, jejichž roznaše-čem bylo fagorské klíště, byly ve skutečnosti jedinou nemocí: a ta jediná nemoc, ten Šiva všech nemocí, ten ničitel i spasitel zároveň, nesl dál svůj krvavý meč přežití pro lidstvo v extravagantních životních podmínkách planety.
Dvakrát za dva a půl tisíce let muselo helikonské obyvatelstvo projít okem jehly, u jejíhož vzniku stálo fagorské klíště. Byla to cena za jejich přežití, za pokračující vývoj. Z masakru a zdánlivé disharmonie vzešla vše pohlcující harmonie - jako kdyby mezi výkřiky agónie narůstal z nejhlubších vodopádů vše pohlcující šum, který zvěstoval znovuzajištění života. Pouze ti, kteří mohli, takovým ujištěním uvěřili.
Když odezněl zvuk příšerné melodie smrti, v Aoz Roonově vědomí se ozvala podivná, jakoby vodní hudba. Jeho postupně se navracejícímu zraku se vybavila hromada oblých tvarů, podivně rýhovaných a skvrnitých, neurčité barvy. Neměly žádný smysl a on se ani nepokoušel jejich význam pochopit. Zůstal ležet tam, kde byl - se zády prohnutými a ústy otevřenými; vyčkával, až sebou jeho oči přestanou škubat a on bude moci zaostřit zrak.
Dlouho trvalo, než se navrátil do stavu plného vědomí a bdělosti. Třebaže nebyl schopen koordinovat pohyby svého těla, uvědomil si, že ruce má nějakým způsobem spoutány. Hlavou se mu mihla myšlenka, snad vzpomínka. Viděl běžící jeleny a sebe samého, jak běží a poskakuje s nimi, kráčí dlouhými kroky; nějaká žena se směje, on sám sedí obkročmo na jelenu a vidí sluneční svit, prodírající se korunami jako člověk vysokých stromů. Jeho svaly se úporně stahovaly jako svaly psa ležícího u táborového ohně.
Oblé tvary se změnily v balvany. Byl mezi nimi zaklíněný, jakoby sám byl neživý a jeden z nich. Mezi kameny byl i mladý strom vyrvaný z kořenů a nevyprostitelně zapletený do balvanů a hrubého štěrku; on ležel proti němu, podobně zapletený, s rukama ztracenýma někde za hlavou.
Opatrně překonávaje bolest, dal údy k sobě. Po chvíli se posadil a s rukama spočívajícíma na kolenou pohlédl na tekoucí proud. Když naslouchal jeho zvuku, vytryskla v něm hluboká radost a potěšení. Lezl vpřed po čtyřech, cítil vodu, jak doráží ve vlnkách na jeho tělo a doplazil se až na pláž, ne širší než on sám. S tupou vděčností hleděl na nekonečný proud. Přišla noc. Usnul s obličejem na oblázcích.
Přišlo ráno. Do těla se mu opřely paprsky dvou sluncí. Bylo mu teplo. Vstal; opíral se přitom o zlomenou větev. Otočil rozcuchanou hlavu, nesmírně potěšen tím, že je schopen udělat tak jednoduchý pohyb. Několik yardů od něj, oddělen jen úzkým pruhem pěnící vody, stál fagor a pozoroval jej.
"Tak zaze žiježž," řekl fagor.
V nekonečných letech a staletích dávnověku bylo v mnohých částech Helikonie a zvláště pak na kontinentu Kampannlat zvykem zabít panovníka kmene, jakmile se u něho začaly projevovat známky stáří. Třebaže králové a panovníci byli považováni za ty, které za vládce ustanovil Akha nebo Wutra, byli nemilosrdně zbaveni života, jakmile se na jejich hlavách objevily první šedivé vlasy, nebo nebyli schopni nepříteli utnout hlavu jedním rozmachem sekery,

nebo selhali v uspokojení sexuálních přání své ženy, nebo už nemohli přeskočit proud či propast - nebo cokoliv jiného, co bylo zrovna kritériem toho či onoho kmene. Tehdy byl panovník zardou-šen nebo musel vypít pohár s jedem nebo se ho zbavili nějakým jiným způsobem.
Stejně nemilosrdně byli zabíjeni ti členové kmene, u nichž se objevily příznaky vražedných nemocí, kteří začali sténat nebo se zmítat v křečích. V těch dobách lidé neznali slitování. Protože věřili v ozdravovací moc plamenů, mnohé z ubožáků čekala smrt upálením a spolu s nimi končívaly v plamenech i jejich rodiny a příbytky. Toto kruté opatření jen zřídkakdy posloužilo k odvrácení útoku epidemie, takže křik těch, kteří umírali v plamenech, často doléhal k uším těch, u nichž se již projevovaly první příznaky nemoci.
To bylo kdysi dávno. Postupně se lidská společnost zcivilizovala natolik, že své postižené bližní neupalovala ani nerdousila, ale díky soustrasti, lítosti a chápání utrpení druhých vznikly útulky pro nemocné, objevili se ranhojiči, milosrdné sestry a kněží - jejichž posláním bylo utrpení mírnit a ne s ním brutálně skoncovat.
Aoz Roon se zotavil i bez jejich pomoci. Možná mu k tomu dopomohla jeho pevná a odolná konstituce. Ignoruje fagora, klekl si na břehu šedivého proudu, pomalu se sehnul a nabral vodu do dlaní, aby se napil.
Voda protékala mezi jeho prsty, smáčela mu vous, zachycoval ji vítr a zbylé kapičky padaly zpět do nezměrného množství vod. Milióny oči pozorovaly jejich neslyšné šplouchnutí. Milióny očí sledovaly každé gesto Aoz Roona, klečícího, oddychujícího a s mokrými dlaněmi, na jeho úzkém ostrově.
Řady monitorů výzkumné stanice planety Země podrobně sledovaly mnoho objektů a vladař Embruddoku byl jedním z nich. Avernus měl povinnost vysílat všechny záznamy z povrchu planety do Helikonského institutu.
Přijímač Helikonského institutu se nacházel na Chárónu, Plutově měsíci, na samém okraji sluneční soustavy. Velká část jeho finanční podpory pocházela ze Vzdělávacího kanálu, prostřednictvím kterého byla nekonečná sága helikonských událostí vysílána divákům na Zemi a ostatních planetách sluneční soustavy. Každé z rozlehlých, lastuře podobných auditorií bylo schopné pojmout deset tisíc lidí. Jejich špičaté domy se vzpínaly k nebesům, z nichž k nim přicházely informace Vzdělávacího kanálu.
Byly doby, kdy tato auditoria zůstávala po celá léta prázdná. Pak, jako v odezvě na nějaký nový symptom vývoje na vzdálené planetě, se počet diváků opět zvýšil. Lidé přicházeli jako poutníci. Helikonie se stala nejnovější uměleckou formou na planetě Zemi. Všichni, od vládců až k metařům, znali aspekty helikonského života. Jména Aoz Roon, Šai Tal, Vry či Laintal Ay zněla na rtech všech. Pozemští bohové dávno zemřeli a na jejich místa nastoupily nové postavy. Diváci Aoz Roona přijímali jako současníka přemístěného do jiné sféry, jako platonický ideál, vrhající stín na rozlehlé jeskyně auditorií. Vstupovali obuti v prostých sandálech - zvěsti o nadcházející morové ráně se na Zemi rozšířily tak rychle jako v Oldorandu samotném a přitáhly do auditorií tisíce těch, jejichž životy zasáhl údiv a zájem o Helikonii.
Málo poutníků, kteří pozorovali život na vzdálené planetě, si uvědomovalo paradox vznikající v ohromujícím vesmíru. Osm učených rodin na Avernu žilo ve stejném čase jako Helikoňané, které sledovali. Jejich životy probíhaly současně v dokonalém slova smyslu, třebaže heliko virus byl příčinou toho, že od lidí, jež studovali, byli beznadějně odříznuti. Ale o kolik víc bylo těchto osm rodin odříznuto od vzdáleného světa, který považovali za svou rodnou planetu. Vysílali signály k Zemi v době, kdy na ní nestálo jediné auditorium, kdy se dokonce nenarodili ani ti, kteří budoucí auditoria měli naplánovat. Signálu trvalo tisíc let, než urazil ve vesmíru vzdálenost mezi dvěma systémy. Během tohoto tisíciletí se neměnila pouze Helikonie.
A ti, kteří nyní mlčky seděli v auditoriích a pozorovali kapky vody protékající mezi Aoz Roonovými prsty a spojující se s vodami řeky, sledovali událost, k níž došlo před tisíci lety, tisíc světelných let od nich.
Ale pouze metafyzik s širším nadhledem byl schopen říci, kdo skutečně žil v okamžiku, kdy kapky vody dopadaly do vodního proudu: zda Aoz Roon, nebo jeho diváci. Navzdory dvojprojekci vzniklé omezením pohledu byly makrokosmos a mikrokosmos na sobě nezávislými veličinami, spjatými spolu takovými faktory jako heliko virus, jehož působení bylo v konečném důsledku univerzální, třebaže vnímané pouze prostřednictvím fenoménu zvaného vědění.
Po průchodu okem jehly se mikrokosmos a makrokosmos stávaly skutečnou jednotou. Bylo to lidské porozumění, které spojilo minulost a přítomnost v jedno.
Představivost fungovala: virus byl pouhou funkcí.
Dva yelkové klusali bystrým tempem, krky natažené dopředu. Nozdry měli rozšířené, protože cesta trvala už dlouho a byla únavná. Slabiny se jim leskly potem.
Jejich dva jezdci na sobě měli vysoké shrnovací boty a dlouhé pláště z šedé látky. Jejich obličeje byly ostře řezané, s malými bradkami. Žádný by v nich nehledal nikoho jiného než Sibornalany.
Oblázky posetá stezka, jíž se ubírali, byla zastíněna mohutným tělesem hory. Lesem porostlou divočinou, v níž se jako třpytivá vlákna rýsovaly toky řek, rozléhalo se pravidelné kli-klap-klap kopyt jejich ořů.
Byli to průzkumníci a náleželi k silám kněze-válečníka Festibariyatida. Vychutnávali jízdu, dýchali čerstvý vzduch. Hovořili spolu jen málo a ostražitýma očima se rozhlíželi kolem po případném nepříteli.
Za nimi po stezce šli pěšky další Sibornalané. Vedli skupinu zajatých protognostiků.
Stezka zatáčela dolů k řece, za níž se země zvedala v mohutný skalní masív. Mezi jeho útesy, tvořenými narušenými vrstvami skály a pokrytými zakrnělými stromy, bylo sídlo kněze Festibariyatida.
Průzkumníci přebrodili řeku na mělkém místě a začali stoupat do skal. Yelkové opatrně našlapovali a hledali cestu v horském terénu. Byla to zvířata přizpůsobená životu na severských planinách a nezvyklá takovému terénu. Přišla na jih s každoročním přívalem kolonistů ze severního kontinentu, kteří směřovali k Čals a do severních oblastí hraničících s Pannovalem; proto bylo možné vidět yelky tak daleko na jihu.
Na stezce se objevily stráže uzavírající průvod - čtyři muži vyzbrojení oštěpy. Vedli mezi sebou nešťastné protognostiky zajaté během obhlídky. Mezi zajatci se ploužili i Kathkaarnit-on a Kathkaarnit-ona; stále se škrábali, navzdory mnoha týdnům stráveným na cestě.

Poháněni bodcem kopí, přebrodili mělkou řeku a začali šplhat nahoru po útesech. Prošli kolem stráží a vstoupili do sídliště zvaného Nový Aškitoš.
Do tohoto nebezpečného místa přijel o mnoho týdnů později i Laintal Ay. Ale jen málo jeho přátel by jej poznalo bez váhání. Ztratil třetinu své tělesné váhy a byl vyhublý, téměř kost a kůže. Jeho pokožka byla bledší a jiný byl rovněž výraz v očích. Nejlepší maskou byla upřímnost. Také se jinak pohyboval. Dostal a přežil kostní horečku.
Když opustil Oldorando, vydal se na severovýchod, přes území, které bylo později nazváno Roonova bažina, směrem, kterým se vydala i Šai Tal se svým doprovodem. Bloudil a ztratil směr v krajině, kterou znal od svého mládí pokrytou věčným sněhem, kdy ukazovala svůj otevřený obličej nebesům. Nyní byly všechny známé rysy schovány pod všudypřítomným zeleným příkrovem.
To, co bývalo neobydlenou pustinou, se nyní hemžilo nebezpečnými tvory. Byl si vědom neustálého pohybu nejenom zmatených zvířat, ale i lidí, pololidí a prvotních bytostí, jež se všichni přílivem tepla promíchali dohromady. V každém ohybu na něj z keřů vykukovaly podivné nepřátelské obličeje. Každý strom měl nejenom listy, ale rovněž uši.
Zlatá byla v lese nervózní, protože byla hoxnej, tvor přivyklý životu na širokých otevřených prostranstvích. Byla stále tvrdohlavější a neposlušnější, až nakonec Laintal Ay musel ze zvířete sesednout a jít pěšky. Zlatou vedl za sebou.
Když se vyšplhal do zdánlivě nekonečného svahu porostlého lesem bříz a kapradin, ocitl se u kamenné věže. Uvázal Zlatou ke stromu a vydal se na výzvědy. Všude byl klid. Vstoupil do věže, aby si v ní odpočinul, protože se necítil dobře. Když vylezl nahoru, poznal své okolí; byla to stejná věž, kterou navštívil kdysi dávno za svých bezstarostných toulek, aby z ní hleděl k holým, sněhem pokrytým obzorům.
Opustil věž unavený a plný rozmrzelosti. Před vchodem se lhostejně rozhlédl kolem sebe. Chtěl se protáhnout, aby zahnal únavu, ale jakmile to udělal, zjistil, že není schopen dát zdvižené ruce dolů. Zmocnily se jej křeče a horečka a padl prohnutý do oblouku k zemi, jako by sám sobě chtěl zlomit vaz.
Z úkrytů se vynořili malí tmaví muži a ženy a pozorovali jej. Byli to protognostici kmene Nondadů, chlupaté bytosti, které Laintal Ayovi nesahaly výš než do pasu. Na rukou měli osm prstů schovaných v hustých chlupech, vyrůstajících jako manžety z jejich zápěstí. Obličeji připomínali asokiny a jejich vyčnívající nosy a ústa jim dávaly stejný zahloubaný vzhled, jako měli Madisové.
Jejich jazyk, to byla směsice frkání, hvízdání, pištění a mlaskání, která ani v nejmenším nepřipomínala olonetštinu, třebaže několik málo odvozenin z toho starého jazyka se v jejich řeči ujalo. Chvíli se mezi sebou dohadovali a pak se rozhodli odnést Freyrana pryč, protože jeho osobní pás byl dobrý.
Na hřebenu za věží se vypínala řada hrdých radžabaralů, jejichž pně byly částečně skryté v březovém porostu. U úpatí jednoho takového stromu Nondadové vstoupili do země, táhli Laintal Aye s sebou, frkali a mlaskali. Zlatá zmateně trhala otěžemi, ale nikdo je nesevřel - její pán zmizel.
V kořenech velkého stromu měli Nondadové svůj bezpečný domov, pojmenovaný Osmdesát temnot. Spali na lůžkách z kapradin, které měly odehnat hlodavce sdílející podzemí s nimi.
Jejich činnost byla diktována zvykem. Už při narození byl jeden z nich vybrán za krále, který měl vládnout a chránit je. Trénovali své panovníky k zuřivosti a divokosti a v Osmdesáti temnotách se odehrávaly kruté bitvy na život a na smrt. Králové, jako zástupci celého kmene, byli krutí a zlí, ale ostatní obyvatelé Osmdesáti temnot byli pokorní a milovali se navzájem, lpěli jeden na druhém bez nějakého velkého smyslu pro svou vlastní identitu. Jejich hlavním krédem bylo chránit život a zacházet s ním šetrně; proto zachránili Laintal Aye, jehož život byl v nebezpečí. Kdyby byl ovšem zemřel, obrali by jeho tělo do poslední kostičky. Takový u nich vládl zvyk.
Jedna z jejich žen se stala Laintal Ayovou opatrovnicí. Takovým ženám, které o někoho pečovaly, zde říkali snoktruix. Ležela vedle něj, hladila ho, laskala, odháněla pryč horečku. Jeho deliria, dusivá jako ohromná zvířata, velká jako hory, se změnila v tvory malé jako myš. Když procitl do temnoty, zjistil, že vedle sebe má cizí bytost, blízkou jako život, která by udělala cokoliv, aby jej zachránila a bránila před nebezpečím. Pomyslel si, že se z něj už stal gossi a horlivě se vzdal tomuto novému způsobu bytí, v němž nebe i peklo byly obsaženy v jednom objetí.
Pokud jim správně rozuměl, slovo "snoktruix" znamenalo něco jako léčitelka; ale také lichotnice, ta, která rozdává, a především ta, která pečuje.
Ležel v temnotě, svíjel se v křečích, s údy zkroucenými, potil se a ztrácel svou hmotnost. Byl to virus, který jím tak zuřivě zmítal a nutil jej projít okem Šivovy jehly. Proměnil se v krajinu svalů a šlach, v níž spolu bojovaly armády bolesti. Ale byla s ním tajemná snoktruix. Neustále něžně dávala najevo svou přítomnost; nebyl ve svých bolestech sám a ona mu dávala dar, jímž bylo její léčení.
Za čas se armády bolesti stáhly. Hlasy ozývající se v Osmdesáti temnotách se postupně staly srozumitelnými a Laintal Ay mlhavě začínal chápat, co se s ním stalo. Zvláštní jazyk Nondadů neměl žádná slova pro jídlo, nápoj, lásku, hlad, teplo, nenávist, naději, zoufalství nebo bolest, třebaže se zdálo, že králové a válečníci, bojující ve vzdálené temnotě, taková slova znají. Příslušníci kmene věnovali své volné hodiny, jichž bylo mnoho, nekonečným rozhovorům týkajícím se Prapůvodních. Pro potřeby života neměli slova, protože ty byly opovrženíhodné. Jediné, na čem záleželo, byli Prapůvodní.
Laintal Ay nikdy nezvládl jejich jazyk natolik, aby pochopil, co jsou to Prapůvodní. Ale zdálo se mu, že tento jejich nekonečný rozhovor a debaty trvají už po staletí. To kdysi dávno vznikl spor, zda všechno, včetně jejich identity, má splynout do stádia bytí s velkým bohem Withramem, nebo zda se mají uchýlit k jinému způsobu existence.
Dlouhé rozhovory na toto téma byly vedeny dokonce i tehdy, když Nondadové jedli. Laintal Aye nikdy nenapadlo, že jedí Zlatou. Jeho chuť k jídlu byla pryč a jejich nekonečné meditace týkající se odlišného stavu jím protékaly jako voda.
Odlišný stav, to bylo něco, co v sobě zahrnovalo velkou spoustu věcí, z nichž některé byly krajně nepříznivé, jako například bitva světla a temnoty; což byl úkol, který na sebe vzali jejich králové a válečníci. Odlišný stav se rovněž rovnal individualitě, která byla v silném protikladu s Withramovou vůlí. Ale bylo to všechno tak složité jako hadi

zamotaní mezi spletitými kořeny a když je člověk rozmotal, zdálo se, že neuposlechnutí Withramovy vůle vlastně znamená řídit se jí a být poslušný.
Všechno to bylo velmi matoucí, zvlášť když člověku ležela v náručí malá chlupatá snoktruix.
Nebyla první, která měla zemřít. Všichni umírali klidně, plazili se v Osmdesáti temnotách. Laintal Ay si nejprve začal uvědomovat, že slyší stále méně hlasů zapojených do debaty o Prapůvodních. Pak v jeho náručí ztuhla v křečích i snoktruix. Pevně se k ní přitiskl a projela jím úzkost a láska, kterou si předtím vůbec neuvědomoval. Nondadové neměli proti nemoci, kterou Laintal Ay zavlekl dolů do jejich temnoty, odolnost; neznali nemoci a ani uzdravování.
Netrvalo to dlouho a snoktruix byla mrtvá. Laintal Ay seděl nad jejím tělem a naříkal. Nikdy neviděl její obličej, třebaže jeho prsty důvěrně znaly její malé hubené tvary, za nimiž se skrývalo nezměrné bohatství, účast a láska.
Rozhovory o Prapůvodních ustaly docela. Osmdesáti temnotami se rozlehlo poslední zamlasknutí a zapísknutí a rozhostilo se mrtvé ticho. Nic svými rozhovory nevyřešili. Dokonce i smrt byla v tomto případě nerozhodná; byla jak individuální, tak kolektivní. Zemřeli všichni a Withram se neozval, aby řekl, zda je tím potěšen nebo rozčilen. Tak, jak bylo bohům vlastní, setrvával v temnotě a v tichosti.
Překonán hrůzou, Laintal Ay se snažil posbírat svůj roztroušený a vyděšený rozum. Po čtyřech se plazil přes těla svých zachránců, hledaje cestu ven. Dolehla na něj hrozivá majestátnost Osmdesáti temnot.
Jako by on sám chtěl prodloužit rozhovory těch, kteří již byli mrtví, v duchu si říkal: "Já mám svou individualitu, ať už mí přátelé Nondadi tvrdili cokoliv. Já vím, že jsem já a nemohu od svého vlastního já utéct, ani se před ním nikam schovat. Proto musím sám se sebou žít v míru. Nemusím se neustále trápit takovými dlouhými debatami, jaké vedli oni. V mém případě je vše vyřešeno. Ať se mně stane cokoliv, vždy budu vědět, že jsem to já - já, svůj vlastní člověk, ať už mrtvý nebo živý. Musím se podle toho chovat. Je zbytečné hledat Aoz Roona. Není to můj pán; já sám jsem svým vlastním pánem. Ani Oyre nade mnou nemá takovou moc, aby ze mne učinila vyhnance. Žádné závazky neznamenají otroctví..."
Opakoval si to znovu a znovu, dokud jeho slova už neměla žádný význam ani pro něj samotného. Bludiště mezi kořeny bylo bez konce a nikde nebylo stopy po nějakém východu. Mnohokrát, když úzký tunel začal zatáčet směrem vzhůru, plazil se s nadějí vpřed - jen aby po chvíli zjistil, že je ve slepé uličce, na jejímž konci leží zkroucené tělo obklopené hlodavci, věnujícími se svému vlastnímu druhu debaty nad ohryzanými zbytky.
A pak najednou narazil na rozšiřující se chodbu, která ústila do komory, v níž byl král. V temnotě velikost neznamenala tolik jako ve světle. Neviděl jej, ale cítil před sebou ohromné monstrum s rozloženými klepety, hrozivé. Slyšel je řvát. Laintal Ay o něj zakopl a převalil se přes něj, křičel hrůzou a snažil se tasit svou dýku a ta beztvará věc škrábala, kousala a snažila se dostat k jeho hrdlu. Zvedl se, kopal kolem sebe a mlátil lokty. Podařilo se mu vytáhnout dýku a když jeho pátrající prsty narazily na kořen, přibodl k němu jednu z královýchrukou a pak jej vší silou začal mlátit do hlavy, ozbrojené ostrými tesáky. Stvůře se ale podařilo uvolnit se a znovu se na něj vrhla s nezdolnou zuřivostí. Na zemi se v temnotě zmítaly dvě bytosti, které v nenávisti splynuly v jednu.
Laintal Ay, zesláblý po útoku kostní horečky a dlouhém půstu, cítil, že ztrácí síly. Klepeta se mu zakousla do boku. Najednou mezi jejich spojená těla něco dopadlo a vzduchem se rozlehl divoký křik a mlaskání. Byl tak zmaten, že teprve po chvíli si uvědomil, že v temnotě nastoupil na scénu třetí účastník boje - jeden z nondadských válečníků, který se s jedovatou zuřivostí vrhl na krále. Laintal Ay si připadal jako uvězněný mezi dvěma dikobrazy.
Válel se a kopal tak dlouho, až se mu podařilo vyprostit se z jejich sevření, popadnout svou dýku a stáhnout se do dutiny mezi kořeny. Přitáhl nohy k obličeji, aby jej chránil před údery, a podařilo se mu nahmatat nad hlavou úzký otvor. Opatrně se začal soukat do tunelu jen stěží širšího, než byl sám. Předtím, než dostal horečku, by se do něčeho takového nikdy nevešel; ale nyní, zkroucenému jako had, se mu to podařilo a dostal se do malé oblé komory těsně pod povrchem. Ležel tam, lapal po dechu, se strachem naslouchal zvukům zápasu, který probíhal nedaleko od něj.
"Světlo, u strážců, světlo!" vydechl. Do jeho útočiště pronikal slabý nasedlý svit. Dostal se na samý okraj Osmdesáti temnot.
Strach jej hnal dál v jeho pouti za světlem. Prohrabával si cestu podzemím jako červ a pak stanul, celý roztřesený, u holé duté stěny radžabaralů. Světlo bylo jako kaskáda, valilo se z vysokého jezera oblohy.
Dlouho tam stál a dýchal zhluboka, otíral si krev a hlínu z obličeje. Pohlédl dolů. Na okamžik zahlédl fretčí obličej, který na něj hleděl, a pak zmizel. Opustil království Nondadů a nechal za sebou mrtvé.
Myslí stále setrvával u snoktruix a vzpomínka na ni jej plnila bolestí, zármutkem, údivem i vděčností.
Jeden ze strážců stál vysoko na obloze. Blízko horizontu byl další, Batalix, a jeho paprsky téměř vodorovně zářily skrze velký tichý les a zelený oceán listoví.
Místo oděvu měl cáry a jeho tělo bylo poznamenáno dlouhým utrpením. Z míst, kde se zasekla klepeta krále, kanula krev.
Znovu a znovu se rozhlížel kolem a hledal Zlatou. Marně. Vlastně ani neočekával, že svého hoxneje ještě někdy uvidí. Jeho lovecký instinkt jej varoval, aby nesetrvával na tomto místě; nepochyboval o tom, že brzy by se stal něčí kořistí a byl příliš slabý, než aby se mohl pustit do dalšího zápasu.
Naslouchal zvukům doléhajícím k němu z nitra radžabaralů. Uvnitř něco dunělo. Nondadové měli ve stromě, v jehož kořenech žili, velké zásoby. Často říkávali, že Withram, který žije ve vrcholu stromu, příležitostně vybuchne hněvem do světa, který je k protognostikům tak nespravedlivý. Napadlo jej, co bude Withram dělat nyní, když jsou všichni Nondadové mrtví? Zřejmě i on sám bude nucen změnit svou individualitu.
"Probuď se," poručil sám sobě; uvědomil si, že myšlenkami opět bloudí. Nikde nebylo ani stopy po zbořené věži, pomocí níž by se mohl orientovat. Vydal se tedy s Batalixem za zády podél skvrnitých kmenů lesa. Byl tak lehký, že své tělo, jehož novému tvaru ještě nepřivykl, téměř necítil. Dny míjely. Skrýval se před skupinami fagorů a dalších nepřátel. Hlad necítil; nemoc jej opustila a nechala jej naprosto bez chuti a s čistou myslí. Zjistil, že přemýšlí o věcech, které mu

řekla Vry, Šai Tal, jeho matka a jeho praměti; za kolik toho vděčil ženám - a snoktruix... Uvědomoval si, že žije ve světě, který musí být chápán jako svět mnoha bytostí, místo, v němž tvor jako jednotlivec má výjimečné štěstí, že smí existovat, místo, kde jej každý den čekají nové a neopakovatelné události. Zhluboka vdechoval do plic čerstvý vzduch. Věděl, že jeden v druhém se skrývají nevyčerpatelné světy.
Kráčel s lehkým tělem i lehkou myslí, až přišel k brodu před sibornal-ským sídlištěm zvaným Nový Aškitoš.
Nový Aškitoš žil ve stavu neustálého vzrušení. Kolonistům to tak vyhovovalo.
Sídliště pokrývalo rozsáhlou oblast. Pokud to terén dovoloval, hranice měly tvar pravidelného kruhu. Kolem obvodu byly postaveny ploty a příbytky, z nichž vyčnívaly strážní věže. Uvnitř byla stezkami rozdělená farmářská půda. Stezky jí probíhaly jako příčle ze středu kola. Uprostřed byla nakupenina budov a skladišť, spolu s ohradami, v nichž byli drženi zajatci. V samém středu sídliště stál kruhový chrám zvaný Chrám hrozivého míru.
Muži i ženy, všichni pracovali, a nikomu nebylo dovoleno zahálet. Museli být ostražití, protože jak venku tak uvnitř byli nepřátelé - Sibornal měl vždycky nepřátele.
Vnějším nepřítelem byl kdokoliv nebo cokoliv, co nepocházelo ze Sibornalu. Ne, že by Sibornalané byli nepřátelští; ale jejich víra je učila, že musí být opatrní. A především se musí mít na pozoru před kýmkoliv z Pannovalu a před fagory.
Vojáci na yelcích se vydávali na průzkumné výpravy mimo sídliště a každou hodinu přinášeli zprávy o postupu roztroušených skupinek fagorů, následovaných armádou prvotních, sestupující z hor.
Zprávy způsobily poplach. Všichni byli ve střehu a nikdo nepropadl panice. Třebaže sibornalští kolonisté cítili vůči dvourohým nájezdníkům nepřátelství, rozvinulo se mezi nimi podivné spojenectví, které možný konflikt omezovalo na minimum. Na rozdíl od lidí z Embruddoku žádný ze Sibornalanů nikdy dobrovolně nebojoval proti fagorovi. Namísto toho s nimi obchodovali. Kolonisté si byli vědomi své nevýhodné pozice a toho, že jsou příliš daleko od Sibornalu, než aby mohli ustoupit. A i kdyby se do Sibornalu vrátili, považovali by je tam za pohany a rebely. Obchodovali s životy - lidskými i pololidskými. Dokonce i v dobrých časech žili kolonisté na pokraji neustálého hladu.

Nový Aškitoš byl vegetariánskou kolonií a každý jeho obyvatel byl zkušeným zemědělcem. Úroda byla dobrá, ale její podstatnou část spotřebovali jako krmivo pro zvířata, na nichž jezdili. Museli krmit obrovský počet yelků, hoxnejů, koní a kaidawů (což byly dary od fagorů jako projev dobré vůle), protože jen díky zvířatům mohla jejich společnost jako celek přežít.
Díky průzkumným jízdám bylo sídliště vždy informováno o tom, co se kdekoliv v jejich dosahu děje či chystá. Ohrady uprostřed byly stále přeplněné nesourodou směsicí vězňů. Měli být předáni fagorům jako dar. A za to fagorové nechávali sídliště na pokoji. Proč ne? Kněz-válečník Festibariyatid Nový Aškitoš úmyslně postavil na špatném zemském pásu; žádný fagor neměl motiv k tomu, aby na ně zaútočil.
Ale byli zde i nepřátelé uvnitř sídliště. Dva protognostikové zvaní Kathkaarnit-on a Kathkaarnit-ona brzy po svém příchodu onemocněli a zemřeli. Dozorce ohrady zavolal kněze-lékaře, který poznal kostní horečku. Epidemie se začala šířit. Dnešního rána byl v ubytovně nalezen jeden z vojáků s údy propletenými, s vytřeštěnýma očima v křečovitě staženém obličeji a tělem zalitým potem.
Tato pohroma bohužel udeřila v čase, kdy se kolonisté pokoušeli shromáždit co největší stádo zajatců, které chtěli věnovat jako dar blížící se fagorské výpravě. Už věděli, že ji vede prvotní kněz-válečník, kterým nebyl nikdo jiný než kzahhn Hrr-Brahl Yprt. Když nyní mnoho zajatců zemře na kostní horečku, nebudou mít žádný dar. Na příkaz Velkého Festibariyatida byly po každém novém úmrtí zpívány modlitby.
Laintal Ay, který přišel do sídliště, slyšel jejich zpěv a byl jím potěšen. Se zájmem se rozhlížel kolem sebe a ignoroval dva ozbrojence, kteří jej vedli do strážnice ve středu sídliště, vedle níž zajatci shrabávali na hromady trus. Kapitán stráží byl celý zmatený člověkem, který nepřicházel ze Sibornalu a přesto dobrovolně vstoupil do tábora. Chvíli s ním hovořil a pak jednoho z vojáků poslal pro kněze-bojovníka.
Laintal Ay do té doby musel přivyknout skutečnosti, že každý, kdo nevytrpěl kostní horečku, vypadá jeho novýma očima jako neohrabaný tlusťoch. Vypadal tak i kněz-bojovník. Přezíravě s Laintal Ayem hovořil a kladl mu inteligentní otázky.
"Měl jsem na cestě jisté potíže," vysvětloval Laintal Ay. "Přišel jsem sem s nadějí, že najdu přístřeší. Potřebuji oděv. Lesy jsou na můj vkus příliš obydlené. Chtěl bych nějaké zvíře, nejraději hoxneje, a jsem připraven si vše odpracovat. Pak se vydám domů."
"Co jsi za člověka? Jsi z dalekého Hespagoratu? Proč jsi tak hubený?"
"Přežil jsem kostní horečku."
Kněz si zamyšleně mnul bradu. "Jsi bojovník?"
"Nedávno jsem zabil celý kmen Jiných, Nondadů..."
"Takže ty se protognostiků nebojíš?"
"Ani v nejmenším."
Dali mu za úkol hlídat ohrady a krmit jejich ubohé obyvatele. Za to dostal šedý vlněný oděv. Kněz-bojovník uvažoval rozumně - ten, kdo již překonal kostní horečku, může dohlížet na zajatce, aniž by zemřel nebo způsobil pandemii.
Zákeřná choroba napadala stále víc kolonistů i vězňů. Laintal Ay si všiml, že modlitby zpívané v Chrámu hrozivého míru znějí horlivěji. Lidé se drželi blíž k sobě. Laintal Ay mohl jít, kam chtěl, a nikdo jej nezastavil. Jeho život mu připadal jako začarovaný a každý nový den pro něj byl darem.
Zvířata kolonistů žila v ohrazených prostorách. Byl pověřen dozorem nad skupinou vězňů, kteří dovnitř nosili seno a suché krmivo. Právě v tom spočíval velký problém sídliště. Z akru zelené trávy denně nakrmili deset zvířat. Sídliště mělo padesát zvířat, pomocí nichž Sibornalané prozkoumávali stále vzdálenější oblasti. Ročně spotřebovala 24 000 akrů zeleného krmiva, možná méně, protože některá se napásla mimo hranice sídliště. Tento problém byl příčinou toho, že

Chrám hrozivého míru byl stále plný napolo vyhladovělých zemědělců - což byl i na Helikonii řídký jev. Laintal Ay na vězně nekřičel; vzhledem k ubohým životním podmínkám pracovali i tak dobře. Stráže se od nich držely poměrně daleko. Lehce pršelo a zajatci pracovali s hlavami skloněnými. Jenom Laintal Ay měl hlavu zvednutou a pozoroval zvířata, která se shromáždila kolem. Vystrkovala své měkké čumáky s nozdrami mírně rozšířenými v očekávání pochoutky. Pomalu se blížil čas, kdy si vybere oře a uprchne; za den či dva k tomu možná nastane vhodná příležitost, soudě podle toho, jak se vyvíjí situace. Už podruhé se podíval na jednoho z hoxnejů, klisnu. Nabral do ruky seno a blížil se k ní. Po těle zvířete, od hlavy až k ocasu, běžely oranžově-žluté a tmavě modré pruhy.
"Věrná!"
Klisna k němu popošla, vzala si pamlsek a pak mu zabořila čumák do podpaždí. Položil hlavu na její uši a začal ji hladit.
"Kde je Šai Tal? " zeptal se.
V duchu si na svou otázku odpověděl sám. Sibornalané ji chytili a dali fagorům. Už nikdy nedojde do Sibornalu. Ted už je z ní určitě gossi. Ona i celá její skupina splynuly s časem.
Kapitán stráží se jmenoval Skitošerill. Mezi ním a Laintal Ayem se vyvinulo opatrné přátelství. Laintal Ay poznal, že Skitošerill má strach; nikoho se nedotýkal a na svém oděvu nosil připnutý svazek šalvěje a mateřídoušky, do něhož pravidelně nořil svůj dlouhý nos v naději, že jej to ochrání před epidemií.
"Uctíváte vy Oldorandané boha?" zeptal se Laintal Aye.
"Ne. Dovedeme se o sebe postarat sami. Je sice pravda, že dobře mluvíme o Wutrovi, ale kněze jsme z Embruddoku vyhnali již před několika generacemi. Vy byste to samé měli udělat zde, v Novém Aškitoši, a váš život by byl snadnější."
"Barbarské myšlení! To za trest jsi dostal chorobu, protože jsi rozhněval boha."
"Vy se modlíte, ale není to k ničemu. Včera zemřelo devět vězňů a šest vašich lidí."
Skitošerill vypadal rozčileně. Stáli venku a jejich oděvy profukoval lehký vánek. Z chrámu k nim zaznívala hudba a zpěv modliteb.
"Nelíbí se ti snad náš chrám? Jsme sice jenom obyčejné zemědělské sídliště, ale náš chrám je nádherný. Vsadím se, že něco takového v Oldorandu nemáte."
"Je to vězení."
Ale melodie, která k němu z chrámu doléhala, jej oslovila tajemném. Zvuk nástrojů byl provázen vysokými hlasy.
"Tohle neříkej - mohl bych tě zabít. V Chrámu je Život. Velké kolo Kharnabharu, svatý střed naší víry. Kdyby nebylo Velkého kola, stále bychom byli v sevření sněhu a ledu." Když mluvil, udělal na čele prstem znamení kruhu.
"Jak to?"
"Je to kolo, které se celou dobu valí směrem k Freyru. Ty jsi to nevěděl? Jako dítě mne k němu vzali do hor Šiveninku. Dokud nevykonáš tuto pouť, nejsi pravým Sibornalanem."
Následující den byl poznamenám sedmi dalšími úmrtími. Skitošerill byl pověřen dohledem nad skupinou Madisů, kteří měli kopat hroby. Byli tak zesláblí, že byli sotva schopni pracovat.
"Znal jsem jednu ženu, která mně byla velmi drahá," řekl Laintal Ay. "Vydala se na pouť do Sibornalu, kde chtěla hovořit s vašimi kněžími o vašem Velkém kole, protože se domnívala, že oni by mohli být zdrojem vědomostí. Tví lidé ji ale zajali a darovali smradlavým fagorům. Takhle se chováte k lidem? " Skitošerill pokrčil rameny. "Neobviňuj mne. Možná si ji spletli se špehem z Pannovalu."
"Jak si ji mohli splést? Jela na hoxnejovi, stejně jako ostatní z její skupiny. Už jsi snad viděl Pannovalana na hoxnejovi? Já ne. Byla to nádherná žena a tvoji loupežníci ji předhodili těm bestiím."
"Nejsme žádní loupežníci. Jenom si přejeme žít v míru, a pokaždé, když je země, na níž žijeme, plné využita, odstěhujeme se dál."
"To znamená, že využíváte místní populaci a hezké ženy vyměňujete za vaši bezpečnost."
S úšklebkem Sibornalan řekl: "To vy, barbaři Kampannlatu, si vašich žen neváží te."
"Velmi si jich vážíme."
"Vládnou snad? "
"Ženy nikdy nevládnou."
"V některých zemích Sibornalu vládnou. I zde vidíš, že se o naše ženy dobře staráme. Dokonce i mezi kněžími jsou ženy."
"Žádné jsem neviděl."
"To proto, že se o ně staráme." Naklonil se kupředu. "Poslyš, Laintal Ayi, vím, že nejsi špatný člověk. Věřím ti. Víš. jak se tady věci mají. Mnoho průzkumníků se vydalo ven a nevrátili se - zemřeli na mor, venku v nějakém mizerném houští, bez pohřbu, a jejich těla pravděpodobně sežrali ptáci Jiných. A zatímco tu dřepíme, je to pořád horší. Jsem pobožný člověk a věřím modlitbám; ale kostní horečka je tak silná, že ani modlitby proti ní nic nezmohou. Mám ženu, kterou hluboce miluji. Chtěl bych se s tebou dohodnout."
Když Skitošerill mluvil, Laintal Ay stál na nízké vyvýšenině a pozoroval ubohý kousek půdy svažující se k řece, jejíž břehy byly lemovány zakrslými trnitými keři. Na svahu pokrytém balvany zajatci vykopávali mělké hroby a o kus dál leželo na zemi sedm bledých sibornalských mrtvol zahalených kusy plátna. Chápu, proč chce tenhle vypasený tlusťoch uprchnout, pomyslel si v duchu, ale co je mi po něm? Neznamená pro mne víc, než pro něj znamenaly Šai Tal, Amin Lim a ostatní.
"Co máš na mysli? "
"Čtyři yelkové, dobře živení. Já, moje žena, její služka a ty. Odejdeme spolu - mne pustí přes hranice bez potíží. Pojedeme s tebou do Oldoranda. Ty znáš cestu a já tě budu chránit a dohlédnu na to, abys dostal silného oře. Jinak se odsud nikdy nedostaneš - jsi pro nás příliš cenný - zvlášť když se situace neustále zhoršuje. Souhlasíš?"

"Kdy chceš odejít?"
Skitošerill zabořil nos do kytičky a pátravě se na Laintal Aye podíval. "Jestli se o tom někomu jen slovem zmíníš, zabiju tě. Podle zpráv našich průzkumníků začne kolem nás před západem Freyru procházet výprava fagorského kzahhna Hrr-Brahl Yprta. My čtyři vyjedeme hned nato -budeme v jejich zadním voji a oni na nás nezaútočí. Ať si výprava jde kam chce, my se vydáme do Oldoranda."
"Ty chceš žít na takovém barbarském místě?" zeptal se Laintal Ay.
"Nejdříve se podívám, nakolik barbarské je tvoje město a pak se rozhodnu. Nesnaž se být sarkastický k svému nadřízenému. Souhlasíš tedy?"
"Raději bych měl hoxneje než yelka a chtěl bych si jej vybrat sám. Nikdy jsem neseděl na yelkovi. A chci meč z bílého kovu, ne bronzový."
"Dobře. Nyní tedy souhlasíš?"
"Ano. Plácneme si na to?"
"Nedotýkám se rukou druhých. Moje slovo ti musí stačit. Jsem bohabojný muž, nezradím tě; a doufám, že ty nezradíš mne. Nech tato těla pohřbít, zatímco já jdu svou ženu připravit na cestu."
Jakmile Sibornalan odešel, Laintal Ay zavolal na vězně.
"Nejsem váš pán. Jsem zajatec jako vy a Sibornalany nenávidím. Hoďte těla do vody a zasypte je kameny, ušetříte si práci. Pak si umyjte ruce."
Nepoděkovali mu, jen jej podezřívavě pozorovali, vysokého, jak nad nimi stojí v šedivém vlněném oděvu na vyvýšenině. Viděli, že hovořil se sibornalským strážcem jako rovný s rovným. Cítil jejich nenávist, ale nedotkla se ho. Jestliže život Šai Tal byl tak levný, je levný život všech. Když se škrábali mezi těla, odhrnuli z jednoho z nich plátno, jímž bylo přikryté. Objevil se popelavý obličej, ztuhlý ve svém utrpení. Chytili tělo za nohy a v podpaždí a hodili jej do proudu, kde se prudká voda zuřivě zmocnila plátna a začala tělo zcela neobřadně unášet pryč.
Tento vodní tok značil hraniční obvod Nového Aškitoše; na jeho druhém břehu, za řídkým plotem, začínala země nikoho.
Když byl úkol splněný, Madisové zvažovali šanci přebrodit proud a
uprchnout. Ti bojácnější se krčili vzadu, opatrně se rozhlíželi kolem sebe, zatímco jejich odvážnější druhové již vstoupili do vody. Všichni se ohlíželi na Laintal Aye, který stál na místě, s rukama založenýma. Byli neschopni se rozhodnout, zda mají jednat individuálně nebo kolektivně a výsledkem bylo, že neudělali nic, jen se nekonečně dohadovali; hned začali sestupovat dolů do vody a hned se zase vrátili a znovu se začali dohadovat.
Jejich váhání bylo opodstatněné. Země nikoho na druhé straně řeky se začala zaplňovat postavami, pohybujícími se směrem na západ. Ptáci, vyrušení neustálým pohybem, před nimi vyplašeně vzlétali a kroužili vysoko na obloze, marně hledajíce místo, kde by opět mohli usednout.
Země se zvedala k nepříliš vzdálenému horizontu, pak se zase prudce svažovala a odkrývala řadu vrcholů starobylých radžabaralů, z nichž stoupala pára. Za tímto oparem se prostírala široká krajina, jasná a klidná v mlhavém svitu. Tu a tam z ní čněly kamenné megality, označující linie zemských a vzdušných pásů.
Uprchlíci mířící na západ odvraceli obličeje od Nového Aškitoše, jako by se obávali pouhé jeho pověsti. Někteří putovali osaměle, jiní ve skupinách, často poměrně velkých. Někteří před sebou hnali zvířata nebo s sebou měli fagory. Jindy to byli fagorové, kteří veleli.
Jejich postup nebyl plynulý. Na svahu o kus dál od Laintal Aye se zastavila jedna velká skupina. Jeho bystré oči zachytily gesta nářků. Postavy se střídavě skláněly k zemi nebo vzpínaly ve smutku. Míjely je další skupiny; a lidé zmateně pobíhali od skupiny ke skupině. Spolu s nimi cestoval mor.
Laintal Ay se snažil dohlédnout co nejdál do krajiny, aby zjistil, před čím všichni prchají. Zdálo se mu, že mezi dvěma kopci vidí sněhem pokrytý vrchol. Světlo, které na něj dopadalo, se neustále měnilo a vypadalo to, jako by se po něm pohybovaly obrovské stínové postavy. Jeho mysli se zmocnil pověrčivý strach, ale pak si uvědomil, že to, co vidí, není hora, ale něco bližšího a mnohem méně pevného: hejno bílých fagorských ptáků, prolétávající úžinou mezi kopci.
Konečné přerušil své rozjímání. Odvrátil se od protognostiků, kteří se stále ještě dohadovali na břehu řeky, a vydal se zpět ke strážním budovám.
Bylo mu jasné, že uprchlíci, z nichž mnozí byli již nakaženi kostní horečkou, se na svém útěku dostanou do Oldoranda. Musí se vrátit a varovat Dathku a pobočníky; jinak bude Oldorando zaplaveno přílivem nakažených lidí i nelidí. Ucítil v sobě strach o Oyre. Ode dnů, kdy byl se svou snoktruix, na ni myslel tak málo.
Do zad se mu opíraly sluneční paprsky. Cítil se v tomto okamžiku tak sám, ale proti jeho samotě nebylo léku.
Namířil do strážnice a chtěl se jako obvykle zaposlouchat do hudby linoucí se z chrámu, ale slyšel jenom ticho. Protože nevěděl, kde na rozlehlém území sídliště Skitošerill a jeho žena žijí, nezbývalo mu než čekat, až se manželé objeví, a to jen prohloubilo jeho předtuchy a obavy.
Do sídliště vstoupili tři pěší průzkumníci. Vedli s sebou pár zajatců. Jeden z nich se okamžitě sesul k zemi a zůstal ležet na hromadě trusu u strážnice. Průzkumníkům bylo špatně a byli vyčerpaní. Aniž by se na Laintal Aye podívali, vrazili do strážnice. Ten bez zájmu pohlédl na vězně, který zůstal stát na nohou. Pak se na něj podíval ještě jednou.
Vězeň stál ve vzdorovitém postoji, s nohama rozkročenýma, třebaže hlava mu visela na stranu, jako by byl velmi unaven. Jeho hubená postava naznačovala, že také přežil kostní horečku. Kolem těla mu visely chatrné černé kožešiny.
Laintal Ay nahlédl do dveří strážnice, kde se nově příchozí vojáci opírali o stůl a popíjeli pivo z kořenů a zavolal na ně:
"Tohoto vězně beru s sebou - nutně jej potřebujeme."
Vzdálil se dřív, než mu stačili odpovědět.
Stroze muži poručil, aby jej následoval, a zamířil s ním do Chrámu hrozivého míru. Uvnitř u středního oltáře byli kněží, ale Laintal Ay vedl zajatce ke stěně, kde jej nasměroval do křesla. Muž se vděčně posadil.

Byl to Aoz Roon. Jeho obličej byl vychrtlý a kůže na krku mu visela v lalocích; vous měl téměř celý šedivý, ale ze způsobu, jakým vraštil obočí a z posazení úst bylo zřejmé, že je to vladař Embruddoku. Nejdříve Laintal Aye v hubeném muži v sibornalském oděvu nepoznal. Když přišlo poznání, zavzlykal a pevně jej objal. Chvěl se.
Po chvíli byl Laintal Ayovi schopen vysvětlit, co se s ním stalo, když zůstal odříznutý na malém ostrově uprostřed zatopené krajiny. Když se zotavil z horečky, uvědomil si, že fagor, který byl ve stejném postavení jako on, umírá hlady. Nebyl to bojovník, ale ubohý kočovník jménem Yhamm-Whrrmar. Bál se vody a nebyl schopen jíst rybí maso.
V odporu k jídlu, který se zmocnil těch, kdo přežili kostní horečku, Aoz Roon sám jíst nepotřeboval. Člověk a fagor spolu rozmlouvali přes proud, který je rozděloval, a nakonec se Aoz Roon přebrodil na větší ze dvou ostrovů a uzavřel se svým dočasným nepřítelem mír.
Čas od času viděli podél břehů procházet lidi i fagory a volali na ně, ale nikdo se neodvážil přes rozbouřené vody, aby jim pomohl. Společně se pokusili postavit člun a trvalo jim to mnoho týdnů.
Jejich první pokusy byly k ničemu. Nakonec se jim ze spletených, blátem zpevněných větviček podařilo postavit primitivní plavidlo. Yhamm-Whrrmar do něj vlezl, ale pak opět v hrůze vyskočil. Po dlouhém přesvědčování se nakonec Aoz Roon vydal na cestu sám. Uprostřed řeky se bláto rozmočilo a člun se potopil. Aoz Roonovi se podařilo doplavat na břeh o kus dál po proudu.
Měl v úmyslu sehnat provaz a vrátit se pro Yhamm-Whrrmara, ale bytosti, s nimiž se setkal, byly buď nepřátelské nebo před ním prchaly. Po dlouhém bloudění byl zajat sibornalskými průzkumníky a odvlečen do Nového Aškitoše.
"Vrátíme se spolu do Embruddoku," řekl Laintal Ay. "Oyre bude potěšena. " Aoz Roon nejdříve mlčel.
Pak řekl: "Nemohu se vrátit... nemohu... nemohu opustit Yhamm-Whrrmara... Ty to nemůžeš nikdy pochopit." Třel si ruce, lokty opřené o kolena.
"Stále ještě jsi vladařem Emruddoku."
Aoz Roon svěsil hlavu a vzdychl. Byl poražen, zklamal. Jediné, co si přál, byl klid a přístřeší. Opět si začal mnout ruce o vypelichané kožešiny.
"Neexistují žádná klidná útočiště," řekl Laintal Ay. "Všechno se mění. Pojedeme zpět do Embruddoku. Ihned, jakmile to bude možné."
Aoz Roona jeho vůle opustila, musí tedy rozhodovat za něj. Může ze strážnice získat oděv ze sibornalské látky; takto přestrojen se Aoz Roon připojí ke Skitošerillově skupině. Zklamaně jej opustil. Představoval si jejich možné setkání jinak.
Venku před chrámem na něj čekalo další překvapení. Za dřevěnými budovami, obklopujícími chrám, se shromažďovali členové kolonie. Anonymní ve své jednotvárné šedi, všichni v tichosti upírali zrak na otevřenou krajinu před sídlištěm. Kolem měla projít výprava mladého kzahhna.Proud uprchlíků před jejím čelem neměl konce. Občas mezi lidmi, protognostiky a Jinými prchal jelen. Někdy uprchlíci již kráčeli mezi skupinami fagorů náležejícími k Hrr-Brahl Yprtově armádě. Všude vládl zmatek a celé procesí ohromovalo spíš svým počtem, než disciplínou a řádem. Zdánlivě nahodile, ale ve skutečnosti sledujíce své vzdušné pásy, skupiny fagorů záhy pokryly nespočetné akry divočiny. Pomalým neúnavným krokem postupovali vpřed

svou podivnou nepřirozenou chůzí. V jejich myslích nevládl žádný spěch.
Cesta horami a údolími z téměř stratosférických výšin Nktryhku až k planinám Oldoranda byla dlouhá tři a půl tisíce mil: armáda cestovala převážně pěšky a hrubým terénem a neurazila víc než jedenáct mil za den.
Zřídkakdy pochodovali častěji než jeden den z dvaceti. Většinu času trávili tak, jak jej tráví velké armády: drancováním a odpočinkem.Aby získali zásoby, oblehli několik chudobných horských měst ležících poblíž jejich trasy. Vyšplhali na skály a horské útesy a čekali, až synové Freyru otevřou městské brány a oni budou moci zaútočit zbraněmi. Pronásledovali kočovné lidi, lidi na prahu lidství, kteří ještě nevěděli o síle zrna a tedy byli odsouzeni ke kočovnému životu, šplhali po těžko schůdných trasách, aby svá stádečka arangů dostali na nějakou ubohou pastvinu. Zpočátku fagory na cestě zdržoval sníh, a ke konci, což bylo mnohem vážnější, ohromné záplavy valící se do nížin ze slabin zmenšujícího se Hhryggtu.
Nájezdníci také trpěli nemocemi, nehodami, dezercí a útoky kmenů, jejichž územím procházeli.
Podle nového kalendáře byl nyní Obrat vzduchu 446. V primitivních myslích rasy Prvotních to byl rovněž rok 367 po Malé Apoteóze Velkého Roku 5 634 000 po Katastrofě. Ode dne, kdy se poprvé rozlehl zvuk rohu smradlavce nad útesy v jejich domovském ledovci, se uskutečnilo třináct obratů vzduchu. Výprava se plahočila posledními kilometry své cesty a Batalix i zasmušilý Freyr viseli nízko na západní obloze, blízko sebe. Ve srovnání s vysočinou Mordriatu, jíž prošli, byl terén, po němž se nyní ubírali, měkký jako ženský klín. Mordriat, ona přízračná a hrůzná oblast, také nevypadal jako dřív. Holá místa byla porostlá stromy se zelenými korunami, s listy rostoucími vodorovně, jako by byly rovnány neviditelnými vzdušnými pásy. Žádná zeleň ale nemohla zamaskovat mocnou geologickou anatomii pod nimi; byla navždy poznamenána dlouhými staletími mrazu. Byla to země schopná bez újmy podporovat nepokojného ducha života v jakékoliv formě. Obsahovala nevydaný rukopis Wutrova velkého příběhu. Neohrabaná těla příslušníků fagorské armády do ní dokonale zapadala.
Šedě odění obyvatelé sídliště vypadali vedle fagorů jako stínové věci, mnohem pomíjivější než ti, kteří kráčeli kolem hranic Nového Aškitoše.
Laintal Ay, v rukou sibornalský oděv pro Aoz Roona, prošel křivou uličkou mezi chrámem a okolními stavbami, strážnicemi a skladišti. Rozhlížel se na všechny strany a mezi budovami zahlédl, že se něco děje.

Ve středu sídliště se shromáždili všichni obyvatelé Nového Aškitoše, aby pozorovali procházející výpravu. Nevěděl, zda tam čekají se strachem, s obavami, zda lidský dar bude Prvotním stačit a bude dostatečným výkupným za jejich

vlastní bezpečnost.
Tichá bílá zvířata pomalu kráčela po obou stranách sídliště, pohybovala se neúnavným krokem, pevně hleděla vpřed. Mnoho jich bylo hubených, s kožichy vypelichanými; jejich hlavy vypadaly ve srovnání s pohublými těly obrovské. Nad nimi se s velkým křikem vznášeli jejich ptáci. Mnozí vyletěli z řad a vrhli se na hromady hnoje v sídlišti, s křikem a máváním křídly se nad nimi prali.
Shromáždění lidé začali zpívat. Nebyla to píseň v olonetštině. Zpívali drsnou, ale lyrickou píseň, zdůrazněnou nosnou melodií. Dýchalo z ní jakési vyjádření pokory i vzdoru zároveň. Ženské hlasy se vznášely vysoko nad basy, které se vyvinuly do pochmurného nápěvu, rytmem připomínajícího pochod.
Nyní se mezi rozdrobenou armádou plynoucí kolem sídliště jako nekonečný proud začali objevovat fagorové na kaidawech - nebylo jich sice tolik jako na počátku výpravy, ale stále manifestovali ohromnou nezničitelnou sílu. Uprostřed jednoho seřazeného šiku kráčel Rukk-Ggrl, držel svou rudou hlavu nízko u země a nesl na hřbetě samotného mladého kzahhna. Za ním jeli jeho osobní generálové a jeho filoky - jenom dvě z nich přežily a staly se hrdými gilotami. Mezi nimi se pěšky plahočili lidští vězňové s těžkým nákladem.Hrr-Brahl Yprt držel hlavu vzpřímenou a jeho obličejová maska se leskla v šerém světle. Zzhrrk se nad ním vznášel jako vlajka. Kzahhn se neobtěžoval, aby lidi, kteří mu věnovali dar, pozdravil. Ale hrdelní zpěv na jeho počest, který k němu doléhal, v jeho nitru zřejmě něco probudil, protože když dorazil do pomyslné úrovně s Chrámem hrozivého míru, zvedl vysoko nad hlavu pravou ruku, v níž třímal svůj meč - zda to bylo míněno jako pozdrav nebo jako hrozba, to nikdo nemohl říci. Bez zastavení pokračoval dál.Když Laintal Ay dorazil zpět k Aoz Roonovi, vzal jej za ruku a odvedl ke strážnici. Tam pak čekali, dokud nepřišel Skitošerill se svou ženou a služkou nesoucí zavazadla.
"Kdo je to?" zeptal se Skitošerill, ukazuje na Aoz Roona. "Brzy porušuješ naši úmluvu, barbare."
"Je to můj přítel. To ti musí stačit. Kam jdou tví fagorští přátelé?"
Sibornalan pokrčil jedním ramenem, jako by mu Laintal Ay nestál za to, aby pokrčil oběma.
"Co je mi do toho? Zastav je a zeptej se jich, zajímá-li tě to."

"Směřují na Oldorando. Jak to, že to nevíš - když ty a tví loupežníci jim dáváte dary a zpíváte píseň jejich veliteli?"
"Kdybych věděl, kde se nachází každé malé barbarské městečko v divočině, těžko bych asi spoléhal na tebe, abys mi ukázal cestu do jednoho z nich."
Hněvivě spolu hovořili, když vtom je přerušila Skitošerillova žena a řekla: "Proč se spolu hádáte, Barboe? Pojďme, jednejme podle plánu. Jestliže tento muž praví, že nás může dovést do Oldoranda, pak mu to poruč a jedeme."
"Samozřejmě, drahá," řekl Skitošerill a vrhl jejím směrem něco jako náznak úsměvu. Zamračil se na Laintal Aye, odešel, a brzy se vrátil s průzkumníkem, který přiváděl několik yelků. Jeho žena se uklidnila a prohlížela si Laintal Aye s tichým opovržením.
Byla to statná žena, téměř tak vysoká jako její muž, beztvará v šedém sibornalském oděvu. V očích Laintal Aye ji činily pozoruhodnou její rovné plavé vlasy a světle modré oči; navzdory tvrdému výrazu byly laskavé a uklidňující.
"Bezpečně tě dostanu do Oldoranda," řekl jí srdečně. "Naše město je krásné a vzrušující, má gejzíry a kamenné věže. Uvidíš, jak budeš ohromena Oznamovatelem času. Budeš muset obdivovat vše, co uvidíš."
"Nic nebudu muset," řekla stroze. Potom, jakoby litovala své příkré odpovědi, zeptala se jej o něco srdečnějším tónem na jméno.
"Vyjeďme, slunce zapadají," řekl Skitošerill netrpělivě. "Vy dva barbaři pojedete na yelcích - hoxneje pro vás nemáme. A tento voják nás bude provázet a zasáhne v případě jakýchkoliv potíží či nedorozumění."
"Ano, ve všech případech," řekl muž zpod své kápě.
Když Freyr klesl nad obzor, vyjeli; šest lidí se sedmi yelky; jeden nesl zavazadla. Kolem hlídek u západní brány projeli bez obtíží. Stráže stály u brány sklíčené, jako stíny, které se přikrádají s nadcházející temnotou.
Jejich skupina vstoupila do divočiny, následovala poslední příslušníky kzahhnovy armády. Země byla rozryta množstvím kopyt i nohou, které po ní přešly.
Laintal Ay je vedl. Ignoroval nepohodlné sedlo na hřbetě yelka. Když pomyslel na divokou fagorskou armádu před nimi, jeho nitro se zmítalo nepokojem; nyní si již byl téměř jistý tím, že ať už je jejich cíl jakýkoliv, Oldorando na své cestě neminou. Musí tedy jet tak rychle, jak je to jen možné, předhonit výpravu a varovat město. Kopl yelka do žeber, aby jej přinutil kráčet rychleji.
Oyre a její usměvavé oči pro něj představovaly vše, co mu v jeho rodném městě bylo drahé. Své dlouhé nepřítomnosti nelitoval, protože mu přinesla nové pochopení sebe sama i jiné pochopení jejího nitra; ona viděla jeho nedospělost, jeho závislost na druhých, a chtěla, aby se stal lepším ve svém vlastním zájmu. Možná, že toto přání nebyla schopná vyslovit přímo. Jeho návrat jí přinese alespoň něco z toho, po čem toužila. Za předpokladu, že dorazí včas.
Vstoupili do chmurného lesa, jímž pronikaly slabé paprsky Batalixu, zapadajícího do zlatavého oparu. Stromy v lese byly mladé, nepřesahovaly hlavy jezdců. Neustále si kolem sebe uvědomovali pohyb. Cestou na východ se ubírala úzká řada protognostiků, kterým se sledováním svého vlastního tajemného pásu podařilo proklouznout mezi skupinami kzahhnovy armády. Pod korunami malých stromků se míhaly bledé vyzáblé obličeje.
Nahrbil svou hubenou postavu a otočil se zpět. V soumraku jen stěží viděl na vojáka a Aoz Roona v řadě vzadu. Aoz Roon měl hlavu skloněnou; vypadal jako bez života a zničený. Za ním jela služka a yelk se zavazadly. Skitošerill a jeho žena jeli přímo za Laintal Ayem a jejich obličeje byly ukryté pod šedými kápěmi. Zahlédl její modré oči. Zablesklo se v nich a něco v jejich výrazu Laintal Aye vyděsilo. Je to smrt, která se za nimi plazí?
Opět popohnal yelka, blíž k nebezpečí číhajícímu před nimi.

XV

Zápach spáleniště

V Oldorandu panovalo ticho. V ulicích bylo vidět jen několik málo lidí. A ti, kteří jím kráčeli, si před nosem a ústy drželi ten či onen doporučovaný lék a někteří dokonce měli na obličeji masku. Z tohoto hlediska byly nejvíce ceněny byliny. Zaháněly mor, mouchy i zápach hranic.
Vysoko nad věžemi zářili dva strážci, jen na šířku vlasu od sebe, hleděli dolů jako dvě oči. Pod taškami a břidlicemi vyčkávali obyvatelé Oldoranda. Vše, co mohli udělat, bylo vykonáno. Zbývalo jim jen čekat.
Virus se stěhoval z jedné čtvrti města do druhé. Jeden týden bylo nejvíc úmrtí v obchodní čtvrti a zbytek města dýchal volněji. Pak byly k úlevě ostatních napadeny oblasti za Voralem. Ale za pár dnů mor navštívil své předchozí místo a z ulic se opět začal ozývat nářek - dokonce i z těch domů, kde pláč zněl teprve nedávno.
Tanth Ein a Faralin Ferd, pobočníci Embruddoku, spolu s Raynil Layanem, mistrem mincovny, a Dathkou, vladařem Západních travin, vytvořili Morovou radu, v níž zasedali oni sami a několik dalších obyvatel města, mezi nimi i Matka Šalvěj z útulku pro nemocné.
S pomocí poutníků z Pannovalu, Přijímatelů, kteří zůstali v Oldorandu, aby kázali proti jeho nemravnosti, byly vydány zákony, které upravovaly chování v období epidemie. Na jejich dodržování dbal zvláštní pořádkový oddíl.V každé ulici i uličce byly vyvěšeny vyhlášky. Varovaly, že trest stihne ty, kdo doma zatají mrtvolu, stejně jako ty, kdo budou drancovat. Trestem měla být poprava prokousnutím hrdla fagorem - primitivní, ale hrůzu vzbuzující trest. Vyhlášky vyvěšené před městskými branami varovaly každého, kdo se k Oldorandu přiblížil, že v něm zuří mor. Několik málo uprchlíků přicházejících z východu bylo natolik otrlých, že varování ignorovali: ovázali si čela a vstoupili do města.
Bylo pochybné, zda vyhlášky budou dostatečnou ochranou před těmi, kteří do města přišli se zlými úmysly.Ulicemi pravidelně projížděly první oldorandské povozy, neohrabané dvoukoláky tažené hoxneji. Každý den svážely mrtvoly, z nichž některé byly ponechány v rubáších na ulicích, jiné byly neobřadně vyhozeny ze dveří, nebo dokonce nahé svrženy z horních oken věží. Ať to byla matka, manžel nebo dítě, jakkoliv v životě milované, když umírali, pohled na ně vzbuzoval odpor, a když zemřeli, bylo to ještě horší.
Třebaže lidé nechápali důvod horečky, existovalo mnoho teorií. Každý věřil tomu, že nemoc je nakažlivá. Někteří v této své víře šli tak daleko, že věřili, že dokonce i pohled na mrtvé tělo stačí k tomu, aby se i oni změnili v mrtvolu. Jiní naslouchali slovům Nabova Akhy - který měl najednou přesvědčivou moc - a věřili, že jejich nemoc byla způsobena chlípností.
Ať už věřili, čemu chtěli, všichni byli zajedno v tom, že jedinou odpovědí, kterou mohou dát smrti, je oheň. Těla byla na vozících svážena za město a tam byla házena do plamenů. Oheň byl soustavně udržován a jeho kouř a zápach zdehtovatělých těl se táhl opuštěnými ulicemi a připomínal lidem jejich slabost a zranitelnost. Ti, kteří stále přežívali, nacházeli útěchu buď v extrémní pokoře nebo naopak v extrémním smilstvu - někdy i v obojím.
Nikdo zatím nevěřil tomu, že horečka je na samém vrcholu a že hůř už nebude. Jejich strach byl ale vyvažován nadějí, protože se zvyšoval počet lidí, hlavně mladých, kteří přežili to nejhorší, co mohl heliko virus napáchat, a nyní se jejich hubené postavy sebejistě pohybovaly městem. Byla mezi nimi i Oyre.
Padla na ulici. Než ji Dol Sakil vzala k sobě do bezpečí, byla ztuhlá v bolestivých křečích. Dol se o ni starala bez strachu o sebe, s onou nevyjádřenou bezstarostností, která byla součástí její povahy. Navzdory varování přátel neonemocněla a žila, aby viděla, jak Oyre prochází okem jehly, vyhublá, kostnatá. Jediným opatřením, které Dol podnikla, bylo to, že své dítě, Rastil Roona, poslala pryč - k manželu a dítěti Amin Lim. Nyní již byl chlapec zpět.
Obě ženy a dítě trávily svůj čas uvnitř. Věděly, že jednou musí řádění moru nastat konec a dlouhou chvíli si krátily tím, že si s chlapcem hrály jednoduché hry, které je unášely zpět do časů jejich dětství. Jednou či dvakrát se k nim připojila i Vry, ale ta byla v těchto dnech podivně roztržitá. Mluvila jen o své práci a o tom, co ještě musí udělat. Při jedné příležitosti, kdy začala vášnivě řečnit, se zmínila o své zápletce s Raynil Layanem, o kterém nikdy předtím neřekla jediného dobrého slova. Její vztah k němu ji velmi trápil; často k němu cítila odpor a nenáviděla ho, ale jakmile se objevil, padala mu do náruče.
"Všechny jsme tím prošly, Vry," řekla na to Dol. "Ty jsi s tím začala trochu později, a proto ti to působí větší bolest."
"Moc jsme si toho neužily," řekla Oyre tiše. "Já teď už necítím žádnou touhu. Všichni mne opustili... Chtěla bych, aby se mi vrátila touha.
A ta se vrátí jenom tehdy, vrátí-li se Laintal Ay." Hleděla ven z okna na modrou oblohu.
"Ale já jsem tak zmatená," řekla Vry, nahněvaná, že odešly od jejího vlastního problému. "Už nejsem tak klidná, jako jsem bývala dřív. Sama sebe nepoznávám."
Ve svém vzplanutí se Vry ani slovem nezmínila o Dathkovi a obě ženy se tomuto tématu rovněž vyhýbaly. Když se nebude trápit myšlenkami na Dathku, láska jí přinese větší potěšení. Ale ona na něj myslela a také věděla, že ji tajně sleduje. Měla strach a snadno Raynil Layana přesvědčila, aby se raději scházeli v tajné místnosti než v jejím pokoji.
Zatímco město se zmítalo v epidemii, denně se se svým milencem s vidlicovitým vousem na tom tajném místě scházela. Otevřeným oknem k nim zdola pronikal hluk zapražených zvířat.
Raynil Layan chtěl okno zavřít, ale ona to nedovolila.
"Zvíře může přenášet nemoc," protestoval. "Odejděme, holubičko moje drahá, odejděme z města - pryč od moru a od všeho trápení."
"Jak bychom přežili? Naše místo je zde. Tady, v .tomto městě, a v náručí druhého."
Podivně se na ni usmál. "A budeme čekat na to, až se jeden od druhého nakazíme morem? "
Vrhla se zpět na lůžko a její ňadra se pod jeho pohledem zhoupla. "Pak alespoň zemřeme spolu, při milování, jako jedno tělo. Uchovej si svého ducha, Raynil Layane, čerpej sílu ze mne. Snaž se to překonat -znovu a znovu!" Popadla jej rukou za chlupatá bedra a zahákla mu nohu za zády.
"Ty nenasytná," řekl obdivně a přitiskl se svým tělem k jejímu.
Dathka seděl na okraji svého lůžka, hlavu svíral v dlaních. Mlčel a dívka sedící na lůžku také nic neříkala, jen si tiskla

kolena k hrudi.
Když vstal a začal se oblékat s odhodláním někoho, kdo se najednou k něčemu rozhodl, přidušeným hlasem řekla: "Neboj se, já nemám mor."
Hořce na ni pohlédl, ale neřekl nic, jen pokračoval ve spěšném oblékání.
Otočila hlavu, odhrnula si z obličeje vlasy a zeptala se: "Co je to s tebou, Dathko?"
"Nic."
"Jsi přece muž, jak má být."
Natáhl si boty a v tom okamžiku se zdálo, že mu záleží víc na nich než na dívce.
"Běž, ženo - ty nejsi ta, po které toužím. Seber se a vypadni odsud."
Ze skříně stojící u stěny vzal jemně zpracovanou dýku se zakřivenou čepelí. Lesk jejího ostří kontrastoval s odřenými a červy prožranými dvířky skříně. Připevnil si ji k pasu. Zeptala se ho, kam jde. Aniž by jí věnoval jediný pohled, seběhl po schodech dolů.
Během těch posledních pár týdnů, co byl Laintal Ay pryč, Dathka odhalil Vryinu zradu. Mnoho času trávil tím, že upevňoval svou pozici a získával si podporu mezi mladými muži Oldoranda. Sympatizoval s těmi - a bylo jich mnoho - jejichž život a práci těžce zkomplikovalo zavedení peněžní měny. Raynil Layan, mistr mincovny, byl častým terčem jeho kritiky. Když vyrazil ven, všude vládl klid, a boční ulička byla liduprázdná, s výjimkou muže, jemuž zaplatil, aby hlídal vchod. Na tržišti byli lidé, kteří se vydali za svými každodenními záležitostmi a obchody. Nejlépe mezi nimi prosperoval malý stánek apatykáře s okatě vystavenými nádobkami. Byli tam i kupci s barevnými stánky; ti nabízeli zářivé látky. A byli tam také lidé se zavazadly, kteří opouštěli zamořené město dřív, než bude ještě hůř.
Dathka z toho neviděl nic. Kráčel kupředu jako stroj. Napětí ve městě bylo stejné jako v jeho duši. Už to nemohl déle snášet. Rozhodl se, že Raynil Layana zabije a bude-li to nutné, zabije i Vry a skoncuje se vším. Znovu a znovu si v mysli vybavoval smrtící úder a hryzal se do rtů. Lidé mu ustupovali z cesty, vyděšeni jeho divokým pohledem, který byl předzvěstí začátku horečky.
Věděl, kde Vry má svou tajnou místnost. Jeho špehové jej dobře informovali. Kdybych tu vládl já, pomyslel si, zavřel bych akademii navždy. Nikdy nikdo neměl odvahu přijmout toto konečné rozhodnutí. Já bych ji měl. Nyní je k tomu vhodná příležitost, protože bych mohl použít záminku, že setkání akademie jen rozšiřují mor. Tohle by Vry skutečně ublížilo."Zamysli se, bratře, zamysli se. Modli se s Přijímateli, abys byl ušetřen, slyš slovo velkého Nabova Akhy..."
Protáhl se kolem pouličního kazatele. Kdyby vládl, vyhnal by z ulic i tyhle blouznivce.
Poblíž stájí hoxnejů jej dostihl muž, jehož znal, námezdní dělník a obchodník se zvířaty.
"Nu?"
"Je nahoře, pane."
Muž pokývl hlavou směrem k podkrovnímu oknu jedné z dřevěných budov naproti stájím. Většinou to byly noclehárny, pokoje, nebo hostinské místnosti, které jen tvořily průčelí hudebních místností a kuplířských domů, stojících za nimi.
Dathka stroze přikývl.
Prošel závěsem z korálků, na němž byl uvázán svazek čerstvé šalvěje, a vstoupil do jedné z krčem. Malá temná místnost byla prázdná a zvířecí lebky na jedné ze stěn se na něj zubatě šklebily. Majitel stál za pultem s rukama založenýma, hleděl do prázdna. Předem informován, jen stěží pokývl hlavou, takže dvojitá brada se mu rozprostřela na širokém hrudníku. Byl to pokyn Dathkovi, aby provedl, co zamýšlí. Dathka kolem něj prošel a začal vystupovat po schodech nahoru.
Do nosu jej udeřil zvětralý zápach veteše a kyselého zelí. Kráčel podél zdi, ale prkna podlahy přesto vrzala. Zastavil se u dveří a naslouchal. Kdyby byl Raynil Layan bojácnější povahy, byl by dveře zevnitř zatarasil. Dathka na ně zaklepal.
"Přináším pro tebe zprávu z mincovny, pane," řekl změněným hlasem. "Je to naléhavé."
S potměšilým úsměvem stál těsně u dveří a naslouchal, jak zevnitř vytahují zástrčku. Jakmile se dveře pootevřely, vrazil do nich a otevřel je dokořán. Raynil Layan upadl na záda. Vykřikl hrůzou. Při pohledu na dýku se zvedl, běžel k oknu a začal volat o pomoc.
Dathka jej dostihl, popadl za krk a mrštil jím o postel.
"Dathko!" Vry se posadila na lůžku. "Vypadni odsud, ty ubohý!"
Místo odpovědi kopl do dveří a zavřel je. Pak šel přímo k Raynil Layanovi, který vstával z postele, sténaje bolestí.
"Vím, že mne chceš zabít," řekl mistr mincovny a natáhl ruku před sebe v ochranném gestu. "Ušetři mne, prosím. Nejsem tvůj nepřítel. Pomohu ti."
"Zabiju tě se stejným potěšením, s jakým ty jsi zabil starého mistra Datnila."
Raynil Layan pomalu vstal. Nespouštěl oči z útočníka.
"To jsem neudělal já. Ne já sám. To Aoz Roon nařídil jeho smrt a bylo to v souladu se zákonem. Je to pravda, potvrď to, Vry. Mistr Datnil prozradil tajemství cechu, ukázal Šai Tal tajnou knihu. Ale neukázal jí všechno. Ne to nejhorší. Měl bys o tom vědět."
Dathka se zarazil. "Minulost je mrtvá a všechny cechy ať pojdou. Dobře víš, co si o nich myslím. Ať jdou k fessupům i s tou svou minulostí. Je stejně mrtvá, jako budeš za okamžik ty sám."
Vry využila jeho zaváhání. Vzpamatovala se.
"Poslouchej, Dathko, všechno ti vysvětlím. V knize cechu jsou věci, které se mistr Datnil neodvážil ukázat ani Šai Tal. Staly se už hodně dávno, ale ta minulost je stále v nás, ať to chceme nebo ne."
"Kdyby tomu tak bylo, přijala bys mne. Toužil jsem po tobě."
Raynil Layan k sobě opatrně přitáhl své šaty a řekl: "Máš spor s Vry, ne se mnou. V cechovních knihách Embruddoku jsou zápisy o minulosti. Dokazují, že naše město kdysi náleželo fagorům. Možná jej fagorové i postavili - zápisy nejsou

úplné. Ale patřilo jim a lidé pro ně pracovali jako otroci." Dathka stál, díval se na ně zamračeně. V hlavě mu zněla jejich poslední věta. Lidé a otroci? To není nic potěšujícího.
"Jestliže vlastnili Embruddok, kdo je vyhnal? A kdo město získal zpět? Král Denniss?"
"Stalo se to až po době krále Dennisse. Zápisy v tajné knize nejsou úplné a neříkají nám všechno. Pochopil jsem to tak, že fagoři odešli sami."
"To znamená, že nebyli poraženi v boji?"
"Sám dobře víš, jak málo těm zvířatům rozumíme," řekla Vry. "Možná se jejich vzdušné pásy najednou změnily a oni odešli. Ale kdysi jich tu bylo ohromné množství. Kdyby sis někdy prohlédl podobiznu Wutry ve starém chrámu, věděl bys to. Wutra je zobrazením fagorského krále."
Dathka si položil ruku na čelo. "Wutra a fagor? Ne, to není možné. Zašli jste příliš daleko. To proklaté učení - nemůžete přece udělat z bílého černé. To v akademii se rodí takové nesmysly. Zničil bych ji, kdybych měl moc.
"Jestli chceš získat moc, pomohu ti," řekl Raynil Layan.
"Od tebe pomoc nechci."
"No, dobrá..." Mávl rukou a pak se začal popotahovat za vousy. "Víš, existuje jedna záhada, kterou bychom rádi rozluštili. Zdá se totiž, že fagorové se sem vracejí. Možná budou chtít své starobylé město zpět. Já si to alespoň myslím."
"Co tím chceš říci?"
"Je to jednoduché. Slyšel jsi, co se povídá. Je toho plné Oldorando. Přibližuje se obrovské množství fagorů. Jdi a pohovoř s. lidmi procházejícími městem. Potíž je v tom, že Tanth Ein a Faralin Ferd město bránit nebudou, protože je příliš zajímají jejich soukromé záležitosti. To oni jsou tví nepřátelé - ne já. Kdyby statečný a silný muž pobočníky svrhl, mohl by město zachránit. Takový je můj návrh."
Úzkostlivě Dathku sledoval a v duchu se radoval, protože si byl jist tím, že jeho výmluvnost mu zachránila život.
"Pomohl bych ti," řekl. "Jsem na tvé straně."
"Já jsem také s tebou, Dathko," řekla Vry.
Vrhl na ni jeden ze svých temných pohledů. "Nikdy bys nebyla se mnou. Ani tehdy, kdybych pro tebe získal celý Embruddok."
Faralin Ferd a Tanth Ein spolu popíjeli v krčmě U korbele. Byli tam s nimi rovněž jejich ženy, přátelé a patolízalové. Krčma U korbele byla jedním z mála míst, odkud se v těchto dnech ozýval smích. Byla součástí nové administrativní budovy, v níž byla zřízena i mincovna. Její stavbu zaplatili bohatí kupci, z nichž někteří byli přítomni i se svými ženami. Místnost byla vybavena nábytkem donedávna v Oldorandu neznámým - kulatými stoly, pohovkami, vykládanými skříněmi, bohatě zdobenými rohožemi.
Naléval se cizí, dovezený nápoj a cizí mladík hrál na malou harfu.
Aby dovnitř nepronikal chladný noční vzduch a zápach kouře z ulice, zavřeli okna. Na prostředním stole hořela olejová lampa a byly na něm položeny mísy s jídlem. Jeden z kupců vyprávěl dlouhý příběh o vraždě, zradě a cestování.
Faralin Ferd měl na sobě rozepjatý kabátec z jemné kůže, pod nímž byla vidět vlněná košile. Lokty měl položené na stole. Napůl naslouchal příběhu, zatímco jeho oči bloudily po místnosti.
Tanth Einova žena, Farayl Musk, tiše chodila kolem. Předstírala, že dohlíží na to, zda otrok pořádně zavřel okenice. Byla to vzdálená příbuzná jak Tanth Eina, tak Faralin Ferda, a náležela do rodu vladaře Wall Eina. Třebaže nebyla zrovna to, čemu se říká krásná, měla rozum a charakter, který k ní některé lidi přitahoval a jiné odháněl. Svírala v ruce držák s hořící svící, jejíž plamen chránila před průvanem dlaní.
Světlo dopadající na její obličej na něm vytvářelo tajemné stíny. Cítila na sobě Faralin Ferdovy oči, ale ona odolala pokušení a nepohlédla na něj, protože znala cenu předstírané lhostejnosti.
Faralin Ferd přemýšlel o tom, proč si nevzal raději Farayl Musk než svou vlastní ženu, která jej nudila. Navzdory všem nebezpečím, která z toho mohla vzejít, se s ní několikrát miloval. Už zbývá jen málo času: za několik dní mohou být všichni mrtvi a ani cizokrajný nápoj nebyl schopen přinést alespoň dočasné zapomnění. Mocně po ní zatoužil.
Vstal a spěšně odešel z místnosti, vrhaje k ní významný pohled. Kupec, který vyprávěl dlouhý příběh, nyní líčil vzrušující událost, jak jeden prominentní muž byl schován pod mrtvolou své vlastní ovce. Od stolu se ozýval smích.
Nicméně bdělé oči viděly, že pobočník opustil místnost - a žena druhého pobočníka po chvíli vyšla za ním."Myslel jsem si, že se neodvážíš přijít."
"Vášeň je silnější než zbabělost. Máme jenom chviličku."
"Uděláme to tady, venku pod hvězdami. Tady v tomhle koutě."
"Stojí ti, Faralin Ferde?"
"Sáhni si, ženo - stojí nebo ne?"
Vzdychla a opřela se o něj, svírajíc to, co jí nabízel, oběma rukama. Vnímal její sladkou vůni.
"Pod hvězdami tedy."
Položila svíci na zem. Rozepjala si živůtek a odhalila před ním svá plná ňadra. Položil kolem ní ruku a vedl ji do kouta, Vzrušeně ji líbal.
Za okamžik tam byli dopadeni skupinou dvanácti mužů s hořícími pochodněmi a obnaženými meči.
Navzdory svým protestům byli Farayl Musk a Faralin Ferd vytaženi na světlo. Jen stěží měli čas navléknout na sebe šaty. Odvlekli je zpět do krčmy, kde kolem druhého pobočníka a jeho přátel již stáli ozbrojení muži.
"Je to zákonné," řekl Dathka a hleděl na ně tak, jako vlk hledí na mládě aranga. "Přebírám vládu Embruddoku do svých rukou, dokud se nevrátí jeho právoplatný vladař, Aoz Roon. Jsem funkce zbavený, ale přesto nejdéle ze všech sloužící pobočník. Dohlédnu na to, aby město bylo řádně stráženo proti nájezdníkům."Za ním stál Raynil Layan, meč v pochvě. Nahlas řekl: "Já stojím za Dathkou Denem. Pozdravte vladaře Dathku Dena."

Dathkovy oči našly Tanth Eina ztraceného ve stínu. Starší ze dvou pobočníků nevstal spolu s ostatními, aby nového vladaře pozdravil. Stále seděl na svém místě v čele stolu, rukama svíral opěradla křesla.
"Ty se opovažuješ mně vzdorovat?" vykřikl Dathka a skočil k němu s taseným mečem. "Vstaň, ty padouchu!"
Tanth Ein ale nemohl vstát. Jeho obličej se zkroutil záchvěvem bolesti, záda se mu prohnula do oblouku a oční bulvy se začaly divoce koulet. Když Dathka kopl do křesla, ztuhle se sesul na podlahu, bez jakéhokoliv pokusu zmírnit svůj pád.
"Kostní horečka," vykřikl někdo. "Je tu mezi námi!"
Farayl Musk začala křičet.
Do rána zemřeli další dva a vzduch nad Oldorandem byl opět prosycen kouřem táhnoucím se z hranic. Tanth Ein ležel v útulku pro nemocné a Matka Šalvěj se o něj neohroženě starala.
Navzdory strachu z nákazy se v Nábřežní ulici shromáždil velký dav lidí, aby vyslechli Dathkovo vyhlášení vlády. Kdysi se taková shromáždění konala pod velkou věží, ale ty dny již dávno minuly. Nábřežní ulice byla prostornější a honosnější. Na jedné straně stálo na břehu řeky několik stánků. Stále se mezi nimi popelily husy, vědomé si svého starobylého práva. Na druhé straně ulice byla řada nových budov, za nimiž se zvedaly staré kamenné věže. Před nimi byla postavena dřevěná tribuna.
Stál na ní Raynil Layan, který přenášel váhu z nohy na nohu, Faralin Ferd s rukama svázanýma za zády a šest mladých členů Dathkovy stráže, ozbrojených oštěpy a meči zasunutými v pochvách. Zachmuřeně vítali dav. Mezi lidmi procházeli apatykáři a nabízeli jim svazečky bylin, které je měly ochránit před nemocí. Byli tam i Přijímatelé ve svých černobílých oděvech; vyzývali lid ke kajícnosti. Na okraji davu si hrály děti chichotající se chování dospělých.
Když zazněl Oznamovatel času, na tribunu přišel Dathka. Ihned oslovil dav.
"Přejímám na sebe tíhu autority, abych zachránil toto město," řekl. Zdálo se, že jeho dřívější zamlklost jej nadobro opustila. Hovořil výmluvně. Ale stál téměř bez pohybu a nepoužíval gesta, ani nepohyboval tělem, jako by zvyk jeho mlčenlivosti setrval všude jinde, kromě úst. "Nechci nahradit skutečného vladaře Embruddoku Aoz Roona. Až se vrátí - pokud se vrátí - pak to, co mu právem náleží, mu bude navráceno zpět. Jsem pouze jeho zákonný zástupce. Ti, které zde po sobě nechal vládnout, svou moc jen zneužili a jeho samotného pošpinili. Nemohl jsem stát se založenýma rukama a přihlížet tomu. Musíme být čestní i v těchto špatných časech."
"Proč tedy vedle tebe stojí Raynil Layan, Dathko?" ozval se hlas z davu a bylo slyšet i další poznámky, které se Dathka snažil obejít.
"Vím, že máte stížnosti. Vyslechnu si je potom - nyní poslouchejte vy mne. Suďte Aoz Roonovy uchvatitelské pobočníky. Eline Tal měl odvahu jít se svým pánem do divočiny, ale tyto dvě stvůry zůstaly doma.
Tanth Ein dostal za trest kostní horečku. Zde stojí třetí a nejhorší z nich, Faralin Ferd. Pohleďte na něj, jak se chvěje. Promluvil k vám vůbec někdy? Byl příliš zaujat svými smilstvy za zavřenými dveřmi.
Já jsem lovec, jak všichni víte. Spolu s Laintal Ayem jsme ovládli Západní traviny. Faralin Ferd brzy zemře na horečku, stejně jako jeho kumpán Tanth Ein. Chcete snad, aby vám pak vládly cechy? Já mor nedostanu, protože se přenáší obcováním a já jsem čistý.
Jako první věc udělám to, že obnovím stráže kolem celého Embruddoku a vycvičím stálou armádu. Ve stavu, v jakém se nachází nyní, by naše město padlo za oběť jakémukoliv nepříteli, lidskému či nelidskému. Je lépe zemřít v boji než v posteli."
Jeho poslední věta vzbudila vlnu nevole. Dathka se odmlčel, upíraje oči na dav pod sebou. Stály tam i Oyre a Dol, která držela v náručí Rastil Roona. Když se Dathka odmlčel, Oyre hlasitě vykřikla: "Ty jsi také uchvatitel. Jsi snad lepší než Tanth Ein nebo Raynil Layan?"
Dathka přistoupil k okraji tribuny.
"Nic nekradu, jen sbírám to, co bylo upuštěno." Ukázal na Oyre. "Ty ze všech lidí, Oyre, jako nemanželská dcera Aoz Roona, bys měla vědět, že jakmile tvůj otec přijde zpět, vrátím mu, co mu právem náleží. To, co dělám nyní, by Aoz Roon jen schválil."
"Je pryč a ty nemáš právo mluvit za něj."
"Mám a budu mluvit."
"Pak tedy mluvíš špatně."
Ostatní, pro které tato rozmluva nic neznamenala a kteří se o Aoz Roona pramálo starali, také začali křičet a hlasitě volat své stížnosti. Někdo na tribunu hodil nahnilý plod. Stráže se dav snažily uklidnit, ale marně.
Dathkův obličej zbledl. Vášnivě zvedl nad hlavu zaťatou pěst.
"Dobrá, vy ubožáci, pak vám tedy veřejně řeknu to, co jsem doposud držel v tajnosti. Vám, kteří tak vysoce smýšlíte o Aoz Roonovi a myslíte si, že je obdivuhodný. Já vám řeknu, jaký to byl člověk. Byl to vrah. Ba co víc, dvojnásobný vrah."
Ztichli a jejich obličeje se k němu otočily jako oblak masa.
Chvěl se při vědomí závažnosti toho, co řekl. "Jak si myslíte, že Aoz Roon získal moc? Vraždou, krvavou vraždou. Možná jsou mezi vámi takoví, kteří si ještě pamatují Nakhriho a Klilse, syny pradávného Dresyla. Bratři spolu vládli Embruddoku, který tehdy byl jenom pouhým dvorem. Jedné temné noci Aoz Roon - tehdy mladý - svrhl oba bratry, opilé, z vrcholu velké věže. A kdo byl tehdy svědkem, kdo to všechno viděl? Byl jsem tam já - a byla tam i ona - jeho nemanželská dcera." Ukázal na Oyre, která se v hrůze přitiskla k Dol.
"Je to blázen," vykřikl mladík na okraji davu. "Dathka je blázen!" Lidé přibíhali a odbíhali. Vypukla všeobecná vřava a na jednom konci davu došlo ke rvačce.
Raynil Layan se pokoušel dav uklidnit a hlasitě vykřikl: "Podpořte nás a my podpoříme vás. Budeme Oldorando bránit proti nepřátelům."

Po celou tu dobu Faralin Ferd stál zticha na okraji tribuny mezi strážemi, s rukama svázanýma za zády. Nyní využil nastalého zmatku.
"Svrhněte Dathku!" vykřikl. "Nikdy neměl souhlas Aoz Roona a nikdy nebude mít náš!"
Rychlým pohybem lovce se Dathka otočil a vytáhl přitom dýku. Vrhl se na pobočníka. Někde v davu začala vysokým hlasem křičet Farayl Musk a ve stejném okamžiku se začalo ozývat volání: "Svrhněte Dathku!"
Pak, překvapeni tím, co Dathka udělal, všichni najednou zmlkli a v tichu se přes scénu valil kouř. Nikdo se nepohnul. Dathka stál ztuhlý, zády k divákům. Faralin Ferd byl rovněž zticha a nehybný. Pak svěsil hlavu a přidušeně zasténal. Z úst mu začala téct krev. Zhroutil se k zemi a padl Dathkovi k nohám.
Nastala vřava, Krev propůjčila davu šílenství.
"Ty blázne, vždyť nás zabijí," vykřikl Raynil Layan a seskočil dolů z tribuny. Než jej někdo mohl zastavit, zmizel v boční ulici.
Stráže zmateně pobíhaly kolem, ignorujíce Dathkovy příkazy. Dav se semkl těsně kolem tribuny a Farayl Musk křičela, aby Dathku zatkli a uvěznili. Když viděl, že je vše ztraceno, rovněž seskočil z tribuny a utíkal pryč.
U stánků na okraji davu nadšeně tleskali malí chlapci a vzrušením poskakovali. Dav bouřil.
Dathkovi nezbývalo nic jiného než potupný útěk. Běžel opuštěnými ulicemi, lapal po dechu, nesouvisle mumlal a jeho tři stíny - polostín, stín a polostín - měnily svou polohu okolo jeho nohou. Rozutíkané myšlenky měl podobně zmatené jako stíny. Dathka odmítal podvědomě vzít na vědomí, že udělal chybu.
Míjeli jej cizinci, s věcmi naloženými na podivných povozech. Nějaký starý muž, který vedl dítě, na něj zavolal: "Bestie přicházejí!"
Dav lidí toužících po pomstě jej pronásledoval. Existovalo jen jedno místo, kam se mohl ukrýt, jeden jediný člověk, jediná naděje. Proklínaje ji, běžel k Vry.
Byla ve své staré věži. Seděla tam jako ve snu, vědoma si toho - a plná strachu z toho vědomí - že Embruddok se řítí do záhuby. Když zabušil na její dveře, pustila jej dovnitř téměř s úlevou. Mlčky tam stála a výraz na jejím obličeji nevyjadřoval ani soustrast, ani výsměch. Dathka se s pláčem zhroutil na její postel.
"Všude vládne nepořádek," řekla. "Kde je Raynil Layan?" Stále naříkal a bušil pěstí do jejího lůžka.
"Nech toho," řekla tiše. Kráčela místností, pozorovala její skvrnitý strop. "Žijeme v takovém zmatku. Chtěla jsem, abychom byli lepší, svobodnější, ale lidské bytosti jsou tak neukázněné a zmatené. Když nás obklopoval sníh, byli jsme lepší, třebaže jsme neměli žádnou... naději! Chtěla bych, aby existovalo pouze vědění, čisté vědění a žádné city."
Posadil se.
"Vry-"
"Nemluv na mne. Nemáš pro mne nic, nikdy jsi pro mne nic neměl. Nechci vědět, co jsi udělal."
Husy venku začaly křičet.
Posadil se na lůžku a řekl: "Jsi jenom poloviční žena. Jsi chladná. Vždycky jsem to věděl, ale přesto jsem své city k tobě nebyl schopen změnit..."
"Chladná?... Ty blázne, kouří se ze mne jako z radžabaralů."
Hluk na ulici zesílil a po chvíli byl již tak výrazný, že zaslechli jednotlivé hlasy. Dathka běžel k oknu.
Kde jsou jeho muži? Lidé, kteří se vyhrnuli z uliček, pro něj byli naprostí cizinci. Neviděl jediný známý obličej - žádného ze svých mužů, ani Raynil Layana - což jej nepřekvapilo - ale ani jednoho obyvatele města, kterého by znal. Kdysi v Embruddoku znal každou tvář. To cizinci volají po jeho krvi. Do jeho srdce vstoupil opravdový strach, jako by jedinou jeho ctižádostí bylo zemřít rukou přítele nebo známého člověka. Být tak nenáviděn cizinci... to je nesnesitelné.
Naklonil se z okna a zvedl pěst k obloze, proklínaje je.
Jejich obličeje se obrátily vzhůru. Změnili se téměř naráz v hejno ryb lapajících po vzduchu. Křičeli a dělali výhružná gesta.
Před tímto hlukem se Dathka stáhl zpět a ruka mu klesla. Opřel se o zeď a prohlížel si své hrubé ruce, za jejichž nehty byla ještě vlhká krev.
Až tehdy, když zezdola uslyšel Vryin hlas, uvědomil si, že odešla z místnosti. Rozevřela dveře věže doširoka a stojíc v nich, oslovila lid. Dav se pohnul, jak se ti vzadu tlačili kupředu, aby slyšeli, co říká. Někteří posměšně vykřikovali, ale ostatní je umlčeli. Její hlas, jasný a výrazný, se vznášel nad jejich hlavami.
"Proč nepřestanete a nezamýšlíte se nad tím, co děláte? Nejste přece zvířata. Snažte se být lidmi. Jestliže máme zemřít, pak zemřeme s důstojností a ne s rukama kolem hrdel druhých.
Všichni víte, co je to utrpení. Jak utrpení, tak vědění jsou znakem lidskosti. Buďte hrdí - zemřete s věděním. Pamatujte na svět gossiů, kteří na vás dole čekají. Víte, že tam se ozývá jenom skřípění zubů, protože mrtví ke svému vlastnímu životu cítí jen znechucení a odpor. Není to strašné? Nezdá se vám hrozné cítit odpor - odpor a pohrdání - ke svému vlastnímu životu? Změňte své životy uvnitř sebe samých. Nevšímejte si počasí, ať padá sníh, prší nebo svítí slunce, na tom přece nezáleží, přijměte to, ale ze všech sil se snažte změnit svá nitra. Ať jsou vaše duše klidné. Přemýšlejte o tom. Má snad Dathka a jeho čin nějaký vliv na vyřešení vašich vlastních problémů? Jenom vy sami můžete vše změnit.
Myslíte si, že máme špatné časy. Musím vás ale varovat před tím, co se stane v brzké době. Za mým tvrzením stojí celá akademie. Zítra odpoledne nastane třetí a nejhorší z Dvaceti slepot. Nic ji nemůže odvrátit, protože lidstvo nemá nad nebesy moc. Co budete dělat zítra? Budete šílení běhat po ulicích, škrtit se navzájem, rozbíjet věci a podpalovat to, co lepší než vy postavili - jakoby jste byli horší než fagorové? Dnes rozhodněte, jak ubozí a nízcí budete zítra!"
Hleděli jeden na druhého a mumlali. Nikdo nekřičel. Instinktivně čekala na správný okamžik, kdy znovu zaútočí na jejich mysli.
"Před lety takto obyvatele Oldoranda oslovila čarodějka Šai Tal. Jasně si pamatuji její slova, protože jsem si hluboce vážila všeho, co kdy řekla. Nabídla nám pokladnici vědomostí. Toto bohatství může být vaše, ale jenom tehdy,

budete-li pokorní a odvážíte-li se k němu vztáhnout, ruce.
Snažte se porozumět tomu, co vám říkám. Zítřejší slepota není žádná nadpřirozená událost. Co je to? Jsou to pouze dva strážci, z nichž jeden míjí druhého. Jsou to dvě slunce, která každý z vás zná od svého narození. Náš svět je kulatý, stejně jako jsou kulatá naše slunce. Představte si, jak velký musí ten náš kulatý svět být, když z něj nespadneme - a přesto, ve srovnání se strážci je malý. Oni nám rovněž připadají malí, ale to jenom proto, že jsou od nás velmi daleko. Šai Tal řekla, že v minulosti došlo k nějaké katastrofě. Věřím, že to nebude náš případ. My jsme k jejím vědomostem něco přidali. Wutra svůj svět uspořádal tak, že všechno pracuje podle dokonalého řádu. Vám na hlavách rostou vlasy a slunce vycházejí a zapadají. V očích Wutry je to jediná činnost, protože vše spolu souvisí. Náš svět cestuje po kruhové dráze kolem Batalixu a existují jiné světy, které se chovají stejně jako náš. Současné Batalix cestuje ve velkém kruhu kolem Freyru. Musíte se smířit s tím, že náš dvůr není středem vesmíru." Jejich mumlavé protesty zesílily. Vry zvýšila hlas, aby je přehlušila.
"Chápete to? Pochopení je těžší než stětí hrdla, že ano? Abyste plně pochopili, co jsem vám řekla, musíte být ochotni porozumět a musíte zapojit i svou představivost. Víme, že náš rok trvá čtyři sta osmdesát dní. To je čas, za který Hrl-Ichor vykoná okruh kolem Batalixu. Ale je tu další okruh - cesta Batalixu kolem Freyru. Jste připraveni slyšet to, co vám nyní řeknu? Trvá osmnáct set dvacet pět malých let... Dovedete si představit tak dlouhý rok? " Všichni byli zticha; hleděli na ni v údivu jako na novou čarodějku.
"Do našich dnů si něco takového dovedlo představit jen málo lidí, protože žádný z nás nežije déle než čtyřicet let. Trvalo by čtyřicet šest našich životů, než bychom vykonali jeden okruh našeho světa kolem Freyru. Mnohé z našich životů nenajdou žádnou odezvu, ale jsou součástí mnohem větší události. Proto je tato vědomost tak obtížná k pochopení a je velmi snadné ztratit ji v nelehkých dobách."
Byla uchvácena svou novou mocí, svedena vlastní výmluvností.
"Dozvěděli jste se převratnou věc a musíte se z toho radovat. Světlo Freyru se v jednotlivých obdobích Velkého roku mění. Mnoho generací žilo ve světě šera, kdy vše bylo pokryto sněhem. Zítra, až nastane zatmění, byste se měli radovat, protože slepota neznamená nic jiného než to, že Freyr se skryje za Batalix - a to je znamení toho, že je k nám stále blíž... Zítra začíná jaro Velkého roku. Radujte se! Zahoďte zmatky svého života, které jsou způsobeny vaší nevědomostí, a radujte se! Pro nás pro všechny nastanou lepší časy."
Trsy dřevnaté trávy šoatapraxi je odvracely od přímého směru. Když dosáhli nižšího území, trsy se změnily v houštiny. Nyní projížděli oblastí, která se trávou přímo dusila.
Dosahovala jim až nad hlavy. Byla narušena pouze balvany, na něž občas vylezli, aby zjistili, jaká je jejich poloha. Do stvolů šoatapraxi byly zapleteny tenké trnité šlahouny ostružiníků, které postup činily nejenom obtížným, ale rovněž bolestivým.
Fagorská armáda před nimi postupovala jinou cestou.
Yelkové byli z trávy nervózní, jako by se jim nelíbil její čpavý zápach. Jejich široké rohy zachytávaly o duté lodyhy a trny vespod pronikaly měkčími částmi jejich kopyt. Lidé sesedli a vedli svá zvířata pěšky.
"Jak je to ještě daleko, barbare?" zeptal se Skitošerill.
"Už ne moc," řekl Laintal Ay. To bylo vše, co na tuto otázku mohl odpovědět. Nepohodlně skrčeni, nocovali v lese, a ráno vstávali s námrazou na šatech. On se cítil dobře, protože jeho tělo bylo mnohem lehčí než dřív, ale viděl, jak únava zmáhá ostatní. Aoz Roon byl pouhým stínem muže, jímž býval; ze sna volal nesrozumitelné věty v cizím jazyce.
Dorazili k bažinaté půdě, kde trsy šoatapraxi k úlevě všech zřídly. Na chvíli zastavili, aby zjistili, zda je všude klid, a pak se pustili dál. Plašili hejna malých ptáků. Před nimi se rozprostíralo mělké údolí. Jakmile do něj vstoupili, byli napadeni chladným větrem, který se na ně vyřítil jako divoké zvíře, a zuřivě se jim zakousl do kostí. Zachmuřeně postupovali vpřed, s hlavami skloněnými.
Vítr s sebou přinesl mlhu. Valila se kolem nich, jenom jejich hlavy z ní vyčnívaly a Laintal Ay, který větru rozuměl, věděl, že to je chladný vzduch padající do údolí ze vzdálených hor po jejich levici. Vítr byl místní a čím dřív opustí jeho ledové sevření, tím lépe.
Skitošerillova žena najednou slabě vykřikla a zastavila se. Opírala se o yelka a schovávala obličej do dlaní.
Její muž se k ní starostlivě otočil a položil jí kolem ramen svou šedě oděnou ruku. Ledový vzduch se mu ovinul kolem nohou.
Ustaraně pohlédl na Laintal Aye. "Už nemůže dál," řekl.
"Jestli zde zůstaneme, zemřeme."
Stíral si vlhkost z řas a upíral zrak vpřed. Věděl, že za pár hodin bude údolí teplé a bezpečné. Ale v tomto okamžiku je smrtelnou pastí. Byli ve stínu. Světlo dvou sluncí dopadalo na levý svah údolí; bylo to světlo narušené širokými rovnoběžnými stíny obrovských radžabaralů rostoucích na protilehlém hřebeni. Z radžabaralů se již nyní v chladném ranním světle kouřilo a jejich opar se vznášel k obloze. Vytvářel na zemi rolující stín.
Znal toto místo. Lovci ho vždy vítali - bylo to poslední údolí před planinami Oldoranda. Bylo mu příliš zima i na to, aby se jen třásl, a tělesné teplo mu uchvátil hladový vítr. Už nemohli dál. Skitošerillova žena se v polomdlobách opírala o slabiny svého zvířete; nyní, když dala průchod své slabosti, její služebná, stojící zády k větru, také začala naříkat, že je jí zle.
"Měli bychom se dostat mezi radžabaraly," zašeptal Skitošerillovi do ucha. Skitošerill přikývl. Stále ještě se věnoval manželce - snažil se jí pomoci nahoru do sedla.
"Nasedněte, všichni!" zvolal Laintal Ay.
Když vykřikl, koutkem oka zahlédl něco bílého.
Nad úbočím po jejich levé straně se objevili bílí fagorští ptáci. Zápolili s náporem chladného vzduchu a bílošedě se leskli, když prolétali mezi stíny radžabaralů. Pod nimi kráčela řada fagorů. Byli to válečníci. Třímali své oštěpy

v pohotovosti. Přišli na okraj svahu a tam ztuhli, jako by byli z kamene. Hleděli dolů na lidské bytosti obklopené mlhou.
"Rychle, rychle, nasedat a pryč, než na nás zaútočí!" vykřikl Laintal Ay a pohlédl na Aoz Roona. Ten hleděl vzhůru na zvířata, bez výrazu, bez hnutí.
Utíkal k němu a udeřil jej do zad.
"Nasedat. Musíme rychle pryč."
Aoz Roon řekl něco podivným hrdelním hlasem.
"Jsi očarovaný, člověče. Naučil ses něco z toho jejich proklatého jazyka a to tě dočista zbavilo síly."
Násilím svého přítele tlačil vzhůru do sedla. Voják dělal to samé se služebnou, která vzlykala hrůzou.
"Rychle vzhůru na svah s radžabaraly!" vykřikl Laintal Ay. Plácl Aoz Roonovo zvíře přes jeho chlupatý hrb a pak rychle nasedl na svého vlastního yelka. Zvířata začala neochotně vystupovat vzhůru do svahu. Jen málo se starala o paty, které je kopaly do žeber. Hoxnej by se pohyboval mnohem rychleji a ochotněji.
"Nezaútočí na nás," řekl Sibornalan. "Pokud se ocitneme v nesnázích, dáme jim naši služebnou."
"Zabijí nás kvůli našim zvířatům. Aby na nich mohli jet, nebo aby je mohli sníst. Zůstaň za námi a smlouvej s nimi, jestli chceš."
Skitošerill zamračeně zavrtěl hlavou a vyhoupl se do sedla.
Vyjel do svahu jako první. Táhl za sebou zvíře své ženy. Průzkumník a služebná jeli těsně za nimi. O kus dál jel Aoz Roon; lhostejně seděl na svém yelkovi a ignoroval Laintal Ayovy výkřiky. Pak následoval yelk se zavazadly a Laintal Ay jako poslední. Často se ohlížel dozadu na nepřátele.
Fagorové se nehýbali. Byli to tvorové chladu, takže mrazivý vítr je netrápil. Nevěděl, co si má o jejich nehybnosti myslet. Nemohou se snad rozhodnout, zda zaútočit?
Stoupali vzhůru. Brzy se ke své velké úlevě dostali mimo dosah větru. Když dorazili na hřeben, do očí jim zazářila slunce, těsně se dotýkající jedno druhého, jasná mezi kmeny velkých stromů. Na okamžik v jejich světle spatřili podivné postavy, tančící, křepčící a poskakující - byli to Jiní na své tajemné slavnosti; pak bleskurychle zmizeli, jako by je kyselá záře sluncí beze zbytku rozpustila. Skupina, stále rozklepaná zimou, zamířila pod ochranu hladkých sloupů. S vrstvou oparu nad jejich vrcholy si připadali, jako by vstoupili do síně bohů. Bylo tam asi třicet obrovitých kmenů. Za nimi se prostírala otevřená krajina a cesta do Oldoranda.
Fagorové se pohnuli. Z naprosté nehybnosti najednou vybuchli do prudké akce. Vrhali se dolů ze svahu, na němž předtím stáli nehybní. Jenom jeden z nich seděl obkročmo na kaidawovi a vedl všechny ostatní. Jejich ptáci s křikem poletovali nad údolím.
Laintal Ay se zoufale rozhlížel po úkrytu. Ale nebylo tam nic, kam by se mohli schovat, pouze radžabaraly. Stromy zněly svým podivným vnitřním hukotem. Tasil meč a zamířil k Sibornalanovi, který pomáhal své ženě ze zvířete,
"Budeme muset zastavit a bojovat. Jsi připraven? Budou tu za minutu či dvě!"
Skitošerill na něj pohlédl a v každém tahu jeho obličeje se zračilo utrpení. Ústa měl otevřená v jakémsi úšklebku strachu.
"Má kostní horečku. Zemře," řekl.
Oči jeho ženy se leskly, tělo měla křečovitě zkroucené.
Laintal Ay odevzdaně mávl rukou a zavolal na vojáka. "Postavíme se proti nim ty a já - už přicházejí."
Voják se na něj škaredě zašklebil a zároveň udělal gesto, jako když někomu kroutí krkem. To Laintal Aye alespoň trochu povzbudilo.
Zuřivě pátral kolem úpatí stromů. Hledal v nich otvory, kudy zmizeli Jiní a myslel na to, že záchrana je možná na dosah ruky - záchrana a snoktruix; ale už ne jeho snoktruix, už nikdy ne jeho.
Přestože Jiní zmizeli jako mávnutím proutku, nezanechali po sobě žádné stopy. Nu, nezbývá jim tedy nic jiného než bojovat. Nepochyboval o tom, že zemřou... ale nevzdá se, dokud z jeho těla nepřehne všechna síla pod poslední ranou, kterou mu uštědří oštěpy prvotních.
S vojákem po boku šel k okraji svahu, aby čelil nepříteli.
Hukot v radžabaralech za jejich zády zesílil. Z vrcholů mocných stromů najednou přestala stoupat pára a ozývalo se hromu podobné dunění. Na dno údolí dopadly první šikmé paprsky dotýkajících se sluncí a ozářily pohled na fagory čelící zuřivému náporu větru. Jejich velká těla byla obalena chuchvalci mlhy. Hleděli vzhůru a když uviděli dvě lidské postavy, hrdelně zařvali. Začali lézt nahoru.
Tuto událost pozorovali prostřednictvím výzkumné stanice planety Země o tisíc let později ti, jež přišli obuti v sandálech do velkých auditorií na Zemi. V poslední době byla auditoria plnější než kdykoliv jindy během uplynulého století. Lidé, kteří se přišli podívat na skutečnost, která již nebyla skutečností po mnoho staletí, si ve svých srdcích přáli, aby ti, jejichž osudy sledovali, přežili - a hovoříce o nich, užívali budoucí čas, který je pro druh homo sapiens přirozený, dokonce i když se týká události, k níž došlo ve vzdálené minulosti.
Ze svého privilegovaného hlediště pozorovali událost, k níž mezi radžabaraly došlo a přes vlnící se planinu, kde Rybí jezero kdysi hostilo své hrůzostrašné sousoší, dohlédli až k Oldorandu samotnému.
A celá ta krajina byla poseta postavami. Mladý kzahhn se konečně připravoval ke vstupu do města, které zničilo jak život, tak posvátné stádium ukončení jeho prastaluna. Čekal pouze na znamení. Jeho síly nebyly seřazené ve vojenském šiku, ale spíš roztroušené do mnoha mil jako nespočetná stáda dobytka, a pouze jejich počet z nich dělal obrovskou armádu. Převalí se přes starobylý Embruddok a pak se budou nemilosrdně valit dál, směrem k jihozápadnímu pobřeží kontinentu Kampannlat, k samotným útesům oceánu, a bude-li to možné, přejdou do Hespagoratu a skalnatých pravěkých domovin Pagovinu.
Právě díky tomuto nehomogennímu rozložení fagorské výpravy bylo možné, aby cestovatelé - většinou uprchlíci - bez větších potíží pronikli mezi jednotlivými skupinami a jednotkami, spěchajíce směrem, z něhož výprava přišla. Většinou

byly tyto skupiny odvážlivců vedené Madisy, neboť oni byli schopni vycítit vzdušné pásy, kterým se mocná zvířata pod Hrr-Brahl Yprtovou zástavou vyhýbala. V jedné takové skupině prchal i Raynil Layan se svým vidlicovitým vousem. Strkal před sebou Madise. Prošli těsně kolem mladého kzahhna samotného, ale ten, nehybný, nedal najevo sebemenší jiskřičku zájmu.
Mladý kzahhn se opíral o vypelichané slabiny Rukk-Ggrla a rozmlouval se svými zemřelými, otcem a pra-prastalunem, znovu naslouchaje jejich pokynům a radám. Za ním stál jeho generál a dvě giloty. V poslední době je obšťastňoval jen zřídka, ale nastanou lepší časy. Nejdříve musí rozplést pásy vítězství a smrti; jestliže se mu podaří zvítězit, pak bude čas pro páření a potěšení.
Vyčkával bez pohybu a z jeho nozder pod černým chmýřím čenichu občas vytekla stružka bílého hlenu. Z nebes přijde znamení, vzdušné pásy se rozmotají a ti, jimž velí, se vrhnou vpřed a vypálí to starobylé proklaté město, kdysi Hrrm-Bhhrd Ydohk.
Za tímto pravěkým bitevním polem, kde člověk a fagor se setkávali mnohem častěji, než ta či ona strana věděla, Laintal Ay a sibornalský voják stáli s meči tasenými na svahu, připraveni uvítat jimi první fagory, kteří vyšplhají vzhůru. Aoz Roon a služebná se krčili pod jedním z kmenů. Nečinně očekávali, co bude následovat. Radžabaraly za nimi duněly jako hrom. Skitošerill něžně položil na zem ztuhlé tělo své ženy. Zastínil její obličej před oslepujícím dvojitým sluncem, šphajícím k zenitu. Pak se běžel s taseným mečem připojit ke svým dvěma druhům.
Výstup do svahu linii fagorů narušil a jezdec sedící na kaidawovi vyjel nahoru jako první. Když se nad hřebenem objevila jeho hlava a ramena, Laintal Ay se vrhl vpřed. Jejich jedinou nadějí bylo to, že se jim podaří zabít jednoho po druhém - napočítal jich třicet pět nebo víc a odmítl se smířit s tím, že proti nim nemají žádnou šanci.
Fagor zvedl ruku s oštěpem, ohnul ji v úhlu, v jakém by se ruka člověka nikdy ohnout nemohla, a hodil. Ale Laintal Ay před hrotem oštěpu uhnul a vrhl se na zvíře. Ostří jeho meče se zarazilo o fagorova žebra, Když z rány vytryskla žlutá krev, přišla mu na mysl stará lovecká moudrost, že vnitřnosti prvotních jsou umístěny nad jejich plícemi; a nyní, když se snažil fagora shodit z jeho kaidawa, si tuto pravdu jen potvrdil.
Fagor zvrátil svou kostnatou hlavu dozadu a v agónii odkryl žluté zuby. Spadl a kutálel se ze svahu, aby dole zůstal ležet v protrhávající se mlze.
Ale na vrchol šplhali další fagoři a byli stále blíž a blíž. Sibornalský voják bojoval statečně, tu a tam vydechl ve svém rodném jazyce kletbu. Laintal Ay se s výkřikem znovu vrhl do bojové vřavy.
A tu najednou svět explodoval.
Byl to tak ostrý a blízký zvuk, že boj okamžitě ustal. Ozval se druhý výbuch. Nad jejich hlavami začaly létat černé kameny. Většina z nich spadla někde stranou údolí. Následovalo peklo.
Každá ze stran se řídila svými instinkty: dva fagoři ztuhli, dva lidé se přitiskli k zemi.
Měření sil bylo perfektní. Současné se ozývaly výbuchy. Černé kameny létaly všude. Některé zasáhly fagory a shodily je dolů ze svahu, a

tam utloukaly jejich umírající těla. Ostatní fagorové se otočili a v hrůze utíkali do bezpečí údolí. Váleli se, poskakovali a zakopávali jeden o druhého v divém úsilí prchnout pryč od neznámého nebezpečí. Jejich ptáci s výkřiky poletovali po obloze.
Laintal Ay se natáhl tam, kde zrovna stál, a zakryl si uši rukama. V hrůze pohlédl vzhůru. Vrcholy radžabaralů praskaly jako explodující sudy a jejich dužina padala v kusech na zem. Na podzim minulého helikonského Velkého roku zatáhly stromy své obrovské plodící větve do vrcholů kmenů a uzavřely koruny ochrannou vrstvou pryskyřice, která je měla chránit až do doby příští jarní rovnodennosti. Po dlouhá staletí zimy se jejich vnitřní tepelné pumpy, čerpající teplo skrze kořenový systém z horkých kamenů hluboko pod nimi, připravovaly na tuto mocnou explozi.
V příštím okamžiku vybuchl strom, pod nímž ležel Laintal Ay. Pozoroval, jak z něj vyletují semena. Některá letěla vzhůru, jiná byla vystřelována do všech stran. Síla této exploze byla tak obrovská, že černá semena létala až půl míle daleko. Vše bylo zahaleno hustým oparem.
Nastalo ticho a pak najednou explodovalo jedenáct stromů současně. Když jejich zčernalé obaly padaly z vrcholů dolů, uvnitř se objevily bělavé, zelenými listy obalené větve vyrážejících korun.
Tyto koruny, až do dnešního dne skryté v hladkých sloupech, se začaly natahovat a narovnávat své jasně zelené listoví, které mělo chránit kořeny před krutým svitem sluncí, které nastane ve dnech, kdy Helikonie bude blízko Freyru - příliš blízko, aby to bylo snesitelné pro člověka, zvíře nebo rostliny. Ať už kdokoliv žil nebo zemřel v jejich stínu, radžabaraly měly svou vlastní formu života, kterou si pečlivě chránily.
Byly součástí vegetace nového světa, světa, který se začal rodit, když Freyr vplul do oblačné oblohy Helikonie. Spolu s novými zvířaty vznikly jako důsledek neustálého ekologického zápolení s řády starého světa, kdy Batalix vládl samotný. Binární systém měl za následek dvojí biologii.
Každé z černých, kameny připomínajících semen bylo velké jako lidská hlava. Během příštích šesti tisíc dnů z některých z nich vyrostou dospělé stromy.
Laintal Ay bezstarostně kopl do jednoho semena a začal se rozhlížet po vojákovi. Muž byl raněný, pobodaný fagorským ostřím. Skitošerill a Laintal Ay jej odnesli na místo, kde stál Aoz Roon se služebnou. Byl ve velmi špatném stavu a hodně krvácel. Bezmocně se u něj krčili a pozorovali, jak z jeho těla uniká život.
Skitošerill se pustil do velmi důkladného náboženského rituálu, ale Laintal Ay hněvivě vyskočil a řekl: "Musíme se do Embruddoku dostat co nejdříve, chápeš? Nech tělo tady. Služebnou nech se svou ženou. Pojeď se mnou a Aoz Roonem. Čas je vzácný."
"Dlužím mu to," ukázal Skitošerill na tělo. "Chvíli to trvá, ale musím vykonat obřad podle víry."
"Bestie se mohou vrátit. Nenechají se tak lehce odradit a podruhé můžeme jen stěží doufat v takovou přízeň osudu. Já a

Aoz Roon jedeme dál."
"Zachoval ses dobře, barbare. Jed sám a možná se ještě někdy setkáme."
Na odchodu se Laintal Ay zastavil a ohlédl se zpět. "Je mi líto tvé ženy."
Aoz Roon měl tu duchapřítomnost, že když radžabaraly explodovaly, podržel dva yelky. Ostatní zvířata se v hrůze rozutekla.
"Jsi schopen jet? "
"Ano, jsem. Pomoz mi, Laintal Ayi, a já se z toho dostanu. Když se naučíš jazyk fagorů, vidíš svět docela jinýma očima. Ale já se z toho dostanu."
"Nasedej a vyrazíme. Bojím se, že přijedeme příliš pozdě, abychom Embruddok mohli varovat."
Rychle vyjeli, jeden za druhým, a nechali za sebou radžabaralový háj, kde šedě oděný Sibornalan klečel v modlitbě. Dva yelkové pevným tempem pokračovali vpřed. Hlavy drželi nízko u země, oči tupě upírali před sebe. Když upustili trus, ze země se ihned vynořili brouci a kouleli si tyto poklady do podzemních skladišť, a tak nevědomky sázeli rostlinky budoucího lesa.
Rozhled byl špatný, protože na planině se zvedala jedna vyvýšenina za druhou. Rovněž z ní čněly stovky let staré kamenné monumenty, jejichž znamení kruhu byla narušena nepřízní počasí nebo zákeřným lišejníkem. Vědom si nebezpečí, Laintal Ay pospíchal vpřed, každou chvíli se otáčel za sebe a pobízel Aoz Roona k vyššímu tempu.
Na planině potkávali skupinky cestující různými směry, ale Laintal Ay se všem vyhýbal co nejširším obloukem. Míjeli kostry, na nichž ještě visely šaty; kolem těchto pomníků života seděli tuční ptáci a jednou dokonce zahlédli, jak se přikrádá šavlojazykovitý.

Jako šála za jejich zády narůstala hradba mraků od severovýchodu. Tam, kde obloha zůstala jasná, se Freyr a Batalix tiskli k sobě a jejich disky byly spojené. Yelk projel kolem místa, kde se kdysi lesklo Rybí jezero a kde byla na paměť Šai Talina zázraku před mnoha zimami vztyčena mohyla. Stoupali po svahu jedné z vyvýšenin, když vtom se zvedl prudký vítr a svět začal temnět.
Laintal Ay sesedl a zůstal stát na místě. Hladil čenich svého yelka. Aoz Roon zůstal malomyslně sedět v sedle.
Zatmění začínalo. Přesně tak, jak Vry předpověděla. Batalix se pevným stiskem zakousl do zářivé linie Freyru. Proces byl pomalý a nezvratný a jeho výsledkem bude to, že Freyr na pět a půl hodiny zmizí. Několik mil odsud kzahhn stále ještě čekal na své znamení.
Jedno slunce požíralo tělo druhého. Laintal Aye se zmocnil hrozný, nitro zmrazující strach. Na okamžik na denní obloze zazářily hvězdy. Zavřel oči a přitiskl se k yelkovi. Zabořil obličej v jeho rezavé srsti. Zuřilo nad ním Dvacet slepot a on v nitru křičel a přál Wutrovi, aby svou válku na nebesích vyhrál.
Ale Aoz Roon pohlédl vzhůru na oblohu a s bázní otupující jeho hrubé rysy zvolal: "Nyní Hrrm-Bhhrd Ydohk zahyne!"
Zdálo se, že čas se zastavil. Jasnější světlo pomalu mizelo za slabším. Den na sebe vzal šedou barvu mrtvoly.
Laintal Ay se násilím probral ze svého zděšení a popadl Aoz Roona za ruku. Hledal v něm tu známou, i když změněnou duševní rovnováhu.
"Cos to říkal?"
"Já se z toho dostanu," zamumlal Aoz Roon omámeně. "Zas budu v pořádku."
"Ptal jsem se tě, cos to říkal."
"Ano... víš, jak jejich zápach, ten mléčný zápach, na všem lpí. Jejich jazyk je přesně takový. Když jej znáš, všechno je jiné. Byl jsem s Yhamm-Whrrmarem půl obratu vzduchu, mluvil jsem s ním o mnoha věcech. O věcech, které v olonetštině nemají význam."
"Na tom nezáleží. Chci vědět, cos to říkal o Embruddoku."
"Řekl jsem něco, co Yhamm-Whrrmar věděl naprosto jistě, že se stane, jako by se to už stalo kdysi v minulosti a nemělo se teprve stát v budoucnosti. Říkal, že fagorové Embruddok zničí."
"Musím jet dál. Jeď za mnou, jestli chceš. Musím se vrátit a varovat je. Oyre - Dathku - "
Aoz Roon jej s překvapivou silou popadl za rameno.
"Počkej, Laintal Ayi. Jen okamžik a dostanu se z toho. Měl jsem kostní horečku. Jsem zničený. V mém srdci už vládne jenom chlad."
"Nikdy jsi neomlouval ostatní. Nyní omlouváš sám sebe."
Do Aoz Roonova obličeje se najednou vrátilo něco z jeho dřívějších rysů. "Ty jsi jeden z dobrých lidí a neseš moje znamení. Byl jsem tvým vladařem. Poslouchej. Řeknu ti něco, o čem jsem až do doby strávené na ostrově nikdy nepřemýšlel. Generace se rodí, ubírají se svou cestou a pak klesnou do světa dole. Není před tím úniku. Snad jen, aby o člověku řekli dobré slovo, když je po něm."
"Já o tobě budu mluvit dobře, ale ty přece ještě nejsi mrtev."
"Příslušníci rasy Prvotních ví, že jejich život je u konce. Nastanou lepší časy pro muže a ženy. Slunce, květiny, příjemné věci. Pak dojde i na nás a lidé budou zapomenuti. Hrl-Ichor Yhar zůstane prázdný a opuštěný."
Laintal Ay jej odstrčil s kletbami, protože tomu, co Aoz říkal, nerozuměl.
"Nezáleží na zítřku a na tom všem. Vím, co je teď. Jedu do Embruddoku."
Znovu se vyhoupl do sedla a kopl yelka do slabin. Aoz Roon jej letar-gicky, jako člověk probouzející se z těžkého snu, následoval.
Šeď už byla hustá jako těsto. Během další hodiny byl Freyr zpoloviny zakryt a ticho zintenzívnělo. Dva muži míjeli skupiny zkamenělé v nepravém soumraku.
Pak spatřili osamělého muže. Přibližoval se k nim pěšky. Běžel pomalým, ale vytrvalým tempem. Zastavil se na okraji

hřebene a zahleděl se na ně, připraven utíkat pryč. Laintal Ay sevřel rukojeť svého meče.
Dokonce i v šeru nebylo pochyb o tom, kdo je tento muž statné postavy se lví hřívou a prošedivělým vidlicovitým vousem. Laintal Ay zavolal jeho jméno a popojel se zvířetem vpřed. Raynil Layanovi chvíli trvalo, než Laintal Aye poznal, a ještě obtížnější pro něj bylo v kostnaté postavě bez lesku v očích poznat vladaře Embruddoku. Opatrně obešel rohy yelka a upocenou dlaní uchopil Laintal Aye za zápěstí.
"Jestli udělám ještě krok, odeberu se ke svým předkům. Vy dva jste dostali kostní horečku a přežili jste ji. Já bych takové štěstí mít nemusel. Říkají, že všeobecné napětí to jen zhoršuje." Držel se za hrudník a těžce oddychoval.
"Oldorando je prolezlé morem. Jsem blázen, měl jsem utéci dřív. Co jsou ta znamení na obloze? Zhřešil jsem - třebaže v žádném případě nejsem takový hříšník jako ty, Aoz Roone. Ti fanatičtí poutníci měli pravdu. Jdou po mně gossiové."
Klesl k zemi, těžce oddechoval a věšel v zoufalství hlavu. Loktem spočíval na vaku, který nesl s sebou.
"Pověz mi, co se děje ve městě," řekl Laintal Ay netrpělivě.
"Neptej se mne na nic, nech mne být... nech mne zemřít."
Laintal Ay sesedl a kopl pána mincovny do zadku.
"Co je s městem, kromě moru?"
Raynil Layan k němu obrátil svůj zrudlý obličej. "Uvnitř jsou nepřátelé... jako kdyby návštěva horečky samotné nestačila, tvůj vážený přítel, druhý vladař Západních travin, se pokoušel zmocnit vlády, která náleží Aoz Roonovi. Jaká ubohost lidské povahy."
Vnořil ruku do váčku, který mu visel u pasu, a vyndal z něj pár lesknoucích se zlatých mincí, čerstvě vyražených v jeho mincovně.
"Koupím tvého yelka, Laintal Ayi. Ty už jsi blízko domova, nepotřebuješ jej. Já ano..."
"Mluv, proklatče. Co je s Dathkou, je mrtev?"
"Kdo ví? Možná, že nyní už ano - uprchl jsem minulou noc."
"A fagorové před námi? Jak se ti podařilo projít mezi nimi - za co sis koupil volný průchod? "
Raynil Layan ukázal rukou za sebe. "Mezi námi a městem je jich strašně moc. Vedl mne Madis, který se jim vyhnul. Kdo může říct, kam ty špinavé bestie jdou? "
Jakoby zasažen náhlou vzpomínkou, rychle dodal: "Neodešel jsem kvůli sobě, ale kvůli těm, které mám povinnost chránit. Další ze skupiny jdou za mnou. Sebrali nám naše hoxneje - brzy poté, co jsme v noci vyjeli, a tak náš postup - "
Laintal Ay zavrčel jako zvíře, popadl jej za šaty a postavil na nohy.
"Ostatní? Jací ostatní? Kdo je s tebou? A proč nyní utíkáš sám, ty zrádče? Je mezi nimi i Vry?"
Raynil Layan se ušklíbl. "Nech mne být. Ona dává přednost své astronomii. Zůstala ve městě. Buď mi vděčný, Laintal Ayi, zachránil jsem ty, kteří jsou tobě a Aoz Roonovi drazí. Tak mi prodej toho svého odporného yelka..."
"Vyřídím si to s tebou později." Odstrčil Raynil Layana stranou a vyskočil na yelka. Kopl jej do slabin a divoce se pustil vzhůru do svahu. Ohlížel se na Aoz Roona a pobízel jej vpřed.
Jakmile vyjel na hřeben, spatřil tři lidi a malého chlapce. Krčili se na úbočí pod ním. Madiský průvodce, vystrašený úkazem na obloze, měl obličej zavrtaný do travnatého porostu. Vedle něj byla Dol. Tiskla k sobě Rastil Roona a Oyre. Chlapec plakal. Když Laintal Ay sesedl a zamířil k nim, obě ženy na něj hleděly s hrůzou. Teprve když se k nim přiblížil a oslovil je jmény, poznaly jej.
Oyre také prošla okem jehly. Stáli tam, pozorovali jeden druhého a podivovali se svým hubeným zevnějškům. Pak se Oyre začala smát a padla mu do náručí. Když spolu stáli a obličeji se dotýkali jeden druhého, přijel k nim Aoz Roon, popadl svého syna za buclaté zápěstí a objal Dol. Po jeho zubožením obličeji tekly slzy.
Ženy jim pověděly o posledních událostech, k nimž došlo v Oldorandu; Oyre vysvětlila, jak se Dathka neúspěšně pokusil převzít vládu. Zůstal ve městě, spolu s ostatními. Když za nimi přišel Raynil Layan a nabízel jim útěk do bezpečí, přijaly jeho nabídku, třebaže měly podezření, že ten člověk chce především zachránit sám sebe. Ale jejich strach, že Rastil Roon dostane horečku, byl tak silný, že souhlasily a spěšně s ním odešly. Díky jeho nezkušenosti jim borlienští lupiči ukradli zvířata i věci na cestu, jakmile vyjeli.
"A fagorové? Zaútočí na město? "
Jediné, co jim na to ženy mohly odpovědět, bylo, že město ještě stojí, navzdory chaosu, který vládne mezi jeho zdmi. Před ním je však obrovská armáda bestií.
"Musím se vrátit," řekl Laintal Ay.
"Vrátím se s tebou, nechci tě znovu ztratit, můj drahý," řekla Oyre. "Raynil Layan ať si dělá, co chce. Dol a chlapec zůstanou s Aoz Roonem."
Když spolu stáli a rozmlouvali, přitisknutí těsně k sobě, západní vítr k nim přinesl pach kouře. Byli příliš zaujatí sami sebou, příliš šťastní, než aby si toho všimli.
"Pohled na mého syna mne uzdraví," řekl Aoz Roon, objímal dítě a utíral si oči rukávem. "Dol, jestli můžeš nechat minulost zemřít, ode dneška bych ti chtěl být lepším mužem."
"Vyjadřuješ svou lítost, otče," řekla Oyre. "Já jsem to měla udělat jako první. Vím, jak špatně jsem se zachovala k Laintal Ayovi a málem jsem ho kvůli své umíněnosti ztratila."
Když viděl, jak se jí do očí derou slzy, Laintal Ay si najednou nedobrovolně vzpomněl na svou snoktruix v zemi pod radžabaraly a uvědomil si, že jenom díky tomu, že ho Oyre téměř ztratila, jsou si nyní tak blízcí a drazí. Utěšoval ji, ale ona se vyvinula z jeho náručí se slovy: "Odpusť mi a budu tvoje - už se nebudu chovat nehezky, to ti přísahám."
Znovu ji objal a smál se. "Nech si svou vůli a myšlenky, budeš je potřebovat. Musíme se toho ještě tolik naučit a musíme se změnit, protože vše se mění. Jsem vděčný za tvé pochopení, za to, žes mne přinutila jednat." Láskyplně se k sobě tiskli, dotýkali se svých kostnatých těl, líbali se na vyhublé rty.
Madiský vůdce se vzpamatoval. Vstal a volal Raynil Layana, ale mistr mincovny byl pryč. Kouř zhoustl a způsobil, že

popelavá obloha vypadala ještě popelavější.
Aoz Roon začal Dol vyprávět svůj příběh z ostrova, ale Laintal Ay je přerušil.
"Jsme opět jednotní a to je zázrak. Ale Oyre a já se musíme co nejrychleji vrátit do Embruddoku. Určitě nás tam budou potřebovat."
Oba strážci se utápěli v mracích. Nad planinou se zvedl vítr. Byl to vítr vanoucí z Embruddoku, přinášel zvěst o ohni. Kouř jako rubáš pokrýval živé bytosti - přátele i nepřátele - a roztahoval se po celé planině. A s kouřem vítr přivál i zápach spáleniště. Husí hejna nad jejich hlavami směřovala na východ.
Lidské bytosti, tisknoucí se k sobě vedle dvou rohatých zvířat, představovaly tři generace. Vydaly se krajinou zahalenou kouřem. Přežijí, i když všichni ostatní zahynuli, třebaže kzahhn zvítězil, protože tak se mělo stát.
Dokonce i v plamenech, které pohlcovaly Embruddok, se rodily nové konfigurace. Za zvířecí maskou Wutry Šiva - bůh zkázy a znovuzrození -zuřivě přetvářel Helikonii.
Zatmění bylo úplné.

KONEC PRVNÍ ČÁSTI